

194

128-11

INSCRIPTIONVM

ANTIQVARVM

QVAE IN ETRVRIAE VRBIBVS EXSTANT

APPENDIX POSTREMA.

INSCRIPTIONVM

ANTIOVLVM

QVAE IN TERRARVM VRIBVS EXSTANT

APPENDIX POSTERIOR

INSCRIPTIONVM

ANTIQVARVM

GRAECARVM ET ROMANARVM

QVAE

IN ETRVRIAE VRBIBVS EXSTANT

Pars Tertia

IN QVA APPENDIX POSTREMA

ADIECTIS TABVLIS L. LACONICO PISANO. SARCOPHAGIS
ET VRNIS INSIGNIORIBVS ANAGLYPHO OPERE SCVLPTIS

QVAE IN FLORENTINIS MVSEIS CETERISQVE
PER ETRVRIAM SPECTANTVR

CVM OBSERVATIONIBVS

ANTONI FRANCISCI GORI

Publici Historiarum Professoris.

Ex Ameth. Cimelii Andreinii

FLORENTIAE. ANNO. CIO. ID. CC. XLIH.

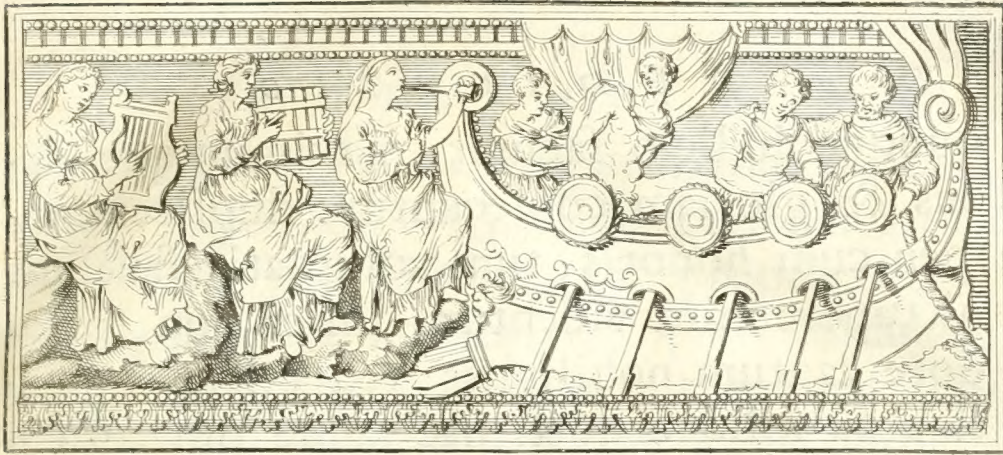
Typis Petri Caietani Vivianii. Sub Signo D. THOMAE AQUINATIS.

PRAESIDVM PERMISSV.

Anthon Andrea magga Cayinaty Parmeggi.

VIRO NOBILISSIMO
IACOBO PHILIPPO
D' O R V I L L E

ANTONIUS FRANCISCUS GORIVS
ETHPATTEIN.

Vi ingenii sui monimenta
 Magnorum Regum Prin-
 cipumve nomini ac maiestati inscribunt,
 recte quidem omnium consensu, & meo
 quo-

quoque iudicio faciunt, maximumque decus & gloriam consecuntur: duplicem tamen cum honoris, tum voluptatis fructum hi capere mihi videntur, qui ea non splendore tantum nobilitatis; sed etiam sapientiae ac solidae doctrinae laude praecellentibus Viris dedicant consecrantque: partis quod hi laboribus praesidium & commendationem conferant sempiternam: & quod magnopere placet, illud facilius auctores sperare possint, quod ea docti illi Maecenates, ut acceperint, avide ac perlubenter legant: & si qui invidi & contumeliosi homines, litterariae reipublicae pestes, insurgant, clientes tueri impensius & sciant & possint. Quae quum sedulo animadvertirem, laboribus hisce tandem functus, ad Te, D'ORVILLE PRAESTANTISSIME, tanquam ad arcem sapientiae, ac praesentissimum honoris et virtutis domicilium confugere volui, qui eximiam doctrinam eximia cum generis nobilitate coniungis: qui Maiorum tuorum praeclara decora in Te uno complecteris, mirumque in modum summis in Rempublicam tuis meritis ita auges atque amplificas, ut Amstelaedamenses Cives Te tanquam oraculum audiant, colant, admirentur: litterati vero homines Te suo-

rum studiorum ducem & arbitrum optent, atque exposcant. Quid de externis literatissimis viris dicam, qui propter egregias animi tui dotes, propter summam probitatem singulari cum humanitate coniunctam, propter exquisitam omnis vetustatis scientiam, ac veterum paene omnium cum Graecorum tum Latinorum Scriptorum, quos in pristinum nitorem & decus restituis, & tuis omnigenae eruditionis divitiis nobilitas, Te summopere diligunt, suspiciunt, commendant? Nemo est qui nesciat, (id enim edita Volumina cum a Te, tum a tuis Auditoribus eruditissimis perspicue testantur) Te per annos circiter decem primaria professione in illustri Amstelaedamensium Athenaeo praeclare & utiliter functum, quod ante Te egregii viri *Gerardus Ioannes Vossius*, & *Caspar Barlaeus* primi illustraverunt: & ad hoc munus suscipiendum summo gloriae & meritorum pondere adcessisse. Id etiam abunde satis testantur suscepta a Te primum per Gallias & Britannias, per nostram Italiam, Siciliam & Germaniam Itinera, quibus non hunc tantum fructum, licet amplissimum, humanaeque societati utilissimum, retulisti, ut mores hominum
mul-

multorum atque urbium videris, ac scrutatus sis; sed & alium summa laude dignissimum adsecutus es in publicum bonum, atque ad litterarum aeternum decus & ornamentum: nempe quod multa & vidisti, et Tibi comparasti ^{KEIMHAIA}, maximam quoque optimorum Codicum MSS. copiam congeffisti, quos communi doctorum hominum beneficio in tua lectissima Bibliotheca nunc fervas, pluresque numero sunt, quam ullus privatus in tua inclita patria hodie possideat, aut possidere cupiat. Hos insignes Codices, ut alii consulant, non solum benigne permittis; sed ipse etiam, quum beato Palladis otio nunc fruaris, collationes vel observationes tuas bonis veterum Scriptorum editionibus proferendis identidem amicis tuis suppeditas, uti nuper editae in Iosephum, Libanium, Lucianum, Musaeum, Lucanum, Caesarem, Livium, Frontinum, Suetonium, in Poëtas minores, & plures alios, fatis superque testantur. In Museo vero tuo exstant in commune bonum non pauci litterati lapides: exstant numismata rarissima, atque inter haec per rara atque illustris Siculorum numorum series, quorum plures sunt partim inediti, partim mendose ac perperam editi, quos

aereis Tabulis viginti incisis optata luce donatos inferes in praeclarissimo tuo SICVLO ITINERE, cui postremam nunc admoves manum, ut propediem in lucem proferas: quod Opus, longe omnibus optatissimum, auctum quoque proferes ac locupletatum aliis viginti Tabulis, quae *Siculas Antiquitates*, praeclara nimirum Siculi Regni aedificia & monumenta, ante oculos tuos accurate delineata, exhibent, admirabilis ingenii tui luce atque eruditione dignissima: quae omnia tuarum vigiliarum & incredibilis in litterarum studia amoris uberissimi fructus sunt; nam semper divitiis & privatae gloriae publicam utilitatem, & florentissimae patriae tuae decus aerumnis omnibus antetulisti. His adde egregia in Anthologiae Graecae illustrationem adnacula undique a Te conlata: eximias adde lucubrationes in Theocritum, Moichum & Bionem, quos diligentissime castigatos ad fidem triginta & amplius MSS. Codicum in publicum bonum paras, ut Sicula monumenta prodierint. Expectantur etiam a Te, D' ORVILLE DOCTISSIME, alia perillustria ingenii tui monimenta, Xenophonis nempe Ephesii & Charitonis Aphrodisii opera, lima tua perpolita, eruditissimisque

adnotationibus aucta et illustrata , quae procul dubio aliis iam a Te editis respondebunt , nempe *Dissertationi de Deliacis Monumentis* , quae legitur in VII. Volumine Miscellaneorum : *Vanno Criticae* , quam invitus & provocatus acerbior & in ingenium tuum pugnante stilo scribere coactus es in notissimum conviciatorem : doctissimis tuis *Observationibus* in veteres Scriptores , quibus decem Volumina *Miscellaneorum* referta sunt , iisdemque edendis Celeberrimo Petro Burmanno Seniori , dum adhuc in vivis erat , mutuam sociamque operam contulisti , & nunc continuationi harum deliciarum , alia methodo suscepta , praepositoque titulo *Novae Critices* libris hisce , quorum iam tria Volumina prodire , his lucubrationibus , tanquam in navi opimis mercibus eruditae vetustatis onustae , ad litterariam ditandam rempublicam gnavus ac sedulus Gubernator praees : quae dubio procul erunt longe eruditissima , summoque plausu , ut reliqua iam a Te litterario orbi tradita , excipientur . Silentio mihi praeterire nefas lectissima pulcherrimaque PETRI D'ORVILLE fratris tui eruditissimi viri , mihi-que amicissimi , *Poëmata* , quae ut in lucem mitteres ipsa in eum tua pietas iussit : cu-

ius immaturum interitum adhuc dolent ,
moerentque cum Pallade Musae omnes .
Neque vero quum haec dixerim , quae a-
pud omnes testata sunt , vereor singularis
modestiae tuae querimonias , quum alia mul-
ta mihi de tuis virtutibus , deque a Te gestis
rebus dicenda supersint : quae plane quum
oporteat summa cum dignitate exponere ,
aliis ob ingenii mei tenuitatem praedican-
da relinquo . Id unum silentio minime
praetermittam , me omni iure inscribere
Tibi debuisse Volumen hoc tertium In-
scriptionum antiquarum , quae in Etruriae
nostrae urbibus exstant , tum quia ad hunc
laborem , quum apud nos Florentiae dege-
res , me vehementer excitasti , tuoque ab-
sens etiam favore , multisque beneficiis , &
optimis insuper libris ad me missis , identi-
dem recreasti . Quod enim quum heic esses
suavissimae amicitiae tuae honore me dona-
sti , ac spopondisti Te semper adfuturum
meis studiis ac laboribus veluti propitium
ac beneficum Genium , omnem meam spem
supergressus & sancte implesti , & adhuc
summa in me tua benevolentia implere
non desinis . Inter haec , Te auspice ac fa-
vente , cum aliis Viris doctissimis , ac de
litterarum gloria optime meritis , amicitia

iunctus sum: inter quos honoris gratia memorare longe iucundissimum mihi est *Petrum D'Orville*, fratrem tuum optimum, *Petrum Burmannum* Seniore, Iuniorem quoque *Petrum Burmannum*, cui Cathedram tuam, e qua sponte abiisti, ut literato otio Te totum dares, tradidisti: qui multa eximia in dies profert publico bono cum sua, tum sapientum hominum exquisitae eruditionis monumenta, meque ipsum amicissimis suis epistolis identidem beat, quibus, quae in lucem actutum mittenda parat illustria litterarum praesidia ac decora describit, & mutua poscit officia, quae bonis artibus augendis magno sint ornamento. Illud etiam abs Te, D'ORVILLE PRAECLARISIME, sperare lubet, quod isthaec Antiquitatis eruditae monumenta, quae nunc primum meo labore & industria in lucem prodeunt, & levi prorsus digito a me eluciduntur, aliquando tuis locupletata Observationibus, optima plane eruditionis fruge refertis, maiori luce aucta prodibunt; nam ad omnem vetustatis scientiam illustrandam atque amplificandam oppido factus es, summoque polles iudicio, summaque doctrina, quod *Deliae Inscriptiones*, & alia monumenta in Miscellaneis a Te edita atque

que egregie illustrata apertissime testantur. Accipe igitur, VIR CELEBERRIME, parvam hanc sinceræ in Te benevolentiae meae, atque amicitiae tesseram, meisque studiis nobilissimo tuo patrocínio favere perge: dumque rem litterariam feliciter geris, & viribus tuis, & meo nomini atque honori consule: quod erit quo ad vixero, longe mihi gratissimum. Vale, ac diu incolumis vive, publico bono, eximium litterarum decus, praesidium, & columen immortale.

DABAM FLORENTIAE. E MEO MVSEO
IV. KAL. SEXTIL. A. MDCCXLIII.

In Museo Mediceo

AEQVO HVMANOQVE LECTORI

ANTONIUS FRANCISCVS GORIUS.

Vid nam rei sit, quod litterati homines primos ingenii sui foetus, quos in lucem protulere, non ita fere diligant, ut succedaneos; si quis est, qui quaerant, ea potissimum ratio adferri poterit, quod eos radi ac pingui Minerva procreatos censent: neque ea in his vident li-

neamenta, quae temporis decursu parentes suos auctos excultosque maiori eruditione, bene & cumulate referant; nam illud verissimum esse constat, quotidie discantibus multo maiora semper discenda superesse: adeo ut quae scripta sunt, exquisitiore doctrina conlustrari, atque ad meliorem frugem facile reduci posse conspiciant. Adcedunt aliarum quoque rationum momenta, quod hi prae-
ser-

sertim, qui in Antiquitatis studiis elucidandis sedulam navant operam, quum illustriora ad manus habeant veterum thesaurorum monumenta, quae huius aetatis longe Vetustatis studiosissimae lucem adspicere gestiunt, ea perlubenter adripiunt, oblitique quodammodo praeteritorum laborum, ad alias oppido maiores aerumnas alacriter subeundas animum intendunt, ne maiori bono conceptam de se spem fraudent, & ut arbitrantur, uberius ac locupletius litterariae reipublicae votis, adlatis in medium novis frugibus, respondeant.

Id ipsum mihi quoque ita contigisse, etsi ingenue fateor; nolo tamen inconstantiae, & malae fidei nota inuri: praesertim quum alia, quae in lucem protuli ingenii mei, licet mediocris, monumenta, non sponte, ac genio meo indulgens protulerim; sed monitu iussuque doctissimorum hominum, qui meis studiis & praeerant, & favebant: quibus pro tantis in me beneficiis, ut hoc quod volebant negarem, & pudor ipse, & incredibilis in patriam amor meus ac pietas, blanda quadam vi prohibebat. Sepulcrum Libertorum ac Servorum Liviae Augustae & Caesarum, in via Appia detectum anno MDCCXXVI. quia nullum Vetustatis monumentum huic simile, nec tam integrum, nec tam perfectum, ornatumque inscriptionibus innumeris, & pulcherrimis sculpturis ac monumentis inventum est, eximius antiquitatis antistes Petrus Andreas Andreinius Patricius Florentinus, tanti operis fama inlectus, quum delineandum curasset a Pictore eximio Hieronymo Equite Odam, curante etiam Cl. V. Francisco Equite Victorio, ut meis Observationibus statim ac detectum est ego illustrarem, & voluit & praecepit: quod opus sequenti anno in lucem a me prolatum est. Idem etiam praestantissimus vir, quum Ioannis Baptistae Donii Patricii Florentini nepotes rogasset, ne in forulis sinerent putrescere, & tineis blatteisque corrumpi Syntagma illud antiquarum Inscriptionum, quod eorum avus clarissimus
im-

immenso labore perfecerat: quumque alia ad Masicam cum novam tum veterem spectantia egregia eius opera mihi obtinuisset, quantocius proferenda anno MDCCXXXVIII. esse decrevit. Haec inter Volumen alterum harumce Inscriptionum, quae in Etruriae Urbibus exstant, protuli. Paulo post, quum Nobilissimi Florentini Equites Socii decem Voluminibus se congesturos promississent insigniora omnia antiqua Monumenta, quae in Museo Mediceo ceterisque Florentinis Cimeliothecis spectantur, ad hoc illustre Opus illustrandum, suadente Amplissimo Senatore Philippo Bonarrotio, delectus sum, in quam plane curam ut sedulo totus incumberem, & lubenti animo huic pelago me committerem, aura regiae suae benignitatis & munificentiae me recreavit Ioannes Gasto Magnus Dux Etruriae, qui in Florentina Academia Historiarum Professoris munere ac stipendio me decoravit, donavitque. Primum Musei Florentini Volumen prodiit anno MDCCXXXI. reliqua deinceps; sextum hoc ipso anno MDCCXLIII. Sed quum Tabulas, quae Numismata maximi moduli continent, iam incisa aereis Tabulis, cum singulis archetypis conferre opus fuisset, dum haec duorum fere annorum spatio perficerentur atque emendarentur, necesse mihi fuit, ne interim frustra tempus tererem, complura Etrusca monumenta, Volaterris eodem fere tempore eruta, in lucem proferre, suadentibus & Genio meo, & amicis, quorum voluntati morem non gerere, nefas esse duxi.

Iam igitur probe intelligis, LECTOR HUMANISSIME, cur serius quam in votis erat, huic Operi postremam manum admoverim; non enim taedio adfectus; sed aliis curis plane non inutilibus mihi demandatis distractus, haec intermittere, non vero omnino deserere coactus sum. Sed quanto cum foenore tuo & litterariae Reipublicae id ipsum contigerit, ex eo existimare poteris, quod quum singulari Volumine antiquas omnes Inscriptiones, quae Florentiae, & in reliquis Etruriae Urbibus exstant,

XVIII   P R A E F A T I O.

complecti me posse primum credidissem, ampliato deinceps eodem opere, alia duo Volumina adicere necesse fuit. Id enim mihi semper servandum proposui, aut nihil facere, aut quae sunt, nullis curis praetermissis, absoluta reddere ac perficere.

Primum quum ad hanc Syllogen, ante me a nemine editam, animum adpuli, vix credidissem, editis iam duobus Voluminibus, in quibus ter circiter mille antiqui lapides patefacti sunt, alios adhuc non paucos superesse, quos tum ex aliorum Schedis, tum ex libris, adcedente & mea, & amicorum cura & favore, expiscari optimum factu mihi visum est.

Dum hoc Opus excuderetur, alia nunquam antea edita monumenta adcessere plane non contemnenda, vetusta nempe scripta Marmora praeclara admodum & utilia, ad Misenum effossa, quae, quum Neapoli degeret, sibi comparavit Vir praelaudatus Andreinius, quae post eius obitum ex eadem urbe Florentiam translata anno MDCCXXXVII. eius heredes mihi vendiderunt. His aliisque monumentis quum meum Museum ornassem, in mentem venit Rei Navalis Romanorum Historiam amplificare, vel aliis ad opus huiusmodi valde praeclarum concinnandum absolvendumque subsidia huiusmodi praebere; quare trierium, quadrierium, quinquarium, & Liburnarum Elenchum heic proposui, & militum utriusque Classis cum Ravennatis, tum Misenenfis officia nonnullis observationibus illustrare conatus sum.

His ad ornandum locupletandumque Museum meum, praeter Etrusca, quae prolata a me sunt, & alia, quae proferentur monumenta, adcessit inscriptorum lapidum antiquorum integra supellex, quam in Villa sua ad Scamnicia servabat Vir Nobilissimus meique amantissimus ANGELVS COMES GALLIVS, Patricius Florentinus, qui eam singulari liberalitatis, & benevolentiae exemplo mihi dono dedit: in qua quidem ea tantum tabula deest, profecto rara, duorum Consulium P. Sulpicii Quiri-

rini & C. Valgii collegio illustris, de quibus infra sermo: quae parva tabula marmorea, ut mox dicam, fato quodam in alienum Museum translata est.

Anno MDCCXXXIX. quum Florentiae moraretur, & Florentina Musea mecum lustraret CAROLVS FRIDERICVS Anglus, Vir Nobilissimus, cui parem neminem vidi qui impensius colat, diligentiusque scrutetur eruditae Antiquitatis arcana; quumque familiaribus colloquiis egregiam ac multiplicem eius eruditionem degustarem, adcidit ut quae in Itinere suo pulcherrima & memoratu digna observaverat, magnisque impensis delineanda peritissime curaverat, dum exponeret, incidit sermo de Laconico Pisano, pulcherrimo Augustei aevi aedificio, quod ad haec usque tempora integrum non sine stupore & voluptate cultorum venerandae Vetustatis Pisis visitur: quod licet a viris doctissimis Robortellio, Rhodio, Ceffinio, Baccio, & Norisio luculenter descriptum & illustratum fuerit; numquam tamen litteratorum hominum oculos subiit tam adcurate tribus Tabulis delineatum, quemadmodum factum a me est, cui nonnullas meas Observationes, quae ad rem balneariam veterum illustrandam pertinent, adicere, suadente eodem Viro eruditissimo, volupe mihi fuit; quare eius praeclarissimo nomini idem opus inscribendum esse censui.

Dum haec agerentur, contigit, ut MARIVS GUARNACCIUS, Patricius Volaterranus, Romanae Aulae decus, ac Praesul doctissimus, veterum monumentorum admirator, & conquisitor eximius, complura vetusta marmora litteris scripta, Romae nuper effossa, in patrium Museum suum, Etruscis quoque monumentis, quae propediem mea cura in lucem venient, refertissimum, transferenda curavit, quae in hoc meo Syntagmate locum habere voluit, singulaque a se descripta ad me misit: cui Viro, eiusque optimis fratribus Ioanni Equiti Guarnaccio, Volaterranae Ecclesiae Praeposito meritissimo, & Petro Sacri Ordinis Hierosolymitani Equiti orna-

tissimo, quantum debeant mea studia, alibi ut spero, erit opportunior ad dicendum locus. Alia vetusta monumenta diligenter sibi in dies conquirat idem Guarnacius Praeful Amplissimus, numismata, sigilla Deorum, simulacra, & statuas: inter quas marmoreus Hercules, & marmoreus Iupiter, qui aquilam oblata esca pascit, admirando opere a Grecis Statuariis praecellentissimis absoluta.

Dolueram iure ac merito vetusta marmora, quae Florentiae exstant in Urbanis Hortis Principum Corsiniorum ita congesta sub dio iacere, ut facile labefactari & perire possent; sed elapso anno, quum in iisdem Urbanis suis Aedibus aestivos dies ageret Eminantissimus ac Reverendissimus Princeps S. R. E. Cardinalis, NEREVS CORSINIVS, vetustorum operum admirator & aestimator egregius, poscenti mihi ut ea omnia antiqua monumenta, iam a me in priore huius Operis Volumine edita, ab interitu vindicaret; curam mihi commisit, ut singula sub elegantissimo Xysto in quatuor parietum metopis, ut proposueram, disponerem, quae eidem aedificio erudito ornamento & decori essent: quod accurate & eleganter factum est. Hac tunc occasione aliquot lapides perditos vel sublatos fuisse comperimus; aliqui vero, qui antea me latuerant, in medium prodierunt: nonnulli quoque dissipati simul coniuncti, & consociati sunt, quos suo loco inferius editos vide.

Quod multa saxa litteris vetustissimis scripta anteaetis saeculis perierint, nimia oscitantia, ac foeda barbarorum hominum ignoratio in causa est: quae quidem tanta fuit, ut in substructionibus maiores nostri prisca marmora vel litteris vel figuris insculpta, quae minime intelligebant, iecerint, vel in fornaces abiecta, in calcem reducerint: quod fatum maximo cum Urbium, tum Romanae Historiae, ac priscae eruditionis detrimento sua quoque tempestate contigisse, disertissimis verbis ostendit Frater Ioannes Lucundus Veronensis in duabus Epistolis, quas
quum

quum paullo ante cum amicissimis viris communicassem, nolui & hoc in Volumine praeterire, ut saltem Florentinos cives, qui nobis succedent, pudeat in pretio non habere vetustos lapides scriptos, e quibus veluti e fontibus omnigenae eruditionis thesaurus hauritur, maximisque adiumentis fulcitur atque firmatur omnis praetitorum temporum Historia. Eversionem Bibliothecarum antiquarum cum Graecarum, tum Romanarum, quae Romae maxima copia exstabant, marmorum quoque antiquorum litteris consignatorum, statuarum aedificiorumque veterum exscidium a Romanis civibus factum (si civis, si denique homo adpellandus est is, qui tam detestabili scelere polluitur) deflet & acerrime detestatur Cencius Romanus in Epistola, quam scripsit Francisco de Fianna, praeceptoris suo doctissimo, quae litterario orbi, ut alia plurima, egregia eruditionis fruge referta, innotuit immortalibus curis Amplissimi Principis S. R. E. Cardinalis, & Bibliothecarii Apostolici Doctissimi, ANGELI MARIAE QVIRINI, qui eam integram dedit in luculentissima sua Diatriba Praeliminari ad Francisci Barbari Epistolas, pag. 8. quod opus litterariae Historiae compendium supra laudem omnem praecellentissimum, identidem adpello & praedico. Contra eversores veterum monumentorum egregium Commentarium scripsit & Petrus Angelius Bargaeus noster, vir omni aevo propter summam doctrinam memorandus. Optime profecto ac sapienter hi faciunt, qui quum vident praeclara haec Vetus-tatis monumenta vel negligi, vel everti, timentque in posterum penitus interire posse, ea in suas aedes transferunt, sensimque Museum exstruunt nobilissimum; quam quidem laudem nunc egregie occupat Vir Nobilissimus Caietanus Antinorius, Eques Ordinis D. Stephani, Regii Consilii & Regiminis Magni Ducis Etruriae feliciter regnantis a Secretis meritissimus, qui lapides omnes scriptos & anaglypha, quae in Hortis Nobb. Spigliatorum sub dio putrescebant, & in interitum in dies ruebant,

bant, & alia in suburbanis Agris neglecta erudita marmora in suum Museum transtulit; & antiquitatis perniciem undique nunc conquirat, & diligenter e fati faucibus eripit.

Haec Monumenta maiores nostri usque ad saeculum fere decimum quintum neglexerunt. Sed Musis omnibus in sinum summi illius viri COSMI, qui decreto publico Patriae Pater merito adpellatus est, eiusque Nepotis Laurentii Medices magnifici viri feliciter convolantibus, & in iisdem altis liberaliter, & ad summum gloriae fastigium evectis, Antiquitas ipsa renasci feliciter, adolescere utiliter, & vires summa cum gloria capere visa est: ad quam illustrandam atque augendam doctissimi viri apud nos Poggius, Politianus, Leonardus Arretinus, Crinitus, Oricellarius, Leo Baptista Albertus, & ante hos summus Vates Franciscus Petrarcha, & alii non pauci, a Deo plane facti missique ad Antiquitatem restituendam, & in pristinum decus collocandam videntur. Florentibus illis Mediceae Gentis Heroibus coli tunc primum coepta fuisse haec studia priscae eruditionis, expensa numismata, lapides, gemmas, ne quid dicam de manu conscriptis Codicibus, omnium eruditorum consensu testatum est, idque summa cum laude huius Urbis testatur ac fatetur doctissimus Ezechiel Spanhemius (1).

Primum illud maiorum nostrorum, qui litteras coluere, eximium decus silentio minime praetereundum est; nescio enim an aliae urbes plures Antiquitatis cultores numerare possint, qui saeculo XV. vetustos lapides scriptis suis aeternitati consecrarint. Refertae sunt fere omnes Florentinae Bibliothecae Codicibus manu conscriptis, qui luculenta exhibent antiquarum Inscriptionum Syntagmata. Hi exstant in Bibliotheca Laurentianae Basilicae: exstant in Bibliothecis Gaddia, Strozia, Riccardia, Rinuccinia, Guadagnia, Magliabechia,

(1) De Vsu & Praest. Numism. antiq. Dissert. 1. pag. 32.

chia, atque in aliis non paucis: quorum Codicum historiam heic addere cupiebam; sed curis aliis pressus, alibi ut spero id perficiam, & egregiorum Florentinorum, qui in hanc urbem vetusta monumenta suis impensis, & quidem maximis advebenda curarunt, quique Musea sibi exstruxerunt, eaque numismatis, gemmis, signis, ex aere ac marmore statuis nobilitarunt, diligentius, nata opportunitate, describam, & facile Historiam Antiquariam enucleabo. Sed illud quod, ut video, a nemine nondum patefactum est, heic si declarem atque aperiam, opere pretium me facturum arbitror: aeternam enim laudem ille meretur, qui primus omnium fuit, cui in mentem venit in lucem proferre typis expressa marmora vetustis litteris consignata. Hunc Antiquariorum omnium Choriphaeum, Florentinum hominem fuisse adfirmo, qui quanti ea faceret, edita ab eo de prisca Roma volumina fidem perspicue faciunt. Is est FRANCISCUS ALBERTINIVS, quem in Florentinorum Canonorum Collegium cooptatum fuisse, e priscis monumentis eruit Vir Celeberrimus, quem ego ipsum patriae Historiae Genium adpello, Salvinus Salvinus, Canonicus Florentinus, qui id ipsum, quod in eiusdem Albertinii Vita ipse adnotavit, peramice mecum, ut solet, communicavit. Id enim constat auctoritate & testimonio eiusdem Albertinii, qui in suo Commentario Romae edito anno MDIX. (P. Negrius S. I. P. scribit anno MDV., quod videndum est) qui inscribitur de Mirabilibus novae & veteris urbis Romae, quem Iulio II. Pontifici Maximo superiore anno inscripserat, identidem citat Opusculum alterum suum De veteribus Epitaphiis Romanorum, adfirmatque a se dedicatum fuisse Iulii II. Pont. Max. Nepoti Xysto Vice Cancellario & S. R. E. Cardinali Titulo S. Petri ad Vincula. Vetera autem Epitaphia, quae ipse in Opere superius memorato adfert, sunt septuaginta & amplius, eademque ab Iacobo Mazochio Romano adferuntur in Volumine quod inscripsit Epigrammata antiqua Urbis, quod Hadriano VI. Pont. Max. nuncupavit

vit ediditque anno MDXXI. Nullo tamen nititur fundamento, quod de se scribit Mazochius in Epistola dedicatoria ad Marium Maffeium Patricium Volaterranum, Episcopum Aquinatem, in qua satis magnifice de suo labore loquitur, atque inter ceteras suas laudes eam ponit, quod hanc edendorum Epigrammatum antiquorum curam adgredi, nedum perficere nemo hactenus sit ausus. At sublestae fidei vel plagii argui Mazochius potest ex eius testimonio; nam in fine Operis, quod Romae publicavit anno MDX. inscripsitque: De Roma prisca & nova varii Auctores: inter quos principem locum tribuit Albertinio nostro, ita scribit: Impressum Romae per Iacobum Mazochium, Romanae Academiae Bibliopolam, qui infra paucos dies Epitaphiorum Opusculum in lucem ponet: & id ipsum iisdem verbis scribit in fine eiusdem Operis, quod iterum publicavit anno MDXV. quare nil mirum si Poc-ciantus noster scripserit Albertinum edidisse etiam Epitaphiorum antiquorum Opusculum.

Neque illud de se tam magnifice ac vere praedicare potuit ac debuit Mazochius, quod primus omnium hanc curam edendi vetusta Epigrammata sit adgressus; nam ante eum aliquot annis hanc gloriam sibi docta Germania vindicabat, quae ad librum suum inter meos rarissimum provocat cum hoc titulo: INSCRIPTIONES. VETUSTAE. ROMAN. & earum Fragmenta. in Augusta Vindelicorum. & eius Dioecesi. cura & diligentia CHVONRADI PEVTINGER. AVGVSTANI. Iuriconsulti. antea impressae. nunc denuo revisae castigatae. simul & auctae. M. D. XX. In Praefatiuncula ad Lectorem Peutingerus Vir Praestantissimus monet, harum vetustarum Inscriptionum fragmenta a se, atque ceteris doctis viris superioribus annis edita iussu Maximiliani Principis, ac publicata in Augusta Vindelicorum, demum recognita & aucta denuo adparere impressa a Ioanne Schoeffero Moguntino. In fine haec adnotantur: Excusa sunt haec antiquitatum collectanea in aedibus

bus Schoeffer Moguntiaci. anno Christi M. D. XX. Mense Augusto. *Syllogen illam antiquarum Inscriptionum (quae tamen numerum XXXV. non excedunt) cuius tempus generice indicavit Peutingerus in sua Praefatione, scribens superioribus annis editam, quum videre cuperem, investiganti mihi non occurrit. Ad Niceronium confugi, qui in Memoriis Gallico sermone scriptis Virorum Illustrium Tom. XIII. pag. 336. in Vita Peutingeri, prioris editionis tempus ita indicat: Romanae Vetustatis fragmenta, in Augusta Vindelicorum, anno Christianae Salutis MDV. VIII. Kal. Octobr. Erhardus Augustensis impressit. Posteriori Peutingeri editioni factae per Schoefferum, in meo Volumine adnectuntur COLLECTANEA Antiquitatum in Vrbe, atque Agro Moguntino repertarum anno Domini M. D. XXV. mense Septembri In fine quoque Schoefferus adnotat e suis aedibus Moguntinis prodisse haec Collectanea anno Christi M. D. XXV. mense Septembri. Ne igitur Italia, ac praesertim Florentia, cum Germania artium & litterarum propagatrice contendat de gloria primatus in edendis antiquis scriptis Marmoribus, dicamus utrumque regnum de hoc studio optime meritum & Germaniam iussu Maximiliani Principis Magnificentissimi, curante Erhardo, & Romam, auctore Albertinio Florentino, scriptorum lapidum divitias effudisse, & hanc Antiquitatis scientiam Italiam primum, ac toto litterario orbe viris monumentorum veterum cultoribus aperuisse. Mazochio potius ut irascar necesse est, qui, quum Epitaphia vetera iam ante annum MDV. ab Albertinio collecta, quamprimum proditura promississet anno MDX. ea distulit, & in sua Sylloge ea omnia ipsa Epigrammata pervulgavit, quae iam Albertinius ante annum MDV. ut in lucem quamprimum proferret, collegerat: quodque minime ferendum, eum iam fato functum in sua editione idem Mazochius Bibliopola Roma-*

nus, seu potius docti homines, qui Romanam Academiam constituebant, huius operis Auctores, nominarunt. Optandum est, ut aliquis vir doctus, exemplo praeclarissimi Viri D. Anselmi Bandurii, qui Bibliothecam Nummariam confecit, in qua Auctores, qui de re Nummaria scripserunt, recenset; ita Bibliothecam Lapidariam proferat, qua nomina eorum qui antiquos lapides vel collegerunt vel illustrarunt, accurata serie proferantur: quod si aliquando mihi opportunum aderit tempus, id ipsum ut contingat curabo, & addam meae Historiae Antiquariae. Id enim neque a V. C. Ioanne Alberto Fabricio in sua Bibliographia Antiquaria, neque ab aliis praestantibus viris factum doleo.

Neque etiam praeteriit Franciscus Albertinius in suis editis lucubrationibus praeclara, quae hanc Urbem Florentiam maxime nobilitant aedificia cum sacra tum profana, vetusta quoque monumenta, & alia admiranda Antiquitatis opera, quae descripsit & laudavit. Elucubrauit etiam & publici iuris fecit Romae anno MDX. Opusculum, quod ita inscripsit: Septem Mirabilia Orbis & Urbis Romae & Florentinae Civitatis cum Epitaphiis etc. quod Emanueli Lusitaniae & Algarbiorum Regi invidiissimo dedicavit: in quo primus omnium peraccurate edidit, utpote nuper repertum, quod vidit ipse apud Montem Citatorium in Campo Martio, in aedibus Domini Dominici de Cecchinis Civis Romani, celebre illud epitaphium, quod alii postea publicarunt, & habet Gruterianus Thesaurus pag. CCCXXXVII. quod incipit: M. AVRELIVS. DIOCLES. AGITATOR. FACTIO. NIS. RVSSATAE; sed apud Gruterum in dextro latere mancum ostenditur marmor, & inscriptio male ita incipit .... LEIVS. DIOCLES. Hoc ipsum egregia eruditione antiquitatum Parens eximius Onuphrius Panvinius illustravit, utpote ad Circenses ludos illustrandos mirifice pertinens. Huius Dioclis mentio extat in Chronico Flavii Dextri, quod ad meum Codicem, olim suum,
ad-

adnotavit V. C. Ioannes Baptista Donius . Hunc Francisci Albertinii librum mihi videndum obtulit praelaudatus V. C. Canonicus Salvinus .

Quantum igitur Albertinio Florentino debeat ab interitu & oblivione vindicata Vetustas, & Romana Historia, omnisque eruditio, perspicuum est, quum ei primum in mentem venerit, & quod mente concepit effecit, ut veteres Inscriptiones formis expressae per manus eruditorum hominum Italorum tunc primum irent. Exstat etiam alter perrarus eiusdem Albertinii liber, patrio sermone ita inscriptus: Memoriale di molte Statue et Picture, sono nella inclyta Ciptà di Florentia per mano di Scultori et Pictori eccellenti moderni et antiqui, tratto dalla propria Copia di Messer Francesco Albertini Prete Fiorentino, anno Dni 1510. In fine haec leguntur: Impresso per Ser Antonio Tubini nella inclyta Ciptà di Florentia questo di 2. Ottobre MDX. al tempo dello Illustrissimo Pietro Soderini Gonfaloniere et primo Duce. Opusculum hoc Albertinius inscripsit Bartholomaeo Lupio Sculptori Florentino. In hoc Opusculo idem Albertinius enumeravit ac descripsit non pauca Antiquitatis monumenta, quae Florentiae sua tempestate spectabantur, atque inter haec Polycleti statuam eius nomine inscriptam, quae ostendebatur in aedibus Ghibertorum: item Herculis abeneam statuam; sed Epitaphia antiqua nulla descripsit, quae, ut arbitror, vel paucissima tunc erant, vel in abditis locis obscurisque ignorata delitescebant. Describit etiam leonem e marmore porphyretico, de quo sermo a me institutus in Par. II. huius Operis pag. 105. quod opus plane mirandum, spectatum, & valde laudatum fuisse a viro magnificentissimo Laurentio Medice, adfirmat. Multa tamen monumenta, quae Albertinii tempestate Florentiae exstabant, ego ipse inveni, & in primo Volumine patefeci.

Illud etiam notandum est, quod frequenter hae

XXVIII P R A E F A T I O.

vetusti aevi reliquiae sedes mutant pro hominum lubito, & ab una sede in alias transferuntur: quod his qui haec Collectanea legunt, notum perspectumque esse volo. Maximum profecto beneficium cum erudita Vetustas patria, tum Historia caperet & adiumentum, si earum Inscriptionum, quae exstant, locum ubi erutae sunt sciremus: quod in posterum Florentini Antiquitatis cultores, ut spero, ne haec ignorentur, diligenter adnotare studebunt: quandoquidem in dies eas investigant, & investigantes inveniunt, ut de his quae latitabant, contigit, quas cum amici homines mihi indicarint, eas videre atque exscribere longe mihi fuit iucundissimum: licet autem earum notitia, absoluto hoc Volumine, ad me seius quam par erat, pervenerit; eas tamen in ipso operis vestibulo adicere peropportunum esse censui.

Marmoreae duae Vrnae perelegantes exstant in Villa Nob. Comitis Del Benino, non longe a regione, in Florentino Agro, quae Doccia vulgo adpellatur. Eaedem elegantibus quoque parergis, & epigraphae ornantur, quae ita, se habent.

C · M A N N E I V S
C O R A N V S
A R C H I M I M V S

D I S M A N I B
C · N O R B A N I
D E M E T R I

Has in lucem protuli, inter Volaterranos lapides in Par. II. huius Operis pag. 171. num. 18. & pag. 172. num. 22. eas tamen ex indicatis locis in hanc Villam Florentini Agri translatas miror; causas tamen ignoro. Habemus in altera C. Manneii Archimimi nomen, qui Coranus fuit; ei nempe patria fuit Cora in finibus Volscorum, quam inter Colonias Latinas recenset Livius, eodem anno cum Pometia deductam: de qua luculenter

Clu.

Cluverius Ital. ant. Lib. III. Cap. VIII. C. Norbanus Demetrius ingenuus factus est fortasse a C. Norbano Flacco, qui, teste Dione, Legatus fuit M. Antonii bello Philippensi, quique non multo post Consulatu potitus est, anno V. C. DCCXVI. & forte iterum anno DCCXXX. & triumphavit de Hispanis anno DCCXIX. vel potius a C. Norbano Flacco, qui Consul sub Tiberio, Drusi Caesaris Collega fuit anno V. C. DCCLXVII. ut notat Glandorpius.

Pisus ad hoc tempus delituere in Aedibus Nobilium a Scorno duo marmorea Cineraria, quae sequuntur.

D · M · SCRIBONIAE · HEDONI
Q · TAMPIVS · HERMEROS
CONIVGI · KARISSIMAE · FEC ·
CON QVA · VIX · AN · XVIII · SIN
QVERELLA · CVIVS DESIDERIO
IVRATVS · SE · POST EA
VXORE · NON · HABITVRV

D I S · M ·
ZETHO · CORINTHVS
TATA · EIVS · ET NICE MAMMA
FEC · V · A · I · D · XVI ·

Hos lapides Angelus Maria Bandinius; sequentes vero Antonius Magrinus eruditae antiquitatis studiosi descripserunt.

XXX P R A E F A T I O.

*In Aedibus D. Petri del Voglia,
Equitis Ord. S. Stephani.*

*In iisdem Aedibus in perparva
Vrna.*

D	·	M
POMPEIAE	·	ACATAE
IONICENI	·	P · COR
NELIVS	·	FELIX
CONIVGI	·	DVLCISSI
MAE · Q · V · AN ·		XXIII
M · IIII · D ·		XXIII

D	·	M
AVFIDIAE · VICTORIAE		
CONIVGI · BENEMER ·		
F E C I T		
P · VETVRIVS		
MARTIALIS		
CVM · QVA · VIX ·		
ANNIS · XXV ·		
MENSIBVS · X · DIEB · XV ·		
HORIS VII ·		
S · Q · V		

*Alteram ex his Aufidiae Victoriae inscriptam,
iam edideram in Part. I. pag. 41. n. 46. ex Fabretto,
sed mancā; quae nunc pristinae integritati restituitur.*

*Pisis, in Ecclesia Cornazani diruta, extra Portam Lucensem lapide IV.
in Vrnula, quae lustrali aquae deserviebat.*

D	·	M
VINCENTI ·		FRATRI
CORN ·		SOR ·
LIBERT ·		LIBERTAB · EIVS
ET M · FAB · DVC ·		FORTISS ·
POSTERISQ ·		SVIS · P ·
H · MON ·		HER · N · S ·

*DVC · FORTISS · Heic mēda non pauca cubare
arbitror ; adeoque epigraphen non accurate descriptam.
Per-*

Perlubet heic subiicere duas athleticas tesseras, quarum primam inscalptam cylindro e Sarda gemma, altitudinis fere unius unciae cum dimidio nuper mihi ostendit V. C. Ianus Plancus Medicus Ariminensis, in Senensi Lyceo Anatomes Professor; altera vero eburnea paucis ab hinc diebus ad manus meas pervenit.

F E L I X	(		S E R V I L I V S	
A N T O N I			C L E M E S	sic
S P · K · I V N	(		S P K I A N	
F V L V O · C O S ·			T I · C L A V · C N · P I S O N	

Complures numerantur in Fastis Consules e Fulvia gente; quare difficile est certum tempus indicare; sed quod heic scriptum sit FVLVO, pro FVLVIO, subspectam reddit epigraphen; nondum etiam in tesseris solitarium Consulem adnotavi. Par vero Consulum alterius tesserae eburneae incidit in annum V. C. DCCXLVI. septimo ante Aeram Christianam anno, quo Consules iterum fuere memorati Tiberius Claudius Nero, & Cn. Calpurnius Piso.

Haud etiam heic silentio praeteribo epitaphium, quod postrema linea mancum protuli in Parte I. pag. 450. huius Operis, utpote sub primis gradibus Altaris absconditum in pavimento. Id mihi innotuit hoc ipso tempore, quo ex Ecclesia Plebis S. Petri ad Ripulas in Agro Florentino, ubi olim effossum est, migravit in Museum Illustriss. Viri Caietani Equitis Antinorii, quem supra laudavi. Ex eo discimus in Florentina Colonia claruisse Tulliam familiam, & in eam adscitum Cnaeum Tul-

XXXII P R A E F A T I O.

Tullium Aesum, professione Medicum, eumque non ingenuum, sed libertum fuisse. Epitaphium marmori insculptum ita se habet:

C N · T V L L I O

C N · L · A E S O

M E D I C O

IN · AGR · P · XIV · IN · FR · P · XIV

Ad CHRISTIANOS LAPIDES a me editos in hoc Volumine a pag. 305. ad pag. 360. gradum facio. Supervacaneum duxi in hac Classe congerere & alios complures Christianos titulos, iam editos in singulis huius Operis Voluminibus, ne frustra tempus terere: quare singulorum loca in fine Indicis satius duxi recensere. Insigniores e vetustissimo Coemeterio Basilicae SS. Machabaeorum, nunc S. Felicitatis nuncupatae, in lucem prodire, eruti anno MDCCXXXVI. quum eadem Ecclesia in elegantiore formam egestis ruderibus exstrueretur. Inter hos lapides principem locum obtinet ille, qui editus est pag. 314. num. 4. Doctissimum virum Ioannem Hagenbuchium, Tigurinum Professore Celeberrimum, consului, ut eas, quae se mihi obiecerant difficultates, ingenii & eruditionis suae luce discuteret. Fecit ille, ut solet, humanissime; eiusque observationes, quas miserat Idibus Novembris eiusdem anni, ibidem adtexui. Sed quum difficultatem ceteris maiorem non omnino sustulisset, quae occurrit in tertia linea eiusdem lapidis, nempe Κ^ο ΝΙΚΕΡΑΤΩ, sequenti anno altera epistola scripsit Κ^ο se malle accipere de patria puellae, Κώρη vico Niceratum, ut Νικεράτων sit genitivus pluralis incolarum. Sed evolventi mihi editos Christianos lapides, singularis ille pe-
nes

nes Cl. Boldettum mihi occurrit, quem profero pag. 323. quo auspice intellexi sigla illa K^o exprimere KΩMHOC, scilicet pago, seu vico; non autem KΩPP, ut Hagenbuchius primum monuerat. Id quum amico optimo ac praestantissimo, mense, ni fallor, Novembri anni MDCCXLII. per litteras nunciasset, eodem tempore epistolam ad me scripsit, quam, quum loco suo adferre nequiverim, ne litteratos viros his curis doctissimis fraudem, operae pretium me facturum arbitratus sum si eam heic adferrem. Perpaucis itaque in principio omissis, quae mutua benevolentiae officia continent, haec amicus meus rei antiquariae consultissimus ad me scribit, quae tum hoc Epitaphium, tum alia Christiana, & antiquos ac recentiores Scriptores egregie illustrant, & emendant.

Moras tuas, ut potui, tuli: meumque mihi dolorem, ut consolarer, quia quod legerem mihi non scribebas, egregia ingenii tua monimenta, quae omnibus scripta sunt, relegere otiosior fui solitus. Quae mihi dulcissimo literarum tuarum sermone, atque adeo iucundissimo amicitiae nostrae fructu tamdiu carenti, laetissima observationum surrexerit seges, ne pluribus quidem epistolis narrare possem; si, quae ad Donianum opus Tuum, nec non ad Etruriae Inscriptionum duo Volumina Tua mihi sese dederunt, ex charta in papyrus transferre deberem. Potius, quia Tuas Etruriae Inscriptiones ad umbilicum fere perductas, ultimumque earum Spicilegium in Tomo III. proxime Te exhibiturum scribis, constitui Tecum agere hac Epistola de saxo tuo Graeco, quod eodem Tomo prodibit. K^o ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ quid esset, dubii atque incerti aliquamdiu fuimus. K^o Μυρаторium CCCCI. 4. cui transtulisse, quum viderem, ineptae interpretationis pertaesus, quod quam statuit ellipsin vocum duarum parenthetarum (*patria locus*), multoque etiam magis Ionicum interrogativum KΩ pro πΩ (unde Latinos dativum pronominis interro-

gativi & relativi *quoi* vel *cui* formasse eruditissimus Perizonius ad Sanctii Minervam Lib. III. Cap. xiv. not. 7. p. m. 487. seqq. docere nititur) genere masculino, de puella pro *o* adhibitum, concoquere non poteram: ausus sum coniecere, κ^o vocabulum legendum κώμης, notarique Mariam filiam Ioannis fuisse κώμης, oriundam *ex vico*, Ν.ΚΕΡΑΤΩΝ. Quam coniecturam meam, anno MDCCXL. tecum, quod non nescis, communicatam, postea anno MDCCXLI. quum Muratoriani Thesauri Tomi duo, secundus & tertius, Mediolano mihi una essent advecti, haud parum confirmatam vidi exemplis aliorum lapidum Graecorum, quos novus Muratorii Thesaurus mihi suppediebat; in cuius Tomo tamen quarto demum monumenta inprimis Christianorum, quantum arbitror, complexuro, forte prodibunt plura eandem rem confirmatura etiam magis: an Tomus ille IV. aut iam prodierit, aut proxime proditurus sit, nildum comperi. Tom. II. pag. 1048. 2. ex Boldetto ΚΩΜΗ pro ΚΩΜΗ, notante ibi Muratorio ipso pag. 1048. 3. ex Boldetto ΚΩΡΙΟΥ pag. 1049. 4. ex Margarino ΚΩΡΙΟΥ. scilicet ὑπο' vel *ex* praepositio omissa, regens genitivum κωρία, κώμης etc. ut expressa praepositione pag. 1056. 2. ex Boldetto DE REGIONE. Quid? quod ipse genitivus patriae ΚΩΜΗΣ a me inventus est in Donianis tuis, xx. 58. pag. 535. ex Menestrierio: ex quo saxo in Indicibus tuis nihil adtulisti, nisi inter Christianorum nomina virorum Κασσιάνος, peracute: versionem quoque Latinam non dedisti, monstrum lectionis ΤΟΔΜΑΡΟΥΚΩΜΗΣ triceps, i. e. ex tribus male coalitis vocibus ortum, adoriri non ausus. Nesciebas, optime GORI, istam epigraphen optime iam datam ab Luca Holstenio, in Notis & Castigationibus in Stephanum Byzantinum opera Theodori Rykii Lugd. Bat. 1692. editis p. 7. b. med. ad haec Stephani verba: "ΑΔΑΝΑ, Κίλισσα πόλις, οὐδέτέρως.]

Inscriptio nuper reperta : ΕΝΘΑ . ΚΕΙΤΑΙ . ΕΜΙΔΑΒΟΥΣ . ΓΑ-
 ΜΗΤΗ . ΚΑΚΚΙΑΝΟΥ . ΤΟΥ . ΜΑΡΙΟΥ . ΚΩΜΗC . ΑΔΑΝΩΝ . ΚΑΙ .
 Ο . ΥΟΣ . ΑΥΤΟΥ . ΠΕΤΡΟΣ . Nonne lectio Holsteniana
 Γαμητὶ Κασσιανοῦ , ΤΟΥ . ΜΑΡΙΟΥ . ΚΩΜΗC est πάσης ὑποδοχῆς
 ἀξία . Vxor [γαμητὶ enim non dubito idem esse , quod
 in Lexicis Graecis nonnisi γαμετὰ , & γαμητὶ , γυνή , per
 ἐψιλὸν scriptum occurrit] *Cassiani* , QVI FVIT filius
 MARII , oriunda ex VICO ADANIS . ΚΩΜΗC ΑΔΑΝΩΝ
 non ausim , quod Holstenius fecit , de Adanis Cili-
 ciae interpretari . Haec enim ADANA fuerunt Cili-
 ciae non κώμη , sed πόλις , inter tres πόλεις eiusdem no-
 minis Stephano Byzantino primo loco memorata .
 CIVITAS ADANA in Itinerario Hierosolymitano pag.
 580. ed. Wesselingianae , cuius Index secundus fal-
 sum numerum ostendit , *Adana civitas* 380. pro 580.
 In Notitiis Ecclesiae , ADANA sunt urbs Episcopatu ,
 hodieque vigente , inclyta , & ADANORVM Episco-
 pos Conciliis subscripsisse Carolus a S. Paulo in Geo-
 graphia Sacra Patriarchatus Antiocheni , in Notisque
 ad eam Holstenius monuerunt pag. 289. edit. Amste-
 laed. Ne de numis ΑΔΑΝΩΝ , urbis Ἀδάνων splendo-
 rem attestantibus dicam : quae omnia , qui in unum
 collegerit , Adana dignitate urbis non excidisse , ne-
 que κώμην evasisse , haud difficulter concedet . Saxi er-
 go Doniani Κώμης Ἀδάνων situs extra Adanae , Κίλισσαν πό-
 λιν , in vico ignobili verius investigatur . Vbi vero in
 regione omni terrarum ? Quid si tantae ignobilitatis
 vicus Adana haec fuerint , ut nemo Scriptor anti-
 quus ad nostra tempora servatus referre , nedum lau-
 dare dignatus sit ? Dum quis me doctior , Geogra-
 phiaeque veteris studiosior alicunde eruat , quod mi-
 hi latet , liceat hariolari , in Syria fuisse : cui con-
 iecturae meae , si pondus ullum inesse existimabis ,
 GORI doctissime , eadem opera Tibi probavero , vo-
 cem Κώμης etiam sigla κ . olim notatam fuisse : id
 quod ad firmandam siglam saxi tui κ a me Κώμης

XXXVI P R A E F A T I O.

lectam plurimum conferre ultro agnosces. Accipere rem omnem: nihil enim te celare possum, minime vero omnium hoc, quod Fabrettum tangat feriatque, apud quem Insc. pag. 740. Cap. X. num. 502. haec epigrapha legitur Graeca, cum hac eiusdem versione:

Veronae, apud Alexandrum Seratium Physicum.

E N Θ A Δ E K I	Hic ia-
T E A Y P E C Ω	cet Aureso-
P Π O C K A Δ Δ A ⌘	pus Cadda-
N Ω N T H C C Y P I	non ex Syri.
A C Z H C A C E T H N	a vixit annis L.
M I Y P O T I Ω E N	in Miurotia.

Pro Miurotia, voluit, opinor, Miurotio Fabrettus: qui senex doctissimus mox Cap. eodem pag. 753. a. l. se iam iam octogenarium esse scribit. Num repuerascebat, quum versionem istam puerilem daret: cum qua sane turpiter se dedit, quam qui maxime,

*FABRETTVS censor, castigatorque minorum
Difficilis, querulus.*

Auresopus Caddanon πρόσωπον est numquam mane videndum,

————— cuius pallentis biatum
In gremio matris formidat rusticus infans

Miurotium autem minime ἄπρον esse dixerim, quia ἄπρον est: ad quod Οὐτιν Homericum

Qui mores hominum multorum vidit, & urbes,

non umquam nisi in NVSQVAMIA appulisse; in id tamen ob exiguitatem vel nomine se prodentem [de-
ri-

rivatum enim esse ab *μείζον* vel *μύζον*, ad instar praeterea diminutivorum terminatum, aures Graecas non potuit fallere] ingressum numquam esse, verum est. Sed ne praeter consuetudinem nostram alienos errores triumphare videamur, praestat periculum facere, an saxum Fabretti opera nostra possit quodam modo nitescere.

Vt desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Tento ita emaculare, in Latinumque convertere.

E N Θ A Δ E · K I
T E · A Y P · E C Ω
Π O C · K · A Δ Δ A
N Ω N · T H C · C Y P I
A C Z H C A C · E T H · N
M H N · O K T Ω · E N

H E I C · I A
C E T · A V R e l i u s · a E S O
P V S . c i v i s . V i c i . A D D A
N O R V M · S Y R I
A E · Q V I · V I X I T · A N N O S · L ·
M E N S e s · O C T O · I N

Ⲡ

✱

C H R i s t o .

E pro AE · ECΩΠOC, ut KITE.

K. Sigla *κώμης*. Sunt in Helvetia mea duo saxa: in altero est L · D · D · VICANORVM: in altero tantum L · D · D · V ·

ΑΔΔΑΝΩΝ·geminato Δ ob ruditatem marmorarii & seculi: KEITE pro *κῆται* quoque dantis, & *ἑσώπος* pro *Ἀίσωπος*, eundem vicum habeo, qui in Doniano opere ΑΔΑΝΑ legitur uno Δ .scilicet *κώμη τῆς Συρίας*.

EN praepositio Fabretto male postpositio heic visa. Commode, ni fallor, iunxi notissimas Christianitatis notas ad utrumque saxi latus incisas, sensu ad finem saxi trahendas, ne epigramma hoc *μείζον* sit. Frequentissima Christianorum antiquorum formula IN DEO · IN CHRISTO · IN DōMiNo IESV · vel IN PACE · Vel unum sufficit adducere Graecum Doniani Syntagmatis tui. XX. 54. EN *ΧΡΩ*. Haecenus de K^o quod te me-

XXXVIII P R A E F A T I O.

mecum *κώμης* interpretandum esse scribis credere, ob exempla, quae in Boldettianis Christianis faxis inveneris, *κώμης* habentibus. Etsi Boldettum non habeam; meam tamen *τῷ Κ^ω* interpretationem satis vides a me exemplis, etiam Boldettianis apud Muratorium inveniendis, esse adstructam diu ante, quam ad me scribere parares: quod idem & de *ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ* cognosces, si legeris, atque adeo quum legeris, quae ex quadam Schedarum mearum anno superiore iam scripta statim in paginam sequentem transferam, ubi brevissime dixerō, tuum recudendi Fabretti consilium me nonnihil mirari. Quum enim Fabrettum de Columna Traiani mihi emi ante annos haud ita multos cuperem, nisi adiuncto Inscriptionum opere vix a bibliopolis Romae vendi rescripsisti: an ergo intra tam breve tempus exemplarium, quae restabant, venditio novam iam postulat editionem? satisne emtorum iri datum speras? Sunt & aliae causae haud leves, quibus motus id consilii dederim, si me audias, ut, omisso Fabretto, ineditarum potius Inscriptionum Syntagmate, quo de literae tuae meminerunt, nec non Diptychorum editione, quam Temoliri haud ita pridem in literis ad nobilissimum OTTIVM significasti, Rempublicam literariam tibi obstringas, devinciasque. Haec pluribus hac epistola persequi tum huius ipsius magnitudo prohibet, tum festinatio, ut ea adponam, quae de voce *ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ* dudum parata modo promisi. Muratorium, qui Theodreti locum ipsum non adduxerit, merito notas: eodem mihi nomine Scheda anni superioris notatus est hunc in modum.

„ Quum ante menses hos septem ad doctissi-
 „ mum amicum GORIVM de *Κ^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ* faxi Flo-
 „ rentini a Muratorio Tom. I. primum publicati
 „ scripsissem, Tomum Muratorii II. & III. ante
 „ Mediolano accepi, quam Florentia responsum:
 quod

„ quod dum expecto, Tomus Muratorii II. exem-
 „ pla mihi stitit, meam τοῦ Κ^ω explicationem haud
 „ male stabilientia, a meque cum Doniano quodam
 „ in meo ad Muratorii Tomum I. Observationum
 „ volumine ad 401. 4. in unum collecta. Crevit in-
 „ de animus, cupidoque incessit non quiescendi ni-
 „ si de ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ quoque liqueret. Inquietum me
 „ fortuna iuvit, expertusque sum mense hoc Martio
 „ MDCCXLI. vere cecinisse Epicharmum: Ὅτι πῶν πόγων
 „ πωλεῖν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. NICERATVM locus
 „ fortasse fuit vicus ingens, apud Apameam Syriae
 „ situs, qui a Theodoreto NICERTE appellatur. Haec
 „ Muratorius loco dicto. Aliquot horarum bonarum
 „ otium in evolvendo Theodoreto frustra iam con-
 „ sumseram; quum tandem, dextro Apolline, inveni
 „ locum anxie quaesitum, Tom. III. editionis Sir-
 „ mondi Parisiis a. 1642. pag. 785. D. Religiosae
 „ Historiae Capite III. seu in vita Marciani Asce-
 „ tae, ubi disciplinae Marciani alumnus Agapetus
 „ traditur: Τὴν ἀγγλικὴν ταύτην [Μαρκιανῆ] νομοθεσίαν εἰς τὴν
 „ Ἀπαμέων [γῆν scil. vel χώραν, solita Graecorum ἐλλεί-
 „ ψει] μεταρτυπῶσας. ΚΩΜΗ γάρ τις ἐστὶ μεγίστη καὶ πολυάνθρω-
 „ πος, ΝΙΚΕΡΤΑΙ δὲ τὸ ὄνομα ταύτης. δύο ποίνυν φιλοσοφίας ἐν
 „ ταύτῃ φροντιστήρια κατεσκευάσθη μέγιστα Κ.Τ. Α. Ita non modo
 „ de Κ^ω verissime me coniecisse in Epistola ad GO-
 „ RIVM meum a. MDCCXXXI. sed etiam ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ
 „ genitivum pluralem esse, non hominum seu vica-
 „ norum, *Nicerates*, *um*, quod in eadem epistola
 „ suspicabar; sed omnino vici ipsius, *Niceratae*, *arum*
 „ manifesto tenemus; unde porro sequitur [nisi i-
 „ dem vici nomen statuamus bifariam elatum Νικέρ-
 „ ται, &, ad accelerandam pronuntiationem per syn-
 „ copen τῷ Α, Νικέρται] ex saxo Florentino Νικερατῶν
 „ exhibente, in Theodoreto pro Νικέρται legendum ef-
 „ se Νικέραται, restituto a librariorum culpa omisso.
 „ Quia Muratorius Theodoretum citans Κ^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ
 di-

„ digne illustrare non valuit, NICERATVMque for-
 „ te a Theodoreto NICERTEN appellari commenta-
 „ tus est, eum Theodoreti locum ignorasse, & non-
 „ nisi Lexici alicuius Geographici fide nixum esse,
 „ vehementer coepi suspicari. Nec mora: post ve-
 „ stigia Muratorii iens, statim ad cubile non ferae,
 „ sed veri, aut si malis non veri, sed falsi, id est
 „ ad originem erroris perveni. Mich. Ant. BAV-
 „ DRAND, Geographia ordine literarum disposita,
 „ Parisiis 1681. Tom. II. pag. 22. b. NICERTE in-
 „ quit, *pagus erat circa Apameam Syriae urbem ma-*
 „ *ximus probeque habitatus, teste Theodoreto.* Vnde
 „ haec Baudrandus? Ni fallor, ex hisce Abr. OR-
 „ TELII, Thesauro Geographico, Antuerpiae 1587.
 „ fol. DD. 3. b. col. a. NICERTE *vicus, maximus &*
 „ *populosissimus, circa Apameam: Theodoretus in Theo-*
 „ *pilis.* Mendas duas elue in verbis ORTELII in
 „ *Theophilis, non Theopilis.* Θεοφίλης vocari suum σύγ-
 „ γραμμα Theodoretus ipse facile esset passus, cuius
 „ vide paginam 763. A. ubi ipse φιλάθρων ἰσορῶν ἢ ἀ-
 „ σκητικὴν πολιτείαν, hunc librum suum vocare lectoris ar-
 „ bitrio permittit; in quo τῶν φιλοθῶν ἀνδρῶν τὴν πολιτείαν
 „ συγγράφειν ἐπεχείρησεν, ut loquitur pag. 758. B. *Theo-*
 „ *phili* ergo ORTELII sunt *Philothei* seu Ascetae Theo-
 „ doreti. NICERTE per E Ortelius male, pro NL-
 „ CERTAE per AE. Νικέρτας enim πληθυντικῶς, non Νι-
 „ κέρτην ἐνικῶς extulit Theodoretus. Ortelii errorem hunc
 „ sequuntur Baudrandus & Muratorius, euntes qua
 „ praeiverat Ortelius, non qua eundum erat, Ha-
 „ ctenus mea anni MDCCXXXI. scheda. Plura pagi-
 „ na haec quia non capit, desino. Vale dulce litera-
 „ rum decus, meumque. Tiguro Helvetiorum. ad diem
 „ duodevicesimum Kalendas Ianuarias anni MDCCXLIII.
 „ qui annus proxime Tibi illuceat felix, procedat fe-
 „ licior, exeat felicissimus, ut gaudeam.

*Alteram quoque in hoc Volumine pag. 146. protu-
 li*

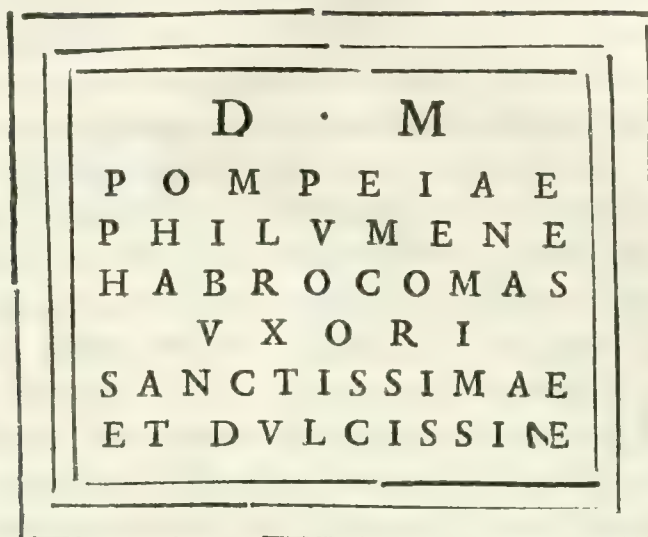
li eiusdem Viri Praeclarissimi Epistolam ad me scriptam Idibus Ianuariis, anno MDCCXL. qua Galbiana Mis-
sioris omnium antiquissimae quadratarum errato medetur;
nam militis patriam ita adnotavit IPESIVS. cuius loco
EPESIVS, pro EPHESIVS intelligendum est: & ubi scri-
ptum: DIOMEDI ARTEMONIS F PHRYGIA VDIC.
accipiendum putat de Phrygia LAODICEa ad Lycum;
adeo ut quadratarius LA praetermiserit, quum inciden-
dam esset PHRIG LAVDIC. notum enim V pro O
frequenter commutari in antiquis Inscriptionibus.

Illud superest ut Lectorem benevolum moneam, ti-
tulos illos, quos profero num. 34. 35. 36. 37. 38. 39.
in meo Musco non exstare. Quum enim ea, quae ibidem
adtuli adnotarem, scripsit ad me V. C. & de antiquaria
re optime meritis Franciscus Ficoronus, se propediem do-
no ad me eos missurum; sed paullo post idem Marmora sua
omnia scripta CLEMENTI XII. Pontifici Maximo obtulit,
qui, eo muneribus cumulo, in Museum Capitolinum, una
cum editis ab eo eruditis Plumbis antiquis transferri iussit.

Adfero etiam pag. 284. Epigramma elegantissimum
in laudem celeberrimi Musei Amplissimi Praesulis Leo-
nis Strozae, cuius auctor mihi postea innotuit Vir Er-
uditissimus Emmanuel Martinus, Ecclesiae Aloensis De-
canus, qui illud edidit epistola, quae Lib. X. exhibe-
tur Tom. II. pag. 126. VI. Kal. Octobris, MDCCXVII.
cuius Epistolarum Libri XII. & alia praeclara eius in-
genii monimenta anno MDCCXXXVIII. Amstelædæmi
prodierunt. In quarto versu corrigas velim LABORATI.
in quinto vero LARVAS.

Dum haec scriberem, humanissime invitatus a No-
bilissimo Comite & Equite Guidone e Comitibus e Gbe-
rardesca, Patricio Florentino, ut Museum suum ele-
gantiori ordine dispositum perlustrarem, forte fortuna,
qui antea delituerat, se se mihi obtulit marmorei Ci-
nerarii sequens titulus, numquam antea editus, quem
hinc inde duo Genii encarpum sustinentes coronant.

Mirifice laetatus sum, quum intelligerem & in vetusto lapide expressum nomen HABROCOMAE, quod Habrocomas ille Ephesius praeferebat, quem Anthiae pulcherrimae virginis amore captum, quinque libris amatoriis, Attica suavitate respersis, describit Xenophon Ephesius, quos primum Londini, anno MDCCXXVI. publici juris fecit, & Latino sermone donavit Vir doctissimus Antonius Cocchiug Mugellanus; qui etiam nova luce, & Notis donatus luculentis, quamprimum, ut antea dixi, iterum lucem adspiciet, curante IACOBO PHILIPPO D'ORVILLE Viro Celeberrimo.

Sed ad Christianos lapides, a quibus peropportuno diverticulo digressus sum, ut revertar, e Codice Rediano, de quo non pauca adnotavi in Parte II. huius Operis pag. 272. & sequentibus, quem constat scriptum fuisse anno MCCCCLXXIIII. prae ceteris nondum editis inscriptionibus, quas maioribus Romanis litteris exaratas praefert, & quidem peraccurate, indicatis locis, hanc, quam exhibet, adferre lubet: quam quidem sua tempestate auctor ille Florentinus, ut scriptum legitur, Alexander Strozius, apud Faefulas exstare adfirmat.

I N C .
MESSI ROMVLI CORPVS
I N P A C E Q V I E S C I T

*Servat Christianus hic titulus sepulcralis primae-
vam illam, quam prisca Fideles, ab omnibus curis &
saeculi fastu alieni, valde amarunt, atque usurparunt,
simplicitatem. Formula illa IN C. significat IN CHRI-
STO, de qua supra Eruditissimus Hagenbucius; quam
quidem formulam monogramma hoc ✠ non raro in iisdem
Christianorum tumulis inscriptum, designat. Faesulanum
hunc lapidem primus omnium pervulgavit Reinesius Class.
XX. n. CCCLIV. qui accepit ex Schedis Langermanni;
ex Reinesio iterum produxit Guillelmus Fleetwood in
Sylloge Inscriptionum antiquarum pag. 446. sed hi omnes
locum minime indicarunt, ubi exstaret; quare ex aliis
Codicibus MSS. eos hunc hausisse verisimile est; insi-
gnis tamen Codex Redianus apud Faesulas exstare per-
spicue pag. 92. testatur. Hoc ipso titulo, temporum in haec
sacra Monumenta vel iniuria vel fato quodam saeviente
deperdito, alter postea subrogatus videtur, quem protuli
in Parte II. huius Operis pag. 120. qui quidem, ut ea
deteriora tempora ferebant, prolixo elogio confarcinatus
sequiori aevo; mox hominum ignorantia, vel fraude, da-
ta opera, ita paene deletus est ac mutilatus in reliquis
post quintum versibus, ut inter spuria Epitaphia aman-
dandum esse viri docti hac tempestate merito censeant;
adeoque standum vetustissimi huiusce lapidis auctoritati,
de cuius genuina sinceritate nemo erit qui dubitet. Mecum
tamen eruditae Vetustatis cultores dolebunt intercidisse,
eo forsitan (si divinare licet) Faesularum exscidio a Flo-
rentinis igne ferroque facto, quo inter cetera maioris Ec-
clesiae pretiosa monumenta, quibus hostili rabie atque*

odio minime pepercerunt, ambonem illum plane antiquum atque insignem, sculpturis circumquaque & preciosis lapillis tessellato opere ornatissimum, & quatuor insuper marmoreis columnis subfultum, Florentiam, ut ferunt, adsportarunt, & in Basilica S. Petri (vulgo Scheraggi) in qua ad hoc tempus cernitur, conlocarunt. Duo tamen huius ambonis marmorea anaglypha exstant parietibus inserta in proximo Sodalitio. De Praesepe Christi Salvatoris, ex veterum Christianorum monumentis quum nuper differerem, huius ambonis mentionem feci.

His litterariae reipublicae bono in lucem prolatis in hoc postremo Volumine, adcedunt insigniora fere omnia, quae in Florentinis Museis cum Urbanis tum Suburbanis, atque in reliquis Etruriae Urbibus exstant anaglypha opera, & Sarcophagi, qui a me nonnullis Observationibus illustrantur. In fine Operis, prolatis INDICIBVS XVIII. & Indice universali omnium, quae in hisce tribus Voluminibus notatu digna occurrunt, extrema huic labori manus a me imposita est, quo, Amice Lector, VTERE FELIX. & VIVE MVLTIS ANNIS.

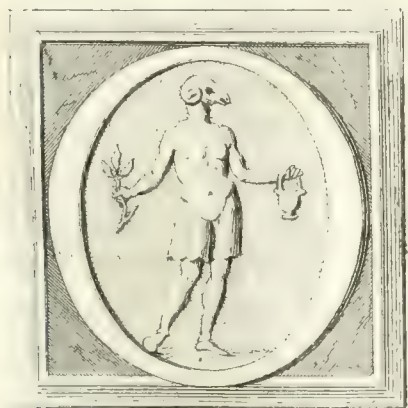
Am. Chalc. exc. ex Mus. Mediceo.

OBSERVATIONES ANT. FRANCISCI GORI IN MONVMENTA ANTIQVA

TABVLIS L. ADDITA HVIC OPERI

TABVLA I. *Modius ex aere veterum
Romanorum.*

Observationes meas in Sarcopha-
gos Vrnasque marmoreas, &
in alia eruditae Vetustatis Mo-
menta, quae huic Operi adii-
cienda curavi, paucis expedi-
diam, ne docti Lectoris au-
res, ut nonnulli faciunt, in re-
bus cuique maxime obviis gra-
vem atque obtundam; prae-

fertim quum hoc ipso tempore ETRVSCA quoque
MONVMENTA diurnum pensum suum a me postulent.

De

De MODIO VETERVM ROMANORVM, ut ad pag. 2. huius Voluminis dicebam, luculenta Dissertatione multa expendenda sunt. Primum proferenda Modii Romani sincera ac genuina figura, adscitis in subsidium rerum scitu pulcherrimarum antiquis numis & gemmis; itemque expensis vetustis marmoribus sive scriptis, sive anaglypho opere sculptis: in qua supelectile proferenda, illud primum maxime omnium curandum est, ut inedita praesertim monumenta e tenebris evocata, in hac ingeniorum, & saeculi luce, ad augendum priscae eruditionis thesaurum depromantur. Veniunt etiam in hunc censum, praeter aereos, modii lapidei, mox lignei, quorum schemata ex Antiquitatis uberissimo penu in medium proferenda erunt. Post haec agendum de Diis, quorum tutela sacer erat modius aliaeque mensurae, & pondera, quorum schemata in conspectu doctorum hominum ex ipsis archetypis accurate delineata exponenda sunt. Erit etiam agendi locus de Diis, qui frumento & frugibus apud veteres praesidebant, deque *Eunoſto* sive *Proymilio* molendinorum tutelari Deo, cuius simulacrum ope singularis gemmae anularis, quae exstat inter mea Cimelia, & qua identidem ad epistolas obsignandas utor, eiusque imago cum symbolis nondum ab Antiquariis cognita in lucem prodibit. Mox de Capitolio sermo, in quo archetypae omnis generis mensurae servabantur, quarum ad exemplum mensurae, Caesarum Augustorum iussu, in regiones omnes Romani orbis mittebantur, curante Praefecto Vrbi. Inquirendum qui sit D. Simonius Iulianus Praefectus Vrbi, qui in hoc singulari modio recensetur, quove tempore floruerit: & quae fuerit Simonia familia. Inter haec loco valde opportuno exhibenda Praefectorum Vrbi Nomenclatura & plenior & emendatior ea, quam vir eruditissimus Felix Contelorius protulit, ope antiquorum marmorum, quae post eius egregias curas prodierunt.

Ad

Ad haec instituenda Dissertatio de Caesarum Augustorum frumentariis largitionibus, agendumque de Pueris & Puellis alimentariis ab iisdem institutis: item de liberalitatibus, quibus vetusta numismata, & marmora litteris consignata lucem adferent luculentissimam. Huc faciunt elegantissimi lapides sepulcrales a Fabretto *Inscr. Domest. Cap. III. num. 617. 618. & 619.* ceterisque antiquarum Inscriptionum Collectoribus pervulgari, in quibus huiusmodi Puerorum, qui triticum acceperunt, mentio habetur, qua in laude liberalitatis & Faustina & aliae Augustae feminae inclitae sunt. TRITICI PEREGRINI largitionem, inter cetera militaria dona, memorat Florentinum marmor a me editum, quod vide, si otium est, in Parte I. huius Operis pag. 449. num. 82.

Inter haec agendum quoque de Praefecto Annonae, deque navibus frumentariis ad frumentum in urbem convehendum in Alexandriam & Siciliam & Africam missis a Romanis, deque earum institutione ab Imperatoribus Augustis facta, qua occasione praestantissima numismata erunt illustranda atque expendenda: item de horreis Romanorum publicis ac privatis, deque Genio ac Diis iisdem praesidibus: post haec de Militibus frumentariis, & disquirendum ad quem nam, utrum ad Tribunum, aliumve militaris ordinis frumentaria distributio pertineret.

His expositis enucleatisque, ad rem veterum cibariam illustrandam progrediendum est: expenso pane eiusque qualitate & discrimine: expensis Sacris Cerealibus festisque in honorem Vestae Deae, quam Pistorum colebant; panum distributionibus & largitionibus: qua de re cum marmor anaglyphico opere eruditissimum a Fabretto editum ad Tabulam Iliadis pag. 339. tum alia quammaxime conspicua ac nondum illustrata proferentur. De usu modii Coronis adcedet, & de modio, e quo nuces in nuptiis

ve-

vererum spargebantur, cuius fit mentio in Gruteriano marmore pag. CCCCLXI. sermo erit.

Hanc spartam, Deo dante & otium ac valetudinem, alacri animo suscipiam. Si quis vero celerius haec praestabit, rem mihi & litteratorum hominum reipublicae faciet gratissimam; non enim dona, quae litterariae reipublicae offerre ac dedicare cupio, ut alios etiam offerant ac dedificent, invido animo iniurius prohibeo; sed vehementer gaudeo laetorque, dum alios video liberali bonaque mente in amplificanda re litteraria sedulam operam navare.

TAB. III. *Templi Praenestini in honorem Fortunae Primigeniae, Segmentum LITHOSTROTI a L. Cornelio Sulla dedicati, lapillis varii coloris Musivo opere affabre picti.*

PAvimenta, e variis pretiosis lapillis mira arte dispositis, apud Orientales in usu fuisse, constat. De hoc, ut ita dicam, picturae miraculo, perspicuum est in Libro Esther Cap. 1. v. 6. testimonium, quo locus, & splendidissimum Assueri regis convivium, paratum in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu consitum erat, describitur, quo divitias gloriae suae, & magnitudinem, ac potentiam, ut voluit, ostendit: De eo haec sacer Textus: *Et pendebant ex omni parte tentoria aërii coloris, & carbasini ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei, & argentei super pavimentum, smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant, quod mira varietate pictura decorabat.* De pavimentis, eorumque origine apud Graecos, qui primum habuere elaborata

arte, picturae ratione, donec lithostrota expulere eam, diserte scribit Plinius Lib. XXXVI. Cap. XXV. Italos quoque hac gloria non caruisse, tradit ibidem Plinius. Neque hoc luxu caruisse antiquos Etruscos putandum est: siquidem pavementum musivo opere elaboratum Hadriae effosum, ex Schedis Cl. Philippi a Turre, Hadriensis Episcopi, nuper nobis delineatum proposuit Tab. XII. vir eruditione & humanitate ornatissimus Octavius Bocchius, quum Observationes suas in antiquum Theatrum erutum Hadriae anno MDCLXII. adferret. Quo vero tempore Romae factitari coeperint pavimenta, quae primum, propter augustum decus & maiestatem, Deorum templa tantum decere severiores Romani censuerunt, idem Plinius ibidem docet. *Romae sculpturatum (pavimentum) in Iovis Capitolini aede, primum factum est post tertium Punicum bellum initum.* Deinde, quod exstaret tempestate sua, ita laudat Praenestinum Lithostroton. *LITHOSTROTA coeptavere iam sub SYLLA parvulis certe crustis: exstat bodieque quod in Fortunae delubro Praeneste fecit.* Integrum hoc Praenestini delubri pavementum, egregie in mappa altitudinis ac latitudinis fere Romanorum quatuor pedum spectandum proposuit an. MDCCXXI. Emin. S. R. E. Cardinalis Franciscus Barberinus Iunior, Episcopus Praenestinus, cui interpretationem adiecit Anonymus Scriptor (forte creditur Cl. Sanromanus Gallus, ut mihi nunciatum est). Huius praestantis viri interpretatio omnium emblematum, quibus hoc Praenestinum Lithostroton ornatur, alteri praelata est, quam ediderat in suo Latio Celeber. Athanasius Kircherus e Soc. Iesu Par. IV. Cap. IV. Censet enim Anonymus Scriptor L. Syllam, victoriis elatum, interfecto Praeneste C. Mario, quo facto Felicem se edicto adpellavit, Alexandro Magno Macedonum Regi vel se comparasse, vel parem credi voluisse; adeoque in ea pavi-

L IN MONUMENTA ANTIQVA

menti ex musivo opere elegantissima pictura exhibendam curasse eiusdem Alexandri, qui victoriis & nominis sui fama totum orbem implevit, profectio-
nem in Aegyptum, eiusque adventum ad consulendum Iovis Hammonis Oraculum. Sane Nilum exhiberi in hoc Praenestino Lithostroto, quod inter miracula eruditae Vetustatis aetate hac nostra adhuc exstantia connumerari potest, cum variis Aegyptii foli, eiusdemque fluminis animalibus, perspicuum est ipsum pavementum intuentibus. Sed, quae ad rem nostram egregie faciunt, praestat adferre ex eleganti accurataque eiusdem Lithostroti descriptione, quam illustris Iosephus Maria Suaresius Episcopus Vasionensis, primus oculatissimus testis exhibuit anno MDCLV. editis libris duobus Praenestes antiquae. Siquidem Lib. I. Cap. IV. agens de Fortunae Praenestinae Templo, eius Lithostroton ita describit, quum nondum in Aedes Barberinorum Principum translatum fuisset. *In eo multa quidem perspicienda sunt, quae lapillorum interrasis miraculis, crustulisque intercisis, superstitiosa sedulitate, summoque otii dispendio, conficta adparent. Loco in ipso nonnisi accensis facibus, superaffusaque ad perspicuitatem aqua, & saepe iterata inspersione, pervidere depingereque licuit. Sunt hominum animaliumque complures imagines: Elephas, Rhinoceros, nomina litteris quibusdam peculiaribus exscripta: sunt & in aquis navigia, quae sigillatim summa cum diligentia depicta apud doctrina simul ac nobilitate praeclarum Equitem Cassianum de Puteo, Lynceum collegam nostrum, spectare poteris. Haec vero, quae subiicio, idem Suaresius subdit Lib. II. Cap. XVIII. quo totius Operis Mantissam exhibet, & duas Tabulas musivi operis eiusdem pavementi adfert pag. 289. Hos inter (thesauros) sunt XVIII. Tabulae Praenestini Lithostroti, in quibus variae ferarum, & portentosorum animalium effigies, venationum, fluminum, pha-*
se-

selorum, tentoriorum, aedium, piscatorum, & militum, Isidisque simulacrorum graphice delineatae, & pictae figurae mirum quam adficient, oblectentque oculos inspicientium. Ex his forsitan opus integrum contexi, sarcirique posset, sicut in Palatio Principis iam coeptum est felicissime. Quum vero labor satis prolixus & arduum opus Suaresio visum fuerit oculis omnia subiicere, ita singularum Tabularum, quas apud inclitum Cassianum a Puteo delineatas viderat, hanc subiungit descriptionem.

In prima Tabula spectare datur tres feras e musivo compositas, quibus inscriptum $\gamma\alpha\mu\omicron\nu\omicron\pi\alpha\rho\alpha\alpha\lambda\iota$, forte $\kappa\alpha\mu\epsilon\lambda\omicron\pi\alpha\rho\alpha\alpha\lambda\iota$. In secunda Cancros innantes fluvio, Simias, Hippopotamum, Venatores, & in his Mauros, qui vibrant sagittas ex arcubus in Simiam, infra $\sigma\phi\iota\gamma\iota\alpha$. In tertia Testudines innatantes fluvio, & feras, quae devorant pisces, inscriptumque $\epsilon\gamma\tau\alpha\pi\iota\varsigma$. In quarta aves, forte ibides insidentes rupi, quas vorat serpens sinuosa torquens volumina: Simiam, & quadrupedem humana facie, sed caudatam, subtusque $\mu\omicron\nu\omicron\kappa\epsilon\tau\alpha\tau\alpha$: tum duo animalia sese lambentia, vel commordentia, additumque $\omicron\lambda\alpha\tau\epsilon\varsigma$. Quinta exhibet phaselum, qui remis agitur in flumine rupibus interstincto, in quo milites, qui iacula coniiciunt in Hippopotamum, quibus illum inter vluas, seu papyros configunt. Sexta Hippopotamum telis confixum natantem, duosque Crocodillos. In septima $\kappa\rho\omicron\kappa\omicron\delta\iota\lambda\omicron\pi\alpha\rho\alpha\alpha\lambda\iota\varsigma$ innat flumini: hanc agitant Aethiopes clypeati, aedes, simulacra Isidis, Aquilae signum Asino impositum. In octava navis inflato velo tendit ad turrin rotundam, & ad duas quadratas in mare procurrentes, in quibus nidificant volucres: Sagittarius collineans in Hippopotamum. In nona Templum ad ripam fluvii, Obelisci, puteus, palma, mulieres vero sertis coronatae, homo tridentifer, forte Neptunus.

LII IN MONUMENTA ANTIQVA

In decima ΠΙΝΟΚΕΡΩΣ, ΧΟΙΡΟΠΙΟΚ, *Templum cum duabus turribus, & casa, palmae. In undecima vir mulierque hinc discumbunt: inde alii sub tegete, quam inumbrat vitis, pampinis, & racemis onusta, ad ripam fluvii, per quem discurrit phaselus plenus floribus innascentibus: ex adverso tres, quorum alius canit fistula, porrigit alter cornu, seu cyathum, qui desinit in hoedi speciem, tertius indicem attollit. In XII legitur* ΚΗΙΤΙΤΗΝ ΔΕΑΙΝΑ ΚΑΤΟΣ ΤΗΧΙΧΙΝΙΕ ΕΦΑΔΟΣ. *In XIII. navis visitur, quae remis agebatur, militibus plena, aliae velis vento inflatis, & funibus intertextis: phaselus in fluvio, domus, & casa cum rusticis, cymba, flores in fluvio. In XIV. ΚΡΟΚΟΤΑΣ, venatores, ΤΑΒΟΥΤΕ in rupe ad fluvium. In XV. ΤΙΓΡΙΣ ΚΡΟΚΟΔΙΔΟΣ ΧΕΡΣΑΙΟΣ ΚΑΤΤΥΟΚ. In XV. tentorium, & milites, atque templum, Dux propinans cum cornu, abacus, fluvius. In XVII. Sacerdotum processus sub templo, quatuor coronati gestant humeris fercula, cum tympanis, tibiisque alii. Anubis statua in base. XVIII. Umbella.*

Igitur Tabula, quam exhibeo, ea ipsissima est, quam Suaresius num. XI. describit. Vides sub tegete in lectulo strato super podium sive pegma virum & mulierem velatis inferioribus corporis partibus, superioribus vero nudis, qui poculum vino plenum manibus praeferunt; hinc virum alterum, verso aliorum corpore, poculum degustantem, quorum in medio stat femina citharae fides utriusque manus digitis percurrentes. Praeterlabitur iuxta triclinium fluvius, e quo aquatici varii generis flores enati adsurgunt, quibus demessis onustum fere phaselum alio agit, remoque impellit vir cum subligaculis, reliquo corpore nudus. Horum florum fruticumque in aquis Nili innascentium magnus usus, fructus, atque utilitates variae adnotantur apud Aegyptios a Plinio Lib. v. Cap. ix. & VII. Cap. III. & ab aliis Scriptoribus celebrantur. Omit

fit igitur Suaresius descriptionem phaseli onusti floribus; ut videtur fluvio innatis, quem agit vir solis subligaculis amictus, reliquo corpore nudus, cuius caput ad tutelam notandum est parvo pileo tectum. Ceterum in reliquis Suaresiana descriptio Lithostroti Praenestini cum hac ipsa Tabula in omnibus mirifice convenit. Demum alterum pegma ad fluvii ripam conlocatum cernitur cum lecto, in quo pariter tres cernuntur, mulier, quae sinistrae manus digito indicat, & virum dextra complectitur. Hic sublata dextra manu poculum, quod desinit in hedi caput, ostentat. Cum his adsidet Tibicen, seu Monodiarius, omnesque Genio suo indulgent. Quam elegans sit vitis & ramorum eius umbra, quam egregie picta folia, & paries ipse, e quo cespites herbarum arbuistorumque pendent, facile dictu vix est, nec singula, nisi oculis cernantur, perbelles ac vivide describi possunt. Morem illum, regnante Assuero, apud Orientales in usu, discumbendi nimirum in conviviis sub umbra nemorum arborumque, ac praesertim ut heic ad murmur labentium in flumine aquarum, non sine voluptate spectamus: & quod mirum, illud cernere volupe est singula lapillis praetiosius variorum colorum, nempe iaspidibus rubris, flavis, subflavis, viridibus, minus maiusque saturis, undis fluminis ex achatibus, & chalcedoniis subcaeruleis, tanto artificio tamque sagaci sedulitate expressa, ut multis in locis vix penicilli coloribus suis artificium superare possint.

Sed erit, qui scire cupiat, quo pacto ad me pervenerit haec insignis Tabula, quae altitudine aequat pedes IV. Romanos, ac totidem fere sua latitudine. Hanc in publica Florentina platea ad Basilicam Metropolitanam venalem vidi mente Iulio huius anni MDCCXLIII. Vt vidi obstupui, statimque eini. Haec hisce diebus emerferat, sub hasta vendi-

ditis mobilibus rebus, post mortem Nob. Viri Petri Ioannis de Claro. Audivi eum hunc Tabulam sibi comparasse, tunc quum vendita fuit Pinacotheca Celsissimi Principis ab Etruria Francisci Mariae Medicei, qui antea Romanae Ecclesiae Senatus Purperam renunciarat, ut connubio sibi iungeret Serenissimam Eleonoram e Guastalla, e Mantuae Principibus. Franciscum Mariam Principem dono accepisse reor a Principibus Barberinis, quum Romam, quod non semel fecit, adiisset: dignum sane tanto Principe, & splendidissimis largitoribus munus. Quae sivi per epistolam rogavique amicos Romae degentes, ut pavimentum ipsum Praenestinum adirent, & viderent num in eo desit hoc segmentum; sed, urgente Typographo, nondum mihi constat, desiderari tamen subspicor: vel ni desideretur, probabile est esse partem aliquam eorum, quae in Crypta, quadam inter admiranda adhuc aetate sua remansisse scribit praelaudatus Suaresius Lib. I. Cap. xv. pag. 48. quam Cryptam ad inferiores cellas aedium Episcopi absconditam, observatam fuisse testatur.

TAB. IV. *Triclinium antiquum, nunquam antea editum, adfertur & illustratur.*

IN eximia pictura pavimenti e musivo opere adlata in superiore Tabula III. vidimus triclinia, adde etiam stibadia, voluptatis causa in amoenis locis constituta fuisse, praesertim in hortis, & prope fluvios ad murmur praeterlabentium aquarum, interdum etiam prope fontes aquarum salientium, ac sub vitibus, quae nemoris instar umbram conficerent. Adsimile Triclinium graphice describit Plinius Secundus Lib. v. Epistol. vi. qua villam suam
apud

apud Tuscos, in qua & stibadium ita ob oculos positum ponit. In capite stibadium e candido marmore, vite protegitur: vitem quatuor columellae carystiae subeunt. E stibadio aqua velut expressa cubantium pondere siphunculis effluit: cavato lapide suscipitur, gracili marmore continetur, atque ita occulte temperatur, ut impleat, nec redundet. Gustatorium graviorque coenatio margini imponitur, levior navicularum & avium figuris innatans circumit: contra fons egerit aquam & recipit. Nam expulsa in altum in se cadit, iunctisque hiatibus & absorbetur & tollitur: e regione stibadii adversum cubiculum tantum stibadio reddit ornatus, quantum accipit ab illo. Lectus heic & undique fenestrae; & tamen lumen obscurum umbra premente. Nam laetissima vitis per omne tectum in culmen nititur & ascendit. Non secus ibi quam in nemore iaceas: imbrem tantum tanquam in nemore non sentias. Sed quid ad voluptates & vitae commoda non excogitarunt ac perfecerunt omni tempore mortales!

Explicato illustratoque veterum stibadio, ad alterum plane eximium ac perrarum monumentum in Tabula IV. adlatum, quod connexionem cum eo habet, gradum facio. Quod anaglyphum hoc antiquo opere in lapide cinerei coloris insculptum, Florentiae nunc exstet,tribuendum est Antonio Nicolinio, Patricio Florentino, e Marchionibus Pontis Sacci, viro tum summo genere, tum multiplici eruditione clarissimo, qui illud e civitate Aquilana in Museum suum nuper transtulit. Cernimus in hoc duas mensas tripedes instructas ferculis; sed harum altera humilior est; altera vero praealtior. Humiliori mensae in orbem adcumbunt sedentes sex viri, quorum duo dextras intendunt, aliquid de ferculo sumendum indicantes: reliqui quatuor poculum vel manu gerunt indiscriminatim sive dextra sive laeva manu, vel de mensa accipiunt.

Sin-

Singuli eodem vestium cultu amicti sunt, interiore nimirum tunica & pallio. Tunica manuleata brachia nuda relinquit. Etsi duo tantum viri in summo in sella sedentes conspiciantur; sedere tamen & reliquos ex habitu ipso corporis conicere facile possumus. Neque heic pulvinos videas, ut in sequenti schemate; quibus iuxta Horatium Serm. Lib. II. Sat. IV.

Languidus in cubitum iam se conviva reponet.

Sulptor siquidem vel id neglexit, vel adsequi id quum non posset; segnitie, aut imperitia praetermisit.

Prope virum laevorsum sedentem, adstat puer, e fervorum nempe anagnostarum numero, brevi veste indutus, qui dextra gestum aliquem facit; sinistra vero parvum volumen sive libellum tenet. Hunc adhibitum, reor, ut acroamate aliquo adcumbentes, ut mos erat, recrearet.

Prope hunc positum spectatur candelabrum, hinc inde praelucentibus duabus lampadibus, quae copiae cornua imitantur, quarum formam & in monumentis Etruscis, in quibus sculpti servi dominos praecedentes cum adsimili lampade exhibentur. Ea quoque lampadum forma expressa cernitur in marmore sepulcrali posito in honorem Servi Lampadarii, quod marmor profert Fabrettus Inscr. Dom. Cap. IV. n. 309. pag. 307. Huic candelabro adiunctus est parvus abacus, sive brevior mensa repositoria, in qua duo vascula in medio conlocata conspiciuntur. Ea referre plane possunt vascula, quae pro apophoretis donari solebant a domino amicis, quos ad coenam invitaverat, vel, quod valde probabile est, unguentaria vascula referunt. In more siquidem positum apud veteres legimus; non caput tantum, sed & pedes discumbentium in coenis delinire. Floribus etiam, praesertim rosis, antiqui ho-

homines se coronabant, genio hilaritatis indulgentes.
Horatius Carm. Lib. II. Ode III.

*Huc vina & unguenta, & nimium breves
Flores amenae ferre iube rosae,
Dum res, & aetas, & Sororum
Fila trium patientur atra.*

Et Ode XI. ibidem:

————— & rosa
*Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo
Potamus undi.*

Plautus in Mostellaria Act. I. Sc. I. v. 41.

*Non omnes possunt olere unguenta exotica,
Sicut tu oles: neque superior accumbere.*

Sustinet ardentes lampades, & vasa unguentaria Hermaeum simulacrum, puerum quemdam referens, basi quinque graduum impositum. Candelabra veterum Lares & Cupidines referebant, ut iam ad Donianas Inscriptiones adnotavimus. Huic simulacro lucem adfert Lucretius:

*Si non aurea sunt iuvenum simulacra per aedes
Lampadas igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut suppeditentur.*

Sequitur post candelabrum iuvenis brevi veste, fervorum more, cinctus, qui manibus invicem suppositis, sinistra aliquod instrumentum gerit, quod iniuria vetusti temporis, extrito lapide, probe quid referat non dignoscitur: cultellum tamen, vestigia quae supersunt, referre videntur. Is iuvenis facile

LVIII IN MONUMENTA ANTIQVA

Structorem repraesentat bene peritum artis obsonia
scindendi, quem egregie describit Iuvenalis Sat.
XI. vers. 135. & Sat. V. vers. 120. hisce versibus:

*Structorem interea (ne qua indignatio desit)
Saltantem spectas, & cheironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata Magistri
Omnia : nec minimo sane discrimine refert,
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur.*

In altera huiusce anaglyphi parte, in qua tri-
pes mensa praealtior, & ferculis etiam compluribus ac
maioribus instructa cernitur, in lectis altioribus re-
clinati discumbunt sex viri, eodem vestium cultu a-
micti, qui omnes dextra manu pocula tenent, &
cubito pulvillos tricliniaries in duplices sinus re-
volutos premunt, iisdemque subfulciuntur. Lecti
quadrati sunt, stragulis undique perbelle operati at-
que instrati. In medio coenationum statui solebant
huiusmodi lecti tricliniaries, & quidem altiores; nam
ita placebant; & cum ratione, ut servi ministrantes
undique vocati discurrere, circumire, & praesto esse
epulantibus possent. Mensas cum in prandio tum
in coena linteis haud operiri solitas, ex hoc quoque
monumento discimus; etsi interdum veteres eas ope-
ruisse, forte per iocum, scribat Martialis, Lib. XIV.
Apophor. CXXXIIX.

Nobilius villosa tegant tibi linteae citrum.

Quam igitur peculiarem eruditionem praesefe-
rat inigne hoc anaglyphum ab aliis discere cupio.
Meo quidem iudicio aperit nobis unico conspectu,
quod nondum ab aliis adnotatum video, quo mo-
do veteres prandere, & quo modo, quove ritu coe-
nare solerent. Primum igitur sagax sculptor nobis
pran-

prandium veterum proposuit, mox coenam; quae quum in multam noctem, in luxum, & in omnes voluptatum illecebras, subsequente aetate prolapso hominum genio, qui a prisca mortalium frugalitate ac sobrietate deflexit, produceretur, ea plane de causa, candelabrum praelucentibus lampadibus fere in medio, quod ad coenam pertineret, insculpsit.

Ter aut quater in die solitos fuisse veteres cibum capere, aliqui volunt. Sed communior atque usitatio veterum Romanorum consuetudo prandium & coenam induxit. Ientaculum, primus nempe cibus, quo ieiunium solvitur, idem cum prandio veteres faciunt, ut observat Fulvius Ursinus, adlata Festi auctoritate: *Silatum antiqui pro eo, quod nunc ientaculum dicimus, adpellabant; quia ieiuni vinum sibi conditum ante meridiem absorbebant.* Postea ientaculum distingui a prandio coeptum, ita ut prius ientaculum fumeretur, deinde prandium, quod & ipsum brevissimum fuit. Prandii mentionem faciunt Scriptores permulti. Macrobius Lib. III. Cap. XVII. Hippocrates Lib. II. Galenus Lib. VI. de tuenda valetudine, de victus ratione, & Xenophon in Oeconomico. Veteres Romanos prandisse parce, coenas vero large adhibitis epulis iniisse, constat multorum veterum Scriptorum testimoniis, quae adferunt Ciacconius & Fulvius Ursinus, ad quos lectores mitto. Pauca haec sufficiant, plura alibi adlaturus, quum de Etruscorum, Graecorum ac Romanorum tricliniis opportunius aderit pertractandi tempus.

TAB. V. *Votiva Manus dextera ex aere
Mercurio ceterisque Diis Salutaribus sacra.*

TERTIAM ex aere votivam Manum, duabus elapso iam fere integro saeculo editis, cura sumorum antiquariae rei Interpretum Laurentii Pignorii, & Iacobi Philippi Tomasini, animo lubens adiicio, quam nuper, me rogante ac plaudente, sibi conquisivit, atque in lectissimum Museum suum recondidit Vir genere, virtute, & antiquitatum praefertim patriarum studio Ornatissimus CAIETANVS ANTINORIUS, Patricius Florentinus, Ordinis Divi Stephani Eques, Serenissimo Magno Etruriae Duci, Supremoque eius Consilio a Secretis. Haec vero votiva Manus, ut mea fert opinio, maiori in pretio habenda est, quia Mercurii imaginem duobus postremis digitis impositam exhibet, & multa, quae adhuc latuere, docet, & peropportunam abdita quaedam Ethnicae superstitionis mysteria investigandi occasionem praebet. De Mercurii effigie minime dubitandum, quum eius capitis insigne, nempe petasus utrimque pinnis prominentibus, rudi licet sculptura, ornatus, eum Deum nobis ostendat. Sculptura huiusce votivi donarii adeo rudis est, ut non ex aere fuso perfecta & perpolita, sed scalpto expressa videatur; nam, non ut Manus iam editae, intus inanis & vacua; sed tota solida, & ipso aere plena est. Laurentius Pignorius eam, quam protulit Manum, quia intus vacuum, subspicatus est scepro vel hastili praefixam, praelatam fuisse in pompa Magnae Deum Matris Idaeae, cui dedicatam fuisse censuit ex symbolis, quae eidem conveniunt. Sed hoc in dubium revocari posse ostendit altera Manus a Tomasino adlata atque explicata; nam sola haec basi

im-

imposita est, in qua scriptum CECROPIVS V. C. VOTVM S. nempe ex eiusdem Tomasini sententia: *Cecropius voti compos votum solvit*. Hinc igitur perspicue liquet, Manus istas votivas esse, & Salutaribus Diis atque in humanum genus beneficis, propitiis, atque obsequentibus voto soluto dedicatas, atque addita basi inter donaria in eorum templis reconditas fuisse, in qua nomen illius aut hominis ut feminae, quae a Salutaribus Diis beneficia acceperat, adnotari solebat.

Consueverunt veteres, si bonam valetudinem, aut aliquod insigne beneficium a Diis accepissent, quae nonnisi susceptis votis postulare in more habuerunt, iisdem voti compotes ea dedicare, quae ipsis maxime accepta crederent, imagines nempe, candelabra, lucernas, pateras, tripodas, phialas, acerras, vascula odoraria, pulvinaria, thronos, fastigia, scamna, suppedanea, sedes, aliaque huius generis multa, quae Deorum numine ac maiestate digna, iisdemque grata esse putarunt. Ita Aesculapio torquem aureum ex dracunculis perfectum, pugillaria, enchiridium, & enabolum, Iunoni bullam, Veneri speculum, Apollini scarabeum, Mercurio caduceum, Herculi clavam, Isidi nautae vestimenta voto sacrarunt: quibus donariis, ut antea dicebam, inscriptas tabellas subiiciebant.

Hi vero, qui morbo adfecti somnia in templis Deorum susceperant (cuius moris testis est insigne illud marmor Pisis olim erutum, quod nunc ab interitu vindicatum e Spigliatorum Hortis Florentinis in Museo eiusdem Praeclarissimi Equitis Caietani Antinorii adservatur, HERCVLI SOMNIALI SACRVM, hoc est somniorum immissori) vota nuncupare solebant, Diisque dona promittere, si ex morbo convaluissent: voti compotes, adfectas aegritudine corporis partes dedicare, easque inter anathemata in delubris
su-

suspendere , nempe aures , oculos , linguam , dentes , pectus , mammas , ventrem , manus , pedes , quarum imagines locupletiores homines ex pretiosa materia , auro , argento , ebore , atque etiam ex gemmis pretiosisque lapillis , itemque e crystallo , vel communiter ex aere ; tenuiores vero ex cera , ligno & argilla , sive etiam ex farina conficiebant . Id cum gratiarum actionibus , aris accensis , peracto sacrificio , factum inscripta monumenta inter Doniana Class. I. num. 84. 85. 86. & 87. testantur . Titulos his donariis votivis adiacendos curarunt , ut viventes & posteri (adeo memores erant) benefici Numinis virtutem & oblatum opportunum auxilium probe intelligerent . Nihil enim Diis acceptius , iucundiusque esse putarunt , quam perpetuam grati animi ob suscepta beneficia significationem . Hanc exigere ab ipsis Diis arbitrabantur , quorum simulacra prisca patrum religio expresserat expansis manibus nunc vacuis , nunc donorum plenis , quasi dona libenter ab hominibus accipere , & ultro iisdem dare viderentur .

De Diis Beneficis non est mihi differendum ; de Salutaribus vero , quos vitae incommodis , & corporum aegritudinibus opem ferre credebant , haud opus est ut in re tam perspicua diutius morer . Inter hos vetustas principes esse docuit Aesculapium , Hygiam , & Telesphorum , quos Deos omnes ubique gentes deveneratae sunt . Serapidi dextrum pedem , forsitan ab eo , qui podagra laboraverat , dedicatum cernimus in eximio monumento , quod adfert Fabretus Inscr. Domest. Cap. VI. num. XX. pag. 467. aures Minervae , puerperarum ventres Iunoni Lucinae , oculos Apollini , virilia Priapo , quae in eorum templis suspendebant . Pedes in tutela Isidis fuisse , testantur vetusta marmora a Fabretto ibidem adlata .

Perrarum hoc monumentum docet Mercurio dedicatam fuisse dextram Manum , quum in ea eiusdem

dem Dei effigies sculpta sit ; in reliquis vero iam editis Manibus, praeter symbola, nil tale conspicias. Notanda quidem in singulis Manibus dexteris eadem digitorum conformatio ; nam erectos tantum praeferunt tres digitos, nempe pollicem, indicem, & medium, quos numericos, ad numerandum nimirum aptiores, & promptiores veteres censuere ; anulari & minimo digito incurvatis ac demissis : quae omnia proculdubio non carent aliqua significatione, quam ignoramus. Numa, Etruscae disciplinae peritus, Iani signum dedicavit digitis per notas ita figuratis, ut dextra manu trecentorum numerum, sinistra sexaginta & quinque significaret : de quo simulacro Plinius Lib. XIV. Cap. VII. & Macrobius Saturn. Lib. I. Cap. XIII. Qua ratione digiti eum numerum significare possint, & de solari Romanorum anno, consule doctissimum Iulium Pontederam in Enarrat. Antiquitat. Latinarum Graecarumque Epist. xxxiv.

Oritur hinc subspicandi locus, Manum dexteram fidei sacram, rebusque divinis operandis Pontificio iure destinatam addictamque, in hunc ipsum modum conformatam, salutarem & auspicatissimum gestum expressisse, sive hac conformatione impetratae a Diis beneficentiae, opis, auxilii ac salutis indicium praefetulisse. Tomasinius Pignorii sequitur opinionem, qui hunc Manus gestum haud praeter rem factum opinatur ; quia Diabolus Christiani nominis osor & hostis acerrimus iam tunc omnem operam mira calliditate impendit, ut elevaret eum gestum, quem Christiani Pontifices & Sacerdotes essent adhibitori, quum benedicentes sacrum Crucis signum exprimerent ; quod hac digitorum conformatione apud Latinos factum fuisse, paullo vero aliter apud Graecos, erudite ostendit adlatis sacris monumentis Amplissimus Senator Bonarrotius in Vasa Vi-

Vitrea Coemeteralia . Nec aliqua profecto occultae apud Ethnicos Religionis significatione vacat eorum digitorum unus post alium elatio ; sed nec etiam numerus ternarius ; nam , quia Deum impari numero delectari crediderunt , eo forsitan gestu collatum beneficium ad Deos referri oportere declararunt .

Ad observanda huiusce votivae Manus symbola nunc gradum facio , quorum plura singularia sunt , nec in aliis editis Manibus occurrunt ; alia vero non pauca in singulis usitatoria & plane communia . Priora enumerabo , quae Mercurio unice convenire non est dubium . Hunc Deum *Terrestrem & Inferum* , de quo fusius disserui , quum Gemmas Deorum imaginibus insculptas in Museo Florentino editas observarem , declarat testudo , quam ei sacravit fabulosa vetustas , quia sex mensibus sub terra ea latitat ; sex vero super terram repit . Ita Mercurium nunc Deorum Interpretem , nunc mortalium negociis & curis implicitum , nunc ad Orcum defunctorum animas ducentem , easque ab Inferis evocantem finxere . Exstat apud Vignolium inter Inscriptiones selectas pag. 307. ara marmorea Dis Manibus sacra , in qua sculptus Mercurius & pone eum testudo , quae ei quoque tribuitur , quod lyram invenerit & Apollini dono dederit . Caduceus convenit Mercurio , utpote Nuncio , & Deorum Interpreti ; aequati vero lances , quia eum ponderibus praesidem veteres fecere , de quo in Tom. II. Musei Etrusci non pauca adnotavi . Adest etiam radius , quo Mercurius Astronomiae inventor ; vel , si potius videtur scriptorius stilus sive graphium , caelaturae scripturaeque & literarum excogitator designatur . Tres ollulae absque operculo , ut opinor , hunc ipsum Deum divitiarum & thesaurorum custodem , pecuniis praepositum , & Mercatorum lucris praesens numen designant : cuius tutela in antiquis aliquot inscriptionibus indicatur .

Hinc

Hinc in Doniano marmore a me adlato Clafs. I. num. 168. legitur: MERCVRIO LVCRORVM . POTENTI ET CONSERVATORI. A Graecis *Ἀγοραῖος*, *Εὐπολεῖος* dicitur. In Gruteriano lapide LI. I. NEGOTIATOR : in Reinesiano Clafs. I. n. 80. NVNDIATOR adpellatur ; quare iuxta varia munia , & negocia , quibus praeest , quibus divitiae , quaestus , & lucri parantur , subspicor forsitan tres ollulas numis recondendis servandisque destinatas , ei pro symbolo , raro quidem & singulari , quod nunc primum occurrit , tributas esse .

Frequentiora symbola , atque , ut ita dicam , communia , sculpta cum in interna tum in externa parte harumce votivarum Manuum observanda supersunt , quae eruditis observationibus illustrarunt praestantes viri Pignorius & Tomasinius . Primum digniorem locum occupat pinea nux vertici pollicis imposita . In symbolum hoc unice oculos suos hi doctissimi viri defigentes , quia pinum Magnae Deum Matri Idaeae Cybeli sacram , atque in eius esse tutela ex priscis Scriptoribus , & sculptis monumentis norunt , putavit alter eidem Deae , alter vero Isidi votivas aeneas Manus hasce sacratas fuisse . Sed in hac Antinoriani Musei Manu , quum pinea nux , & reliqua fere omnia symbola , quae in reliquis duabus Manibus spectantur , occurrant , & alia plura tributa sint Mercurio , cuius quoque protoma conspicuo in loco posita est : ex solo pineae nucis symbolo minime statui posse liquet , alteram Manum Cybeli , alteram Isidi dedicatam fuisse ; nam quum hoc symbolum commune sit singulis manibus atque huic ornatae imagine Mercurii , probabilius videtur hanc divinitatis notam sive adtributum peculiare , aliquid apud veteres designasse . Hoc ipsum ab aliis discere cupio : si vero coniecturis indulgere mihi fas est , subspicor veteres eo indicare voluisse aurei aevi

faustissimum ac beatissimum tempus , quo homines nullis morbis afflictatos credebant ; quare Saturno pineam nucem beatioris temporis indicem consecrarunt , uti monumenta alibi a me adlata tum apud Etruscos , tum apud Romanos testari videntur. Sacra est etiam pinea nux iis Numinibus , quae mortalium felicitati & tranquillitati praesunt , nempe Cereri , Fortunae , Telluri , & Bono Eventui , quam idcirco copiae suae cornu impositam gerunt .

Serpens quoque cristatus (ex eorum genere , de quibus Plinius Lib. VIII. Cap. XIII. consulendus , & Vir Clarissimus Lamius , qui de his fusius pertractavit) carpum Manus circumplectens , erecto circa pollicem capite , non indicat Liberi Patris Orgia , sive sacra Sabatia ; sed quum Aesculapio , & Hygiae Servatoribus Diis , & valetudinis defensoribus potissimum tribuatur , eisque sacrum animal sit : facile crediderim indicare consecutam iuxta vota post morbum optimam valetudinem , & aegritudine iam propulsata , corporis habitudinem horum Tutelarium Deorum munere novis viribus auctam ac renovatam ; quapropter pollici circumvolutus serpens in singulis Manibus spectatur . Ita etiam in Fabrettiano iam memorato monumento Serapidi sacro , dextro pedi , quem morbus interceperat , serpens circumvolutus observatur .

Superfunt reliqua symbola in hisce tribus Manibus expressa , quae nec Cybeli , nec Isidi , nec ipsi quoque Mercurio conveniunt . Nam thorax Martem , cantharus Bacchum , rana Nymphas , fontibus , stagnis ac paludibus praesides , designant ; quae symbola in vola eiusdem manus num. I. sculpta spectantur . In extima eiusdem Manus parte num. II. ramus quercus Iovem (in cuius tutela ea arbor est) liticen & tibiae Minervam harum inventricem declarant : crupetia Pana Deum , ut videre etiam est in Donianis monumentis Tab. IV. n. III. pag. 21.

conchylium Venerem, lacerta Apollinem Deum, qui idem ac Sol est; cornu vero, quo veteres Heroes pro poculo usi sunt, forsitan Herculem vini cupidissimum significant.

Quod igitur hanc votivam Manum censeam, Mercurio sacram fuisse, monet ipsum Mercurii prominens caput, & complura symbola, quae eidem peculiari modo conveniunt. Reliqua, quum plurimum Deorum propria symbola procul dubio sint, & in tribus hisce Manibus occurrant, in eam facile me adducunt sententiam, ut has *Manus Panteas* dicam, non uni tantum, sed omnibus fere Diis dedicatas: quod forsitan veteres fecerunt, quum implorato cunctorum Deorum auxilio, singulis, hoc voto soluto, sacroque in templis reposito anathemate, grates referre voluerunt; quapropter eadem de causa Panthea illa ex aere signa, quae ad nos pervenere, excogitarunt, in quibus multa Deorum symbola in unum sociata congefferunt, & soluto voto alicui Numini consecrarunt, quod nobis antiquae inscriptiones testantur. Igitur haec Manus Mercurio potissimum dedicata est, licet, praeter Mercurialia, alia Deorum paene singulorum symbola sculpta praeferat.

Illud nunc superest, ut gratias agam Nobilissimo Viro Equiti CAIETANO ANTINORIO, qui mihi tam insigne monumentum illustrandum obtulit: rogemque, ut pro singulari sua in me humanitate ac benevolentia pauca haec temporario calamo, & ruri quidem hoc Maio mense, ut aliquantulum vires corporis reficerem, exarata & adnotata, benigno animo accipiat, mihiq; alias occasiones praebeat ei morem gerendi; quum in dies magis magisque eximiis prisca aevi monimentis Etruscis, & Romanis, ac praesertim patriis Florentinae Coloniae, Museum suum locupletet: quare summopere gratulari etiam decet huic inclitae Vrbi, in qua & hodie tan-

LXVIII IN MONUMENTA ANTIQVA

to studio coluntur prisca aevi monumenta, ut complures amplissimi Proceres carere optatis deliciis aedes suas ornatissimas putent, si antiquis signis, urnis, lapidibus, anaglyphis & gemmis explendescere non videant.

TAB. VI. ANAΘΗΜΑ *Affriorum*, BVBONIS *marmorea Statua*.

Antiquum Vatem inter cetera illustria Siculi regni monumenta connumerandum, ARCHATEM nomine, omnibus antea plane ignotum, nunc primum ostendo, & in lucem profero, ut litteratorum hominum mihi gratiam & favorem conciliem. Vberem eruditionis segetem praeseferre hoc plane curiosum Graecae Antiquitatis *κειμήλιον*, nemo est qui non videat. Hinc enim qui copiosius atque enucleatius illustrare illud voluerit, occasionem peropportunam habebit differendi de auguralibus ac divinatricibus Avibus, quorum voces, cantus, clangores, ululatus, gestus, volatus, & alia huiusmodi veteres Magi, & Harioli ad suas praestigias vendendas usi sunt, & futura praesentire docuerunt. Adeo vero caecutierunt veteres Ethnici, ut prodigia quoque interdum ab his patrata scripserint.

Aegyptii mortalium omnium vetustissimi multa animalia coluere propter eximia beneficia, quae in genus humanum contulere; nam ab his medicas herbas, & remedia ad sanitatem corporis tuendam, servandamque, atque alia urbibus ad commercium utilia inventa fuisse, observarunt: quapropter, ut & aliae gentes benefica animalia omni honore adficerent, atque etiam colerent, exemplo suo, ut opinor, pellexerunt, & maxime omnium excitarunt.

In

In Isiaca Bembina Tabula animalibus hisce, avibusque (inter quos non paucae imagines sculptae sunt, quae hanc ipsam a me adlatam Avem referunt) altaria dedicata spectantur, atque his coram homines genua flectunt, & adorationes faciunt; vel in cymba, uti maiora Aegyptii regni Numina Isis & Osiris, vehuntur. Graeci quoque in Deorum tutela complura animalia iisdemque convenire propter arcanas ac mysticas significationes crediderunt. Urbes plurimae sunt, quae animalia & aves Diis sacras pro symbolis, quibus noscerentur ab exteris, in suis numis insculpsere, ut noctuam Athenae, aquilam Antiochenses &c.

Ast inter aves, alias auspicatas, alias inauspicatas esse veteres censuerunt: & has etiam loqui inter se, auditumque sermonem ab Auguribus tantum intelligi posse. Has oscines dixere Tusci ac Latini, auctore Festo: *Oscines aves Appius Claudius esse ait, quae ore canentes faciant auspicium, ut corvus, cornix, noctua: aut quae alis, ac volatu, ut buteo, sanqualis, aquila, immissulus, vulturius*. Interdum aliquae aves, quae quibusdam populis infaustae, & male ominatae fuerent, aliis tanquam auspicatissimae habitae sunt. Vultures Romulo regnum, Mario victoriam, Augusto imperium praenuntiarunt. Captata auguria felicia ex cygnis, & suae fuculis foeta, legimus, apud Virgilium. Noxia animalia eos homines qui ex urbibus, finitimisque regionibus propulsarunt, in numerum Divo- rum Heroumque fabulosa locavit vetustas. Sed de his satis, quae aliis dilucidanda relinquimus.

Igitur & avibus hisce de re publica optime meritis, statuas ad aeternam beneficiorum ab ipsis acceptorum memoriam ab antiquis positas fuisse, docet praeclarum hoc & singulare monumentum, quod olim Celsissimae Violanti Beatrici Vindelicorum & Etruriae Magnae Principi ac Senarum Gubernatrici, quum Romam lustraret, dono dedit doctis-
si-

LXX IN MONUMENTA ANTIQVA

simus Praeful Franciscus Blanchinius: & post mortem eiusdem Principis, venditis aliquot Cimeliis, in meum Museum migravit. Postmodum vero ipse Nobilissimo Comiti DE THOMS, rerum antiquarum aestimatori & conquisitori laudatissimo, ut gratiam referrem, obtuli, quod mihi complura Musei sui locupletissimi Etrusca monumenta digna publica luce, quae proferam, egregie delineata dono dedisset, quum Florentiam lustraret.

Cernitur Bubo totus marmoreus marmoreae basi insistens, murem sinistro pede comprimens. Caput, Augurum more, velatum & opertum habet quodam, ut videtur, panno, plumatili opere elaborato, relictis, ut in oscillis, apertis oculorum & rostri spatiis. Basis in dextro latere Victoriā stantem, alis instructam exhibet, quae laeva palmam gerit; dextra vero coronam, ut arbitror, auream sive argenteam ostentat; nam circulo simillima est, foliis destituta. In altero basis latere cernitur femina alis carens, quae eodem modo coronam adsimilem offert; sinistra vero palmam tenet, quae facile Pax esse potest, persimili typo sculpta in numis, quod Victoriae sit individua comes, & felicitatis auspex. Antica eiusdem basis facies, temporis iniuria, vitioque marmoris nonnullis in locis aliquantulum corrupta est; sed non tam male, ut intelligi non possit id quod Graeca epigrapha declarat; nimirum:

⋄⋄⋄ P X A T H C ·

Π Ε Τ Ρ Ι Ο C · Η Ο

M A N T I C · Μ Α Ν

T Ε Ο Α Ε Τ · Δ · Α C

⋄⋄⋄ C A P I Ω N

Hoc est. a R C H A T E S ·

P E T R E V S · Q V I · Q V A E

V A T E S · V A T I C I N A

T V S A N N · I V · A S

S O R I I S

Haud opus est, ut Lectorem heic morer, adferens Bubonis descriptionem, quam exhibent Rerum naturae Interpretes, praesertim Aldovrandus, & Ruyschius Tom. I. Theatr. Animal. Tit. VII. Cap. I. qui eorum varias species, colores, proprietates, & cibum luculenter exponunt. Bubonem describit Plinius Hist. Nat. Lib. X. Cap. XII. tanquam avem funebrem, & maxime abominatam a Romanis publicis praecipue auspiciis; verum privatorum domibus insidentem plurimum tradit feralem non fuisse. Sed Assoriis beneficia contulisse, a quibus donari statua marmorea meruit cum sua effigie, docet inscriptio in basi exarata, & Deae, quae in lateribus basis sculptae sunt.

Nomen Bubonis Vatis indicatur, dummodo A suppleta initio sit, ARCHATES. Sequitur ΠΕΤΡΙΟΣ, nempe ΠΕΤΡΑΙΟΣ, *saxeus*, *petrosus*, *lapideus*; quod etiam Neptuni cognomentum. Ita adpellatus Bubo ab Assoriis, qui ei marmoream hanc statuam, sive simulacrum cum eius effigie dedicarunt; nam huiusmodi animalia in summis aedium dirutarum parietibus, atque in petrosis praealtis cavernis lubentissime morantur. Idem Archates ambiguo sexu vocatur H. O. honoris causa, ne Assorii beneficii memores, opinione divinitatis, in eius cultu, ac religionis ritu peccarent; sed eum propitium haberent. Plura heic congeri possent de sacra formula sive *Deus*, sive *Dea sis*, quam veteres, Deos invocantes, de quorum nomine aut arcana natura sibi non constabat, in sacrorum praefatione praemittebant. Describit Servius in Aeneid. Lib. II. vers. 351. clypeum in Capitolio consecratum, cui inscriptum erat: GENIO VRBIS ROMAE SIVE MAS SIVE FEMINA. Vates etiam adpellatur, & vaticinia, tamquam ex oraculo, reddidisse annis quatuor scribitur. De avium auguriis & auspiciis, si otium est, consule Iulium Caesarem Buelengerum Lib. III. Opusculorum, qui de his fusius.

Quod

Quod nam vero beneficium vaticiniis suis toto quadriennio praestiterit Assoriis Archates, non exprimitur; sed magnum aliquod beneficium ab eius oraculo acceptum indicat fortasse mus, quem ipse laevo pede calcat. Mures siquidem facto agmine in segetes irruentes, quandoque eas devastasse & spicas corrosisse apud Aegyptios, tradit Aelianus de Animal. Lib. vi. Cap. XLI. Hanc calamitatem ope huius avis devitasse Assorios, facile divinari, pro certo tamen adfirmare minime possumus. Aliud quidpiam simulacra tum Victoriae tum Pacis in basi sculpta, nempe vel hostium insidias, vel eorum adventum praesensisse, quos eius oraculo praemoniti devicerint, indicare videntur. Alia doctiores viri me docebunt: mihi hoc ipsum monumentum vetustate & raritate eximium in lucem produxisse sufficit.

Dorice scriptum est ΑCΚΑΠΙΩΝ, pro ΑCΚΟΠΙΩΝ. Assorium oppidum Siciliae in edito colle inter Ennam & Agyrium situm, hodie *Azaro* nuncupatum, priscis temporibus celebre fuit, cuius populi *Assorini* apud Geographos dicti, a Cicerone in Verrina IV. *viri fortes & fideles* cum laude adpellantur. Apud Diodorum, qui eorundem populorum bis meminit, corruptum eorum nomen priore in loco observat Cluverius Sicil. ant. Lib. II. Cap. VII. pag. 325. nempe Αασαπίνοι. Antiquiorem eorum adpellationem servare videtur hoc perrarum monumentum, quod alii accuratius & luculentius, ut spero, explicabunt.

Quia vero nonnulli litterati homines interdum de sinceris ac genuinis monumentis dubitare solent, & de eorum fide subspicari, & hi praesertim, qui ea dum possunt videre suis oculis, non curant; illud monendum superest cum avem, tum subiectam ei basim ex integro solidoque marmore constare; adeoque basim non esse veterrimo signo subdititiam, & litteras antiquissimas esse, ac dubio procul genuinas.

SEPVLCRA ANTIQVA

*Patria, ac propria FLORENTINAE COLONIAE,
 emblematis anaglypho opere sculpta,
 adferuntur & illustrantur.*

On uno in loco conquestus sum de paucitate antiquorum monumentorum, quae hodie Florentiae supersunt: praesertim quum viderim tot inclitas cum Etruriae, tum Italiae urbes his ita abundare, ut eruditissimi cives, qui ea publici iuris fecere, ex antiquis hisce sculpturis, & inscriptis marmoribus multa tuto pede investigare ac scribere, & quae ad priscam maiorum suorum religionem, & ad eorum instituta, mores & consuetudines pertinent, utiliter ac sane erudite ostendere potuerint. Praeter perpaucas aras Nortiae Deae, Iovi, Silvano, & Herculi sacras, quas Florentinae Coloniae homines Diis dedicarunt, nullas alias, summa adhibita cura & industria, inveni. Perpaucos sepulcrales titulos, qui ad primos Florentiae colonos spectant, iam protuli in Parte I. huius Operis, qui antiquissimarum familiarum nomina & alia observatione digna nobis patefaciunt. Sed Coloniam hanc splendidissimam, Romanae magnificentiae aemulam, quae praeclara, non secus ac aliae victoris gentium populi Coloniae, iactavit aedificia, iisdemque superbiit, & nomen suum ubique gentium illustri cum laude propagavit, templa nimirum Deorum, amphitheatrum, theatrum, balneas publicas, aquaeductus: quorum rudera ac vestigia nonnullis in locis adhuc supersunt, columnas, capitula, pavimenta musivo opere elaborata, non multis ab hinc annis, & superioribus
 d etiam

etiam inventa spectans, saepe numero adtonito similis vix intelligere, ac mihi suadere potui, tam paucis hodie explendescere scriptis monumentis: mecumque cogitavi, id si adfererem, vix credi posse. Sed prae omnibus prisca aevi reliquiis, quae summas fuisse Florentinorum opes, summumque in gloria sibi paranda, atque in muneribus edendis studium, perspicue ostendunt, celeberrimum illud marmor memorandum est, a me editum in Parte I. pag. 316. num. 64. quod ad hoc tempus exstat in aedibus Marchionum Ridolphiorum, quo intelligimus, Q. Cascellium Labeonem Florentinum civem, tantis opibus abundasse, ut in perpetuum pollicitus sit maximis suis sumtibus honores quotannis habendos natali die Augusti, eiusque uxoris Liviae Augustae, & Tiberii Caesaris, eo praesertim die quo is Pontifex Maximus creatus est: quem honorem constat anno ab V. C. DCCCLXXI. Christi vero XVIII. quum idem Tiberius Caesar tertium, & Germanicus Caesar iterum Consules essent, a Florentinae Coloniae Duumviris Cn. Acceio Rufo Lutatio, & T. Petilio decretum fuisse. Non moror in recensendis divinis honoribus, ara dedicata & victimis immolatis, coena Decurionibus, & populo data, thuris incensi oblationibus, vini profusionibus & libationibus, quibus ad vescendum Genii Caesarum invitarentur, ludis editis sex dierum spatio, mulsi & crustulorum largitionibus, statuarum dedicationibus & aliis, quae in eodem marmore recensentur; quae omnia ut iustum volumen offeram doctis viris, iamdiu valde me sollicitant, ac vehementer impellunt.

Causam vero cur tot monumenta priscorum Florentiae Colonorum ad nostram aetatem non pervenerint; sed miserrimo quodam fato interierint, non semel adtuli, nec sine animi angore adsignavi: nempe Florentinorum civilia & externa bella, dissidia,
in-

incendia, direptiones, &, quod his peius est, summa maiorum nostrorum incuria, ne dicam barbaries & ignorantia, qui has antiquitatis delicias neglexerunt, ipsique vel in calcem verterunt, vel in aedificiorum fundamentis, Borghinio teste, iecerunt. Fuerunt etiam quidam, (quorum nominibus mihi probe notis invitus parco) qui turpis lucri cupiditate aestuantes non pauca marmora, elegantissimis anaglyphis operibus insculpta, exteris Gallis, Britannis, ac Germanis vendiderunt, ac patriam suam his eruditionis, laudis & gloriae praesidiis turpissime spoliarunt. In parietinis Xysti apud Aediles Metropolitanae Ecclesiae Florentinae non pauca marmora veterum Florentinorum ex insignioribus inserta erant, quorum hodie lacunae, quae supersunt, sublata fuisse testantur. Inter marmora haec, & illud censebatur, quod profero in sequenti Tabula VII. quod inde iam remotum fuisse constat; spectabatur tamen, teste doctissimo Vincentio Borghinio, qui anno MDLXXV. delineandum curavit, e cuius schedis Cl. Senator Philippus Bonarrotius accepit, ex ipsis ego, qui nunc primum in lucem profero. Ex hoc quoque insigni monumento plura notatu digna colligimus, quae, ut superius aiebam, summum civium Florentinorum splendorem in ludis edendis, atque in largitionibus, sportulis, aliisque donis plebi & populo omnibusque ordinibus dandis, luculenter testantur.

TAB. VII. *Q. Petronii Melioris Consulis Municipalis largitiones, & munera edita.*

QUum in hoc insigni ac perraro marmore, cuius anaglyphum figuris & inscriptione ornatum aperte ostendit frontem fuisse sepulcri, Q. Petronius Melior, ad quem pertinuit, dicatur COS. MV.

hoc est CONSVL MVNICIPII, five MVNICIPALIS ; post viros doctissimos Scaligerum in Lect. Aufon. Lib. II. Cap. XXIII. Valerium Chimentellium Cap. v. de honore Bisellii, Henr. Norisium in Cenotaphia Pisana Dissert. I. Cap. III. pag. 42. & Gisb. Cuperum in Monum. ant. pag. 223. haud opus est ut in re tam erudite ac luculenter illustrata, de Consulibus Municipalibus agam. Qui in suggestu sedet, forte is est Q. Petronius Melior, apud Florentinos Consul Municipalis, a quo editos fuisse Circenses ludos indicat quadriga & proposita singularibus equis currentibus praemia, quae in superiore segmento sculpta spectantur. Multa opportune heic addere possem, si integrum esset marmor. Vir ille qui ante Consulem genua flectit, orat ut munera pro dignitate municipii splendide ac magnifice edat: alter vero stans tesseram hospitem ei offert, vel frumentariam ab eo se accepisse testatur. Hoc loci lubet commemorare meo Museo nuper adcessisse tesseram illam athleticam five gladiatoriam Servilii Clementis, in Praefatione a me descriptam pag. XXXI. quam mihi egregius elegantiorum Musarum, & Philologicae eruditionis cultor Ioannes Paulus Vmbrosius Florentinus, humanissime nuper mihi dono dedit.

TAB. VIII. Num. I. *Herculis labores sculpti in marmoreo Sarcophago.*

QVod non solum barbari, sed etiam ipsi Florentini cives praeclara maiorum nostrorum monumenta evertint, ac pessum dederint, ne antiqua exempla congeram, docet & recens paucis ab hinc annis editum documentum. Anno MDCCXXVI. quum in Hypogaeo Coemeterio Ecclesiae S. Pancratii

vidissem, & delineandum curassem hunc Sarcophagum elegantissimum, in quo praecipuos Herculis labores egregio opificio sculptos observavi: paullo post excisum a male feriatis hominibus (quorum nominibus invitus parco) & in minuta fragmenta redactum amici nunciarunt. Eam inter ceteras memorant potissimum fuisse causam, ut carerent incommodo aperiendi Coemeterium, ut his qui frequenter, me monente, videre cupiebant, facerent satis.

Sarcophagum hunc haud peregrinum esse, nec aliunde advectum, sed pertinuisse ad aliquem dignitate conspicuum virum, quum Florentinorum Colonia floreret, & in ea praeclaræ artes ad Graphicen spectantes mirifice vigerent, nemo, ut opinor, dubitabit, qui novit cum Ecclesiae, tum Coemeterii Basilicae S. Pancratii antiquitatem, quae inter primas censetur, uti monumenta Ecclesiae Florentinae testantur.

Quinque igitur praecipuae Herculis aerumnae ab antiquis Mythologiae Scriptoribus, ac praesertim Poëtis adeo celebratae, ut his recensendis, ne nimius sim, supersedeam, in hoc Sepulcro, sine tamen ordine, exhibentur, nempe Leonis Nemeaei suffocatio, Hydrae Lernaeae nex, apri Erymanthii interitus, cervae Arcadicae prostratio, Stymphalidum occisio, & ex insula Martis expulsio. In mediana Sarcophagi aedicula prope Herculis pedes ex urna se exerit iuvenis, qui dextram manum, ritu opem implorantium, ad eum extendit. Credunt aliqui hunc referre Pholum, Herculis amicum, quem post obitum, Heroum more, sub monte tumulavit: quae res omni columna ac mausoleo gloriosior ei contigit, teste Diodoro Lib. v. Cap. II., quare ab eo mons ille nomen accepit. Sed mihi vero videtur similis, hanc sculpturam referre Hylam,* Theodamantis filium, quem Hercules amavit, eum-

que

Fallitur sane hic vir doctissimus, ac mirum non videtur in ipso a se laudari Dioboru Eurysteum Regem hic exhiberi, a quo demandatus Herculi labor, ut arum Erymanthium vivum videret, quem cum humery eius, ait Dioboru, ripostari vidit Eurysteus, ita expavit, ut in aeneum se volium absconderet.

LXXVIII IN MONUMENTA ANTIQVA

que in Mysia flumine submersum, ad quod ad hauriendam aquam miserat, amissum lacrymis profectus est. Hunc typum sagax sculptor adiecit, ut in hoc Sarcophago defunctum designaret, eique datam a Diis divinitatem praemoneret; quare & Genios quatuor, & Tritones buccinantes in utroque sepulcri angulo sculpsit: quorum simulacra, ut docet Macrobius, in fastigiis sacrarum aedium conlocare veteres Romani consueverunt. Non pauca sunt veterum sepulcra historiis ornata, quae Herculis labores praeferunt: nam, quod hic Deus Orcum adierit, & animas multorum victo Cerbero eduxerit, & ad vitam revocaverit: ea propter lubentissime Romani in sepulcris eius gesta insculpserunt, & tamquam propitium defunctis crediderunt; quod ex aliis monumentis mox adferendis clarius liquebit.

Num. II. Sequitur in eadem Tabula frons marmorei Christiani sepulcri, quod unicum e multis, quibus usi sunt veteres Florentini Christiani, ostendere possumus. Dextrum eius emblemata triplicem Ionae historiam exhibet, nempe eius in mare proiectionem; & notandum a sculptore expressum esse Prophetam ligatis manibus: & inde eum sub umbraculo quiescentem potius cucurbitae, quam hederæ: de qua quaestione consulendus Vir doctissimus Ioannes Bottarius, Vaticanae Bibliothecae Praefectus in Picturas ac Sculpturas veterum sacrorum Coemeteriorum ad Tabulas XXXVII. pag. 151. & 152. & XLII. pag. 186. & 187. In sinistro Sarcophagi emblemate Ionae ex ore ceti in aridum littus eiectione expressa est. In angulis tamquam parerga additae sunt protomae virorum ornatae chlamyde & pileo Phrygio, quae inter lusum sculptorum recensenda sunt; his enim in locis personatos homines & oscilla addebant Ethnici, ut vehicula animarum, de quibus mox sermo, denotarent. Primaevos Christianos interdum multa,

ta, quae apud Ethnicos frequenter occurrebant in eorum sepulcris, in suis admiscuisse, iam alii docti viri observarunt. In medio a recentiore artifice sculptum est Temperantiae nobilissimae gentis stemma, cuius heredes fuere Bondelmontii Patricii Florentini. Compertum est veterum sepulcra in usum Familiarum sequiore aevo transiisse; quare in ipsis insignia maiorum suorum sculpenda curarunt.

TAB. VIII. *Sarcophagus marmoreus, in quo sculpta* CORONARIA.

IN sepulcralibus titulis, etsi raro, memorantur tamen CORONARII & feminae CORONARIAE. Hos protuli in Parte III. pag. 95. & Parte II. pag. 455. quos vide. Nunc imaginem *Coronariae* feminae exhibeo sculptam in Sarcophago marmoreo, qui exstat in Florentino Baptisterio & Basilica S. Ioannis, in quo conditi cineres Ioannis Episcopi Florentini, qui obiit anno MCCXXX. cuius patria Velletrum fuit, quod indicat in candido marmore scriptus hic titulus:

✱ PATRIA VELLETRVM SANCTI FVIT ILLA IOHANNIS
QVI IACET HIC PRESVL CVI SIT PAX OMNIBVS ANNIS

Hic Sarcophagus unus ex illis plurimis censetur, qui extra Baptisterium in gradibus eius repositus erat; nam constat, olim plures gradus adscensum praebuisse in hanc Basilicam, qui hodie sub humo, ea non semel adgesta, delitescunt. Hi Sarcophagi consilio egregii Arnulphi Architecti Florentini e medio sublatis sunt, qui censuit Basilicae huius magnificentiae, & proceritati multum de-

detrimenti adferre. Quod vero circa Basilicam hanc S. Ioannis plurima sepulcra nobilissimarum Florentinarum Familiarum conlocata fuerint, testatur Ioannes Boccaccius in Fab. IX. Diei VI. quorum maior pars, ut ex his quae superfuere colligimus, antiquis Ethnicis anaglyphis sculpta erant.

Coronariae feminae imago in medio Sarcophagi sculpta est, cui ad dignitatem & decus augendum vela suspensa sunt: quo honore arae Deorum Manium insigniebantur, atque in his caeruleae vitae suspendebantur. Dexteram manum apertam tenet, more Dearum, quo gestu earum simulacra frequenter sculpta sunt: laeva manu calathum floribus refertum, qui hodie defunt, gerit; maiorem vero calathum rosis cumulatum ante se habet. In sepulcris passim memorantur rosarum profusiones, & sparsiones, quae in honorem defunctorum fiebant, &, ut fierent, pecuniae cum annuo redditu adsignabantur. Hinc inde canis domesticus, & avicula cernuntur, quae eidem feminae in deliciis fuere.

Encarpi floribus oppleti defunctis donabantur, hisque eorum arae, & sepulcra coronabantur. Ignoratum est ad hoc tempus, quomodo *επιστάων*, nempe *encarpus* floribus omnis generis vestiretur & conficeretur. Id ostendit anaglyphum hoc, etsi rudiusculae sculpturae sit. Flocci lanei arboribus suspendebantur, hisque Coronariae feminae sedentes flores adnectebant conligabantque; quam artem conficiendi encarpus docet femina in dextro Sarcophagi latere sculpta, quae canistro insidens, ante abacum rosis onustum, suspensos floccos adprehendit. Ad eam interim quatuor calathos refertos floribus quidam servus advehit, taeniam gerens laeva manu. Ad pedes Coronariae sculptus est lepusculus aliquid adrodens. In laeva Sarcophagi parte mulier in sede quiescens Genium adcedentem, & victas seu taenias solu-

Iutas, quae e lana confectae videntur, adferentem excipit, & ipse sinistra manu solutas corollas tenens, quae e tenui preciosaque lana fieri solebant. Harum frequens mentio apud Pindarum, praesertim in Ode v. Olymp. Ὑψηλᾶν ἀρετᾶν, καὶ σεφάνων ἄωτον γλυκὺν τῶν Οὐλυμπία. Ad pedes Genii proiectus calathus cernitur; ad pedes vero feminae iacet canis domesticus, qui Diis Laribus sacer erat. Hinc inde floribus & fructibus luxuriant arbores; nam encarpi & coronae non solum rosis & floribus, sed pomis etiam cuiuscumque generis ornari solebant. De his Apuleius Metamorph. Lib. III. *Individuo nexu corona totis floribus, totisque constructa pomis adbaerebat.* Nil his frequentius in aris, & arculis cinerariis defunctorum; quibus conficiendis, cum viri, tum feminae praeerant & officinas habebant, in quibus eas parabant & vendebant. Demum in utroque angulo mortem & funus designantes sculpti sunt duo Genii, facibus in terram inversis innixi, qui mos in exequiis mortuorum servabatur. Aristophanes in Thesmophor. mulierem inducit, quae defuncto viro, alimenta familiae suae parasse se affirmat, necendi myrteas coronas arte:

Ἐμοὶ γὰρ ἀνὴρ ἀπέθαιέν γ' ἐν Κύπρῳ
 Παιδάβια πέντε καταλιπὼν· ἃ ἡγώ μ' ἴσθις
 Σπρωγνὴ πλόκας· ἔβροσκον ἐν τοῖς μυρρίναις.

*Mibi enim vir mortuus est in Cypro,
 Puerulis quinque relictis; quos ego vix
 Coronario quaeſtu pavi in myrteis necdendis.*

Cleobolus Comoediam inscripsit Σπρωγνοπώλιδες, hoc est *Venditrices coronarum*, cuius meminit Athenaeus Lib. XIII. Cap. x. Sed de feminis hisce, quae coronas floribus innectebant, plura habes apud Pollucem Lib. VII. Cap. XXXIII. Dioscoridem Lib. IV. Cap. LXI. & Suidam in Σπρωγνόπολις voce. Adposite de his Plu-

tarchus in Polit. mihi pag. 802. & de Auscultat. pag. 41. qui locus Latine sic redditus est. *Proinde oportet, copia & varietate dictionis remota, ipsum persequi fructum, imitarique non eas, quae sarta plectunt* Στεφανοπλόκος *mulierculas, sed apes. Illae enim florida & odorata sectantur folia, consuunt atque pertexunt: opus iucundum quidem illud; sed in diem dumtaxat duraturum, atque infrugiferum.* Meminit Plinius Lib. XXXV. Cap. XI. Glycerae Coronariae, quam Pausias pictor depexit: *Amavit in iuventa Glyceram municipem suam in-ventricem coronarum,* (Salmasius in Exercit. Plinian. corruptum locum emendat, legitque *vitricem coronarum,* Στεφανοπλόκον) *certando imitatione eius ad numerosissimam florum varietatem, perduxit artem illam. Subiicit postmodum Plinius collatos Glycerae honores a Pausia: Postremo pinxit illam sedentem cum corona: quare e nobilissimis eius tabula appellata est Stephanoplocos, ab aliis Stephanopolis; quoniam Glycera venditando coronas sustentaverat paupertatem. Rationem reddit Salmasius, quod vitricem coronarum reposuerit, adlato hoc antiquo versiculo:*

Ibant Malaci viere Veneri corollam.

De arte usuque harum coronarum, haec Iul. Firmicus Lib. IV. Cap. XV. *Faciet hospites propinarios, tabernarios, myropolas, eos qui coronas ex florum varietate compositas festis ac sacris diebus distribuere consueverunt, & quae cum ad laetitiam, vel delectationem sunt necessaria.* Erat igitur apud veteres immensus paene usus coronarum, quae ad Deos coronandos, in sacris quoque eorum, in nuptiis, in conviviis, & in funeribus abhibebantur, quarum opifices non solum viri, sed & etiam feminae erant, ut vetusta inscripta marmora, & anaglypha testantur. In Etruscis Vasculis frequenter occurrit Deorum coronatio & pompa, adlatis floreis corollis.

TAB. X. *Coniuges sculpti in marmoreo Sarcophago, quorum comites ad Infera regna
Castor & Pollux.*

NVptiis apud veteres nil sanctius nil augustius fuit; neque eas alicui celebrare fas fuit sine praevio nuptiali sacrificio, de quo haec Varro Lib. II. de R. R. *A suillo genere pecoris immolandi, initium primum sumtum videtur: cuius vestigia, quod initiis Cereris porci immolabantur, & quod initiis pacis, foedus quum feriretur, porcus occiditur, & quod nuptiarum initio antiqui Reges & sublimes viri in Etruria in coniunctione nuptiali, nova nupta & novus maritus primum porcā immolant, prisca quoque Latini, & etiam Graeci in Italia idem fecitasse videntur.* Quoniam igitur nuptiae fidei, concordiae & foederis conjugalis symbolum sunt, & eorum qui nuptias iniere, felicitatem, quae e concordia, & animorum consensu oritur, designant; idcirco frequenter in sepulcris non solum Romanorum, sed Etruscorum, & Graecorum quoque sculptae observantur.

Primum igitur in hoc marmoreo Sarcophago elegantissimo, qui unus ex his est, qui ad priscos homines Coloniae Florentinae pertinuit, spectanda est architectonica symmetria, loculamenta quinque, seu aediculae, quarum tres concha in medio ornantur; quod ornamentum genus in Diptychis quoque eburneis Tabulis, quas Vaticanae Bibliothecae dono dedit Amplissimus longeque Doctissimus Cardinalis Angelus Maria Quirinus, Sanctae Romanae Ecclesiae Bibliothecarius meritissimus, conspicitur. Occurrunt in his quoque, ut in hoc monumento, columnae vitineis striis ornatae. In hypobasi encarpi & rosae sculptae sunt, quibus defunctorum sepulcra, in pa-

LXXXIV IN MONUMENTA ANTIQVA

rentalibus, & in inferiis ornabantur. Neque inob-
servatum dimittam operculum huius sepulcri, anti-
quo opere dubio procul sculptum, quod lorica-
tum est, & in angulis acrostolia praefert, licet iniuria
temporum haud parum labefacta sint. Sepulcri, in
hanc speciem forsitan confecti, fit mentio in mar-
more inter Oxoniensia XXXII. pag. mihi 305. ΚΑΙ
ΕΘΗΚΕΝ ΣΟΡΟΝ ΠΡΟΚΟΝΝΕΣΣΙΑΝ. & posuit sepulcrum lo-
ricatum.

Viri in manum cum uxoribus convenientes in se-
pulcris aperto capite, & a sinistris semper sculpti oc-
currunt etiam in urnis Etruscis; feminae vero a de-
xtris velato capite. Sed ex hoc marmore (quod &
in numis, qui nuptias Caesarum cum Augustis fe-
minis exhibent, observare licet) colligimus viros
nuptias celebrasse togis amictos; nam eorundem
coniugum imagines in aliis duobus loculis cernun-
tur, & vir militari amictu & chlamyde ornatus
spectatur. In reliquis duobus aediculis expressae sunt
Castoris & Pollucis imagines, qui equos ducunt, &
ipsi galeis & militaribus armis (quod rarius obser-
vare licet) insignes. Ad eorum pedes virili specie
flumina sculpta sunt: quorum alterum copiae cor-
nu eversum tenet; nam & inversae faces funus, ut
vidimus, indicant; & forsitan Acherontem unum,
alterum Lethem repraesentant. Castores vero, quos
etiam in angulis Christiani sepulcri superius editi
Tab. VIII. sculptos vidimus, humanae vitae & mor-
tis vicissitudines in sepulcris repraesentare censentur.
Pertinuit post Ethnicos hoc sepulcrum ad gentem
de Abbatibus Florentinam, in Magnatum classe
nobilissimam.

TAB. XI. *Emblema marmorei Sarcophagi ,
MERCVRIVS e ianua Sepulcri egrediens ,
defuncti animam ad Elysios
adsportaturus .*

L Audare fatis pro meritis non possum Florenti-
ni Sculptoris & Architecti eximium ingenium,
qui sepulcrum hoc caelavit, & perraro emblemate,
multisque, pro defunctorum dignitate ac splendore,
ornamentis condecoravit. Mercurium expressit egre-
dientem e ianua, pulchra plane atque pereleganti,
quae sepulcrum ipsum cum apud Graecos, tum a-
pud Etruscos designat, uti eorum urnae a me edi-
tae testantur. Defunctis praeerat Mercurius, quem
eorum animas ab Orco evocare, & ad Elysiorum
beata loca ducere, nemo est priscae eruditionis stu-
diosus qui nesciat; quare veterum Scriptorum com-
plura loca, brevitati, non eruditionis luxui consu-
lens, praetermitto. Perspicuum igitur est qua ra-
tione veteres ex priscis ipsis Ethnicae religionis ar-
canis in hoc emblemate expressis, Mercurium, tam-
quam animam defuncti ab Orco evocantem, & ad Ely-
siorum arva adsportaturum insculpserint. Fanorum
aediumque privatarum fores (quod & Terentius &
alii Comici testantur) extrorsum pandebantur. Id
ob oculos ponit hoc monumentum, & alterum,
quod nunc menti meae occurrit, adlatum a Cl. Vi-
gnolio inter Inscriptiones Selectas pag. 218. quibus
exemplis liquet etiam perspicue, quae essent ianua-
rum atque eorum forium ornamenta. De his, si
otium est, consulendus Gaspar Sagittarius, qui de
ianuis veterum scripsit satis copiose. Iuxta ianuas
consueverunt veteres Iani, aliorumque praesidium,
praestitumque Deorum signa, & Hermaea simula-
cra

cra adponere: noster vero Sculptor, ut Defunctis, quorum corpora in hoc sepulcro condenda erant, adularetur, Victoriolas globo insistentes, & militaria spolia seu tropaea in hastis suspensa adtollentes, & in fastigio ianuae Genios coronas Defunctis offerentes, sculpta aquila expansis alis in eius tympano, in ornamentum adiecit. Hinc inde in aedicularum ornatissimis imagines uxoris & viri expressit. Quoniam vero Defunctos, si pie vixissent, teste Platone in Phaedone, Ethnici divinitatem consequi, & comites Deos ad iter Elysium habere credebant, adeoque apotheosi eos donabant; idcirco feminam Iunoni specie quadam persimilem sculptor expressit, & sacrum florem, pavonemque calatho insistentem ei adtribuit, & aediculam suspensis velis sive aulaeis ornavit. Virum quoque Consulari vel Duumvirali munere ac dignitate in Florentina Colonia illustrem, togatum effinxit, a dextris adposito scrinio, cum voluminibus superpositis; a sinistris vero parvuli filii praetextati imaginem adiecit. Angulos fastigii aedicularum ornavit leonibus, & arietibus. Arietes & verveces in parentalibus victimae defunctorum erant. Sed leaenas quoque in lateribus sepulcri alatas sculpsit, ut malignum & fatalem Solis influxum, lethique velocitatem denotaret. Nil enim capitibus leonum sculptis in sepulcris frequentius occurrit: quibus ornamentis non solum Graecos, teste Pausania, verum etiam Etruscos pro sepulcralibus symbolis, de quibus disserui in Cap. XVI. Tom. III. Musei Etrusci, usos esse adparet. Sepulcrum hoc vetustissimum, quod in gradibus Basilicae & Baptisterii Florentini olim extasse tradunt, inde translatum est, fixumque in parietibus exterioribus Canonicae Metropolitanae Florentinae, ad Familias nobilissimas inter primas huius Urbis Figiovanniorum, & Ferrentinorum pertinuit. Proxime huic exstat sepulcrum
ad-

adlatum superius in Tab. IX. & alterum in medio marmoreum spectatur, quod exhibet fatalem Meleagri venationem, qui una cum aliis Heroibus aprum Calydonium interimit. Emblema hoc, utpote temporum iniuria valde labefactatum, praetermisi.

TAB. XII. *Genii Defunctorum comites & ductores ad Elysios expressi in marmoreo Sarcophago.*

EA fuit vetustissimorum Philosophorum ac Poëtarum sententia, (facile dixerim Platone & Pythagora antiquiorem) animos hominum caelestes & immortales esse: corpus vero, quo tanquam vinculo colligantur, esse eorundem tanquam vehiculum & quasi currum. Sed, morte huiusmodi vinculum, disrumpente, opinati sunt prisci mortales Ethnici animas in locum suum redire; corporis vero inanem quamdam imaginem, vel umbram superesse, quae pro hominum meritis vel Inferos adeat, ut suppliciiis scelera luat, vel ad Elysios deducatur a Diis & Geniis comitibus, ubi perpetua felicitate fruatur. Huiusmodi opiniones confirmant plurimorum Sarcophagorum emblemata, & praesertim hoc patrum, sculptum fere in primordiis ipsis Florentinae Coloniae, quod exstat insertum in pariete exteriori Ecclesiae & Plebis antiquissimae ad Septimum. Spectantur Genii tres encarpus sustinentes, inter quos vela sculpta sunt, quae cymbas referunt, in quibus Defunctorum oscilla reposita sunt, vittis seu velo, divinitatis indiciis, coronata ac cincta. His animarum vehicula earumque umbrarum ad Elysios transitum designarunt. Quatuor haec oscilla referri etiam possunt ad quatuor anni Tempestates, per quas

ve-

LXXXVIII IN MONUMENTA ANTIQVA

veteres rerum humanarum vices in sepulcris declarare consueverunt; idque innuit persona Castoris in uno ex angulis adparens, quum in altero, desit, fracto operculo; in quo tamen sculptam fuisse non est dubium. In eodem operculo Nymphae & Genii marini delphinis vecti, & vela super caput auris expansa tenentes, spectantur: quo symbolo saepenumero usi sunt in sepulcris antiqui, ut significarent, omnia in aquae principium redire, iuxta Thaletis placita, seu potius ut notarent Elysiorum situm, quem fabulae in extremo Oceano statuebant. Monstrum, sive horrida persona, sculpta in uno ex lateribus sepulcri, referri potest ad denotandam maligni Fati vim, quam defunctus morte interceptus expertus fuerat. De his Ethnicorum opinionibus luculenter differit Amplissimus Senator Bonarrotius in Numismata maximae magnitudinis Musei Carpinei pag. 43. & sequentibus, quem, si plura & meliora cupit, adeat eruditus Lector.

TAB. XIII. *Feminae defunctae imago, Veneris specie, a Genio atque a Diis marinis divinis honoribus consecrata. Medea Absyrtum fratrem ad sepulturam deferens.*

QVamvis fracta sit frons marmorei Sarcophagi, quam adfero in hac Tabula XIII. tamen digna est ut in lucem proferatur. Ea exstat Florentiae in aedibus Nobilissimorum Martelliorum, in via, quae ab ipsis nomen accepit, parieti compluvii inserta. Servavit, ut opinor, anaglyphum hoc elegantissimum, inter patria Florentinorum Colonorum recensendum, solertia Donati eximii Sculptoris (vul-

go *Donatello*) qui inter primos Florentinos Statuarios numeratur, qui saeculo XV. floruerunt, qui antiqua praestantium artificum opera imitari atque aemulari studuit. Huius viri mirum ingenium in effigendis ad normam antiquorum operibus suis, evincunt marmorei illi clypei, sive orbicularia anaglypha, quibus ornatur atrium Marchionum Riccardiorum, olim Mediceorum antiquorum Procerum, ac Principum, in quibus Diomedem cum Palladio & Vlysem, & alia, quae ut prisca Caelatores in gemmis insculpsere, felici caelo iste effinxit. Hunc igitur Statuarium fama suorum operum celebrem, Martellii educarunt, & in suis aedibus omnia commoda, ut ad hanc gloriam perveniret, praebuerunt; quare crediderim ab eo servatum fuisse in eorum aedibus anaglyphum hoc operis praestantia nobilissimum: quas etiam famoso illo Divi Ioannis Praecursoris simulacro marmoreo locupletavit, quod hodie non sine voluptate ac stupore in iisdem spectatur.

Honores divinos post obitum matronae delatos ostendit haec sculptura, quam Veneris specie consecratam indicat concha Veneri sacra, in qua Genius eius imaginem adtollit, hinc inde eam tenentibus & adtollentibus utriusque sexus marinis Deis. Sed illud notandum, quod anaglyphum hoc confarcinatum est ex duobus sepulcrorum emblematis. In altero, quod a pendentem encarpum coronatur, expressa est Medea vecta curru, quem alati ac barbati dracones occissime currentes vehunt. Defert in humeris Absyrti fratris sui cadaver, dextraque tenet crumenam, ob thesauros in fuga a patre sublato. Quae adferri possunt ex praeclatis Mythologis, praesertim ex Hygino Fab. XXIII. & XXVI. atque ex Poëta Tragicis ad illustrandum hoc profecto perrarum emblemata, quod obvia ac pervulgata sint, lubens praetereo.

MARMOREA ANTIQVA
ANAGLYPHA ET SARCOPHAGI

ADLATI IN SEQVENTIBVS VIII. TABVLIS

I N M V S E O R E G I O

MAGNI DVCIS ETRVRIAE

E X S T A N T.

TAB. XIII. *Dii Deaeque Oceani, emblemata
marmorei Sarcophagi in honorem
ALLEDIAE MARCIAE.*

Elegantissimo huic Sarcophago raritatis pretium
addit inscriptio in superiore eius labro exarata,
unicâ lineâ, quae ita se habet:

ALLEDIAE · MARCIAE · FILIAE · DVLCISSIMAE
QVAE VIXIT ANN..... MENSIBVS IIII. DIEB.
XIIII · ALLEDIVS TROFIMIANVS ET AELIA MARINA
PARENTES BENEMERENTI FECERVNT.

Fabrettus hanc ipsam epigraphen ex Schedis Vaticanis protulit Cap. IX. num. 28. & habet QVE VIXI ANN. II. Sed bimulae infanti vix credibile videtur, Sarcophagum, in quo totum corpus condi solebat, adsignatum fuisse. Hunc ipsum nonnullis cum mendis pervulgavit explicavitque Laurentius Begerus in suo Spicilegio. Honoris causa Dii Deaeque marinae sculptae sunt, tamquam comites Allediae, ut eam per Oceanum ad Elysiorum beata loca deducant.

Sub

Sub imagine forsitan Amphitrites, quae velum supra caput suum auris expansum habet, eadem Alledia expressa est. Triton cernitur cum buccina equum marinum, Glaucus vero taurum, & alii duo, quorum alter forsitan Nereus arietem, alter vero Palaemon pantheram adducunt, & in dorso ferunt Marinas Deas. Quid symbolis hisce designarint veteres, docet Plato de Legibus, qui scribit his adumbrasse animae & corporis coniunctionem. Aquam esse rerum principium docuerunt Aegyptii, & haec fuit Thaletis & aliorum Philosophorum sententia: quin etiam quia putarunt maris aqua omnia purgari ac lustrari; idcirco nil frequentius in sepulcris occurrit his marinis monstris, quibus Defunctorum animae ad Elysios per mare devehuntur. De hisce emblematis sepulcrorum non pauca in meo Museo Etrusco adnotavi.

TAB. XV. *Genii Aurigae, Circenses ludos celebrantes, emblema marmorei Sarcophagi.*

Putarunt veteres hominibus post mortem eadem manere studia & curas, quibus viventes additi maxime fuerant; sive, ut ad illum Virgilio locum Aeneid. Lib. VI. vers. 444.

————— *Curae non ipsa in morte relinquunt:*

explicat Servius, homines apud Elysios amare, & habere peractorum studiorum, curarum criminumque imaginem. Clarius mentem suam Virgilius paullo post aperit vers. 651.

*Stant terrae defixae hastae, passimque soluti
Per campos pascuntur equi. Quae gratia currum
Armorumque fuit vivis, quae cura nitentes
Pascere equos, eadem sequitur tellure repositos.*

Quum autem inter praecipuas curas & voluptates hominum, celebritas ludorum haberetur; idcirco sagax Sculptor in hoc elegantissimo Sarcophago Circenses exhibuit, & pro Aurigis Genios bigas agitantes, & alios Genios cursores, quorum unus, qui iam ad metam pervenit, victoriae indicem, palmarum fasciculum laetus ostendit. Genius ille, qui e curru deiectus in terram corruit, & alter Genius qui semianimis iacet, rotis currentium bigarum adtritrus, quem prope parata est urna cineraria, aperto ore, ipsum Defunctum, cuius cineres in eodem sepulcro servabantur, designant, totumque emblemata ludorum perbreve laetitiam cum luctu coniunctam, mortalis vitae brevitatem & pericula testatur. Vas alterum perelegans proiectum, illud forsitan est, quo aurigae, antequam certamini se exponerent, vinum absynthio conditum bibebant, ut omnem metum depellerent, & alacrius certarent. Memorat Spartianus commentum illud Aelii Veri, qui cursoribus suis, exemplo Cupidinum, alas frequenter adposuit, equosque ventorum nomine saepe vocitavit, Boream, Aquilonem. Sponius antiquum adfert epigramma in Miscellaneis pag. 65. quod mirifice hoc emblemata illustrat. Spectantur etiam mensae, in quibus ova primum locum tenebant, de quibus Cassiodorus Lib. III. Variar. ad Faustum, & Livius Lib. XLI. *Et carceres Circo fecit, & ova & metas curriculis numerandis.*

TAB. XVI. Num. I. *Militarium armorum dedicatio a Geniis facta, emblemata marmorei Sarcophagi.*

Viro militari convenit hoc sepulcrum, in quo Genii in honorem Defuncti sculpti sunt militaria arma adtollentes, & ut opinor, eam armorum referentes

tes dedicationem, quae in templis Deorum fieri solebat. Nemo est enim qui ignoret Heroum arma in aedibus suspensa, & clypeos cum imagine illustrium virorum dedicatos. Clypeum intra lauream coronam, e qua lemnisci pendent, suspendunt duo Genii, ut videre est etiam in Caesarum numis: alii duo erigunt hastam, alii thoracem. Huc spectat descriptio funebris pompae in funere Pallantis apud Virgilium Aeneid. Lib. XI. Haec omnia adlata eruditionis speciosa fruge illustrare possem; verum, si id facerem, novi nihil adferrem; quare aliis haec illustranda relinquo.

TAB XVII. Num. II. *Parentum domesticus
luctus in acerbo filii funere, emblemata
Sarcophagi marmorei.*

CVbicularis lecti apud veteres Romanos formam hinc discimus, in quo morte oppressus puer nudus exhibetur. Adposita est ei, & suppedaneo imposita, patina escaria; quia ferales epulae defunctis offerebantur, iisdemque vesci eorum umbrae credebantur. Defunctum puerum lugent parentes, qui sedentes sculpti sunt, quemadmodum ad sepulcrum Hectoris in Iliaca Tabula apud Fabrettum pag. 378. videre est. Stantes vero plorant defunctum puerum fratres, & Genii duo Somnum & Mortem referentes, qui iuxta funerum ritum, inversis facibus innituntur. Ita quoque in funere virorum, qui militari gloria, & magistratuum honoribus praefulserunt, arma, fascis & alia insignia ad terram versa ferebantur. Mirum in exprimendo luctu Sculptorum ingenium saepe etiam in antiquis Etruscorum sculpturis demiratus sum. Plura, quae in hoc emblemata adferre possem, elucubravit Kirckmannus de Funeribus antiquorum Lib. II. Cap. VII. XI. & XII. quem si otium est,

vide. Opinati sunt veteres mori coactos eos, quibus Proserpina crines abscidisset; quare de Didone sibi mortem consciscente, haec Virgilius Aeneid. Lib. XIV. vers. 696.

*Nam, quia nec fato, merita nec morte peribat,
Sed misera ante diem, subitoque accensa furore,
Nondum illi flavum Proserpina vertice crinem
Abstulerat, Stygioque caput damnaverat Orco.*

Putarunt etiam forma atque aetate praestantes cum pueros, tum puellas a Diis Nymphisque amoris gratia rapi, & ad Elysia arva duci eorum umbras; animas vero federibus inferi solitas: quam opinionem, compluribus adlatis antiquis epigrammatis, confirmat Fabrettus ad Inscriptiones domesticas Cap. III. pag. 188. 194. & Cap. X. pag. 702.

TAB. XVIII. APOLLO *cum Musis & Poëta,*
seu viro Poëtices cultore, emblema
Sarcophagi marmorei.

CONsortio Apollinis cum Musis nil frequentius in antiquis sculpturis; nam ipsis praeest, eorumque *Μεσαγέτης* passim apud veteres Poëtas & Scriptores laudatur. Inter naturae ludentis in discoloribus lapidibus miracula memoratur gemma Pyrrhi illius, qui adversus Romanos bellum gessit. Nam (Plinio auctore Lib. XXXVII. Cap. II.) *habuisse traditur Achaten, in qua novem Musae, & Apollo citbaram tenens spectarentur, non arte, sed sponte naturae ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insigna.* In hoc Sarcophago, ut & in altero, qui exstat in Coemeterio Pisano, non novem, sed

sed octo tantum Musae sculptae sunt, quarum insignia edax tempus paene in omnibus delevit. Sed loco nonae Musae sculptus cernitur vir pallio & tunica amictus, qui facile sculptus est, ut referat Defunctum Poësi addictum, vel etiam Poëtam fuisse. Is prope aram sacro igne calentem adstat, & Apollinem respicit. Hic quoque Poëta stat in medio duarum Musarum, quarum una personam comicam sinistra manu; altera vero tragicam, & dextera clavam gestat; quamquam haec adtributa, temporis iniuria, corrupta valde sint. Hinc colligimus sepulcrum hoc condendo corpori alicuius Poëtae seu Comici, seu Tragici, vel potius egregii Musarum cultoris, exstructum fuisse. Occurrunt non raro in sepulcris sculpti Poëtae & Philosophi utraque manu volumen tenentes, cum voluminibus ad pedes in theca reconditis, quorum sepulcrorum ornamenta sunt personae scaenicae. Horum exempla non pauca exstant in Sarcophagis Pifani Coemeterii num. IV. VII. XI. & XII. apud Iosephum Martinium, qui has insignes sculpturas mutilas, & foedatas data opera produxit. Pervulgatum erat priscis fabulis, fidium cantu non paucos ab inferis eductos fuisse, & musices ope vitales luminis auras multos iterum frui potuisse: quapropter in sepulcris (ut videre etiam est apud Sponium in Miscellaneis erudita Antiquitatis) tam frequenter Musas insculptas crediderim; sed hae merae ingenii coniecturae doctiorum hominum aequum iudicium subeant. Frequenter etiam in sepulcris tum Etruscorum, tum Romanorum, imagines Defunctorum & idola expressa spectantur, quae monitrosis animalibus marinis delata ad Elysiorum, ut credebant, beata loca, musicis instrumentis, tibiis, citharisque canunt, & carmina etiam modulantur. Quemadmodum enim varia fuere hominum dum viverent studia; ea post mortem, defunctorum animas in Elysiis

siis colere ac servare crediderunt. Illud etiam, ut eruditi homines expendant, proponendum superest; num haec imago palliati & barbati hominis, stantis in ipso Apollinis & Musarum choro prope aram ignitam, referre possit Linum Poëtam praestantissimum, qui in monte Helicone prope lucum Musarum statuam obtinuit, cui quotannis, antequam Musis sacra fierent, parentabant, teste Pausania, Lib. IX. qui ita scribit: *Est illi proxima Lini statua in parvo saxo, ad instar speluncae excavato: huic parentant quotannis antequam Musis sacra faciant.* Petitur hinc probabilis coniectura cur in Musarum choro expresso in sepulcris, eius statua sculpta sit; sed prior coniecturae lubentius adquiesco.

TAB. XVIII. *Bacchi, domitis Indis, triumphus, emblema marmorei Sarcophagi.*

PRaestantium Sculptorum antiquorum opera iniuria temporum labefactata & corrupta, non sine molestia spectari possunt ab his qui eruditae Vestustatis studia diligunt & impense colunt. Si integrum ad nos pervenisset hoc sepulcri marmoreianaglyphum nil pulcrius, nil elegantius cerni posset. Quod vero tam foede tum hoc, tum alia sepulcrorum emblemata pessumdata sint, adscribendum superbiae & luxui maiorum nostrorum, qui ea pro vasculis ad aquas e fontibus manantes colligendas in Hortis usi sunt; quae sero nimis in Musea consilio doctorum hominum migrarunt. Haec adnotare volui, ne cui mirum sit, me interdum has antiqui operis sculpturas mutilas, & deformatas adferre.

Exhibetur in hoc sepulcro Bacchi triumphus devictis profligatisque Indis, quorum Reges manibus post

post terga revinctis, eius pompam praecedunt. Bacchi comites sunt Musae & Hercules, & Bacchae, quae musicis instrumentis perstrepunt. Baccho in curru stanti adstat Victoria expansis alis; currum vero Centauri mas & femina vehunt. Sed hic typus, quum inferius in duobus anaglyphis occurrat, alia nonnulla, quae heic sculpturae vitio adnotare non possumus, mox observabimus.

TAB. XX. IULII CAESARIS *nex nunciata, eiusque vestis in Capitolio coniuratis ostensa, marmorei antiqui anaglyphi emblemata.*

DVo exstant in regio Magni Ducis Etruriae Museo antiqua anaglypha marmorea, quae raritate, & monumentis ad illustranda commentaria de IULII CAESARIS nece, quae haecenus in universo Antiquitatis penu desiderata sunt, plane singularibus, pretio suo rariora cimelia vincunt. Haec iam multis ab hinc annis quum delineanda aerique incidenda curassem, ad non paucos amicos misi; novissime vero Parisios transmissa sunt, & puto iam a docto viro, qui rerum ab Iulio Caesare gestarum Historiam parabat, edita fuisse.

In priore igitur anaglypho adlato in Tab. XX. duobus viris sedentibus duo infimae fortis homines, ut eorum vestis declarat, togam Iulii Caesaris sanguine respersam ostendunt; adstantibus ad latus sedentium duobus adparitoribus. Sed quo modo Iulius Caesar vulneribus percussus sit in Senatu, qui edictus fuerat Eidibus Martiis in Pompeii Curia, in quam Marcus Antonius Consul, & Magister Equitum Lepidus convenerant cum eodem Iulio Caesare, audiendum ex Suetonio in eius vi-

ta c. 82. *Adfidentem conspirati specie officii circumstiterunt : illicoque Cimber Tullius, qui primas partes susceperat, quasi aliquid rogaturus, propius adcessit : renuentique, & gestu in aliud tempus differenti, ab utroque humero TOGAM adprehendit : deinde clamantem, ista quidem vis est, alter e Cassiis adversum vulnerat paullum infra iugulum. Caesar Cassii brachium adreptum graphio traiecit : conatusque profilire, alio vulnere tardatus est. Utque animadvertit undique strictis pugionibus peti, TOGA caput obvolvit : simul sinistra manu sinum ad ima crura deduxit, quo honestius caderet, etiam inferiore corporis parte velata. Atque ita tribus & viginti plagis confossus est, uno modo ad primum ictum gemitu sine voce edito. Plutarchus signum adoriundi Caesarem coniuratis datum fuisse memorat, togam eius ambabus manibus detractam a collo, quod fecit Tullius Cimber. Sculptor in hoc anaglypho expressit indicium caedis nempe togam Caesaris ab eo detractam ; non autem quod is post mortem eam ostenderit sanguine respersam. Nam, Caesare interfecto, Senatus confestim e Curia fugiens, urbem tumultu & ingenti terrore implevit. Coniurati vero ex Curia Capitolium petiere, auctore Plutarcho, & populum ad libertatem vocarunt ; quare his potius, non vero Senatui seu Consulibus, ostensam togam eius necis indicem crediderim. Coniurationis autem principes constat veterum Scriptorum numorumque auctoritate fuisse D. Brutum, C. Cassium, & P. Servilium, & facile hi duo in marmore sculpti sunt.*

TAB. XXI. IVLIO CAESARE *interemto*, *recitatum eius testamentum repraesentat marmoreum antiquum anaglyphum.*

ALterum marmoreum antiquum anaglyphum exhibet delationem, ac recitationem testamenti Caesaris: de qua haec laudatus Suetonius c. 83. *Postulante ergo L. Pisone socero, testamentum eius aperitur: recitatur in Antonii domo, quod Eidibus Septembribus proximis in Labicano suo fecerat, demandaveratque Virgini Vestali maximae. Q. Tubero tradit, heredem ab eo scribi solitum ex consulatu ipsius primo, usque ad initium civilis belli, Cn. Pompeium: idque militibus pro concione recitatum. Sed novissimo testamento tres instituit heredes sororum nepotes, C. Octavium ex dodrante, & L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante reliquo: in ima cera C. Octavium etiam in familiam nomenque adoptavit: pluresque percussorum in tutoribus filii, si quis sibi nasceretur, nominavit: D. Brutum etiam in secundis heredibus. Populo hortos circa Tiberim publice, & viritim trecentos sestertios, legavit. Ex his colligimus Caesaris testamentum, quod duo Senatus adparitores adferunt, alio comitante, fuisse in tabulis pugillaribus cera oblitis scriptum, quas referre videtur hoc schema. Sed ornamenta illa suspensa, ac pendentia e tigillo, nempe stolae, & pulvinaria, indicant in aliqua sacra aede, sive in eius parte aliqua testamentum lectum fuisse. In bisellio sedent Virgo Vestalis Maxima dextrorsum; sinistrorum vero, ni fallor, ipse M. Antonius Consul, prope quem adstat eius servus: & hinc clarius elucet quae fuerint tum adparitorum, tum servorum vestes. Post bisellium adstat prope Vestalem Maximam, cuius crines soluti sunt, femina quaedam collectis in tricas*

crinibus, quam eius ancillam esse subspicor. Monumenta haec perinsigna antiqui operis alii accuratius expendent : hunc autem duntaxat meorum laborum fructum ac laudem, qui ineditas has vetustatis delicias profero, mihi contingere opto, & si consequar gratulabor.

TAB. XXII. *Marmoreum anaglyphum, in quo Imperatoris Caesaris sacrum in honorem Deae Romae, exhibetur.*

PROPIUS spectanti mihi anaglyphum hoc pereximium, in imagine Imperatoris Caesaris, qui reducta in caput chlamyde, velatus & laureatus sacrificat ad aram sacro igne accensam, conversus ad Romam, quae sedens hastam tenet, denudata, ut in aliis antiquis monumentis, atque etiam in numis observatum est, dextra pectoris mamilla, sublucet quammaxime effigies Commodi Imperatoris. Neque improbabilis est haec coniectura: nam cum Scripto-ribus antiquis concordant numismata, quae Commodum exhibent velato capite sacra facientem Herculi, quum Urbem Romam novam *Coloniam Commodianam* esset factururus. In numis etiam idem Commodus expressus cernitur, quasi alter Hercules, habitu deducentis coloniam, agens boves, & aratrum in ea designanda ducens: quae nova deductio contigit, ut ad numismata maxima Medicei Musei observabam Tab. XLVII. num. I. pag. 189. Tribunicia eius Potestate decima octava, Consulatu septimo, nimirum anno ab Urbe condita DCCCCXLV. Christi CXCII. Hanc probavit pronus in adulationem Senatus, uti Lampridius memorat: *Et eo quidem tempore, quo ad Senatum retulit de COMMODIA-*

NA facienda ROMA, non solum Senatus hoc lubentèr accepit per irrisionem (quantum intelligitur) sed etiam se ipsum Commodianum vocavit, Commodum Herculem, & Deum adpellans. Sus foeta auspicata victima, ut macretur, adducitur: adstant laureis coronis redimitti militares viri, quorum duo sacrificalia vascula alter simpuvium, alter vero thurariam acerram gestant. Altera Dea, quae ex adverso spectatur insidens clypeo, in quo Gorgonis caput insculptum, forte Virtus est, quae eodem aut simili habitu, imagini Romae iungi solet, de quibus alibi disleri in Observationibus ad Numismata maxima Cimeliarchii Medicei.

SARCOPHAGI ANTIQVI

ADLATI IN SEQUENTIBVS TABVLIS XI.

FLORENTIAE EXSTANT

SIVE IN MVSEIS SIVE IN AEDIBVS SIVE IN HORTIS.

TAB. XXIII. *Adonidis, invita ac moerente Venere, fatalis profectio ad apri venationem.*

QVum observarem eburneas insignes Tabulas, sive Diptycha Amplissimi Doctissimique Cardinalis Bibliothecarii Angeli Mariae Quirini, quae Vaticanae Bibliothecae dono dedit, & familiari ad eum epistola declararem, quid de his sculpturis sentirem, profecto nil tale cogitans, quod ea pervulgari deberet, ut exemplis confirmarem in altera ex his Tabulis sculptum esse cum Venere Adonidem, adeoque eorum nuptias caelatas esse, ad hunc Sarcophagum, qui exstat Florentiae in Hortis Palatii Ma-

Magni Ducis Etruriae prope aedem & Coenobium Divi Marci, intendi digitum, & ad alterum, quem mox producam. Frequenter haec fabula occurrit, atque emblemata est sepulcrorum, quibus usi sunt Romani ac maiores nostri Ethnicae superstitioni addicti. In Diptychis tabulis Quirinianis Venus & Adonis stant: Dea cultu vestium sponsa exhibetur, cui Cupido accensa face, & in eam versa, adblanditur: in sepulcris vero Venus sedens (nam sedentes mortuis parentabant veteres) exprimitur, non ridens, sed moerore tabescens, & circa eam ludit Cupido, vel, ut in alia Sarcophagi sculptura, duo. Luget etiam Adonis a Venere discedens, cohibitus ab invitis Parcis, quarum una prope eum sculpta est, quasi suadens ne eat. His thematibus antiqui humanae vitae vicissitudines ostendere voluerunt; quare non raro Genii in sepulcris anni quatuor Tempestates referentes sculpti observantur, de quibus ea omnia quae adnotari poterant, prae ceteris Vir Celeberrimus ac Doctissimus amicus meus Praeful Ioannes Bottarius Florentinus, Vaticanae Bibliothecae Praefectus in Sculpturas & Picturas veterum Coemeteriorum Christianorum enucleatius expendit. Mortis symbolum hiemem esse veteres putarunt. Qua vero de causa, & e quibus Theologiae fontibus veteres Romani eruerint huiusmodi Veneris & Adonidis fabulam ad vim mortis & fati necessitatem declarandam, ex Macrobio, ut scripseram, colligendum est, quo auspice perspicue hoc emblemata illustratur, explicaturque. Haec igitur scribit Saturnal. Lib. I. Cap. XXI. *ADONIN quoque Solem esse non dubitabitur, inspecta religione Assyriorum, apud quos VENERIS Architidis & Adonis maxima olim veneratio viguit, quam nunc Phoenices tenent; nam Phisici terrae superius hemisphaerium, cuius partem incolimus, Veneris adpellatione coluerunt: inferius vero hemisphaerium terrae Proserpinam vocaverunt:*

ergo apud Assyrios sive Phoenicas lugens inducitur Dea: quod Sol annuo gressu per duodecim Signorum ordinem pergens, partem quoque hemisphaeri inferioris ingreditur; quia de duodecim Signis Zodiaci sex superiora, sex inferiora censentur: & quum est in inferioribus & ideo dies breviores facit, lugere creditur Dea, tamquam sole RAPTV MORTIS temporalis amisso, a Proserpina retento; quam Numen terrae inferioris circuli & antipodum diximus: rursusque Adonin redditum Veneri credi volunt, quum Sol, evictis sex Signis inferioris ordinis, incipit nostri circuli lustrare hemisphaerium cum incremento luminis & dierum. Ab apro autem tradunt intererunt Adonin, hiemis imaginem in hoc animali fingentes; quod aper hispidus & asper gaudet locis humidis & lutosis pruinaque contectis, propriaeque hiemali fructu pascitur glande. Ergo hiems veluti vulnus est Solis, quae & lucem eius minuit & calorem; quod utrumque animantibus addidit MORTE. Nil hac explicatione Macrobianae apertius, nil ad emblemata haec Sepulcrorum elucidanda adcommodatius inveniri potest. Alia mox adferam, quae adnotari possunt. Interim dum haec monumenta auctoritate veterum Scriptorum explicamus, audacem illam, ac minime aequam censuram a nonnullis illatam censendam esse arbitramur, qui, quum ipsi coe-cutiant, scribere non dubitarunt, Antiquarios ambigua & dubia pro certis strenue venditare.

Huc pertinet elegans antiquum epitaphium, quod nuper inventum summa ad me cum humanitate misit Celsissimus ac Reverendissimus Princeps D. Ioseph Maria ex Comitibus THVN, Serenissimae Inviictissimaeque THERESIAE Reginae Hungariae & Bohemiae ad Pontificem Maximum Ablegatus. Nam in eo Terrae, quae sinu suo Defunctorum cineres suscipit & amplectitur, & puellae defunctae mores, aetas, indoles & laudes continentur;
& id

CIV IN MONUMENTA ANTIQVA

& illud quod superius adnotabam elucet, pueros puellasque aetate florentes creditas a Diis rapi, urgente ac saeviente Fati necessitate. Ita igitur se habet:

INVIDA · SORS · FATI · RAPVISTI · VTILEM
 SANCTAM · PVELLAM · BIS · QVINOS · ANNOS
 NEC · PATRIS · AC · MATRIS · ES · MISERATA · PRECES
 ACCEPTA · ET · CARA · SVEIS · MORTVA · HIC · SITA · SVM
 CINIS · SVM · CINIS · TERRA · EST · TERRA · DEA · EST ·
 ERGO · EGO · MORTVA · NON · SVM

TAB. XXIV. *Meleager ab apro Calydonio occisus: item Militaris viri sacrificium, emblemata duo marmorei Sarcophagi.*

Sarcophagus iste marmoreus mole ac magnitudine sua omnium maximus, qui olim apud Valorios, mox apud Ioannem Gualbertum Guicciardinum, Patricii generis viros, exstabat, post huius mortem migravit in Museum Excellentissimi Marchionis Caroli Renuccinii. Censent Antiquarii nostri inter patria Florentinorum Colonorum monumenta numerandum esse; quod arguunt ex eius magnitudine ac mole; non enim credibile eis videtur, aliunde esse advectum. Sculptura pulcherrima est; licet rudis adpareat ex oscitantia Calchographi; cui, quum in carcere aliquantulum obscura detineretur, aeri incidendum dedi, ne fame periret.

Laterata eiusdem Sarcophagi sculpturis ornata sunt, quae cum duobus emblematis, quibus frons ornatur, conveniunt. Nam in dextero latere vir togatus,

tus, volumen dextera gerens, ad sacrificandum procedit; sequente popa seu victimario, qui taurum, Iovi forsitan in Capitolio mactandum, adducit, & securiculam gerit. Taurus, insigne Iovis & indicium eius nominis *Delta* Graecum, inter cornua gerit, eoque symbolo ornatur. In anteriore Sarcophagi facie sacrum peragitur, caeso tauro, supra quem vir militari cultu conspicuus, nudo capite, pateram effundit, adstantibus aliquot viris, & feminis velato capite.

In sinistro Sarcophagi latere Meleager expressus est, fugientem aprum Calydonium insequens. Nota fabula est ex antiquis Mythologis. In anteriore laeva fronte eiusdem Sarcophagi Meleager repraesentatur semianimis, iacens, letali vulnere adpetitus ab apro, quem quidem ipse demum occidit. Meleagrum, pro patriorum agrorum incolumitate & civium salute strenue pugnantem complures Heroes comitati sunt, quos Hyginus Fab. CLXXIII. enumerat. Inter hos fuere Castores, qui equis insidentes, ut in hoc emblemate videre est, pugnant; reliqui vero Heroes saxa in immanem belluam iaculant. Vir ille, qui adcedit, forsitan est Meleagri parens, inevitabile filii sui Meleagri fatum lamentationibus prosequens. Ferale hoc sepulcrorum emblemata primum Etrusci in suis Vrnis exhibuerunt, ut Mortis & Fati malignam vim, imperium, & ineluctabile arbitrium designarent, ut in *Dissertatione III. Tom. III. Musei Etrusci ostendi.*

TAB. XXV. & XXVI. *Proserpina rapta a
Plutone, emblema duorum e marmore
Sarcophagorum.*

FRequens est Sepulcrorum emblema Pluto rapiens Proserpinam, quam curru quadriiugo vectam ad infera regna perducit. Eo etiam usi sunt non solum antiqui Romani, verum etiam ante eos Etrusci, a quibus probabile videtur eos accepisse. Bonarrotius in Numismata maxima Musei Carpinei pag. 58. adhibitum hoc emblema censet, ut ornaret Sepulcra eorum, qui aut Sacerdotes erant, aut initiati sacris Eleusiniis; sive, ut his thematis tempestatum, & humanae vitae vicissitudines designarent. Occurrit etiam haec Fabula caelata in gemmis, & in numis: quam, quum Antiquarii praecclarissimi Spanhemius, Vaillantius, Seguinus, Begerus, Bonarrotius, alique, ac praesertim Hieronymus Aleander iunior in explicatione Tabulae Heliaeae, luculentis observationibus egregie illustrarint, haud opus est ut aliorum eruditam gazam huc adveham, inutili prorsus labore. Nonnulla & ego ad Numismata maxima regii Musei Medicei, quae hunc ipsum typum exhibent, & ad Musei Etrusci monumenta Tom. II. pag. 108. adnotavi. Narrant veteres Mythologi, atque inter hos Hyginus Tab. CXLVI. Proserpinam tunc raptam a Plutone, quum in monte Aetna, qui est in Sicilia, flores cum Veneri & Diana & Minerva legeret. Genias alas in utroque huius Sepulcri angulo, quod in aedibus Nobilium Michelotti adservatur, effinxit solers Sculptor, quae flores ac fructus in sinu vestis collectos offerunt, quasi Proserpinae socias, vel potius comites animae Defuncti, cuius corpus in hoc elegan-

gantissimi operis Sarcophago servabatur. In dextro latere sculpsit prope Orci limen Mercurium deducentem ad inferos Defuncti umbram, quam vestibus circumvolutam expressit: in sinistro vero Herculem, qui eam ab inferis evocat; quare eius caput veste obnuptum detegere se simulat.

Sed ut ad anteriorem Sepulcri faciem revertar, Ceres primum occurrit stans in curru, quem trahunt immanes dracones, quos in altero Sarcophago alatos cernimus; de quibus eximius Bonarrotius loco superius memorato erudite disseruit. Ceres igne micantem lampadem laeva gerit; quia noctu amissam filiam Proserpinam investigavit. Sub curru subque sinuatis in spiras draconibus reclinatus iacet Genius, quo loca, per quae Ceres transiit, declarantur. Circa aram sacro igne succensam, valde tamen humilem, qualis in defunctorum honorem erigi solebat, adsunt tres feminae, quae Proserpinae sunt comites, seu potius Parcas referunt; quarum altera doloris indicia edit, elato brachio dextro; altera vero cohibere nititur Minervam currentem, & sequentem Plutonis raptoris currum. Per aëra volitat nuptiarum conciliator & praeses Genius, seu verius Cupido; qua de re consulendus Claudianus, qui de raptu Proserpinae multa adfert, quae ad illustrandum hoc emblemata valde opportuna sunt, quae brevitati consulens, praetereo. Iacet sub equis ocissime currentibus femina toto corpore veste contecta, copiae cornu sinistra gerens, elata dextra opem exposcens, quae Tellurem designat. Praeit Sponsorum currum Mercurius, animarum quaestor, & ad infera regna ductor, qui & iter iisdem monstrat.

In altero Sarcophago marmoreo operis elegantia pereximio Tab. XXVI., qui in aedibus Nobilium Oricellariorum ad Carrariae pontem adservatur, Cere-
ris Genia currum moderatur: facem vero accensam non

ipsa Ceres, sed Genii, dracones alatos praecedentes, gerunt. Duae feminae Proserpinae comites, quae cum ea flores legebant, opitulante Genio, qui vasculum floribus implet, terrore perculsae, moerentesque ob amissam sociam sculptae sunt. Alii Genii ante & post currum Plutonis nuptae eidem Proserpinae famulantur. Sed illud notatu dignum, quod currus Plutonis opprimit oscillum sive larvam, quae Defuncti imago est. Non solum heic Mercurius, verum & Minerva currum praecedunt, &, ut probabile videtur, eadem Dea obviam occurrens, iter se impedire simulat. Circa pedes Mercurii sculptus Cerberus, ac non longe femina, quae forsitan flumen Lethes exprimit. Per aëra suspensus sedet Iupiter, in hoc marmore iniuria temporis corruptus; quia ut scribit Hyginus: *Postea Ceres ab Iove impetravit, ut dimidia parte anni apud se, dimidia apud Plutonem esset*: quae mythica historia antiquis Ethnicis aptissima visa est, ut non solum humanae vitae alternas vices, quas frumentum terrae mandatum subit, in Cerere ac Proserpina designarent; verum etiam ut umbrarum defunctorum transitum ad Orcum, & animarum ad sidera deductionem exprimerent, & imperitum vulgus his symbolis animarum immortalitatem intelligeret.

TAB. XXVII. XXVIII. XXIX. *Bacchus curru vectus, comitante suo famulatio, emblemata antiquorum Sepulcrorum.*

EA fuit antiquorum, stulta quidem ac superstitiosis plena, opinio, sacris Deorum mysteriis Magnae Deum Matris, Cereris & Liberi Patris initiatos homines, qui dum viverent his sacris se a culpis expiarunt, post mortem fore optatae beatitudi-

rudinis compotes, & a cruciatibus ac suppliciis in Orco subeundis esse omnino immunes; de qua opinione in Tomo II. mei Musei Etrusci, atque etiam in Tomo III. complura adtuli documenta. Frequenter igitur in Sepulcris Bacchi Orgia exhibentur. Quin etiam Bacchum Inferos adiisse, & complures Defunctorum animas evocasse, & in pristinam vitam adduxisse traditum est: quod apud antiquos Scriptores, praecipue vero apud Diodorum Siculum, me legere aliquando memini.

Huius evocationis exemplum exhibet marmoreus Sarcophagus, qui exstat in meo Museo, quem adfero in Tab. XXVII. Sculpturae huiusce non valde exquisitae, elegantis tamen, opificium aetatem Antoninorum redolere videtur. In dextra parte cernitur curru vectus a Centauris Bacchus, velato corpore hinnuleis exuviis; capite vero ornato pampinis uvisque, sinistra cantharum gerens, qui secum in curru stantem ducit hominem barbatus, & palliatum, qui dextra vannum pectori admotam gere-re videtur. Hunc referre arbitror ipsum Defunctum Bacchi sacris purgatum lustratumque, eiusque ope ac praesidio ab Inferis evocatum; nam Orci ostium in marmore hac de causa sculptum cernitur, eumque, eodem Deo auspice, non solum beatitudinem, sed divinitatem quoque, ut Ethnici opinabantur, iam consecutum. Iuxta currum plaudit Baccha, quae Liberi Patris cultorem respiciens, crupetiis perstrepat. Centauri duo currum trahunt, quorum unus a dextris lyrae fidibus canit, ac sub se lascivum Satyrum iacentem habet; alter vero clypeum utraque manu tenet, & adtollit, in quo Defuncti protoma primis tantum rudibus lineamentis inchoata est, non vero perfecta. Id eam opinionem me confirmat, quod antiqui Sepulcra sibi viventes pararent, emerentque in officinis Sculptorum, & postremo ef-
figiem

figiem suam alia aetate, quae morti magis obnoxia credebatur, insculpendam mandasse. Sub clypeo cum Defuncti imagine sculptae sunt tres personae hianti ore, hominis tres aetates referentes: quarum ea, quae in medio est, valde elegans, hederis pampinisque redimita cernitur: altera laevorsum sculpta Faunum; altera vero Silenum repraesentat.

In laeva Sarcophagi fronte Bacchus toto corpore nudus, chlamyde tantum post humeros defluente, Ampelum, quem valde dilexit, stans in curru, dextraque cantharum gerens, amplectitur, ac secum ducit. Currum duo pariter diversae aetatis Centauri trahunt, quorum unus, ut se iam bene potum ostendat, vinum e poculo, nempe e cornu in amphoram infundit; nam ex amphoris in cyathos & in pocula vinum infundi solebat; heic autem e contra. Sub hoc, lascivientis aetatis symbolo, Satyri persona ore immaniter hianti expressa est. Bacchi pompam comitatur Baccha, quae toto corpore nuda tibiis canit.

In marmoreo anaglypho, quod frontem Sarcophagi fuisse apparet, adlato in Tab. XXVIII. ex Museo Cerretanio; habemus non ita obvium arcumae, sive arcimae exemplum, genus nempe plaustrum modici, quo solus homo gestari poterat, auctore Festo. In hac iacet Bacchus ebrius, qui muliebri specie repraesentatur, qui capiti suo dextram manum admoveat, uti laborantes gravedine, ac morbo adfecti homines facere solent; quapropter eum sustinet femina e suo choro ac famulitio, quae altera manu micantem faciem sustinet. Arcuma ad optatum locum delata, ut confitit, inumbratur pampinis, & uvarum racemis, quia Bacchi ΣΚΙΑΝΟΙον, cuius cognomen pervulgatum est a me Par. I. pag. 3. ea plane omnium maxime dulcis voluptas est frui vitis, quae ei sacra est, frigida umbra: & fortassis ea femina, quae prope eum adstat, flabellum agitabat, quod ad-

adfirmare non possumus, fracta, iniuria temporis, in hoc eleganti marmore eius manu. Ab arcuma, sive arcima, licet nomine adfinis, differebat arce-ra, de qua Gellius ex Phavorino Noct. Attic. Lib. XX. Cap. I. Erat enim plostrum undique tectum & munitum, quasi arca, qua nimis aegri, & senes portari solebant. Sculptor Bacchum quasi iacentem in arcuma sculpsit; quia apud rusticos hoc vehiculi genus in festis in honorem Cereris, Saturni, & Liberi Patris adhiberi solebat, de quo Pyrrhus Ligorius & Ioannes Schefferus Cap. XIV. in Diatriba de Vehiculis antiquorum. Arcumam tandem trahunt pantherae, animalia Baccho sacra; haec vero agitat eiusdem Bacchi Genius, qui interim fidibus canens Bacchum demulcet, & forsitan somnum ei conciliat. Iam alibi non semel adnotavi singulis Diis Genios famulos adsignasse veteres. Vehiculum, & pompam Dionysiacam praeit Satyrus subsultans, qui thyrsus in humeris suspensum gerit; eumque sequitur altera Baccha pectore tenuis nuda, facem elatam gerens.

Sequuntur in eadem Tabula XVIII. num. II. & III. alia duo monumenta, nempe Urna Cineraryia Etruscis litteris inscripta, quae inter monumenta symbolica a me numeratur; nam in medio ostium pro emblemate sculptum habet, quod sepulcrum ipsum, vel Ditis aut Orci ianuam designat. In sacris quoque Litteris Mortis, & Inferni portas descriptas legimus. Adcedit ex aere alterum Etruscum monumentum prope Lucinianum effossum, cuius usus adhuc incompertus est; quare a me eo consilio adfertur, ut doctorum hominum opiniones explorem, inter quos aliqui inter militaria antiquorum Etruscorum arma recensendum esse existimant; aliqui vero inter sacra, quibus animalium viscera circumvoluta ab Haruspicibus melius & accuratius ex-
spi-

spici possent. In extrema parte tubus capax hastae est, in quo infigi posset. De hoc interim nihil statuo, donec meliora alii proferant.

Nunc me Cerretanium Museum ad alia properantem aliquantulum moratur, ut egregios viros, qui illud marmoreis signis, antiquis inscriptionibus, urnis cinerariis, anaglyphis, monumentisque antiquorum Aegyptiorum instruxerunt, merita laude prosequar. Primus huiusce Musei conditor fuit V. C. Ioannes Baptista Cerretanius, Eques D. Stephani, Iurisconsultus, Senator, & Patricius Florentinus, qui quum Vetustatis eruditionem & elegantiores Musas coleret, omnes prisca aevi elegantias, quibus Museum refertum est, & Cimeliothecam antiquis gemmis insculptis sibi comparavit instruxitque. Praeterea is primus omnium Florentiae eximium Gazophylacium sibi paravit refertum Florenis aureis Reipublicae Florentinae omnibusque monetis ab eius initio, quo pecuniam tum auream tum argenteam cum suis insignibus per Monetarios nobiles viros cudit: praeterea pulcherrimam hanc & perutilem collectionem ad Principes usque omnes Mediceae Augustae Domus perduxit. Neque intra hos cancellos constitit eius erudita cura, sed & omnium Italiae atque Europae tum Rerumpublicarum, tum Regum Principumque monetas ex auro & argento diligenti studio, ac magnis sumptibus sibi undique conquistavit. Rarissimas etiam Summorum Pontificum monetas ex auro & argento, quotquot invenire potuit praecipua serie collegit.

Antiquitates hasce omnes huc illuc vagantes, postmodum coadunavit, & in nobiliore domus conclavi exstructa aula ordine disposuit Augustinus Maria Cerretanius Canonicus Florentinus, Senatoris Ioannis Baptistae germanus frater, qui & ipse haec studia plurimi faciebat. Ipse igitur, normam, & exemplar praebente Alexandro Galilaio, nobili ac cele-

lebrī Architecto Florentino, Musei aulam plasticis operibus, picturis omnibusque ornamentis a se exstructam eleganter nobilitavit. Praeterea marmorea signa, anaglypha, protomas, inscripta monumenta perpulcro ordine in eo conlocavit. Monetas praesertim rariores omnium fere Europae Principum ad haec usque tempora continuata serie mira solertia ac labore auxit, perduxit. Fornicem Musei egregiis picturis ornandum curavit ab eximio Pictore Florentino Vincentio Meuccio, in quo, praeter insignem Historiam, quam continet, illustres etiam sanctitate ac pietate Viros, qui e nobilissima Cerretaniorum gente prodire, pingendos curavit. Idem paucis ante quam e vita migraret diebus, me rogavit, ut de hoc opere mentionem facerem, & se mihi dono daturum promisit eburneam Tabulam anaglypho sacro sculptam, quam nuper neglectam in Villa sua Luciniana invenerat. Eam mihi mox dono dedit, & memoriam hanc humanissimam mei in eum officii & benevolentiae testem, probavit Vir Nobilissimus Philippus Cerretanius eius germanus frater, Senator Amplissimus, qui eiusdem optimi fratris sui fato functi supremam voluntatem in omnibus accurate implevit. Is quoque non parvo labore Monetas omnes accurato ordine in suis Cimeliis disposuit, quum, me ad eam perlustrandam adcito, valde perturbatas invenisset. Eruditam hanc curam post Ioannem Baptistam Cerretanium Senatorem, & Augustinum Mariam Canonicum, alii Florentini hoc exemplo excitati, magnis impendiis ad Patriae decus & Historiae lucem augendam in se transtulerunt: inter quos hodie supra ceteros emicant ac praecellunt Marchio & Eques Vincentius Riccardius, Senator Florentinus, Ioannes de Podio Baldovinettus Patricius Florentinus, & Ignatius Vrsinus. Inscriptionem memoratis picturis adpositam adferre haud supersedebo, quae ita se habet:

CXIV IN MONUMENTA ANTIQVA

ALEXANDRO III. P. M. EX SENENSIBVS DYNASTIS
OPPIDORVM CERRETI ET BANDINELLI
CONCORDIAE ET PACIS CVM FRIDERICO I. IMP.
DIE XXIV. IVLII. A. D. MCLXXVII. FOEDVS INEVNTI
AGNATO SVO HOC VINCENTII MEVCCII OPVS
AVGVSTINVS M. CERRETANIVS CANON. FLOR.
PINGENDVM CVRAVIT A. D. MDCCXLIII.

Alterum marmoreum anaglyphum, quod olim apud heredes V. C. Ioannis Nardii Medici Florentini exstabat, nunc in Museo Morelliorum Patriciorum Florentinorum spectatur, quod in Tab. XXIX. profero, fractum est, adeoque minime integrum, in medio & in utroque angulo mutilum: quod vero sculpturae superest multa nondum ab eruditis observata complectitur. Bacchus muliebri vestium cultu, pendente a sinistris nebride, duplici corona insignis, nimirum diademate & laurea, quae capitis ornamenta primus omnium invenit, curru vehitur ab una tantum panthera, cui insidet eius Genius. Fracta est vitio marmoris sinistra eius manus, qua, ut vidimus in aliis sculpturis, cantharum gestare solet. Post eum adparent ex eius comitatu Bacchae, quarum altera dextrorsum prope eum graditur tropaeum, cui barbarica vestis imposita hastae, gerens. Praecedunt Satyri, quorum alter, quod est notandum, subligacula induit. Media inter eos graditur Baccha, tibiis canens. In altero fragmento Barbari duo, ni fallor, Orientis Reges, quos Bacchus debellavit, feris insident, manibus captivorum more post terga revinctis, & quidem alter insidet camelo; alter vero elephanto loricato, cuius caput laurea corona, seu potius myrtea coronatum est, e collo vero eiusdem pendet tintinnabulum. De
ele-

elephantis loricatis nonnulla adnotavi ad Numismata maxima regii Medicei Cimeliarchii. Hi sculpturae characteres indicant opus huiusmodi respicere sequiora post Caesares Antoninos tempora. Cum choro Baccharum, quarum altera Phallophora esse videtur, cuius imagines ex antiquis marmoribus adfert Sponius, & de his differit Pignorius in Mensam Isiacam, graditur vir pallio amictuque Philosophico indutus, quem probabile est referre Defuncti imaginem, & honoris, conlataeque divinitatis causa inter Bacchi famulos adlectum in solemni eius pompa, quam Oriente victoriis emenso egit. Praeit Hercules dextra gerens clavam, prope eius pedes adstante leone Nemeaeo, quem cohibet eiusdem Herculis Genius. Herculem praecedunt Musae, quarum una tantum superfuit in hoc marmore, quod frontem Sarcophagi exornasse minime dubium est. Resectum arietis caput quoque cernitur humi iacens, ut fortassis indicet sacrificium, quod veteres *propter viam* dixerunt; nam ab his fieri solebat in honorem Herculis aut Sanci, qui scilicet idem est Deus, teste Festo, ab his qui peregre proficiscebantur; adeoque pro reditu suo Bacchum huiusmodi sacrum instituisse forsitan sculptor declarare voluit; ni dicamus esse caput capri, adeoque, quod hoc animal vitibus noxium, peculiaris sit Bacchi victima in eius honorem immolata. Porro Bacchum in antiquis sculpturis vultu cultuque muliebri vestum in triumphali curru, adnotavit etiam Hieronymus Aleander in Heliacam Tabulam, de quo erudite differit. Musae eius chori duces, conveniunt cum hoc Deo, quem Poetae Musarum doctorem faciunt, & *Melpomenem* Athenienses adpellarunt, auctore Pausania.

TAB. XXX. *Genii Bacchi Orgia celebrantes, emblemata marmorei Sarcophagi.*

GENIOS singulis Diis famulos veteres tribuisse, nemo est qui nesciat. His ea arma & symbola adsignarunt, quae Deorum, quibus serviunt propria sunt. Ea etiam frequenter agunt, quae ipsis Diis grata sunt, ludos nempe, festa, caerimonias, sacra. Mercuriales Genios exhibui in parergis additis in ornamentum operis mei Monumenti sive Columbarii Libertorum & Servorum Liviae Augustae. Genios Vulcanales nobis proponit Sarcophagus in Aedibus Nobilium Baronum del Nero Patriciorum Florentinorum, quem protuli in Parte I. huius Operis pag. XIII. & alibi. In hoc enim Genii in officina arma cudunt, & absolutum eleganti opificio clypeum cum Genii imagine adtollunt & dedicant. Adcedit etiam anaglyphum marmoreum cum adsimili emblemate, quod in sequenti Tabula XXXI. n. 1. nunc primum mea cura in lucem prodit.

Bacchi Genios nunc primum propono, sculptos in Sarcophago marmoreo elegantissimo, qui in Aedibus Marchionum Riccardiorum adservatur. Hi domini sui Bacchi Orgia celebrant, vel potius Bacchicam pompam agunt. Primum occurrit Genius, qui caprum gratam Baccho victimam, vitibus noxiam, ad aram, adprehensis cornibus, adducit, ut immolet. Post hunc cernitur Genius Canephorus, ea sacra ferens, quae Clemens Alexandrinus Stromat. Lib. I. describit. Alter Genius ardentem facem in humeris sinistra gestat; manu vero laeva mysticam cistam. Ad pedes eius lepusculus uvarum cupidissimus sculptus est. Praeit Genius capite, lanea tenui corona redimito, qui tibiis canit. In

me-

medio Sarcophagi stat Genius chlamydatus, qui lyram pulsat, & canere videtur. Hic principem tenet locum, & forsitan sculptoris consilium fuit in eo Defuncti effigiem referre; nam perfectus opificio non est vultus, sed rudibus tantum lineamentis inchoatus.

In laeva Sarcophagi parte, angulum versus, Genius haurit vinum ex epichysi, vinario nempe vasculo, de quo Plautus in Rudente Act. v. Sc. II. vers. 12. quod tripodi impositum est. Hinc discimus quo modo in conviviiis ac coenis veteres vinum e maioribus vasculis, sive amphoris vinariis haurire solerent, & scypho in his, quae lati oris erant, immisso, in cyathos illud infundere. De veterum epichysi plura Scaliger ad Varronem. Haec igitur vascula, uti etiam amphorae, quia apodes, & futes erant, huiusmodi fulcris, sive tripodibus imponebantur, ut sustentarentur. Genium multo vino madentem coronatum, & solutam corollam e tenui lana praeferentem dextra manu, sinistra vero facci inversae incumbentem, ad cuius pedes quiescit panthera, sustinet & labentem erigit alter Genius, cuius faciem necis indicem se nolle videre simulat puerulus in genu prolapsus. Ebrium Genium respicit alter Genius, parvum cantharum, sive scyphum gestans. Claudat agmen Genius alter, qui crupetia utraque manu quatit; & hinc quae musica instrumenta in Orgiis principem locum habuerint, perspicue colligimus.

TAB. XXXI. I. *Genii Artifices operum.* II. *Sepulcrum ornatum imagine Defuncti & leonibus animalia sibi prosternentibus.*

Quemadmodum Artificum tituli sepulcrales interdum sculpta exhibent varia fabrilis instrumenta, quae ad eos pertinent, & ostendunt Defunctos, qui in ipsis laudantur, artes illas exercuisse; ita etiam Sepulcrorum emblemata non raro Genios Artifices repraesentant, qui docent in his eorum cineres conditos fuisse. Huius generis est anaglyphum hoc elegantissimum e marmore, quod frontem ornat ianuae in Aedibus Excellentissimi Ducis Salviati, ut aiunt, *al Corso*. Primum spectantur Genii, qui militaria arma in officina sua ex aere fabricant: alii vero thorace & galea absolutis, clypeum iam perfectum supra lapidum struem statuunt eriguntque, in quo sculpta est Pallas, quae unum ex Gigantibus prostratum hasta transfodit. Medium spatium occupant Genii qui encarpo coronant aediculam, in qua repositum est Fauni simulacrum. Sculpti quoque duo Genii cernuntur, qui ardentem faciem, vitae mortalis indicem, iam collabentem erigere conantur, cuius imminens fatum & inversionem in humum, ut in funeribus fieri solebat, luget alter Genius, moerore tabescens, & in genua collapsus.

In eadem Tab. XXXI. num. II. adiectus est praegrandis Sarcophagus e marmore, qui exstat in aedibus Valiorum, nunc Ioannis Antinorii Viri Nobilissimi. In medio inter strias in clypeo sculpta est Defuncti imago, eique subiectum cernitur emblemata aratoris coloni. Hinc inde immanes leones mansua animalia prosternentes, ac sibi subiicientes, tamquam

quam Mortis atque eius vis & potentiae symbola sculpti observantur.

TAB. XXXII. *Genii Bacchi, & Genii quatuor anni Tempestatum, emblema marmorei Sarcophagi.*

TEmporum vicissitudines, adeoque urgentem ubique mortem designant Genii quatuor sculpti in utroque latere huius Sarcophagi operosissimae sculpturae, qui exstat in Museo D. D. Baronum Del Nero. In dextro Genius chlamydatus, qui dextra uvarum racemum, laeva pedum tenet, Aestatem designat; alter Genius eius socius calathum pomis refertum & arcum gerens, Autumunum praefigurat: in laevo autem latere Genius, qui prope pinum adstat, anserculum sinistra ostentans, Hiemem refert; alter vero, qui sequitur Genius, Ver suis symbolis exprimit. Pluribus adnotandis supersedeo, quum de his luculentis observationibus nuper disseruerit in Sacrorum Sarcophagorum sculpturas Praesul Praeclarissimus Ioannes Bottarius, ad Tab. XLVIII.

Defuncti togati imaginem in clypeo, sive medio orbiculo sculptam sustinent, & manu adtollunt Genii duo, qui altera manu calathos pomis refertos ostendunt. Hinc inde alii quatuor Genii eorum comites spectantur; quos inter alii parvuli Genii eorum alumni ludunt inter se, vel panteris inequistantes Vinalia & Vertumnalia festa concelebrant, & corollas paratas gerunt. Persimili ingenio memorat Plinius Lib. XXXVI. Cap. v. Arcesilaum, quem magnificat Varro, fecisse leaenam marmoream, aligerosque cum ea ludentes Cupidines, quorum alii religatam tenerent, alii calcearent foccis, omnes

ex uno lapide. His emblematis veteres Elysiorum beatitatem designarunt, quod in his Defunctorum infantes animae omnibus deliciis ac voluptatibus fruerentur, quas Tibullus Lib. I. Eleg. III. Homerus Odyssaeae Lib. IV. Virgilius Aeneid. Lib. VI. & alii Poëtae describunt. De his etiam Plato in Gorgia consulendus.

TAB. XXXIII. *Pierides in picas conversae, emblemata marmorei Sarcophagi.*

Singularis plane est typus huius Sarcophagi elegantissimi, qui in memorato Museo Nobilium Baronum Del Nero adservatur. Nota fabula est ex priscais Mythographis, atque ex Ovidio Metamorph. Lib. V. Fab. V. cuius versus, ne longior sim, praetereo. Pierus, qui Macedoniam possedit, ex Evippe uxore novem sustulit filias: quarum pulchritudine & vocalitate mater superba, Musas in certamen provocare est ausa; eas vero Nympharum iudicio victas, Musae indignatae, vocalitate erepta, in raucas picas convertère, divulsisque pinnulis ex earum alis, capiti suo victoriae insigne monumentum pro corona imposuerunt. Sed Sculptori huius emblematis peritissimo visum est non Nymphas, sed Iovem ipsum, & eius coniugem Iunonem, & filiam Palladem certaminis iudices adfuisse; quapropter certamen in conspectu eorum commissum expressit. Quae in medio stat Musarum princeps Calliope, forsitan est, altera vero lyram plectro percutiens Clio, sive Thalia. Pierides harum cantum adtributis sibi iisdem musicis instrumentis superare contendunt; sed frustra, aliis iam victis, aliis flagellis caesis, ac prostratis. Vela suspensa ad dignitatem potius & honorem Defuncti spectare crediderim.

SAR.

SARCOPHAGI ANTIQVI

ADLATI IN SEQUENTIBVS TAB. VIII.

IN SVBVRBANO AGRO FLORENTINO EXSTANT
IN REGIIS MAGNI DVCIS ETRVRIAE
ET PRIVATORVM PROCERVV VILLIS.

TAB. XXXIV. *Imperatoris pro parta victoria
sacrum: devicti Barbari ad eius genua
supplices: coniugalis amoris documenta,
luctus in funere, & ludi gladiatorii,
emblemata Sarcophagi marmorei.*

SArcophagum hunc peculiaribus emblematis insignif-
simum, Imperatoris Caesaris dignum ossibus,
quae in eo condita fuisse subspicor, e faucibus tem-
poris erui, quum in dies aliqua in parte corrup-
patur, quod in Hortis regiae Villae ad Podium
Caianum ad aquam e fonte manantem fuscipiendam,
iniuria quidem, fuerit destinatum. Effigies Impe-
ratoris referre videtur Septimium Severum, ad quem
captivi supplices confugiunt vel Parthi, vel Adia-
beni. Post ipsum Imperatorem sculpta Victoria est,
quae clypeum columellae impositum sustinet. Sequi-
tur pro parta victoria sacrificium ab eodem Impera-
tore factum: postmodum adparet coniugalis amoris
emblemata: in dextro latere Gladiatorum, ni fallor,
ludus, in funere nobilissimorum Romanorum edi-
tus: in sinistro vero luctus in obitu Defuncti cele-
bratur, adstantibus Praeficis, quae omnia doctio-
res viri accuratius explicabunt, & qui maiori otio
k fru-

fruuntur, singula ad antiquitatis eruditionem spectantia luculentius dilucidabunt: mihi vero sat est haec praeclara monumenta ab oblivione, & interitu vindicare.

TAB. XXXV. Num. I. *Bacchi educatio, pompa, & Orgia.* II. *Martis & Veneris & Geniarum imagines, emblemata veterum Sepulcrorum.*

Bacchi sacra Orgia & gesta non alia de causa, ut alibi inuimus, in Sepulcris sculpenda veteres Theologi docuerunt, nisi ut ostenderent animarum a corporis vinculis solutarum in Elysiis arvis, ut stulte putabant, voluptates, quod & Lucianus non obscure declarat. Quia vero Liberum Patrem a Rhea expiatum, matrem suam, & alios ab inferis revocasse tradebant; ea propter parentalia post eius festum celebrare consueverunt.

Habes in hoc marmoreo Sarcophago, quem temporum iniuria, seu potius hominum negligentia magnopere labefactavit; (nam in eadem regia ad Caianum rus Villa sub dio expositus est, & manantem e fronte aquam suscipit) defuncti hominis Libero Patri devoti (uti coniecturis quibusdam suspicor) apotheosin, qui, una cum eius famulitio & choro, pallio involutus, tecto capite, eum sequitur capro vectum, hinc inde Satyris & Bacchis plaudentibus cum musicis instrumentis, vel pocula vino plena ferentibus. Spectatur hinc Faunus, qui puerum Bacchum ad Nymphas defert, ut ab ipso educetur; ut hinc vini eiusque potationis tria tempora distinguantur, principium, medium, finis, in quo quidem homines primum sobrii & mentis compo-
tes

tes, mox debacchationem & lasciviam consecretantur. Hinc inde sculpta sunt Gorgonum crinita & anguibus circumvoluta capita, quibus veteres tamquam amuleta Sepulcris adiecerunt, ut quietis cinerum defunctorum violatores terrerent, vel etiam ut mortis imperium, & malignam eius vim designarent. Quam antiqua sit haec consuetudo adponendi Gorgonum, live Tempestatum, & Procellarum capita in sepulcris, ex quo mos inolevit ea emblematis insculpere, iam in Musei mei Etrusci voluminibus luculenter observavi; nam ab Etruscis haec emblemata Romanos accepisse, quae etiam in sepulcralibus lucernis exhibuere, plura monumenta testantur.

Sequitur num. II. in eadem Tab. XXXIV. marmoreus Sarcophagus, qui ibidem exstat, & aquam e fonte manantem excipit; quapropter non parum labefactatus cernitur. Defuncti trabeatam imaginem in clypeo sculptam sustinent, & honoris causa subiecto velamine adtollunt duo Genii, amicti chlamyde post humeros defluente. Sub eadem imagine iacens sculpta est Dea Tellus cum suo Genio, quae Defunctorum umbras ad Inferos transmittere putabatur. Hinc inde tamquam comites animae eiusdem Defuncti ad Elysios, exhibentur Dii, nimirum Venus cum Cupidine, Mars galeatus chlamydatusque cum clypeo, & prope Sarcophagi angulos Geniae, quae manibus vittas praeferre dicerem, ni fractum esset marmor. De Diis comitibus & sociis animarum ad Elysios nonnulla adnotavi in Tomo III. Musei Etrusci. De his Plato in Phaedone: *Qui vero puram moderatamque transegerit vitam, Deos socios ducesque nactus, ibi habitat ubi unicuique convenit.* Tantam inter animam & Genium coniunctionem intercedere veteres censuerunt, ut una cum illa colerent, ut auctor est Servius in VI. Aeneid. vers. 743. *Non incongrue dicuntur Genii; quia quum unusquisque genitus fuerit, ei*

statim observatores deputantur: quibus adfistentibus post mortem, aut adferimur in meliorem vitam, aut condemnatur in deteriore. Exstant complures tituli sepulcrales, in hoc Opere a me in lucem emissi, qui Genio Defunctorum, quorum nomina recensentur, inscripti sunt.

TAB. XXXVI. *Meleagri aliorumque Heroum eius sociorum pugna cum apro Calydonio, expressa in marmoreo Sarcophago.*

DE hoc ferali Sepulcrorum emblemate nonnulla superius adnotavi ad Tab. XXIV. Praeter Castorem & Pollucem, Melagri socios in pugna contra immanem aprum Calydonios agros vastantem, adnotare lubet Herculem quoque & Atalantam ad opem ei ferendam adcedentes, ad cuius pedes adest venaticus canis. Prope aprum adstat Diana, quae ut Meleagrum perdat, aprum a se immissum vehementer acuit & exstimulat. Aper e specu profiliens sculptus est, sub quo prostratus cernitur vir, qui ut conicio, Defunctum ipsum fati malignitate ac vi interceptum designat. In dextro angulo sculptae spectantur duae mulieres, forsitan Meleagri sorores, ad eius sepulcrum in speciem templi constructum, & encarpo coronatum, flentes, ac de eius obitu lamentantes. Has in tristes aves prae luctu mutatas fabulantur veteres Mythologi. In laevo latere Servi retia ad venationem apta deferentes, & cum venatico cane progredientes sculpti observantur. Exstat hic Sarcophagus in Hortis Regiae Villae Magni Etruriae Ducis ad Pratolinum.

TAB. XXXVII. *Phaëtonis casus, & sororum eius luctus, emblema marmorei Sarcophagi.*

O Ccurrunt & in hoc Sarcophago sculpturae atque emblematis raritate elegantissimo, qui in Hortis eiusdem regiae Villae Magni Ducis Etruriae ad Pratolinum exstat, in angulis sculptae Geniae, & in lateribus Castor & Pollux, animae Defuncti comites ad Elysios. His adcedunt duo Dii, ni fallor, Pluto & Mercurius seorsim sculpti prope dextrum angulum, qui se mutuo respiciunt, & conlocuuntur. Pluto sceptrum gerit, quod inferorum regnorum imperio praesit. Sequitur Phaëthontis fatum & casus in Eridanum flumen, ad Pyrenaeos montes, ob id sculptum barbati viri imagine, capite arundinea corona redimito, quod in eius gremium deciderit. Iuvenis praealto scopulo insidens forsitan est Epaphus, Iovis filius, qui Phaëthontem admonuit, ne matris Clymenes dicta auscultaret, & se filium Solis esse iactare desineret, & de hoc minime gloriaretur; quibus lucem addit Ovidii descriptio Metamorph. Lib. I. Barbatus ille vir pallio semitectus, Iupiter esse videtur, qui Phaëthontem iaculato fulmine e curru deiecit, veritus ne terrarum orbis insueto aestu aut frigore ob eius imperitiam in moderando curru Solis interiret, a quo per unum diem lucis administrandae imperium obtinuit, ut Epaphum mendacem ostenderet. Corruenti in praeceps Phaëthonti occurrit Sol, qui ab egregio huius Sarcophagi sculptore expressus est equo vectus, lampada gerens, passis, & ob casum horrentibus capillis. Id Lucretius Lib. v. vers. 400. tam eleganter expressit, ut incertum sit, num sculptor Lucretii, an vero Lucretius sculptoris emblema conspexerit:

*At pater omnipotens ira tum percitus acri,
Magnaminum Phaëthonta repenti fulminis ictu
Deturbavit equis in terram: Solque cadenti
Obvius aeternam suscepit lampada mundi,
Disiectosque redegit equos, iunxitque tremanteis.
Inde suum per iter recreavit cuncta gubernans.*

Post Solem Diana, hoc est Luna, passis crinibus moerens comitatur. Heliades Phaëtonis sorores flexo genu Iovis opem implorant, & ipsae passis crinibus lamentantes: quae tam graviter acerbum fratris sui casum tulerunt, ut assidue lugentes Deorum misericordia in populos nigras fuerint conversae. Hinc truncus arboris ex una innascitur, e qua electrum stillasse fabulantur.

TAB. XXXVIII. *Herculis aerumnae in marmoreo Sarcophago expressae.*

VEteres Mythographi duodecim Herculis labores recensent, qui antiquis pictoribus & sculptoribus argumenta praebuere ut his operibus eximio opificio absolutis aeternam nominis celebritatem consequerentur. Verum in his exprimendis pictores sculptoresque eum minime ordinem servarunt, quo scriptores eos enumerarunt; quod perspicue liquet ex eorum scriptis, ac praesertim e Tabula marmorea Farnesiani Musei, in qua eius expiatio exhibetur, & gesta a Graeco Scriptore nobis ignoto recensentur; quam, a Petro Sancte Bartholio diligentissime aeri incisam, in lucem protuli inter Donianas Inscriptiones Tab. VI. pag. 37. In hoc autem Sarcophago, qui in iisdem Hortis regiae Villae ad Pratolinum exstat, octo tantum Herculis egregia facinora pereleganti sculptura repraesentantur.

Pri-

Primum igitur heic Hercules occurrit, leonis Nemeaei interemptor, qui quieti suae indulgens pharetram spiculis refertam arbori suspendit. Secundo Lernaean hydram interficit: tertio occisum in Arcadia Erymanthium aprum in humeris sublatum defert: quarto cervam prostermit: quinto aves a Stymphalide palude abigit, iaculatisque sagittis conficit. Sexta aerumna in hac sculptura desideratur, nempe Augiae stabuli perpuratio, quae exhibetur in eleganti marmoreo Sarcophago, quem serius quam oportebat observavi Florentiae in Aedibus Marchionum Nicolinorum; nam Hercules, ut huiusmodi opus perficiat, lionem in humeris defert. Septima quoque aerumna in hoc Sarcophago praetermissa est, nempe abductio ingentis tauri e Creta, & reliquae interpolantur. Sextae igitur aerumnae loco heic proponitur Herculis de Hippolyta Amazonum regina reportata victoria, quam, quum ex equo deiecisset, pedibus conculcavit, & cingulum abstraxit. Septimo, Hercules gradiens exhibetur, sublata in sinistrum humerum clava, &, ut opinor, ad monstra alia terrarum orbi infesta ac noxia propellenda, vel etiam ad Troianum praelium incedit. Octavo, Diomedis equos e Thracia abegit, quod est postremum huius Sarcophagi emblemata. Marmoris vitio figura, quae iacens & seminuda sculpta est, ni fallor, Defuncti umbram refert, quae ab inferis ut educatur poscit, & ad eum supplices manus extendit. Iisdem paene emblematis ornatur Sarcophagus marmoreus, qui exstat in Hortis regiae Villae ad Castellum, quem accurate delineatum cum reliquis mecum communicavit & dono dedit vir antiquae eruditionis egregius cultor Franciscus Ricoverius, regiarum Magni Ducis Etruriae Villarum Custos vigilantissimus.

TAB. XXXIX. *Marmoreus Sarcophagus emblematis ex Iliaca Historia desumptis ornatus adfertur & illustratur.*

IN Volumine tertio Musei Etrusci paucis ab hinc mensibus a me edito, adnotavi Sepulcrorum emblemata non ex ingenio arbitrioque Sculptorum expressa fuisse; sed e penu omnis antiquitatis, Mythicae Historiae, & ex arcanis religionis mysteriis deprompta Pontificum auctoritate & adprobatione caelata fuisse. Ea plerumque feralia sunt; nam varias mortalium vices, clades, calamitates, infortunia, luctuosa facinora, miserandos casus & neces exhibent: plerumque sacras initiationes, Deorum mytheria, orgia, lustrationes & initiationes praeferunt: non raro poenas fontium hominum, eorumque apud Inferos cruciatus; quae monent homines ut bene & religiose vivant, & quae etiam bona probi virtutis sectatores consequantur, perdiscant. Plerumque etiam Heroum praeclara gesta repraesentant, vel eorum varios casus, & male ominatos eventus, ut quae fors & fata malas actiones sequantur, ex his intelligant, ut ait Virgilius Aeneid. Lib. VI. vers. 620.

Discite iustitiam moniti, & non temnere Divos.

Morem hunc ornandi Sepulcra emblematis hinc apud Graecos antiquissimum fuisse docet Cypseli arca, quam describit Pausanias in Eliac. Prior. Cap. XVII. Hunc quoque secuti sunt Etrusci, qui Defunctorum cineribus dedicatas Urnas marmoreas & fictiles emblematis ornarunt ex his Historiis, quae Troica sive Iliaca tempora praecedunt, vel ex ipsa desumpta sunt, quae Homerica adpellari posse mihi ad-

risit, vel his etiam, quae e Tragicorum carminibus, atque ex *Odyssæa* *Homeri* in medium prolata sunt.

Hanc consuetudinem cum Graecorum tum Etruscorum sensim amplexati sunt Romani: qui quum severitatem & parsimoniam colerent, nec luxum sectarentur, temporibus longe antiquissimis, Vrnas nullis ornamentis exultas, sed puras & simplices Defunctorum suorum Diis Manibus consecrarunt.

Sarcophagus hic marmoreus, perraris caelaturis ornatus, *Homerici* adpellari potest; nam emblemata quatuor continet ex *Iliaca* *Historia* desumpta; quae Sculptor peritissimus Graecus, ut puto, ex his, qui, *Hadriano* imperante, Scholas *Romae* habebant miris ingeniis florentissimas, in spatiis totidem, quae conficiunt pendentes encarpi, a tribus Geniis, & in utroque latere a bucraniis sustentati, expressit. Ea repraesentant praecipua *Diomedis* gesta, quibus summam apud Graecos gloriam sibi adeptus est. Inter cetera, quibus servatis itare *Troiae* regnum oracula praedixere, everti vero iisdem raptis & amissis, *Palladium* fuit, parvum nempe *Palladis* simulacrum, & *Philoctetis* sagittae. Igitur in priore emblemate sculptus est *Diomedes*, qui a *Pandaro* vulneratus in castra reducitur, *Homero* auctore *Iliad.* Lib. v. vers. 105. Hunc postea, curatis vulneribus, integrae sanitati restitutum narrat, & auxiliante *Pallade*, ipsum *Pandarum* interemisisse, & *Venerem* ac *Martem* vulnerasse. Nec mirum si in hoc *Diomedes* barbatus occurrit, in reliquis vero emblematis plane imberbis; nam id non curarunt Sculptores: & forte caelator *Diomedem* aegroto similem referre studuit. Quamvis non negem & alium Heroam, facile *Vlyssem*, referre posse; *Diomedes* tamen mihi magis adridet, quia in hoc Sarcophago eius potissimum gesta, & paene vitam omnem sagax Sculptor expressit. Igitur *Diomedes*, uti Heroes in bello vul-

neribus adfecti transvehi solebant, eo curru, qualis aegrotos decebat, ducitur, qui se subfulcit baculo sive hasta, praecedente auriga, adstante comite suo, ac sequente armigero, qui, galea tecto capite, pharetram sagittis refertam gerit.

In secundo emblemate exhibetur Philoctetes in antro Lemneo iacens aegrotus, cum pharetra a dextris referta sagittis, panno tectis inferioribus partibus corporis. Alter vero Heros, qui ad antrum adcedit, est Vlysses, qui cum Diomede missus est ab Agamennone, ut eum placatum, & in gratiam Graecorum reconciliatum, secum ad pugnandum contra Troianos, adlatis fatalibus sagittis, abducerent, ut fufius scribit Hyginus Fab. CII. Quamvis autem id facinus alii Heroes tentarint, nempe Vlysses & Neoptolemus; primas tamen Diomedi deferunt, quod cum eo congressus, ex antro eum eduxerit, & ad ferendam opem invisit sibi Graecis, ut Troia tandem oppugnaretur, excitavit. Hoc ipsum emblemata clarius elucet ex Vrna Etrusci operis a me adlata & illustrata in Vol. III. Musei Etrusci Tab. VIII. Clafs. III. quae nuper primum prodiit ex celeberrimo Museo Guarnaccio.

Tertium emblemata in dextro latere eiusdem Sarcophagi sculptum, illustre Diomedis facinus praesentat, nempe ipsum Heroam iam potitum fatali Palladio, cui partem gloriam multi Heroes auferre conati sunt, atque inter hos Ajax Telamoni-
nius, ac praesertim, ut in hoc emblemate, exhibetur mox adveniens Vlysses, & cum eo contendens: in quo egregio Diomedis facinore exprimendo mirum in modum Statuarii, & gemmarum Scalptores inter se ingenio & arte certarunt.

In quarto demum sinistri lateris emblemate idem Diomedes exhibetur vulnera sua curans, & sanguinem lavacro diluens. Ei siquidem in parva sella
se-

sedenti adstant duo servi, quorum unus post humeros stans, eum sustinet; alter vero eius crura & pedes, iisdem in vasculo iniectis, lavat, cuius vultum blande tangit Diomedes, ut eius officium probet. Homerus describit Diomedem vulnera sua refrigerantem memorato Iliad. Lib. v. vers. 794.

TAB. XL. I. *Sepulcrum Matronae emblematis felicitatis anni ornatum.* II. *Sepulcrum iuvenis, trabeati Dionysiacorum festorum, vindemiae laetitia, & gryphibus insculptum.*

VAscula sex ansata perelegantis formae, rosis, floribusque, spicis, pomis & uvis referta, ad quae convolantes aves singularum anni Tempestatum delicias carpunt, & avide degustant, praecipua sunt ornamenta huius marmorei Sepulcri, quod pro Matronae condendo corpore destinatum fuisse, perspicue adparet ex eius imagine sculpta in orbiculo, seu potius clypeo, quem duo Genii hinc inde sublatum tenent. Flammeo ornatur eius caput, quod lutei coloris fuisse, feminis traditum in nuptiis, quo pudorem suum custodirent, tradit Festus. Apud Graecos, & apud Etruscos flammei nuptialis usum invaluisse, & ad Romanos demanasse, ostendunt ea Urnarum Etruscarum emblemata, quae Helenam in thalamo iacentem, raptam ab Alexandro Paride, repraesentant, quarum exempla habes in Tom. III. Musei Etrusci Tab. vi. Classis III. ex Museo Guarnaccio. Perelegans Vrna marmorea Etrusca, eodem emblemate insignis, ex Hypogaeis Volaterranis in Museum Ornatissimi Equitis Caietani

Antinorii nuper translata est, eaque ornata integra epigraphe Etrusca. In his monumentis Helena flameo caput ornatum habet. Mire elegantes sunt duo quoque Genii sculpti in hoc Sepulcro, quorum alter ornatum habet caput copiae cornu, & turturum par laeva gerit, quae aviculae coniugalis concordiae & amoris symbola sunt. Alter vero Genius calathum gerit uvis refertum, & ex his racemum laeva sustinet. Sub imagine defunctae Matronae sculpta est alma Dea Tellus, circa quam, ut in numis maximi moduli Imperatoris Commodi, quae e Museo Mediceo depromta illustravi, quatuor ludunt pueruli, quatuor anni Tempestatem repraesentantes, quorum unus (quod sine observatione praetereundum non est) hydriam effundit, tamquam aquae Genius, & forsitan pluviosum Hiemem refert.

Sequitur in eadem Tab. XL. num. II. alter Sarcophagus marmoreus striis, & in tribus segmentis variis emblematis ornatus, non sine laude elegantiae dimittendus. In medio, sculpta est imago iuvenis trabeati in clypeo; sub ipso vero tres Genii Dionysiacy, qui in arca uvas calcare mihi videntur, quam ornant leonum capita, & hinc inde ex ea pendent foliacei encarpi spectantur: quam etiam non nego indicare posse ipsum defuncti iuvenis, Baccho eiusque mysteriis & initiationibus devoti, sepulcrum. In utroque angulo e Bacchi famulitio hinc Satyrus saltans spectatur cum utre vini in humeris & pedo, hinc Baccha sustinens thyrsum, & ipsa quoque concinno corporis motu saltans cum mystica Bacchi cytha ad pedes, e qua prosilire serpens cernitur. Tamquam Sepulcri custodes in utroque latere sculpti sunt Gryphes, quos etiam inter emblemata Sepulcrorum apud Etruscos connumeratos iam adnotavimus. Hi duo Sarcophagi exstant & spectantur in rure ad Signam; & quidem primus apud Nob. March. della Stufa.

TAB. XLI. *Sepulcrum Etruscum, in quo
Matrona carpento vecta cum suo
famulitio exhibetur.*

ANnis decem supra octo iam elapsis, quum de antiquorum Etruscorum monumentis in lucem edendis illustrandisque, & de legitimo Etruscorum Alphabeto investigando constituendoque publico literatorum hominum bono, ne vix quidem cogitarem, marmoream hanc Vrnam, quam singularem inspexi in Suburbano Museo Nobilissimi Viri Caroli Thomae Strozae ad Montem Hugonis, delineandam aerique incidendam curavi. Exemplum, numquam antea visum in tam antiquis sculpturis, carpenti exhibet, quem Tusci lautissimi, opibus & luxu abundantes, variis emblematis, sculpturis, picturis, Phrygiis operibus, monilibus, aliisque ornamentis, quae inaurare consueverunt, condecorasse, compertum est ex aliis Vrnis, quae nuper e Volaterranis Hypogaeis erutae sunt. De his non pauca differui in Volumine II. mei Musei Etrusci ad Tab. CLXIX. pag. 327. & sequentibus.

Carpentum Etruscum, cuius formam veteres Romani imitati sunt, quod numismata in honorem Antoniae, & Agrippinae Augustarum feminarum in lucem edita testantur, mulae iunctae iugo trahebant. Servi & famuli matronas in publicum procedentes praeibant, & sequebantur. In eorum famulitio erant etiam feminae, quae muliebris mundi curam agebant, quae dominam carpento per urbem cum pompa vectam comitabantur, quod etiam hoc emblemata non obscure ostendit.

Matrona, ut ait Iuvenalis de nobilibus feminis, quae in publicum cum pompa prodibant, e carpento
pro-

CXXXIV IN MONUMENTA ANTIQVA

profert caput suum, quod flammeo nuptiali ornatum cernimus, ut virum equo inequitantem, qui honoris causa, qui iisdem Matronis, & Virginibus Vestalibus fiebat, ei viam & dextram manum cedit, salutet & conspiciat. Hac quoque pompa nuptae Matronae ad sacra primum Veneri & Iunoni Cinxiae, seu Iugali facienda duci solebant, & mox ad domum sponfi, cum quo iam in manum convenerant, praeeunte servo cum lampade fulgente. Cur vero huiusmodi emblemata Sepulcris aptarint Etrusci, iam exposui in Musei Etrusci Volum. II. & III. compluribus coniecturis, quas ne taedio legentes adficiam, heic recoquere non vacat.

SARCOPHAGI ANTIQVI M A R M O R E I

AD LATI IN SEQUENTIBVS V. TABVLIS

PISIS, SENIS, CLVSII, ARRETI, ET CORTONAE

E X T A N T.

TAB. XLII. *Adonidis, invita ac lugente
Venere, fatalis profectio ad apri
venationem.*

SArcophagus iste praestanti opificio sculptus, licet iniuria temporum aliqua in parte sit corruptus; tamen cum propter magnitudinem, tum propter elegantiam inter admiranda antiqua opera, quae ingenti copia Pisis spectantur, principem locum meo iudicio facile obtinet; saeculo siquidem XII. dignus visus est, ut in eo ossa piissimae ac venerabilis femi-

IN TAB. L. OBSERVATIONES. CXXXV

minae Comitissae Beatricis, matris immortalis Mathildis Comitissae, conderentur. Id indicat sequens eiusdem Sepulcri titulus:

QVAMVIS PECCATRIX SVM DOMNA VOCATA BEATRIX
IN TVMVLO MISSA IACEO QVE COMITISSA

Sub eodem Sarcophago, qui ad parietem lateralis ianuae Basilicae Pisanae nunc haeret eminenti in loco, in marmore leguntur sequentes inscriptiones, quas ipse accurate exscripsi. Sed heic notandum, quod litterarum nexus, quos typothetae exprimere non potuerunt, me invito, praetermissi sunt, & litterae aliquot, nempe N. M. U. aliter representatae, typis repugnantibus, maioribus Romanis characteribus usitatis eiusdem speciei exhibentur.

† ANNO DNI MC. XII IX KLAS AUGUST. OBIIT
D^{NA} MATILDA FELICIS MEMORIE COMITISSA
QUE P ANIMA GENITRICISSVE D^{NE} BEA
TRICIS COMITISE UENERABIL'S. IN HAC T^UBA
HONORABIL^I QUIESCEN^{TIS} IN MULTIS PARTIB⁹
MIRIFICE HANC DOTAVIT ECCL'IAM
QUAR⁹ ATE REQUIESCAN^T I PACE;

† ANNO DNI M. CCC III. SUB DIGNISSIMO O-P-ARIO
D^{NO} BURGUNDIO TADI OCCASIONE GRADUUM
FIENDOR⁹ P- IPSVM CIRCA ECCLIAM SUPDICTAM
TUMBA SU P. P' NOATA BIS T^{AS}SLATA FUIT NUC
DE SEDILIB' PRIMIS^I ECCL'IAM NUC DE ECCL'IA
T^I NUC L^{CU} UT CER^{NITIS} EXCELLENTEM
Sed

Sed, ut ad emblemata huius elegantissimi Sarco-
phagi redeam, qua de causa veteres Theologi Ado-
nidem a Venere aegre digredientem, & ad apri ve-
nationem euntem effinxerint, supra adnotavi pag.
CII. ad Tab. XXIII. adlata mysticae huius & arcanae
significationis Macrobianae interpretatione. Multa,
quae in aliis sculpturis desiderantur, in hoc solers
Sculptor expressit, nempe templi frontem, ante
quod Venus sedens spectatur, subiecto eius pedibus
scamnulo, cui una e Gratiis adstat, & duo Cupi-
dines: quorum alter Erotem, alter vero Anterotem
designat, de quibus non uno in loco Lucianus, &
Philostratus in imaginibus. In aliis emblematis Se-
pulcrorum huic simillimis, e sedis brachio, vel e
Veneris manu sudariolum pendet, quo Venus ad
lacrimas ex oculis defluentes abstergendas utatur;
quo indicio usi sunt veteres Sculptores, ut maero-
rem Veneris in discessione Adonidis, qui ab eius
conspetu aegerrime divellitur, urgentibus fatibus ipsis,
ostenderent. Adstant viri, qui consilium Adonidis
proficiscendi ad apri venationem improbant; ac in
sua fata genio ac natura sua Adonis trahitur, &
Venerem luctu ac maerore tabescentem deserit,
atque eius consilia non audit. Iam cum apro e spe-
cu profiliante pugnantem Adonidem Diana ambi-
gua specie adparens, quasi Martem referens Ado-
nidi adversum, acriter urget, eumque in perniciem
corruentem exstimulat. Adonidem comitantur alii
Heroes & servi cum omni venatico adparatu. Ve-
la suspensa dignitatem Heroum significant, seu po-
tius Defuncti; nam his Sepulcra honoris causa decora-
bantur. Illud interim notandum superest, venatores
petaso uti consuevisse; eo enim latiore pilei genere
utebantur adversus aestum, ut faciem obumbraret.
Svetonius de Augusto c. 82. *Domi nonnisi petasatus sub
dio spatiabatur.* Quando vero petasum e capite tol-
le-

lere volebant, illum religatum lorulis in humeros reiciebant, uti numismata Aetolorum a Cl. Begero edita, & picturae Etruscorum Vasculorum ostendunt. Venatorum vestis erant chlamys, quod & Virgilius docet, ubi Didonem cum Aenea ad venationem proficiscentem describit Aeneid. Lib. IV. vers. 136.

*Tandem progreditur, magna stipante caterva,
Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo:
Cui pharetra ex auro, crines nodantur in aurum;
Aurea purpuream subnectit fibula vestem.*

Sarcophagum hunc insignem ex multis delegi, & dedicavi Viro in litteraria Republica Celeberrimo Marchioni Scipioni Maffeio, primum mihi meisque studiis, dum ea auspicabar, amicissimo, ut hoc obsequii mei, qualecumque illud sit, monumento, aliquam ei referrem gratiam, quod, quum Florentiae esset, me ad hos Sarcophagos & antiquas Etruriae Inscriptiones evulgandas suis hortationibus acrius incitarit, & benevolentiam doctorum hominum me egregie aucupaturum, his in publicam lucem missis prisca aevi deliciis, praedixerit.

Sarcophagum hunc, pro capitis coronide, adlato in quamminimo schemate, edidit, seu verius deformavit Cl. Ioseph Martinius Canonicus Pisanus in Appendice ad Theatrum Basilicae Pisanae pag. 17. uti conferentibus liquebit. Illud etiam eius incuriam & oscitantiam testatur, quod inverso figurarum ordine exprimendum curavit: atque hoc modo, minimo chartarum spatio, Pisanos omnes antiquos Sarcophagos in eo sumtuoso Opere in lucem ita protulit, ut pudeat tam eximia monumenta, quae novam plane opperiantur editionem, si Pisani Procures sumtibus faveant, cultoribus eruditae Vetustatis indicare.

TAB. XLIII. *Maris Dii Deaeque Defunctorum
comites ad Elysios sculptae in Sepulcris.*

Elysios in extremis Oceani finibus sitos esse, quum sibi persuaserint veteres, nil mirum si mortuorum Sepulcra emblematis hisce ornarint, quae maris Deos Deasque, Defunctorum comites, repraesentant. In hoc perelegantis Sarcophagi marmoreo anaglypho, quod Senis exstat parieti insertum supra portam, qua a platea itur ad officinam Sculptorum, defunctae feminae imaginem Veneris Pelagiae specie, & honore apotheoseos donatae, in concha expressam tenent & adtollunt hinc Doris, hinc Nereus marinis Centauris insidentes, quibus alia maris Numina consociantur. Compluribus ex locis divini Carminis Homeri, praesertim vero ex Lib. I. Iliados colligimus, eo consilio veteres Oceanum in Sepulcris exhibuisse, & Deos Deasque eius incolas sculpsisse, ut Oceanum esse emblemata consecrationis & divinitatis animarum, quae e corporis vinculis solutae sunt, rudes homines intelligerent. Nam memorat Homerus, Iovem comitantibus Diis, relicto Olympo, ad Oceanum Aethiopum ivisse, ut per aliquot dies lautissimis conviviis frueretur, & postea ad ipsum Olympum reversum esse.

TAB. XLIV. *Patroclus Heros vulneratus, in
castra a militibus reductus, emblemata
Sepulcri Etrusci.*

Probe notam perspectamque fuisse Tuscis nostris Troici belli, Heroumque in eo occisorum Historiam, iam non uno in loco adnotavi in meo Museo

seo Etrusco. Anaglyphum hoc marmorei Sepulcri, quod Arretii observavi insertum parieti cubiculorum Monasterii Monachorum Camaldulensium S. Mariae in Gradibus, Homericum est; nam meo, ni fallor, iudicio, ferale emblemata funeri consentaneum exhibet, nempe Patroclum primum ab Euphorbo in bello vulneratum, mox ab Hectore interfectum, iam iam animam efflantem: quem, Aiakis iussu, Menelaus, Meriones, alique Heroes Graeci in castra retulerunt; ut narrat Homerus Iliad. Lib. XVII. vers. 717. & 735. quo cum emblemata alterum valde ad finem iam protuli in Tab. CXXXIII. Tom. I. Musei Etrusci, & explicavi in Tom. II. pag. 260. Huic ad simile schema exhibet antiqua Iliadis Tabula num. 39. quam adfert & illustrat eximius Fabrettus. Ex fociis alii variis modis exprimunt dolorem ac luctum. Femina, quae casum averfata, celeriter fugit, forsitan Bellona est, seu mavis Thetis, quae ante adventum cadaveris Patrocli, ad Vulcanum diverterat, ut eius opem imploraret; nam ab eo idem Heros aurigandi arte fuerat instructus. Factum est marmor in utroque angulo, & non pauca desiderantur. Heroum, quos Homerus aeterno Carmine celebravit, egregia gesta, caedes & fata exhibentur in Sepulcris antiquis, praesertim Etruscis, praecipue vero Achillis, Patrocli, & Hectoris, ut ex his discant homines mortalem vitam brevissimam esse; nam hi Heroes celeri fato intercepti sunt, de quo queritur Thetis apud ipsum Homerum Iliad. Lib. I. ubi Achillem brevi vitae obnoxium se genuisse lamentationibus testatur.

TAB. XLV. *Bestiarum venationes in Amphitheatro editae, emblemata marmorei Sarcophagi.*

Voluptates humanae vitae cum metu luctuque coniunctas, perbreves esse docent spectacula, quae veteres in Amphitheatris ediderunt. Ea quoque pro Sepulcrorum emblemate usurpata docet pulcherrimum hoc marmoreum anaglyphum, quo dubio procul frons Sepulcri ornata est, quod summa cum voluptate Clusii observavi in Hortis Nobilis Viri Ristori Paolotii, cuius Museum compluribus perraris Etruscorum monumentis refertum non uno in loco laudavi in meo Museo Etrusco, & in Historia originis & progressus studii Antiquitatum Etruscarum, coniuncta cum Vindiciis mei Alphabeti Etrusci, nuper a me editis. Cum leonibus pugnant chlamydati viri duo equos invec̃ti, alii quoque pedestres. Ex equo deiectus iuvenis conlapsus cernitur, qui defuncti adversum casum & interitum facile, ni fallor, designat. Venatores urget Diana, quae adparet, capite galeato, ut in aliis duobus Sarcophagis Florentino & Pisano, iam superius a me editis in Tabulis XXIII. & XLII. Spectatur etiam vir thorace & paludamento insignis stans, dextera hastae innixus, laeva parazonium gerens, medius inter adstantes milites, quorum alter gladio & clypeo instructus, paratum se ad pugnam ostendit: prope eum stat equus ad venaticum adparatum pertinens. Alia duo emblemata huic maiori fere simillima in Sepulcri operculo exhibentur, in quo praeterea irruentes ad pugnam leones non gladiis tantum viri caedunt, sed hastis, iaculatisque sagittis confodiunt. Vacua titulo est metopa in media sculpta & coron-

ni-

nide ornata, quae indicat tumulum hunc virginem fuisse, in quo nondum aliquis forsitan conditus fuerat, adeoque ex officina Sculptoris susceptum fuisse, funeri mox destinandum.

TAB. XLVI. *Bacchus victor curru vectus a Centauris, Heroum praelia & caedes : captivi lugentes & tropaea erecta, sculpta in marmoreo Sarcophago.*

Quemadmodum in emblemate Clusini Sarcophagi voluptatem cum dolore conmixtam conspeximus; ita & in hoc Cortonenſi Sarcophago admirandae elegantiae & opificii Sculptoris Graeci peritissimi, nimia vini copia susceptam hilaritatem & temulentiam, bellorum & caedium causas esse, monemur. Primus laetitiae dator Bacchus curru vectus a Centauris cernitur. Liberi Patris currum, quem ornat eius Genii imago, Victoria diademate redimita agitat & moderatur. Centauri Lapithis occurrentibus caedem minitantur clypeis armati, Bacchi praesidio tuti. Insurgunt contra hos strictis gladiis Lapithae. Sequitur Heroum praelium ad ostium domus, seu mavis urbis, iacentque humi intersectorum cadavera. Femina, eo consilio sculpta, ut feralia haec emblemata praetereuntes brevitatis vitae admoneant, & ad luctum facilius excitent, quae pugnat equo vecta, una ex Amazonum numero esse videtur, quae Troianis cum Achivis bella gerentibus opem tulere. In utroque Sarcophagi latere Heroes pugnantes eorumque caedes sculptae spectantur.

In Sarcophagi operculo defuncti Herois chlamyde amicti imago in medio sculpta est, nempe in clypeo sive orbiculo, quem honoris & divinitatis causa

Geniae in aëre suspensae adtollunt . Hinc inde vexilla & tropaea hostium armis onerata visuntur, sedentibus captivis cum feminis tum hominibus, qui manibus post terga revinctis maerore ac luctu tabescunt. Exstat hic Sarcophagus operis praestantia insignis Cortonae in Cathedrali Ecclesia, iuxta maiorem ianuam interiori parieti adfixus, quem ut scivit nuper effossum esse Philippus Brunelleschius Florentinus Architectus omnium praestantissimus, ferunt, eum ita illud visendi desiderio flagrasse, ut statim pedibus totum iter Florentia Cortonam emensus sit, eoque spectato obstupuisse. Sarcophagum hunc merito celebrat Clarissimus Marchio Maffei auctor Observationum Litterar. Veronae editarum Tom. v. pag. 218. qui vidit, & breviter descripsit, & Bacchum ad bellum procedere curru vectum a Centauris censuit.

Haecenus Sarcophagos marmoreos, qui tum Florentiae, tum in reliquis Etruriae Urbibus exstant, brevibus observationibus illustratos primus omnium in lucem protuli, & quidem praestantiores a me delectos, non autem omnes; nam complures alii ubique supersunt; qui tamen cum his iam prolati vel elegantia vel raritate contendere minime possunt. Non pauca marmorea anaglypha exstant in Museis Marchionum Riccardiorum, Nicoliniorum, Gaddiorum, atque etiam in Mediceo, quae alteras curas & lucem opperiunt. Florentiae quidem per urbem alia exstant Sepulcra marmorea anaglypho opere sculpta cum in publicis tum in privatis locis. In publicis quidem ad excipiendas manantium fontium aquas, vel in privatorum hortis ad herbas & flores alendos fastidioso ingenio destinata spectantur. In Hortis regiis vulgo *Boboli*, ad Castellum, ad Pratolinum & in reliquis non pauca observatione digna adservantur. Perelegans marmoreus

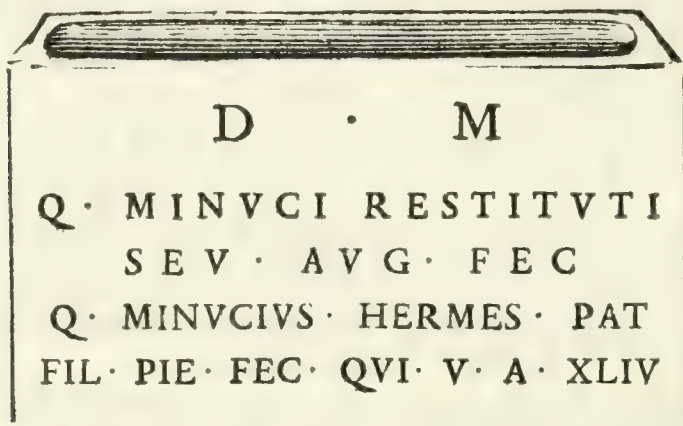
reus Sarcophagus Florentiae cernitur sub statua morientis Aiadis, quam imperitum vulgus Alexandrum vocat; alter in platea Basilicae S. Spiritus: alter cum capite triformi spectatur in Ecclesia Divae Virginis ab Angelo Annuntiatae ad Altare D. Peregrino Latioso sacrum. Paenitet me serius quam par erat huic studio colligendi eruditas priscae aevi reliquias operam dedisse; nam multo plures lapides mihi comparare poteram, & iisdem instruere Museum meum. Illud adcedit, quod vetustos omnes lapides, quibus ornatur Villa Senatoris & Comitum Amplissimi Ferrantis Capponii, mei fuere, quos, Doniano Museo vendito, mihi comparavi. Non paucos quos habebam, donavi C. V. Ioanni Baptistae Casottio, qui omnes Bibliothecae publicae Praetensi, una cum optimis libris suis testamento donavit, & civium suorum bono addixit.

Erudita haec priscae aevi monumenta habent & ipsa fata quaedam sua; nam frequenter hominum ignorantia aut incuria evertuntur, vel ex uno loco in alium migrant liberali possessorum dono. Studiofiores homines si ab indoctis negligi videant, praecaram rem & laude dignam faciunt, si ab oblivione & interitu vindicant. Id etiam strenue curat & fatagit non uno in loco a me laudatus Ornatissimus Eques Caietanus Antinorius, qui paucos intra menses vetustos complures lapides a me editos in Parte I. huius Operis, qui sub dio iacentes pessum ibant, & Florentiae in Hortis Nobb. Spigliatorum, in Museum suum transtulit, & hos inter celebris ille est, ut paullo supra monebam, Herculi SOMNIALI ab eius Cultoribus dedicatus. Idem marmoreum Sarcophagum Graeca inscriptione insignem, Pisis olim inventum, & Florentiam transvectum cura Iohannis Nardii Medici Florentini, nuper sibi comparavit, quem pervulgavit primum Cl. Montfauconius in suo
Diar.

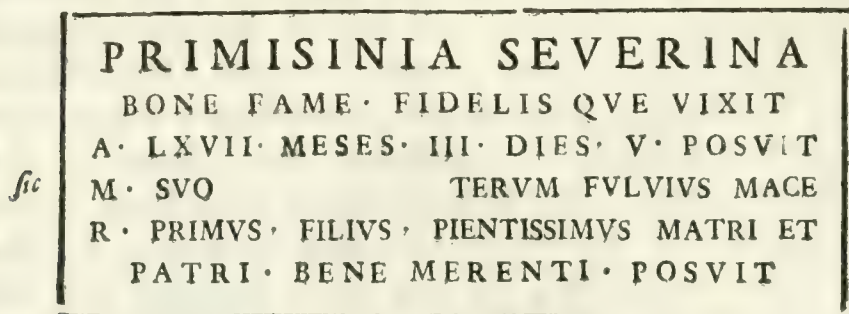

CXLIV IN MONUMENTA ANTIQVA

Diar. Ital. pag. 428. num. 8. mox ego ipse accuratius edidi in Par. I. huius Operis pag. 297. num. 26. In Museum Antinorianum sequentes lapides, quos cum mendis exscriptos, mihi traditos memoravi in Parte II. pag. 460. & Par. III. pag. 365. num. 8. migrarunt, quos ego archetypis diligenter inspectis excepi, & iterum emendatos propono.

In basi huius marmorei Cinerarii sculpta est patera inter pampinos & uvarum racemos. Quae sequitur Christiana inscriptio est.

Viginti duos lapides Romae erutos, quos Praeful Amplissimus Marius Guarnaccius suo Museo ad-dixerat, nuper Antinoriano Museo dedicavit, quos editos vide in hac Parte III. a pag. 241. ad pag. 262. nempe num. 236. 239. 240. 244. 247. 250.

251. 252. 258. 264. 277. 294. 296. 303. 309. 324.
325. 326. 329. 330. 331. 336. Inter ineditos hic
quoque in eodem Antinoriano Museo existat.

	D · M
in	LIO CHARITONI · FEC
in	LIA · ISIAS · CONIVGI
bene	MERENTI ET SIBI
e	T LIBERTIS LIBERTABVS
	POSTERISQ · SVIS

His adde inscriptos lapides iam editos in Par.
I. a pag. 290. ad 297. num. 12. 13. 14. 15. 16. 26.
pag. 305. num. 41. a pag. 443. ad 450. num. 74.
78. 85. 86. Item in Adpendice Par. II. num. 69. cuius
marmoris alterum frustulum consociandum inventum
est ibidem cum his litteris: V · F · C · MVRRIO · num.
86. & 87. ibidem. Exstant nunc in eodem Museo mar-
mor Pisanum adlatum in hac Parte III. pag. 26. num.
30. & pag. 175. num. 215. item Sigilla XI. ex ae-
re obsignatoria ibidem adlata in pag. 139. & 276.
& marmora in Appendice postrema eiusdem Par.
III. num. 7. 8. & 16. edita.

Hoc ipso anno, mense Octobri MDCCXLIV.
quum iterum Volaterras studii causa inviserem, &
insigne MVSEVM GVARNACCIVM iam absolutum
contemplerer, edito mei Musei Etrusci tertio Vo-
lumine, in eius vestibulo hos duos lapides num-
quam antea editos observavi, quos silentio praete-
rire nefas duxi. Quod enim superius non uno in lo-
co monui, ex altero lapide discimus, pueros ac
puellas in ipso aetatis flore morte defunctas, rapi a
Diis veteres credidisse.

M

CORNIFICI
AES FESTIVAES
L · CEL · SO
CIN NAMVS

B M

DIS M

FILIVS · HIC · SITVS EST
IVLI · BASSI · BASSIANVS
ANNOS · QVI · VIXIT · X ·
ET · XIII · SOLES
QVEM · QVONIAM
MANES · VT · ALVMNV
DI RAPVERVNT
NE CALCARE VELIS
NEC GRABIS ESSE
LOCO

In vestibulo MVSEI GVARNACCII spectantur in metopis dispositi antiqui lapides sepulcrales Latinis litteris scripti, quos infra in lucem profero: ingredientibus vero ipsum Muscum ornatissimum pulcherrima serie in pluteis locatae cernuntur Vrnae marmoreae Etruscae e Volaterranis Hypogaeis magnis sumtibus & diuturno labore erutae, quas in lucem protuli in Tomo III. mei Musei Etrusci. Non paucae vero in eo supersunt perraris emblematis ornatae hoc ipso anno effosae, de quibus, & e quibus fontibus ea accepta sint, in eodem Opere disserui; & has Vrnas in alio Volumine in lucem proferam. Illustrium Guarnacciorum exemplo Volaterrani nunc Etruscas Vrnas e terrae visceribus eruere certatim student; aliqui vero sunt, qui quum facile sine impendio suo, vel saltem modico, possint ornare bonas litteras, & patriae decus augere his eruditionis praesidiis, eas oscitanter negligunt, & non raro perire sinunt; saepissime etiam oblatam occasionem eas ostendendi viris doctis, reiiciunt & averfantur. In praediis Franceschiniis duo Hypogaea compluribus Vrnis Etruscis referta nuper inventa sunt, quae quum Volaterris essem videre cupiebam; sed

sed haec officia iustae humanitatis mihi qui tot sumtus & labores impendi ut Volaterrarum gloriam scriptis ostenderem, ingrato animo negata sunt.

TAB. XLVII. *Reliquiae Arcuum aquaeductus Coloniae Florentinae nunc primum in lucem proferuntur, & describuntur.*

AD ILLVSTRES FLORENTINAE ACADEMIAE
COLVMBARIAE SOCIOS.

L Egenti mihi eruditissimum Vincentii Borghinii Florentini, viri inter Antiquarios sui temporis celeberrimi, & huiusce studii patriarum Antiquitatum instauratoris praeclarissimi, Dissertationem de *Origine Florentinae*, mirum plane visum est, quod in lucem proferre supersederit intigne illud veteris magnificentiae monumentum, nempe Arcus aquaeductus, quo aquae saluberrimae non ad usum tantum Thermarum, ut censet idem Borghinius, sed ad Florentinorum commoda ususque vitae necessarios e proximis locis a septimo fere milliaro in hanc urbem derivabantur. Rem profecto maxime gratam fecisset, & temporum voracitati consulisset studio suo; praesertim quum iidem Arcus sua tempestate fatiscen-
tes quamprimum collapsuri ei viderentur, si eos in lucem protulisset. Sed praestat eius ipsissimam descriptionem & verba adferre, quae leguntur pag. 130. & 131. in Par. I. *Degli Acquidotti, e Terme poca fatica ci sarà a mostrar ch' elle ci fossero; essendoci degli uni e dell' altre ancor il nome, e avanzate delle anticaglie: e quello che ne scrive il Villani è tutto vero, e si riconosce benissimo ne' tempi nostri, ancorchè, come è la natura del tempo di consumare ogni cosa, verifi-*

*mile sia, che non ci si vegga oggi quelle tante reliquie, che a' suoi tempi. Ma, che dico io verisimile di cosa, che è certa? ricordandomi io fuor della porta, che si diceva a Faenza, allato alla Chiesa di S. Giovannino, che ancor per questo si chiama fra l' Arco-
ra, essere in piè dieci, o dodici archi di quell' Acquidotto, dove oggi non è che due con tre pilastri, che non dovrebbero anche star gran tempo a cascare, tanto sono dalla lunga età consumati. Pigliavansi queste acque, come ben dice il Villani, e vi se ne vede ancora chiarissimi segni là da Settimello, e sotto le piagge di Monte Morello a Sesto, a Quinto, ed a Colonnata; e raccogliendo molte acque, che vi sono in gran copia vivissime, e chiarissime, si conducevano dentro alla Città fino in Terma. Post haec idem Borghinius diligenter antiquas Florentinorum Thermas, & Balnea publica describit, ac deinde de locis, e quibus aquae per plumbeos tubos arcibus impositos in urbem perducebantur, & de miliario Romano disserit, cuius longitudinem & passuum mensuram, ex ipsis locis, quae numerum in suis adpellationibus adhuc retinent, intelligere & scire possumus.*

Horum igitur antiquorum Arcuum aquaeductus non Ichnographiam solum, sed & Scenographiam nunc primum in conspectum doctorum hominum, ac praesertim patriarum Antiquitatum studiosorum expono, quibus nulla temporum, fulminum, ac terraemotus ira, vis, calamitas nocere in posterum poterit; sed eorum schema, & memoria exstabit sempiterna, semperque adparebit antiquae apud Florentinos Architecturae, quae dubio procul Augusti aevum redolet, & maiorum nostrorum splendoris & magnificentiae praeclarum exemplum. Me rogante, insigne hoc Florentinae vetustatis monumentum delineavit mensusque est Architectonices egregie peritus, & antiquitatis admirator Antonius Paulus

lus Gherardinius Florentinus, qui haec studia cum gravioribus legum curis solet identidem coniungere. Singulae eorundem Arcuum partes, quas maiores litterae indicant, describendae nunc sunt.

A. *Indicat scissuram & biatum Arcus, quae ab imo ad summum pertingit.*

B. *Arcus parastata mediana, sive columna structilis, temporum iniuriis adeo labefactata, ut internam exhibeat e calce & glarea simul commixtis constructionem.*

C. *Parastatae discissio & biatus obliquus, qui imminentem Arcus ruinam minitatur.*

D. *Nexus alterius Arcus summopere labefactatus, qui interioris operis exstructionem e calce & glarea simul mixtis ostendit.*

E. *Singulare totius operis fragmentum, quod superest, integrum in interiore Arcus parte, cuius latitudo aequat Romanos pedes fere quatuor, altitudine vero fere duos, & adhuc cernitur antiquitus calce obductum & laevigatum.*

F. *Hiatus, qui adparet, collapsis saxis ingentibus, quibus Arcus pectinatim exstructus.*

G·G·G· *Coronides parastatarum e lapidibus quadratis immanissimis, quas edax tempus labefactavit, & informes reddidit.*

H. *Parastatae coronis interior adeo biatu proscissa & fatiscens, ut ruinae in dies proximior conspiciatur cum toto arcu, qui ei incumbit.*

I·I. *Versurae arcuum interiorum, qui crustis dilapsis interioris exstructionem e glarea & calce ostendunt.*

Igitur ab Arce, cui vulgo nomen *Castel S. Giovanni*, recta iter tenentibus ad Pontem *Rifredi* dictum, per multos passus occurrunt, atque e terra caput suum proferunt, vestigia aliorum Arcuum eiusdem aquaeductus; qui mox paullatim terra obruti penitus occultantur.

Cur vero vobis Amicis meis optimis omnis plane eruditae Antiquitatis cultoribus hoc monumentum Coloniae Florentinae, quod superest, omnium eximium & singulare, dedicaverim, eo consilio feci, ut meam non solum in vos benevolentiam ostenderem; sed ad vindicanda, ut egregie atque assidue mecum facitis, ab interitu & oblivione alia praeclara Virbis nostrae monumenta, acriores adderem stimulos, & ut Decennalia Academiae nostrae anno MDCCXXXIV. fundatae, aliqua plausus & honoris significatione, more maiorum, celebrarem. Eximios in litteris studiisque colendis & amplificandis vestros progressus iam ostendunt optima eruditionis fruge referta Volumina XX. a vobis scripta, quorum hoc anno Indices omnium Capitulorum diligenter absolvit, nosque maximo ornavit beneficio illustris ac nobilis Socius Ioannes Nardius de S. C. optime meritis. Quia vero eo aposphragismate antiquo urimini, quod vobis dono dedi, in quo iaspidi rubro incisae sunt duae columbae, quae se invicem deosculantur, & epigraphen addidistis hanc: MVTVIS OFFICIIS; et ipse Vobis pro re bene parta, pro lucubrationibus vestris mecum per singulas hebdomadas vigili cura peractis, mutua grati animi officia lubens persolvo.

TAB. XLVIII. XLIX. L. LACONICI *sive* SV-
DATORII PISANI, *adlata eius Ichnographia &*
Scenographia, integrum aedificium nunc
primum adfertur & illustratur.

Pisae antiquorum monumentorum copia toto terrarum orbe celebres, integro ad haec usque tempora aedificio superbiunt, quod priscam refert Augustei aevi maiestatem ac magnificentiam, nempe

pe LACONICO sive SVDATORIO, Pisanorum Balneis publicis, quae in Cenotaphiis a Celeberrimo Norisio editis & illustratis laudantur, proximo ac contiguo. Tribus illud Tabulis egregie ac diligenter delineatum, quae cum internam, tum externam eius faciem referunt, nunc primum viris doctis exhibeo. Hae vero, legentium commodo, non heic a me subiiciuntur post reliquas Tabulas, sed infra seorsim suo loco, nimirum post pag. 240. adiectis praestantium hominum Commentariis, & nonnullis meis Observationibus; cum quibus Syllogen coniunxi antiquarum Inscriptionum, ut ita dicam, Balnearium; quia in his de antiquorum Thermis & Balneis, deque aliis rebus ad eas pertinentibus, fit mentio; quibus nonnullas meas adnotationes adieci.

Primus Scriptorum omnium de Antiquitate ac de litteraria republica optime meritorum, fuit doctissimus Ioannes Rhodius, qui in suis Notis ad Scribonium Largum pag. 116. 117. & 118. publica luce donavit insigne hoc vetustatis monumentum, ediditque eius Ichnographiam exteriori quoque, & interiori Laconici faciem, aereis parvis Tabulis incisam. Laconici interiori formam adnotat altitudine aequare palmos Rom. XXXI. & semis; longitudine vero palmos XXXIV. & semis. Ex Rhodio accepit Norisius. Sed proposita haec Schemata quum eidem celeberrimo aedificio optime non respondere periti aliqui homines mecum iudicarint, operae pretium me facturum censui, si in hoc Opere in tribus memoratis Tabulis quamaccuratissime exhiberem.

PES ROMANVS

ANTIQVVS EX AERE

AD NORMAM CIRCINI FABREFACTVS

IN CIMELIARCHIO VATICANO RECONDITVS

IN SUPERIORE TAB. II. SCVLPTVS

PRO CORONIDE HARVM OBSERVATIONVM EXHIBETVR.

AD CL. V. FRANCISCVM FICORONIVM

ANTIQVARIVM ROMANVM CELEBERRIMVM.

Abores tui, studia, lucubrationes, tua denique, VIR CLARISSIME, merita in Litterariam Rempublicam, quam ornaſti eruditis iam a te editis monumentis, adſiduis tuis curis & magnis ſumtibus inventis, conſiſiſque, talia ac tanta ſunt, tamque egregia eſt tua in me benevolentia ac tam liberalis amicitia, qua non ſolum in lucem a me edita Volumina, ſed & mea Cimelia non paucis priſci aevi deliciis auxiſti, ut nomen tuum, in hoc Opere non ſemel laudatum, hoc praecipue in loco peculiari mei amoris & officii ſignificatione praeterire neſas duxerim. Huic igitur Volumini Coronidem te dignam, Litteratiſque hominibus periucundam atque utilem impoſiturus, ſtatui adferre ROMANVM PEDEM ANTIQVVM ad circini normam fabrefactum; nam ſaepiſſime cum in his libris, tum in aliis meis iam editis mentio occurrit Romani Pedis antiqui, quo uſus ſum in metiendis marmoreis Sarcophagis & aliis, quae adtuli, vetuſtis monumentis.

Ve-

IN TAB. L. OBSERVATIONES. CLIII

Verum hoc ipsum a Genio meo tibi oblatum munusculum, quod in lucem profero, totum purum putumque tuum est. Gratulatus sum tibi statimac per litteras certiore me fecisti, tuis curis impensisque inventum fuisse a fossoribus in Caeliolo: teque rogavi ut quam primum in lucem proferres, & hoc monumento perinsigni & eximiae raritatis ornare egregium Opus tuum a te nuper editum, cui titulum hunc adposuisti: *Le Vestigie, e Rarità di Roma antica ricercate, e spiegate*. Id ipsum quod optaveram Te fecisse cognovi, quum hunc ipsum librum tuum selectis observationibus eruditis luculenter refertum ad me dono misisti. Rursum te, VIR CLARISSIME, rogavi ut mecum ipsam aere incisam Tabulam pro tua in me benevolentia communicares, ut & ipse ea hunc librum ornarem. Sed ipse nullis parcens sumtibus, ut ornes bonas litteras, faveasque cultorum erudite Vetustatis curis & studiis, hanc alteram ad me liberali manu misisti, in qua ipsum antiquum Architectorum & Opificum Romanorum Pedem delineandum curasti totum extensum, non ut in alia Tabula in tuo Opere adlata Lib. 1. pag. 194. in circini normam expressum: pro quo munere immortales ut tuae humanitati referam gratias necesse est: meque tibi & tuis curis ac lucubrationibus devinctissimum, si publice faterer, haud iniucundum tibi, gratique mei animi aequis aestimatoribus fore putavi. Neque heic finem habent tuae laudes: nam hoc ipsum ANTIQVI PEDIS exemplar dono statim obtulisti Sapientissimo Supremoque Catholicae Ecclesiae Hierarchae BENEDICTO XIV. qui eius precium ac raritatem probe intelligens, illud in Vaticano Cimeliarchio, quod & ipse perraris auxit monumentis, nuperque tuis antiquis impressis plumbeis numis, postquam eos in lucem protulisti, servandum mandavit.

De

De legitima ROMANI PEDIS antiqui mensura tot sententiae, quot homines gloria nominis & eruditionis celebres haecenus fuere. Nostra vero aetate omnes doctrina, iudicio, & diligentia longe superavit vir omnium disciplinarum genere, praesertim vero Mathematices scientia praestantissimus idemque doctissimus D. Diegus Abbas Revillas Hieronymianus, qui veriore iustioreque eius mensuram nobis ostendit collatis priscis omnibus monumentis, quae sculptum referunt Romanum Pedem, nempe Statiliano, Cossutiano, sive Colotiano, Aebutiano, & Capponiano, quibus adiecit ALFIANVM, & accurate mensuram expendit ex archetypo marmore a me edito in Parte I. pag. 277. num. I & in hac Parte III. pag. 142. num. 172. quod Florentiae existat & spectatur in Aedibus Nicoliniis. Haec Dissertatio iv. est in Tomo III. Dissert. Academ. Etr. Cortonensium. Alfianum adpellavi, quia in eadem antiqui pedis mensura, P. Alfius Negotians Materialarius nomen suum ita indicavit P ALF. Hoc ipsum marmor ad archetypi fidem, me quoque praesente, delineandum curavit, quum Florentiae moraretur, Vir inter eximios Antiquitatis cultores numerandus, eruditissimus Carolus Frederick Nobilis Anglus, qui dedit schema eidem D. Abbati Revillas, a quo editum, & per singulas partes egregie illustratum est in eodem Tom. III. Dissert. Acad. Etrusc. Cortonensium pag. 111. & seqq. ad quem Lectores mitto. Igitur Ficoronianus tuus Pes, nunc Vaticanus, cum his conlatus variat; nam una circiter uncia minor est frequentiore Romani Pedis mensura, idemque integra uncia minor est Graeco pede; cuius legitimam mensuram teneo susceptam ex superficie plantae columnae antiquae porphyreticae, sive ex eius imo scapo, in quo Graecis antiquis litteris scriptum ΠΟΔ. I. hoc est *Pedes novem*; nam & novem pedes Graecos alta est. Haec columna cum altera iussu Cosmi III. Magni Ducis Etruriae Pisas transmissa, nunc ornat aram maximam S. Stephani Papae & Martyris.

Haec infere Tab. I. & reliquas.

FAVTO RVM

HVIVS OPERIS NOMINA

QVIBVS TABVLAS AERE INCISAS

D. D.

ANT. FRANCISCVS GORIVS.

TAB. I. **E**minentissimo Principi NEREO CORSINIO, S. R. E. Cardinali &c.

II. Francisco FICORONIO, Antiquario Romano Celeberrimo.

III. D. Iacobo Philippo D' ORVILLE Nobilissimo, Maecenati Optimo.

IV. D. Mario GVARNACCIO in Romana Aula Praefuli &c. Signat. Iust. Votanti, Firmanae Congreg. & Secretis.

V. D. Caietano ANTINORIO Patric. Flor. Ord. D. Steph. Equiti Mag. Etr. Duci regioque eius Consilio & Secretis.

VI. D. Friderico Comiti DE THOMS.

VI. D. Iacobo HERBERT DE KINGSEY in Com. Buck Armigero.

VIII. D. Guilelmo LOCK Anglo, V. I.

IX. Nobili Collegio Florentino Consulum Mercatorum Callismalae.

X. D. Francisco Mariae BONDELMONTI Patric. Flor. Senatori & Equiti O. D. Steph.

XI. D. Leonardo V. C. Senatoris Philippi BONARROTI Nilio.

XII. D. D. Praepositis Bibliothecae Roncioniae Pratenf.

XIII. D. Camilla Antonio BVCCAFERREO, Comiti & Senatori Rononiensi.

XIV. D. Paulo Equiti VICTORIO Patric. Flor.

XV. D. Andreae Baroni FRANCESCHIO, Patricio Florentino.

XVI. & XVII. DD. VENVTIS, Patriciis Cortonenf. ACADEMICIS ETRVSCIS.

XVIII. D. Thomae Carolo STROZAE, Patricio Florentino.

XIX. D. Ioanni Baptistae RECANATI Nobili Veneto.

XX. D. Conyers MIDDLETON Acad. Cantabrig. Proto Bibliothecario.

XXI. D. Francisco HEAD Angliae Baronetto.

XXII.

CLVI

- TAB. XXII. D. Francisco COLMAN Magnae Britanniae ad Mag. Etr. Ducem
Ablegato Plenipotentiaro.
- XXIII. D. Ioanni Michaëli Comiti & Baroni PIERVCCIO.
- XXIV. D. Iulio MORELLIO Priori Equestris Ordinis D. Stephani.
- XXV. D. Edouardo GASCOIGNI Magnae Britanniae Baronetto.
- XXVI. D. Francisco VICTORIO Ordinis Sacri D. Stephani Equiti.
- XXVII. D. Innocentio BONAMICO Nobili Viro, Canonico Theologo Pratenſi.
- XXVIII. D. Augustino Mariae CERRETANIO Canonico Florentino.
- XXIX. D. Francisco Comiti LORENZI &c.
- XXX. D. Fulco Marchioni RINVCCINIO &c.
- XXXI. D. Bartholomaeo CORSINIO Proregi Siciliae &c.
- XXXII. D. Thomae MOSTYN Nob. Anglo.
- XXXIII. D. Henrico Comiti VATZDORFIO Eq. Clavis Aureae, & ab Au-
lae Conſiliis Miniſtri Regis Polon. Aug. apud Princ. Ital.
- XXXIV. Sereniſſ. VIOLANTI BEATRICI Vindellicorum & Etruriae Magnae
Principis, Senarum Gubernatrici &c. &c.
- XXXV. D. Camillo CAPPONIO Comiti & Equiti Ord. D. Stephani.
- XXXVI. D. Francisco Comiti GVICCIARDINIO, Patricio Florentino.
- XXXVII. D. Thomae LOVVEL Opt. Regni Magnae Britanniae.
- XXXVIII. D. Ioseph Marchioni RIDOLFIO Equiti D. Steph. Patr. Flor.
- XXXIX. D. Ioseph SMITH Anglo, Venetiis.
- XL. D. Hugoni Marchioni DELLA STVFA Equiti & Patr. Flor. apud
quem exſtat.
- XLI. D. Cerchia Dominico CERCHI, Senatori Florentino, Equit. Sacri
Ord. D. Stephani.
- XLII. D. Scipioni Marchioni MAFFEIO Patricio Veronenſi &c.
- XLIII. D. Henrico D. COLERENE Anglo Nob.
- XLIV. D. Gregorio REDIO, Benediſti XIV. Pont. Opt. Max. Praelato Do-
meſtico &c.
- XLV. D. Benjamin CROVVE Nob. Anglo.
- XLVI. D. Henrico HOVVARD Nob. Anglo.
- XLVII. Illuſtribus Florentinae ACADEMIAE COLVMBARIAE SOCIIS.
- XLVIII. XLIX. L. D. Cayolo FREDERICK, Anglo Nobiliſſimo.

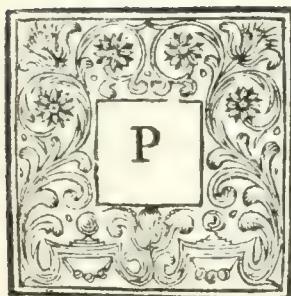
INSCRIPTIONVM

ANTIQVAVM

QVAE IN VRBIBVS ETRVRIAE EXSTANT

A P P E N D I X

P O S T R E M A.

Ostquam in publicum protuli omnes ANTIQVAS INSCRIPTIONES, quae in ETRVRIAE Urbibus hac tempestate, reperiuntur: non pauca antiquitatis monumenta, serius quam oportebat, mihi innotuere; ea in aprium, ut ait Horatius, proferente aetate: quae in hoc volumine haud praetermittenda esse censui. Quod igitur faustum, felix fortunatumque sit, ab inscriptione insignis cimelii initium capiam, quod an. CIO. IO. CCXXXV. forte fortuna invenire mihi feliciter contigit. Istud est MODIVS ANTIQVVS veterum Romanorum, toto terrarum orbe unicus, ex aere confectus. Quamquam ab eo tempore in animo habuerim, peculiari Dissertatione, ut erit otium, eum illustrare: in qua ingenue aperiam, quomodo illum invenerim, ac pretio redemptum, dono

A

sta-

statim obtulerim clementissimo meo Principi, IOANNI GASTONI Magno Duci Etruriae, id humiliter ab eo rogicans, ut in Mediceo Thesauro adservari iuberet, quod & factum est; eius tamen schema in Tab. I. huius Operis, si proponerem, opere pretium me facturum, hominumque eruditorum gratiam initurum maximam existimavi. Archetypum hoc singulare olim exstabat in Museo eximii viri Petri Andreae Andreinii Patriicii Florentini, eiusque inscriptionem quum adtulissem in Parte I. pag. 262. num. 47. huiusce tam insignis monumenti fatum conquerens, adhuc Andreinio superstite, dixi: *utinam haud periisse constet!*

Igitur sciant omnes, qui haec studia colunt, illum ipsum MODIVM ROMANVM, nullo pretio aequandum, a me inventum esse, in quo hae litterae incisae sunt, accuratius tamen in eadem Tab. I. ad prototypi exemplum expressae.

I. MENSURAE AD EXEMPLVM
 EARVM QVAE IN CAPITOLIO SVNT
 AVCTORE SANCTISSIMO AVG. N.
 NOBILISSIMO CAES.
 PER REGIONES MISSAE CVR . . . D. SIMONIO
 IVLIANO PRAEF. V . . . C. V.

Huiusmodi inscriptionem, primus omnium in lucem protulit, vir omni aevo praeclarissimus, Ioannes Mabillonius in Itinere Italico pag. 187. deinde Reinesius in Syntagmate, Classe IV. num. XVI. ex Langermanno, qui acceperat a Carolo Strozza, Florentino Senatore amplissimo: demum ex Mabillonio, qui solus, dum Andreinius Neapoli moraretur, archetypum vidit, exscripsit Fabretus Cap. VII. Inscr. ant. pag. 548. num. 180. qui omnes mendis adpersam pervulgarunt. Siquidem, ne quid dicam de punctis, quibus fere singula verba distinxerunt, quum

quum aes in postremis lineis vetustate temporis sit corrosus, haud certe legitur in archetypo ipso CVRA. D. SIMONIO; sed spatium, litterarum quatuor capax, inter R & D intercedit, ut verisimile sit scriptum fuisse CVRANTE; nam & alterius cruris A, adhuc vestigia quaedam conspiciuntur.

Interim dum observationes quasdam in hoc insigne vetustatis Romanaeque historiae monumentum colligo, illud votis omnibus opto, ut aliquod marmor, Romae praesertim, effodiatur, in quo cum eodem Praefecto Consules notati sint, ex quo in aperto sit quo tempore D. Simonius Iulianus, Praefectus Vrbi fuerit, cuius nomen neque in laterculo Praefectorum Vrbi, apud Felicem Contelorum, neque in sexcentis iam editis inscriptionibus legere adhuc mihi contigit. Facile crediderim, si divinare fas sit, floruisse circa Gallieni tempora; nam hic Imperator, ut constat ex inscriptione arcus antiqui Veronensis portae, quam edidit ex Panvinio Sarayna, & ex Scultero Gruterus pag. CLXVI. 2. SANCTISSIMVS AVG. N. adpellatur: atque hoc amplius, eadem cum phrasi scriptum est CVRANTE IVL. MARCELLINO. Accedit, quod hic MODIVS ROMANVS rudis est figurae atque inelegantis, ut ferebant sequiora tempora: neque his plane similis, qui in nummis, in gemmis & in marmoribus sculpti sunt aevo meliore, dum gnavi artifices aerarii Romae florebant; nimirum vel aetate Vespasiani Augusti, qua fabricatus est Romanus Congius: cuius schema, edentibus iam saepe numero celeberrimis antiquariis, praesertim Luca Paeto, satis notum est. Reinesius huius MODII, ut diximus, inscriptionem proferens, prout Langermannus, quum Florentiae versaretur, exscripserat, ratus est mendum esse in nomine Praefecti Urbani; ideoque ad P. Ceionium Iulianum digitum intendens, eum loco D. Simonii Iuliani substituendum censuit, qui imperante Constantino cum filiis Caesaribus, anno Christi CCCXXVI. CCCXXVII. Urbanam Praefecturam gessit.

Verum nemo est qui non videat, minime admitti posse tantam mutationem; qua non caute expensa, vir ille magnus oppido hallucinatur.

Praeter MODIVM veterum Romanorum, inveni etiam, quae periisse crediderat Andreinius, alia perinsignia monumenta, videlicet pondus unciae Romanae genuinum ex aere, cum litteris argenteis insertis, quae ita se habent, VN CIA; aliaque in eadem Tab. I. exposita, quae perquamdiligenter delinanda & aeri incidenda curavi. Demum anno CIO.ID.CC.XXXV. quum Florentiae versaretur vir summus D. Martinus Folkes, Armiger Anglo-Britannus, Regalis Societatis Londinensis Vice-Praeses, mihi in familiari colloquio aperuisset curam suam ac studium in perquirendis illustrandisque vetustis monumentis, quae ad mensuras & pondera tum Graecorum tum Romanorum pertinent, opportune haec ipsa pondera ei obtuli, ut consideraret; qui, ea qua praeditus est humanitate prorsus singulari, diligentissime ita expendit ac descripsit, servato numerorum ordine, ut in subiecta Tabula exhibentur. Litterae seu notae in singulis hisce ponderibus insertae, postremo excepto, argenteae sunt.

I „ Pondus unciale, ut ex inscriptione certissime patet; sunt autem generis levissimi: constat enim grana Anglica, quae *Grossina* audiunt, solummodo CCCXCV. vel unciae Florentinae scripulos XVII. cum granis VII.

II „ Pondus unciale, ut ex in inscriptione & notis Γ Λ, quas Γ Λ lego, liquido patet. Constat & hoc grana Anglica solummodo CCCXCI. vel unciae Florentinae scripulos XVII. cum granis VIII. nam altero superius descripto, adhuc uno grano gravius est: alterum vero uno grano levius; quia videtur, argenteum anulum in extimo orbe adnexum antiquitus fuisse, qui nunc desideratur. Quid monogrammate, in altera parte argenteis litteris inserto, significetur, divinare

non

„ non ausim. Vncia autem Florentina quum Romanae
 „ hodiernae aequalis habeatur, & eadem cum antiquissi-
 „ ma veterum Romanorum uncia, ex iudicio omnium
 „ fere eruditorum, censeri debet.

III. „ Pondus duarum unciarum, uti tum ex litteris,
 „ tum ex pondere praecedentium duplo colligitur. Est
 „ enim hoc pondus granorum Anglicorum DCCLXXXII.
 „ five unciae unius Florentinae, scrupulorum X. & gra-
 „ norum XV.

IV. „ Et aliud duarum unciarum pondus; litterae
 „ enim 8 B οὖνι'ας *duas* indicant: grana autem Anglica
 „ continet DCCCXVIII. ideoque pondera praedicta, quasi
 „ parte quadragesima sexta, excedit.

V. „ Pondus adhuc aliud unciale, idque litteris oNZ
 „ indigitari videtur; est autem hoc ponderis ab aliis me-
 „ moratis liquido diversi: est enim granorum Anglico-
 „ rum CCCCXIII. quae conficiunt unciae Florentinae
 „ scrupulos XXII. cum granis XVII.

VI. „ Pondus duarum unciarum; quod licet primo
 „ intuitu cum unciis primum memoratis, vel potius cum
 „ pondere 8 B melius congruere videatur; grana enim
 „ Anglica appendit quasi DCCC. tamen cum pars mate-
 „ riae satis notabilis in parte postica desiderari conspiciat-
 „ tur, ad unciam ultimo descriptam referri malim; adeo-
 „ que pondus integrum fuisse granorum circiter octin-
 „ gentorum triginta, coniecerim; vel unciae unius Flo-
 „ rentinae, scrupulorum XXII. cum granis XVI. Litterae
 „ insculptae —. II. SOL. XII. duas uncias, vel quod syno-
 „ nimum est, XII. solidos denotant. Hi solidi inferioris
 „ Imperii aurei nummi erant, quorum unusquisque igitur
 „ sextam unciae partem appendebat, & ita revera
 „ appendisse auctores testantur.

VII. „ Pondus trium unciarum, vel octodecim soli-
 „ dorum, quod cum unciali CCCCXIV. granorum optime
 „ congruit: est enim granorum MCCLV. vel unciarum
 „ Florentinae, duarum, scrupulorum XX. cum granis duo-
 bus.

bus. Quam ob rem autem apposita sit ultima S prorsus ignoro: semissem enim significare nequit; quum tres unciae, XVIII solidos, non XVIII cum dimidio aequare certum sit. Forsan igitur haec littera vel errore artificis insculpta est; vel forsan cum numeri X & XIII quasi dispungantur, tres uncias continere decem solidos & octo, denotare voluit. Ceterum quum & haec uncia ab antiquissima, hodiernae Florentinae quasi aequali, satis notabiliter discrepet, verisimillimum est pondera antiqua sequioribus aevis Romanorum fuisse immutata; & haec pondera legitima sui seculi fuisse facile crediderim, cum ex iisdem pondus solidi aurei LXVIII granorum Anglicorum eliciatur; quumque pondera aureorum plurimum illius temporis numismatum, cum hoc pondere satis congruere ipse perceperim, cuius rei exempla aliquot hic describere non pigebit.

Apud Marchionem Nicolinium.

NVMMVS AVREVS	Traiani Decii	GR.	LXVIII.
<i>Apud Magn. Ducem.</i>	Volusiani		LXVIII.
	Constantini M.		LXVIII.
	Constantis		LXVIII.
	<i>Eiusdem, semis</i>		XXXIII.

Apud March. Nicolinium.

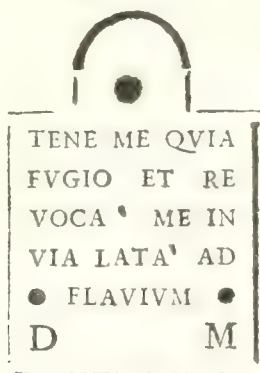
Constantii	GR.	LXVII.	Maioriani	GR.	LXVIII.
Magnentii		LXVIII.	Libii Severi		LXVIII.
Valentis		LXX.	Anthemii		LXVIII.
Theodosii		LXVIII.	Zenonis		LXVIII.
Arcadii		LXX.	Anastasio <i>tremiss.</i>		XXIII.
Eudoxiae		LXVIII.	Iustini		LXVIII.
Honorii		LXX.	Iustiniani		LXVIII.
Theodosii Iun.		LXXI.	Focae		LXVIII.
Valentiniani		LXX.	Heraclii		LXX.
<i>Eius tremiss.</i>		XXIII.	Theophili		LXVIII.
Leonis		LXXI.			

Ex

Exstat apud me pervetustum pondus e marmore nigro, vulgo *paragone*, in speciem pyri confectum, nullis tamen inscriptum litteris; sed in summitate ejusque planitie quatuor cavitates, quasi puncta, antiquo opificio insculpta habet. Appensum in Florentina statera pondit libras novem & semis; adeoque continet uncias Florentinas CXIII.

Haec pondera, genuina plane ac legitima, magno in pretio habenda, olim exstabant in Museo Andreinio: perdita ego pretio redemi, obtulique Magno Duci Etruriae, quae ex imperio eius in Mediceum Museum translata sunt. His etiam adiuncta haec perrara ex aere lamella, quae collo fugitivi servi adfixa fuit, vel ex eius collari pependit: continetque viae & domini nomen, ad quem reduci debebat servus, si fugam iterum adripuisset.

In Museo Gaddio Florentiae, vidi quinque pondera ex eodem nigro marmore, nostri dicunt *paragone*, e quibus tria litteris inscripta. In primo, quod continebat libras IV. & uncias VIII. hae incisae litterae.

2. EX·AVCTORITATE·Q IVNI·RVSTICI

Hunc fuisse Praefectum Vrbi contra Scaligerum & Sponium ostendit Fabrettus, Inscriptionum Cap. VII. pag. 526. Is, ni fallor, est, qui apud Contelorum recensetur

setur inter Praefectos Vrbi num. 343. quem verisimile est ea dignitate functum imperante Constante Augusto. In ponderibus statuendis, perque regiones universas mittendis mutandisque, omnis auctoritas & cura penes Praefectum Vrbi fuit: quod constat ex auctoritate veterum scriptorum, & antiqui ponderis marmorei, quod adfert Reinesius, Class. III. num. LXXIII. in quo Audacis Praefecti Vrbi nomen inscriptum.

In altero pondere fere simili, e marmore nigro, quod exstat in eodem Museo Gaddio, penditque libras Florentinas IV. & unc. VII. ita scriptum est.

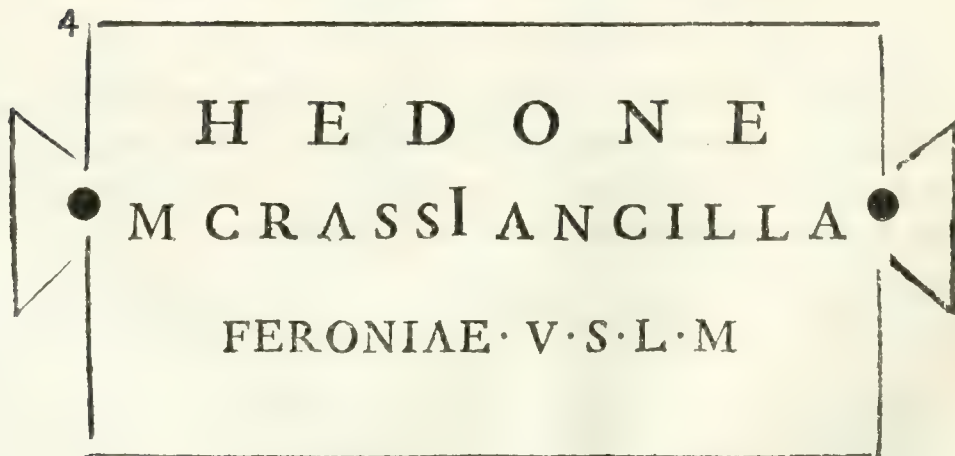
3. EX AVC· Q· IVNI RVSTICI

In altero adsimili pondere sex fere unciarum Florentinarum, in superficie insculpta est haec nota seu littera S quae semis, idest librae dimidium designat.

Aliud eiusdem generis pondus continet libras II. & uncias VIII. alterum vero uncias tantum XI.

Quandoquidem incidit sermo de cimeliis locupletissimi Musei Gaddii, non erit, ut arbitror, nec ingratum, nec inopportunum, si alia ex eò describam monumenta, quae ibidem adservantur, & inedita sunt.

In aerea lamella votiva, lata unc. v.

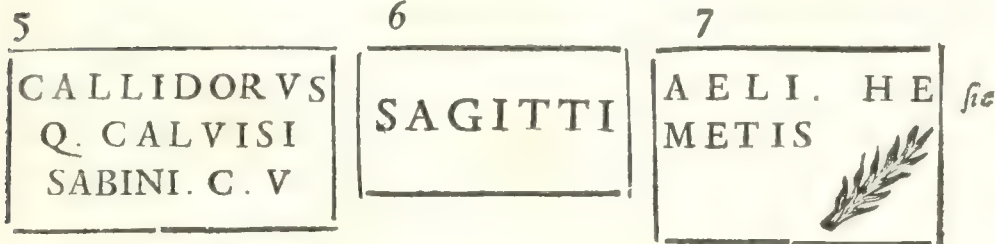
Hunc

Hunc M. Crassum, e Licinia gente, eum fuisse puto, quem divitem plerique adpellant. Cn. Pompeii Magni in duobus consulatibus collega fuit, ac postmodum Cenfor: de quo Plinius Lib. XXXIII. Cap. X. M. Crassus negabat locupletem neminem esse, nisi qui redditu annuo tueri legionem posset. In agris suis H.S. bis millies possedit: Quiritium post Sullam ditissimus. Ancillae, uti ex hac inscriptione aliisque apud Gruterum discimus, non solum matronis, verumetiam hominibus serviebant. De mulierum luxu ita Terentius in Heautontim. Act. II. Sc. III.

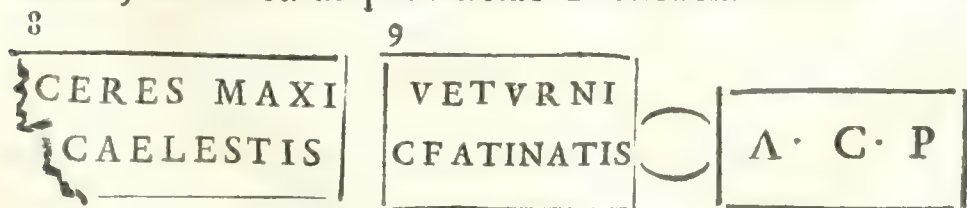
Minime mirum, adeo impeditae sunt, ancillarum gregem Ducunt secum

Plautus in Aulularia Act. III. Sc. v. immensam servorum familiam enumerat, in qua etiam ancillas. De Feronia Dea, dicam paullo inferius, quum aliam votivam lamellam, quae apud me exstat, producam.

In eodem Museo Gaddio exstant haec VII. aerea Sigilla.

5. Q. Calvisius Sabinus *vir consularis*, sive *vir clarissimus*, nunc primum in lucem prodit. *Clarissimi* titulus, dari solitus viris in eximia dignitate constitutis, de quo doctissimus Reinesius ad CXX. Class. I. perspicue indicat vel Praefectum Praetorio, vel Urbi, vel Annonae, vel alicuius provinciae Praesidem fuisse.

B

8. In

8. In hoc sigillo omnium rarissimo, suppletis duabus litteris, quae defunt, legendum: CERES MAXIMA CAELESTIS. Notanda sunt haec cognomina Cereri tributa, quae item rarissima sunt, nec in vetustis aris occurrunt. Quod igitur in hoc sigillo Deae tantum nomen cum propriis adpellationibus adnotetur; arbitror, eo usos fuisse Cereris Sacerdotes in obsignanda sacra suppellectile, seu vasis templi sacrificialibus. Id antea a nemine observatum fuisse video. Exstat apud Plautum in Amphitruone Act. I. Scena I. vers. 264. insignis locus, qui id confirmat; nam pateram, qua Diis libationes fiebant, in sacra cistula reconditam, obsignatamque fuisse, ex eo discimus; ait enim:

Sos. *Ubi patera nunc est?* Mer. *In cistula.*

Amphitruonis obsignata signo est. Sos. *Signom dic quid est?*

Merc. *Cum quadrigis Sol exoriens.*

Neque id videtur inverisimile; quandoquidem fures legimus nec a sacris quidem vasculis & pateris, in sacrariis Deorum reconditis, manus suas abstinuisse.

9. Id est: *Veturnii Caii Filii Atinatis*. Huius Veturnii cognomen desumptum a patrio municipio sive colonia Atina, de qua nonnulla adnotavi ad Inscriptiones Donianas Class. v. num. 63. Martialis Marium ita laudat Lib. x. Epigr. XCII.

Mari, quietae cultor, & comes vitae;

Quo cive prisco gloriatur ATINA.

Frequenter leguntur cognomina huiusmodi non solum a municipiis & coloniis adscita; verum etiam a regnis, fluminibus & provinciis; ut ex sequenti nunquam in lucem edito lapide adnotare lubet. Hunc accepi ex Schedis Clarissimi Senatoris Philippi Bonarrothii; tantoque mihi gratior, quia duos Florentinos cives M. Munatium, & Q. Munatium eius fratrem, militem Cohortis Septimae Praetoriae, notos facio. Hic lapis inventus est Aquileiae; deinde Vtinum translatus: hodie apud Nobiles Gorghios adservari dicitur.

M. MV-

·M· M V N A T I V S
 M · F · S C A P
 E T R V S C V S
 F L O R E N T I N V S
 V I X · A N N · X I I X
 Q · M V N A T I V S
 M I L E S C H O R
 V I I · P R
 F R A T E R P O S V I T

A Rhodano fluvio en nomen desumptum a Verna
 Caesaris, qui duplicis ejus vestis, nimirum regiae &
 Graeculae, curam egit.

D I S · M A N I B V S
 V E N V L E I A · C L E O P A T R A
 F E C I T · S I B I · E T ·
 R H O D A N O · C A E S A R I S
 V E R N A E · A V E S T E · R E G I A · E T
 S I C G R E C V L A · C O N I V G · B E N E M E R
 E T · L I B · L I B E R T A B V S · P O S T E R I S Q
 S V O R V M

Nonnullis cum mendis edita est haec inscriptio in
 Gruteriano Thesauro pag. DLXXVII. 7. Eam accepi ex
 Schedis laudatissimi Senatoris Bonarrotii, qui ex arche-
 typo, Romae in Museo Ciampinio existente, olim ex-
 scripsit. Rhodanus iste, ni fallor, fuit Verna Neronis
 Caesaris; nam hunc Imperatorem, praeter vestem re-
 giam, quam docti viri togam purpuream fuisse, vete-
 rum

rum scriptorum auctoritate ostendunt, more Graecorum, quos ipse plurimum adamavit, solosque scire & audire, quae cantabat, solosque se, & studiis suis dignos, aiebat, teste Suetonio in eius vita c. 22. vestem Graeculam adhibuisse, multa suadent. Hac veste indutum, sacra certamina Graeco more edidisse, nullus dubito. Idem Suetonius c. 11. haec de eo testatur: *Instituit & quinquennale certamen primum omnium Romae, more Graeco, triplex, musicum, gymnicum, equestre, quod adpelavit Neronia.*

10

L · POMP
HONOR

( )
(L P P)

In aereo Sigillo cum litteris insculptis.

11

P O R T
E S E S

In superiori labro aereae Situlae, qua Ecclesiae Graecae Sacerdotes usi sunt pro Aqua benedicta deferenda in sacris lustrationibus, haec leguntur, litteris maiusculis, sed alia forma incisis.

12 † Φ Ω Ν Η Κ Υ Ε Π Ι Τ
Ω Ν Υ Δ Α Τ Ω Ν Θ Ε Ο C Τ Η C
Δ Ο 3 Η C Ε Β Ρ Ο Ν Τ Η C Ε Ρ

Id est: † Φ ω η Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὁ Θεὸς τῆς δόξης ἐβρόντησε.

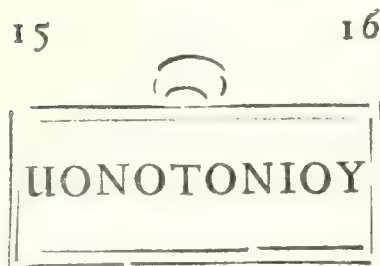
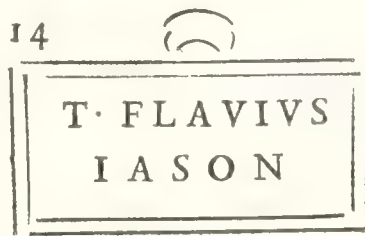
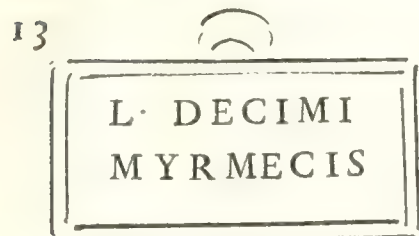
Vox Domini super aquas: Deus maiestatis intonuit. Desumptus est hic titulus ex Psalmo XXVIII. vers. 4. Quid postrema littera P. singularis significet, incompertum mihi est. Situlis portatilibus in sacris lustrationibus usi sunt Aegyptii, ut ostendunt eorum Dii apud Cupe- rum de Harpocrate, qui situlam tenent. Usi quoque sunt Etrusci, ut ostendi pluribus exemplis in Museo Etrusco Tom. II. Tab. LXXVIII. LXXX. pag. 180. Situ- lis etiam num utuntur Graecae & Romanae Ecclesiae Sacerdotes. Quo vero ritu divinisque precationibus

mi-

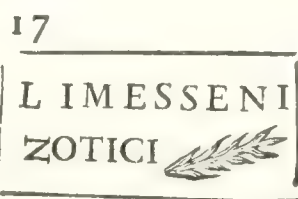
minor aqua confecretur, erudite exponit Iac. Goar pag. 364. & fufius M. Antonius Marfilius Columna de Hydralogia, fine de Aqua benedicta; item Cafalius de veter. facr. Chriftianorum ritibus Cap. XXXVI.

AErea Sigilla, quae fequuntur, olim apud Cl. Joannem Baptiftam Donium exftabant: ex eius Schedis defcripta.

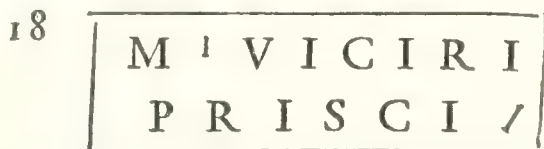
16 *In Sigillo aereo referente Delphinum*

V T O R

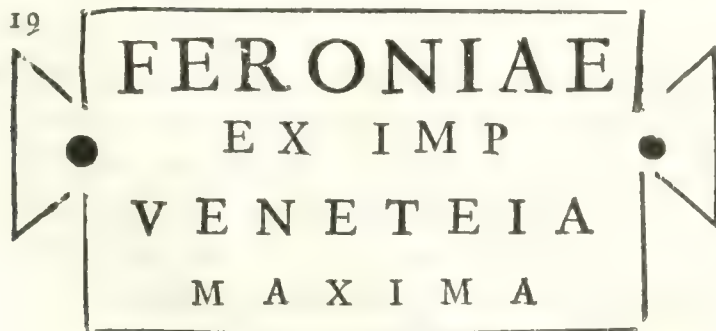

In averfa parte
L. M. Z

Apud Ioannem Hieronymum de Pazzis, Patric. Florent. Equit. Ord. S. Stephani.

In aerea lamella, huiusce magnitudinis, quae exstat inter mea Cimelia.

Duo foramina, quae utrimque visuntur, perspicue indicant, hanc votitam lamellam clavis fixam fuisse in basi alicuius donarii, quod Veneteia Maxima, voti compos, dedicavit in templo Feroniae Deae, ex eius imperio. In templi pariete figebantur etiam vel suspendebuntur hae votivae tabulae, una appensis vestibus, armis, pateris, gemmis, coronis multiplicis generis, inauribus, armillis, bullis, speculis, ceterisque, ut propria erant artis & studii cujuscumque, instrumentis, quibus hi tituli in tabulis vel aereis vel pictis subiiciebantur. Haec *χαριστήρια*, scilicet donaria pro gratiarum actione, dicebantur, de quibus erudite Iacobus Philippus Tomasius de Donariis ac Tabellis Votivis Cap. I.

EX IMP. Hoc est: EX IMPERIO. Vota Diis nuncupabant ac solvebant veteres, vel ex eorum imperio, iussu, monitu, vel etiam ex visu; quae rituales formulae in sexcentis votivis tabulis veterum Ethnicorum, apud eruditos antiquarios iam editis, leguntur.

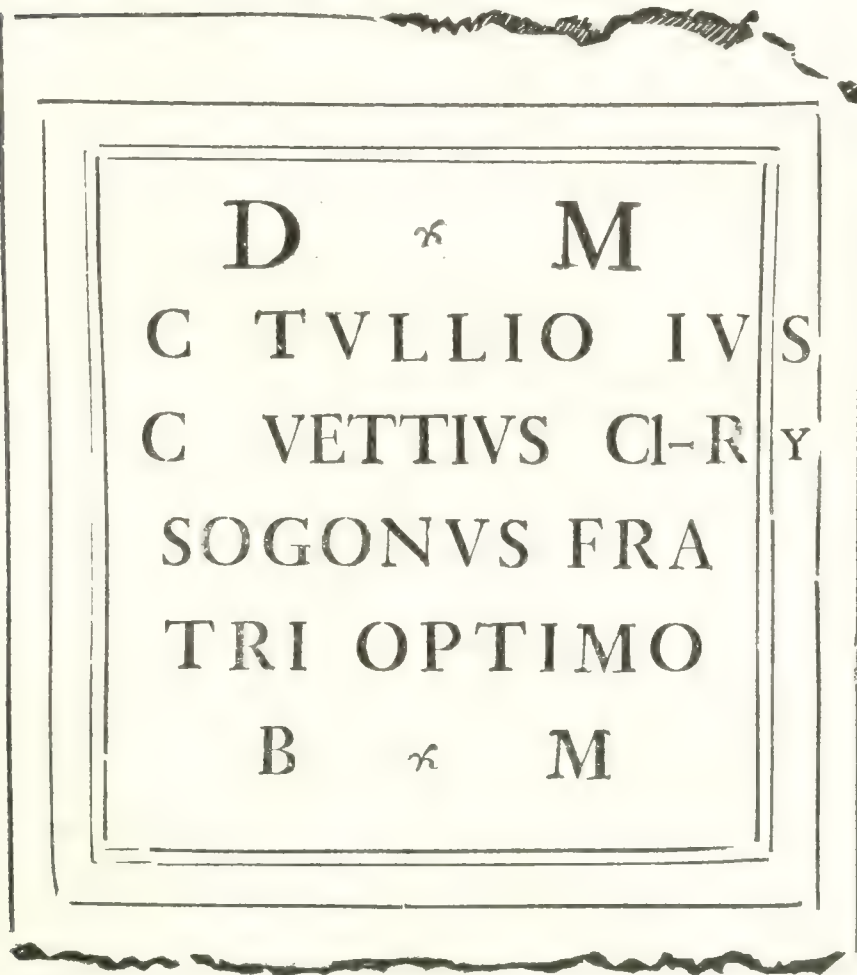
De Templo cultuque Deae FERONIAE differit Fabrettus Inscriptionum antiquarum Cap. VI. pag. 452. qui censet eandem esse ac Iunonem. In templo eius Liberti, raso capite, pileum, libertatis insigne, accipiebant. Fuit enim tutelariorum Dea Servorum, qui quum libertatem in eius aede recepissent, eius altaria templumque donis cumulabant. Id testatur Livius Lib. XX. Cap. I. & Servius in Lib. VIII. Aeneidos vers. 564. quae quum iam nota sint, praetermittimus. Cultus huius Deae ab Etruscis & Sabinis ad Romanos manavit, ut ostendi ad Tab. XXVI. Musei Etrusci, Tom. II. pag. 85. 86. Ingenuos quoque viros ei donaria consecrassè ostendit altera apud Fabrettum inscriptio Cap. VI. num. 69. idque non solum ab ancillis, ut supra vidimus, sed etiam ab ingenuis feminis factum docet haec tabula, quam accepi a viro humanissimo D. Michaeli Angelo Corsio, Olivetani Ordinis Abbate,

re-

rerum antiquarum studio impense dedito. VENETEIA familia nondum antiquariis cognita, nunc primum e tenebris vetustatis in lucem emergit.

*In lapide arenario, apud Faesulas effosso, anno
CIC. ID CCXXXVI. in loco dicto la Rocca di
S. Apollinare, in praedio Antonii Bucetti :
nunc in meo Museo exstat.*

20

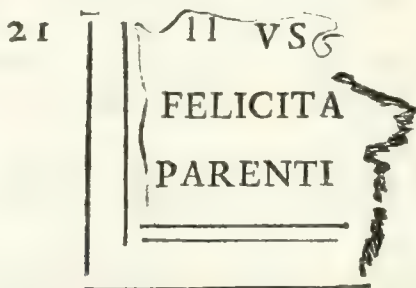
20. Duas familias huiusce lapidis auctoritate, reliquis Faesulanorum, quas enumeravimus in Par. II. pag. 87. ad censemus, *Tulliam & Vetiam*. In secunda & tertia linea, quadratarius spatii exclusus iniquis, non potuit

co-

cognomen Tulli & Vetii integrum scribere; sed legendum est, ut manifeste adparet, C. TVLLIO IVSTO C VETTIVS CHRYSOGONVS. Uterque diverso patre nati; nam filii nomen familiae patris servant. Characteres huius lapidis sunt elegantissimi. Hunc mihi singulari humanitate dono dedit V. C. Joannes Targionius Medicus Florentinus, Magni Ducis Etruriae Botanicus, Hortorumque Societatis Botanicae Praefectus, qui in locum Celeberrimi Petri Antonii Michellii (heu nuper celeri fato nobis erepti) successus est. Eo in loco, ubi effossus est hic lapis, inventus est etiam lapideus sarcophagus, nullis ornatus figuris: ex quo patuit Sepulcretum hypogaeum ibidem antiquitus fuisse.

Ibidem erutum etiam hoc fragmentum tituli sepulchralis ex lapide arenario.

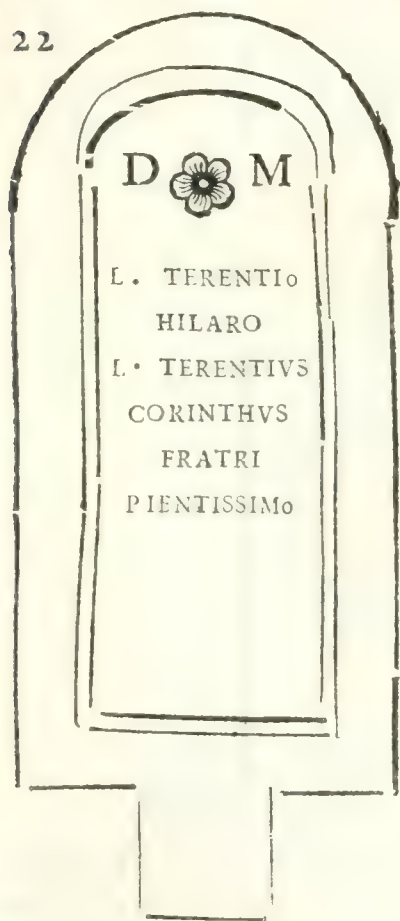

Eodem anno, Faesulis in platea prope Ecclesiam Cathedralem, eruti sunt tubi plumbei, quos veteri aqueductui inservisse censuimus.

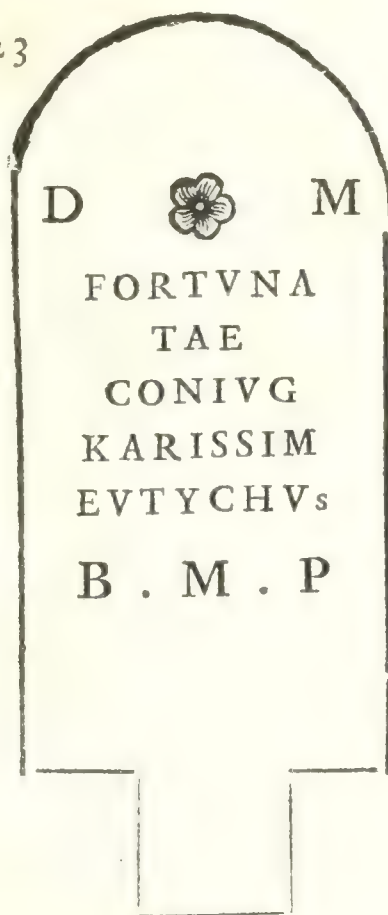
Tres cippos emortuales in lucem edidi in Parte II. Inscriptionum antiquarum, pag. 116. & 118. num. 4. 5. & 6. qui ad priscos Faesulanos pertinent. Sed quia ipsemet non ex prototypis eos exscripseram, nonnullae maculae irrepserunt, quas nunc delere opere pretium est. Hi ex arenario lapide, Faesulani famulari, quo etiam abundant, maxime constant. Olim exstabant in domo cuiusdam Canonici Faesulani; nunc vero Florentiae reperiuntur in aedibus Cl. V. Iosephi Mariae Brocchii S. Th.

S. Th. D. & Florentini Seminarii Moderatoris eximii, qui quum eos sub dio iacere, frigori & pluviis obnoxios vidisset, a celeri interitu, pretio comparatos, vindicavit; quique, ut est humanissimus, veterumque monumentorum, quibus sacram huius patriae Historiam egregie illustrat, studiosissimus, ut ex archetypis exscriberem, deletis mendis, peropportune me admonuit. Altitudine fere tres Romanos pedes aequant.

22

23

23. B. M. P. Hoc est: *Benemerenti posuit*, vel uti in aliis inscriptionibus; *bene meritae posuit*. Inferius cernitur quaedam minus angusta, ut ita dicam, basis, subiecta post coronidem: ita enim in terreno sacro Diis Manibus, commode huiusmodi Cippi infigebantur.

C

24 Hoc

24

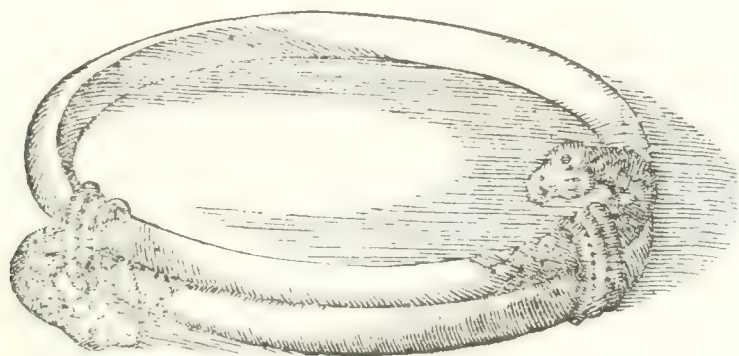

24. Hoc est: *Diis Manibus, Lucio Terentio Fido & Noviciae contubernali eius, Collegius Compitalicius*. E familia *Collegia*, quae nota est antiquariis ex inscriptionibus editis in Gruteriano Thesauro pag. DCCCLV. 12. DCCCXC. 5. praesertim vero pag. MCXLIV. 6. in qua legitur T. COLLEGIUS EPAPHRODITVS, cognomen hic Collegius Compitalicius accepit, a Compitalibus festis ludisque, quae per compita celebrabantur in honorem Deo-

Deorum Larum sive Deorum Infernorum, seu, ut aliqui volunt, inferiorum, quasi minutorum, sive inferioris ordinis; de quibus differit Macrobius Saturnalium Lib.I. Cap. VII. In his festis, quae ab Etruscis originem habuisse videntur, pilae, effigies viriles & muliebres ex lana suspendebantur in compitis, ut docet Festus pag. CLXIV. in honorem eorundem Deorum; totque ponebantur quot capita servorum, totque effigies, quot essent liberi, ut vivis parcerent, & essent his pilis & simulacris contenti.

Sculpta sunt in hoc Cippo ornatoria instrumenta muliebria; in superiore parte, quod raro occurrit, armilla & calamistrum, sive acus, qui ferreus erat, eoque candente crines crispabantur & vario ornatu disponebantur. Armilla circularis pura est, quam brachio vel dextro vel sinistro in pericarpis feminae gestabant. Armillas ornatiores, puta aureas, serpenticuli conficiebant, uti hoc liquet exemplo insignis armillae aureae, quae exstat in Museo Etruscorum Academicorum Cortonae.

In parte Cippi inferiore pecten, discerniculum & speculum sculpta sunt. Hisce instrumentis interdum in sepulchralibus anaglyphis non raro accedunt vasa unguentaria, vel odorati olei ampullae, & calcei, ut in ara Musei Medicei, quam vide in Parte I. pag. 10. n. 5. De his mulierum instrumentis ad comendum caput, vide

Stanislaum Kobierzyckium de Luxu Romanorum.
Cap. VI. & VII.

In reliquis duobus Cippis nullum ornamentum notandum superest, nisi rosae inter D & M positae, quae indicant veterum consuetudinem spargendi rosas in funeribus & in sacris Deorum Manium; quod ut fieret quotannis, reditus etiam ex pecuniis testamento adsignabant, quod in faxis frequenter expressum legitur. Maximus etiam in conviviis luxus rosarum, quas coronis plexilibus & pectoralibus innectebant: idque faciebant non ut odore solum recrearentur, verum etiam ut funeris memoriam ante oculos habentes, genio suo facilius lubentiusque indulgerent: quorum dementia in sacris Paginis a divina Sapientia merito irridetur Cap. II. vers. 21. Eorum mutuas, insanas quidem, exhortationes adfert D. Paulus in prima ad Corinthios Cap. v. v. 32. *Edamus & bibamus; cras enim moriemur*. Quo etiam facilius inconstantiae & brevitatis vitae monerentur, in conviviis larva adferebatur, seu mortui hominis calvaria & sceletus: quod facile ab Aegyptiis habuit originem; qui, ut auctor est Plutarchus in convivio septem Sapientum, ossium cadaver post epulas proponere consueverunt. Id quam frequentissime a Romanis usurpatum docet Petronius Arbitrarius in Satyrico Cap. XXXIV. *Potantibus, inquit, (Opimianum vinum) & accuratissimas nobis lauticias mirantibus, larvam argenteam attulit servus sic aptatam, ut articuli eius vertebraeque laxatae in omnem partem verterentur. Hanc quum super mensam semel iterumque abiecisset, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adiecit:*

Heu, heu nos miseros, quam totus homuncio nil est!

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.

Ergo vivamus, dum licet esse bene.

Ubi vero larvae non suppetabant, cranium mortui hominis in mensa adponebant, & manibus versabant, vel e triclinio sive stibadio in eundem illum finem suspensum

spendebant. Neque in conviviiis tantum ingesta mortis recordatio, sed etiam in ludis ceterisque voluptatibus, ut largius his indulgerent. Id perspicue declarant gemmae anulares cum sceleto, amphora & corona, adpositaque bulla, quibus humanae vitae caducitatem designabant; ac praeter figuras & symbola litterae etiam in gemmis incisae, ut in illa eximia, olim exstante in Museo Petri Andreae Andreinii, quam in lucem edidit & illustravit Amplissimus Senator Philippus Bonarrotius in Observationibus ad Vasa vitrea Coemeterialia Tab. XXVIII. Fig. 3. pag. 193. in qua scriptum ΚΡΩ ΚΤΩ hoc est *utere, posside*: nimirum, fruire bonis, quae possides. Labet etiam e meis Cimeliis adferre gemmam anularem pulcherrimam, in qua, litteris ex albo colore exstantibus, sculpta est Sardae huiusmodi Graeca epigraphē; superne vero hominis calvaria, inferius mensa tripes, dapibus referta.

25. Singula sic disponenda: Πῖνε λέγει τὸ γλύμμα, καὶ ἔσθιε, καὶ περικέισο ἄνθρα τοῖστοι γεινόμεθα ἑξαπίνης. Hoc est: *Bibe dicit scul-*

sculptura atque ede & redimere floribus: tales evadimus repente. Desideratur in hoc fragmento corona e floribus contexta. Huc facit vetus epigramma, quod occurrit in Anthologia Lib. II. Cap. XLVII. num. 7. 21. 39. inter Convivalia.

Huc spectant convivales adclamations, quae in gemmis insculptae non raro leguntur, ut in sequenti Onyche, qui apud me exstat, in aureo anulo inferendus.

Occurrunt etiam adclamations nuptiales, & amatoriae salutationes in litteratis gemmis, quarum non parva copia est in Florentinis Cimeliothecis; eas, si otium est, vide a me editas in Vol. II. Musei Florentini pag. XXXIV. Nec solum in litteratis gemmis, verum etiam in aereis sigillis, quibus veteres domesticam suppellectilem obsignabant, huiusmodi acclamations VIVAS. VIBAS leguntur, quorum exempla exhibuimus in Par. II. Inscriptionum antiquarum, quae in Etruriae Urbibus exstant pag. 439.

BONIFATI VIVAS

In Cameo ex Sarda, utrimque litteris ex albo scriptis in medio coronae, exstat in Museo Riccardio.

ADEODATAE
ANASTASIA
][
POSTVMIANI
GALLA VIVA
TIS

Quod

Quod nunc primum adferro marmoris anaglyphice sculpti fragmentum, exstat apud eundem V. C. Iosephum Mariam Brocchium. Faesulis, ubi nuper malo quodam fato latiabat in quadam domo, effossum est.

29

Tropaeum exhibet; cuius laevo arboris trunco suspenſa viſuntur arma, quae propria Equitis Singularis ſunt, nimirum parma duplex, haſta & gladius. Sub ipſo tropaeo cernitur Equitis barbati caput (temporibus Antoninorum vel potius Septimii Severi haec ſculptura adſignanda videtur) qui tropaeum dedicavit Marti, vel Iovi vel Iunoni, & ſi mavis etiam Dianae, quibus tropaea a victoribus militibus dedicabantur. Eadem tropaea, ſumma religione adorari ſolita, iam alibi adnotavimus: arma vero ſuſpenſa ſacris taeniis ac vit-

tis

tis religabantur arborum truncis, maxime vero quereis. Suspiciari igitur facile possumus, hoc fragmentum indicare tropaea Numini tutelari Faesulanorum, nimirum Marti, ut vidimus, Equitem Singularem, cuius imaginis caput tantum superest in hoc marmore, dedicasse, ac titulum etiam addidisse, qui intercidit. Si qui vero sint, qui votivi donarii fragmentum minime esse posse censeant, statuendum erit sepulcri emblemata esse; nam constat, veteres sepulcra strenuorum ducum ac militum armis & tropaeis ornasse; quod ex Sarpedonis sepulcro apud Homerum, Pallantis apud Virgilium, aliisque in omni vetustate clarissimis exemplis exploratissimum est.

Complura vetustissima, eaque insignia monumenta olim Faesulis exstitisse, minime dubitandum est. Ea temporum iniuria incuriaque hominum periisse, vel igne aut ferro deleta, maxime dolendum. In Museo Etrusco Tabula v. in lucem protuli antiquissimum ANCHARIAE Deae signum ex aere, quod Faesulis repertum, qui dederat, testatus est. Deorum simulacra Etruscis litteris insculpta, uti mos fuit Etruscorum, qui hac in re, ac paene in omnibus, mortalium primos Aegyptios imitati sunt, Faesulis eruta, easdemque litteras summum virum Petrum Victorium interpretatum esse, perspicue declarat Sebastianus Sanleolinus egregius Poëta & I. C. Florentinus, in eo libro Florentiae edito anno MDLXXVIII. typis Georgii Mariscotti, quo lectissimis Epigrammatis gesta Serenissimi Cosmi Medicis Primi, Etruriae Magni Ducis, complexus est. De his enim priscae vetustatis monumentis meminit Lib. II. pag. 47. Ex his nonnulla doctorum virorum cura e teterrima temporum clade erepta sunt; eaque in Museo Bonarrotio etiam nunc visuntur; inter haec Miles Etruscus arenario lapidi incisus, cum litteris Etruscis, cuius iconismum vide inter monumenta Dempsteriano Operi addita Tabula LXXII. num. 2. Tom. I. pag. 389.

Ibi-

Ibidem etiam exstat stylobata, in quo vir personatus
Ascoliorum ludum agit, cuius iconismum supra vide
in Par. II. pag. 106.

IN ACADEMIAM LINGVAE ETRUSCAE
A M. COSMO FLORENTIAE INSTITVTAM
EPIGRAMMA

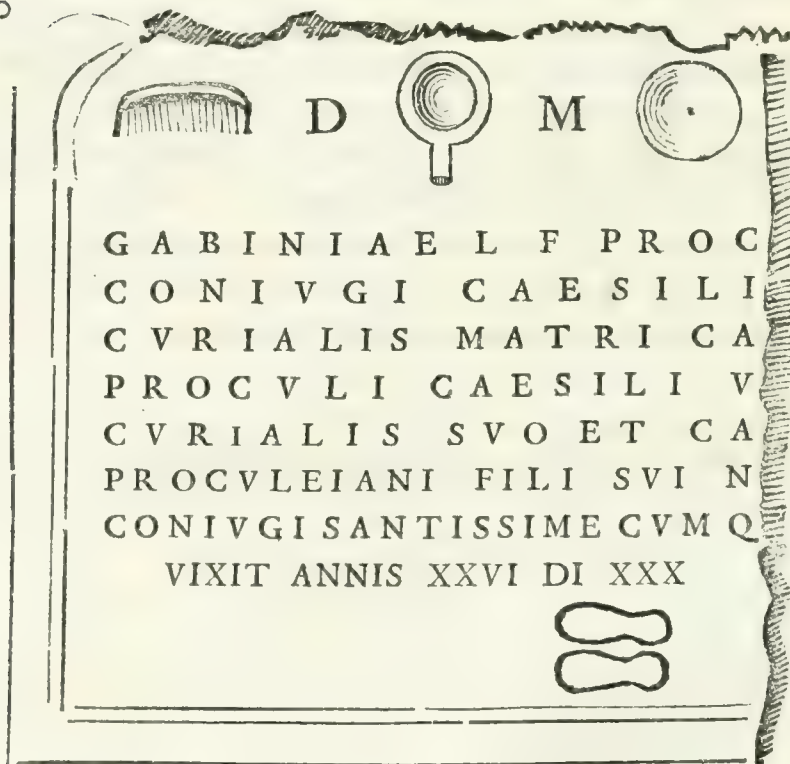
Doctissimo PETRO VICTORIO Patricio Senatorique
Florentino adscriptum.

*Eruta Faesuleis stant aenea signa ruinis ,
Etruscae docto carmine pressa notae :
Id pater invertit VICTORIVS ante Latinum :
Alternò impressit mox bonus aere Myron .
TYBRI quid insultas ? Fratrem quid Marte laceffis ?
Tuscave quid subdis libera colla iugo ?
Sive (quod est gravius) patrias dediscere voceis ,
Scribere , tumque loqui verba aliena iubes ?
Fiet uterque labor labentibus irritus annis :
LIBER erit Tuscus , nec tua verba loquens .
O mea conversis laetabere Tuscia Fatis :
Vique tibi ablatus sponte redibit honor :
Partaque LIBERTAS , precioque redempta , suique
Effeetos Tuscos iuris , ab imperio
Eximet externo ; & collectis rebus in unum
Audius antiquo proferet Imperium .
Surget & Etruscae rursus nova gloria Linguae ,
Gratior & priscis candidiorque notis .
Ditior Argolico , Latio & sermone , bonisque
Artibus hoc versis ore superbus erit
ARNVS : & excelsi non invisurus honori
Tybridis , ipse etiam Bella Duceisque canet .
Discendi studio Florentibus advena Terris
Extera gens Linguae capta lepore fluet .
MAGNVS & Etruscus Tuscae delubra Minervae
Ponet ; & Aedituis sacra colenda dabit :
Dum*

Tum

*Tum Florentini longo ac laeto agmine Cygni
 Carmine Tyrrbenum nomen ad astra ferent .
 Eque Palatino certatim monte Quirites
 Etrusco Phoebo thura preceisque ferent .
 Credite : Tiresiam nil fallunt postera : Phoebus
 Romuleo & Graio par quoque Tuscus erit .*

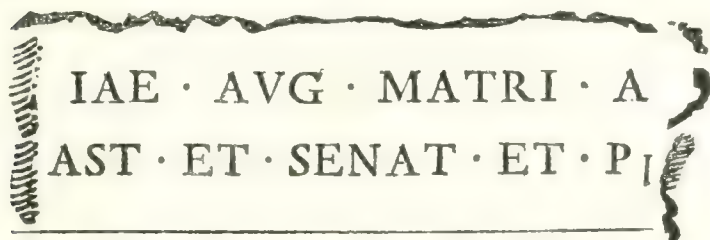
*In agro Pisano , in Castro Novo Misericordiae , in marmore
 alt. ped. Rom. II. & lat. ped. I. & unc. IV.*

30. Hunc e Barberinis Schedis, procul dubio Donianis, quas in Bibliotheca recondidit Ioannes Baptista Donius, Patricius Florentinus, edidit Fabrettus Cap. IV. n. 47. & Florentiae reperiri scripsit. Hunc diligenter exscripsit Nobilissimus Vir Thomas Albi-
 zius, a quo perhumaniter accepi.

*In fronte Ecclesiae S. Bartholomaei de Putignano, in Suburbano
Pisarum, secundo fere ab Urbe lapide; in marmore elegantibus
maioribusque litteris ita scriptum.*

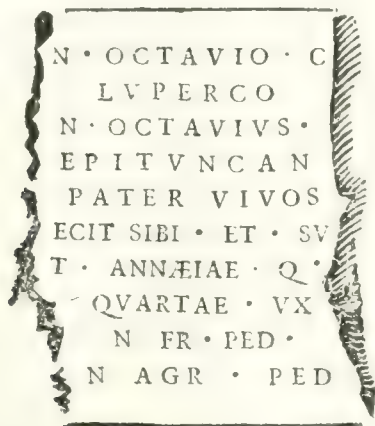
31

31. Non longe ab hac Ecclesia adhuc visuntur rudera & vestigia antiqui cuiusdam aedificii, e quo probabile est hoc marmoris fragmentum translatum fuisse: quod ita facile interpretatur: IULIAE. AVGVSTAE. MATRI AVGVSTORVM. Matri CASTRORVM ET. SENATVS. ET. Patriae. Ea est Iulia Domna Imperatoris Septimii Severi uxor, mater M. Aurelii Antonini, cognomento Caracallae, & Antonini Getae Caesarum. Pisanos non solum Hadriano, verum etiam Antoninis maxime devotos fuisse, iam alibi indicavimus.

Ibidem, sed in utroque margine fractum marmor.

32

32. Has inscriptiones diligenter exscripsit atque humanissime ad me misit Nobilissimus Comes Ioannes ex Comitibus Guidiis, ex Equestri Ordine D. Stephani.

Senis, in Aedibus Nobb. Sanfedoniorum.

33.

M · F O N T E I O · C · F ·
 S A B · B A L B O
 E T T I T I A E · Q · F ·
 T E R T I A E V X S O R I F I L I
 P O S V E R V N T E X
 T E S T A M E N T O P A T R I S

33. Titulum hunc sepulcralem, cum Cinerario Etrusco & operculo Urnae Etruscae, descriptum delineatumque ad me misit Vir Splendidissimus Ioannes Sanfedonius, Patricius Senensis, cuius in praediis haec monumenta nuper inventa sunt. Fonteia gens plebeia fuit, cuius nummos exhibet F. Urfinus.

In Parte I. Inscriptionum antiquarum in Etruriae Urbibus exstantium pag. 316. n. 64. pervulgavimus insignem illam tabulam marmoream, in aedibus Nobb. Rodulphiorum adfixam, in qua natalis dies Augusti & Tiberii Caesarum, & Liviae quotannis divinis honoribus ludisque celebrari in perpetuum decretum est. Florentiae erutam plures auctores adfirmarunt, quos indicavimus. Omisimus Petrum Victorium virum doctissimum, qui eam ad epistolam tertiam inter familiares Ciceronis Lib. VII. illustrat, ac se vidisse ita testatur: *Antiquus Florentiae lapis est, in quo hoc nomen (nempe COS non COSS.) eodem pacto scriptum invenitur:*

TI · CAESARE · TERT · GERMANICO · CAESARE · ITER COS ·

Continet autem quaedam, quae ad historiam pertinent, & sane cognitu indigna non sunt. De quo eo libentius mentio.

tionem feci, quod qui ea quae in lapidibus leguntur, in volumen redigerunt, & Epigrammata antiquae Urbis, inscripserunt, truncum illud incertumque adposuere: in privata autem domo parieti adfixum est, non longe a Porta, quam D. Galli vulgo appellant. Haud igitur dubium est pertinere ad Coloniam Florentinorum, in qua tunc cum divini honores decreti sunt, Duumviri fuere Cn. Acceius Rufus Lutatius, Arnensi Tribu census, & T. Petillius. Non solum in Scaptia, verum etiam in Arnensi Tribu Florentinos cives adscriptos suffragii ius habuisse, aperte declarat lapis militaris ab Ughellio adlatus in Italia Sacra, ubi de Florentina Ecclesia agit, pag. 6. novissimae editionis Venetae, quem exstare adfirmat in via Cassia ad tria Tuguria.

L · ACRISCHIO · L · F · ARN ·
 ACTHO · FLORENTIA
 EVOKATO · TITI · AVG · MIL · LEG
 XXI · MINER ·
 MILIT · ANN · XXXVI · VIX ·
 ANN · LXXIX ·
 M · ACRISCHIVS · L · F · ARN ·
 SABINVS
 T · F · C

En alium lapidem, Romae exstantem apud Cardinalem Caesium, quem profert Fabrettus ex Schedis Vaticanis Cap. IX. n. 154. ex quo discimus T. Flavium Felicem Florentinum, Titi Vespasiani Imperatoris Veteranum militem fuisse, ac Romilia Tribu censum.

DIS · MAN · S
 L · DAMARIONI · L · F · ROM
 GENIANO
 EVOKAT · AVG · IN · PRAET
 VIX · ANN · LVIII · M · III
 D · XIII
 H · S · E
 T · FLAVIVS · T · F · ROM · FELIX
 FLORENTIA ·
 VETER · AVG · N · T · VESPAS
 FRAT · PISSIM · F · C
 IN · F · P · VI · IN · A · P · IV

Dum haec scriberem, opportune pro sua in me singulari humanitate, hos titulos elegantissimos mihi dono dedit V. C. Franciscus Ficoronius, omnibus antiquariae eruditionis cultoribus notus, quibus meum Museum exornavi.

34

M · VISPANIVS
 NARCISSVS
 ROGATOR · AB · SCAENA

35

P · VINICIVS
 P · L · LACES
 COMOED · V · AN · XXXI

34. Qui fuerint ROGATORES AB SCANA, diserte explicat in eleganti opere nuper edito de Scaenicis Personis veterum Romanorum Cap. LV. idem amicissimus Ficoronius, adducta Plutarchi auctoritate, qui memorat, Lucillum rogatum, ut praeberet scaenicas vestes centum; non centum, sed ducentas commodasse. Idem exemplum adfert & amplificat Horatius Lib. I. Epistola VI. vers. 40. ubi ridet eos, qui multos ad magnificen-

ficentiam servos aiebant, & qui copiosam habebant inutilēque supelleſtilem, tineaſ furibuſque paſcendis idoneam.

Cblamydes Lucullus, ut aiunt,

Si poſſet centum ſcaenae praebere, rogatus:

Qui poſſum tot? ait: tamen & quaeram: & quot habeo

Mittam: poſt paullo ſcribit, ſibi millia quinque

Esſe domi cblamydum: partem, vel tolleret omnes.

Igitur fuere miniſtri, qui iuſſu Praeſecti ludi Scaenici, veſtes pro ſpectaculiſ rogabant, & commodatum accipiebant. Si quid mihi erit aliquando otii, Theatrales omnes antiquaſ inſcriptioneſ in unum corpus colligere & obſervationibuſ illuſtrare, mihi in animo eſt.

36

L · A X I V S
D A P H N V S
C H O R A V L E S

37

T Y R A N N V S
N O M E N C L A T
P O T I T I · M E S S A L L A E

36. CHORAVLES is erat, qui in theatralibuſ ludibia canebat. Tibiarum uſum in ſpectaculiſ Romani ab Etruſciſ didicerunt. NOMENCLATORIS ſervi munuſ fuit nomina obviuſ ſuggerere dominis, vel ut eoſ co- gnoſcerent, blandeque exciperent, vel ſalutarent. Hinc Pliniuſ Lib. XIX. Cap. II. *Alieniſ pedibuſ ambulamus, alieniſ oculiſ agnoſcimuſ, aliena memoria ſalutamuſ, aliena vivimuſ opera.* Id ipſum etiam hodie apud otioſoſ quodaſ diviteſ durat.

38

P · A R R E N V S · P · L · L ·	Q V I R I N I V S
F O R T V N A T V S	T V S C V S

39

G E N I O
P L E B E I

39. Genii adſignati Plebi, nulla fit mentio in editiſ inſcriptionibuſ apud Gruſterum, Reineſium & Fabretum.

tum. Genii Populi Romani frequens mentio in vetustis faxis & in nummis.

DIS · MAN · SAC ·
IVLIA EVTYCHIA
VIX ANNIS · XX
L · CALPVRNIVS · MELICERTVS
CONIVGI · CARISSIMAE · B · M · F ·
DEQVA · NIHIL · DOLVIT · NISI · MORTEM

D · MARIVS · Y · L ·
EX ORIENS

V · A · XXXV

HVNC · LEGES · LETI · PREPOS *sic*

TERE ERIPVERE

MATRI · QVAE VT ANNIS

MORTI · QVOQ · ESSET PRIOR

D S · M
AVRELIA FECV
Nda ARICTOLAo
MARITO CARISSI
MO dVLCISSIMO
BENEMERENTI CVN
QVO VIXI ANNIS XXV
M · VI · DIEBVS VIII

LOCVM · C · CALVISI
BACCHI · SIBI · ET ·
FRATRI · ET · AMICIS

ANTONIA SALVIA
MATER
L · PONTI · ACTARI

A · METILIVS · A · L ·
PALLAEVS

VMBRIAE
M · L · STACTENIS

P · CORNELIVS
D L
IANVARIVS

HOSTIA
M · L · SOTERIS

40. DE QVA NIHIL . DOLVIT . NISI . MORTEM .
 Supplendum EIVS . Non raro in sepulcrorum titulis
 hae clausulae doloris, mutuique adfectus coniugum,
 itemque parentum in filios leguntur . In alio titulo,
 qui exstat in Museo Suburbano Strozio, vir coniugis
 suae fato functae desiderium ita testatur: NIHIL . DO-
 LVI . NISI . QVOD ME RELIQUID . hoc est RELIQUIT .
 Vide in Parte I. huius operis pag. 413. num. 247. In
 alio lapide Musei Corfiniae Gentis Principum, ibidem
 pag. 149. num. 61. FILIVS . FACERE . QVOD . DEBV-
 ERAT . PATRI . MORS . INIQA INTERCESSIT . FILIO
 FECIT PATER . Fabrettus impatientis doloris clausu-
 las adnotat in pluribus inscriptionibus, quas adfert
 Cap. III. pag. 236. & in hac, pag. 237. num. 633.

TI . CLAVDIO . NICIATI
 VIX . ANN . XII . M . X . D . XX . ET
 CLAVDIAE NICE
 VIX . ANN . II . M . XI . D . XXIII
 CLAVDIA . AGAPOMENE
 FILIIS . SVIS . INFELICISSIMIS . QVI
 ETATE . SVA . NON . SVNT . FRVNITI
 FECIT . MATER . SCELERATA . ET . SIBI . ET
 LIBERT . LIBERTAB . Q . POST . Q . EORVM

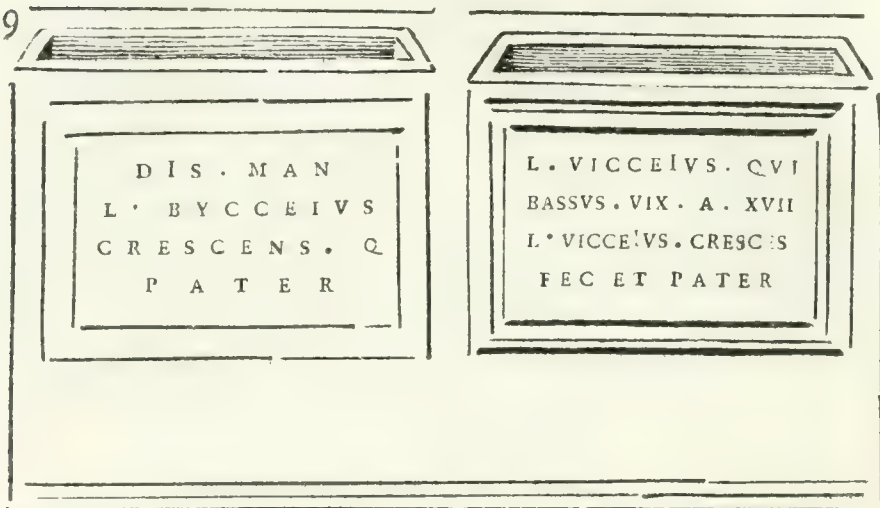
Aliud exemplum habes in titulo, qui consequitur
 num. 41.

42. D . S . M . Adnotanda perrara postpositio for-
 mulae dedicationis consuetae. *Diis sacrum Manibus* .
 Eo etiam mihi carior gratiorque est hic titulus, quia figu-
 rae litterarum ac praesertim, nempe S adamussim ex-
 primunt characteres, quibus Florentinarum Pande-
 ctarum venerandi Codices exarati sunt, & in Floren-
 tino Magni Ducis Etruriae Gazophylacio religio-
 sissime adservantur.

In marmoreo Sepulcro, in quo duo loculi intus excavati sunt; in utroque angulo Genius sculptus est, aviculam in sinu fovens; sub utroque titulo Genii ludentes, hinc inde Sphinges; titulos dividit columella, cui imposita persona passis capillis: exstat in meo Museo.

49

49. Hoc parvum sepulcrum, sive bisomum (nam longitudine duos Romanos pedes aequat, unum vero altitudine) in duos loculos, medio interiecto marmoreo pariete, dispertitum est, ut in eo conditi tum patris tum filii cineres, seorsim conquiescerent, proprioque titulo responderent. Interdum veteres cavebant, ut ossa & cineres simul in eadem urna una coniicerentur & commiscerentur; cuius fidei mutuique adfectus testimonium habemus ex lapide Musei Suburbani Strozii, quem produximus pag. 420. num. 274. quem si otium est vide in Parte I. huius operis. Saepe numero in antiquis titulis mentio fit *bisomi*, *trifomi* & *quadrisomi*; in quibus, quum sepulcrorum magnitudo humandis corporibus non respondeat, dubio procul credendum est in his non corpora, sed cineres conditos fuisse. Elegantissimum hoc sepulcrum tamquam perenne humanitatis atque amoris erga me sui argumentum mihi dono dedit Illustrissimus ac Reverendissimus Praeful, D. Joannes Lucius, Collensi urbe oriun-

oriundus, Patricius Florentinus, Baptistarii idemque Basilicae Florentinae S. Joannis Praepositus, eximiis meritis ac virtutibus ornatissimus, qui illud item dono accepit a splendidissimo Viro Antonio Taglia, Patricio Collensi Equite D. Stephani; cuius in praediis in agro Collensi inter Florentiam & Senas, (locus dicitur *ad Scarna*) paucis ab hinc annis inventum est, dum rusticus terram circa rudera quaedam effoderet; quo etiam in loco aurea numismata inventa, & parietes lapidibus quadratis exstructis, & tectorio opere inductis, qui quadrata forma aedificium conficiebant; in singulis vero erant maiores loculi, vulgo *nicchie*, phrygio opere, quamquam rudi, exornati; qui, quum adhuc supersint, indicant vetustissimum hypogaeum sive defunctorum conditorium fuisse. In Collensi agro eruta quoque sunt veterum Etruscorum monumenta, cryptae litteris Etruscis inscriptae, quae curante Amplissimo Senatore Philippo Bonarrotio editae sunt in Dempsteriano Opere. Idem vigilantissimus Praepositus Lucius complura mihi ostendit veterum Deorum Etruscorum signa ex aere, quae in Collensi agro nuper eruta sunt, e quorum numero aliquot mox seligam, quae lucem desiderant.

Marmoreus Titulus sequens, olim Neapoli in Museo Andreinio, nunc in meo exstat.

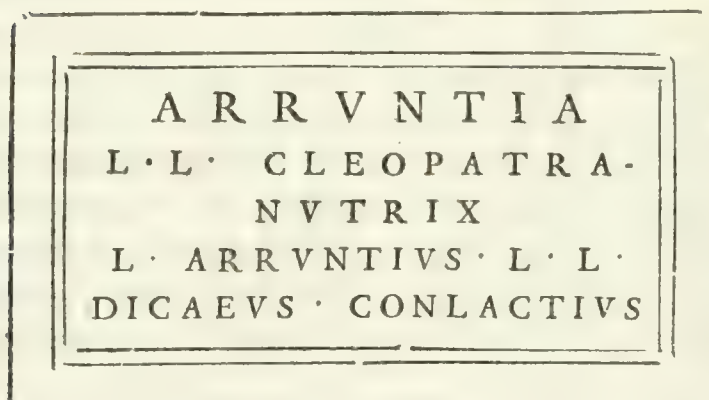
D	•	M
M	•	C O C C E I O
Z O S I M O	•	I V N
I A	•	P H I L V M E N E
C O N I V G I	•	B • M • V I X
A N	•	X X V I I • M • I I I

sic

Florentiae , in Museo Riccardio
exstant, quae heic nunc pri-
mum in lucem proferuntur
inscriptiones.

*In arcula marmorea, cuius operculum, alteri arculae inservisse videtur.
In eo sculptum est bucranium coronatum, hinc simpucium, hinc
patera. Titulus vero, cuius latera rosae seu flores quadrifolii
exornant, ita se habet.*

50

50 CONLACTIVS. Idem significat hoc vocabulum ac
CONLACTANEVS & CONLACTEVS, συγγάλακτος, σύντροφος,
quae non raro occurrunt in vetustis titulis sepulcro-
rum : item Machabeorum Lib. II. Cap. IX. vers. 29.
Actorum Apostolorum Cap. XIII. vers. 1. *Erant au-
tem in Ecclesia, quae erat Antiochiae, prophetae & do-
ctores, in quibus Barnabas & Simon, & Manaben, qui
erat Herodis Tetrarchae collactaneus, & Saulus.* CON-
LACTIVS igitur is, qui iisdem mammis nutritus est,
vel simul educatus.

Ibi-

Ibidem ; in Urna marmorea utrimque ansata, ovalis figurae, operculo clausa, in qua ossicula & cineres inventi sunt.

51

D	M
MAECENATIAE · IANVARIAE	
TI CLAUDIVS · POLYCARPVS	
CONIVGI · BEN · MER · FECI	

Ibidem ; in Urna marmorea, ovalis figurae, quam pro manubriis utrimque aquilae exornant.

52

P · AEL · RVFINVO   sic
FRVM · LEG · VII CL

In eius basi

HEREDES FECERVNT

52 Hoc est: *Publio Aelio Rufino, Frumentario Legionis Septimae Claudiae, Heredes fecerunt.* De Frumentariis Legionariis alibi nonnulla adnotavi. Altera quoque Urna marmorea perelegans exstat in eodem Museo, ovalis figurae & striata, sed absque titulo.

Florentiae, in fodiendis fundamentis Florentinae Arcis anno MDXXXIV.

III. Non. Julias, inventae sunt sequentes Inscriptiones, quae periere.

53

D · M
T · MAMILIO
CASTO
MAMILIA
ADIECTA
FECIT
CONIVGI
BEN · MER ·

54

V · D · M · F ·
EVPHROSYNVS
ZOSIMENI
CONSERVAE
BENE
MERENTI

Inventa quoque sunt aerea numismata, cum his literis.

I. L · CAESAR DIVI AVG · F · AVGVSTVS IMP · VIII.

In postica TIB · POTEST · XXIII ·

PONTIF · MAXIM · S · C ·

II. Item SALVIVS OTHO III VIR · S · C ·

III. Item L · SVRDINIVS III VIR S · C · Haec exscripsi ex Schedis, quae apud me exstant, &, ut mihi videtur, conlatis characteribus, celeberrimi viri Fulvii Ursini manu conscriptis. Complura, quae olim apud nos exstabant vetera monumenta, Florentinorum Coloniae eximia decora, ab interitu & oblivione vindicarunt egregii viri Petrus Victorius, Borghinius, aliique; sed plurima maiorum nostrorum incuria perierunt, in calcem redacta & in substructionibus proiecta, quod pluribus exemplis, quae nobis legentibus horrorem iniiciunt, ostendit praelaudatus Vincentius Borghinius, ubi differit de origine Florentiae. Idem factum, sua quoque tempestate saevum & miserandum, doluit ingenueque testatus est Frater Ioannes Iucundus Veronensis in Epistolis, quas praeposuit veterum Inscriptionum Syntagmati, quas utpote ineditas, operae pretium me facturum duxi, gratiamque eruditorum initurum, si heic in medium eas proferrem; quod eo lubentius facio, quia saepius huius egregii operis memini in meo Commentario ad Columbarium Libertorum & Servorum Liviae Augustae ac Caesarum, & ad Donianas Inscriptiones, atque alibi saepenumero. Codex ille numbranaceus elegantissime scriptus, olim in Bibliotheca sua adservabat Cl. Antonius Franciscus Marmius, Eques D. Stephani; nunc exstat in Bibliotheca Magliabechiana, cui librariam omnem suam suppellectilem idem Marmius Eques, nuper fato functus, publico bono, testamento legavit.

F R A-

FRATER IOANNES IVCVNDVS

VERONENSIS

REVEREN. IN CHRISTO PATRI, ET DOMINO,

D. LVD. DE AGNELLIS

MANTVANO

Divini muneris gratia Consentino Archiepiscopo.

Sal. P. D.

„ PRisca Urbis Romae facies, venerande Pontifex,
 „ adeo est immutata, ut quae in veterum Aucto-
 „ rum libris legimus, vix intelligere possimus: atque
 „ illi ipsi qui meliores se rerum priscarum inquisitores
 „ existimant, saepenumero minus scire comperiantur:
 „ praesertim quia auctores, qui haec scriptis mandave-
 „ re, adeo mendosi & corrupti sunt: ut ipsi semet non
 „ recognoscerent si ad has auras iterum remearent.
 „ Quin etiam etsi incorrupti habentur, haudquaquam
 „ satis nobis usui essent, nisi & nos videremus quae
 „ ipsi viderunt. Ruinae tamen ipsius Urbis multae
 „ exstant: ex quibus item novae ruinae in dies fiunt.
 „ Quamobrem difficile est de epigrammatis, ceteris-
 „ que quae supersunt Romanis reliquiis, certi aliquid
 „ adferre; earum maxime, quae mole non sistunt aedi-
 „ ficiorum. Nam, quae hodie sunt in Circo Flami-
 „ nio, cras in Tarpeio colle invenies, atque utinam
 „ non in fornace potius, vel rusticae domunculae basi.
 „ Quod enim ab diligente olim in conspicuo loco posi-
 „ tum fixumque fuit, ab negligente, & antiquitatis
 „ minime studioso mox erutum, & in frustra dissectum,
 „ equorum pedibus calcari, conterique animadvertes.
 „ Saepe itaque huiusmodi oculis obiectum spectaculum,

„ lum, ad varia rerum priscarum indaganda monumen-
„ ta tenue hoc meum movit ingenium; ne memorias
„ maiorum nostrorum postremo quasi excidio deperire
„ per ignaviam viderem. Ad quam rem conficien-
„ dam, cum neque opes, neque facultas satis suppete-
„ rent: animum applicui ad ea dumtaxat quae inge-
„ nio, vigiliis & industria, absque sumptu & impen-
„ sa fieri posse arbitratus sum: quaeque potentum men-
„ tes sua pulchritudine, & bonitate excitare possent:
„ Inter quae Epigrammata pleraque collegi, quae tuo
„ auspicio aeterna fieri ac posteritati tradi possint: quo-
„ rum marmora aeneaeque tabulae in horas frangun-
„ tur, funduntur, pereunt. Memoria me tenet multa-
„ rum rerum, quas ipse vidi, quasque consulto praete-
„ reo, ne mihi lacrymas tibiue antiquitatis observan-
„ tissimo excutiam: referam tamen quae ab aliis acce-
„ pi. Nam praeter circos, theatra, amphitheatra,
„ thermas, templa, arcus, columnas, porticus, areas,
„ mutatoria, nymphaea, balnea, capitolia, atria,
„ sacella, aedes, aediculas, palatia, cohortium excu-
„ bitoria, macella, lacus, insulas, bibliothecas, hor-
„ rea, pistrina, pontes, fora, aquaeductus, colossos,
„ naumachias, sepulchra, pyramides, obeliscos, col-
„ les, campos, hortos, moenia, portus, vivaria, vias,
„ cellas, ceteraque huiusmodi loca & aedificia, quo-
„ rum aliqua ita evulsa sunt, ut non modo eorum pars
„ ulla videatur, sed nec ubi fuerit cognoscatur. Ali-
„ qua vero non sine maximo animi dolore tempestate
„ hac nostra destrui vidimus: sunt qui affirmant ma-
„ gnos se calcis cumulos ex solis epigrammatum frag-
„ mentis vidisse congestos. Nec desunt qui gloriantur
„ totius suae (& latae quidem) domus fundamenta
„ ex solis statuarum membris iacta esse. Quid est quod
„ non diras imprecemur his sanctae vetustatis violato-
„ ribus? Scinderent alia, comburerent, absumerent:
„ epigrammatis saltem, & statuis parcerent, quae ma-
„ „ 10.

„ iores nostri tanto artificio ac dignitate elaborata re-
„ liquere. Nam quid in illis, Venerande Praeful, ar-
„ gutiae, brevitatis, elegantiae, orthographiae; in istis
„ symmetriae, perfectionis, gratiae, maiestatis fuisse
„ existimas, cum pauca, quae nostros non effugerunt
„ oculos, tantam de se excitent admirationem, & pri-
„ scorum ingenia monstrent consummatissima? Sed
„ quid plura tibi in hoc genere commemorem, qui
„ longe melius haec omnia nosti, & bene in hoc quo-
„ que, ut in ceteris Christianae Reipublicae negociis,
„ honestissime, ac prudentissime consulis, dum litte-
„ ras a situ vindicas, & ne pereant, in unum volu-
„ men Epigrammata ipsa redigi iubes? Ego vero, etsi,
„ ut dixi, arduum est ex ruinis integrum aliquid
„ eruere; tamen impulsu tuo quicquid diligentia, & la-
„ bore consequi potui, id omne huic libro adscripsi:
„ & quanquam plura mihi se se offerrent, vel a me ipso
„ parum cogitata, vel ab aliis utcunque excerpta; ta-
„ men praeter ea quae vidi, quaeque accurate exscripsi,
„ in hoc volumen nihil congeffi: ut, si non facultate,
„ & doctrina, fide tamen ac diligentia legentibus sa-
„ tisfacere. Quod si quam hinc litterarum studiosi
„ capient voluptatem, non mihi quidem, sed clemen-
„ tiae tuae referri debet acceptum, qui ad id me etiam
„ litteris compulisti, curante Bartholomaeo Sanvito
„ tui amantissimo, ut hoc qualecunque est opus nomini
„ tuo iure meritoque dedicarem: cum unus sis ad quem
„ potissimum pertineat cura Vetustatis; cuius studiosis-
„ simus semper fuisti, verum Latini nominis decus
„ & lumen, in quo omnes bonae artes conquiescunt.
„ Vale feliciter, humani generis amor & deliciae.

FRATER IOANNES IVCVNDVS

VERONENSIS

REVEREN. PATRI ET DOMINO

D. LVD. DE AGNELLIS

Archiepiscopo Consentino.

Sal. P. D.

„ CRedo plerosque, Venerande Praeful, cum legerint
 „ Epigrammata, quae collegi, si in mendam ali-
 „ quam inciderint, admiraturos: & si ad ea venerint, quae
 „ minus fortasse placebunt, me ignorantiae, aut negli-
 „ gentiae infimulatu-
 „ rorum; quarum alteram, etsi pro viribus
 „ effugere conatus sum; tamen cum in eis colligendis
 „ praecipua quadam doctrina, diligentia, usu, laborum
 „ tollerantia opus sit; priscorum quoque consuetudo &
 „ observantia, & characterum varietas nota esse debeat:
 „ imparem me tanto oneri ingenue fateri non erubesco.
 „ Alteram vero ut pellerem, sic insudavi, ut inter ipsam
 „ delectationem & laborem, omnem aetatem paene tran-
 „ segerim: atque ubi ego, vel quivis alius, de meo exem-
 „ plo addubitasset, iterum atque iterum ad ea perlegen-
 „ da redire non piguerit. Sed animadvertant, qui desi-
 „ diam & errores in me retorquent, maiores nostros ho-
 „ mines fuisse, & eadem illis, quae & nobis, contigisse.
 „ Nam si polite, eleganter accurateque componebant, ipsi
 „ opificibus in aes, aut in marmora caedenda delega-
 „ bant; qui cum & litterarum ignari essent, & abunde
 „ errarent, tum eorum errata vel minime notabantur: vel
 „ littera non commode, aut sine lapidis iactura superin-
 „ duci poterat. Orthographiae quoque consuetudinem,
 „ quam modo servare videmur, & religionis ritus, quos
 „ nunc tenemus, prisci illi non habebant; sed opinionibus
 „ aliis

„ aliis inserviebant: quamobrem & vivendi modum, & di-
 „ scendi atque scribendi stilum dissimilem observabant;
 „ qui cum illorum temporum proprius ac frequens esset,
 „ a nostris omnino alienus, & quasi orbe altero conquisi-
 „ tus videtur: ita ut id nobis contingat, quod obscuro lo-
 „ co natis hominibus, qui parvam vel nullam avorum me-
 „ moriam tenent. In barbariem etenim incidimus; quae
 „ quia clarissima a plerisque existimatur, quam si, ut cul-
 „ tum illum priscumque stilum, longa interciperet aetas:
 „ & eam, ut illi contigit, contrariis moribus conarentur
 „ obliterare posteris: nec artium ad restitutionem, nec in-
 „ geniorum valerent vires, quod de disertissima lingua
 „ exactissimisque actionibus illis minime fas est dicere.
 „ Vehemens nimis digressus mihi videor, plusquam haec
 „ velit epistola. Sed veniamus ad nostra Epigrammata;
 „ quae forsan minus satisficient, quia urnas, bases, episty-
 „ lia, marmora, aras, columnas, tabulas, & eius gene-
 „ ris reliqua cum iisdem marginibus, zophoris, coronis,
 „ signis aliisque ornamentis, sive etiam fracturis, & de-
 „ sectibus non finxerim; totidemque lineas, quot habent
 „ illa non fecerim. Cum enim hominum iudicia non ea-
 „ dem sint, qui meliora splendidioraque adverterint,
 „ facile intelligent aliud esse Epigrammata ad libri or-
 „ dinem formamque redigere; & aliud picturas compo-
 „ nere, semotamque a pictura quaerere doctrinam, quam
 „ in hoc genere primo intendimus. Nam, si ea pingere
 „ (ut quidam voluissent) curassemus; oportuisset char-
 „ tarum formas, quoquo versus ad marmorum, tabula-
 „ rum scripturarumve discrimina coaptare: quod non
 „ librorum ordini & aequalitati; sed schedularum confu-
 „ sioni convenire perspicuum est: cum ex eis aliqua adeo
 „ magna sint, quod formam omnem paginarum exce-
 „ dunt; & aliqua adeo parva, ut vix lineam occupent:
 „ quorum si plura in eandem chartam comprimere vo-
 „ luero, tantam ibi deformitatem inducent, quod libri
 „ ordinem omnem pulchritudinemque confundent. Sed

„ cum multiplices sint hominum cogitationes ; nec quis-
„ quam diu in eodem consistat vestigio : non desunt
„ etiam qui meam de pluribus Epigrammatum difficul-
„ tatibus interpretationem enixius requirant , insuperque
„ suadeant non passim omnia , sed ea solum conscribere ,
„ quae suo nos lepore alliciant , vel singularitate quadam
„ excellant : quibus satis respondere mihi videor , si vati-
„ cinatoribus similes , temerariosque omnes iudicaverim ,
„ qui ea omnia intelligere professi fuerint : cum praeter
„ illa , quae nota sunt omnibus , quaedam adeo cognitu
„ difficilia sunt , ut non nisi ab eo qui auctor fuit , intel-
„ ligi posse existimem . In eandem nempe cogitationem
„ incidere , quam ille qui composuit : adeo difficillimum
„ & quasi impossibile videtur ; ita ut huiusmodi praeterita
„ non minus nobis ignota , quam futura putem . Ea au-
„ tem sola excerpere , quae digniora videntur , neglectis
„ aliis , indignum censui , ne cum paucis satisfecero , plu-
„ ribus antiquitatum studiosis curiosisque ulterius inqui-
„ rendi studium relinquam , eosque integra fraudem vo-
„ luptate : cum pauca admodum sint , quae vel commodi
„ aliquid , vel utilitatis , vel eruditionis , vel affectatae
„ cognitionis non habeant . Haecenus satis mihi de meo
„ exemplo dubitantibus , curiosisque requirentibus satis-
„ fecisse videor , non tamen desiderio meo , quod me
„ (quoniam urgent dies noctesque) ad plurima indaganda
„ impellit . Vetustates namque tantae sunt apud me ve-
„ nerationis , ut non nisi viris dignis mihi digna vide-
„ antur . Antiquae enim Urbis Romae virtuti quantum
„ debeat posteritas omnis , cum multi sciant , tum maxi-
„ me qui legerunt , & reliquias eius cognoverunt : hi
„ namque , si temporum illius curricula & acta repetent ,
„ facile intelligent , nos inde divinarum , humanarum ,
„ publicarum , privatarumque rerum notitiam & usum
„ habere . Quoniam igitur grandis eius est opinio , & res
„ maxima ; nunquam huius partis onus subivissem , Ob-
„ servandissime Consentine Pontifex , nisi tua fretus au-
„ ctio-

„ floritate . Sed forsā persuadebas tibi , me orbem uni-
„ versum Antiquitatis studio peragrasse , & locorum om-
„ nium Epigrammata collegisse : & certe , si inspexeris
„ quo semper flagrauerim desiderio , quis amor , quaeue
„ mihi insit delectatio , non fallebaris ; & nisi multa , &
„ varia se mihi obiecissent , quae meum institutum stu-
„ diumque interpellarent , nec locorum distantia , nec
„ viarum longitudo , nec labor me ab incoepto deterruis-
„ sent . Sed eius generis ea fuere , ut non modo exteras
„ provincias , sed nec Italiam totam videre potuerim .
„ Cum igitur ad id obeundum pro voluntate non fu-
„ bessent nec vires , nec expeditum iter ; me ipsum com-
„ pescui , & voluntatem viribus parem feci , nec tamen
„ a studio non destiti : quin ea quae ipse videre non po-
„ tui , ab aliis perquisiverim , & alienae fidei me commi-
„ serim , ut animo meo flagranti , quoad possem , satisfac-
„ cerem . Cum ergo in superiori volumine annotaui ,
„ quae propriis laboribus atque sudoribus congeffi ; ope-
„ rae pretium duxi , etiam ea quae ab amicis , & dignissi-
„ mis diligentissimisque viris accepi , in sequens opus de-
„ scribere ; & tibi quoque ex alienis laboribus aliquam
„ asserre voluptatem . Id tamen te nosse certo scio , ho-
„ minibus raram omni ex parte vim esse atque virtutem ;
„ quod & in me , & in aliis , duce experimento , saepissi-
„ me deprehendi , communemque hanc mortalium con-
„ ditionem esse cognovi , qui cum hac vel illa virtute
„ abundant , reliquis carent . Quamobrem , etsi nefas est
„ mihi his , a quibus Epigrammata ipsa suscepi , non cre-
„ dere ; certitudini meae tamen non placet aequare , ne
„ quis errores , si quos exempla collata exemplaribus in-
„ venerit , mihi adscribat . Libenti igitur animo , Dignif-
„ sime Constantine Praeful , munuscula mea accipe , quae
„ etsi parva sint , laboribus tamen certe vacua minime
„ fuerunt . Vale .

Priorem epistolam iisdem plane verbis praeposuit Frater Ioannes Incundus Veronensis alteri Cōdici, qui earundem Inscriptionum undique collectarum Syntagma continebat, quem dedicavit Magnifico Viro, bonarum artium vindici atque amplificatori optimo, Laurentio Medici. In fine vero haec ad eum scribit: *Quod si quam hinc litterarum studiosi capiant voluptatem, non mihi quidem id, sed tibi, uni referri debet acceptum, qui ad id me etiam litteris compulisti, curante Alexandro Cortesio tui observantissimo, ut hoc, qualecumque est, nomini tuo iure meritoque dedicarem: cum unus sis, ad quem potissimum pertineat cura Vetustatis, cuius studiosissimus semper fuisti, verum Latini nominis decus & lumen, in quo omnes bonae artes conquiescunt. Vale feliciter, humani generis amor & deliciae.*

Miscellaneorum, quae Politianus Laurentio Medici dedicavit, praefationem, ita absolvit: *Tu vale patrone iucundissime, & (quod facis) perge favere doctis, perge litteras excitare, perge a situ recipere rem Latinam, ab interitu Graecam, quo tui memoria nominis ab iniuria prorsus oblivionis asseratur.* Primus omnium Principum Laurentius Medices exemplo suo docuit quanto in pretio habenda sint eximia antiquorum artificum opera; nam sua tempestate summus omnium elegantiarum arbiter, ea undique magnis impensis conquisivit. De eius studio, harumque prisca aevi lauticiarum amore dixi in Praefatione Voluminis III. Musei Florentini pag. XII. Perlubet nunc id testimonio confirmare iisdemque verbis doctissimi viri Bernardi Oricellarii, Patricii Florentini, quem Erasmus Roterodamus Salustium alterum adpellavit. Haec enim narrat in libro, quem scripsit de bello Italico.

„ Hic me studium caritasque litterarum antiqui-
 „ tatis admonet, ut non possim non deplorare inter
 „ subitas fundatissimae familiae ruinas, Mediceam bi-
 „ bliothecam, insignesque thesauros; quorum pars a
 „ Gal-

„ Gallis, pars a paucis e nostris, rem turpissimam
„ honesta specie praetendentibus, furacissime subrepta
„ sunt: intimis abditisque locis aedium, ubi illi re-
„ conditi fuerant, perscrutatis: quae sic ornatae exti-
„ tere, ut vel splendidissimae urbi ornamento forent.
„ Erant sane thesauri veteres, pacis diuturnae, regiae-
„ que opulentiae ornamenta, undique toto orbe conge-
„ sta. Nam cum iam pridem gens Medicea floreret
„ omnibus copiis, terra marique cuncta exquirere,
„ dum sibi Graecarum, Latinarumque litterarum mo-
„ numenta, toreumata, gemmas, margaritas aliaque
„ huiusmodi opere naturae simul, & antiquo artifi-
„ cio conspicua, compararent. Quo factum est, longo
„ aevo, quo haec familia stetit, ut si quid praeter
„ cetera insigne ex antiquitate saevitiaeque temporum
„ superfuisset, veterum scriptorum codices, vasa, e
„ sardonice, ceterisque gemmis caelata, Deliaca, at-
„ que Corinthia, lapilli multiplici sculptura, colore-
„ que peregregii; praeterea signa, tabulae, aurum,
„ argentumque signatum perantiquo opere, multa,
„ atque lauta supellex, cuncta quae animum, oculos-
„ que accenderent, undique in domum Mediceam
„ confluerent. Testimonio sunt litterae gemmis ipsis
„ incisae, Laurentii nomen praeferentes, quas ille sibi
„ familiaeque suae prospiciens scalpendas curavit, fu-
„ turum ad posteros regii splendoris monumentum:
„ licet enim ex his coniectari, fuisse aliquando apud
„ Medices aequa proportionem reliqua. Testantur iti-
„ dem Aristotelis Graeci interpretes, ceterique vetu-
„ stissimi scriptores, quos Laurentius, ut erueret ex
„ intima Graecia, penetralibusque Turcarum regis,
„ misit Janum Lascarem Graecum hominem, & ab
„ imperatoribus ipsis ortum; qui cum popularibus fa-
„ cile conciliata gratia, praestitit quod ante eum ne-
„ mo; praestruxitque aditum ad eruenda cetera eiuf-
„ dem generis, quae inter spolia capta de Graecis
„ af-

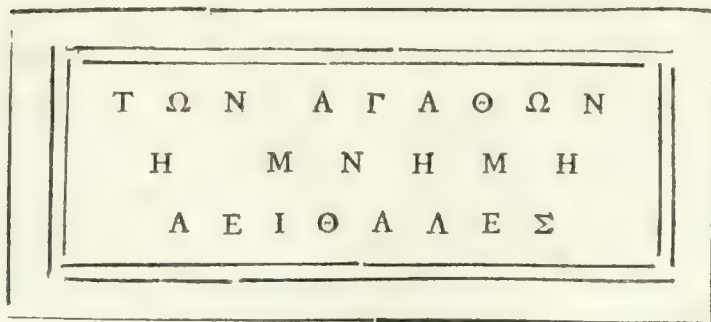
„ asservantur, ni mors acerba Laurentium praeripuisset. Haec omnia magno conquisita studio, summisque parta opibus, & ad multum aevi in deliciis habita, quibus nihil nobilius, nihil Florentiae quod magis visendum putaretur, uno puncto temporis in praedam cessere. Tanta Gallorum avaritia, perfidiaque nostrorum fuit.

Dum haec scriberem perrarum eiusdem Magnifici Laurentii Medicis numisma ex aere mediocris magnitudinis mihi perhumaniter ostendit V. C. Philippus Baro de Stosch, omnis antiquitatis peritissimus. In antica cernitur caput eiusdem Laurentii nudum, cui imminet stella, quae tamen in eadem linea litterarum est, quae ita scriptae sunt: LAV. R. MED. hoc est *Laurentius Medices*: In adversa parte laurea corona, in medio haec epigraphe in quinque lineas distributa: VT LAVRVS SEMPER LAVRENTI FAMA VIGEBIT.

Huc pertinet inscriptio Graeca, quae legitur in antiquo vase marmoreo eximii operis, altitudinis duorum fere pedum Graecorum, quod non sine voluptate cernitur in vestibulo Medicei Musei. Pro ansis illud utrimque ornant capita Jovis Hammonis: undique vero inter folia elegantissima ludunt volitantes aviculae.

Inscriptio eiusdem Vasis ita se habet.

55

55 Id est: *Bonorum memoria semper virescens.*
In servandis atque ab oblivione & interitu vindican-

candis priscae aetatis monumentis, quanta semper fuerit Mediceorum Principum cura, ut id clarius luculentiusque eluceat, lubet heic adiicere epistolam Leonis X. Pontificis Maximi iussu scriptam Raphaeli Sanctio Urbinati a Petro Cardinale Bembo, quae edita est in Libro Epistolarum eius num. XXI.

RAPHAELI VRBINATI.

„ Cum ad Principis Apostolorum Fanum Roma-
 „ num exaedificandum maxime intersit, ut lapidum
 „ marmorisque copia, qua abundare nos oportet, do-
 „ mi potius habeatur, quam peregre advehatur: ex-
 „ ploratum autem mihi sit magnam eius rei faculta-
 „ tem Urbis ruinas suppeditare, effodique passim om-
 „ nis generis saxa fere ab omnibus, qui Romae, qui-
 „ que etiam prope Romam aedificare aliquid, vel
 „ omnino terram vertere & perrumpere moliuntur: te,
 „ quo magistro eius aedificationis utor, marmorum
 „ & lapidum omnium, qui Romae, quique extra
 „ Romam denum millium passuum spatio posthac
 „ eruentur, praefectum facio, ea de causa, ut quae
 „ ad eius Fani aedificationem idonea erunt, mihi
 „ emas. Quare mando omnibus hominibus, mediocri-
 „ bus, summis, infimis, qui posthac marmora quae-
 „ que, saxa omnis generis, intra eum, quem dixi loci
 „ spatium, eruent, effodient, ut te earum rerum prae-
 „ fectum de singulis erutis effossisve quamprimum
 „ certiores faciant. Id qui triduo non fecerit, ei a
 „ centum usque ad tercentorum summam aureorum,
 „ quae tibi videbitur, multa esto. Praeterea, quoni-
 „ am certior sum factus multum antiqui marmoris &
 „ saxi litteris monumentisque incisi (quae quidem
 „ saepe monumenta notam aliquam egregiam prae-
 „ ferunt, quaeque servari operae pretium esset ad cul-
 „ tum litterarum, Romanique sermonis elegantiam

„ excolendam) a fabris marmorariis, eo pro materia
 „ utentibus, temere secari, ita ut inscriptiones abole-
 „ antur; mando omnibus, qui caedendi marmoris ar-
 „ tem Romae exercent, ut sine tuo iussu, aut per-
 „ missu, lapidem ullum inscriptum caedere, secarive
 „ ne audeant; eadem illi multa adhibita, qui secus
 „ atque iubeo fecerit.

„ Datum VI. Calend. Sept. anno tertio, Roma.

Leone X. e Medicea Gente, Christianae Reipublicae clavum moderante, primum prodire numismata in eo libro rarissimo, qui hunc titulum praefert: *Illustrium Imagines*. Eius vero forma est, ut aiunt, octava. Hunc Romae excudit dedicavitque Ber. Iacobo Sadoletto, Episcopo Carpentoractensi, a Secretis eiusdem Leonis X. Pontificis Maximi, Iacobus Mazochius, Typographus Romanae Academiae, de antiquitate optime meritus. Numismata egregie buxeis typis incisa explicavit, ut plerique existimant, vel Andreas Fulvius, sive Iacobus Sadoletus. In fine eiusdem libri haec leguntur: *Impressum Romae apud Iacobum Mazochium Romanae Academiae Bibliopolam; anno MDXVII. die XV. Novembris: triumphante Divo Leone X. Pontifice Maximo, anno eius quinto.*

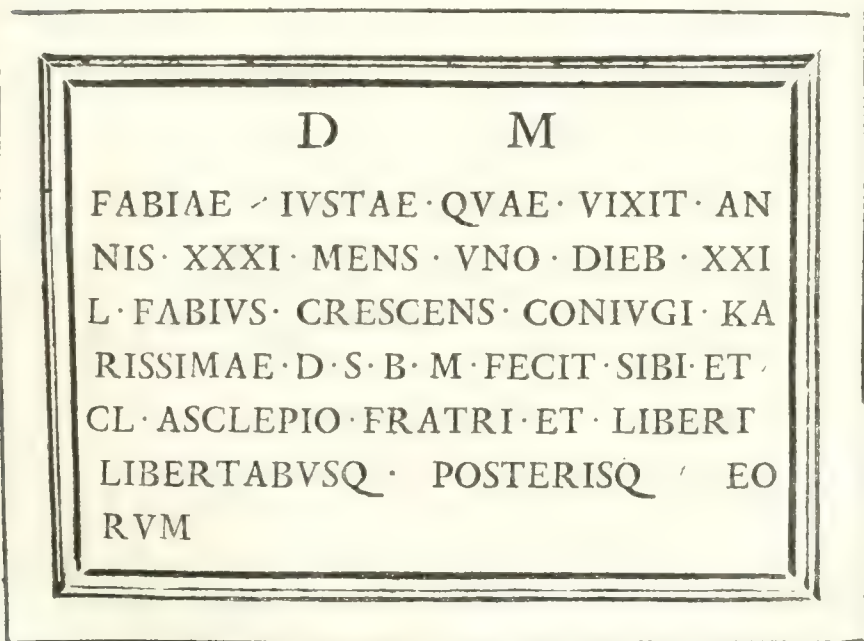
Post hunc, alter liber, magno in precio habendus, prodiit Romae, forma in folio, cum hoc titulo: *Epigrammata antiquae Urbis*. Hunc idem Iacobus Mazochius inscripsit Mario (e Maffeiurum Gente) Volaterrano, Episcopo Aquinati, qui tunc Romanae Academiae non solum vigil parens, verum etiam princeps erat. Primus omnium, qui Academiae nomen, pridem sepultum, excitavit, fuit Pomponius Laetus: cuius hortos in monte Quirinali aedesque satis idoneas viri docti frequentarunt. Pomponio extincto, Angelus Colotius, cuius nomen, quo ad litterarum studia

in

in pretio erunt, semper vivet, domicilium suum, quum praesertim ibi amoeni horti essent, signis, anaglyphis, inscriptisque marmoribus ornatissimi, (eo enim loci Horti Sallustiani antiquitus extitere) Academiam adpellavit, Academicique adpellati fuere, qui eo docti commercii causa confluebant. Inde propagatum nomen Academiarum Romae & in Italia; quod notavit Federicus Ubaldinus in eius vita. Huic Academiae debemus librum illum, qui omnium primus litterato orbi antiquae Urbis Epigrammata formis excusa donavit. In fine eiusdem libri haec leguntur: *Romae, in aedibus Iacobi Mazochii, Romanae Academiae Bibliopolae MDXXI. Men. April.* Eodem anno Leo X. Pontifex Maximus decessit.

Inscripti lapides, qui sequuntur, exstant in meo Museo.

56

56 Inscripti lapides, quos heic subiicio, nuper exstabant Neapoli in aedibus Clarissimi, deque anti-
G 2 qua.

quaria re optime meriti viri, Petri Andreae Andreinii. Ex his non paucos in lucem dedi in Parte I. huius operis pag. 235. ex schedis autographis eiusdem Andreinii. Eo viro mihi amicissimo defuncto, Florentiam advehendos curararunt eius filiae heredes, quae mihi perlubenter eos vendiderunt. Postquam his meum ornavi Museum, conferenti mihi multa menda apparuerunt in editis commissa; quare operae pretium me facturum duxi, si eos iterum emaculatos heic proferrem. His etiam complures inediti accedunt.

D. S. B. M. Hoc est: *De se bene meritaе, vel merenti.* CL · ASCLEPIO · Huius nomen familiae ex sorore innotescit; quare praetermissum: nam fuit *Claudius Fabius Asclepius*. Huiusmodi in antiquis faxis sexcenta occurrunt exempla.

57

	D	M
	DONATA / H / S /	
	EST / VIXIT / AN /	
	NIS / XVII / SAL	
fic	VIVS / CONIVG / PI	
	ISSIM / FECIT	

58

	D	τ	M
	P. ORTENSIO τ		
	SEVERO VIX τ		
	ANNIS · XVIII τ		
	CASSIA · CHARIS τ		
	MATER · FILIO τ		
	PIENTISSIMO τ		

57 P. ORTENSIO. Adspirata omissa est; quod haud infrequens in inscriptis monumentis: nam scribendum P. HORTENSIO; quod etiam alii lapides, & numi huius gentis ostendunt. Apud Fabrettum Inscr. Cap. I. num. 155. haec habet vetustus lapis: MEMORIAM · CVM · ORTVLO · SVMIACENTE · SVBVS · LIBERTIS &c. fecit: pro *bortulo*.

59 D M

59

D · M

sic

MARCIAE DRVSILLE
 DRVSIVS VALENS
 ET QVADRATILLA
 PARENTES / FILIAE
 DVLCISSIMAE

60

D M

I V L I A E
 A P H R O D I S I A E
 M A T R I
 L · A N T O N I V S
 A R I S T O I V N I O R
 B · M · F ·

61

T · F L A V I V S · P A R I S · F E C I T
 M A R C I A E / A V R A E · C O I V G I
 B E N E \ M E , E T , A E C L A N I O
 G E N I A L I , E T · T Y C H E · C O N T V B E
 R N A L I ' S V A E · P O S S I D E N D V M
 M O N I M E N T V

62

D · M

M · D O M I T I
 F I D E L I S
 L I C I N I A T A T I S
 C O N I V G I O P T I M

63

D · M

M · C O C C E I O
 Z O S I M O · I V N ·
 I A · P H I L V M E N E
 C O N I V G I · B · M · V I X ·
 A N · X X V I I · M · I I I ·

61 Forte *Aulo Eclanio*.

64 D M

64

D M

CLODIAE • PI
ROCLEAE • VIX
ANNIS • XXXX
LVCIA • HAMONIL
LA • NEPOS ET
HERES • B • M • F •

65

D M

TITINIUS • CLAEVS • FELIX
BIXIT • ANN • XVI • PELA
CIS ANVS DAXIMIA MATER
ET AMMONIVS SABINVS
PATRASTER • FILIO
BEN • MER

66

VESTORIA • ELPIS

I V S S V

T • VESTORI • ALEXANDRI • ET •
T • VESTORI • PELORIS

67

D M

CALINIUS
FELIX • VIXIT • AN
NIS • XXXII

68

ANTIPATRA

DVLCIS TVA

HIC SO ET NON SO

69

ADACTVIA

PIA VIX†

ANN VIII

M • VII ' J L ' C *fic*

68 DVLCIS TVA. Antipatra puella, vel coniux (quandoquidem his epithetum DVLCIS in antiquis titulis tribuitur) amicum vel parentes, vel virum compellat. SO id est SVM. Frequenter M a quadratariis omittitur, ut etiam in superiore lapide pag. 53. num. 61. MONVMENTV scriptum est pro MONVMEN- TVM. Ceterum O pro V a veteribus Latinis adhibi- tum, nemo est qui nesciat. Igitur legendum, *hic sum & non sum. Hic sum*, quia sepulcro conditi sunt cine-

cineres : *non sum* , quin iam fato functa . Adsimi-
le in Job historia Cap. X. *Fuissem quasi non essem*
de utero translatus ad tumulum . In Ecclesia S. Mat-
thaei Florentiae in quodam sepulcro haec leguntur :
D · O · M · IAM NON FVI DEINDE FVI MODO NON SVM .

In marmore long. ped. Rom. II. unc. IV. alt. unc. VII.

70

STALLIVS · GAIVS · HAS · SEDES · HAVRANVS · TVETVR
EX EPICVREIO · GAUDIVIGENTE · CHORO

70 Facile crediderim hunc lapidem esse supposi-
tium . *Gaius Stallius Hauranus* , ita iungendi sunt ;
sed quid sibi vult *ex Epicureio gaudivigente choro* ?

71

TVLLIA · M · L · HELENA · SIBI · ET ·	
---------------------------------------	--

M · TVLLIO · M · L · TIMONI ·	PATRO ,
FAVORI · L	L · TAMPIVS · L · L
AVCTO · L ·	ANTEROS · SIBI · ET
ANTIOCHO · L ·	FELICIONI · L · ET
POSTERISCE	FLORO · L · ET
SVIS	VITALIONI · L · ET
	POSTERISQVE · SVIS

fic

fic

72

D M

L · C · SELEVCVS SIBI
ET (L τ IVSTAE ET τ
ANTONIAE LACENAE
ET LIBERT LIBERTAB
Q · POSTERISS EORVM
H · L · A · N ·

73

DIS · MANIB
ACINDYNO

VIXIT · AN · XX · M · II
----

72 H · L · A · N · Quid sibi velint hae singula-
res litterae , quarum exempla non reperio , alii di-
vina-

vinabunt . Forte : *Hic locus , vel locus alienum non
(supple) sequitur .*

74	D r M VERO / QVI VIXIT ANN VII [—] M / VIII AMPLIATVS B / M / F /	75	D . M FELICI · AVG · L · PLVMBARIO OCTAVIA · CEN SORINA · CON IVGI / BENE MERENTI FECIT
----	--	----	--

75 PLVMBARII officium in Domo Augusta , notatu dignum , legitur in hoc meo rarissimo lapide . Plumbarii *l. artifices c. de excus. artif.* dicuntur , qui *plumbeas* pilas , & alia ex *plumbo* faciunt . Clarius tamen , qui fuerint PLVMBARII , elucet ex Commentario Sex. Iulii Frontini de Aquaeductibus Urbis Romae Art. XV. ubi de aquis per fistulas , sive aquarum modulos in Urbem deducendos differit ; atque de Plumbariis meminit his verbis : *Postea modulus , nec ab uncia , nec ab alterutro digitorum originem accipiens , inductus , ut quidam putant , ab Agrippa , ut alii a PLVMBARIIS per Vitruvium Architectum in usum Urbis , exclusis prioribus , venit , appellatus quinario nomine . Qui autem Agrippam auctorem faciunt , dicunt , quod quinque antiqui moduli exiles , & velut puncta , quibus olim aqua , cum exigua esset , dividebatur , in unam fistulam coacti sunt . Qui Vitruvium & PLVMBARIOS , ab eo quod plumbea lamina plana , quinque digitorum latitudinem habens , circumacta in rotundum , hunc fistulae modum efficiat . Id officium potius convenit Felici Augusti Liberto , nempe conficiendi fistulas*

las salientium aquarum in castellis, vel ipsos etiam aquaeductuum tubos, qui plumbei erant, & prominentes litteras inscriptas habebant. Horum inscriptiones adfert Fabrettus in fine Cap. VII. num. 392. & nos etiam in hoc opere nonnullas adtulimus. Non dissimile est munus Euthyci VILICI A PLVMBŌ, ex antiquo sepulchrali titulo penes Gruterum pag. DCXL. 10. Servi PLVMBARII meminit adlatus titulus in Parte I. huius operis pag. 136. Porro in antiquo lapide Gruteriani Thesauri, digiti aquae, honoris causa fluentis in privata domo C. Titii Chresimi, ita fit mentio pag. CDLXXV. 3. VT · AQVAE · DIGITVS IN · DOMO · EIVS FLVERET · &c. Fuere etiam in Romanorum exercitu milites *Plumbarii*, qui glandes plumbeas conficiebant, balistarum vi contra hostes explodendas, quorum meminit Iustus Lipsius, de militia Romanorum differens, Lib. IV. Poliorcet. Dial. II. Ex his glandibus aliquot apud me exstant, & litteras praeferunt prominentes, nimirum adclamationem forsitan victricis exercitus: NIKΑ. hoc est *Vince*.

Tabula marmorea superne fracta, alt. ped. I. Rom. & unc. VII. lata ped. Rom. I. & unc. XVI. & haec in meo Museo exstat.

76

..... SVCCESSVS. IIII.	I	M OCTAVIVS.	IIII
C ANTONIVS FELIX. III.		EVTYCHVS.	IIII
C CALPV RNIVS SILENVS. II.		HERMA.	III
L CALPV RNIVS CARPV S. II.		PANCARPVS.	III
N FANNIVS MERCVRIVS. II.		EVTYCHIANVS.	III
L COMINIVS SAECLARIS. II.		DORYPHORVS.	III
C FONTEIVS HERMA I.		VICTOR.	III
L STATIVS HERMES. I.		MERCVRIVS.	
C ANNIVS NEDIMVS I.		ROMVLVS.	
L POMPEIVS ABASCANTIANVS.		NICEPHOR.	
CN ANTONIVS FVSCVS. I.			
M VLPIVS VITALIS. I.			
DEDIC · K · OCTOBR			

76. Numerales notae singulis hominibus subiectae, forsitan indicant quot stipes iidem contulerint in dedicatione vel arae vel statuae. Qui in dextera marmoris parte scripti leguntur, milites Classarii, ni fallor, sunt; quod, ut arbitror, notatum fuerat in superiore marmoris parte, quae periit: reliqui in sinistra, vel nautae vel remiges Classis sunt, quum solo cognomine notentur. Marmor inventum fuisse Puteolis constat.

77	D M
	ANTONIAE / DOMINA
	VIX ^r ANN · XIX · CAMVRIVS
	COLO · HARM · III · LVCIFER
fic	CONIVGI · SANTISSIMAE · ET
	ANTONIVS · COLO · MATRI
	PIENTISSIMAE · B · M · FEC

77. In quarto versu huiusce sepulcralis tituli, fit mentio dubio procul *Trieris Lucifero*, quae, ut monui in Parte I. huius operis pag. 242. num. 7. nomen accepit a *Lucifero*, Veneris stella, quae Solem nascentem antegreditur, de qua Virgilius Aeneid. Lib. VIII. vers. 589. Sed in ea sigla HARM. quae praecedit, explicanda, haesit mihi aqua; nam tunc a nemine explicatam observaveram. Neque crediderim ea notari per adspiratam HARMAMENTARIUS, pro ARMAMENTARIUS, cuius officii fit mentio in Thesauro Gruteri pag. XXXIV. 10 & c. 7. Quamquam id minime absurdum videtur, quum naves arma sua & armamentaria habuerint: memoretque Caesar Lib. III. de Bello Gallico *armatas naves*, nimirum omni genere armorum instructissimas. Vetus
etiam

etiam exstat inscriptio, Ravennae inventa, ubi quondam fuere navalia, in qua memoratur Iulius Germanus, qui fuit ARMORVM CVSTOS; quam adfert & illustrat Ioannes Schefferus de Militia navali veterum in Addendis ad Lib. II. pag. 333. Lubet his adiicere lapidem anno MDCCXXXVIII. Romae effossum, in quo fit mentio M. Vlpri Callisti, Liberti Imperatoris Nervae Traiani, qui fuit *Praepositus Armamentario Ludi magni*, nempe Gladiatorii, de quo consulendus Fabrettus Inscr. ant. Cap. IV. pag. 298. Hodie hic lapis exstat apud Reverendiss. P. Besotium, Abbatem S. Crucis in Hierusalem. Descriptum ad me misit vir eximius Ridolphinus Venutus Patricius Cortonensis, de antiquis monumentis, quae edidit & illustravit, egregie meritis.

DIS · MANIBVS

CORNELIAE · FRONTINAE
VIXIT · ANNIS · XVI · M · VII ·
M · VLPivs · AVG · LIB · CALLISTVS
PATER · PRAEPOSITVS · ARMAMENTARI ·
LVDI · MAGNI · ET · FLAVIA NICE CONIVXS
SANCTISSIMA · FECERVNT · SIBI ·
LIBERTIS · LIBERTABVSQ · POSTERISQ · EOR

Adlatam a me inscriptionem n. 77. quam inexplicatam reliqueram in Parte I. pag. 242. nuper exposuit vir eruditissimus Hannibal de Abbatibus Oliverius inter marmora Pifaurenfia; qui quum aliquot ineditas inscriptiones, recens effossas Ravennae, dedisset pag. 275. in duabus vero quum fiat mentio *armorum Custodis Quinquieris*, seu *Quinqueremis Victoriae* pag. 176. & *Armigeri Trieris Marino*, a

marino equo navis insigni, his exemplis fretus, interpretandum censuit *Harmiger Triere Lucifero*.

Si igitur ita explicanda sit, ea difficultas haud subblata mihi omnino videtur, cur in hac tantum scriptum sit HARM. pro ARM. ita ut legendum sit *Harmiger*, vel *Harmigerus*. Nam adspirata frequentius praetermittebatur a quadratariis, quam adicebatur, uti sexcenta exempla declarant. Crediderim ea sigla designari HARMONIACVM *Trieris Lucifero*. Quamvis huic meae coniecturae nulla exempla in editis faxis adstipulentur; favent tamen veterum scriptorum loca, quae adfert idem Schefferus Lib. IV. Cap. VII. eiusdem operis. Praeter *Jussores* & *Hortatores* in triremibus ac navibus, qui assa voce utebantur, fuisse *Symphoniacos*, & *Trierauletas* constat, vilioris tamen conditionis, qui cum modulatione tibiaque singulis in navibus remigibus cantabant. Τριηραύλην recenset Iulius Pollux Lib. I. Cap. IX. Athenaeus Lib. XII. & alii.

Tibicines nauticos memorat Demosthenes in Oratione de Corona, & Vlpianus Rhetor in eandem Orationem, & Plutarchus in vita M. Antonii, ubi Cleopatrae navem magnificentissimam, in qua Symphoniaci erant, describit. Paedianus ita in Cicero-nem: *Sciendum est cani remigibus per Symphoniacos solitum, & per assam vocem, idest ore prolatam, & per citbaram*. Quo enim facilius remiges ferrent laborem, harmonica modulatio adhibebatur; quod etiam notat Censorinus Cap. XII. & Silius Italicus hab. Lib. VI. vers. 361. Naviculam ex antiqua pictura dedimus inter Donianas Inscriptiones Tab. v. num. 2. pag. 29. in qua chori Magister, & tibicines canentes expressi sunt. Illud vero musicae modulationis genus, quo remiges exhortabantur, νῆγλαρος dicebatur, teste Aristophane in Acharnensibus Act. II. Sc. v. qui etiam addit navalia carmina, meminitque eius Interpres eo loci, & Pollux Lib. IV. Cap. X. Neque etiam indi-

cari puto ea sigla HARM. *Harmamaxarium* ; quam usurpatam non video. Vide Pitiscum in *Harmamaxa*.

In sequenti lapide, qui pariter apud me exstat, Centurionis trieris Lucifero fit mentio.

78	D	M	79	D	M
VLPIAE PRIMIGENIAE			TI . CL . MARINVS		
SANCTISSIMAE . FEMINA			NONAGEN . CL . PR . MIS		
VIXIT . ANNIS . XXX			ET . AELIA . NICOLAIS		
IVLIVS SEVERVS C . III . LV			CONIVX . EIVS . SIEI		
CIFERO CONIVGI . KA			LIBERTIS . LIBERTA		
RISSIMAE ET SVI			BVSQ . POSTERISQ . EOR		
AMANTISSIMAE			FECERVNT		
B . M . F					

79 NONAGEN . CL . PR . MIS . Hoc est : *Nonagenarius Classis Praetoriae Misenatium*. Edidit hanc inscriptionem, quae modo mea est, Ioannes Vignolius inter selectas pag. 286. sed cur Tiberius Claudius Marinus Classiarius, dicatur *Nonagenarius*, non explicat. Forsitan quia in ordine Classiariorum nonagesimum locum obtinebat, quasi proximus vel ut Centurio esset, vel ut Veteranus declararetur, mox honesta missione donandus. Alii accuratius elucidabunt.

80	D	M	81	
C VALERI GERMANI			NAT . ALEXANDRIN	
MIL . EX CL . PR . MIS			EX VELAR DVPLICAR	
III . TAVRO . STIP . XXV			MIL ANN XXVI VIX	
NAT . SARDVS			ANN LVI MENS IIII	
WESTRIA EVHODIA			DIEBVS XII	
B . M . F			L VALERIVS IVSTVS	
			VARENIA HELENA	
			T B M F	

80 Hoc est : *Diis Manibus C. Valerii Germani*
Mi-

Militis ex Classe Praetoria Misenensi, Triere Tauro (cuius insigne Taurus fuit) *stipendiorum vigintiquinque, natione Sardus*. Nonnulla ad hanc inscriptionem adnotavi in Parte I. huius operis pag. 243. num. 9.

83. In capite huiusce sepulcralis tituli, qui apud me exstat, defunt duo versus, quos edidit Ioannes Vignolius inter Inscriptiones selectas pag. 293. quum idem titulus integer legebatur in hunc modum. D · M VALERIVS · · · · · NAT · ALEXANDRIN · · &c. Idem Vignolius haec adnotat · EX VELAR DVPLICAR · idest: *Ex Velariis Duplicariis*, sive *Duplariis*. „ Ita „ enim vocabantur, qui duplex ob merita stipen- „ dium diurnum accipiebant: qui vero unum, *Simplares*. Vegetius Lib. III. Cap. VII. *Armaturae* „ duplares, *quae binas consequuntur annonas*: simpla- „ res, *quae singulas* „ Verum, quum Schefferus, Lib. II. Cap. v. de navali Militia pag. mihi 140. & 141. veterum scriptorum auctoritate, ostendat vela in navibus fuisse duplicia, maiora scilicet & minora; verisimilius puto huius Classiarii militis curam circa eadem vela duplicia exstitisse, adeoque dici *ex Velariis Duplicariis*; non vero quod duplicia stipendia haberet: nam, numquam in tot maritimis faxis duplicia stipendia data Classiariis adnotantur; sed ea simpliciter indicantur, ut in altero superius edito lapide num. 80.

Integrum hunc lapidem, qui mox sequitur, quum Neapoli exstaret, exscripsit Vir praeclarissimus Nicolaus Valletta, qui schedas suas cum Ioanne Vignolio communicavit, qui edidit inter Inscriptiones selectas pag. 294. atque ita se habebat.

D	.	M
C	.	I V L I . P O N T I C I
B R I .	D V P L .	C L . P R M I S
N A T .	P O N T I C .	V I X I T
A N N .	X L I I I I .	M I L . A N N .
X X I I .	I V L I V S .	P O N T I C V S
F I L I V S .	E T .	A N T O N I A .
L A	T I C H E .	C O N I V N X .
H .	B .	M . P

BRI · DVPL · CL · PR MIS · Male exscriptum puto BRI · nec quomodo interpretari possit occurrit.

82

D	.	M
C	.	I V L I O D I O D O R O
M I L .	C L A S S .	P R . M I S E N
I I I .	D A C I C O .	N A T . B I T H Y N .
V I X .	A N N .	X L V . M I L . A N N .
X X I I .	T I .	C L A V D I V S .
P A T E R N V S	S C R I B A .	H E R E S

82 Ita suppleri, ut arbitror potest. *Diis Manibus · C · Iulio Diodoro, Militi Classis Praetoriae Misensis, Quadriere Dacico, Natione Bithynus. Vixit annis quadraginta quinque, militavit annis viginti duobus Tiberius Claudius Paternus Scriba heres.* Hanc edidit pessime fractam Vignolius inter selectas Inscriptiones

nes Class. II. pag. 297. Quadrieris DACICO meminit alter titulus, quem produximus in Parte I. huius operis pag. 244. ex Reinesio, cuius explicationem animadvertimus. Cur vero ita adpellata fuerit, ex nemine adnotatum est. Hanc quadrirem forsitan Miseni promontorio adiecit Traianus, postquam Daciae populos vicit; eiusque insigne, ni fallor, esse voluit tropaeum cum Dacis captivis; quare id nomen sortita est IIII DACICO. Nihil tamen hac de re statuo.

83	D	M
sic	QV · SILICIO · SILBA	
sic	NVS · NAT · AFER · VIX · AN	
	LX · EMERIT · CL · PR · MISS	
sic	QVIT · SILBANVS · FIL ·	
	MISSEA · IANVARIA	
	COIVX · B · M · F	

83 EMERIT · CL · PR · MISS · Hoc est *Emeritus Classis Praetoriae Misenatis*. s. abundat. Videtur QV. & QVIT. indicari praenomen QVINTVS, hoc modo perperam & singulari exemplo scriptum.

84	D	M	85	T AFER VIX
	IVLI HERMOGENI			MILITAVIT
	NATION SYRVS			XXV · FECIT
	VIXIT ANN XXXV			SATVRN · HB M
	EVSTATIA H B M F			

84 EVSTATIA H B · M · F · Praetermissa est frequen-

quenti quadratariorum lapsu, adspirata. Legendum
Eustathia heres benemerenti fecit.

86

VALERIA AMMIA
C GELLIO PRISCO VETER
VIRO SVO BENEM FEC
ET SIBI. ET LIB SVIS
POSTERISQVE AEORVM
HOC MONIMENTVM HEREDE
NON SEQVITVR

sic

87

DIS · MAN

L · PERCENNIO · MAXIM
GVBERNATORI · EX · CLASS
PRAETORIA · MISENENS
VIXIT · ANN · XXXXVI
MILITA

88

D M

AVRELIO DO
MNIONI MILITI
VIXIT AN XXVII AV
RELIVS GAIANVS
ET AVRELIVS SA
MVS HEREDES
B M FEC

87 De Gubernatore Classis, iam dixi in Parte I. huius operis pag. 247. num. 12. ubi hanc Inscriptionem protuli. Illud notandum superest, in hemicyclo superne excavato in hoc marmore, seu potius aedicula, superesse tantum crura & pedes statuae, quae L. Percennium Maximum, Gubernatorem Classis Praetoriae Misenensis repraesentabat; cuius pedes induiti caligis sunt.

89

III · VIXIT
 LIII · MIL ANN · XXIII
 VALERIVS · CLEMENS · EX
 VESTAE C ARRVTIVS /
 · A · ENS · OCT · LIB · NEREIDE
 B · M · F

89 EX VESTAE. Forsitan intelligendum ex Triere, vel potius e Quadriere VESTA, quae in sequenti meo marmore n. 91. indicatur. OCT. LIB NEREIDE. Hoc est *Octogenarius Liburna Nereide*, cuius insigne, vel tutela fuit Nympharum Nereidum una. Ita etiam apud Euripidem, cuius locum citat Schefferus Lib. III. Cap. I. pag. 171. in puppibus navium Achillis, Nereidum Dearum aurea simulacra, pro tutela, posita erant. Ex altero lapide superius innotuit miles *Nonagenarius*, ex hac *Octogenarius*. De Liburnis navibus dixi in Parte I. huius operis pag. 245. De his luculenter Schefferus de navali Militia Lib. II. Cap. II. In Puteolano lapide, quem edidit Fabrettus Inscript. ant. Cap. V. pag. 366. num. 124. fit mentio G. Valerii Finiti, Optionis Liburnae NEPTVNO. Sed de his nonnulla inferius.

90

D M
 L AVRELIO MAXIMO
 VIXIT · AN · XXX · M · III · D · X
 MIL · AN · VII · IN · CL · PR · MIS
 M · AVRELIVS

DI-

91

DIIS MANIBVS

L · VALERIO MA
RTIALI · MILITI · EX
CLASSE · PR · MISENI
EX IIII · VESTA · NATIO
NE · BESSVS · MIL · AN
NIS · IIX · VIXIT · AN · XXX
FECIT · M · VALERIVS
ASPER · FRATRI · BENE
M E R E N T I

92

D

I V L I V
EX · III · M
P O N T
A N N · X
ANN · VII
N V S · H

91 Lapis habet M. VALERIVS ASPER, non vero ASTER, uti in Parte I. huius operis, vulgatum a me est ex schedis autographis Cl. V. Petri Andreae Andreinii. In sequenti lapide fracto EX III. M... intellige ex *Triere Minerva*, ut in sequenti, vel *Marte*. Iam in eadem Parte I. mei operis pag. 243. num. 10. habes Antonium Rufum manipularium Praefecti Classis Praetoriae Ravennatis, vel Ravennatum, *Triere Marte*.

93

D   τ   M   τ   S

M · ANTONIVS · AE
PIGONVS · TVRRANIAE
SABINE · CONIVGI

B   ~   M   ~   F

QVAE · VIXIT · AN · XL · MES · III ·
ITEM · LIBERTIS · LIBERTABVS
QVAE · POSTERISQVAE · AEORVM

sic

sic

94	<p> γ D γ γ M γ LVCIAE · CELERINAE QVAE · ET · VICTORIA · VIXIT ANN · XXIII · L γ PETRON FORTVNATVS · CONIVGI DVLCISSIM γ FECIT </p>	95	<p> M PONTICI DVPL · CL · PR N I S . . . . </p>
----	---	----	---

95 DVPL · CL · PR · Hoc est : *Duplaris Classis Praetoriae Misenatis*. Classiarii Milites Duplares dicebantur, qui duplam annonam vel stipendia pro meritis accipiebant, ut auctor est Vegetius, paullo ante productus. Sexti Arrii Romani MEDICI DVPLaris, natione Aegyptii, fit mentio in lapide Ravennate, quem nuper vulgavit V. C. Scipio Marchio Maffei in Tom. IV. Observat. Litter. pag. 351. n. 10.

96	<p> A N T O N I V S C E N V S · I I I · M I R V A · N · A E G Y P T X I T · A N N I S · X L V M I L I V I T A N N I S · X X I I · H Y G I A E R T A · E I V S · E T · H · B · M F ϕ </p>	97	<p> D M C O R N E L I A E D I O N I S I A D I V E R N · P V T E O L V I X · A N N · X X X A N T I H E R A X · N A V E · I I I A V G · C O N I V G I B · M · F </p>
----	---	----	--

96 III · MI · RVA · N · AEGYPT · Hoc est *Triere Minerva*, *Natione Aegyptius*. Ovidius Lib. I. Tristium Eleg. IX. navem suam describens, Minervam pro tutela, pro insigni cassidem habuisse ita memorat:

*Est mihi, sitque precor, flavae tutela Minervae,
 Navis & a picta casside nomen habet.*

Non

Non solum coniuges, verum etiam libertas secum habuisse Classarios milites, ostendunt hi lapides, alii- que superius editi. Hygia Antonii militis liberta, eo defuncto, heres eius fuit. In altero lapide, qui sequitur n. 97. Corneliae Dionysiadis Vernae Puteola- nae fit mentio, cui defunctae titulum fecit Antonius Iherax miles *Nave Triere Augusto*; cuius insigne vel tutela fuit Augusti simulacrum, vel eius picta effigies. Augustus vagas antea Classes, certis locis distribuit; unamque Miseni, alteram Ravennae, ad tutelam inferi & superi maris, collocavit, teste Suetonio in eius vita Cap. XLIX. num. 2. & Tacito Annalium Lib. IV. n. 1. Addit lapidi raritatem quod notatur NAVE & III hoc est *Triere Augusto*, quod in paucis haecenus legi. In alio lapide apud Fabretum Inscr. ant. Cap. v. pag. 365. non declaratur NAVE; sed tantum III. AVG. id est *Triere Augusto*.

E L E N C H V S

Trierium, Quadrierium, Quinquerium, & Liburnarum Romanarum, quae in utraque Classe Miseni & Ravennae stabant, auctoritate antiquorum lapidum concinnatus.

Quod notae illae III & IIII quae in adlatis antiquis lapidibus rarissimis, quibus navalis militia Romano- rum luculentius illustratur, significant *Trieres*, & *Quadrieres*, a remorum ordinibus ita adpellatas, sive, ut frequentius Romanae Historiae Scriptores dicunt *Tri- remes*, & *Quadrirenes*, colligitur ex duabus antiquis tabulis marmoreis, quas protulimus in Parte I. Inscr. ptionum antiquarum Etruriae Urbium, pag. 125. num. 13. & pag. 129. num. 14. in quibus integrum
no-

nomen, non per singulares notas, expressum est; nempe TRIERE SPE & QVADRIERE FIDE. Sed eruditus viris haud inutilis videbitur meus labor, a nemine antea susceptus, recensendi quotquot exstant Triremium Romanarum nomina, quæ adiuncta est tutela, vel insigne; quarum fit mentio in maritimis faxis ad hoc tempus editis. Ita enim iucundior erit litteratis viris cura, si his veterum Romanorum navalem militiam illustrare voluerint. De his nonnulla adnotavi in Parte I. Inscriptionum antiquarum Etruriae Urbium pag. 241. Igitur Romani exercitus naves, quæ in utraque Classe stabant, altera Miseni, altera Ravennae ad tutelam inferi & superi maris, ab Augusto his certis locis conlocatae, quum antea vagae essent, servato alphabetico ordine recensendae sunt, indicatis antiquariorum libris, quibus proferuntur.

De *Triere Aesculapio*, cuius tutela Aesculapius, &

De *Triere Apolline*, habetur mentio in hoc lapide rarissimo, qui exstat Ravennae. Hunc nuper publica luce donavit v. C. Scipio Maffei Marchio in Tom. IV. Observationum Litter. pag. 349. n. 5.

D	M
L ·	V I G E R I O
TARSAE	III AESC
NAT ·	CORSI VIX AN
XXII MIL ·	AN · III
M LAELIVS	RVFIVS
OPT	III APOLL
H	B M P

De *Triere Athena*, quae nomen Minervae, a Graecis ita usurpatum, sortita est, vide Partem I. Inscript. ant. Etruriae Urb. pag. 240. n. 5.

De *Triere Augusti*, Fabrettus Inscript. ant. Cap. v. n. 114. consulendus. Meminit etiam paullo ante productus lapis num. 97.

De *Triere Capricorno*, meminit vetustus lapis in Gruteriano Thesauro pag. MXXX. 2.

De *Triere Diana*, Fabrettus Inscript. ant. Cap. v. num. 120.

Ravennae haec quoque legitur inscriptio, quam edidit idem Cl. Marchio Maffei in eodem libro pag. 348. num. 4.

<p>SELEVCVS OPTIO · III DIANA CONIVGI BENE · ME RENTI ATINIA SECVNDA FILIA ET MARCVS COMMATRONIVS</p>

De *Triere Euphrate*, Reinesius Class. VIII. n. 46. & Fabrettus Cap. v. n. 110.

De *Triere Fide*, Gruterus pag. DLXI. 1.

De *Triere Fortuna*, Fabrettus Cap. v. n. 116. Eadem tamen inscriptio, quum integra adferatur in Gudianis, a Cl. Hesselio nuper editis, pag. CLXXXIV. 4. ita genuinae lectioni restituenda est: nec legendum IIII · sed IIII · idest *Quadriere* videtur.

D	.	M
L	.	SVLPICI
ARTEMI		
DORI	.	MIL
CLASS	.	PR
MISENENS	.	III
FORTVNA		
NATIONE	.	AEGYPTIVS
VIXIT	.	ANN
XXX	.	MILI
TAVIT	.	ANN
VIII		
C	.	VALERIVS
ACHIL		
LEVS	.	EX
EAD	.	EM
H	.	B
M	.	F

De *Triere Galea* ; quae a *galea* eius insigni nomen accepit, meminit singularis titulus maritimus, qui exstat Ravennae. Hunc primus edidit & illustravit laudatus Maffei in Tom. IV. O. L. n. 9. pag. 350. notatque usurpatam interdum transpositionem *de galea trieris* : & ut apud Gruterum pag. MXXX. 2. ex *Capricorno Trieris*, & superius n. 90. EX VESTAE. Illud etiam adnotandum est auctoritate huius lapidis, non solum praetoriis navibus, sed etiam trieribus gubernatores praefuisse: de quo licet nemo dubitaret, nondum tamen antiquorum lapidum testimonio id constabat. Ita igitur se habet.

PHALLAEVS
DIOCLIS F
GVBER
DE CALEATRIERIS
ET NICE
L
P
F
IN FR
P
VI
IN AGR
P
XV

De

De *Triere Hercule*, Fabrettus Cap. v. n. 113. Eadem inscriptio aliter in Donianis a me editis Class. VI. num. 9. & inter marmora Pifaurenſia a Cl. de Abbatibus Oliverio edita pag. 175.

De *Triere Iſide*, vide Gruterum pag. DLVI. 8.

De *Triere Iuventute*, Fabrettus Cap. v. pag. 364. num. XVIII.

De *Triere Lucifero*, vide in Parte I. Inſcr. ant. Etruriae Urbium pag. 242. 7. & 8. & in Parte III. pag. 58. n. 77. & pag. 61. n. 78.

De *Triere Marte*, vide in Parte I. Inſcr. ant. Etrur. Urb. pag. 243. n. 10. & penes Vignolium inter ſelectas pag. 296.

De *Triere Mercurio*, apud Fabrettum Cap. v. n. 119.

De *Triere Marino*, vide Marmora Pifaurenſia pag. 177.

De *Triere Minerva*, fit mentio in vetuſtis lapidibus maritimis apud Fabrettum Cap. v. n. 3. & 118. apud Vignolium inter ſelectas pag. 298. & in Parte III. Inſcript. ant. Etrur. pag. 68. n. 96.

De *Triere Neptuno*, conſulendus Fabrettus Inſcr. ant. Cap. v. n. 117. De *Liburna Neptuno* inferius.

De *Triere Pace*, Fabrettus Cap. v. n. 115.

De *Triere Pietate*, vide in Parte I. Inſcript. ant. Etrur. pag. 238. n. 4. & in II. pag. 186. item inter Donianas Class. VI. num. 11.

De *Triere Providentia*, meminit antiquus lapis, qui exſtat Ravennae in S. Anaſtaſia; quem ex Grutero p. MCVII. 3. lubet producere, ut adnotemus Claſſem Praetoriam Ravennatē ab Antonino Caefare, ſive ab eius filiis cognomentum accepiffe: quemadmodum Miſenenſem *Philippianam* a duobus Philippis Imperatoribus, denominatam conſtat ex ahenea Tabula penes Fabrettum, Syntagmatis Columnae Traianae Cap. III. pag. 70. quam mox opportuniore loco producam.

D	•	M
M	•	A V R E L I • V I T A
L I S •	M I L I T I S •	C L
P R •	A N T O N I	
N I A N •	R A V E N N	
N A T I O N E •	P A N N	
I I I •	P R O V I D E N T I A	
S T I P •	X X V I I I	
V A L E R I A •	F A V S T I	
N A •	F O C A R I A	
E T •	H E R E S • E I V S	
B E N E M E R E N T I		
P O S V I T		

De *Triere Salute*, in Parte I. Inscript. ant. Etrur. Urb. pag. 125. n. 13. & pag. 238. num. 14. & in Donianis Class. VI. n. 10. edita est.

De *Triere Sole*, fit mentio in hoc lapide, quem lubet iterum post Vignolium pag. 299. exhibere; quem Neapoli penes Ioannem Vincentium Rondinellium exscripsit Iosephus Valletta.

•	D	•	M	•
L •	P O M P E I O	A S I A T I C O		
I I I	S O L E •	N A T •	A L E X A N D R •	
M I L •	A N •	X X V I I •	V I X •	A • L I I I •
	E		T	
M •	P O M P E I O	F I L •	E I V S •	
V I X •	A N •	V I I I •	M •	V •
	D I E B •	X •		
V A L E R I A •	M A R C I A •	C O N I V G		
K A R I S S I M O •	E T	F I L •	D V L C I S	
S I M O •	B E N E •	M E R •	F E C •	

De *Triere Spe*, Fabrettus Inscr. ant. Cap. V. n. 110.
De

De *Triere Tauro*, in Parte I. Inscr. ant. Etrur. Urb. pag. 243. 9. & apud Vignolium inter selectas p. 297.

De *Triere Tiberi*, nempe quae a Tiberi flumine tutelam vel insigne habuit, fit mentio in Parte I. Inscript. ant. Etrur. Urb. pag. 240. n. 6.

De *Triere Triumpho*, meminit antiquus lapis apud Fabretum Inscr. ant. Cap. v. n. 228.

Trieribus singulis itemque Liburnis praeerant Trierarchi, militaris maritimae rei scientissimi. Apud Gruterum legimus Tiberium Magium Caeninianum pag. DLI. II. & P. Petronium Aphrodisium pag. MXXXI. 8. apud Fabretum habes Caspium Trierarchum Tiberii Caesaris. Ad hos, post amplissimos honores promotos fuisse Caesarum Augustorum indulgentia, docet insigne marmor a me editum inter Donianas Classe VI. n. 1. quod in Agro Misenate inventum fuisse constat, atque ita se habet.

SEX · IVLIO · Q · F · GALER · PRIMINIANO
LEG · LEG · X · AVG · PROPRAET · PROVINCIAE
ACHAIAE · PRAEFECTO AERARI MILITAR · VII
VIRO · EPVLON · NAVARCHO · TRIERARCHO · ET
PRINC · CLASS · MISEN · M · VALERIVS · M · F
GAL · MATVRINVS · T · P · C ·

E L E N C H V S

*Quadrierium, & Quinquerium
Romanarum.*

De *Quadriere Armata*, meminit maritimus lapis a Vignolio editus pag. 299. Ita vero nuncupata est, quod insigne eius essent arma.

De *Quadriere Dacico*, fit mentio in Fabrettianis Inscriptionibus Cap. V. n. 123. & in Parte I. Inscr. ant. Etrur. Urb. pag. 244. & in III. pag. 65. n. 82. & inter selectas apud Vignolium pag. 297.

Forſitan *Dacico* nomen & inſigne huic quadriremi fuit, quia in ea erectum erat ſpolium vel tropaeum cum Daco milite captivo: vel potius imago Traiani Caefaris, qui devictis Dacis, *Dacicus* adpellatus eſt. Ita trieris *Auguſto* ſuperius recensita eſt, quae forſitan Auguſti imaginem pro inſigni vel tutela habuit.

De *Quadriere Fide*, vide in Parte I. Inscr. ant. Etrur. Urb. pag. 125. n. 13. item pag. 129. n. 14.

De *Quadriere Fortuna*, vide in Gudianis Inſcriptionibus ab Heſſelio editis pag. CLXXXIV. 4.

De *Quadriere Pado*, quae a Pado, celeberrimo Italiae flumine, in ea ſculpto vel picto nomen accepit, dignus eſt ut heic iterum adferatur titulus, nuper editus a Cl. March. Maſſeio in Tom. IV. O. L. pag. 349. num. 6. qui Ravennae exſtat.

D	M
T	T A R Q V I
N I	I V V E N A
L I S	I I I I · P A D
N A T	G E R M A
. . . . .	

De *Quadriere Veſta*, vide in Parte I. Inscr. ant. Etrur. Urb. pag. 246. n. 12. & in Parte III. pag. 67. n. 91. Hanc eandem Inſcriptionem habet Vignolius pag. 298. ſed mendis inquinatam; quam miror ita Joſephum Vallettam exſcripſiſſe, praefertim in quinto verſu, in quo apertiffime ſcriptum eſt EX · III ·

VE

VESTA · non vero ut edidit, EX · IIII · VESIL · ipse tamen Vignolius recte suspicatur legendum VESTA.

De *Quinquiere Augusto* fit mentio in singulari lapide, quem vide in Parte II. Inscript. ant. Etruriae Urbium pag. 186.

De *Quinquiere Victoria* exstant duo rarissimi lapides, quos debemus V. C. Hannibali de Abbatibus Oliverio, qui eos vulgavit inter marmora Pisauren-
sia pag. 176. hosque lubet iterum adferre. Prior exstat Ravennae, in quo pro AMOR · CVST · legendum ARMOR · i. e. *Armorum Custodis*; alter apud Pompeium Sarnellium in libello cui titulus: *Guida de' Forestieri per Pozzuolo*.

	D	·	M
	L	·	I D A S I M I
	V	A	L E N T I S
fic	A	M O R	· C V S T · $\bar{V}$
	V	I C · N A T ·	D E L M A T A
	V	I X · A N ·	X L I I I
	M	I L · A N ·	X X I I I
	I	V L · S E V E R I N V S	
	H	E R E S E I V S E T	
	S	E V E R A	V X O R
	B	· M · P ·	C ·

M · A N T O N I V S R V F I N V S
M I L E S E X · V · V I C T O R I A S I B I
E T L · I V L I O A P O L L I N A R I P A T R I
M I L I T I E X I I I D I A N A V I X I T
A N N I S X X X V I I I M I L · A N · X I I X
E T L I B E R T I S L I B E R T A B V S P O S T E
R I S Q V E E O R V M

E L E N C H V S

Liburnarum veterum Romanorum .

De *Liburnis Navibus* nonnulla adnotavi in Parte I. Inscriptionum antiquarum, quae exstant in Etruriae Urbibus, pag. 245. 246. De his consulendi Lilius Gregorius Gyradius de re nautica, sive de navigiis Cap. XVIII, & alii insignes Scriptores, quos recenset Samuel Pitiscus.

De *Liburna Armata*, fit mentio in hoc lapide, nunc primum edito, e Museo V. C. Francisci de Ficoronibus.

D · M · L · SVRDINI · SA
T V R N I N I · L I B · A R
M A T A · N A T · A F E R
V I X · A N N · X X X X ·
M I L I T · A N N · X V I I I I
C L O D I A · S E C V N D A
M A T E R · F I L · B E N · M · F

De *Liburna Barbaro* penes Gruterum p. DLXIV. 7.

De *Liburna Cluëo*; cuius insigne fuit clypeus, sive cluëus, meminit vetustus lapis a Fabretto editus Cap. V. Inscript. ant. num. 122.

De *Liburna Diana*, vide apud eundem Fabretum Cap. V. num. 121.

De *Liburna Fide*, vide in Parte I. Inscriptionum ant. Etrur. Urbium pag. 125. num. 15. & pag. 129. num. 14.

De

De *Liburna Grypho*, cuius insigne fuit *Gryphus*, mentio habetur in eximio titulo, quem Cl. Marchio Maffei protulit pag. 188. in opere, cui titulum fecit: *Galliae Antiquitates quaedam selectae*. Scriptum notat in capsula quadam marmorea, in vestibulo templi Turcici prope Ephesi Khan. De Syriaca Classe vide Livium Lib. XXXVI. c. 22.

H A E C   A R C A   C I V L I
H I L A R I   T R I E R A R C H I
C L A S S I S   S Y R I A C A E
L I B V R N A G R Y P I
E T   D O M I   T I A E
G R A P H I A E   V X O R I S
E I V S   C O N I V G I S
C A R I S S I M A E

De *Liburna Neptuno*, Reinesius Classe VIII. n. 44. Fabiættus Cap. v. n. 123. 124. & vide in Parte I. Inscript. ant. Etrur. Urb. pag. 244.

De *Liburna Nereide*, vide supra pag. 66. n. 89.

Bicrotæ de Marte, mentio fit in singulari lapide penes Fabiættum Cap. v. n. 122. quæ simul cum LIBVRNA CLVPEO nominatur.

Sponius inter militaria fæxa, nullum protulit in quo navalium militum habeatur mentio, præterquam honestam missionem a duobus Philippis Augustis datam iis, qui militabant in Classe Prætoriana Philippiana, seu Misenenſe, quæ erat sub Aelio Aemiliano Præfecto, qui octonis & vicens stipendiis dimissi fuerant. Hanc primus omnium publici

ci iuris fecit Ioannes Petrus Bellorius ad Tab. III. Fragment. Vestigii veteris Romae pag. 15. postmodum Sponius, deinde Fabrettus, uti superius pag. 73. monui, eaque ita se habet.

IMP · CAES · M · IVLIVS · PHILIPPVS · PIVS · FELIX · AVG
PONTIF · MAX · TRIB · POT · IIII · COS · III · DES · P · P · PROC · ET
IMP · CAES · M · IVLIVS · PHILIPPVS · PIVS · FELIX · AVG
PONT · MAX · TR · POT · IIII · COS · DESIGNAT · P · P
IIS · QVI · MILITANTES · SVNT · IN · CLASSE · PRAETOR · PHILIPPI
ANI · SEV · MISENENSE · QVE · EST · SVB · AELIO · AEMILIANO · PR
OCTONIS · ET · VICENIS · STIPENDIS · DIMISSIS · H · M
QVORVM · NOMINA · SVBSCRIPTA · SVNT · IPSIS · FILISQVE · EORVM
QVOS · SVSCEPERINT · EX · MVLIERIBVS · QVAS · SECVM · CONCESSA
CONSVETVDINE · VIXISSE · PROBATE · SINT · CIVITATEM · ROMA
NAM · DEDERVNT · ET · CONVB · CVM · ISDEM · QVAS · TVNC · SE

O

O

CVM · HABVISSENT · CVM · EST · CIVITAS · IIS · DATA · AVT · SI · QVI
TVNC · NON · HABVISSENT · QVI · S · QVAS · POSTEA · VXORES · DV
XISSENT · DVMTAXAT · SINGVLIS · SINGVLAS · AD · V · KAL · IAN
IMP · M · IVLIO · PHILIPPO · PIO · FELICE · AVG · COS · DES · III
ET · IMP · M · IVLIO · PHILIPPO · PIO · FEL · AVG · COS · II · DES · COS

E X · O P T I O N E

T · FL · T · FIL · ALEXANDRO · N · ITAL · D · MISEN · ET · MARO
PROCVLAE · VX · EI · ET · MARC · ALEXANDRO · ET · FL · MARCO · ET
VLP · SABINO · AVREL · FAVSTAE · FIL · EIVS
DESCRIPT · ET · RECOGNIT · EX · TABVLA · AENEA · QVE · FIX · EST · ROMAE
IN · MVRO · POST · TEMPLVM · DIVI · AVG · AD · MINERVAM

Hanc eius quoque eruditis notis illustratam, lubet iterum recudere, prolatis his quae ab eo erudite notantur ad Tab. III. Fragment. Vestigii veteris Romae.

- · · LICA L · Basilica Licinii .
- · MENTARIA · Armamentaria
- ASTRA · MISE · Castra Mife
- · TIVM · natium

„ Ad horum titulorum intelligentiam, initium du-
„ cimus a Castris Misenatium, quae locant in Esqui-
„ liis. Auctor est Suetonius, Augustum Classen-
„ Mi-

„ Miseni , & alteram Ravennae, ad tutelam superi,
 „ & inferi maris , collocavisse . Hi Classiarii Romae
 „ sua Castra & hospitia habebant , sive vocati , sive
 „ delecti , sive alia quavis de causa ad urbem acce-
 „ dentes . Probat nostrum vestigium, Classiarios Mi-
 „ senatium Castris proximum habuisse Armamenta-
 „ rium , quemadmodum Castris Peregrinis aliud Ar-
 „ mamentarium fuit in Regione Caelimontana , in
 „ descriptionibus Rufi, & Victoris memoratum . Cum
 „ Neapoli essemus , in illustri Museo Francisci Anto-
 „ nii Picchiatti Regii Architecti , aeneam tabulam,
 „ sive tesseram inspeximus palmari magnitudine mino-
 „ rem , quae pertinet ad Classiarios Misenenses , di-
 „ missos honesta missione , ac Romana civitate do-
 „ natos ab Imperatore Philippo , ipsamque ineditam
 „ hic referre visum est .

„ Castra vero Misenatium in colle Esquilino sita fu-
 „ isse , verisimile est , non longe a Gallieni Arcu ; si
 „ vera coniectura est ex nostro vestigio , in quo le-
 „ gimus BASILICA LICINII a Licinio Gallieno, quae
 „ corrupte *Sicinii* , *Sissinii* , & *Sicinini* apud Ammia-
 „ num, Panvinium, aliosque . Ibi stetit Licinianam
 „ Basilicam suadet Capitolinus, scribens de ipso Gal-
 „ lieno : *Cum esset ad hortos nominis sui , omnia pala-*
 „ *tina officia sequebantur* . In eadem ergo Basilica Gal-
 „ lienus iudicia exercebat : & iuvat Alexandri Dona-
 „ ti coniectura , qui in Esquiliis hortos ipsius Impe-
 „ ratoris locat : *Constat Gallieno Esquilinum collem ca-*
 „ *rum summopere fuisse ; ibique ei positum Arcum : eum-*
 „ *demque in eodem colle admirabilem colossum collocare*
 „ *voluisse . Quare eius hortos inde abducere non possum* .
 „ Si quis tamen Basilicam Liciniam , ab Imperatore
 „ Licinio denominatam malit, non contendimus ; cum
 „ non longe ad Vrsi pileatum, Palatium Licinianum
 „ locent . Elapso anno MDCLXXI. in Hortis Caesii,
 „ ad Arcum Gallieni, statuae effossae sunt, raro ar-

„ tificio elaboratae; e quibus Musae quatuor seden-
 „ tes, Minerva, Mercurius, Bacchus; aliaeque in
 „ proximis hortis Marchionis Palumbariae, inter no-
 „ biles urbis ruinas. Ad proximam etiam Ecclesiam
 „ S. Iuliani, insignis eruta fuit pictura, Clementis
 „ VIII. Pontificatu, quae novae nuptae, seu spon-
 „ sae lavacrum refert, figuris plurimis arte mira ex-
 „ pressis; hodieque in Hortis Aldobrandinis in Qui-
 „ rinali adservatur.

Fabrettus, ut ostendat quo loco Romae fuerint
 Castra Pretoria Navalium militum, profert duas ha-
 sce inscriptiones Cap. V. num. XVIII. & XIX. uno
 eodemque loco erutas, in vinea scilicet Puellarum
 Mendicantium ad Viam Appiam, ultra II. lapidem,
 e regione bivii, ab ea in Latinam tendentis.

D	.	M
TI	CL	VERBANI
MIL	CL	PR
MIS	III	IVVEN
N	.	BESSVS
V	A	XXXXV
.	H	B M F

D	.	M
C	.	M V C I
V	A	LENTIS
MIL	CL	PR MIS
III	.	ISIDE
N	.	CILIX
V	A	XXXVIII
MIL	A	XVI

D	.	M
.	P	VBLICI
M	I	SSORIS
MIL	CL	P MIS
III	.	MINERVAE
N	A	TIONE CILIX
V	A	XXXXV
MIL	A	XVIII
H	B	M F

Horum lapidum auctoritate, idem Fabrettus,
 ubi Romae exstiterint Castra Misenatium, observat.
 Labet ea, quae ipse scribit, adducere, Quumque in
 „ proxima hanc quoque (*nimirum inscriptionem su-*
 „ *perius tertio loco * adlatam*) inspexerim, suspi-
 „ cio mihi iniecta est, hunc agrum fuisse PVBLI-
 „ CVM SEPELIENDORVM MILITVM CLASSIS PRAE-
 „ TORIAE MISENENSIS IN VSVM, qualem Neapo-
 „ li, vel alicubi prope Misenum, destinatum do-
 „ cet inscriptio pag. CCVIII. apud Gruterum, cu-
 „ ius ipsamet verba produxi. Non enim novum est,

Ca

„ Castra Misenatium , & quidem duplicia , *Novæ*
 „ nempe & *Vetera* , hic Romæ exstitisse ; quia Ru-
 „ fus in III. Regione hæc habet : CASTRA MISE-
 „ NATIVM II. ubi expresse CASTRA MISENATIVM
 „ VETERA novus Victor reponit . Novum vero ,
 „ nec ab alio (quod sciam) observatum , illud erit ,
 „ Castra Misenatium , & fortassis Ravennatium quo-
 „ que , Castris Praetorianorum admota conspici ; ut
 „ legitur in hac inscriptione , e lateribus compacta
 „ etiamnum Turri angulari eorumdem Castrorum ,
 „ meridiem & Viam Tiburtinam versus , inhaerente .

C . . . MISENATIVM ET . . . .

His a Fabretto adlatis , adde auctoritatem lapidis
 antiqui inter Donianas Class. VI. num. 13. qui eru-
 tus est in via Appia ad aquam *Aciam* , sine *Acidam* .
 Pro EPERED. lege EPORED. scilicet *Epo-*
rediae .

L · FOVRIO · L · F · POL
FOVRIANO
ORIVNDO · EPERED · IT
AL · MIL · VETERANO
CLASS · RAVEN · VIX
ANN · <u>LXII</u> · M · IIII
H · S · E
IN · FR · P · <u>VI</u> · IN · AG · <u>X</u>

Minime etiam dubitandum est cum Miseni , tum
 Ravennae fuisse *Castra Praetoria* Classiariorum ,
 quamvis de his diserte mentionem non faciant vete-
 res scriptores . In Parte II. Inscript. ant. Etruriae
 Urb. pag. 181. perrarum lapidem protuli , qui nunc

exstat in Museo Mediceo, in quo CASTRA · PRAETORIA RAVENN. he. *Ravennatium* memorantur. Probabile etiam adserui *Castra Praetoria Misenatium* fuisse circum Retinam in agro subiecto Miseno, quo in loco villam habuit Plinius, naturalis Historiae parens, Praefectus Classis Misenatium, avunculus Plinii Caecilii; cuius meminit in epistola decima sexta Lib. VI. ad Cornelium Tacitum, Romanae Historiae scriptorem. Praeter Castra Praetoria tum Miseni, tum Ravennae, fuere phari sive turres, quibus lumina noctu praeculerent, uti superius in Parte II. huius operis pag. 182. ostendi: ubi etiam nonnulla alia, quae ad maritimam veterum Romanorum militiam pertinent, adnotavi.

Declaratis navium in utraque Romanorum classe nominibus, quae ex vetustis saxis eruuntur; suprema, media ac infima officia eorum qui militabant, adicere haud abs re erit. Haec ordine accuratiore disponent qui hanc spartam illustrare voluerint. Digniorem honoratioremque locum cum imperio tenuit, ni fallor, *Princeps Classis*, qui Scheffero Lib. IV. de Militia Navali in Addendis pag. 341. non videtur esse alius a Praefecto Classis. Utraque Classis tum Miseni, tum Ravennae *Principem* habuit, cuius fit mentio penes Gruterum pag. MXXXI. 8. & in adlato superius lapide pag. 75. quem etiam inter Gudianas editum habes pag. CXXVIII. 4. qui- que repetitur pag. CLXXI. 6. atque in eo, ordine quodam, navalia officia Sex. Iulii Priminiani enumerentur. Siquidem exploratum est, a minoribus, seu minus dignioribus ad maiora magisque digna officia enumerationes tum in militaribus saxis, tum in his, quae ad magistratus pertinent, procedere.

Praefecti Classis diserte fit mentio in pluribus vetustis inscriptionibus. Fabrettus hanc adfert Cap. I. n. 182. pag. 37. ex Schedis Barberinis, quas in Barberina

Bibliotheca reliquit meus Donius: memoratque Tiberium Iulium Paetinum Bassianum, Praefectum Classis Misenenfis fuisse.

TI · IVLIO · TI · F · STEL
P A E T I N O
B A S S I A N O · P R O C
A V G · X X · H E R · P R A E F
C L A S · M I S · T R I B · L E G · I
I T A L I C A E · P A T R · C O L O N
T · F L A V I V S · T · F · O V F E N
O P T A T V S · I I · V I R · F · C O E R

Vide etiam Donianas Class. VI. n. 3. & Gudianas, a Cl. Hesselio editas, in quibus plures memorantur pag. XXX. 4. & CLIII. 3. Praefecti Classis Ravennatis. Meminit etiam hic lapis, seu potius ara Ravennae eruta, inter Gudianas edita; quamquam, ut suspicor, non sine mendis, quae veritati officiunt, pag. XLI. 1. in qua adnotandum, cum Neptuno communem cultum & forsitan aram ac templum lucumque sacrum habuisse Isidem, quae quum navigia invenisset, nautis ac navigantibus favere credebatur.

N E P T V N O · C O N S E R V A T O R I
E T I S I D I M A T R I D E · · ·
I N L V C I C L A S S · R A V E N
S A C R
L · A N T I D I V S · L · F · P A L · F E R O X
P R A E F E C T V S · C L A S S · · ·
R A V E N N A T · P A T R O N V S · C O L L E G
F A B R · N A V T · P R A E F · C O L L · F A B R
F E R R A R · Q V I N Q · I I · L · D · D · D
· · · · · I N C O L · D E C V R

Iosephus Scaliger in Indice suo ad Gruterianos lapides, *Tribunum* agnoscit *Classis Ravennatis* in sequenti inscriptione, quae adfertur cum mendis in Gruteri Thesauro pag. MCIX. 6. Lubet eam iterum producere, & quidem castigatiorem, auspice Desiderio Spreto Ravennate, qui edidit post librum de amplitudine, de vastatione, & de instauratione Urbis Ravennae, ex Veneta editione anni MCCCCLXXXVIII. quamquam & ipse non sine aliquibus naevis protulerit.

D	.	M
L	·	LICINI · MAXIMI TR
CLASS	·	PR · RAVENN · NATIONE
DELMAT	·	VIX · ANN · XXV
P · AELIVS	·	QVINTVS · FRATRI
PISSIMO	·	FACIVNDVM · CVR

Eadem nota TR declaratur Tullii Titiani officium in sequenti lapide, quem primus omnium, a Cl. Iosepho Valletta exscriptum, vulgavit Celeb. Ioannes Vignolius inter selectos pag. 292. Lubenter iterum heic adiicio, quia nonnulla continet a Vignolio praetermissa, quae animadversione digna videntur.

D	.	M	.
C	·	TERENTIVS · LONGI	
NVS	·	ORNO · FACTIONE	
ARTIFICVM	·	VIXIT · AN	
NIS · XXX	·	MIL · VIX · AN	
NIS · XI	·	TVLLIVS · TITIA	
NVS · TR	·	CLAS · PR · MISIN	
H	·	B · M · F	

sic

In

In tertia linea quid sibi velit ORNO, cum ignaris aequè me ignorare fateor. Quamvis in Gruteriano Thesauro pag. CCCCXLV. 3. & CCCCXCIV 7. occurrant ORNATI MILITIA; tamen cum hoc lapide minime congruere videntur. Vitium in lapide, vel vitiose, quamquam a docto viro, exscriptum suspicor. Videndum an OPTIO substituendum sit. In quarta linea MIL. VIX. non MILITAVIT, sed *Miles vixit*, interpretatur idem Vignolius. Reliqua TR CLAS. PR. MISIN. idem exemplo Scaligeri in Indice, exponit *Tribunus Classis Praetoriae Misensis*. Verum quum ex antiquis scriptoribus nullus nominet Tribunum Classium, Praetoriarum, vel Tribunum navalium militum; contra vero tum lapides, tum scriptores Livius, Tacitus, Suetonius ceterique, quorum testimonia adfert Schefferus de Militia Navali Lib. IV. Cap. VI. Trierarchos recenseant: arbitror compendariam illam notam TR indicare *Trierarchum*, non vero *Tribunum* Classis Praetoriae vel Misensis vel Ravenatis. In vetustis saxi nulla Tribunorum Classicorum mentio: memorantur quidem Tribuni Legionum, Tribuni Cohortium Praetoriarum, & Urbanarum, & Vigilum: Tribuni Equitum, Tribuni Militum; numquam tamen diserte de his mentio habetur. Sed neque Classis Britannicam, Moesicam & Pannonicam, & Cohortes Classicas habuisse Tribunos constat ex militaribus saxi, sed Praefectos, quod editi Indices apud Gruterum, Reinesium & Donium, itemque apud Gudium evincunt. Sane, memorantur Cohortes Classium Praetoriarum & Centuriones, qui iisdem praesidebant. His militibus Trierarchos imperasse, & sub eorum imperio fuisse, docet Tacitus Annalium Lib. XIV. c. 8. *Respicit*, inquit, *Anicetum* Trierarcho Herculeo, & *Oloarito* Centurione classiaro comitatum.

Id clarius liquet ex sequenti lapide eruto in Via
Flaminia, inter Gudianas pag. CLIX. 7.

D · M · S

SP · CAVIVS · Q · F · GALER · LATI
NVS · PRAEF · CLASS · RAVENN
COHOR · PRIMAE · SPECVLAT
VIVS · SIBI · ET SVIS · OMNIBVS
PAR · HEREDIBVS · FECIT · ET
POSTERISQ · EOR · ET · SVTIAE
SABINAE VXORI · SVAE · BENE
DE · SE · MERITAE · POSVIT

Cohortibus Praetoriis, Urbanis & Vigilum, Tri-
bunos praefuisse constat ex antiquis inscriptionibus;
non vero Classicis. Operae pretium me facturum ar-
bitror, si duos lapides singulares huic adferam, qui
ad utramque Classem tam Miseni, quam Ravennae
pertinent, qui id confirmant. Alter in agro Baia-
no inventus, inter Donianas editus Class. VI. 7. al-
ter vero apud Reinesium Class. num. 29. Qui tertio
loco adfertur, e Museo Cl. Ficoronii depromptus,
ad hoc tempus ineditus fuit.

D M

M · STABERIVS · M · F · QVIR · LACER
> · COH · VI · SPECVLAT · CLASS · MISEN
V · FECIT · SIBI · ET · STABERIAE VERI
DIANAE MATER · · · · ET · L · STABE
RIO PROCILLO · FILIO · DVLCISSIMO
VIX · ANN · XII · M · VII · D · IIII · HOR · II

D · M ·

M · A N T O N I O

S T A T I O

C E N T V R I O N I

C L A S S · P R · M I S E N

Q V I V I X · A N N · L ·

A N T O N I A S T A T I A

P A T R I P I E N T I S S I M O

F E C I T ·

D · M

C · I V L I O

V A L E N T I

C E N T · C L A S S ·

P R · R A V E N N ·

V I X · A N N

X L · M I L · A N N · X X I I

C · I V L I V S · F L A V I A N

A M I C O · M F · P ·

M · P

Nihil autem obstat, quod apud Caesarem de Bello Gallico Lib. III. c. 3. legamus, Tribunis militum Centurionibusque singulas naves adtributas fuisset; quum D. Brutus a Caesare praefectus fuisset Classi Gallicisque navibus contra Venetos, scientia atque usu nauticarum rerum ceteris praestantissimos: *Caesar, inquit, ubi intellexit, frustra tantum laborem sumi, neque hostium fugam, captis opidis, reprimi, neque his noceri posse; statuit expectandam classem: quae ubi convenit, ac primum ab hostibus visa est; circiter CCXX. naves eorum paratissimae, atque omni genere armorum ornatissimae, e portu profectae, nostris adversae constituerunt: neque satis Bruto, qui classi praeerat, neque Tribunis militum Centurionibusque, quibus singulae naves erant adtributae, constabat, quid agerent, aut qua ratione pugnae insisterent. etc.* Nam haec Classis ob subitum bellum a Caesare collecta, & parata fuit; quod ex his quae paullo ante scribit, perspicue adparet: *Veneti, omni ora maritima celeriter ad suam sententiam perducta, communem legationem ad P. Crassum mittunt, si velit suos recuperare, obsides*

M sibi

sibi remittat : quibus de rebus Caesar a Crasso certior factus , quod ille aberat longius ; naves interim longas aedificari in flumine Ligeri , quod influit in Oceanum , remiges ex Provincia institui , nautas gubernatoresque comparari , iubet.

Inferioris ordinis fuisse videntur Praefecti, qui aliud simul munus interdum impleverunt, quod ex hoc lapide inter Gudianos pag. LX. 5. liquet. In priorē lineā legendum videtur ADESIO, quod cognomen Plutoni Deo Infero tributum ἀπὸ τῆς ἄδης videtur.

PLVTONI · EDEISIO · SACRVM
M · EMERIVS · M · F · QVIR · ANTHVS
PRAEFECTVS · ET · MENSOR · OPER
P V B L I C C L A S S · R A V E N
S V A I M P . . . . .

Praefecto Classis parebant Subpraefecti, qui ea quae ab illis iubebantur, exsequenda curabant, quorum mentio in Gruterianis pag. CCVIII. 1. & in Donianis Class. IV. n. 28. & Class. VI. n. 11. Subpraefectis parebant alii, nimirum Velarii, & Duplares Velarii. Vignolius pag. 296. memorat *Manipularium Praefectum Classis Praetoriae Ravennae* : ita expofitis siglis MANIPVLAR . P . CL . PR . RAVENNAE. Eandem infcriptionem, e Museo Andreinio, a mendis expurgatam dedi in Parte I. Inscript. antiquar. Etrur. Urbium pag. 243. num. 10. sed huiusmodi officium, quum exemplum nullum habeat, expendendum an Vignolii interpretatio admittenda fit. Adridet potius : *Manipularius Praefecti Classis Praetoriae Ravennae*.

Iisdem suberant *Praefecti Armorum Custodibus*, quorum

rum mentio in Donianis Class. VI. n. 2. item *Praefecti Vehiculationis*, cuius meminit marmorea basis inter Gudianas pag. CXXXV. 4. quae singularis est, extra Formias eruta.

M · PERCERNIO M · F · VEL
 CAPITOLINO
 VI · VIRO · AVGVSTALI · PA
 TRONO · COLON · II · VIRO
 Q V I N Q V E N
 PRAEF · VEHICVL · CLASS · RAV
 PRAEF · FABRVM · CENTON
 FLAMINI · DIVORVM
 OMNIVM · OB · MER
 ITA · EIVS · L D D D

Praefecto Classis parebant Gubernatores navium, ut ostendit Schefferus de Militia Navali Lib. IV. Cap. I. pag. 255. Livii auctoritate Lib. XXIX. c. 25. C. Laelius Romanae Classis Praefectus, a Gubernatoribus quaerit, si aquam hominibus iumentisque in totidem dies, quot frumentum, imposuissent: illicque respondent, aquam dierum quinque, & quadraginta in navibus esse. Gubernatoribus, uti dictum est, remiges parebant, qui etiam eorum iussu aquatum exhibant, aliaque servitia praestabant. Nautis praeerant Navarchi & Archinautae. Navarchi dignioris officii, & conditionis fuisse videntur Trierararchis, si fides habenda est marmori, quod superius a me adlatum est pag. 75. ex Donianis Inscriptionibus; nam in eo militaria officia hoc ordine recensentur NAVARCHO · TRIERARCHO · ET PRINC · CLASS · MISEN · hoc est *Principi Classis Misensis*.

Inter Donianas Class. VI. n. 2. adfertur lapis Raven-
nae erutus, non vero Miseni, in quo mentio ha-
betur M. Porcii Satullini, Civis Romani e Tribu
Claudia, qui fuit *Archinauta Classis Ravennatis*. Ea-
dem inscriptio simul prodiit inter Gudianas curan-
te Cl. Hesselio pag. CLXXXI. 7. Ad nutum Trie-
rarchorum erant Gubernatores, Symphoniaci, & Har-
monici, sive Harmoniaci, Tibicines, Hortatores, Ius-
tores, Pausarii: Archinautis nautae, & remiges pa-
rebant. Cum Navarchis coniungendi sunt *Dromonar-
chi*, quos etiam in navali militia locum habuisse reor
ex sequenti lapide, inter Gudianos edito, pag. CCX.
n. 3. & quidem eruto in Via Appia prope Tarra-
cinam.

DIS · MANIBVS
L · ANTISTIVS · L · L · CASTOR
NAVARCHVS · DROMONARCH
ANTONIANVS · V · F · SIBI
ET · SVIS · LIBERTIS · LIBER
TABVS · POSTERISQ · EOR
IN FR · P · XIII · IN AGR · P · XVI

Dromonarchi hi erant qui navibus frumentariis
praeerant, quae a celeritate dictae sunt *dromones*. De
his meminit Cassiodorus Lib. V. Epist. 17. & Leg. 2.
§. 2. Cod. de offic. Praef. Pr. Africae.

Post hos, honorariorem locum obtinuisse in nava-
li militia crediderim *Magistrum Navium*, quod au-
thoritate Livii Lib. XXIX. c. 25. adsequi videor, ubi
quae gesta sunt a C. Laelio Classis Praefecto, accu-
rate describit: *Ut omnes iam in navibus erant, sca-
phas circummisit, ut ex navibus, gubernatoresque* &

MAGISTRI NAVIVM, & *bini milites*, in forum con-
venirent ad imperia accipienda. Eius quoque memi-
nit Ravennas lapis inter Gudianos pag. XXVIII. 9.

<p>DIANA E VICTRICI S A C R Q · LVCCEIVS · Q · F · VLPIANVS · LIBERT O L Y P I O D O R V S PATRONVS COLLEG · FABR · MAGIST_R C L A S S R A V E N N</p>	sic
--	-----

Alio pertinent DOMINI NAVIVM, qui memoran-
tur in Reinesii Syntagmate Cl. III. n. 21. quem vide.

His addendi *Optiones*, quorum mentio habetur in
singulari lapide inter Donianos Class. VI n. 8. quem
aliter editum vide inter Gudianos pag. CLIV. 6. *Scri-
barum navalium*, quod nam fuerit officium, describit
Festus; deque his luculenter Schefferus de Militia
Navali Lib. IV. Cap. VII. Istiusmodi mentio fit apud
Gruterum pag. DLXIV. 7. in lapide, qui exstat Ra-
vennae ad D. Agnetis.

<p>D · M M · V A L E R I O M · F · C L A V D · C O L O N O · L I B V R N V A R V A R · S C R I B · C L P R · R A V E N · V I X · A N N · L M I L · A N N · X X V I V A L E R I I · C O L O N V S · E T</p>
--

Legendum, si doctis viris videtur, *Liburna Barba-
ro*, vel *Barbaris*, quos pro insigni habuit. Cum Scri-
bis

Qui proximi erant ut mitterentur, Veterani dicebantur, non secus ac terrestris militiae milites. Id passim docent iam editi a me lapides. Silentio hic haud praetermittendus lapis antiquus, ex Museo Ficoronio depromptus, qui nondum lucem, dum haec scribimus, adspexit.

C · DOMITIVS POLLIO
PATER · VETER · AVGVSTI · EX ·
CLASSE · PRAETORIA · MISENAT
FECIT · SIBI · ET
DOMITIAE · C · F · PIAE · ET
DOMITIAE SPEI LIB · ET CONIVG
LIBERTIS · LIBERTABVS · POSTERIS
E O R V M
HVIVS MONVMENTI INTROEVNTIB
PARS SINISTERIOR AD FAMILIAM · SA PERT^{IN}
IN · FR · PED · XV · IN AGRO PED · XXXVIII

sic

SA PERTIN . h . est . *suam pertinet* . Haud enim significat *supra scriptam* ; quum id duabus litteris S.S. ita veteres expresserint, ut constat ex antiquo lapide a me adlato in Parte I. num. 267. pag. 418. huius operis.

Liquet etiam ex iisdem honestis missionibus, atque ex vetustis iam ad me undique collectis lapidibus, ad maritimam rem bellicam spectantibus, navales milites cum apud Misenum, tum apud Ravennam, in suis Classibus ac Praetoriis stantes, secum uxores, liberos, fratres, atque interdum parentes ha-

bu-

buisse. Quae fuerint navalium militum officia per singulos ordines, iam liquet; luculentius tamen de his constabit ex Indice, quem mox subnectemus. Plurima notatu digna his addi poterunt, quum in lucem prodierint vetusti lapides, qui Ravennae exstant, atque in dies eruuntur: quod egregium opus iamdudum desideramus.

Fuere Classiarii milites collectitii, ex variis orbis nationibus adsciti: idcirco notandum, numquam eorum patres in his militaribus saxis nominari; quum tamen in sepulcralibus titulis Romanorum civium non praetermittantur. Ex his vero orbis nationibus praecipue delecti leguntur qui crebrius nominantur, Aegyptii, Aegarenses, Afri, Alexandrini, Bessi, Britanni, Bithynii, Cilices, Corfi, Cyprii, Dalmatae, Galli, Germani, Itali, Pannonii, Pontici, Sardi, Syri, alique. Quum vero in militaribus saxis Romani cives recensentur, eorum Tribus semper declaratur. Interdum etiam Romani cives cum Classiariis exteris maritimae militiae servire iussi sunt ab Imperatoribus. Inter Donianas Inscriptiones Tab. X. num. 1. pag. 224. adfertur sepulcrum C. Cassii Modestini, in Veturiam Tribum censi, adeoque civis Romani, qui fuit miles Classis Miseni. Eius etiam imago exhibetur, eiusque vestes & arma observari possunt, quae illustrantur pag. LXXV.

Summam fuisse Romanorum in maritimis bellis potentiam ex eo arguere possumus, quod quinqueremes prope quadringentas habuere, quum Siciliam invaserunt: quingentas vero bello Punico amiserunt. Quot vero milites singulae quinqueremes caperent, ex eo colligi potest, quod quinqueremes triginta. Quincti Fabii Maximi duas legiones vexisse memorat Livius: continebat autem eo tempore unaqueque legio peditum quina millia, trecentos autem equites. Plura de his praetereo, quae luculenter ad-

nota-

notavit doctissimus Benedictus Averanius Dissert. XIV. in Euripidem, & in Thucydidem Dissert. LV. ad quem Lectorem mittimus.

Sacerdotes & Haruspices apud utramque Romanorum Classem fuisse, qui sacris praeessent, eaque curarent, lubet arguere ex sequenti lapide, quem in promontorio Miseni repertum tradit Vignolius p. 305. & adfert ex Rondinellio, qui exscripsit.

	D	.	M	
	D	.	IVNIO	.
	D	.	F	.
	CLAV			
	CERTO		SACERDOTI	
<i>sic</i>	ET	.	ARVSPICI	.
	PVBLICO			
	EX		GENERE	
	SACERDO			
	TVM	.	CREATO	
	FRA			
	TRI		PIENTISSIMO	

Fuere in singulis navibus Coronarii, qui, ut opinor, in festis Isidis, Neptuni, & Litoralium Deorum, praesertim vero illius Numinis, cui consecratae erant, vel natali die Augustorum, aliisque de causis, triremes coronabant in laetitiae argumentum. Morem hunc, ni fallor, declarat vetus titulus sepulcralis, qui Ravennae existat apud Nobiles de Rasponibus, a Fabretto editus Inscriptionum Cap. v. p. 366. n. 120.

A T H E N I O
I I I . D A N A E . C O R O
N A R I V S . Q V A R E

Phaellum, Diis Servatoribus consecratum, laudat Catullus Carm. IV.

N

Agen-

Agendum nunc esset de ludis maritimis; sed quia aliis curis nunc destinemur, hanc spartam exoptatissimam aliis illustrandam relinquimus. Minime dubitandum est apud utramque Classem ludos & certamina in honorem Deorum, vel in natali Romanorum Imperatorum, vel ob insignes eorum victorias celebrata fuisse. Ad haec respicit Aufonius Edyl. X. v. 208.

*Tales Cumano despectat in aequore ludos
Liber, sulphurei cum per iuga consita Gauri,
Perque vaporiferi graditur vineta Vesevi:
Quum Venus Aëtiacis Augusti laeta triumphis
Ludere lascivos fera proelia iussit amores:
Qualia Niliacae classes, Latiaeque triremes
Subter Apollineae gesserunt Leucados arces.*

Memorantur in marmorea columella, Ostiae effossa, inter Donianas Class. IV. 55. ludi Sabini in honorem Neptuni Patris editi, quam vide.

Exstat ad occidentalem plagam in parietibus exterioribus Baptisterii Florentini insertum pervetustum marmor, anaglypho opere sculptum, in quo navis, & in littore super posito pegmate certantes, sive ludentes tres viri visuntur: quod, licet iniuria temporis, sit valde corruptum; tamen summa diligentia delineandum curabo, &, Deo dante, proferam.

Ludicrum certamen Retiariorum cum Secutoribus, in honorem Neptuni, & Vulcani commissum fuisse, declarat marmorea sequens tabula, in utroque latere, & in medio fracta, quae altitudine Romanum pedem, & uncias quatuor; longitudine vero pedes duos, & uncias quinque aequat. Haec in meo Museo exstat: olim in Andreinio Neapoli fuit, & ipsa ad Misenum cum reliquis inventa. In ea, praeter titulum plane curiosum, lineari sculptura caelati sunt viri duo: ille qui a dextris spectatur, rete & fuscina

nam

nam five tridentem gerit : qui vero a sinistris , pal-
mam dextra in summo tenet, quae eum in hoc ludo
vicisse designat. Ea ita se habet.

99

99. Explicaris singularibus litteris, sepulcralis titu-
lus ita exponitur : *Iulius Balerianus* (nempe *Valerianus*)
qui vixit annis bene viginti. Natali suo decessit : sodalicia-
rius , bonus , amorus , filetus (nimirum *philetus*)
usque ad fossam. Vide nonnulla , quae ad hanc in-
scriptionem adnotata sunt in Parte I. huius operis
pag. 250. n. 18. quae supervacaneum est repetere .

Figuras tantum paullisper heic operae pretium est
expendere , quae nunc primum in conspectum eru-
ditorum veniunt. Dextra marmoris parte, ut antea
monebam, cernitur vir stans , tunicatus , imberbis,
aperto capite , brevi capillitio . Venter eiusdem
munitur duplici fascia , superiore & inferiore ; inter
quas medium segmentum phrygio opere ornatur .
Pudenda subligaculis brevioribus strictioribusque
velata spectantur , eodem fere modo , quo exhibe-
tur in antiquo marmore penes Fabretum Capite
VIII. in Traiani Columnam , pag. 256. Antonius
Exochus , natione Alexandrinus , qui Romae in
spectaculis, ob triumphum Traiani Caesaris, strenue

pugnauit, atque vicit: idque indicat palma, quam sinistra gerit. Antonii Exochi subligacula in eo ab his differunt, quod ornatissima sunt; nam fimbria undique circumeunte ornantur, & circa ventrem cingulo elegantis operis adstringuntur. Coxae huiusce nostri ludionis, & crura nuda sunt: dextra pedis tibia fasciis, siue duplici periscelide adstricta, spectatur, instar ocreae; pedes vero nudi omnino sunt: sinistra pedis tibia unica tantum fascia munitur. Dextra rete siue retiaculum suspensum tenet; cuius funiculum partim implexum, partim solutum conspicitur. Sinistra fuscina gerit, siue tridentem; cuius manubrium a summo ad imum crassius evadit. Haec arma, nempe rete & fuscina, perspicue declarant hanc esse RETIARII imaginem; alteram vero SECVTORIS, qui vicit: de quibus nullum dubium esse potest.

RETIARIOS vibraſſe in SECVTORES, siue Myrmillones rete, quo caput eorum implicarent, implicatumque & captum proſternerent, tridente vulnerarent, & vincerent, diſcimus ex hoc marmore; nam ſuſpenſum a Retiario tenetur rete, & quodammodo in hoſtem vibratur, & iaculatur: deinde tridens intenditur. Convenit hoc marmor cum deſcriptione, quam apud Iuvenalem habemus, qui in Satyra VIII. v. 202. Graccum quemdam, genere conſpicuum, in arena Retiarii munus implentem, ita pingit:

Et illud

*Dedecus Urbis habes. nec Myrmillonis in armis,
Nec clypeo Graccum pugnantem, aut falce ſupina;
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.
Nec galea frontem abſcondit: movet ecce tridentem,
Poſtquam vibrata pendentia retia dextra,
Nequicquam effudit*

Nonnulla alia in huiusce Retiarii ſchemate obſervanda ſuperſunt. Manus nudaſe ſunt, quo ſint ad certa-

ta-

tamen expeditiores. Sinistrum dumtaxat brachium subarmali tegitur, quod ad carpum manus latius se expandit, adeoque solutum: dextrum vero brachium adstricta manica, & quidem arcta, amictum cernitur; ut ita ejusdem brachii crebra certaue agitatione velocius rete vibrari posset. Quod Retiarii tunica induti spectarentur, diserte docet Iuvenalis loco citato; & in Satyra II. v. 143. de eodem Graccho haec habet:

Tunicati fuscina Gracci.

Docet etiam Suetonius in Caligula: *Retiarii tunicati quinque numero gregatim dimicantes, sine certamine ullo totidem Secutoribus succubuerant: quum occidi iuberentur; unus, resumpta fuscina, omnes victores interemit.* Praeterea in hoc marmore, quamquam rudi caelatura sculpto, ut diximus, observandum est, quonam modo tunica Retiariorum facta esset. Fasciae decussatim super tunicam, perspicue adparent in Secutore sculpto in sinistra parte, licet fracta sit marmorea tabula. Hic dextra palmam in summo tenet; nec subligaculis amictus est: licet & ipse tunicatus, ac nudo pariter capite, nudis manibus & pedibus sit expressus. At in Retiario unica tantum fascia, tamquam baltheus ab humero dextro pendens, & super pectus transiens, laevorsum clauditur. Multa adhuc in antiquitatis studio illustranda eruditis supersunt: hinc expendendum quid nam *spongia* esset, quam Tertullianus Retiariis adtribuit; eamque Lipsius pectoris tegimen fuisse censet: alii armorum genus pro defensione: alii pro offensione.

Retiarius praeterea sinistra manu una cum hasta, cui fuscina sive tridens inhaeret, aliquid aliud simul stringit; quod nescio utrum fica, sive aliquid aliud esse possit. Perbreve gladium a Retiariis, praeter

ter fuscina, adhibitum fuisse, docet vetustum marmor a Cl. Marchione Maffeo illustratum, & in Veronensi Museo conditum, in quo Retiarii arma, nimirum fuscina & gladius, sive fica, sculpta sunt, quae Generosi Retiarii monumentum praeter titulum cohonestant. Adlatum vide Lib. I. Cap. XIV. de Amphitheatris pag. 73. Auctoris adsertio suspicari non finit, palmam esse potius sculptam, quam ficam, quae nonnullis supervacanea videtur; quum Retarius sola fuscina Secutorem vulnerare, & occidere posset: putantque nonnulli Scriptorum loca a Lipsio adlata, quae gladii mentionem faciunt, pro fuscina sive tridente accipi oportere. Hoc certe rarissimum monumentum maxima observatione dignum. In meo marmore, quum pro certo minime adfirmare possim, Retarium fuscina simul & gladium tenere (nam sculpturam ipsam saepenumero observavi) anceps animo pendeo, an credam fuscinae manubrio, eo loco ad manu capiendum commodiore, infixum fuisse paxillum; quo adminiculo adiuta manus, fuscina vehementius in Secutorem vibraret. Sed de his apud viros doctos, qui veritatem unice diligunt, iudicium esto.

Post humeros sculpti Retiarii aliquid aliud adparet, quod ob imperitiam antiqui scultoris, vel potius incitiam meam, nescio quid referre possit. Palmulam latiore parte post humeros suspensam facile crederem. Verisimile est, aliud retiaculum in humeris a Retario delatum, ut si iactus eiusmodi fefellisset, altero dextra manu sumto, hostem implicare posset. In ora marmoris dexteriore, quae fracta est, cernitur aliquid phrygio opere sculptum: fortasse aliquod genus vestis indicatur, sive aulaeum, vel stragulum; nam praemia in certaminibus ante oculos certantium proponi consuevisse, indicat Virgilius Aeneid. Lib. V. v. 109.

*Munera principio ante oculos, Circoque locantur :
In medio sacri tripodes, viridesque coronae ;
Et palmae, pretium victoribus, armaque, & ostro
Perfusae vestes, argenti aurique talentum.*

Palnam certe cum Retiariis, tum Secutoribus, si-
ve Myrmillonibus pugnantibus pro praemio propo-
sitam fuisse, dubitare non finit hoc marmor, & Lam-
pridius, qui scribit: *Commodum confecisse mille pal-
mas, Retiariis victis, vel occisis.*

Quae nam essent Secutoris arma, describit Isido-
rus, licet sine teste: *Secutor est, ab insequendo Retia-
rium, dictus. Gestabat enim cuspidem & massam plum-
beam, quae adversarii iaculum impediret ; ut antequam
ille feriret rete, iste superaret.* Rationes deinde ad-
fert idem Isidorus, ut ostendat cur his cum armis
institutum fuisset hoc ludicrum certamen: nimirum,
quia Retiarius Neptunum aquae praesidem; Secutor
Vulcanum ignis dominum, adeoque duorum elemen-
torum inter se pugnantium, ex quibus omnia gigni
veteres crediderunt, nempe ignis & aquae, pugnam
referebant. Hinc, ut auctor est Festus, Retiario
adversus Myrmillonem siue Secutorem pugnantem,
cantabatur: *non te peto, piscem peto.*

Huiusmodi certamen a Graecis originem habuisse,
suadet Laertius in Pittaci vita, & Strabo Lib. XXIII.
Haud ignotum hoc fuisse antiquissimae Etruscorum
genti, ex vetustis monumentis ostendi ad Tabulam
CLXXXVIII. Musei Etrusci, deque eo disserui p. 396.
Tomi secundi, adlato Vasculo, Etrusco opere picto,
quod in ruderibus Hadriae, veterum Etruscorum colo-
niae, inventum esse oculati testes, ac fide digni ad me
scripserunt. Quum igitur constet, adlatum a me mar-
mor, prope Misenum cum reliquis Classiariorum ef-
fossam fuisse: quod etiam liquet fide & scriptis Cl. Pe-
tri Andreae Andreinii, quae vidi, ipsumque id ad-
fir-

firmantem audivi: non sine ratione arguere hinc licet, certamina haec ludicra, Neptuno & Vulcano sacra, solemnibus festisque diebus usurpata ibidem fuisse.

Tabula votiva marmorea, longitudine uncias tredecim, altitudine octo Rom. pedis aequans, quae exstat in meo Museo.

100

EX	·	IMPERIO
GENI	·	ALOTIANI
EVARISTVS		SERVI
TOR	·	DEORVM · EX · VI
		SO · LIB · AN

100 Praeter ea, quae ad hanc votivam tabulam, raritate atque elegantia maxime commendabilem, adnotavi in Parte I. huius operis p. 235. & 236. n. 1. dum adservaretur Neapoli in Aedibus Andreiniis, quoniam in meum Museum nuper cum reliquis vetustis faxis translata est: lubet nunc, quod legitur, SERVITOR . DEORVM . accuratius exponere; quia singulare est hoc officium, nec alibi Servitorum Deorum mentionem fieri animadverti. Adfertur apud Arringhium Lib. II. Cap. XXII. Romae Subterraneae sequens titulus; quo constat sanctis Dei Martyribus destinatos fuisse Servitores, qui eorum sepulcris fervirent:

EVSTATHIVS HVMILIS PECCATOR
SERVITOR
B · MARCELLINI MARTYRIS

Hunc Cl. Vignolius illustravit inter selectas Inscriptio-

ptiones pag. 186. inter quas hanc meam tabulam nonnullis maculis corruptam vulgavit.

Servitores S. Petri nominantur in Epistola Nicolai II. Papae ad Rutenensem Comitem pag. 193. ut observat in Glossario Du-Cangius in v. SERVI-TOR. Item *Servitor Ecclesiae* in Synodo Romana II. sub Silvestro c. 17. Lubet heic adferre lapidem Ravennatem, erutum in Capella S. Vitalis Martyris, quae dicitur *Sancta Sanctorum*, ex quo constat sequioribus seculis *Deservientes* dictos, qui antiquitus *Ecclesiae Servitores* vocabantur. Hunc ad me misit vir eruditione conspicuus D. Petrus Paulus Ginannius, Monachus Casinensis, qui Ravennates antiquitates egregio studio ac labore nunc illustrat.

† · IN · N̄ PATRIS ET FILII ET SPIRITVS SCI HIC
 REQUIESCIT IN PACE DOMINICVS PRB DE
 SERVIENS BASILICE SCI VITALIS MARTY
 RIS ET SI QVIS HVNC SEPVLCHRVM VIOLA/E
 RIT PARTEM HABEAT CVM IVDA TRADITOREM
 ET IN DIE IVDICII NON RESVRGAT PARTEM SVAM
 CVM INFIDELIBVS PONAM.

Primum adnotandum est, discrimen intercedere inter *Servitorem*, & *Servum*, ex Quinctiliano v. 10.

O

Quod

*Quod proprium non erit, differens erit: ut aliud est, esse servum, aliud servire, qualis esse in addictis quæstio solet. Qui Deorum simulacris, templisque addicti erant, Servitores dicebantur, θεραπεύται; haud tamen erant servi, sed liberi homines, sive liberti, vel ex libertinis orti. Horum munus fuisse videtur simulacra Deorum, quæ in templis colebantur, festis diebus perpolire, illuminare, minio tingere, ornare propriis insignibus; pretiosarum vestium, pulvinarium, candelabrorum, lucernarum, vasorum, tripodum, thymiamatorum, donariorum curam agere: aras, aedisque ianuam festivis frondibus, encarpis corollisque exornare: ceteraque, quæ ad sacrificia rite agenda pertinebant, depromere, præparare, disponere. Praeter proprias vestes, Deorum simulacra aliis vestibus pretiosioribus ornari solebant solemnibus festis diebus, vel eorum natali die, sacris velaminibus, pictis auroque intertextis chlamydibus, palliis, pallis, cycladibus, ceterisque, quæ ad rem Deorum vestiariam pertinebant, quorum frequens mentio, ut observat Cl. Bonarrotius Senator in Numismata Carpinea pag. 55. est apud Pausaniam. His Deorum vestibus maxima cura, odorum fragrantia ditatis, e templi sacrario depromptis, præter Servitores, præpositi erant eorundem Deorum Vestitores, qui eos vestierent, omnique cultu speciosiores redderent, ut cultorum, qui eos adorabant, spem & vota augerent, teste Maximo Tyrio Sermone XXIX. His præerant Aeditui & fani Curatores, quorum in vetustis marmoribus frequens occurrit mentio. Iulius Firmicus Lib. IV. Cap. I. post Sacerdotes & Prophetas, recenset Deorum Vestitores, eos scilicet, qui Deos vestiebant: *Prophetas, aut Vestitores divinorum simulacrorum*: & Cap. XIV. eiusdem Libri: *Sacerdotes quoque aut Prophetas, Deorum Vestito-**

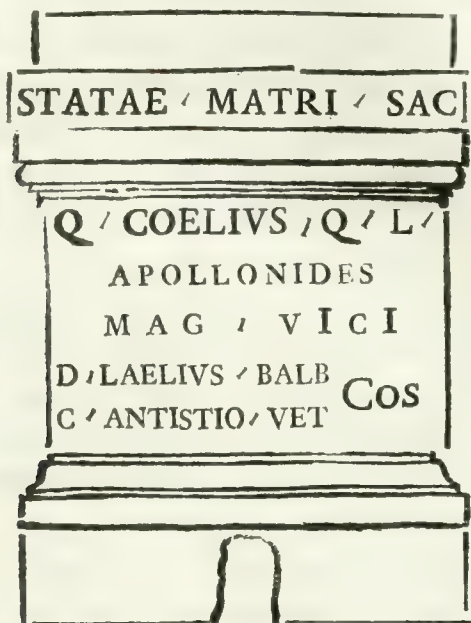
stitores, aut templis maxima tractantes officia, Sacerdotibus Praepositos.

Praeter Vestitores fuere etiam in templis Ornatores & Ornatrices Numinum. Coronas ornatas gemmis, sigillis, floribus, animalibus, sideribus, impositas Deorum Dearumque capitibus, saepenumero memorat Pausanias, qui Deae Nemesis & Iunonis coronas elegantissimas describit. Nemo est qui ignoret Deorum simulacra unguentis ungi & coronis redimiri consuevisse.

Notandum tamen maribus Diis mares, feminis Deabus mulieres, quae ornatrices dicebantur, deservisse. Hae vestes, inanes, torques, armillas, sandalia, specula, odores, vasa, & quae ad muliebrem divinum cultum pertinebant, ornamenta proferabant, iisdemque eas comebant, & decorabant. Haec iam observata, fulciuntur disertissimis veterum scriptorum testimoniis, quae adnotavimus in Museo Etrusco Tom. II. pag. 321. D. Augustinus de Civitate Dei Lib. VI. Cap. X. haec habet: *Sunt quae Iunoni ac Minervae capillos disponunt, longe a templo, non tantum a simulacro stantes, orantium modo: sunt quae speculum teneant.* Tertullianus de Ieiuniis Cap. XVI. Unde & qui in Idolis comendis, & in aris ornandis, & ad singulas horas salutandis, adulantur, curationem facere dicuntur. Servitorum quoque Deorum munus fuisse arbitror donaria sacra, vittas, corollas, cereas imagines, votivas tabulas suspendere, eosdem Deos salutare, ad epulas invitare, & ut ait Arnobius Lib. VII. adversus Gentes, quasi dormientes, matutinis horis excitare aeris tinnitibus, cymbalorum quassationibus, tympanis, symphoniis, scabillorum strepitu, tibiatarum modulationibus, ut supplicum vota exaudirent.

Ara marmorea, Romanum pedem fere unum aequans, latitudine vero uncias undecim, quae nunc in meo Museo adservatur.

101

101 Huius aurulae inscriptionem evulgavi ex aliorum schedis in Parte I. huius operis, pag. 440. n. 61. & quidem nonnullis mendis inquinatam; nam intercidisse putabam. Paucis ab hinc mensibus, quum Villam iterum perlustrarem Nobilissimi atque humanissimi D. Comitis Angeli Gallii, quae ad *Scandicci* dicitur, tertio circiter ab Urbe lapide sitam, ut iterum investigarem inscriptum parvum lapidem, quem protuli in eadem Parte I. Inscriptionum antiquarum, quae in Etruriae Urbibus exstant, pag. 429. n. 1. quem quum non reperissem, quod suspicatus iamdiu fueram, comperi fato quodam translatum fuisse in publicum Museum Veronense; forte fortuna aliud agens contigit, ut hanc ipsam arulam, non cum reliquis, sed seorsim positam in impluvio eiusdem Villae, conversa ad parietem inscripta facie, invenirem: qua inventa, quum gaudium meum

um eidem generoso viro Comiti Gallio testatus essem, meis adnuens precibus, dono dedit, statimque tamquam suae in me benevolentiae perennem tesseram, domum meam transferri iussit.

Icunculam STATAE Matris, eidem arulae superpositam fuisse non dubito: in utroque latere quadrata adhuc exstant foramina, non parum profunda, & in basi excavatus est ab una ad alteram partem quidam, ut ita dicam, canaliculus: quae subspicandi ansam praebent, forsitan portatilem aram fuisse; adeo ut insertis utrobique quadratis paxillis in utroque foramine, & inferius alio subposito paxillo, facile adtolli, & quocumque iubebatur per vicum transferri posset in sacris, quae in honorem Statae Matris cura impensisque Magistrorum Vici peragebantur. Portatiles aras in usu apud antiquos fuisse, a me alibi adnotatum memini. Clarissimum arae in exercitu Romanorum portatilis exemplum exhibet una e marmoreis columnis, quae in Musei Medicei decus positae sunt, in quibus omnia armorum genera cum terrestria, tum maritima pro defensione, & offensione summo artificio sculpta sunt, quas accurate iam delineatas in lucem, ut in votis est, aliquando proferam. Ara, quae in eadem columna sculpta est, in medio perforata cernitur, latiori quadrato hiatu, e quo traiectum cernitur paxillum incurvum; ex qua deducimus aras ita portari consuevisse, quum exercitus lustraretur.

Multa etiam suadent hanc arulam, a me editam, his in locis prope Florentiam olim effossam fuisse; siquidem alios duos lapides protuli, in quibus L. Sattius Creticus, & C. Poblicius Maethes libertus, Sexviri Magistri Augustalium memorantur, & in agro Florentino erutos fuisse constat, ut dixi in Parte I. huius operis pag. 214. num. 2. & pag. 290. num. 12. Mulierum Vicanarum, ad quae spectabant
sa-

facra in honorem Bonae Deae facienda, florente veterum Florentinorum Colonia, iam adnotavi mentionem fieri in insigni marmorea tabula, quae Florentiae exstat in Aedibus Marchionum Rodolphiorum pag. 316. Parte I. Inscript. ant. Etruriae Urb.

Celebris fuit Statae Matris cultus apud Romanos, cuius simulacrum in Foro coluerunt: postmodum apud Vicanos transiit, idque huius parvae urnae testimonio confirmari potest. Accedit Festi auctoritas, qui ita scribit: STATAE MATRIS *simulacrum in Foro colebatur, postquam id collustravit* (legendum, ut optime emendat Scaliger, *Coelius stravit*) *ne lapides igne corrumperebuntur, qui plurimus ibi fiebat nocturno tempore. Magnaque pars populi in suos quisque VICOS retulerant eius Deae cultum.* Hic quoque Magister Vici, qui aram hanc Statae Matri sacravit, Q. Coelius Apollonides, adhuc libertus erat.

Quae nam Dea sit Stata Mater, & quare hoc nomine adpellata, non invenio. Subspicor eandem esse ac Vestam, sive Tellurem. Phurnutus Cap. XXVIII. de Cerere & Vesta, deducit Vestae etymon a Graeco ἐστᾶναι, quod est stare, sistere. Ovidius Fastorum Lib. VI. v.

Stat vi Terra sua: vi stando Vesta vocatur.

Arnobius Lib. III. adversus Gentes: *Terram nonnulli Vestam pronunciant, quod in mundo stet sola, ceteris eius partibus in mobilitate perpetua constitutis.* Hinc igitur, cur STATA MATER ita adpellata sit, haud obscure elucet. Qui plura cupit adeat Vossium de origine & progressu Idololatriæ Lib. II. Cap. LIX. Eandem ac Fortunam veteres credidisse, docent haec prisca marmora, quorum alterum Tiferni exstat, quod ex Ligorio exscripsit Gudius: alterum vero Foro Livii inventum, oblatumque Cardinali Mediceo, memorat idem Gudius pag. L. 1. 2.

STA-

S	T	A	E	F	O	R	T	V	N	A	E
M	.	A	S	S	I	D	I	V	S	.	M
.	F	.	P	A	L	A	T	.	.	.	.
M	A	C	E	R	I	N	V	S	.	.	.
E	Q	V	.	P	V	B	L	.	V	I	.
V	I	R	.	A	V	G	.	.	.	.	.
P	A	T	R	O	N	.	M	V	N	C	I
P	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
T	I	F	E	R	N	.	.	.	.	.	.
D	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
D	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

S	T	A	E	.	F	O	R	T	V	N	A	E
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
A	V	G	V	S	T	A	E	.	.	.	.	.
T	I	T	V	S	.	L	A	E	N	I	V	S
.	T	.	P	.	Q	V	I	R	.	.	.	.
C	A	M	A	R	I	N	V	S	.	.	.	.
T	R	I	B	V	N	V	S	.	L	E	G	.
X	V	.	A	V	G	.	.	.	.	.	.	.
D	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
D	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Sequens marmorea tabula, quam Romae in Hortis Cardinalis *della Valle* exscripsit idem Gudius, & ex eo edidit Hesselius pag. XL. 3. indicat Statae Matrem cum Vulcano communem aram cultumque habuisse.

V	O	L	C	A	N	O	.	Q	V	I	E	T	O	.	A	V	G	V	S	T	O
E	T	.	S	T	A	E	.	M	A	T	R	I	.	A	V	G	V	S	T	A	E
S	A	C	R	V	M	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
P	.	P	I	N	A	R	I	V	S	.	T	H	I	A	S	V	S	.	E	T	.
M	.	R	A	B	V	T	I	V	S	.	B	I	R	V	T	I	V	S	.	.	.
M	A	G	.	V	I	C	.	A	R	M	I	L	V	S	T	R	I	.	A	N	N
.	I	V	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	

Gruterus, & Reinesius nullum lapidem protulerunt Statae Deae dicatum. Raritatem addunt huic meae arae Consulium nomina, quare quo anno dedicata sit, innotescit. D. Laelius Balbus & C. Antistius Vetus Consules fuere anno V. C. DCCXVII. sex ante aeram Christianam annis. Igitur quum in ea scriptum sit STATAE MATRI, minime sollicitan-

dus

dus est adlatus Festi locus, uti monebat vir omni
 laude maior Ludovicus Antonius Muratorius, qui e
 meo opere iterum edidit in Tomo I. novi Thesauri
 veterum Inscriptionum pag. CCXCVII. 6. idque meri-
 to fecit; nam quum STATIAE . MATRI . SAC scriptum
 legisset, de eius sincera origine dubitavit. His ta-
 men mendis sublatis, quum ipsum archetypum ho-
 die apud me exstet, neque, ut putabam, perierit, &
 diserte habeat STATAE / MATRI / SAC. idest *sacrum*;
 minime de eius sinceritate dubitandum esse prae-
 moneo.

In eadem Villa Comitum Angeli Gallii Patricii
 Florentini inter ceteros lapides hi quoque exstant.

102

D	☞	M
V	L	P I O
F	R	V C T O
C	O	N I V G I
V	I	S E L L I A
Q	V	A R T I N A
B	·	M : F

103

D	M
P	A R A M V T H I
T	R A I A N A D O
M	I N A S I I R V O
M	I I R I I N T I
F	I I C I T

103 Hos duos lapides iterum proferre optimum
 duxi; quia in altero n. 101. quintam lineam omisi
 in Parte I. pag. 436. n. 45. in altero vero mendum
 in secunda linea; nam habet PARAMVTHI, non
 PAPAMVTHI. De usurpatione duorum II pro E, vi-
 de adnotata ad pag. 262. Parte I. Aliud exemplum
 lubet adiacere in sequenti marmore, quod Romae
 effossum anno MDCCXXXIII. prope Ecclesiam S.
 Caesarii, V. C. Franciscus Ficoronus exscripsit, &
 ad me misit.

GRAM-

GRAMMATICVS · LECTORQVE · FVI
 SET · LECTOR · EORVM · MORE INCOR
 RVPTO · QVI · PLACVERE · SONO · COIVGIS
 EXIGVO NATAE PIETATE SEPVLTVS
 HOC MARIVS FIDENS CONTEGOR ATVMVLO
 MARIA DIDYMI ☉ MARIA ACHELOIS
 TII LAPIS OPVTIISTOR LIIVITER SVPER OSSA ☿ RESIDAS

Quandoquidem superius mentio a me facta est
 Villae Illustrissimi Comitis Angeli Galli, quae ad
Scandicci dicitur, peropportunum heic locum sibi po-
 stulant aliquot lapides, quos aliquibus cum mendis
 vulgavi in Parte I. huius operis pag. 429. & 436.

104

C · VALERIUS · HILARIO
 SEMPRONIA · MODESTA
 F E C I T
 C · VALERIO · C · F · MODESTO
 FILIO · SVO · QVI
 VIXIT · ANNIS · XVIII
 ET · SIBI · ET · SVIS

105

☿ D
 M · AVRELIVS ☿ A
 HOC MONIME
 SIBI · ET · AVRELIAE · H
 MERENTISSIMAE
 BERTABVSQVE F
 HOC MONIMEN
 VENDERE VEL DO
 I N F E R E T A E R A

Ibidem, in unico Lapide.

106

C · CERIVS · C · ET · D · L   IVLIA · D · L
 ANDRONICVS,   PHILVMINA

P

DM

107

D	☞	M
V	L	P I O
F	R	V C T O
C	O	N I V G I
V	I	S E L L I A
Q	V	A R T I N A
B	·	M · F

108

D	I	I	S	·	M	A	N	I	B	V	S	
H	Y	G	I	N	I	·	V	E	R	N	A	E
P	R	O	B	I	S	S	I	M	I			
V	I	X	I	T	·	A	N	N	·	X	I	I

Iterum etiam adferre cogor perparvam marmoream tabulam, quam protuli in Parte I. huius operis pag. 429. num. 1. non ut crambem recoquam, sed ut veritati fideique meae consulam. Ea ita se habet, & ante annum MDCCXXIV. cum reliquis exstabat in eadem Villa Nobilissimi Comitis Gallii, quum ibidem *αὐτόπτης* exscripsi.

109

v	T	I	·	L	A	T	I	N	I	V	S	T	I	·	L	·	D	O	R	I																																																																																																			
o	A	G	R	A	S	I	A		T	I	·	L	·	R	V	F	A																																																																																																						
H	O	C	·	M	A	N	S	V	M	·	V	E	N	I	·	I	I	I	·	K	S	E	P	T																																																																																															
P	·	S	V	L	P	I	C	I	O	·	C	·	V	A	L	G	I	O	·	R	V	F	O																																																																																																
C												O												N												S												V												L												I												B												V												S											

109. Fateor, frequenter legi codicum antiquorum, numismatum, gemmarum & lapidum translationes: verum huius singularis tituli non translatio, sed casus potius dicendus est. Constat, fatente Cl. Marchione Maffei, hanc ipsam tabellam nunc exstare in Museo Academiae Veronensis, quam idem protulit in Vol. 1. Observat. Litterar. pag. 200. & quidem cum mendis, corruptoque unius Consulis nomine. Silentio id praeteriissem lubenter, nisi de fide mea dubitan-

tantem vidissem doctissimum Ludovicum Antonium Muratorium, qui ex meo libro exscripsit, & in Tomo 1. novi Thesauri Inscriptionum antiquarum pag. CCXCVII. num. 2. iterum vulgavit. Haec enim in Notis scripsit vir omni laude maior. *Atque hinc discere Publium Sulpicium ordinarium potius, quam suffectum Consulem fuisse, utpote qui Caio Valgio praecedit. Quod tamen mirere, lapidem hunc in Museo Academiae Veronensis nunc existere, nos monens Cl. V. Marchio Maffei, illud, ut arbitror, Florentia adductum, pro VALGIO habet VALERIO. Utri fides addenda (forsitan) adhibenda est? Legit etiam Maffei TI. LATINIVS & AGRASIA T. L. Menda irrepsisse arbitror; nam ego vulgavi TI. LATINIVS. Muratorius vero perperam T. LATINIVS.*

Hunc lapidem in lucem protulit Cl. Hesselius inter Gudianas pag. CCCLVIII. 7. testatusque est idem Gudius exstare *Florentiae, in Villa Angeli Galli*. Ipse etiam inemendatum edidit; Consulum tamen nomina non deformavit, quod fecit Cl. Marchio Maffei. Habet enim marmor III. K SEPT P. SVLPICIO. C. VALGIO. RVFO CONSVLIBVS. Id etiam constat ex amplissimo Senatore Bonarrotio, qui multis ante me annis eundem perparuum lapidem exscripsit: cuius Schedas & idem Cl. Maffei vidit, & ego ipse vidi. In margine haec adnotavit Bonarrotius: HOC pro HVC: Gruterus pag. DCCCLXXXIII. 5. & alia nonnulla, quae ad Consules pertinent. Quare praefenda est ea interpretatio, quam tum idem Maffei, tum Muratorius dedere, nimirum: *huc ad manendum veni.*

Raritatem huiusce tituli sepulcralis cum ob formulam HOC. MANSVM. VENI. tum ob Consulum par intellexit idem Cl. Maffei, quos decem annos praecedere Christi Domini Nativitatem adfirmavit. Sed duodecim annis antecedere, ex editis

Fastis constat, ut monui; idque etiam observavit Celeberrimus Muratorius, in praelaudato novo Inscriptionum antiquarum Thesauro, in hunc modum, quemadmodum etiam adnotatum est ad Sigonium in Fastos Capitolinos, Tom. I. pag. 581.

Anno V. C. 741.

Ante Ær. Ch. 12

M. VALERIUS MESSALLA BARBATUS

AEMILIANVS. cui mortuo successus est

C. VALGIUS RVFVS. cui abdicanti successus

C. CANINIUS REBILVS. mortuus in magistratu

P. SULPICIVS QVIRIVS

Postquam haec scripsissem, & multis curis distractus apud typothetas iam excusa reliquissem, prodiit in lucem Volumen v. Observationum Litterar. cuius auctor est Nobilissimus Marchio Scipio Maffei. In extremo eiusdem operis umbilico Additiones & Correctiones more suo adiunxit pag. 396. primum ad Volumen IV. mox ad I. deinde ad III. & v. In his, quae ad primum adtinent, in adlato lapide olim penes Comitem Gallium, nunc in Museo Academiae Veronensis exstante, monet scriptum esse non C VALERIO RVFO, ut antea ediderat pag. 220. sed C. VALGIO RVFO. quare, eo fatente constat, accurate a me editum fuisse lapidem illum, in quo edendo idem Maffei peccavit; adeoque parcendum Cl. Muratorio, qui de mea, vel potius Maffei fide, non sine ratione dubitavit.

Perlubet nunc rem maxime observatu dignam ex eo lapide adnotare, quae diligentiam tum Muratorii, tum Maffei fugit; quaeque mirum in modum auget eiusdem lapidis pretium. Publius ille Sulpicius Quirinus, qui in Consulatu conlega Q. Valgii Ru-

Rufi scribitur, is fuit Augusti Legatus, qui censum egit in Syria. Idem *Cyrinus* nominatur ab Evangelista Luca Cap. II. *Exiit edictum a Caesare Augusto, ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a Praefide Syriae Cyrino.* Graecus textus; Αὐτὴ ἡ ἀπογραφὴ πρῶτη, ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρίνου. In aliquibus Codicibus scriptum: Κυρεῖνς, Κυρυνίς. Vir hic Consularis Syriae Proconsul, procul dubio est idem P. Sulpicius Quirinus, cuius genus & gesta paucis exponit Tacitus Lib. III. Annalium. *Nil, inquit, ad veterem & patriciam Sulpiciorum familiam Quirinus pertinuit, ortus apud municipium Lavinium: sed impiger militiae, & acribus ministeriis, Consulatum sub Divo Augusto; mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis, insignia triumphi adeptus, datusque rector Caio Caesari Armeniam obtinenti, Tiberium quoque Rhodi agentem coluerat.* Eiusdem *Quirini Consularis praedivitis* meminit in Tiberio Suetonius cap. 49. Flavius Iosephus Rerum Iudaicarum Lib. XVII. & XVIII. Strabo Lib. XII. p. 392. Doctissimus Norisius fere integrum §. XII. Dissertationis II. in Cenotaphia Pisana occupat, ut ostendat quo tempore P. Sulpicius Quirinus in Syriam Legatus Augusti venerit, eiusque genus, magistratus, ac res gestas luculenter illustrat, aliaque multa adnotasset si marmorea haec tabula, in qua eiusdem Quirini Consulatus ponitur, ei innotuisset. Haec pauca, quae ad rem nostram pertinent, ex eo delibata, adtulisse satis est. Ita scribit ibidem celeberrimus Norisius pag. 322. prioris editionis: *Ex Augusti forte instituto, Syri centesimas solvebant; quare Caius Caesar, inscio Augusto, non ausus fuisset novum Syriae tributum imponere. Iudaea vero Herodi regi subdita, huic, non autem Romanis, tributa pendebat. Hinc eius descriptionis faciendae impetus Augustum incessit, ut totius Romani Orbis habitatorum*

numerum, eorumque facultates notas haberet, quod unum per censum exquirebatur ex laudata Claudii Imperatoris oratione. Nec Iudaei repugnarunt, quod sciebant nihil ex censu se Caesari daturus, quum pura putaretur hominum ac rerum possessarum descriptio. Hunc igitur censum Quirinus habuit A. V. DCCXLIX. cum extraordinario imperio in Syriam missus; quae descriptio prima a S. Luca dicitur, quod idem postea Quirinus A. V. DCCLX. praeses ordinarius in Syriam veniens, censum iterum in Iudaea egit, eadem tum primum in provinciae formam redacta. Illa, fuit teste Evangelista, totius Orbis descriptio; hanc vero per Syriam tantum ac Iudaeam peractam scribit Iosephus locis laudatis. Altera vero censum in Iudaea factum fuisse nonnulli opinantur A. V. DCCLII. vel ineunte DCCLIII. quo natum fuisse Christum Dominum arbitrantur, quae omnia opportuniore loco expendenda sunt.

*Sigillum ex aere perrarum, forma orliculari huius moduli, quod
exstat Florentiae in Museo Marchionum Nicolinorum.*

110. Insigne par Consulum in hoc habes. Inscriptio, si in ordinem redigatur, ita se habet.

C. IV.

C · I V L I A L E E T H T H E S E E

E E S E H L E T V · I T A I · C

S I L V A N O E T A V G V R I N O · C O S ·

Exstantes literae in exstimo gyro, partim ordine recto, partim inverso sculptae sunt; quae idem nomen repetunt. Dum haec aliaque monumenta contemplor, mirari numquam satis possum cur Romani, vel multoque antea etiam Etrusci Graecique, qui sigillorum usum ab Aegyptiis didicere, ut in Praefatione ad Volumen I. egregii operis Sigillorum sequioris aevi luculenter ostendit Vir Clarissimus Dominicus Maria Mannius, Typographicam artem non invenerint, quum observarent sculptas e contrario litteras, impressas postea, recto ordine legi, ut in monumentis scribebantur. Utriusque scripturae exempla suppeditat hoc rarissimum sigillum, & hac quidem forma, quo figulina opera simili modo, litteris tamen non exstantibus, sed insculptis consignari solebant. Divinae Providentiae, quae omnia sapienter fortiterque moderatur, adscribendum puto, quod tam sero inventa sit ars Typographica: atque, ut opinor, non ultima causa ea est, quia Deus perdi, diripi & aboleri voluit, exceptis tantum divinis Libris, tot millia Codicum manu conscriptorum, ne Daemonis commenta, Philosophorum deliria, Gentiumque superstitiosae opiniones litteris consignatae ad idiotas veteres Christianos pervenirent.

Quanti momenti sint Consulium nomina, nimirum M. Ceionii Silvani, & C. Serii Augurini, disce ex doctissimo Norisio, qui ad unicum monumentum a Grutero adlatum, ut veram eorum lectionem restitueret, lectores adlegavit. Ita igitur scribit in Epistola Consulari pag. 97.

,, An-

„ Anno V. 909. Christi 156. notantur in Fastis
 „ Consules *Silvanus*, & *Augurinus*. Panvinus scri-
 „ bit : *Plautium Silvanorum*, & *Sentium Augurino-*
 „ *rum nomina fuisse superius demonstravi*. En tibi Le-
 „ unclavium ex Panvinio scribentem in indice lib. 70.
 „ *Plautius Silvanus*, & *Sentius Augurinus*. Et qui-
 „ dem Panvinus cum legisset A. V. 752. Consu-
 „ les Augustum XIII. & M. Plautium Silvanum,
 „ alium Silvanum, qui imperante Tito A. V. 834.
 „ Fastis praenotatur, *M. Plautium* itidem appellavit,
 „ qui tamen T. Annius Silvanus dicebatur, ut osten-
 „ di. At hic tertius Silvanus Consul nec ex Plau-
 „ tiis, neque ex Anniis fuit, sed ex Ceioniiis. Ex-
 „ stat Inscriptio apud Manutium in Lib. de Ortho-
 „ graphia, ac Gruterum pag. 128. 5. in qua aedi-
 „ cula sacra aedificata A. V. 864. imperante Tra-
 „ iano, C. Calpurnio Pisone, & M. Vettio Bola-
 „ no Coss. dicitur; postea reparata, & ornata a Tib.
 „ Claudio Messallino Centurione Cohortis V. Vi-
 „ gilum.

M · CEIONIO · SILVANO

C · SERIO · AVGVRINO · COS

„ Ceionia gens ad summum nobilitatis fastigium eve-
 „ cta fuerat, L. Ceionio in Caesarem ac filium ab
 „ Hadriano adsumpto; cuius postea filius L. Ce-
 „ ionius Aurelius Commodus collega M. Aurelii im-
 „ peravit. Quaedam Ceioniorum familia Silvani co-
 „ gnomentum tulit, in qua prior huius anni Con-
 „ sul natus est. Eius collegam Panvinus *Sentium*
 „ dixit, quod Plinius Lib. 4. epist. 27. laudat *Sen-*
 „ *tium Augurinum*. Sed aliter scribendam familiam,
 „ docet laudata Inscriptio. Idem error corrigatur in
 „ altero Augurino Consule A. V. 885.

In

In eodem Museo Marchionum Nicoliniorum vidi ex aere duos anulos signatorios, qui inferius sub gyro inscriptiones hasce habent: in primo quidem litterae e contrario incisae sunt; in altero vero, ut hodie effinguntur. In pala prioris anuli, loco gemmae, sculptus est uvarum racemus: in pala alterius, delphinus.

III

C · CAECILI
O P T A T I

III

L · T V R I
S R A O N

III. In secundo legendum: *Lucii Titurii Stratonici*.

Verusta marmora in agro Tunetano, & circumiacentibus regionibus inventa ab erudito viro Ioanne Pagnio, in Pisano Gymnasio Medicinae Professore, iussu LEOPOLDI Medicis Cardinalis Amplissimi Florentiam advecta, publici iuris feci in Parte I. huius Operis: alia nunc proferre lubet, quae propter ingentem molem, vel quod domorum limina, vel muros constituerent, Florentiam transferri minime potuere. Haec postmodum Ioannes Antonius Coratius, in Africam missus a Cosmo III. Magno Duce Etruriae, ut alia antiquitatis eruditae monumenta pervestigaret, in Mediceum Cimeliarchium transportanda, descripsit; qui authographum suum cum V. C. Antonio Maria Salvinio communicavit: e quo, eodem Salvinio Praeceptore meo amantissimo permittente, exscripsi. Ea nunc primum in lucem prodeunt.

Q

Apud

*Apud Beggiam, qui pagus octoginta militibus passuum distat a
Tunetana urbe, in lapide, qui longitudine octo Romanos
pedes, crassitie duos aequabat.*

113

..... PRONEP · T · AELIO · HADRIAN · .....
..... RVM GENTIQUE MVNICÍPIVM AELÍVM AVITTA · .....
..... PROCOS · ET · Q · EGRÍLIO PLARIANO LEG · PR
.....

113. In principio ita restituendus videtur: IMP ·
CAESARI · DIVI · HADRIANI · FILIO · DIVI · TRAIANI ·
PARTHICI · NEP · DIVI · NERVAE · PRONEP · T ·
AELIO · HADRIANO · ANTONINO · AVGVSTO · PIO
etc. cuius in honorem positus est a Municipio Aelio,
forsitan post victoriam de Mauris susceptam, quos
ad pacem postulandum coëgit, teste Capitolino.

Ibidem, in fragmento ingenti.

Ibidem.

114

..... MANICIS ARM · .....
..... TRIB · POTEST · XVI · .....
..... ANI · PARTE DIVI NE · .....
SEPTIM · ..... VACANO · ..... ASTRORVM COL · ·

115

Ibidem.

116

.....
..... FILIO DIVI COMMODI FRATRI
..... IMP · XII · COS · III · PP · ET
..... RVAE ADNEP · M · AVRELIO ANTO
..... NIN · ET AVSPICIS DIVINIS F ·
.....

Ibidem.

117

..... PRONEP DIVI TRAIANI · .....
..... I · PERTINACIS · AVG · ARAB · ADIAB · .....
..... I · COS III · ET · L · SEPTIMIO SEVERO
..... CIMVM · POCOS · C · V · COLONIA · I · .....
Ibi.

*Ibidem.**Apud Bisertam in marm. columna.*

118

D · M · S
 EVHEMERIS
 PIA FELIX
 VIXIT AN
 NIS XIII
 M · VII
 H · S · E
 NICE · · · RVS
 MARITVS CO
 NIVGI NCOM
 PARABILI FEC

fic

119

IMP · CAES
 M · AVRELLIVS
 ANTONINVS
 PIVS FELIX AVG
 PARTHICVS · MAX ·
 BRITANNICVS · MAX
 GERMANICVS · MAX
 TRIB · POT · XVIII
 COS · III · P · P ·
 RESTITVIT
 X L I X

119. Huiusce miliaris columnae inscriptio docet M. Aurelium an. V. C. DCCCCXIX. Christi CLXVI. Pudente & Pollione Consulibus, viam publicam restituisse.

Prope Tlachim.

120

D · N · AVR · · · · ·
 CONSTANTINO NOBI
 LISSIMO CAESARI
 MVNIC · AVREL · · · ·
 · · · · · DEVOT · · ·
 · · · MAIEST · · · · E ·
 E I V S
 D · D · P

120. Forsitan: *Municipes Aureliani, sive Aureli-
 nenses devoti Numini Maiestatique eius.*

Q 2

Ibi-

..... R V M   S A C R V M .....
 ..... P A P I R I A   C I L O N I A N V S .....
 ..... M I V S · H O N O R A R I A   S V M M A .....
 ... M ... C L Y P ... C V M I N S I G N I B V S .....
 ... P O S T V L A N T E · P O P V L O D I E M L V D ...
 ... E P V L V M · E D I D I T · D · D ·

121. Ex ipso cognomine CILONIANVS, forsitan aliquando innotescet clari viri nomen, in cuius honorem clypeus cum insignibus positus est; qui ob dedicationem susceptumque tam eximium decus, ludos & epulum dedit. Clypei rotunda forma imagines continebant illustrium virorum: pro meritis aurei & argentei ponebantur in templis, in curia, in loco maxime honorifico. In clypeorum dedicatione ludos & epulum dari consuevisse, edita marmora testantur, quibus pauca adfert I. Lipsius in Tacitum Annal. Lib. II. Vide etiam Tomasinum de Donariis Cap. XX.

In Zagan pago, in marmoreo cuiusdam ostii limine.

..... P I I S S I M O · R O M ..... P R I N C I P I
 ..... S · C · M I N I S T A T I O N E · P R O C O N S · P A
 ..... I N S T I T V T I S · N V N C · S O L I O · V N O · I F I M O *sic*
 ..... C O N G E S T I O N I E T ... P A R I T ... I N ...
 ..... S T V L I N V S G E N E R O S A · F A M I L I A · P R O G E N I T V S
 P E R F E C I T · E X C O L V I T · L V D O S · D E D I T · D E D I C A V I T

Pro

Prope eundem pagum.

123

.....
 . . . PATRI QVI VIXIT ANN
 . . . ET . . . . . AE . MATRI
 T . AELIVS AEMILIVS NARCI . . .
 T . AELIVS AEMILIVS MELANT . . .
 M . AELIVS AEMILIVS FVSCVS
 P . AELIVS AEMILIVS HOSPES
 FILIS POSTERISQVE LIBERTIS

Apud Mnaram prope Ma-
bametta.

124

C · SVELLIO
Q V A R T O
P A T R I S V O

Ibidem.

125

C · SVELLIO
P O N T I A N O
P A T R V E L I

126

C · A E M I L I O
A F R I C A N O
A V V N C V L O

127

Ibidem.

M · A E M I L I O
P A V L L O

128

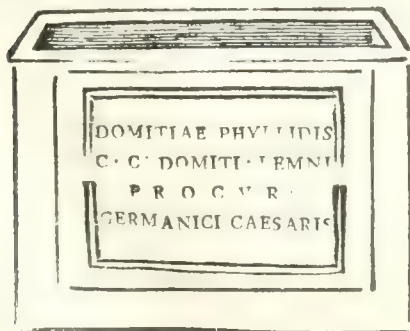
A E M I L I A E
P I A E V X O R I

In pago quodam Tunetano.

129

D · M · S
M E M O R I A E S A N C T I S S I
M A E F E M I N A E S E P T I M I A E
D O N A T A E Q V A E V I X A N N
X L I M E N S I B V S V I I I I

Cinerarium marmoreum pulcherrimis
ornamentis exculptum, in Museo
 130 *Mediceo exstat.*

Eidem Cinerario adiungendus est ingens
marmoreus Cippus, qui nunc exstat
in Museo Capitolino.

LEMNO · AVG · L ·
P R O C
P A T R I M O N I · E T
H E R E D · E T
D O M I T I A E · P H Y L L I D I
L · D O M I T I V S · L E M N V S · F ·

Li.

130. Libuit heic rursus adferre huiusce elegantissimi Cinerarii inscriptionem, ut adnotarem, olim exstasse in Aede Sodalitii Sacri Corporis Christi in Monte Varchio, Etruriae Castro, non uno nomine inclyto, quam ibidem exscripsit Baptista Brunelleschius Florentinus. Postmodum Volaterras translata fuisse constat; demum in Museum Mediceum.

Sequentes Inscriptiones inter Gudianas adferuntur, & in Palatio Magni Ducis Etruriae exstare dicuntur; sed hodie desiderantur.

131
 Κ Α Α Υ Δ Ι Α Κ Α Λ
 Α Ι Κ Ρ Α Τ Ε Ι Α
 Κ Α Ι . Κ Ο Ρ Ν Η Δ Ι
 Ο C . Δ Ι Α Δ Υ Μ Ε
 Ν Ο C . Ε Ζ Ε Τ Ι Τ Α Φ . .
 Θ Ε Ο Ν . Τ Ο Ν . Β Ω
 Μ Ο Ν . Α Ν Ε Θ Η
 Κ Α Ν

132
 D . M
 IVNIA . QVIETA
 RVFINAE . FILIAE
 DVLCISSIMAE
 VIXIT . AN . XV
 B E N . M . F

131. Inter Gudianas adfertur pag. LXIV. 10. perpetam tamen exscriptam fuisse perspicuum est in quinto & sexto versu; in quibus scriptum arbitror: ΕΖ ΕΠΙΤΑΓΜΑΤΟC ΘΕΩΝ. Vide quae adnotantur in Parte I. huius Operis pag. 1. & 2. & pag. 235. Eadem epigraphē Latine reddita: *Claudia Callicratea, & Cornelius Diadumenus ex praecepto Deorum hanc aram dedicarunt.*

133
 C . FVLVINI
 C . L . GLAVCI

134
 A . GABINIVS
 APOLLONIVS
 H I C E S T

HIC

134. HIC EST. In sexcentis lapidibus HIC SITVS EST. Quod vero recte scriptum sit in hoc titulo HIC EST. alter iam adlatus paullo superius pag. 154. num. 168. evincit, qui haec habet: ANTIPATRA DVLCIS TVA HIC SO ET NON SO: videlicet: *hic sum & non sum*. Eadem phrasis adnotanda est in Graeco epigrammate, quod subiicio, neque editum apud Gruterum, & Reinesium invenio. Mecum nuper humanissime communicavit vir ingenio & eruditione conspicuus, mihiq; amicissimus, Rodolphinus Venu- tus, Patricius Cortonensis, & Academiae Etruscae a Secretis meritissimus. Scriptum esse monuit in prae- grandi cippo, e quo descripsit, & exstare Romae penes Carolum Neapoleonium lapidicinam.

Θ · K ·

C T H A H N Ε Θ Η Κ Α Ν
 Ν Ι Κ Ο Μ Η Δ Ε Ι C Y N Γ Ε
 Ν Ε Ι C Ο C H N Α Ρ Ι C Τ Ο C
 Ι Η Τ Ρ Ο C Ε Ν Ζ Ω Ο Ι C
 Ο Τ Η Ν Π Ο Λ Λ Ο Υ C Τ Ε
 C Ω C Α C Φ Α Ρ Μ Α
 Κ Ο Ι C Α Ν Ω Δ Υ Ν Ο Ι C
 Α Ν Ω Δ Υ Ν Ο Ν Τ Ο C Ω
 Μ Α Ν Υ Ν Ε Χ Ε Ι Θ Α Ν Ω Ν
 Ε Υ Ψ Υ Χ Ω Ν Ι Κ Ο Μ Η Δ Η C
 Ο C Τ Ι C Ο Υ Κ Η Μ Η Ν Κ Α Ι Ε Γ Ε Ν Ο
 Μ Ε Ν Ο Υ Ο Υ Κ Ε Ι Μ Ι Κ Α Ι Ο Υ Δ Υ
 Π Ο Υ Μ Α Ι Ζ Η C Α C Ε Θ Η Μ Δ
 Κ Α Ι Η Μ Ε Ρ Α C Κ Γ

Diis Inferis.

Cippum posuere
Nicomedi consanguinei . qui fuit optimus
Medicus dum vixit .
quoniam & multos
servavit pharma-
cis dolorem sedantibus .
doloris expers cor-
pus nunc habet mortuus .
Bono sum animo Nicomedes .
qui non eram & na-
tus sum . non sum & non do-
leo postquam vixi annis XLIV
& dies XXIII.

*In Palatio Magni Ducis ex
Gudianis pag. CCXLVI. 8.*

135

V A R E I A
FELICISSIMA
A V R E L I A E
E R M I O N A E
FILIAE · DVLCISS

*Ibidem ex Gudianis pag.
CCLIII. 9.*

136

TI · C · AVGVSTALIS
FECIT · MATRI · SVAE
CARISSIMAE
ITEM · FRATRI SVO
FELICI · V · A · VIII

*In terra Galerae (lege Galeatae) in Etruria , circa Viam
Claudiam , ex Gudianis pag. CCLV. 3.*

137

D

M

GRAPHICO PVBLICO MAECIANO SODALIVM TITIVM
SCRIBONIA SYNTYCHE CONIVGI KARISSIMO FECIT
ET SIBI ET SVIS POSTERISQVE EORVM IN FR. P. VII. IN AG. P. XII.

Ibidem :

138

FABVLEIAE · CHRYPE · LIBER
VIXIT · ANN · LVIII · MEN · X · D · XVIII
M · FABVLEIVS · M · F · EVCARPVS
FABER · FERRARIVS · MATRI · CA
RISSIMAE · EX · TESTAMENTO · P · C
H · M · H · E · N · S

137. Inscriptio haec exstare dicitur in Schedis Petri Andreae Andreinii Patricii Florentini *in Museo Mediceo*. Adlata rubrica: *In Terra Galeatae* etc. hic tollenda est, & praeponenda lapidi, qui sequitur num. 138. hic enim lapis, ut in Gudianis adnotatum, exstat *in Terra Galerae* (lege *Galeatae*) Hanc transpositionem, me inconsulto, & ab urbe absente, patravit Typographus: quod heic loco propinquiore monendum censui.

Sequens Inscriptio Florentiae exstabat, ex vetusto Codice Bibliothecae Stroziae; hodie vero non reperitur.

139

L . M A M I L I V S

L · L · FAVSTVS · SEVIR · AVG ·

L · MAMILIO · L · F · ARN · MODESTO

SELECTO ET DECVRIONI

VIVOS · SIBI · ET · LIBERTIS · SVIS · FECIT

L · MAMILIO · EPINICO · SEVIR · AVG ·

L · MAMILIO · ACTIO ·

CALLITYCHENI ·

L · MAMILIO · FAVSTO ·

L · MAMILIO · EVTYCHO ·

MAMILIAE · PYRALLIDI

139. Mamiliae familiae originem indicat Festus his verbis: *Mamiliorum familia a Mamilia Telegoni filia, quam Tusculi procreaverat*. Meminit Livius Lib. III.

R

L. Ma-

L. Mamili, qui quum esset Tusculi Dictator, Romanis auxilium tulit, quum Capitolium ab Herdonio teneretur. Eandem familiam in Florentinorum Colonia claram fuisse, docet hoc marmor, in quo Mamili e libertis orti, inter Seviros Augustales, Selectos, & Decuriones recensentur. Iam Florentinos antequam ex Augusti beneficentia in Scaptiam Tribum transirent, in Arnienfi sive Arnensi Tribu, quam ab Arno Etruriæ flumine dictum docet Livius Lib. VI. ius suffragii habuisse, adlatis illustratisque vetustis lapidibus, supra ostendi pag. 28. & 29. In eadem Tribu Clusinos censos fuisse adnotavi in Par. II. pag. 409.

140

D	.	M
T	.	FL . HY LLO
FL	.	EPAVXESIS
		F I L
P I I S S I M O	.	Q V I
V I X	.	A . XIX . MENS . XI

141

D	.	M
FL	.	AQVILIO
		H E D O N I
		CANDELABRARIO
VIXIT	.	AN . XXXIII
MENS	.	IV . D . X

141. Numquam in vetustis lapidibus me legere memini CANDELABRARIi vocabulum. Candelabarius is erat qui candelabra aurea, argentea vel aerea, vel etiam marmorea ac lignea, quorum meminit Cicero in Verre, artificiose faciebat. Candelabrorum multiplex usus fuit in templis Deorum, in sacrificiis, in balneis, & in tricliniis. Caput testamenti M. Meconii Leonis, quod adfert Fabrettus Inscript. Cap. V. pag. 404. n. 306. memorat CANDELABRA ET LVCERNAS BILYCHNES, quas arbitrio Augustalium Reipublicae Petelinorum dedit vivens ad ornatum & commodum tricliniorum, quo faci-

facilius Augustales stationes publicas, (ita in marmore legitur) nimirum stationes suas obire possent. Candelabrum aereum elegantissimi operis, & quidem praealtum, vidi in Museo Nobilium Comitum Ansidaeorum Perusiae, quo nihil pulchrius, nil praestantius ars potuit effingere. Si quis Candelabrorum usum in sacris, quemadmodum & lucernarum, originem ab Aegyptiis manasse arbitretur, Isiacae mensae, in qua candelabra sculpta sunt, auctoritate uti poterit. Sed de his alibi opportunius. Exstat in Museo Magni Ducis Etruriae candelabrum aheneum optime sculptum, altitudine aequans fere duos pedes, ita inscriptum in basi: Μ. ΑΓΡΙΠΠΑ Ο ΥΠΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ. Sed inscriptio *νοθεύει* manifeste aperit: nam Graeci auctores scribunt ΑΓΡΙΠΠΑΣ, non vero ΑΓΡΙΠΠΑ.

Florentiae in Aedibus C. V. Joannis Baptistae Donii, ex eius Schedis authographis; sed lapides hodie desiderantur.

142

D · M
TI · CLAVDI
FLORENTINI
NARCISVS
LIB · ET
FRATER
B · M · F ·

143

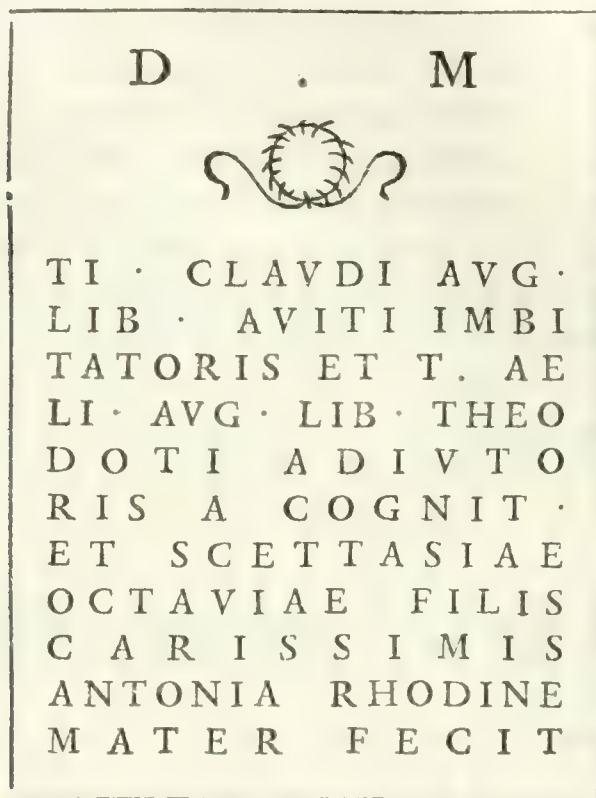
ANTISTIAE
L · L · THAIDI
ANIMA SVAVISSIMA
H A B E
BENE BALEAS QVISQVIS
ES QVI ME SALVTAS

143. HABE. hoc est HAVE BALEAS. i. e. VALEAS. Sexcenta in vetustis lapidibus exempla occurrunt frequentis mutationis V. in B. uti etiam

R 2

N in

N in M. Lubet adferre exemplum in sequenti lapide, ni fallor, ad hoc usque tempus inedito, qui Romae in via Salaria inventus est anno MDCCXXII.

Agathopi Augusti Liberti *Invitatoris* sepulcralem titulum dedimus in Par. I. pag. 195. num. 8. *Invitatorem* servum, eundem esse censuit Carolus Datus Patricius Florentinus, ut diximus, ac *Vocatorem*, quem & *Nomenclatorem*, quasi nominum calatorem veteres dixerunt, qui nomina eorum qui vocati erant, recitabat. Servi Invitatores ad nuptias, & ad cenam in sacro Evangeliorum Textu memorantur. Invitatores primum locum tenebant inter Officiales ad usus Scrinii deputatos, qui in leg. ult. Cod. de divers. officiis recensentur: *Item scrinii sacrorum libellorum sic, officii virorum Magistrorum militum utriusque Praefecti Orientis & Illyrici, INVITATORVM,*
Ad.

Admissionarium, *Memorialium*, *omniumque Paedagogorum*, *Cellariorum*, *Mensorum*, *Lampadiorum*. etc. legendum videtur *Lampadariorum*, auctoritate antiqui marmoris penes Fabrettum Cap. IV. pag. 307. num. 309. in quo ARAPS CAES. N. SER. PECVLIARIS LAMPADAR. hoc est *Lampadarius*, nominatur. De his vide Pignorium de Servis pag. 127. & 128. Aliud tamen est officium *Lampadariorum* ad usus scrinii, de quibus Bulengerus de Imperat. Romano Lib. II. Cap. XXVI. aliud eorum qui facem & lampada Imperatori noctu iter argenti praeferebant. Ibidem etiam eodem anno inventum est hoc epitaphium, quod utpote ineditum, praeterreundum non est.

D

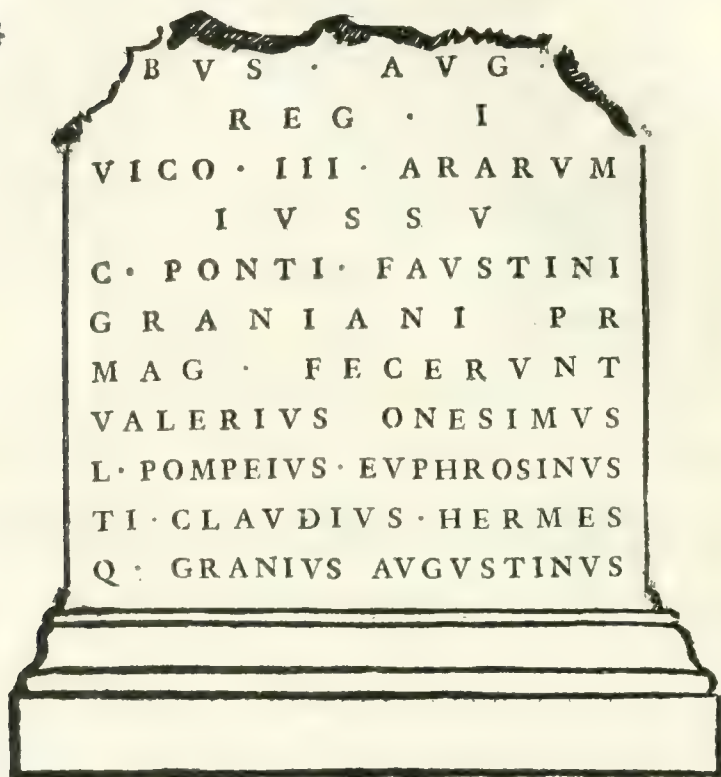

M

IVNIAE EVTICHIAE M · IVNIVS
 DECIMIANVS FILIVS ET
 M · CLODIVS CANDIDVS MARITVS PRO PARTE DIMI
 DIA FECERVNT ET SIBI LIBERTIS LIBERTABVSQ.
 SVIS POSTERISQVE EORVM   ITEM
 ANTONIA RHODINE PRO PARTE DIMIDIA FECIT
 SIBI LIBERTIS LIBERTABVSQVE SVIS POSTERISQVE
 EORVM PRO PARTE SVA EX SARCOPHAGIS DVOBVS
 QVE SVNT IVRIS EIVS DONAVIT CLAVDIO
 LEONIDI MARITO SVO VNVM QVOD EST PARTE DEX
 TERIORE ITA VT IN EO CORPVS EIVS PONI IVSSIT

Marmorea ara superne fracta, inventa in Aedibus Leonardi Augustinii Antiquarii Celeberrimi; ex eius autographo in Codice Bibliothecae Stroziae.

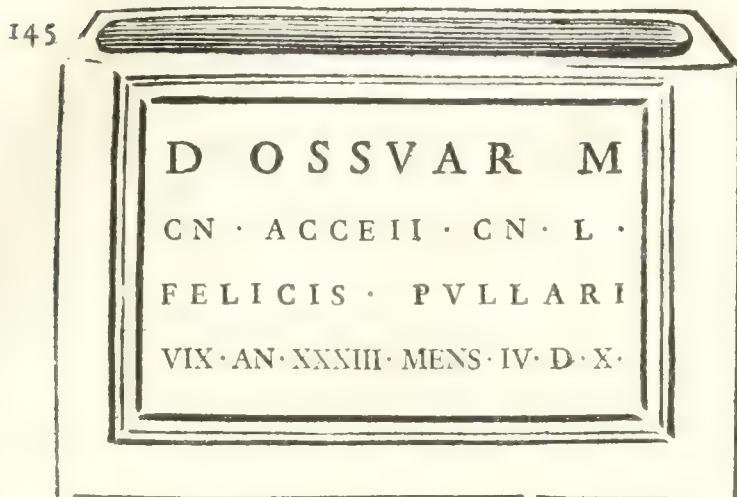
144

144. Aliarum inscriptionum exemplo & auctori-
tate, quae in capite desunt, ita supplenda sunt. LA-
RIBVS · AVG · h. e. *Laribus Augustis*. Leonardi Au-
gustinii patria Senae fuerunt: sed quum Romae per
plures annos degisse constet, potius Romae inven-
tam fuisse hanc aram, quam Senis, credendum est.
Quum Romae degeret Augustinius pretiosa antiqui-
tatis cimelia undique conquisivit, quibus aucta est
Medicea Gaza, iubente Serenissimo Card. Leopoldo
Medice, & nullis impendiis parcente.

Fle

*Florentiae, ex antiquo Codice Bibliothecae Nobb. Gaddiorum,
hodie non invenitur.*

145. Habes hic Ossuarii schema, in quo ossa, & cineres defunctorum componebantur, quamvis diversum sit ab his, quae adfert Fabrettus Cap. I. Inscript. pag. 16. num. 69. & 70. Cineraria quoque quadrata fuisse, ex eorum iam adlata descriptione in Parte I. huius operis, pag. 226. & 227. colliges. In his OSSVA ET CINERES, uti docet vetustum marmor penes Fabrettum Cap. III. pag. 201. num 492. in unum coniiciebantur. In sepulcrali titulo penes Vignolium inter Selectos pag. 276.

P H I L A R G Y R V S
C H R Y S A R I O N I
O S S V A R I V M D E S V O
D A T

Cn. Acceium Felicem, Libertum fuisse arbitror.
Cn. Acceii Rufi Lutatii, qui fuit Duumvir Coloniae Florentinorum cum T. Petillio, quorum mentio

tio in vetustissima Tabula, quam protuli in Parte I. pag. 316. n. 34. Pullarii officium fuit, e pullis, quos alebat, in cavea adlatis educisque, ubi oportebat, auspicia secunda vel adversa nuntiare. Cicero de Divinat. II. 34. *Attulit in cavea pullos is, qui ex eo ipso nominatur PVLLARIUS*. De his cum plena sint Lexica, multa notatu digna congerit Pitiscus, ad quem lectores mittimus. Omnium vero luculenter de his Gisbertus Cuperus, qui ad monumenta antiqua pag. 199. & seqq. disierit de Pullariis, notatque cum Reinesio Cl. VI. Inscr. XXXVI. Augures Pullarios in unaquaque Legione Romani exercitus fuisse, itemque VIATORES PVLLARIOS.

Pulcherrima est, & ad hunc diem, in quo scribo, nondum edita, haec inscriptio in Agro Romano inventa hoc anno MDCCXXXIX., in qua ossuaria nominantur, & ne violentur, orant defuncti. Exstat in Museo Cl. V. Francisci Ficoronii, qui exscripsit, & ad me statim perhumaniter misit.

<p>PER DEOS SVPEROS   INFEROSQUE TE ROGO NE   OSSVARIA VELIS VIOLARE   M · CALPVRNIVS · M · L · SVLLA   CALPVRNIA · M · L · FAVSTA LI   B E R T A</p>
--

Dirae non raro in sepulcralibus titulis contra violatores notantur. In Urnula Musei Suburbani Strozii

zii ita scriptum: OLLA . EIVS SI QVI OVVIOLARIT.
AD IFEROS. (sic) NON . RECIPIATVR .

Florentiae : nunc desideratur .

146

IGILIAE · FLAVIAE
PIISSIMAE · CASTISSIMAE · FEMINAE
L · IGILIVS · SEX · F · ARN · MILO · EQ
PVBLIC · CONIVGI · SIBI · ET · SVIS · FIL
FECIT · ET · IGILIAE · FLAVIANAE · MA
TRI · DVLCISSIMAE · BENEMERENTI
P O S V I T

Florentiae , penes DD. de Gentilibus .

147

O T A C I L I A	v C · OCTAVIVS
M · L · H I L A R A	C · L · V R B A N V S
M A T E R · V R B A N I	P A T E R · R V F I

147. Hic titulus ante duas ollas cinerarias in monumento positus, scriptus est litteris pulcherri-
mis, qui non redolent Oraciliae uxoris Philippi
Imperatoris aetatem, sed longe superiorem, forsi-
tan, ut auguror, Augusteam. Ex Otacilia familia
clari genere & munerum dignitate viri non pauci
prodire, quos recenset Glandorpius. Illa littera v
ante C. OCTAVIVS, indicat eum viventem, quum
sepulcralem titulum sibi posuit.

S

In

*In Bibliotheca Nobb. de Panciaticis exstat anaglyphum marmoreum
Faesulis effossum, in quo nex Priami sculpta est; in ara
vero in qua idem Priamus iugulatur, haec
epigrapha legitur.*

148 A V R E L I A S E C V N D A

S E V I V A F E C I T S I B I E T S V

I S

*In Museo Marchionis
Riccardii.*

149

D	.	M
TESSIAE	·	TESSIANAE
EVTACTVS	·	ET · THISBE
PARENTES	·	FILIAE
D V L C I S S I M A E		
QVAE	·	VIXIT · ANNIS
IIII · M · X · D · II		
H · III · FECERVNT		

*Florentiae, in Aedibus Nicolai
Businii, in Viciniis S. Crucis.*

150

D	.	M
RVSTICIANAE		
FELICLAE	·	QVAE
VIXIT ANNIS XVII ·		
MENS · VII · DIEB ·		
XIIII · DIONYSI		
VS CONIVGI		
B · M · F ·		

149. Postremo versu auctior hic titulus sepulcralis exhibetur ex Marquardo Gudio pag. CCXLV. 7. qui integrum vidit, vel a docto viro exscriptum, accepit. Mutilum dedimus in Parte I. huius operis pag. 87. num. 13. uti hodie in Museo Riccardio exstat.

150. Hodie non exstat hic titulus; eum tamen descripsit in suo Codice, quem vidi, Baptista Brunelleschius Florentinus, Petri Zenobii filius, qui floruit initio seculi XVI. qui quum fuerit antiquita-
tum

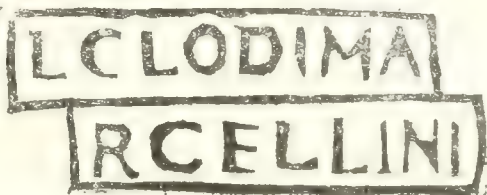
tum omnium diligentissimus indagator, inter Florentinos, de antiquitatis studiis optime meritos, adnumerandus multa cum laude est. Ex hoc innotescit Rutiliana familia, inter priscae Coloniae Florentinorum recensenda.

*Quae sequuntur, septem abenea sigilla, exstant inter Cimelia
V. Cl. Dominici Mariae Mannii.*

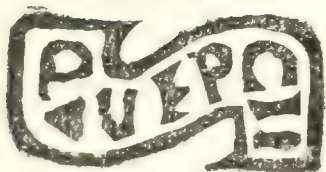
151

152

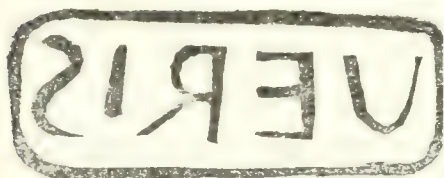
153

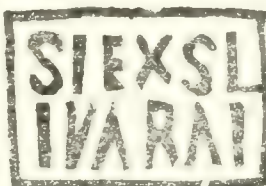
154

155

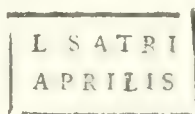

156

*In sigillo, quod 2
figuram refert.*

157

151. Prioris sigilli singularia. VT F. ita explicantur: VTERE FELIX. vel VTERF FELICITER. Haec adclamatio plerumque ab opificibus fieri solebat, absoluto opere, eademque adhibebatur in Saturnaliis, in quibus invicem dona sibi mittebant Romani. Eadem sculpta in ara, quae Romae nuper effossa est. Additum etiam AMPLIORA FACIAS. MELIORA DEDICES. FELICITER. Interdum etiam scriptum: VTERE FELIX. MVLTIS ANNIS. ET FAVSTE VIVAS. Verba VTERE FELIX, faustae adclamationis,

nis, bonique ominis gratia dici solebant quum sponsae sponfis nuptui tradebantur. Ea scripta sunt in antiqua Gemma Medicei Musei, in qua sponsus & sponsa ob fidem conjugalem iunctis dextris exhibentur, quam vide in Parte I. Tab. X. n. III. pag. LXVIII.

In altero adlato n. 154. A. indicat nomen Liberti, qui fuit Dispensator in domo Augusta. A. AVG. N D. hoc est: A. *Augusti nostri Dispensator*; vel *Dispensatoris*. Meminit Suetonius Diomedis dispensatoris Augusti, in eius vita c. 67. Meminit Diodorus Lib. XXXVI. Athenionis Cilicis, qui ducentis servis praefuit. Hinc discimus Libertos quoque, qui officio dispensatoris in domo Augusta, vel etiam in privatorum domibus fungebantur, usum sigilli obliigatorii habuisse. Fuisse dispensatores variis officiis ac muneribus destinatos, edita vetusta marmora & Scriptores testantur. De his nonnulla observavi ad Columbarium, sive Monumentum Libertorum & Servorum Liviae Augustae & Caesarum pag. 180. & 181. De origine usuque huiusmodi sigillorum egregie disserit vir mihi amicissimus, & eruditae antiquitatis consultissimus Dominicus Maria Mannius, in Florentino Seminario Etruscarum Litterarum Professor, qui multa cum nominis sui laude sequioris aevi plena eruditionis fruge sigilla editis iam voluminibus luculenter explanavit: quam spartam, quum in me iam recepissem, in eum lubentissime transtuli.

Age vero, quum adclamationum, quae in aereis sigillis occurrunt, paullo superius mentionem fecerim; non iniucundum fore heic arbitror, si adclamationes quoque recenscam, quae in Gemmis leguntur; quae quum in Florentinis DaCTyliothecis adserventur, eas praeterire consentaneum non videtur. Primum proferam Gemmas Graecis litteris, mox Latinis insculptas.

In Medicea Dactyliotheca.

*In Iaspide nigro, litteris albis
158 exstantibus inscripto.*

A C T E P I A
Z H C A I C A C
I K A A Ω C

*In Iaspide nigro, similiter
159 scripto.*

M A K A P I
M Ε Λ I A T
T I K O N

In Sarda.

160

X I O N E
X A I P E

*Heliotropio insculptus vir se-
minudus, aperto capite pilco-
lo, stans, columnae innixus,
signum in manu tenet cum
imaginibus Solis & lunae;
pertinet ad Basilidianorum
figmenta.*

163

In Granato Orientali.

161

Φ I A Ω N

*In Iasp. Chalc. manus au-
rem tangens.*

162

M N H M O N E T E

163. Hoc est: *Magnum nomen solius Domini Dei:*
hoc est: *Mithrae.*

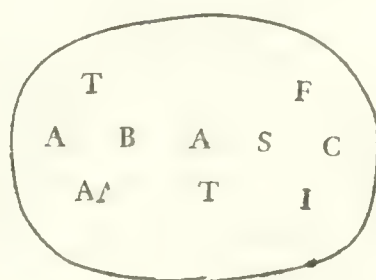
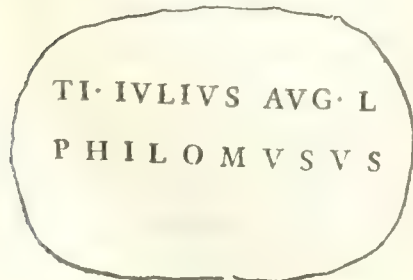
*In Iaspide Heliotropio, in quo sculptus Mimus Antiochenus ursum saltantem exhibens.
In altera vero facie Fortuna, dextera navis gubernaculum, sinistra copiae cornu tenet.*

164 E T T V X I M A P K E Λ Λ E
E I P H N H

A T Ξ E I T T X H
A N T I O X E Ω N

165 *In Chrysolito.*

166 *In Iaspide.*

In

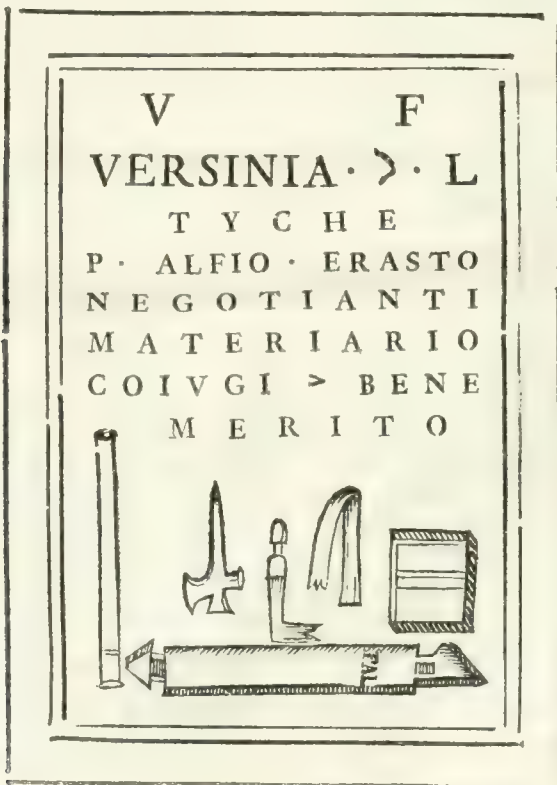

167 *In Iaspide rubro.*N A E V I A
C L E M E N T I N A168 *In Iasp.*V E R E C E R Y L
V N D V S L A E S169 *In Iasp.*170 *In Sardae.*A P H P O D I Z I
V S · G E M I N I A
P A N C A R P E171 *In Iaspide rubro.*V L P I A
B E N E R I A

Alias Gemmas, ut aiunt, litteratas, editas a me
vide in Volumine secundo Musei Florentini pag.
XXXIV. & a Tab. I. usque ad Tab. XXIV.

Florentiae, in Aedibus March. Nicoliniorum prope Nobb. Paëtios.

172

172. Rur-

172. Rursus heic proferre eximium hunc lapidem; in quo fabrilia negotiantis Materiarii instrumenta, sculpta sunt, inter quae locum habet ascia ad materias dedolandas, operae pretium visum est; quia in instrumento illo, quod post reliqua subiectum est, scriptum habetur PAL quae litterae P. ALFII nomen indicant, non vero PAT, quemadmodum perperam a me editum fuerat in Parte I. harum Inscriptio- num pag. 277. num. 1. Id ut animadverterem indicavit vir Eruditissimus Carolus Frederich Armiger Anglus, qui delineandum curavit, me monente, & schema obtulit doctissimo viro Domno Abbati Didaco Revillas, in Romano Archigymnasio Mathe- seos Professori, a quo de antiquo Romanorum pede, & de veteri milliario, praeter alia luce dignis- sima, Commentarium exquisita eruditionis fruge re- fertum paratur. Perspicuum hinc est veteres artifices in praecipuis suae artis, sive negotiationis instrumen- tis, nomen suum scribere, vel indicare consuevisse. Fabri Materiarii in unico tantum lapide, quem sub- biicio, fit mentio in Gruteri Thesauro pag. DCXLII. 6.

D	.	M	.	S
FVLVIVS	.	L	.	F
QVIN				
TIANVS	.	F	.	ABER
MATERIARIVS				
PIVS	.	IN	.	SVOS
VIXIT	.	ANN	.	XLVI
RVBRIA	.	MEROBR		
MARITO	.	B	.	M
FEC				
H	.	S	.	E
S	.	T	.	T
L				

In septima linea vitiose exscriptum videtur ME- ROBR. Forsitan MEROPE; quod si ita restituatur, haud ineptum videtur.

173. Rur-

173. Rursus etiam heic adferre lubet exemplar minoribus litteris scriptum honestae missionis, & civitatis datae ab Imperatore Servio Galba militibus

373

SEN GALBA IMPERATOR CAESAR AVGVSTVS
PONTIEMAX TRIB POT COS DESII
VETERANIS QUI MILITAVERUNT IN LEGIONI
I ADIUTRICE HONESTAM MISSIONEM ET CIVI
TATEM DEDIT. QUORVM NOMINA SVBSCRIPTA
SUNT. IPSI LIBERIS POSTERISQVE FORVM
ET CONVBIVM CVM VXORIBVSQVAE TUNC
HABVSSSENT CVM EST CIVITAS IIS DATA ANT
SIONICA ELIBES ESSENT CVM IIS QVAE POSTEA

•
DVXISSENT DVM TAXATIS IN CVLIS SINGVLAS
A.D. X I K . IAN

C BELICO NATALE P CORNELIO
SCRIPTONE COS
DI OMEDI ARTEMONISE PHRYGIA VDIC
DESCRIPTVM ET RECOGNITVM EX TABVLA Aenea
QVAE ELIXA EST ROMAE IN CA PITOLIO
IN ARA GENTI IVLIA

veteranis, qui militaverunt in Legione I. Adiutrice,
quod est omnium plane vetustissimum. Exstabat
olim

olim hae plicatiles Tabulae ex aere in Museo Andreinio; post eius vero obitum, insigni eius Museo comparato ab Ioanne Gastone Magno Duce Etruriae, in Mediceo Museo nunc adservantur.

174. Aversam quoque partem huiusce monumenti propono, ut loca quaedam a doctissimo viro egregie illustrata, in quibus haeserat mihi aqua, consideremus.

174

T. IULIUS

C. IULI CHAR

T. CLAUDI

C. IULI C. F. COL

T. FONTEIUS

P. GRATY L. P. F.

M. ARRI RVFI

PARDALASARD

M. SARDIAN

Q. L. FIDELI MAO
NIM

L. BONI SARD

CERIALIS SARD

AEM. PROVINCIAL
IPESIUS

SARDIANI

Is est vir celeberrimus, & ad illustranda difficiliora veterum inscriptionum loca, & insigniora vetustatis monumenta, bono litterariae reipublicae natus,

T

Io-

Ioannes Gaspar Hagenbuchius, in patrio Lyceo Tigurino Eloquentiae, Historiae, Graecarum humaniorumque litterarum Professor meritissimus, quo cum paucis ab hinc annis summa studiorum necessitudo, & animi benevolentia intercedit. Eximius hic vir, cuius habeo epistolas in re antiquaria illustranda eruditissimas, & quidem non paucas, quas, eo permittente, in lucem proferam, & maxime pertinent ad illustrandas, vel emendandas complures veteres Inscriptiones in Doniano opere adlatas, hanc ad me nuper misit, quae insignissimo huic monumento opem medica manu adferunt praestantissimam.

A N T. F R A N C. G O R I O

Ioh. Gaspar Hagenbuchius

S. P. D.

Leonbardus BODMERVS, patriciae gentis iuuenis, non ad eius tantum decus, sed & ad praeclara recip. nostrae surgens, quem ante biennium a nobis trans Alpes vestras in terras digressum, quo minus iam tunc Florentiam veniret, instituti itineris ratio commutata impediverat, Herculis Labronis portum nunc relicturus, Romam & Neapolin ita cogitat, ut ante omnia Florentiam adire, GORIVMque videre constituerit. Quare adolescentem hunc nobilissimum, mihi inprimis carum, moribus probatissimis, TIBI, mi GORI, ita commendo, ut TE velim eum ornare atque adiuuare, quibuscumque rebus possis. poteris autem plurimis; indicandis FLORENTISSIMAE urbis vestrae ἀξιωματικαῖς, aperiendis κειμηλίοις eiusdem, quae altera velut Roma
Tan-

———*Tantum alias inter caput extulit urbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi:*

poteris praeterea, dandis etiam, maxime de itinere rite instituendo, & feliciter peragendo, consiliis atque monitis multum profuturis. Multum gens BODMERO-RVM, multum ipse TIBI sumus debitori. Ita mihi omnia quae opto contingant, ut hominem nostrum εὐδοῦναι vehementer velim. Quod si vestratium quidam ad nos veniret, a TE nobis commendatus, quantum auctoritatis & penderis commendatio TVA apud nos haberet, revera intelligeret; TIBIQUE redux, GORIVM a nobis plurimi fieri, commemoraret. De BODMERO meo TE amicissime cogitaturum, nostra me amicitia dubitare non sunt: cogitabo usque & ipse, gratam a TE gratiam inire. Quae de δευροῦτοις Tabulae aeneae Andreinianae Inscr. Etr. T. I. pag. 257. num. 45. mihi enotavi, tecum communico. In altera Tabulae facie quid sit post PHRYGIA. (in Tabulae sphalmatis id refert pag. 260. med. quod in altera recte detur PHRYGIO.) VDIC. summopere torsit & TE, & doctorem TVVM doctissimum Salvinium, quod vidi ex pag. 259. & 281. Vide vero, an legendum sit, PHRYG. (i. e. PHRYGIO: posses & PHRYGIA sine sphalmate accipere, elliptice, subintelligendo oriundo, vel dorno, vel quid simile.) LAVDIC. Puto accipiendum de Pbrygia LAODICEa ad Lycum, nobilissimo oppido. L in his Tabulis est ubi ab I parum differat. Forte exscriptoribus, de PHRYGIA cogitantibus, imposuit lineola subtilioris ductus, qua L ab I differt, ut parvum spatium putarent interiectum: si etiam interiectum sit, glypten puto, quasi monere voluisse, non AV diphthongum se dare, sed A ab V seorsum accipi debere; quae punctis diatresEOS vulgo nunc separamus. V enim illud iacet pro O. εὐαλλάξει, ut non nescis, sexcenties occurrente. Quid? quod in ipsa hac voce occurrit, LAVDICE, uxor MELIORIS: profertur a

TE pag. 364. n. 102. pro LAODICE, quod *Salvinii* verbis opportune monuisti pag. 365. Vt hîc in voce, quae a graeco λαός, populus, est: ita in ipsa hac voce latina populus, o cum V mutatur, Pöblicola, Publicola: quod in exemplis de o & V mutatis idem *Salvinus* tuus adtulit pag. 340. ad num. 11. LAVDICE in saxis valde frequens. ΛΑΥΔΙΚΗ minime frequens: occurrit tamen in eruditissimi & amplissimi *Divionensium Praesidis Boubierii* explic. de quelqu. marbr. ant. pag. 4. fin. Est & aliud in altera hac Tabula aenigma. P. GRAITI (an sanum satis? Graitia gens antiquariis incognita. Gratia & Grattia cognitae. an quasi Graetia, nova & ea, accipietur?) P. F. AEMilia tribu PROVINCIALIS (cognomen hoc, & alibi non raro occurrit:) IPESIVS. Ipse HYPÆPESIVS ob Hypaepas, Lydiae urbem, tentas legere pag. 260. moxque, quod literas videbas nimis abeuntes, caelatoris erratum suspicaris intercessisse, ob similitudinem syllabarum PAE. & PE. priorem praetervidentis; quasi Ipaepesius daturus, dederit Ipesius. Cuius generis truncationes non ignoro interdum occurrere; sed ab Hypaepa gentile sit Hypaepenus, non modo in *Stephano Byz.* quem ipse laudasti, sed & in *Plinio* & numis, ut adfert *Cellar. Not. O. A. T. II.* pag. 128. ab Hypaepis etiam nimis distat IPESIVS Tabulae. Ipsus, sive Hipfus, Phrygiae locus, v. *Cell. loc. cit.* pag. 168. fin. an inde IPESIVS, quasi IPSIVS. Vt in Tabula MAONIAN pro MAEONIAN. extru'o male E; ita hîc non admodum bene intruso E. IPESIVS. Apud *Spon. Misc.* pag. 116. Opetatus & Cerispus pleonasmum τῶο E habent. Neque nos offendat nominativus Ipesius cum genitivis praecedentibus non concordans: in his enim Tabulis nomina alia gignendi, alia nominandi casu leguntur: mixtum ergo ex utroque nostrum: multis etiam in saxis, militum, & equitum singularium Aug. inprimis, nominativum patriae subiici, etsi genitivus vel da-

tivus nominum ipsorum praecesserit, non ignoras. Stylus lapidarius sua singularia non raro ostentat. Dum superiora de IPESIVS hac coniiciebam, subiit alia coniectura, quam mihi verisimiliorem etiam videri non dissimulabo. I forte E est, quomodo τὸ E Tabulae in IPE-SIVS, & alibi non valde ab I discrepat: ita exhibet EPESIVS, pro EP^bESIVS. Saepe PILIPPVS pro PHILIPPVS in saxis legitur, & alia multa habent P pro PH seu Graecorum φ. V. Fabr. Inscr. pag. 307. Ita duae nobilissimae minoris Asiae civitates Laodicea ad Lycum, & Ephesus, in Tabula TVA legerentur.

Haec Hagenbuchi^{us} tuus, qui novit, se Hagenbuchi^{um} esse, non Oedipum. Ipse, qui Sphingem praestitisti, quas posuisti quaestiones, diligentius etiam inspecta Tabula, solves facillime. Ita optime, vale. Tiguri, ipsis Idibus Ianuariis MDCCXL. anni, quem TIBI precor faustissimum, felicissimumque.

Insigne hoc monumentum publici iuris feci, ut antea dixi in Parte I. huius operis pag. 257. quae prodiit anno MDCCXXVI. Iterum post annum MDCCXXVII. illud pervulgavit Cl. Marchio Scipio Maffei^{us} in opere, quod inscribitur: *Istoria Diplomatica* pag. 30. & quamvis iam a me editum vidisset (nam ei eodem anno MDCCXXVI. eandem Partem I. Inscript. ant. Etruriae, Veronam transmiseram, quam accepisse mihi constat) tamen iam inde mihi intensus, sonora voce adfirmavit, nondum a nemine in lucem prolatum fuisse. Tabulas plicatiles Mediceis simillimas nuper nactus est idem Maffei^{us}, quae continent honestam eiusdem Imperatoris Galbae missionem, & civitatem ab eo datam militibus veteranis Legionis I. Adiutricis, & quidem, ut in Medicea legitur A. D. XI. K IANVAR iisdemque Consulibus C. Bellico Natale, & P. Cornelio Scipione; qui Consules successi fuere anno V. C. DCCCXX. Christi vero LXVIII. Non eadem, sed di-

ver-

versa sunt militum Veteranorum nomina, quae in ea recensentur. Has idem primus protulit in Opere *Verona illustrata* Par. II. Lib. V. pag. 270. num. 8. Antequam vero eas sibi compararet, quum Romae in manus docti viri Francisci Victorii Equitis venissent, is ad me antigraphis litteris diligentissime exceptas misit; quibus postea conlatis cum Maffeiana editione, vidi duodecim ferme in locis ab archetypo eam differre, quibus ipse medebitur si aere incisam iterum adferet. Has quoque edidit Vir Celeb. Ludovicus Antonius Muratorius in Tomo I. novi Theauri veterum Inscriptionum pag. CCCVII. 1. sed non paucis in locis & ipse inemendatam; adnotavit tamen, quod Maffei silentio praeteriit, has aereas tabulas effossas fuisse anno Christi MDCCXXVIII. in Castello a mare. Notandum quod scriptum est AD. ARAM. hoc est AD ARAM: non AD. ARMA. Per rarum honestae missionis monumentum, adnotatis Consulibus, & patriis civitatibus militum habetur in sequenti ara, quae Romae exstat in Hortis Iustinianis; in qua observare lubet honesta missione donatos milites Cohortis Primae Praetoriae.

GALLICANO · ET · VETERE · CoS
 VII · ID · IAN · CoH · I · PR · >
 SATRI · GENIO · > · MISSI
 HONESTA MISSIONE · VII
 HIBERO · CoS

P · CENSORIVS · IVSTVS · VIRVNO
 L · VOLCEIVS · SEVERVS · SESTINO
 Q · SEXTILIVS · VETVS · FLANONA
 C · VALERIVS · VERANVS · TRIDENT

SERVIANO · III COS

T · ANNIVS · CRISPINVS · CVPRAMAR
 T · ANTONIVS · PRIMVS · PERINTHO

Fabrettus, qui hanc adfert Inscr. ant. Cap. VII. num. 121. notat exemplum inscribendi unicum Consularem brevitatis gratia, quem vide. Dicata est haec ara Genio Centuriae. Constat ex aliis compluribus inscriptionibus, quae iam editae sunt, milites missos honesta missione, aras pro gratiarum actione, dedicasse Diis, quos colebant, tamquam praesidibus Legionis vel Cohortis, praesertim vero Genio Centuriae.

Apud Amplif. Senat. Carolum Ginorium, Marchionem Riparbellae & Caecinae etc. titulus marmoreus inter rudera Caecinae repertus anno MDCCXXXIX.

175

B	E	N	✓	M	E	R						
I	V	V	E	N	T	A	T	I				
S	O	R	O	R	I	E	T	F	I	S		
T	I	V	E	C	O	N	M	A				
R	C	I	A	N	V	S	✓	F	E	C	I	T

sic

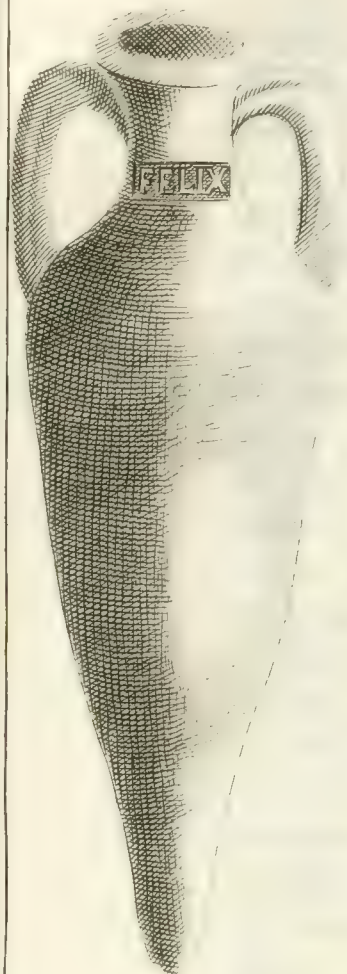
175. Hoc est: *Benemerenti Iuventati Sorori & Festivae Coniugi Marcianus fecit.* Pervulgatum est tum homines, tum feminas interdum nomen a Diis Deabusque desumpsisse. Iuventas nomen accepit a Iuventate seu Iuventa Dea, quam Romani coluerunt. Memorantur a P. Victore aediculae ei dedicatee in Regione IV. & VIII. Habuit etiam aedem in Circo Maximo, quam tamen idem P. Victor in Regione XI. aediculam adpellat; aedem vero T. Livius Lib. XXXVI. 36. & liquet vetustissimam fuisse. *Iuventatis aedem in Circo Maximo Licinius Lucullus Duumvir dedicavit; voverat enim sedecim annis ante M. Livius Consul, quo die Asdrubalem exercitumque eius cecidit: idem Censor eam faciendam lo-*

cavit, M. Cornelio, P. Sempronio Consulibus. In viciniis Caecinae, auspice Clarissimo Senatore & Marchione Carolo Ginorio, ex Equestri itidem Ordine S. Stephani, inter parietinarum veterum rudera detectae sunt complures Officinae Figlinariae, quae refertae erant fictilibus vasculis, praesertim amphoris praegrandibus, inter quas non paucas & ipse vidi, quas idem Nobilissimus Marchio Florentiam asportari iussit, adservatque in suo Museo; atque unam ex his humanitate in me singulari mihi dono dedit. Romanos pedes III. altitudine excedunt. Ex his amphoris aliquae in collo impressum habent nomen Fictiliarii; nonnullae etiam adiunctam notam Officinae, nimirum lituum, augurum, insigne, ut videre est in sequenti Tabula num. III.

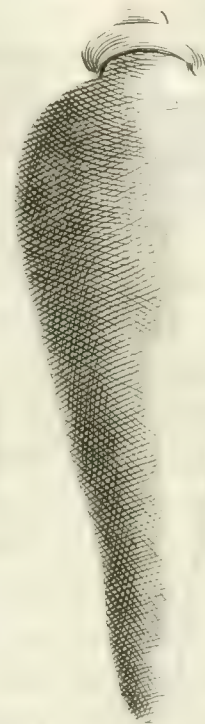
His in locis, in quibus amphorae inventae sunt, adhuc visuntur cumuli fragmentorum eorundem vasculorum, & amphorarum. Os unius amphorae intrinsecus obturatum vidi subere, quod ita eidem inhaeret, ut non facile extrahi possit. Ex his amphoris aliquot repertae sunt inscriptae nominibus opificum Figlinariorum, quos tres fuisse hinc discimus, nimirum *Felicem*, *Rufum* & *Lucundum*. Fabrettus Cap. VII. Inscript. ant. qui nomina Officinarum recenset, notat pag. 498. distinctionem Officinae superioris & inferioris; veteris & novae; maioris & minoris. Nomen suum hi Figlinarii adnotare consueverunt in amphoris, ut videmus, in doliis, in tegulis, in lateribus, in urnis, patellis, vasculis, calicibus, atque in his praedium indicarunt, & tempus, adnotatis Consulibus: qui mos etiam sub Christianis Imperatoribus duravit, ut observat Fabrettus pag. 502. & 503. Praeterea aliquam notam in his sigillandis addidere, nimirum pineam nucem, coronam, ramusculum palmae, capita quadrupedum, aliaque his similia: interdum etiam vel
signa

FELIX

FRVFI

IVCVND

ONESIVS • ATILI • COLLEGIO
SILVANI • CRATERA •
CV • SVBASI • DON •
DEDIT

signa Deorum Dearumque, vel eorum symbola. Id etiam factum ab opificibus lucernarum fictilium, itemque ab his qui vascula vitrea conficiebant. His adconsuenda sunt vascula in sepulcris recondita, in quibus scriptum nomen defuncti, non impressis aereo sigillo litteris, sed cultro vel graphio incisus, quorum schemata adfert eruditissimus Antonius Maria Vulpus, Societatis Iesu Presbyter, in Dissert. in Epitaphium S. Severae Martyris Tab. XII. XIII. & XIV. & pag. 89. & sequentibus.

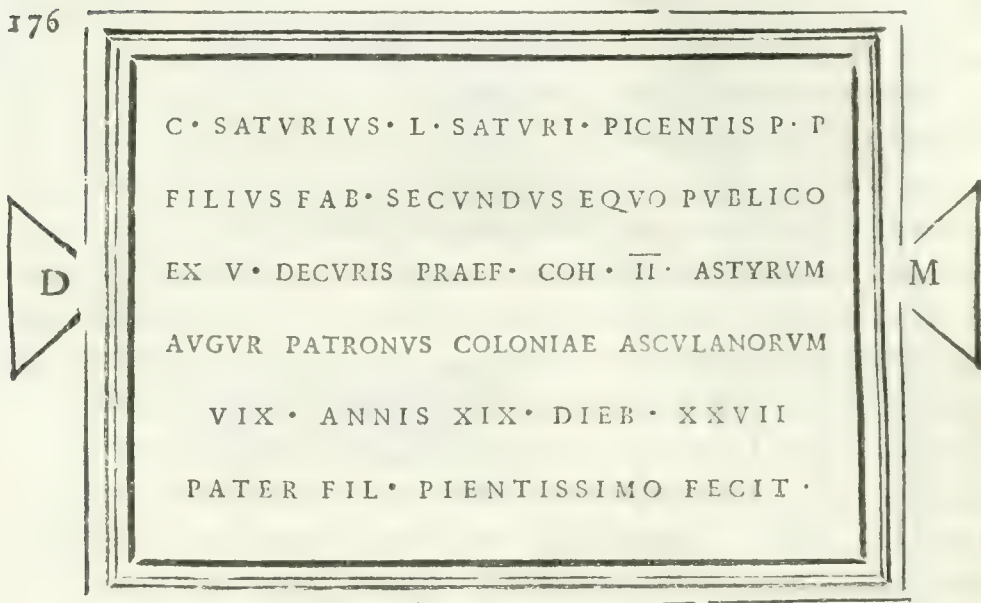
Variae fuere apud veteres, forma tamen inter se fere similes, amphorae, uti & varia fuere liquida, quae in his ponebantur. Fuere amphorae vinariae; quarum schema exhibui pag. LXXXII. in opere Donianarum Inscriptionum, ex archetypo Musei Victorii, in cuius collo notatum cellae & cellarii nomen: nec semper impressis litteris, verum etiam atramento scriptis. Plura de amphoris fictilibus vinariis Iulius Pollux Lib. VI. Cap. II. Lib. VII. Cap. XXIX. & XXXIII. In amphoris conditum servatumque oleum legimus. Amphorae oleariae iconismum adfert Gruterus pag. DCCCCXXIX. Conditum quoque in his acetum, mel & lac quoque repositum, ut ad Inscriptiones Donianas observavi pag. LXXXII. & sequentibus. Amphoras quoque in funeribus adhibitas legimus, vel ad libationes in parentalibus fundendas, vel pro condendis cineribus, vel victimarum sanguine colligendo pro expiatione mortuorum. Suprema haec officia declarant vetusta anaglypha, inter quae singulare illud est, in Dempsteriano Opere adlatum Tab. LXXXV. n. I. in quo duo viri amphoram humi condunt. Alterum exemplum, quod subiicio n. V. doliolum vinarium refert, in quo vinum condebatur. Exstat hoc doliolum cum altero adsimili in meo Museo. Haec effossa sunt in agro Volaterrano, eaque mihi dono dedit vir humanissimus Hippolytus

Maria Cigna. Notatu dignum cenſeo, quod intrinſecus pice picata ſunt, & quidem adeo craſſa, ut corticis aliquantulum abſtulerim, qui in ignem iniectus, odorem picis reddidit. Haec de amphoris, & doliis vinariis ſatis ſunto.

*Piſis, in Baſilica e regione pulpiti, prope quoddam altare :
ex Codice Brunelleſchio.*

176

176. Protulit hanc inſcriptionem, primuſque omnium illuſtravit, Franciſcus Robortellus, ut monui in Parte II. huius operis pag. 20. num. 14. Labet nunc ea, quae eruditus vir adnotavit, iterum adferre. *Sed ego Piſis in antiquiſſimo marmore animadverto de Equo publico fieri mentionem: quod ut facilius cognoscatur, apponendam inſcriptionem ipſam putavi.* (Hic adlatam adfert inſcriptionem, nonnullis tamen maculis adſperſam). *Eſt vero & illud obſervandum DECVRIS, poni pro Decuriis, quae quinque erant Equitum; cum quatuor ab Auguſto conſtitutis, unam adieciſſet poſtea Caius Auguſtus; de qua re, praeter ceteros, breviter agit Plinius Libro XXXIII. Cap. II. his ver.*

verbis. „ Propterque haec discrimina, Caius Princeps
 „ Decuriam quintam adiecit, tantumque natum est fa-
 „ ctus, ut quae sub Divo Augusto impleri non potue-
 „ rant Decuriae, non capiant eum ordinem, passim-
 „ que ad ornamenta ea etiam servitute liberati tran-
 „ siliant, quod antea nunquam erat factum; quoniam
 „ in ferreo anulo Equites Iudicesque intelligebantur:
 „ adeoque promiscuum id esse coepit, ut apud Claudium
 „ Caesarem in censura eius unus ex Equitibus Flavius
 „ Proculus CCCC. ex ea causa reos postularet. Ita,
 „ dum separatur ordo ab ingenuis, communicatus est cum
 „ servitiis. Idem Plinius eodem libro Cap. I. Nec
 „ pridem id factum: Divo Augusto Decurias ordinante,
 „ maior pars Iudicum in ferreo anulo fuit: iique non
 „ Equites, sed Iudices vocabantur. Equitum nomen sub-
 „ sistebat in turmis Equorum publicorum. Iudicum quoque
 „ non nisi quatuor Decuriae fuere primo: vixque singula
 „ milia in Decuriis inventa sunt, nondum provinciis ad
 „ hoc munus admissis. Aperte, opinor, perspicitur in his
 „ Plinii verbis, quae fuerint Decuriae hae Equitum. Prae-
 „ terea de Equis publicis fit mentio. Adde quod apparet
 „ delectus Equitum habitus, ascitusque ex provincialibus;
 „ ut non mireris illum Picentem esse. De Saturio quo-
 „ dam, Domitiani Augusti Cubiculario, meminit Suetonius.
 „ P. P. Patrem Patratum puto per has notas significa-
 „ ri, adeo ut Augur hic Saturius, Saturii P. P. di-
 „ catur filius. FAB. puto nomen esse Tribus, quod apponi
 „ eo ferme modo solebat, ut etiam in Philipp. Oratione IX.
 „ Sulpitius Q. F. Lemonia. Rufus. Tribus enim no-
 „ mini postponi consueverat cognomen, sicuti etiam in hac.
 „ FAB. SECVNDVS. Astyras vero ego puto intelligi Equi-
 „ tes, qui Hispanis, ab Asturia regione, uterentur equis,
 „ de quibus Plinius meminit Libro VIII. Cap. XLII. & ait
 „ Asturcones, vocatos: nisi fortasse malis, ab Astura oppido
 „ Latii vocatos Asturas. Vergilius, opinor, ad hos Equi-
 „ tes alludens, nomen illud ita protulit cum ait: Astur

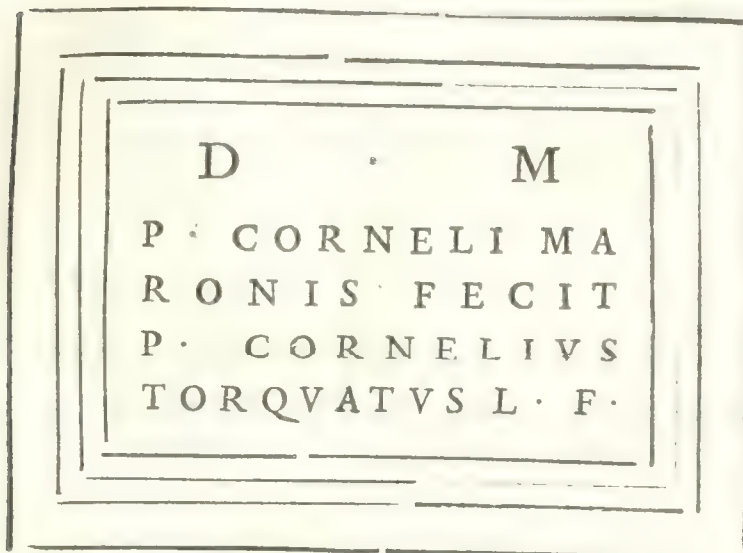
equo fidens: & si ille *Latinus* non erat. *Requireret* fortasse aliquis a me, ut postquam magna ex parte inscriptionem illam explicavi, declararem etiam, quales essent *Coloni*arum patroni, & unde haec fluxerit consuetudo. Verum quia in animo est in alio libello multa de *Coloniis* differere; hic de ea re in praesentia silebo. De Patronis *Coloni*arum non pauca, quae adnotari possunt, in medium protuli ex antiquitatis penu deprompta, in Parte II. Inscript. ant. Etruriae *Urbium*, a pag. 198. ad 210. deque eorum origine, iure, honore, favore, & hospitali tessera differui.

P. P in prima inscriptionis linea haec singularia, ut opinor, potius explicanda sunt *Primopili*, seu *Primipili*, vel *Primopilaris*. Eadem habentur in lapidibus *Donianis* *Class. V. n. 226.* & *Class. VI. num. 62.* P. P. LEG. & n. 61. *Oliverius* Vir. Cl. in marmora *Pisaren*sia, pag. 146. num. LV. P P. LEG. III FLAV. interpretatur *Praepositus Legionis IV. Flaviae*. Haec quoque interpretatio, perspecta militarium officiorum ratione, quadrare potest. In meo *Indice Doniano* error, me oscitante, irrepsit: P P LEG. *Propraetor Legionis*, de quo me amice admonuit idem *Oliverius*, adeoque emendandum videtur: *Praepositus Legionis*, vel *Primipilus Legionis*.

Standum itaque arbitror fidei *Baptistae Brunelleschii*, qui hoc ipsum marmor, & alia fere trecenta in suo Codice scripsit, suaeque tempestare, nimirum circa annum MDX. illud vidisse credendum est; nam & locatum describit in *Pisana Basilica*, quod silentio praeteriit *Robortellus*, qui non satis accuratus in eo exscribendo fuisse perspicue adparet. Hodie hoc ipsum epitaphium desideratur, & credibile est periisse, Aedilium incuria; quae, quum poenis ullis auctoritate Principum coerceatur, multeturque, patria monumenta semper everti ac labefactari necesse est.

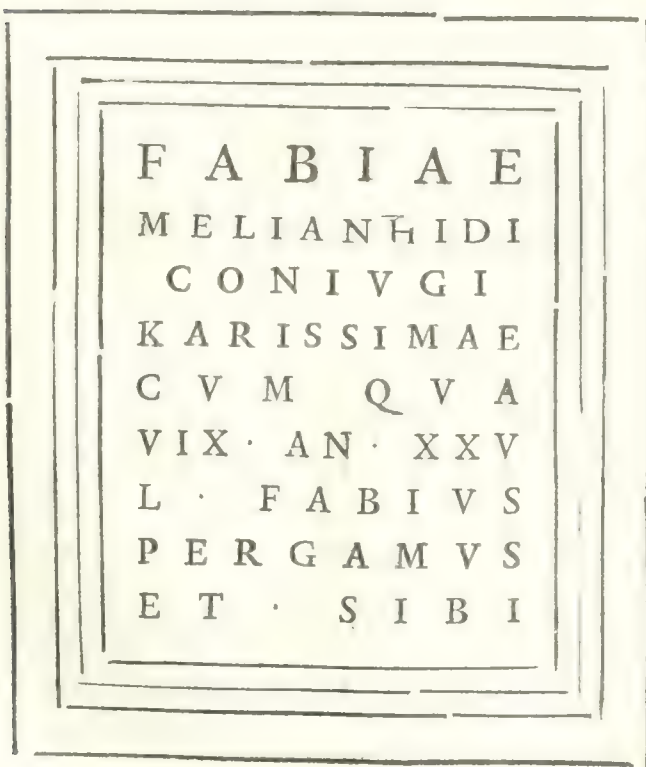
*Prope Pisas, in Abbatia S. Savini: ex Codice Brunelleschio:
hodie desideratur.*

177

*Pisus, in Campo Sancto: ex Codice Brunelleschio:
hodie desideratur.*

178

In

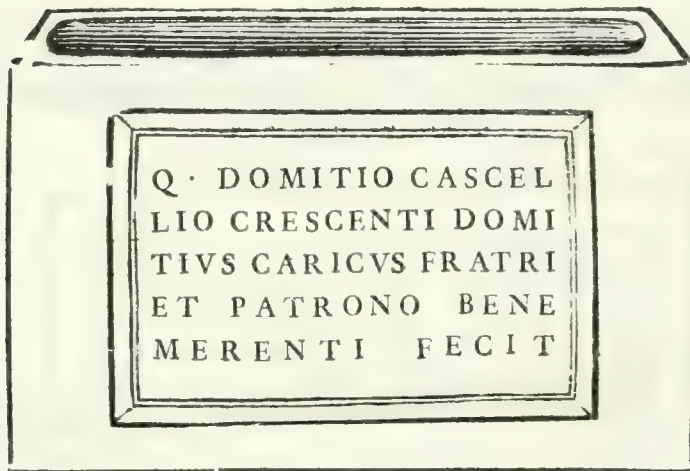
*In Agro Pisano, in Horto Villae Nobb. Lanfranchiorum, prope
Plebem SS. Hippolyti, & Cassiani, ex antiquo Codice.*

179

DIS MANIBVS
OCTAVIAE CN· L· FLORIL·
ARBITRATV
L· OCTAVI· P· F· AVITIANI

*In Portu Labronis, vulgo Livorno: in Aede S. Mariae,
ex Codice Brunelleschio: hodie desideratur.*

180

Volaterris, ex Codice Bibliothecae Stroziae: hodie tamen non exstat.

181

D · M
L· POMPILIVS· APER· ET· APRILIS ET
LARGIA· GEMINIA· VOLATERRIAE
THALIAE SORORI CARISSIMAE · B · M

*Ibidem, ex eodem Codice: exstat in
Aedibus Nobb. Mafferiorum.*

Ibidem.

182

Q · A V L I N N A
S E X · F · S A B ·

183

C · CAECINA
C · L · BARO
V · A · XXXIIX

*In Agro Volaterrano, in praediis DD. Franceschinorum, anno
MDCCXXXIX. inventum est Hypogaeum Sepulcretum, Vris
marmoris refertum: quarum nonnullae Etruscis litteris,
nonnullae etiam Latinis vetustissimis
inscriptae erant.*

184

L · CAECINA L F

TLABONI · VIX · ANN · XXX ·

185

A · CAECINA SELCIA

A N N O S X I I

186

A · CAECINA CESAVLA

A N N O R V M L X X

187

∴ CAECINA · O ∴ ∴ CAPSO

V I X · A N N O X

187. Adlatae inscriptiones brevissimae, quales vetustissimis temporibus concipi solebant, quum nondum superbos titulos admisissent sobrii eius aetatis homines, docent hoc sepulcrum fuisse Caecinae gentis, e qua magnae auctoritatis in Romana republica, & apud Caesares inclyti nominis viri prodire. Haec ad hanc diem Volaterris perennat, servatque antiquae virtutis & dignitatis nomen in viro nobilissimo, mihiq; amicissimo D. Aulo Laurentio Caecina Iuriscensulto, patriae Historiae peritissimo.

Fae-

Faefulis, ex Gudio pag. XC. 9.

188

IMP · CAES · T · AELIO HADRIANO
ANTONINO · AVG · PIO
PONTIF · MAXIMO · TRIB · POTEST · II
COS · III · IMP · II · P · P
SENATVS POPVLVSQVE
FAESVLANVS

188. Pedestrem statuam Antonino Pio dedicasse Faesulanos, indicare videtur haec inscriptio, quae in basi eiusdem statuae sculpta fuit.

*Ex ruinis Faesularum, inscriptio ex Schedis Manutianis, quae
exstant in Bibliotheca Vaticana; item ex Codice
Bibliothecae Cardinalis de Carpineo.*

M · ANNIVS · M · F · PAL · AVFVSTIANVS
PROCVRATOR COLL · DENDROPH ·
ROMANORVM · H · V · IN
QQ EPVLVM D · D · ET x D DIVIS
P E R G R A D ·

189. H · V · Hoc est: *Honore usus*. In Quinquennialium epulum pecuniam divisam per gradus marmor docet.

Fae-

Faefulis, ex Gudio pag. CXVI. I.

190

T · AVERRIVS · Q · F · SCAPT
 FLACCVS · EQ · ROM
 FAESVLANVS · VI · VIR
 AVGVSTALIS
 PATRONVS MVNICIP

190. Legendum T. VERRIVS, non vero T. AVER-
 RIVS, auctoritate Faesulani lapidis, qui sequitur. Hu-
 ius lapidis occasione memorandi sunt Verrius Flaccus,
 iuris Pontificii peritissimus, quem laudat Varro, Sex.
 Pompeius, Macrobius & Gellius; itemque M. Ver-
 rius Flaccus insignis Grammaticus, quem Augustus
 praeceptorem dedit suis nepotibus, qui docuit in
 atrio Catilinae domus, quae pars Palatii tunc erat,
 & tertertia centena in annum recepit, teste Sueton-
 io. Decessit aetatis exactae sub Tiberio. Statuam
 habuit Praeneste (alii legunt ad Vestae) in inferior-
 re fori parte contra hemicyclum, in quo Fastos a se
 ordinatos, & marmoreo parieti incisos, publicarat.
 Volunt etiam (ut refert Glandorpius) illius esse ta-
 bularum fragmenta, egregio commentario a Carolo
 Sigonio illustrata. Scripsit inter alia *de verborum signi-
 ficatione*, unde collecta ea sunt, quae hodie Sex. Pom-
 pei Festi nomine leguntur. Eo forsitan tempore cla-
 ruit hic T. Verrius Flaccus Eques Romanus, Sexvir
 Augustalis, & Patronus Municipii Faesulanorum.

Faefulis, ex Gudio pag. CLXXXVI. 2.

191

P · VERRIO · P · F · SCAP · SEPTIMIO
 VETERANO · COH · VII · PRAET
 7 · M V C R O N I · R A V C I · V I X
 ANN · LII · M · IX · D · XXI · HOR · III
 MILIT · ANN · XIIX · M · VI · D · XVII
 C · VERRIVS · P · F · SCAPT · MOLON
 PATRI · OPTIMO · POSVIT
 CVM · VERRIAE · SEPTIMIANAE · P · F
sic F E S V L A N A E · V I X · A N N
 V I I I I · M · X

191. SEPTIMIO. Pagus adhuc prope Faefulas, hinc adhuc nomen retinet, & adpellatur *Septimianus*; vulgo *Settignano*. Ex eo clari sculptores prodierunt. Incolae putant ab Imperatore Septimio Severo nomen accepisse. Sunt tamen qui negant: sed venia danda est his qui fabulas Historiae veritati miscentes, ut consecrent origines suas, urbium oppidorumque gloriam augustiorem faciunt.

Faefulis, ex Gudio pag. CLXV. 7.

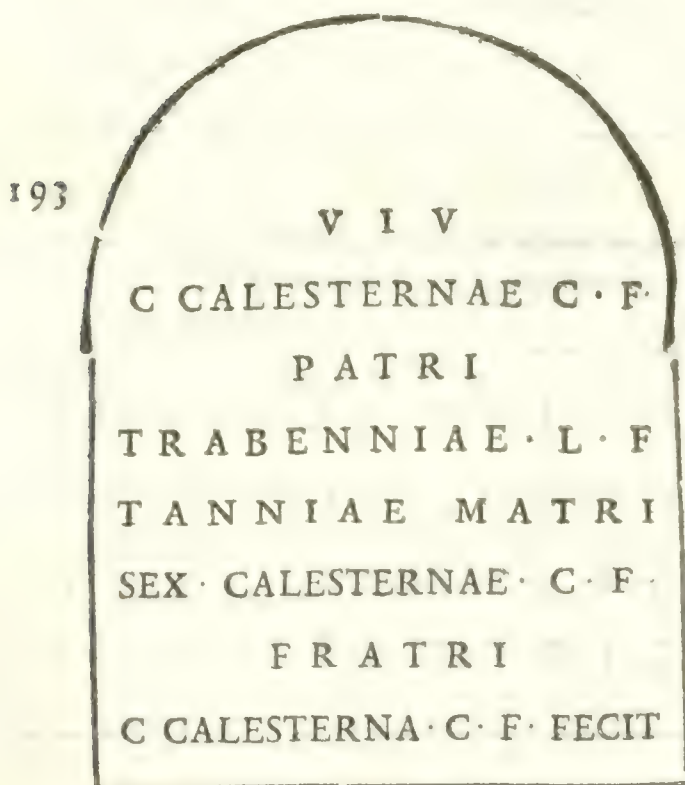
192

D I S · M A N I B V S
 M · FERVIO · M · F · SCAP · GRA
 TO · VETERANO · PRAEF ·
 FABR · LEG · XXII AVG ·
 F A E S V L A N O
 VIX · ANN · LXVIII · M · VIII
 DIEB · IIII · MILITAVIT · ANN
 XX · M · X · D · XVI · MANIA
 FERVIA · SOROR · FIDELISS
 EX · TESTAMENTO · F · C

FAE-

192. FAESVLANO. Patriae M. Fervii nominandae proprius locus erat, aliorum lapidum exemplo, post cognomen GRATO, vel DOMO FAESVLIS, vel ut in hoc FAESVLANO. Mendum irrepsisse arbitror exscriptoris incuria, qui alio patriae nomen transtulit.

*In lapide arenario alt. quatuor & amplius ped. Rom. lat. vixit
fere duorum, qui in aedibus DD. Campaniorum exstat
in Etruriae oppido Marradio.*

193. VIV. Hoc est *Viventibus*. Familiarum heic habes nomina, antiquariis ad hoc tempus ignota, nempe *Calesternae*, & *Trabenniae*.

*Marmor inventum in Coemeterio antiquo S. Mustiolae prope
Clusium; nunc exstat Perusiae in Aedibus
D. Scipionis Staffae.*

194

V	L	P	I	A	E	·	F	A	V	S	T	I		
N	A	E	·	V	I	R	G	I	N	I	·	N	A	E
O	F	Y	T	A	E	·	Q	V	A	E	·	V	I	X
A	N	·	X	I	I	I	·	M	E	N	·	I	I	
D	I	E	B	·	X	X	V	·	D	E				
P	O	S	I	T	A	·	V	I	·	I	D	V	S	
I	V	L	·	I	N	·	P	A	C	E				

sic

*In marmore nuper effosso in Agro Cortonensi, nunc exstat
in Museo Academicorum Etruscorum.*

195

C	·	T	I	T	I	O	·	C	L	·	C	E	L	E	R	I
D	O	M	O		C	O	R	T	O	N	A					
V	I	·	V	I	R	·	A	V	G	V						
L	I	B	E	R	T	I		E	I	V	S					

195. Hoc est C. Titio Caii Liberto Celeri. Satis exploratum est liberos habuisse alios liberos, qui eis servirent. Sexcenta exempla iam edita sunt. Videndus Fabrettus Inscript. Cap. VI. pag. 474.

Mar-

*Marmor inventum Romae an. MDCCXXXVI. inter rudera S. Joannis
Lateranensis, nunc exstat Cortonae apud Nobiles Venutos.*

196 ONESIMVS · ATILI · COLLEGIO
SILVANI · CRATERAM
CVM SVA BASI · DONVM
DEDIT

196. Craterae, sive crateris schema, qui Silvano sacri solebat, habes penes Senatorem Philippum Bonarrotium in Observationibus ad Vasa vitrea veterum Christianorum, quae in Coemeteriis antiquis reperta sunt pag. 31. qui in planitie superioris labri, ita inscriptus est: SILVANO SACRVM AEBVRIA ARTEMISIA D. D. Eiusdem crateris schema iterum produxit Clarissimus Muratorius in Classe I. novi Thesauri veterum Inscriptionum Tom. I. pag. LXVII. 3. Herculi quoque crateras dedicatas fuisse, testantur vetusta marmora penes Hesselium ex Gudianis pag. XXXII. 8. & pag. XXXIII. 3. Habes haec basis tantum iconismum, in cuius cavitate cratera in usum Collegii, cuius numen fuit Silvanus, dedicata est ab Onesimo Atilii, ut reor, liberto. Illud vide in Tabula superius adlata pag. 153. num. VI.

Cortonae, inter rudera, in muris civitatis: ex Gudio pag. CCLXXV. 4

197

D · M · S
IVLIAE · GRAMMAE · VXORI
INCOMPARABILI
SEX · IVLIVS · PRIMVS

Mon.

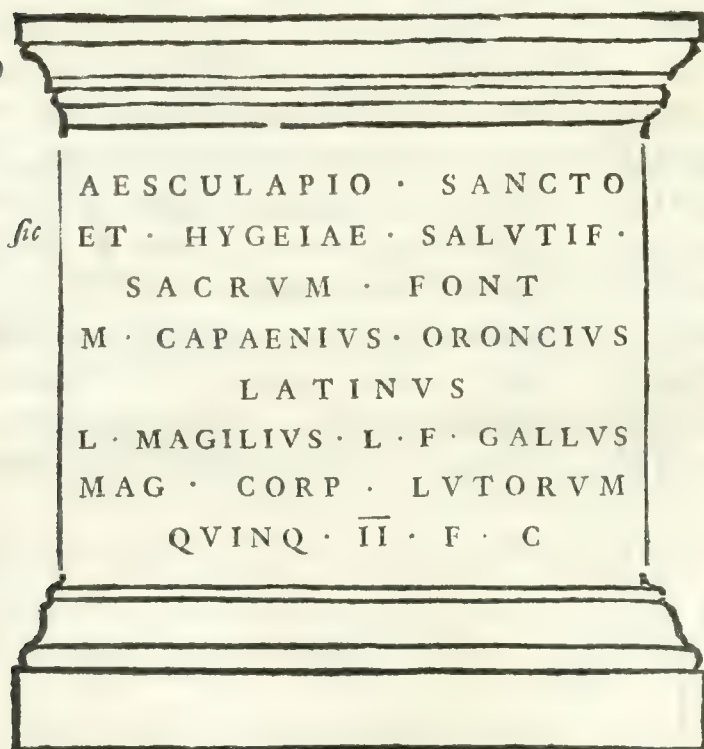
*Montis Politiani, in tabula abenea, litteris argenteis, quam
olim possidebat Episcopus, bodie alibi adservatur:
ex Gudio pag. XXI. 5.*

198

MATRIS · MAGNAE · MATVTAE
CONSERVAT · MATVTIN · LVDION
TITVS · TETTIVS · T · F · ESQ · CALVINVS
PROCVRATOR · LVD · MAT · PRISC · ANN · X
SIGN · AEN · REST

Arretii, ex Gudio pag. XLVI. 2.

199

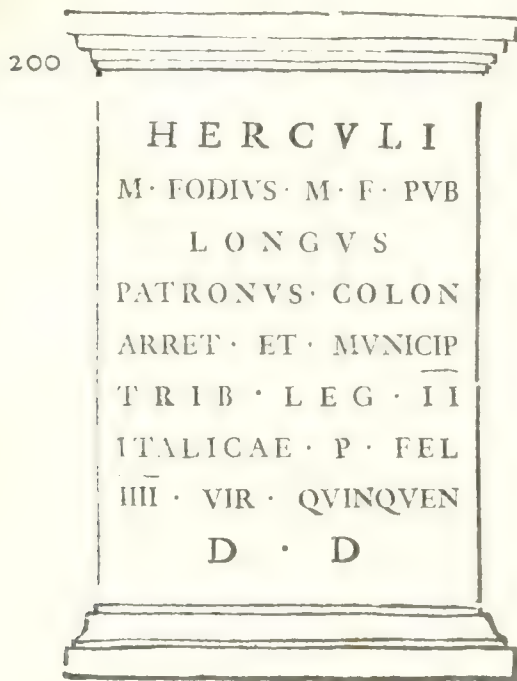

199. MAG. CORP. LVTORVM. Hoc est: *Magistri Corporis Lotorum*. Frequens in vetustis faxis
O in V conversio, & e contrario. v. in O. Loto-
res,

res sunt, qui vestimenta lavabant & pannos. In Ara
Aricina penes Fabrettum Inscript. Cap. VI. pag. 435.
num. 19. DIANAE. AVG. COLLEG. LOTOR. SACR.

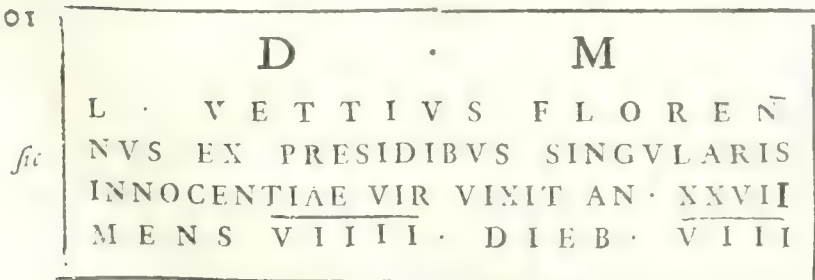
Arretii, ex Gudio XXXIV. 7.

200. LEG. II ITALICAE. P. FEL. Hoc est: *Legionis secundae Italicae Piae Felicis.*

*Arretii, in arca marmorea, in qua corpus, quod in ea positum
erat, adhuc integrum est Regii; ex vetusto Codice
Bibliothecae C. V. Equitis Redii.*

201

Ar-

*Arretii, lapis erutus anno MDXLI. egesta terra, dum archis
substructiones fierent: ex Codice Brunellescbio.*

202

P · AVILLIO · L · L ·
PHILERO TI
IN FR · P · XII
IN A · P · XII

Tiferni, ex Gudio pag. IV. 9.

203

IOVI · FVLGERATORI
OPTVMO · MAXVMO
SACRVM
L · FVFICIVS · L · FIL ·
TERENTIANVS
TIFERN · IIII · VIR
QVINQVEN

*Lapides, qui sequuntur, nuper effossi in praedio quodam in
Etruria, prope Sarsinam.*

204

D · ♀ · M ·
L · VAFRII · L · F ·
CLEMENTIS
VET · COH · XPR
AELIA PHILETE
CONIVGI DESIDERATISS

205

D · ♀ · M ·
Q · BAEBI
NEPOTIS
C · F · M · S ·
B · M

D · M

206

D · M ·
C · MARIO EVCARPO
FECIT CVPRESSEN
A SERVANDA COIVGI

207

T · V · . . . . . T · F
· · · · ·
MILITI COHOR · VII
AVFIDIA RESTITVTA

205. $\overline{M}$ · $\overline{S}$ · Hoc est: *Municipis Sassinatis*. Haec singularia frequenter occurrunt in saxis Sassinatibus, quae publici iuris fecit & illustravit Philippus Antoninus, quibus haec quoque addenda sunt, quae mecum V. Cl. Dominicus Maria Mannius communicavit, ei vero D. Ioannes Michaël Meius, Medicinae Professor, anno MDCCXXXIV.

Orbitelli in Tuscia maritima, marmoris fragmentum, inventum anno MDCCXVI dum novae substructiones fierent prope viam Aureliam; quod locatum est dextrorsum in fronte interioris parietis primae portae eiusdem civitatis.

208

IMP · CAES · M · AVR · ANTONINO
A V G · P I O · F E L I C I ·
PARTH · MAX · BRIT · MAX · PONT · MAX ·
TRIB · POT · XVI · IMP · II · COS · III ·
P · P · R E S P V B L I C A C O S A N O R V M
INFATICABILI ICENTIA EIVS

208. Hoc marmor longitudine Romanos pedes circiter tres, altitudine vero fere duos, aequat. Eximiam hanc inscriptionem, accurate exscriptam ex archetypo, Eques Ascanius Lippius Patricius Arretinus, antiquitatum studiosissimus, communicavit cum

Y

Pe-

Petro Andrea Andreinio, is vero mecum. Hinc discimus M. Aurelium Imperatorem Aureliam viam, Roma Lunam deducentem, lapidibus sterni iussisse, vel reficiundam curasse, anno V. C. DCCCCXVI. Christi vero CLXIII. In postremo versu supplendum videtur: INFATIGABILI BENEFICENTIA EIVS: vel etiam MVNIFICENTIA. Quae de Cosanorum urbe, inter primores Etruriae incluta, dici possunt, ea occupavit Cluverius Italiae antiquae Lib. II. Cap. II. Plurali numero, & unica s scribendum COSAE, non *Cossae*, ut apud Strabonem Lib. v. praeter hoc vetustum marmor, docet etiam Virgilii Medicei codex vetustissimus. Huius quoque auctoritate emendandum est marmor a Reinesio adlatum ex Donio Cl. III. num. XXXVII. in quo delenda est lineola supra $\bar{A}$ COSANORVM, perperam scripta. Ea ita se habet.

IMP · CAES · M · ANTONINO
GORDIANO · P · F ·
AVG · PONT · MAX ·
TRIB · POT · II
P · P ·
RESPUBLICA COSANO
RVM DEVOTA
NVMINI MAIES
TATI QVE EIVS
D · D ·

Dedicatum hoc marmor videtur anno ab. V. C. DCCCCXCII. Christi CCXXXIX.

Pro-

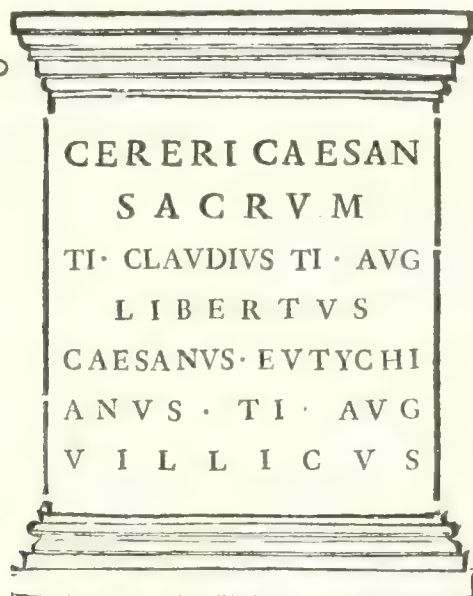
Prope Silvam, hodie dictam Baccana, in Etruria, ex Gudio pag. CC. 8.

209

DIS MANIBVS
C · LVCCEIO · C · L · PHYLLISTO
TI · CLAV · VILICO · PRAED
CAESANENS · VIX · ANN · LXI
M · LVCCEIVS · TI · AVG · LIBERTVS
SVCCESSVS · T · P · I

In marmorea basi apud Caesana in Etruria, prope Silvam dictam Baccana; ex Gudio pag. XVIII. 3.

210

Fragmenta duo in Etruria reperta; ex Gudio pag. CCCXIII. 22.

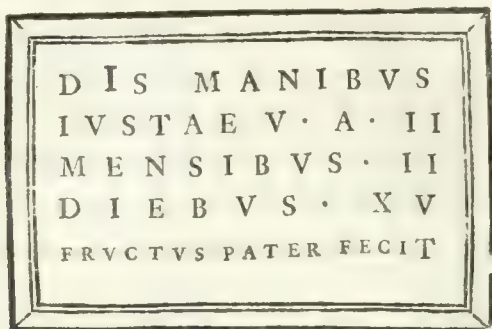
211

M · AGORIVS · M · F · L · N
T H E R M E T

AGORIA · TORQVATA · C · F

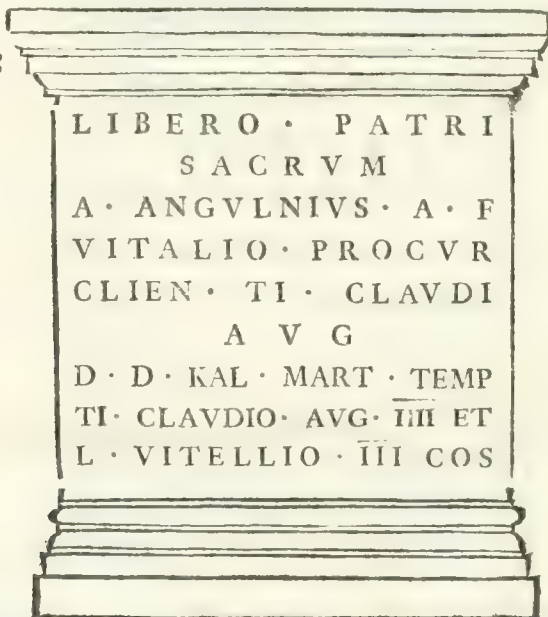
Urna parva marmorea cineraria lat. Rom. ped. unc. XIV. alt. unc. X. penes D. Bartholomaeum Arrigonium Florent. S. Th. D. ab eo inventa an. MDCCXL in quadam domo rustici prope Ecclesiam S. Iacobi, vulgo a Pratolino, VII. ab urbe Florentia lapide. In utroque latere larvæ capillis fistigiatis & calmistratis; sub iisdem aviculæ, aliaque duæ encarpæ pendent insident.

212

In basi marmorea reperta in littore Tyrrhenoz in cuius dextro latere cantharus cum lynce & thyrso: in sinistro autem duo delphini infra cislulam, e qua pendent uvæ, & se proripit serpens, quæ omnia Baccho sacra: ex Gudio pag. XLIV. 4.

213

213. In tertio versu pro A. ANGVLNIVS, scriptum suspicor A. AGVLNIVS. Ex aliis faxis cognita est antiquariis Agulnia familia. De clientibus Caesarum & eorum procuratoribus, alibi. Tiberius Claudius quartum Consul fuit cum L. Vitellio Nepote, tertium Consule, anno V. C. DCCC. Christi XLVII.

Ta.

Tabula marmorea long. Rom. ped. III. & unc. I. alta vero unc. XIV. circiter, eruta est prope Caecinam in Agro Lunensi, ditionis Magni Ducis Etruriae, olim adservata in Aedibus Moreschiorum; anno MDCCXL. Florentiam translata, nunc exstat in Museo Marchionum Nicoliniorum, quam pretio sibi comparavit Illustriss. D. Abbas Antonius Nicolinus e Marchionibus Pontis Sacci Camuliani, veterum elegantiarum studiosissimus.

214

Dextra parte eiusdem Tabulae.

D I V A E · P O P P E A E · A V G V S T A E
I M P · N E R O N I S · C A E S A R I S · A V G V S T

L. TITINIUS. L. F. GAL. GLAVCVS. LVCRETIANVS. FLAM. ROMAE
ET. AVG. II. VIR. IV. P. C. SEVIR EQ R CVRIO PRAEF FABR COS TR MILIT
LEG. XXII. PRIMIG. PRAEF. . . . . ATO INSVLARVM BALIARVM TR MIL
LEG. VI. VICTRICIS. EX VOTO SVSCEPTO PRO SALVTE IMP NERONIS
QVOD BALIARIBVS VOVERAT ANNO A. LICINIO NERVA. COS II VIR
. . . . . ET Q A. VRIO NEPOTE VBE VELLET PONERE/. VOTO COMPOS
. . . . . MINERVAE FELICITATI ROMAE DIVO AVG.

Laeva parte eiusdem Tabulae.

I M P · N E R O N I · C L A V D I O · D I V I · C L A V D I · F · G E R M
C A E S A R I S · N · T I · C A E S A R I S · A V G · P R O · N · D I V I · A V G · A B · N
C A E S A R I . A V G . G E R M . P . M . T R . P O T . XIII. I M P . XI. C O S . IIII
L. TITINIUS. L. F. GAL. GLAVCVS. LVCRETIANVS. FLAM. ROMAE. ET. AVG. II. VIR
III. P. C. SEVIR. EQ R CVRIO. PRAEF. FABR. COS. TR. MIL. LEG. XXII. PRIMIG. PRAEF. PRAELEGATO
INSVLAR. BALIARVM. TR. MIL. LEG. VI. VICTRICIS. EX. VOTO. SVSCEPTO. PRO SALVTE IMP
NERONIS. QVOD. BALIARIBVS VOVERAT. ANNO. A. LICINIO NERVA. COS. II. VIRIS. L. SAVFETO
VEGETO. ET. Q ABVRIO. NEPOTE VBE. VELLET. PONERET. VOTO. COMPOS. POSIT. IOVI IVNO.
M I N E R V A E F E L I C I T A T I R O M A E D I V O A V G V S T O

In-

214. Insignem hanc tabulam in lucem protuli in Parte II. huius Operis pag. 46. Post me iterum vulgavit Cl. Muratorius in novo Thesauro Inscriptionum antiquarum pag. CCXXVII. 4. sed quum in his editionibus irreperint nonnulla menda, delenda nunc sunt, me fidem faciente, qui ipsam archetypam tabulam vidi, peraccurate exscripsi, & exscriptam diligentissime contuli. Manifeste scriptum est in secunda vel tertia linea L. TITINIUS L. F. GAL. GLAUCVS. LVCRETIANVS. non vero uti antea editum, aliorum fide, L. LICINIUS. etc. Hic L. *Titinius* Consul dicitur; sed quum in Fastis non nominetur, fuffectum credere cogimur. Positus fuit hic lapis, ut observat Cl. Muratorius, anno Christi LXVI. Praecedenti *Poppea Augusta*, Neronis uxor, e vivis sublata fuerat, atque inter Deos relata; hinc illi DIVAE POPPEAE nomen. Anno Christi LXV. A. LICINIUS NERVA Consul processerat, eodemque Consule votum a *L. Titinio Glauco Lucretiano*, patria *Pisis*, quam indicat Tribus Galeria, conceptum, completum postea fuit anno Christi LXVI. quo elogium hoc marmore scriptum videmus. Exceptis duabus prioribus lineis, in utraque tabulae facie litterae perparvae sunt. Non raro occurrit A scripta absque transversa linea in hunc modum Λ: interdum etiam E, sed rarius, ita E. Littera G constanter ita C sulpta est. In quinta linea manifeste in marmore scriptum, post spatium fere trium unciarum, PROLEGATO. INSVLARVM. In septima linea marmor vitio suo, vel temporis corrosus; sed exemplo alterius inscriptionis, quae sequitur, suppletur lacuena, nimirum L. SAVFETO VEGETO. ET. Q. ABVRIO. In postrema linea ita supplendum quod deest: POSIT IOVI. IVNONI. Quum heic nominentur Duumviri, non dubito, Pisanorum Coloniae intelligi oportere: & facile crediderim hanc tabulam marmoream votivam Pisis positam

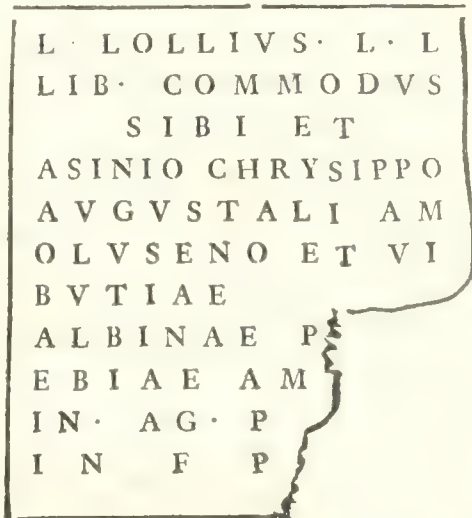
fitam fuisse, Caecinam postea translata; demum Florentiam. Quod deest in prima facie tabulae, suppletur ex alia sequenti; quae in ima parte sinistra inferiori in angulo aliquantulum fracta est.

*In Columna marmorea, quae hodie
exstat in Coemeterio S. Michaëlis
ad Lucianum in Agro Florentino
inter Malmantilem & Montem
Lupum, prope Villam Nobb.
de Antinoris.*

215

*Pisis, ex Cl. Muratorio pag. cc. 7.
216*

215. Hanc inscriptionem primus omnium edidi in Parte II. huius operis pag. 460. num. 84. ex me protulit doctissimus Muratorius in suo Thesauro pag. DCCXXXIX. 5. Iterum profero, quia in linea secunda perperam editum fuerat FLAMINIVS. marmor enim habet FLAMINIVS; de qua scriptura minime dubitandum monuit Cl. Dominicus Maria Mannius, qui vidit, & accurate exscripsit. T. Quintius Flamininus in Consulatu Conlegam habuit Q. Caecilium Metellum, cognomento Balearicum anno V. C. DCXXX. ante aeram Christianam CXXIII. Muratorio non videtur tantae antiquitatis haec, ut ipse ait, inscriptiuncula, quam suo loco in Fastis Consularibus editis in Tomo I. pag. CCLXXXVIII. praetermisit. In fine fractura ipsa indicat aliquid aliud scriptum fuisse; & forsitan columna haec miliaria censenda est.

In Vico Pisano.

217

DIS · MANIB ·
L · CALPVRNI L · L · TIBYCI
QVINTRIMATV · DECES

217. Protuli hunc lapidem in Parte II. huius Operis pag. 31. n. 26. & nonnulla adnotavi. Observandus antiquus mos elidendi: QVINTRIMATV h. e. *qui in trimatu*. idem postea in familiari sermone & in scriptis maiorum nostrum, Linguae Etruscae auctorum, invaluit. Iterum adferre operae pretium visum est; quia idem lapis apud Cl. Muratorium ita deformatus legitur: D. M L. CALPHVRNI L. F. IBERI QVI IN TVRMA T. VDRES ..... quem vide Class. XI. pag. DCCCI. num. 7.

*In ruinis Lunensibus: ex Schedis Cyriaci adfert Cl. Muratorius
Class. XVI. pag. MCXII 3.*

218

A · OCTAVIO ERONI MAIORI
COLONI ET INQVILINI

218. Muratorius haec adnotat: *Nulla, ut puto, monumenta supersunt, a quibus doceamur, Lunam Etruriae, Civitatem accepisse, Romanorum Coloniam. Ad id certo prodeundum nunc lapis iste idoneus videtur. Quamvis de hoc minime dubitem; mutilum tamen marmor esse arbitror in fine.*

Ar-

*Arretii, ex Cl. Muratorii
Thesauro pag. MCI. 5.*

219

GENIO · INVICTO
L · AVSIMVS · L · FILI
VS · PVB · PARRIAN
VS · C · C · MVNICIP
ARRETIN · ANN
X V
SVA PECVN · D · D

*In Castro Novo Tusciae, ex eo-
dem pag. XIII. n.*

220

IVNIVS · EVTYCHVS
VNA · CVM · IVNIA
FRONTINA · VXORE
ET · TYCHE · CONTVBER
IOVI · ET · FORTVNAE
VOTVM · LIBENS · SOL
V I T
L · D · D · D ·

*Arretii, in aedibus Leonardi Brandalii circa marginem urnae
marmoreae, erutae anno MDCIV. dum puteus foderetur.
Ex Schedis Donianis.*

221

D · M · CASIRICI · PE · · · · ·
RVFI MARINI QVI · V · A · III · M · X D · ·
CASIRICIA MAVRA SOROR
FRATRI PISSIMO ERGA
SE B · M · FEC ·

*Prope Sestinum, apud Comitem Carpineum, ex Cl. Muratorio
Cl. X. pag. DCLXXVIII. 7.*

222

D	·	M
P	A	T
T	I	P
F	C	L
V	A	P
R	I	A
E	D	·
Q	·	I
I	I	I
V	I	R
I	V	R
·	D	I
C	·	E
Q	V	O
P	V	B
L	V	O
L	V	S
E	N	A
C	F	I
L	A	V
G	V	R
I	N	A
C	O	N
I	V	G
O	P	T
I	M	

Lunae, in Hortis Montecatiniorum, ex Cl. Muratorio pag. MCCCXXI.

223

DIS MANIBVS
L · C A T I O
V E L O C I
IVNIA PHYLLIS
CONIVGI SVO B · M
F E C I T

Arretii in Cathedrali Ecclesia.

224

P · HELVIO A · F · RVFI
N O
S E X V I R · A R · . . . .

*Florentiae, in columella trilatera in avita domo Nobb. Valoriorum,
ex Schedis autographis Donianis.*

225

M · COSSVTIVS · M · L · DOA · . . . .
E VALERIVS · L · L · ANTIOC · . . .
M A R M O R A R I
F · P · D · D · L · M

Sigillum aereum olim apud Cl. Petrum Andream Andreinium; ex eius Schedis.

226

KAPITONIS
CAES · N
SER · DISP

226. *Kapitonis (forte Karitonis) Caesaris Nostri
Servi Dispensatoris.*

Ar-

*Arretii, in atrio domus ubi nunc Collegium Patrum Soc. Iesu, ex
Schedis Cl. Muratorii Tom. III. pag. MCCXLIX. 4.*

227

D	.	M
C	L	A
V	D	I
A	E	
G	A	L
L	A	E
O	P	T
I	M	A
E		
M	A	T
R	I	
G	A	L
L	V	S
E	T	
P	O	S
T	V	M
A		
F	I	L
I		

Ibidem, apud Eq. Gamurrinium m. 1655.

228

V		V
M	.	C
I	N	C
I	V	S
.	M	.
F	.	
P	O	M
C	L	E
M	E	N
S		S
I	B	I

Tiferni, ex Cl. Muratorio pag. MDVIII.

229

V	E	N	I	A	E	P	.	F	.	T	I	F	E	R	N	I	A	E
S	A	B	I	N	A	E	.	F	I	L	.	T	I	F	.	P	R	V
D	E	N	T	I	S	.	E	X	.	T	E	S	T	A	M	E	N	T
O																		
P	A	T	R	I	S	.	A	N	N	V	N	T	I	A	.	A	M	P
I	A	N	A															
N	E	P	T	I	S	.	A	M	P	I	.	D	E	X	T	E		
H	E	R	E	D	I	S	.	P	O	S	V	I	T					
L	.	D	.	D	.	D	.	D										

Sestini, ex Muratorio V. C. Tom. III. Thes. pag. MCCLI. 5.

230

D I S M A N
C T R I S I M P E D
C O G I T A T I E T
V M B R I A E M A N
S V E T A E P A R E N T I B
T R I S I M P E D I A P E R
I V S T V S P V D E N S
P R V D E N S F I L I
P I I S S I M I

Bertinori, in Ecclesia Cathedrali, ex Muratorio pag. MDC.

231

M · S C O E D I V S · M · L ·
R V F I O · M I S E T I A · C · L
A S T A D I V M · M I S E T I A · C · L
P A M P H I L A · S C O E D I A · M · L
P R I S C A · S C O E D I A · L ·

Clusii, apud Nobb. de Deiis, ex Cl. Muratorio Tom. III. Thes. pag. MCCLV.

Clusii, apud eosdem, ex Cl. Muratorio Tom. III. Thes. pag. MCCLVII.

232

D · M
L · F A E L E R O
C A E L E R I
F I L I P A T
B M

233

D · M
F O N T E I A E
S E P T I M A E
M A T R I
F O N T E I V S
D I O N Y S I V S
F I L I V S

232. CAELERI. Legendum proculdubio CELERI.
LA-

L A C O N I C I
S E V S V D A T I O N I S

QVAE ADHVC VISITVR IN RVINA BALNEARVM
PISANAE VRBIS

E X P L I C A T I O N E S

FRANCISCI ROBORTELLI. FRANCISCI MARIAE EQ. CEFFINII.
IOANNIS RHODII. HIERONYMI BACCII. HENRICI NORIS.

I T E R V M E D I T A E

C V R A N T E

ANTONIO FRANCISCO GORIO

Qui integrum antiquum aedificium tribus Tabulis nunc
primum adcurate delineatum dedit, & suas
quoque nonnullas Observationes adiecit.

ANT. FRANCISCI GORI
 AD NOBILISSIMUM
 SPECTATISSIMUMQUE VIRUM
 D. CAROLVM FREDERICK
 ANGLVM.
 EPISTOLA.

Er paucos esse hac aetate, qui studiosorum hominum curis faveant, ac manus adiutrices adferant, communis Italorum ingeniorum querela est. Indulsi tibi aliquando adrisitque amica fortuna, atque, ut veteres dixere, obsequens, ut in Te, VIR PRAESTANTISSIME, quae ad mea studia augenda, illustrandaque maximo adiumento sunt, feliciter invenirem. Vix annus elapsus est, ex quo te Florentiae novi, cognitum ob eruditionis praestantiam, ob acrimatumque iudicium, ob eximiam in observandis priscaevi monumentis difficillimisque Numismatis peritiam; ob egregiam comitatem, humanitatemque prorsus incredibilem ac singularem, statim dilexi. Investiganti tibi vetustissima Etruscorum monumenta, quae secundis curis meo Museo adiciam, quum ob virium ac facultatum mearum tenuitatem per Italiam, atque Europam iter suscipere minime possem, id pro me Te facturum egregio animo, bonaque voluntate recepisti, iamque maxima ex parte implesti, missis illustrioribus ad me Nationis nostrae monumentis, quae Bononiae, Venetiis, & Mediolani invenisti, & ea quoque,

que, quae tuis sumtibus redempta, in tuum Museum locupletissimum intulisti. Haec laus tua eximia est, bene de optimis artibus, bene de amicis tuis mereri. Testis Britannia tua, testis quoque Italia ac literatissimi homines, qui Te suspexere, tecumque amicitia coniungi voluerunt. Priscæ eruditionis thesauros omnes, quos Romæ diuturna mora acquisivisti, eaque omnia monumenta, quae ipse diligentissime delineasti, vel a pictore tuo summa cura delineanda curasti, quum Florentiæ esses, lubentissimo animo mihi aperuisti. Illustranti mihi Numismata maximi, ut aiunt, moduli, quae in Cimiæ archæo Magni Ducis Etruriæ adservantur, quum archetypa omnia adcuratissime expendisses, observationes tuas, quae ad eorum opificium, raritatem, fidem, ac sinceritatem spectant, humanissime, ut adnotarem, declarasti. Huiusmodi quoque eximium in me tuæ eruditionis & amoris pignus, silentio minime praetereundem censeo; sed mentionem grato animo faciam in Praefatione eiusdem Operis, quod in publicum quantocius prodibit. Accedit quod Te favente, amicitia iunctus sum viro genere, atque eruditione conspicuo D. Smart Letbicullier Anglo Nobilissimo; cui etiam quae, & quanta debeam ob singularem in me eius benevolentiam, egregiumque bonas litteras iuvandi studium, opportunior alibi sese offeret id publice testandi locus. Est enim, ut scis, a Plinio in Praefatione Historiæ suæ praeclare dictum: benignum & plenum ingenui pudoris, fateri per quos profeceris. Ut igitur publice fatear, quantum, Te auspice, ac favente, ex tuo Italico Itinere, tuaque mecum necessitudine profecerim, offero Tibi munusculum, quod tuum est, Tibique maxime debetur, nimirum LACONICVM, SIVE SVDATIONEM PISANAM: quo monumento, (ad haec siquidem tempora perennat) nihil illustrius, nil tua cura dignius esse potest. Quum Florentiæ versares illud diligenter delineatum mihi ostendisti, animum-
que

que meum, ut in publicum proferrem, vehementer accendisti. Ne quid huic operi deesset, multa notatu digna, quae ad Icnographiam interiorumque prospectum pertinent, Pisis curarunt nobilissimi ornatissimique fratres Franciscus Canonicus Pisanus, & Thomas Albizii. Nunc igitur alia facie prodit, quam editum sit, curis, & observationibus insigne celeberrimorum virorum Francisci Robortelli Vtinensis, qui illud primus omnium illustravit; deinde Francisci Mariae Ceffinii Patricii Florentini, ex Equestri Ordine S. Stephani, Ioannis Rhodii, demum Hieronymi Bacci, & Henrici Noris. Neque etiam illud notatu dignum praetermittam, Te Amphitheatrum Lucense summa fide in pluribus Tabulis delineandum curasse: Te, ut sperare lubet, auspice, in lucem edendum. Has omnes lucubrationes heic congerere volui, & nonnullas quoque observationes meas adicere, quo auspiciatius tuam, atque eruditorum hominum gratiam inirem. Quod enim Tu probaveris, qui eximio iudicio, exquisitaque eruditione polles, id etiam ab aliis probatum iri confido. Amicitiam nostram, quam Genius Antiquitatis mirifice conciliavit, hilari serenoque animo, accepta hac singularis meae in Te benevolentiae tessera, aeternum serva, meque adversus invidiam tuere, & vale.

FLORENTIAE.

Dabam e meo Museo VIII. Kalendas Septembres

Anno MDCCXXXVIII.

L A C O N I C I S E V S V D A T I O N I S

QVAE ADHVC VISITVR IN RVINA BALNEARVM PISANAE VRBIS

AD FRANCISCVM LOTINVM V O L A T E R R A N V M

FRANCISCI ROBORTELLI VTINENSIS

E X P L I C A T I O .

¶ I. 50

Vanti veterum Romanorum monimenta, si quae adhuc nostra aetate alicubi exstant, sint facienda, tum propter admirabile artificium, quod in iis extruendis perspicitur, a summis architectis, & peritissimis fabris adhibitum; tum propter elegantiam ipsorum operum, & vetustatem, tute ipse scis, Lotine praestantissime, aut nemo potius teipso melius scit: habuit enim olim quaedam aetas sub optimis principibus, & Imperatoribus architectos, fabros, artificesque omnium rerum peritissimos. Quaedam rursus alia aetas, culpa plane, ut ego existimo, principum, qui ea negligebant, prorsus ineptos, ac rudes: verissimum enim illud est, honore ali artes, iacereque ea, ac dedisci, prorsusque ignorari, quae negliguntur: atque maioribus sane Illustris. ac Maximi Ducis Florent. II. COSMI, quem honoris causa nomino, viris Clariss. ipsi Optimo Duci COSMO, tota non modo Etruria, sed universa

A a

etiam

etiam Italia, hac aetate, quicquid ubique venustatis est, ac nitoris in omni genere, non solum scientiarum & artium, quae litteris continentur, verum & harum, quae aut pigmentis, aut aere, aut marmore opera effingunt, posteris spectanda, acceptum referre debet; multos enim magno sumptu alit architectos, aerarios fabros, marmorarios, pictores, qui antiquitatem illam non modo apte imitantur, sed etiam adaequant, & superant. Exstabant igitur passim in illius urbibus praeclara monimenta, quae annis permaneant innumerabilibus; & testatum relinquant apud posteros, quam multae eius generis artes, quae fere extinctae videbantur, virtute illius rursus excitatae, & singulari liberalitate sustentatae, amplissimisque honoribus cohonestatae viguerint. Verum haec, aut agam ego alias diligentius, aut alii, qui me doctiores sunt, de illo copiosius praedicabunt: nunc te oro, & obsecro, mi Lotine, ut haec mea, quae ad te mitto, libenter legas; Illustrissimoque Duci nostro, si videbitur, legenda tradas. Is enim, quod a multis audiui, ita omnem totius antiquitatis rationem tenet, ut nihil sit aut aere, aut auro, aut argento, aut marmore effictum, aut litteris vetustioribus consignatum, quod ille non exacte calleat, dignoscat, ac diiudicet. Verum audi quaeso, quid me impulerit ad scribendum. In Pisana hac civitate antiquissima, si qua in Etruria est, monimentum exstat perantiquum ad portam Lucensem, ipso etiam aspectu sanctum prope, ac venerandum: atque utinam superioribus annis maior aliquanto eius habita fuisset ratio a publicis Aedilibus, & Curatoribus viarum; aut enim integrum esset, aut in eius ruina saltem appareret vestigium aliquod formae illius aedificii; ut quicquid ab antiquis de eo genere, summo ingenio scriptum fuit, facile perspicere posset. Atque, ut propius rem ipsam attingam,

bal-

balneas exaedificabant veteres, quibus tum propter curationem corporum, tum propter oblectationem etiam (ut opinor) plurimum utebantur. Earum vero aedificandarum eadem ubique semper fuit ratio ab antiquis architectis, Romae primum, mox in aliis urbibus instituta; tanto quidem artificio excogitata, ut non difficile sit ad iudicandum, quantum ea aetas in omni genere artium excelluerit. Balnearum vero situs ac forma huiusmodi erat. Domicilia quatuor construebantur; quorum nomina haec erant: *Frigidarium*, *Tepidarium*, *Caldarium*, *Sudatio*, si-
 ve *Laconicum*; quae inserviebant viris, & totidem rursus, quae inserviebant feminis: ita inter se disposita, ut *Tepidarium virile* coniunctum esset *Tepidario muliebri*, & reliqua eodem modo cohaerent. De his quatuor domiciliis, praeter Vitruvium Lib. v. meminit etiam Lucianus in *Hippia*: eam descriptionem, qui conferet cum hac, videbit belle convenire. Nec non Galenus Lib. x. *Methodi*, declarat his verbis: Εἰσελθόντες μὲν γὰρ ὁμιλοῦσιν αἴρι θερμῷ,
 „ ἐπὶ δὲ ταῦτα εἰς ὕδωρ εἰσιᾶσι θερμὸν, εἴτ' ἐξελθόντες εἰς ψυχρόν.
 „ εἴτ' ἀπομάττονται τὸν ἰδρώτα: (1) & quae sequuntur. Paulo
 „ post idem undecimo ait: Ἐκ μὲν δὴ πρώτου μέρους τῶν λουτρῶν
 „ μεμνηῖσθαι χρὴ ταῦθ' ὑπάρξαντα ὅταν ἐν καιρῷ λούονται: (1) & quae
 „ sequuntur: intelligit *Caldarium*: Μετίωμυρ δὴπου πρὸς τὸ
 „ δεύτερον αὐτῶν μέρος ὅπερ ὡς αὐτὸ τὸ κυριώτατον προσαγορεύομενον
 „ λουτρόν: ( ) intelligit *Tepidarium*: Μετέλωμυρ ἐν αὐθις ἐπὶ τὸ
 „ τρίτον ἐν ᾧ ψύχεται μὲν ἀλύπως τὰ τεθερμασμένα: (4) intelligit *Fri-*

A a 2

„ gi-

(1) Doctissimus Antonius M. Salvinus ita ad marginem libri: *Ingressi, fervido in aere versantur: mox aquam ingrediuntur calidam: deinde exeunt in frigidam. Postremo sudorem detergant &c.* (2) E prima balnearum parte meminisse oportet haec evenire, quando in tempore lavent &c. Transseamus iam ad secundam eorum partem, quae ipsum praecipue balneum dicitur: (da' nostri Stufaiuoli si dice il Bagno) (3) Deveniamus rursus ad tertiam; in qua quae calefacta sunt, sine noxa refrigerantur &c. (4) Omnia vero ad naturalem modum redeant, quemadmodum balnei pars quarta declarat; in quibus enim cur-

„ *gidarium*: Πάντα δὲ εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἐπαέρχεται συμμετρίαν,
 „ ὡς διλοῖ καὶ τὸ τέταρτον τῷ λουτροῦ μέρος, ἐφ' ᾧν ὅν ἐπράχθη καλῶς
 „ πάντα, καὶ μετὰ τούτῳ τῷ ψυχρῷ χρῆσιν ἰδρῶσιν ἔτι: (5) intelligit
Sudationem, seu *Laconicum*, de quo nos in praesentia
 loquimur. Idem Galenus non multo post, inquit:
 Εἰ μὴν ἐν αὐτάρκως εἴη θερμὸς ὁ πρῶτος οἶκος ἐν αὐτῷ γυμνωθεὶς ὁ κάμ-
 νων εἰς τὸν δεύτερον εἰσπομιζέσθω: (6) in his verbis *Caldarium*
 innuit, & *Tepidarium* sicuti prius, & ordinem ipso-
 rum demonstrat: Ἔστω δὲ ὁ μέσος οἶκος οὐ μόνον τῇ θεσει, ἀλ-
 λά καὶ τῇ κράσει ποσούτω τῷ προτέρου θερμότερος ὅσω τῷ τρίτου ψυ-
 χρότερος. ἔστω δὲ αἷρ πῶν οἴκων ἀπάντων μήτε θερμὸς ἄκρως μήτε ψυ-
 χρὸς ἀλλ' ὀκράτους ἰκανῶς καὶ μεξίως ὑγρὸς. ἔστω δὲ καὶ τὸτο προεκ-
 χυθέντος ὕδατος ὀκράτους διαφιλῶς ἐκ τῆς δεξαμενῆς ὡς διαρρῖναι δε-
 πάντων πῶν οἴκων. (7) Haec verba diligenter adnotanda,
 quia omnia ex iis facile intelligi possunt, quae ad bal-
 nearum antiquitatem spectant. Paulo post: Ἐκπομιθεὶς
 δ' ἐντεῦθεν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ἀθρόως βαπτέσθω μὴδ' ἐπὶ βραχὺ χρονίζων
 ἐν αὐτῷ: (8) in prioribus verbis de *Tepidario*, & *Calda-
 rio* locutus est; in his postremis de *Frigidario*. Erant
 igitur (ut redeam ad rem) balnearum simul aedi-
 ficata domicilia octo, sicuti etiam nunc Pisis ex am-
 plitudine loci, ubi parietinae sunt, & rudera, co-
 gnosci potest. Existat vero hoc tempore ibidem in-
 ter parietinas integrum ferme Laconicum, seu Suda-
 tio a veteribus dicta; de qua praeter Vitruvium Lib.
 v. meminit etiam Cornelius Celsus Lib. II. Cap. XVI.
 his verbis. „ Sudor etiam duobus modis elicitur, aut
 „ sicco calore, aut balneo. Siccus calor est, & ha-
 „ renae calidae, & laconici, & clibani, & quorum-
 „ dam

Haec bene peracta sunt, & post frigidae usum, sudant adhuc. (5) Si igitur satis calidus sit primus oecos, in eo nudatus acger in secundum inferatur &c. (6) Esto autem medius oecos non solum positu, verum etiam temperatura tantum priore frigidior, quantum calidior tertio (lego: ψυχρότερος, & τῷ τρίτῳ θερμότερος) (7) Esto omnium oecorum aër, neque calidus acriter, neque rarior & frigidus, sed modice humidus: id vero continget, si aqua antea ubertim effundatur bene temperata e cisterna (ὡς διαρρῖναι) ita ut persuat per omnes oecos &c. (8) Elatus hinc, in frigidam statim immergatur; ne exiguo quidem temporis spatio in ea commorans.

„ dam naturalium sudationes , ubi e terra profusus
„ calidus vapor aedificio includitur , sicut super Ba-
„ ias in myrtetis habemus . In Laconico hoc Pi-
sano , quoniam ante congeſſa terra , & ruderibus erat
oppletum , praeter hemisphaerium superius , nulla
pars conſpiciebatur ; nunc vero poſtquam Aedilium
opera effodi locus coepit , omnes ipſius partes viſun-
tur , & pavementum etiam ipſum , & pilae , quae
pavimentum ſuſtinent , & teſtudines , quae ſub pa-
vimento ſunt , & alvei quidam , qui inter parietem
ſunt , & pluteum , & concameratae quaedam ſtru-
cturae , quorum omnium ſingillatim explicare ratio-
nem conabor , ita , ut ſi cum antiquorum deſcriptio-
ne , ac Vitruvii praefertim (etſi breviter de ea re
ſcripſit) voluerit aliquis conferre , plane videat omnia
belle convenire . Ac primum eorum explodenda ſen-
tentia , qui quod nunc ſub pavimento in teſtudini-
bus aqua viſitur , aquaeductum fuiſſe putant , per
quem ex balneis calidis , quae ad tertium lapidem
ab urbe Piſana abſunt , ſub Iuliani montis radicibus ,
poſitae aquae , in balneas urbanas influerent ; nam
ſatis conſtat , cum eſſet Sudatio , non opus fuiſſe
aqua : deinde quis credat ſub teſtudines pavimenti
aquas defluxiſſe ; cui enim uſui fuiſſent ? aut quis
veterum de tali ductu , & fluxu aquarum eſt locu-
tus ? Ea igitur , aqua pluvia eſt , ibi ſtagnans , quod
eminentior propter ruinas erat ille locus factus ; ſicu-
ti nunc ſatis patet intuentibus pavementum . Verum
de hac re ſatis : nunc reliqua perſequor . Laconici uſus
hic erat , ut homines in loco eo , vaporibus flammae
a teſtudinibus concameratis per alveolos egredientibus
excalfacto , deſudarent ; & mox aut in Tepidario , aut
in Frigidario , aut in Caldario lavarentur . Eius vero
aedificandi ratio haec fuit ; ut rotundum eſſet , ſeu po-
tius octogonum : id vero neceſſe erat , cum hemisphae-
rium eſſet ſuperſtruendum : altitudo tanta parietum
uſque

usque ad hemisphaerii inclinationem, quanta latitudo erat in inferioribus pavimenti partibus; id quod aperte visitur in hoc Pisano Laconico. Hemisphaerium in medio lumen ad circinum factum habebat, ad quod vapores, qui ascenderant per alveolos, communi concursu ferrentur, & exirent. Obstruebatur vero lumen illud in hemisphaerio magno quodam aereo instrumento, quod clypeum vocabant: erat enim, clypei militaris instar, rotundum; nam eiusmodi fuisse clypeum satis declarat Polybius in Lib. de castrametatione Romanorum, etsi Lascares parum apte vertit: neque quale esset scutum, qualis clypeus apud Romanos scisse videtur. Clypeum igitur catena ferrea aut reducebant, aut demittebant, ut pro hominum arbitrio, qui lavabantur, caloris temperatura fieret. Verba Vitruvii haec sunt:

„ Mediumque lumen in hemisphaerio relinquatur,
 „ ex eoque clypeum aeneum catenis pendeat, per
 „ cuius reductiones, & demissiones perficietur sudationis temperatura. Visuntur vero Pisus in Laconico etiam minora quaedam, & crebra lumina circa hemisphaerii lumen medium rotundum; de quibus etsi Vitruvius nullam facit mentionem, facile tamen credi potest, ea facta, ut facilius exirent vapores e Sudatione: atque sane id postulabat magnitudo caloris, cum praesertim hemisphaerium clypeo erat obstructum. Ea vero lumina crebra, cum sesquipedalia fere sint, contacta crediderim operculo aereo, ita tamen, ut ab una parte, quae ad hemisphaerii summitatem vergit, exitus pateret vaporibus. Hemisphaerii curvatura ima innititur firmo parieti, ubi altitudo Sudationis tanta est, quanta latitudo. Concamerationum solum sesquipedalibus sternebatur tegulis, quae in Pisana hac Sudatione non obscure cernuntur. Erant super eo solo exstructae pilae laterculis bessalibus, aut aliquanto etiam minori-

ri-

ribus; dispositae aequalibus inter se intervallis, adeo latis, ut supra binas pilas collocarentur singulae tegulae bipedales. Pilas vero vocamus fulcra quaedam, seu columnas parvas, quae eo, quo diximus, modo collocatae, & exstructae pavementum sustinebant. Altitudo earum pilarum erat duorum pedum; nam testudinum concamerationem ampliore esse, non oportebat; ut facilius excalfieri posset Sudatio. De his pilis intellexit Statius, cum ait:

*Quid nunc strata solo referam tabulata, crepantes
Auditura pilas; ubi languidus ignis inerrat
Aedibus, & tenuem volvunt Hypocausta vaporem:*

dicant alii quicquid velint; nam etiam Rhodiginus Lib. XVI. Cap. XLVII. locum hunc aliter interpretatur; meam vero sententiam verissimam esse demonstrabunt multo magis ea, quae postea a me dicuntur. Pavimentum supra testudinem superstruebatur innixum pilis, & tegulis bipedalibus; atque eius conficiendi ratio haec erat. Trullisabatur testa calci mista; sicuti & hac nostra aetate fit in aedium pavimenti. Eam vero compactam esse oportebat ita, ut in tantam crassitiem excresceret pavementum, quanta esset opus; tectorio, seu albario opere, ex marmore ita exciso, ut eius altitudo tenuis esset unius ferme digiti; quales laminae plumbeae, aut ferreae visuntur; si enim maior tectorii illius operis altitudo fuisset, pervadere ad summum vis caloris non potuisset. Iam vero, cum tanta esset pavimenti altitudo, & tectorii operis, mira quadam proportione tantus conficiebat calor, ut superstantium pedes oblectaret, & cum esset marmore ad unguem exciso politum, facile stratos etiam, ac iacentes homines recipiebat. Haec omnia apertissime visuntur; & conveniunt cum antiquorum descriptionibus Pa-

vimentum inclinatum esse oportet ad hypocaustum, mediam; sicuti etiam in Sudatione Pisana nunc licet videre. Hypocaustum voco locum, ubi subter testudines pavimenti ignis subiiciebatur, a quo digrediens flamma sese per totam suspensionem sursum, elevati pavimenti diffundebat, & evagabatur, donec ad alveolos pervenisset. Alveoli inter parietem Sudationis, & pluteum collocabantur ex testa facti; pluteum voco alterum veluti quendam parietem e regione alterius aedificatum, non admodum latum, sed simplici tantum transversarum tegularum positione exstructum: crebri autem erant alveoli, ut a multis partibus vapor se posset tollere. Longitudo alveolorum adaequabat altitudinem pavimenti; neque enim pertingebant solum testudinis; nam recipere non potuissent vapores. Alveolos hos, tubulos vocat Proculus titulo de Servit. Urb. praed. ubi ait.

„ Quidam Iberius nomine, qui habebat post hor-
 „ rea mea insulam, balneariam fecit secundum pa-
 „ rietem communem; non licet autem tubulos ha-
 „ bere admotos ad parietem communem, sicuti ne-
 „ que parietem quoque suum super parietem com-
 „ munem: de tubulis eo amplius hoc iuris est, quia
 „ per eos flamma torretur paries. Huius loci me-
 monuit Ioannes Ronchegallus Iurisconsultus clarissi-
 mus, dixitque, cum ante difficilis haberetur, mire il-
 lustrari posse inspectione eorum alveolorum, qui in
 Laconico Pisano sunt; atque ideo inferendum pu-
 tavi. Unum me angit, quod video scriptum apud
 Vitruvium, inter parietem, & pluteum esse latitudi-
 nem sex pedum; cum exigua latitudo cernatur, ne
 unius quidem pedis. Crediderim igitur, aut Vitru-
 vium respexisse ad multo maiores Sudationes, quales
 Romae erant propter hominum frequentiam; aut di-
 ctionem eo in loco esse corruptam: diligentius igitur
 res tota consideranda. Super alveolorum situ pa-
 ries

ries Sudationis cavatus, concameratusque fiebat, eo ferme modo, quo solet fieri, cum simulacrum aliquod marmoreum, aut ligneum alicubi statuendum est. Suprema autem superficies eius concamerationis sursum versus vergebat ad hemisphaerium: atque id sane optima ratione videtur factum; nam vapor sese attollens in eam cameratam superficiem illidebatur, & repercussus ab ea ad medium hemisphaerii proolvebatur. Patet spectantibus res tota; nam adhuc fumosa fuligine camerae illae nigrae visuntur. Praefurnii cuiusdam os satis amplum cernitur in Sudatione hac Pisana, quod omnino sub pavimento erat: atque per illud a balneatoribus (opinor) ignis subiciebatur, cumque Caldarium, aut Tepidarium esset coniunctum Sudationi, ab altera quoque parte usum Caldario, aut Tepidario praebebat; de quibus, quoniam nullum ipsorum exstat vestigium, non ausim quippiam pro certo affirmare. Haec ego diligenter in Sudatione Pisana intuitus sum, quamvis a Vitruvio omnia non exprimantur. Vir enim ille, quod suae aetatis hominibus nota esse putabat, multa praetermisit, neque posteritatem respexit, dum ea scriberet; argutius enim & subtilius fuissent singula describenda. Te autem oratum velim, mi LOTINE, ut pro tua autoritate, qua maxima es, ob incredibilem virtutem tuam, & sapientiam apud Illustr. Florent. Ducem, ei suadeas, ut Aedilibus Pisanae urbis mandet, curent loca ea omnia quamprimum effodienda, & expurganda. Sic enim, si ad pavementum (quod erit facile factum) deventum fuerit, omnia fortasse perspici poterunt, & cum antiquorum descriptione conferri. Non contemnenda haec est antiquitas monimenti huius in hac praesertim, vetustissima, & nobilissima urbe, in qua Optimus Dux omnium liberalium artium studia, pro sua singulari clementia, & liberalitate constituit, sedem-

que esse voluit Musarum, hoc est, ut ego interpretor, omnium earum disciplinarum, quae litteris continentur. Spectabunt studiosi antiquitatis, qui plurimi sunt, Sudationem hanc, seu Laconicum Pisenum, magna cum animi voluptate, & miris modis ad totum hoc studiorum genus excitabuntur. Effice igitur, ut Optimus Dux velit, iubeatque Laconicum hoc, uti integrum nunc est, diligenter asseruari, & occludi, ne in illud passim ab omnibus eat, rursusque superstrui tectorium, quod nuper inde ablatum fuit: &, si libuerit etiam, clypeum ad medium lumen apponi, & omnia, quae videbuntur diruta, refarciri. Hoc si ab Optimo Duce (uti plane confido) impetraris, non solum me, sed etiam omnes antiquitatis studiosos in perpetuum beneficio tuo tibi devinxeris. Confido autem, quoniam iamdiu perspexi, nihil maiore studio illum curare, quam eorum commoda & voluptatem, qui sese litteris totos dediderunt. Vale. In Pisana Academia. Idibus Ianuarii MDXLVIII.

§. II. §.

Hanc ipsam Laconici seu Sudationis, quae adhuc visitur in ruinis Balnearum Pisanae Urbis, explicationem, quam edidit Franciscus Robortellus, postmodum in lucem iterum protulit Ioannes Rhodius vir doctissimus, subiecitque num. LX. post Emendationes & Notas ad Scribonium Largum, ibique pag. 114. haec subiungit.

„ Optatissimum sane votum. Sed non respondit
 „ exitus temporum iniuria : qua non ruinas modo
 „ edidit quotidie, sed in privatos abiectosque usus
 „ tandem cessit aedificium. Quod olim inspectum
 „ a me levius, ne curiosorum memoriam effugeret,
 „ ele-

„ elegantissimi Viri Francisci Mariae Ceffini, Patri-
 „ cii Florentini humanitate factum, quod in poste-
 „ rum eruditis heic pateant, quae Robortellus for-
 „ tasse negotiosior praeterierat.

§. III. §.

I O A N N I R H O D I O

V I R O C L A R I S S I M O

FRANCISCVS MARIA CEFFINVS S.

„ Nter vetustiora civitatis huius praecla-
 „ rissima monumenta inconcussum ad-
 „ huc & nobile vestigium antiquitatis
 „ conspicitur apud Lucensem Portam
 „ ex superstitibus Balneorum fragmentis
 „ SVDATORIVM omni ex parte incolume, licet incuria
 „ neglectum publicorum Aedilium, ac paene notum
 „ nulli indigenarum; vel quia fordescant domi, quae
 „ foris gnaviter inquiruntur; vel quia, pauci quum
 „ sint Pisani studiis hisce navantes operam, pauci
 „ etiam sunt, qui venerandum istum ac fere sacro-
 „ sanctum locum animadvertant. Amplissimum ibi
 „ Thermarum spatium occupant parietinae ac rude-
 „ ra, infelices ruinarum reliquiae, quae spinis &
 „ urtica penitus obrutae obliterarent omnino quanti-
 „ cumque priscam memoriam, nisi solum hortensi-
 „ bus areis destinatum palam faceret aliquando ab-
 „ sconditos vetustatis thesauros, & excitaret fabri-
 „ cam inter congestos lapides, desiectaque funda-
 „ menta iacentem, in quam quum inscii cultores
 „ offendunt, aut bipalium laedunt, aut ligonem ob-
 „ tundunt. Numquam ibi balnea credidissem, nisi

„ curiosa quadam indagatione, quum Pisas tiro me
„ contuli, rogassem huius Studii Professores, ut stru-
„ cturam illam docerent, quam ingenti ruina fuisse
„ quondam coniectabam insignem. Mirabar lateri-
„ tiam molem, gliscente bellorum rabie, & irato tem-
„ poris morfu, in duas partes discissam, efformare
„ duas veluti turres, ubi cellarum apparerent vesti-
„ gia, & fornicum arcuatae testudines, & ductiles
„ tubulorum canales conspicerentur. Earum altitu-
„ do iam decurtata ad XXX. fere ulnas accedit: cras-
„ situdo quaquaversum decempedalis est; sed an-
„ gulos, aut versuras crediderim, vel aliquam bal-
„ nei partem, qua camerae iungerentur, quum ibi
„ nullus sit murus, aut alterius formae dignoscatur
„ figura. Exsterior superficies ex lateribus constat:
„ interior materies ex duro tenacissimoque caemen-
„ to. Supremum verticem caprificus oleaeque silve-
„ stris frutex obumbrant; inferiorem partem herbosi
„ virentesque cespites circumcingunt: ad dextram
„ Lucensem portam ingresso muri humiliores visun-
„ tur iucundi specie, sed deformati fracturis: quo-
„ rum fundamentis nititur casa, & salgamarii cu-
„ iusdam officina, ut magnificam Laconici substru-
„ ctionem imbricato tecto novisque parietibus indu-
„ ctis undequaque celatam tegat. Per angustum ta-
„ men ostiolum ad angustum patet aditus aedificium:
„ quod tam priscam redolet maiestatem, ut, si ni-
„ hil ei detractum aut additum foret, horreret qui-
„ cumque ad aspectum loci tam affabre fabrefacti
„ percussus. Minuit aliquid formae furnus ibi olim
„ a pistore constructus, admotosque impedit gres-
„ sus lignorum & focularium fascium coacervata con-
„ geries. Mirifice tamen oculos recreat testudo, nul-
„ lo visum effringente impedimento, caligine ac fu-
„ mo aliquantisper ad fenestras & hemisphaerium
„ denigrata. Heic ego saepius cum auditoribus meis
„ ad

„ ad animi fatigati levamen singillatim sum con-
 „ templatus unamquamque loci particulam. Heic
 „ Rinaldinus noster, egregius Physices Mathesisque
 „ Professor, remotis per amicas manus impediti-
 „ bus, ut potuit, formam ad vivum delineavit.
 „ Delineaverat etiam meis precibus Navarrettus
 „ Eques, & equestribus ornamentis & pictura prae-
 „ cipue insignis. Sed antequam postremam apposu-
 „ isset tabulae manum, mors admota falce fatali &
 „ lineas & vitam delevit. Heic videre est cuicum-
 „ que, ut per alligatam graphidem cernes, non
 „ rotunda, sed octogona forma Sudationem constru-
 „ ctam, tum ad pulcritudinem augendam, cum
 „ etiam ad praebendam sudandi commoditatem. Vi-
 „ debis eam in octo partes distingui, totidemque
 „ fenestras in hemisphaerii pandere curvatura, ut
 „ lucidiori fulgore convestiretur: quadratas animad-
 „ vertes, & eo ordine concinnatas, ut singulae sin-
 „ gulis respondeant, & orbiculare foramen in te-
 „ studinis summitate cavatum apta circumvallatione
 „ coronent. Vnaquaeque pars concavo muro ac su-
 „ perficie usque ad inclinationem concamerata adin-
 „ star statuarum thecae sessionem struit mirificam,
 „ qua quum balneatores insisterent, vapor rotundi-
 „ tate illis ac percussus sudorem facilius e su-
 „ biectis corporibus eliceret. Pavimentum inclina-
 „ tur ad hypocaustum; ubi subter testudineas caveas
 „ ignis per propnigaeum, quod non longe abest,
 „ paulatim ingressus per suspensionem sursum subli-
 „ mem ubique intus ad tubulos vagaretur. Testa-
 „ cei enim crebrique, seu tubulos, seu canaliculos
 „ voces, exsteriori muro Sudationisque pariete con-
 „ clusi, usque ad solum testudinis extenduntur, ut
 „ calor facilius per eos loculamentis infunderetur.
 „ Solum ipsum pedum iactatione percussum gemi-
 „ tum edit non iniucundum, & concamerationem,
 „ „ quam

„ quam fodiendo inveni, per semetipsum ostendit.
 „ Sustinetur testudine, nititur pilis, & bipedalibus
 „ tegulis, & iisdem sesquipedalibus aliquibus in lo-
 „ cis consternebatur, crassitie non admodum pin-
 „ gui calce trullissatum, & testa, ut admota intus
 „ flamma levior superstantium titillaret pedes, &
 „ iacentium membra moderato calore foveret. Eius
 „ latitudo eadem est cum altitudine Sudatorii, si eam
 „ usque ad hemisphaerii curvaturam firmo parieti ni-
 „ xam dimetiaris; non autem ad summitatem, ul-
 „ narum scilicet undecim, sive, si malis, palmis
 „ Romanis metari XXXVI.

„ Haec omnia ad exquisitam trutinam si perpen-
 „ dantur, Vitruvii, Celsi, Galeni, aliisque scri-
 „ ptorum locis respondent, nec ab erudito Balneo-
 „ rum Tractatu Baccii separantur, neque ab huius
 „ Laconici descriptione a Robortello confecta di-
 „ screpant. Duae tamen animum ancipiti dubieta-
 „ te difficultates discruciant. Vnum, quod pilas
 „ ab eo accurate delineatas invenire mihi non licuit,
 „ diruto pavimento; forsan insciorum manibus dissi-
 „ patas, ruderibusque sepultas. Alterum, quod tot
 „ luminum usum investigare adhuc sedula indaga-
 „ tione non valui; quum foramen illud in circinum
 „ excavatum satis amplum ad illustrandam ex he-
 „ misphaerio cellam videatur. Nec praeter illud,
 „ ex quo aereus clypeus apte suspensus catenis pro
 „ cuiusque arbitrio demissione ac reductione perfici-
 „ ebat sudationis temperaturam, ullum aliud apud
 „ scriptores invenio. Robortellus sesquipedales ha-
 „ sce fenestras ita contactas aereo putavit operculo,
 „ ut ex superna parte ad testudinis culmen vergen-
 „ te exitus pateret vaporibus, ne ignei vis caloris
 „ sudantes opprimeret aut suffocaret. Sed eius sen-
 „ tentiam meis calculis approbare vix possum, quum
 „ potius ad ornatum, quam ad necessitatem factas

„ in-

„ indicent satis scriptores, qui eas omnino praeter-
 „ mittunt. Potest tamen facile fieri, ut obicibus
 „ vitreis, aut lucidis lapidibus, quos speculares ap-
 „ pellat Plinius, conveſtitae vaporem retinerent va-
 „ gantem, & lucem luculentiorẽ admitterent, va-
 „ pore nimio per amplius foramen emiſſo. Ego ta-
 „ men id lubentiſſime doctiorum coniecturis, & tuis
 „ remitto, ſola loci deſcriptione contentus.

„ Habes igitur V. Cl. poſt longum temporis in-
 „ tervallum exoptatam diu Piſanae Sudationis ima-
 „ ginem, ſi minus ad vivum expreſſam, certe iis
 „ coloribus adumbratam, qui eam in tenebris lati-
 „ tantem non ſinent. Verum Te, RHODI amantiſſi-
 „ me, precor atque obteſtor, Scribonium Largum,
 „ quamprimum expurgatum, auctum, illuſtratum
 „ tuis notis, ſpicilegiis, lucubrationibus reddas;
 „ quibus Romanus Archiater tandem integer, in-
 „ corruptus Medicinae Latinaeque linguae ſtudioſis
 „ reſtituatur. Vale diu. Datum Piſis, Nonis Apri-
 „ lis. Anno CIO IOCLII. ſtylo Piſano.

IOANNIS RHODII

S E L E C T A

DE ANTIQVIS BALNEIS

*Ex Emendationibus & Notis eiusdem ad Scribonium
Largum num. LX. pag. 103.*

Ornace balneariorum,] Huius vice fungitur apud medicos nostra aetate chymicorum ignis, quem *reverberii* appellant; maiori etiam compendio fornax calcaria. Enim vero calore opus est vehementi, cuiusmodi balneariorum: quae loca olim balneis destinata. Eorum hunc situm Columella rei rusticae Lib. I. Cap. VI. praecepit: *Balnearia occidenti aestivo advertantur, ut sint post meridiem & usque in vespertinum inlustrata.* Et Vitruvius Architect. Lib. VI. Cap. VII. *Balnearia occidentem hibernum spectent.* Itemque ad uberiores fortassis calorem, Cap. IX. *Balnearia coniuncta sint culinae.* Uterque bene; lavacra enim apud antiquos vesperi celebrata, ubi quovis anni tempore specularibus labentem diem excipere opus erat. Quod potissimum de privatis balneis intelligo; cuiusmodi Tullius ad Atticum Lib. XIII. Ep. XXIX. in villa etiam balnearia memorat hiberna: quae cum aestivis forsan Plinius eleganter Lib. II. Epist. XVII. & Lib. V. Epist. VI. clarius ob oculos ponit, meritoria collaudans e publicis; quae non oppidorum modo, liberali Imperatorum indulgentia populo exhibita; etiamsi ne haec quidem semper fuere sine mercede, aerario nempe Caesarum prodigalitate, bellicae cladibus

bus exhausto, & crescentibus immane tot dilinimentorum sumtibus; verum etiam civium, qui ea locabant: qualia Martialis memorat Lib. I. Ep. LX.

Lupi, tenebrosaque balnea Grylli.

Quibus & gratuita ab Agrippa primum instituta hospitibus accessisse planum faciunt lapidum tituli: quae etiam privata lautioribus interdum fuerunt. Sed quoniam populus non ad solam valetudinem, verum ad delicias frequens in publicis lavabatur, variique non optimae interdum notae sese intermiscebant, Catullus lepide Carm. XXXIV. *O furum optime balneariorum*. Vestium nempe insidiatorem versutissimum notat; quem Iul. Paulus recepat. Sententiar. Lib. V. Tit. III. *furem sive raptorem balnearum*: Tertullianus in Apologetico *lavantium praedonem*; & Lib. de Fuga in persecutione Cap. XIII. *furem balnearum* nominat: cui sceleri Aristoteles mortalem sanctam refert legem Probl. XXIX. Sect. XIV. Mitiori tamen iudicio Ulpianus in L. I. D. De fur. baln. eos extra ordinem audiendos pronunciat. Nec facinus praeteriit Epictetus, integerrimae vitae philosophus, Enchiridii Cap. IX. Singulas quidem balneariorum partes heic persequi non est mei instituti, quanquam & in tanta priscorum rituum obscuritate foret operae. Balneorum nihilominus formam Ioannis Antonii Sicci Cremenensis diligentia vulgatam inspicere iuvabit: quandoquidem Frigidarii, Tepidarii, & Caldarii veriore ostendit speciem, quam e Vitruvii Lib. V. Cap. X. Gulielmus Choul, & Andreas Baccius. At vero perspicaciorem Seneca videtur Caldarii modum docere Natural. Quaest. Lib. III. Cap. XXIV. *Facere solemus dracones & miliaria, & complures formas, in quibus aere tenui fistulas struimus per declive circumdatas; ut saepe eundem ignem*

ambiens aqua per tantum fluat spatii, quantum efficiendo calori sat est. Vbi miliarium vas altum & angustum colliges e Palladio de re rust. Lib. v. Tit. IIX. quod Lib. I. Tit. XI. plane descripsit. Nec fortassis praeter sententiam apud Senecam legeris circumductas. Fornacis autem structura, non usque adhuc manifesta, paulo curiosius investiganda. Imam ea partem aedificii sub pavimento hypocausti occupabat, quemadmodum & hodie in balneis populorum Orientalium. Apud Romanos vero tubulis fictilibus undique parieti sursum insertis, per omnes thermarum cellas vapor ferebatur: unde calor pro ignis modo varie temperatus. Nec aliter apud Stoicorum principem in Naturalibus balnearia sine igne calefiunt. Addit enim: Spiritus in illa fervens loco aestuanti infunditur. Hic per tubos lapsus, non aliter quam igne subdito, parietes & vasa balnei calefacit. Meliori consilio satisque ingeniose nuper Dominicus Panarolus Medicus Romanus, Despotici Calathini nomine, tubulorum orificia suadet obturari tegula, ut vaporibus fumosis exhalantibus per infundibulum peculiare, solo spiritu incalescant; cui pariter spiramentis magis minusve occlusis ex arbitrio modum ponere licebit. Eundem suspicatur Laurentius Ioubertus De Gymnasiis Cap. II. fuisse clypei aenei usum apud Vitruvium Architect. Lib. v. Cap. x. quem pauci haecenus assequuti, imo interpretes obscuritate rei deterriti praeterierunt omnes, neque Choul attigit. Illorum etiam nunc in thermis Diocletianis, non longe a Quirinali, Romae quidem supersunt fragmenta: sed omnium evidentissime in veteris Hypocausti vestigiis Claudius Menetrius Bisuntinus celebris non ita dudum apud Eminentissimum Franciscum Barberinum omnis antiquitatis condus in Castri Candolfi civitatis Albanae territorio vidit. Romanum vero luxum iure infectatur Annaeus Epist. LXXXVI. quando

do non calere, sed ardere balnea queritur. Inde Lampridius de Commodo: *quum tepidius forte locus esset, balneatorem in fornacem coniici iussit*. Immane facinus! At quidvis in servos licuit, qualis fornacator ille, cui succedendi ignis cura fuit. Nec mirum, insignem fuisse vim caloris, modo ei pabulum non deesset. Plumbeos enim canales frequentes ac spissos eosque quadratos monstrat Romae Laconicum aedi S. Ceciliae contiguum, in quo sub Clemente IIX. Summo Pontifice corpus eius fuit repertum. Incomparabili Equitis a Puteo humanitate orthographia eius curiosis a me oculis fideliter committitur. Ex his optime intelligitur Proculus in L. *Quidam Iberius* XII. ff. de Servit. urb. praed. *Quidam Iberius nomine, qui habet post horrea mea insulam, balneariam fecit secundum parietem communem. Non licet autem tubulos habere admotos ad parietem communem, sicut nec parietem quoque suum super parietem communem. De tubulis eo amplius hoc iuris est, quia per eos flamma torretur paries*. Mihi vero locus hic de mendo semper fuit suspectus. Legendum quippe censui *balnearia*. Nec aliter in Pandectis Florentinis, tametsi Accursius *balneariam* facere interpretur balneum omnibus praebere, ea notionis forma qua receptum est *argentariam exercere*. Quidquid sit, eiusmodi occultum iter Vlpiano in L. III. §. Hoc interdictum ff. de Rivis, vere appellatur *cuniculus*, per quem vapor trahitur in *valneariis vaporibus*, ubi in vulgatis codicibus est *balneariis vaporariis*. Notius enim quam ut multis probem, veteres B in V commutasse. Iurisconsulto autem praeivit Plinius, apud quem Lib. XX. Cap. XXXIIX. *cuniculi fornacis longinqui*. At solis tamen balneis eiusmodi tubulos non fuisse aptatos, indicat Seneca de Providentia. Cap. IV. *Cuius caenationes subditus & parietibus circumfusis calor temperavit: hunc levis aura non sine*

periculo stringet. Quanquam & aliam rationem ostendit Plin. Lib. v. Ep. vi. *Cubiculum hieme tepidissimum, quia plurimo sole perfunditur. Cohaeret Hypocaustum, & si dies nubilus immisso vapore solis vicem supplet.* Suorum vero temporum inventis adscribit Annaeus Epist. xc. *Quaedam nostra demum prodiisse memoria scimus: ut suspensuras balneorum, & impressos parietibus tubos, per quos circumfunderetur calor, qui ima simul & summa foveret aequaliter.* Quanto frugalior Hippocratis aetate Laconici fabrica, qui Lib. de Victu acut. Comm. iv. T. XLIV. σκέπης ἀκαπνοῦ δὲ: *Tugurio sine fumo opus est. Alii Tecto opus est sine fumo.* Verius, *operimento.* Nec ea cessisse Graecis Romanorum primos, fatetur idem Ep. LXXXVI. quando in Scipionis Africani villa balneolum angustum, tenebricosum ex consuetudine antiqua memorat. Quid vero σκέπη Coo, non usque constat. Galenus etiam rem obviam brevitatis forte studio non exposuit. Formae orbicularis tale quidem tectum ex vitreis laminis in Aegypto visum perhibet Prosper Alpinus Med. Aegypt. Lib. III. Cap. XIV. cuius generis in Orientalibus etiam plagis passim. Nec de balnei splendore aliter accipiendum arbitror Stoicum: *Vitro abscondi cameram, latisque specularibus in caldarium diem admitti.* Adeo temporis processu plurima nata sunt, iam crescente luxuria! Tholum autem fuisse, quales templorum Italiae, suadet balnei amplitudo, cui tectum vitreum non modo foret sumtuosum, sed minus ab iniuriis tutum. Et sane Caldarium Galenus de Sanit. tuenda Lib. III. Cap. XIII. ad Quinti mentem ξηρὸν βαλανεῖον: *siccum balneum* dixit. Fumum suis igitur spiramentis ita avertendum praecipit Cous, ut ne lucis usum intervertat. Vetus tatis inventum ingeniose, ut cetera, imitatus recta victus ratione, μακρόβιος ille nobilitatis Venetae splendor Aloysius Cornelius in aedibus Patavii suis, ad D. Antonii bafil-

filicam Museum subterraneis tubis instruxit : quod Sebastianus Serlius Bononiensis Architect. Lib. VII. Cap. III. fidibus aptissimum praedicat. Argumento per quam obscuro facem praeferet Laconici Pisani descriptio, quam paucis obviam Viri eruditissimi Francisci Robortelli diligentiae debemus, digna quae hoc loco reponatur.

•§. V. §•

ANDREAE BACCII

ELPIDIANI CIVIS ROMANI

DE LACONICO

ET DE SOLIIS BALNEORVM

Ex eius Opere de Thermis Lib. VII. Cap. X.

Rdines quidem balnearum in Thermis duos diximus, utrinque scilicet ab Hypocausto unum, teste Vitruvio: alterum virilium, alterum muliebrum; nam ut scribit Gellius Lib. X. Cap. III. auctoritate Varronis. 2. de Analogia, pudor non patiebatur utrumque sexum simul lavari; sed commoditas coniungi desiderabat. Quanquam in his, quae post Varronis, & post Vitruvii aetatem factae sunt, haec distinctio non fit mihi verisimilis: quando aucto ritu exercitationum, ac lautitia in Thermis, vix publicas potuisse virorum frequentiae sufficere videtur. Itaque promiscuas potius ex eo tempore fuisse reor, ac honestis mulieribus satis fecisse privatas, vel quas principes matronas con-

constituiffe iam scripsimus, Agrippinae Neronis matris balneas, Olympiadis, atque alias. Camerae in quoque ordine quaternae, Laconicum, Calidarium, Frigidarium, & Tepidarium: vel ternae ad minus. Hoc enim non videtur dubitandum, non fuisse Thermas uno stilo ubique, neque uno ordine partium, & tam in publicis, quam in privatis: & hinc in auctoribus tanta earum invenitur varietas: quatenus ponit Celsus lib. 1. cap. 4. dum scribit, sub veste primum paululum in Tepidario sudare solitos: tum transire ad Calidarium, ubi sudabatur largius, quod ponit pro Laconico: tumque aut in Calidam descendere, aut in Tepidam; deinde in Frigidam. Eadem ponit Galenus Lib. x. Methodi, a Laconico incipiens: *Primum enim, inquit, ingredientibus in aëre versantur calido: hinc secundo in aquam calidam descendunt, quod proprie λουτρόν ait appellari. Ab hac mox in tertiam Frigidam ibant: & tandem in quarta sudorem detergebant*, quod erat Tepidarium, seu Apodyterium graece dictum; in quo & Celsus dicit, se novissime, qui se lavissent, abstergere, & ungere consuevisse. Quem plane ordinem & in his Thermis, quarum videmus vestigia, servatum invenimus. Existat Laconicum ad sudationes in quoque primae faciei angulo unum, idque non adeo magnum; huius enim partis non erat usus communis, neque adeo necessarius omnibus, ut quibus satis ad sudandum exercitia fecissent. Sed imbecillis proprius, & qui minus validi ad exercitia, sudores hoc loco excitabant: subinde intrabant ad ceteras balneas. Nomen autem deduxit a Laconibus: quos hunc ritum primo instituisse, Plutarchus in Alcibiadis Lacedemonii vita est testis. Graeci aliquando πυριζθηριόν, & nonnullis ὑποκαυσθόν dictum, ob igneum in eo vaporem: Latinis modo *Calidarium*, modo *Cella calidaria*: Senecae *Sudatorium*, *Laconicum* vero com-

munitur omnibus, & Ciceroni quodam loco ad Atticum. Suetonius in Vespasiani Caes. vita, *Sphaeristerium* hanc partem appellat a figurae rotunditate. Locus quippe concameratus ac rotunda specie, habens, auctore Vitruvio, in hemisphaerio lumen, ex eoque clypeum aeneum cathenis pendens, per cuius reductiones, ac demissiones perficeretur sudationum temperatura, vaporibus nimirum sic retentis, vel difflatis. Erat autem huius instituti ratio, ut scribit Dion in Annalibus, ut fusa intrantes in hac parte sudarent, & subinde unctione adhibita, statim descenderent in frigidam. Quod plane clarius ex Galeno fiet postea, ac a Martiali obiter tangitur in Etrusci Thermis, ad Oppianum tribus verbis.

*Ritus, si placeant tibi, Laconum,
Contentus potes arido vapore
Cruda Virgine, Martiaque mergi.*

Virginem dixit, & Martiam in his balneis Romanas aquas blandissimi frigoris. Videtur autem Laconici aërem, siccum quidem fuisse, atque igneum; tepidum tamen aquarum vaporem potuisse suscipere. Proinde Celsus in eo, *assas* dixit *sudationes* Lib. III. Cap. XXVII. alibi *exsiccare* dixit corpora: Seneca *examinari*, Galenus & alii medici interdum *elixari*, Oribasius plane aërem fervidum dixit, ac praehumidum in Laconico. Quod rationi consonum fit: nam ex aestuariis, partim quidem siccis, ex quibus iam diximus ab Hypocausto occultos penetrare ignes in cameras; partim aqueis per suos tubos ac spiracula, vapores misti ad hemisphaerium Laconici petentes, sub curvatura magni clypei in tenuissimas convertantur aspergines, quae imbrium modo super capita eorum, qui morabantur in Laconico depluebant. Idipsum obiter, sed claro exemplo expli-

plicat Aristoteles, seu quivis alius author in 11. de Plantis. *Quemadmodum*, inquit, *calor in balneis humorem trahit, & in vaporem convertit, qui elevatus, ac multiplicatus* (nimirum sub clypeo Laconici) *in guttas vertitur*. Potest autem haec prima pars suo tenui calore (dicebat Galenus X. Methodi) referatis undique meatibus, liquatisque per totum superfluis, sudores, utilesque madores elicere, quae inaequalia sunt aequare, cutim laxare, & multa, quae sub hac detenta erant, vacuare. Ex Laconico aditus in Calidarium, quod proprie λουτρόν, hoc est lavacrum dicitur, eodem teste, & calidum folium. Patet autem haec pars, duplex magnitudine ad ceteras cameras: ut cuius in balneis maior erat necessitas, longior in eo fiebat mora, ac usus frequentior, praesertim minus validis ac imbecillis. Vbi meminisse oportet ex Celsi verbis, quae paulo ante retulimus, vel in calidam fieri descensum, vel in tepidam, & quasi ad utentis arbitrium potuisse temperari. Et Galenus in 3. de San. tuenda idem videtur asserere, nimirum quod in calido folio aqua, ex vasis, quae diximus, miliariorum calidis, tepidis, ac frigidis, poterat ad usum trifariam comparari, nempe temperatam fieri, tepidam, ac iusto calidiorrem. Quam tamen varietatem non video potuisse fieri in publicis lavationibus; sed in privatis, vel ad privatos usus. Nam in Thermis, parabatur a Balneatore aqua ad usum publicum, uno tenore calida: vel attemperata semel pro multis. Quod declarant auctoritates scriptorum, qui alias Thermas appellant frigidas, alias blandas, alias fervidas: uti frigidas significavit Martialis in primo Epigrammatum.

*Aestivo serves, ubi piscem tempore quaeris,
In Thermis serva, Ceciliane, tuis.*

Idem

Idem in x. Neronianas indicat fuisse calidissimas ,
eo epigrammate.

*Temperat haec Thermas, nimios prior hora vapores
Halat, & immodico sexta Nerone calet.*

Meminit Plutarchus in Symposiis Graecos primum, & item Romanos lenibus, ac tepidis dumtaxat usos, quasi pro modestia : ut Alexander Magnus in balneo febricitans dormierit, & Galatarum mulieres pultem cum pueris suis inter lavandum esitare consuevisse. Postea acerrimas, ac laniantibus similes corpora parari aquas coepisse. Atque hinc usui erat Frigidarium, seu frigidum Solium tertio loco, in quo aqua exquisita, ad hunc videlicet usum, inquit Galenus x. Methodi, ut quae fuerant excalescēta, sive in anterioribus Soliis, sive in exercitiis, hic refrigerarentur, ac vires densata cuti firmarentur. Qui enim, subdit, hoc modo a calidis lavationibus, sudationibusque Laconicis statim in frigidam non descendissent, paullo post transpirato immoderatus calido innato, totum corpus frigidius evasisse sentiebant. Quod sane frigidae lavatio fieri prohibebat, totum semel corpus contrahendo, & constipando, non secus atque accidere solet calenti ferro, quod quum in frigidam mittitur, & refrigeratur, & induratur. Atque huius rei causa potissimum constat inventa fuisse balnea, pro imbecillium videlicet corporum robore : hoc est ut imbecilla corpora praecalcerent, itaque ad frigidam Solium praepararent : adeoque praevaluit semper frigidarum usus, ut vix quidam aliis balneis uterentur. Charmis Massiliensis Medicus, aetate Neronis, scribit Plinius Lib. XXIX. Cap. I. dāmnatis prioribus medicis, ac balneis, frigida lavari hibernis etiam algoribus persuasit : mergit aegros in lacus. Videbamus senes consulares in

ostentationem usque rigentes. Ex frigido tandem Solio erat exitus in Tepidarium, tepidi scilicet aëris, quod diximus Apodyterium, sive Spoliatorium; & erat finis in balneo. Ante Tepidarium tamen in Diocletianis commode est (ut videtur) Cella Olearia, eademque Tonstrinae fortasse locus, ubi nimirum olea fervarentur, atque unguenta, alique odores ad opportunos usus, ut qui vellent, barbae, & capillorum cultui vacarent. Erat autem haec pars una de necessariis, ac essentialibus (ut ita loquuntur) in toto ritu Thermarum, quando hic mos erat communissimus, ut quisque lotus, simplicis saltem olei unctione uteretur; tum ut sudores inhiheret, tum ut se ab extrinsecus ambientis iniuria vindicare posset. Hunc enim tenorem in omnibus fere, quae huc sparsim adductæ sunt, auctoritatibus observabis: primum legitur exercitium, deinde balneum, ubi frictio fiebat, & deterfio; mox statim frigidae lavatio; postea cibus & potus, ultimo somnus. Proinde recolo me legisse pluries in vitis Principum, sicut inter munera publica erat Congiarium, erat Recta, erat Sportula, ita oleum aliquando publice donatum, quo in communi veluti gaudio, quisque frueretur in balneis; nimirum vel Thermis tum primum dicatis, vel fastu aliquo Principis. Vnctionum vero, quas quisque sibi privatim deferebat ad balneum, luxus legitur inæstimabilis. Qui delicate viverent, vel imbecilles, odoratis unguentis refovebant spiritus. Quosdam legimus iussisse spargi parietes unguento; ut simul (equidem puto) & lavarentur, proiectis in alveos ita imbutos aquis ipsis, & ungerentur; sic penetrante exactius unguento, & odorem, virtutemque suam diutius servante in corpore. Atque ita Caium Principem solitum lavari, testis est Suetonius. Scribit Lampridius, Heliogabalum nunquam in Piscinis lavari solitum, nisi illae

croco, aliisve preciosis unguentis perfusae fuissent. Vel plane conspersis eo modo ad luxum parietibus utebantur, ut dum quis se parieti confricaret (quod aliqui facere solebant, ut apud Spartianum in Hadriano legimus) sine ministris, ac etiam propriis manibus perungi liceret. Nero autem profusissimus, non solum calidis balneas spargebat odoribus; sed frigidis quoque unguentis lavabatur, scribit Plinius. Recensentur autem hoc in genere unguentorum per multa; quae (ut Galenus sentit III. de San. tuen.) Romanorum lautitia invenisse videtur. Complura tamen eorum nomina invenio apud Graecos auctores antiquiora, Megalium, Mendesium, Metopium, Oenanthinum, Erotinum, Rhodium, Amaracinum, Cyprinum, quorum Plinius meminit; & alia postea, quae apud Reges Parthos asserit comparari solita, ut Regale, idcirco nuncupatum; Susinum, a patria, & Nardinum, quod & Foliatum dictum fuisse, alterum Spicatum, quod idem Nardi Pisticae preciosi legitur in Evangelio. Testatur Dioscorides in oleo Iasmino, haec preciosa, tam unguenta, quam olea, non in balneis solum usurpari solita, sed apud Persas inter epulandum quoque dari odoris gratia: quem morem fusc prosequitur Athenaeus in libro Dipnosophistarum quintodecimo, & ante ipsum ex nostris Valerius Maximus Libro II. titulo unguenti, coronarumque in convivio dandarum, secundis mensis. Emanasse id (inquit) a Parthis, quorum deliciarum plenae sunt historiae: ac Medos, & Syros, ac diu Spartanos, ac Ionas eo ritu convivari consuevisse. Donabantur autem inter bellaria discumbentes tum coronis capiti impositis ex viridantibus herbis, fragrantibusque flosculis contextis, Leucoio, Baccare, Helichryso, Hyacintho, Narcisso, Anemone, & coronariis eiusmodi vel pluribus his, vel singulis. Tum unguentis id genus suavissimis, pre-

ciosissimisque capite, ac facie praesertim per pueros inunctis, nec solum ad odorem, & gratiam conciliandam dicit Athenaeus; verum etiam ut sensus exscitarentur suavitate, ac puriores, sanioresque post dapes efficerentur. Coronarum ritum legimus, & apud Romanos inter apophoreta in conviviis: unguentorum vero solum in balneis; quae primum in alabastris, gutisque aureis, vel etiam corneis pueri anteferebant in balneum: mox ob luxum, quem diximus principum, in tantam venere copiam, ut usus eorum ad vulgares quoque defluerit, quod serio arguit Iuvenalis:

Maecbis foliata parantur.

Porro ad cutim detergendam erant strigiles, & smegmata, quae graece dicebant, varia, moris (ut legitur apud Danielelem) antiquissimi in balneis. *Adferre ad me*, dixit Susanna puellis, *oleum & Smegmata, ut laver*, quorum varia erat materia. Alia ex farinis, quae erant in stuphis familiaria: alia liquida, alia concreta, ac solida, ut sapo. Ad sudores autem cohibendos, & conciliandam a balneo gratiam, quaedam siccis constabant odoribus, quae (ut Plinius aliquando meminit) *diapasmata* dicebantur, quasi *conspersoria*, Cyprini pulveris, instar, quo hodie utimur odoratissimi: de quo ad ebriam, putidamque Fescenniam, alludit Martialis 1. Epigrammatum, eo carmine.

Quid? quod olet gravius mistum diapasmate virus.

Vt redeamus ergo ad cameras, Apodyterium erat principium, & finis in balneo. Principium quidem; nam ibi primum se exuebant, ac vestes deponebant, deputatis ibi capfariis, vel propriis pueris, qui eas
fer-

servarent. Ad vitanda autem vestium, ac aliorum utensilium furta, lege erat cautum, ut balnearii fures morte multarentur. Quae antiquissima fuit promulgatio, ac singulare de ea exstat problema apud Aristotelem Sect. 29. Cur qui ex balneis furatus esset, aut ex palæstra, aut ex foro, aut ex eiusmodi loco publico, gravius puniretur? vel quia impudentiores (inquit) sint; vel quia nulla diligentia a publicis furibus cavere possumus: & quia gravatum furtum turpi contumelia, ut cogantur domini inde nudi discedere, ac ludibrio fore videntibus. Idem vero Apodyterium finis erat in balneo: eodem nimirum revertentes, ubi ante balnearum vestimenta consignassent. Idemque ex Galeni verbis plane intelligitur X. Methodi: hic enim dum cunctarentur, ac tergerentur, corpus adhuc per sudorem innoxie, ac citra refrigerationem vacuabatur, ac in naturalem redibat mediocritatem. Porro vana quorundam controversia est, ponere Avicennam tres casas (ita enim interpretantur) in balneo, easque longe aliter dispositas, quam diximus. Cui enim dubium, non fuisse balneas uno stylo ubique, neque uno ordine? Desiisse tamen pariter apud Arabes hunc ritum, testatur Averroes in Canticis, ac non mirum imperfectas tum eos habuisse balneas. Neque in antiquissimis exemplis ea distinctio quaerenda est: quando Hippocratis aetate non adeo rite balnea parabantur, quod & ipse innuit 3. de ratione victus in morbis acutis. Neque in privatis multo minus, quas Galenus idcirco aliquando perinde damnat ac incommodas.

HENRICI NORIS

IN PISANVM

LACONICVM SIVE SVDATIONEM

OBSERVATIONES

Quas edidit in Dissert. IV. in Pisana Cenotaphia.

Raeter templa, publicas etiam balneas, durante luctu, claudi iusserunt: BALNEISQVE PVBLICIS *clausis*. Cum veteres ad valetudinem primum, dein ad delicias lavarentur, non modo Romae, verum etiam in coloniis ceterisque oppidis balneae publicae visebantur, quarum aliquas Caesares, vel ditissimi civium gratuitas populo exstruebant, cum aliae essent meritoriae. Romae quidem Diocletiani, Severi, aliorumque Thermae etiamnum visuntur, quas inter Diocletianae ob magnitudinem oppidi instar sunt. Balnearum in coloniis tituli prostant apud Gruterum pag. 180. & seq. pag. 376. 5. 494. 5. Pisanae in Caiano Cenotaphio laudantur. Harum ruinae adhuc Pisis visuntur ad portam Lucensem, ex quibus vasta earumdem moles intelligitur; praesertim cum in vicinis hortis illarum fundamenta admirabilis artificii, turrim maioris Basilicae usque ducantur. Haec quidem subtus terram latent; verum unicum balnearum Hypocauston adhuc integrum superest, quod olim Franciscus Robortellus, litigiis, contra celeberrimos suae aetatis scriptores ultro susceptis, famosus; ac postea Franciscus Maria Ceffinius Equestris Ordinis vir, ac in Academia Pisana princeps

ceps Iuris Professor vespertinus, literarum eruditione ac morum elegantia domi forisque celebratus, datis ad viros doctissimos literis, descripserunt, quas Ioannes Rhodius magnae vir lectionis, suis in Scribonium Largum commentariis inseruit. Porro Hypocauston octogona forma constructum visitur, altum pedes Romanos XXXI. ac dimidium: longum vero P. XXXIV. itidem cum dimidio. Tubuli intra parietem surgunt, per quos igneus vapor e praefurnio receptus, parietem circumquaque calefaciens, sursum ad hemisphaerium ascendebat. Loculamenta in modum statuariae thecae intra parietem interiorem a pavimento surgentia visuntur, in quibus consistentes sudabant. Hemisphaerium in summitate rotundam fenestram habet, quae aereo clypeo catena suspensa, obstruebatur. Cuius rei causam aperit Vitruvius lib. 5. *Mediumque, inquit, lumen in hemisphaerio relinquatur, ex eoque clypeum aeneum catenis pendeat, per cuius reductiones & demissiones perficietur sudationis temperatura.* Plinius lib. 2. Epist. 17. Laurentinum suum describens, ait: *Applicatum est cubiculo Hypocaustum perexiguum, quod angusta fenestra superpositum calorem, ut ratio exigit, aut effundit, aut retinet.* In medio vero fornicis ea fenestra aperiiebatur, ut aequaliter in Hypocausto calor temperaretur, nec cuilibet vento directe exposita esset. In inferiori autem curvatura hemisphaerii octo fenestrae, & quidem quadratae panduntur, aequaliter in gyrum dispositae, eaeque sesquipedales. Robortellus putavit hasce etiam fenestras aeneis clypeis tectas fuisse ad vim caloris temperandam. Verum orbicularum in fastigio foramen id commode praestabat, nec tot fenestrae eum in usum multiplicandae erant. Rectius Eques Cessinius ad ornatum easdem factas censuit; nempe ut specularibus convestitae, calorem retinerent, ac maiorem lucem admitterent. Addit tamen eas-

easdem a vetustis scriptoribus omnino praetermissas, suamque de iisdem opinionem *doctiorum coniecturis* remittere. Hanc sane eruditissimi atque amicissimi viri sententiam non equidem uti doctior, sed tanquam curiosior paucis firmabo. Balneas antiquitus obscuras fuisse testatur Seneca Epist. 86. scribens de balneo Scipionis Africani: *Balneolum angustum, tenebricosum ex consuetudine antiqua. Non videbatur maioribus nostris caldum, nisi obscurum.* At posteriori aetate cum universa Romae lux occupasset, intra balneas etiam admissus est. Hinc fenestrae ac specularia in eisdem ad aedificii pulchritudinem multiplicata. Audiatur iterum Seneca: *In hoc balneo Scipionis minimae sunt rimae magis, quam fenestrae, muro lapideo exsectae, ut sine iniuria munimenti lumen admitterent. At nunc blattaria vocant balnea, si quae non ita aptata sunt, ut totius diei solem fenestris amplissimis recipiant, nisi & lavantur, simul & colorantur, nisi ex solio agros & maria prospiciant.* Hinc non tantum Baptisterium describit, in quo lavabantur, sed etiam Hypocauston, in quo & sudabant, & ungebantur; unde laudato Plinio idem dicitur *unquarium Hypocauston*. At fenestrae, quas Seneca appellat, non erant circa fornicem, sed paullo supra pavementum aperiiebantur, cum e solio maria atque agri prospicerentur. Statius tamen Lib. I. Sylvarum describens balneum Etrusci, fenestras in superiori concameratione sitas, non obscure indicat, scribens:

*Multus ubique dies, radiis ubi culmina totis
Perforat, atque alio Sol improbus uritur aestu.*

Hic loquitur de Hypocausto, dum igneo aestu solem uri dicit; illis vero verbis *multus ubique dies*; fenestras in gyrum circumquaque dispositas innuit, per quas Sol toto die in balneariam cellam admitte-

tebatur. Martialis Lib. VI. Epigr. 42. easdem Etrusci balneas describens, ait:

*Lux ipsa est tibi longior, diesque
Nullo tardius a loco recedit.*

Quod Solis radii per aliquas fenestrarum quacumque hora diei in balneum admittebantur, seu uti dicebat de Balneis Seneca, *totius diei solem fenestris recipiebant*. Dum vero Statius scribit a Sole *culmina totis radiis perforata*, easdem fenestras in curvatura hemisphaerii, uti in Pisano Laconico apparent, fuisse aperte significat. Sane sequiori aetate sub imperio Caesarum balneae obscuriores contemptui erant. Hinc Martialis tenebricosas Grylli cuiuspiam balneas irridet Lib. I. Epigr. 60.

Redde Lupi nobis, tenebrosaque balnea Grylli.

Et rursus Lib. III. Epigr. 14. de Selio ubique se lavante, ut ubique ad coenam invitaretur, scribit:

*Nec Fortunati spernit, nec balnea Fausti,
Nec Grylli tenebras, Aeoliamque Lupi.*

Seneca laudatus: *Quantae nunc, inquit, aliqui rusticitatis damnant Scipionem, quod non in Caldarium suum latis specularibus diem admiserit? quod non in multa luce decoqueretur*. Hinc colligo Pisanas thermas post Augusti imperium exstructas, & si coniecturae indulgere liceat, Antonino Pio imperante. Nam plurium lapidum fragmenta in exteriori parte maioris Basilicae visuntur, eiusdem Principis nomine inscripta, quae ex thermarum ruinis illuc deportata suspicor, quod nulla alia vetustiora monumenta Pisis supersint. Cum doctissimus Cessinius Pisa-

num Laconicum perlustraret, a vicino pistore farmentis ac virgultorum fascibus oppletum locum offendit; Aedilibus indignatus, qui unicum veterum Pisarum aedificium, virorum illustrium scriptis commendatum, vilibus adeo usibus deputassent. Verum in praesentia asinorum stabulum evasit: tanta rerum vetustarum incuria cives manet. Ita summa imis longa dies miscuit, ut gratuitum Pisanae Coloniae Balneum nostra aetate in meritorium rudentium animalium stabulum versum, vix prae foetore, venerandae antiquitatis studiosorum aspectum admittat. Pisani Hypocausti figuram exhibeo.

Hic Norisus exhibet interiorem Laconici formam, cuius alt. palm. Rom. XXXI. cum dimidio: long. Palm. XXXIV. cum dimidio. A.

Loculamenta in quibus homines ad sudandum consistebant.

B. Fornix. C. Fenestrae quadratae. D. Fastigium subdivale & apertum, ex quo clypeus dependebat.

Ceterum, ut ad intermissam narrationem revertar, Thermae publicae Pisis, tempore iustitii, clausae fuerunt; neque enim decebat, homines sordidas ac squalentes vestes indutos, interiores corporis maculas lavacris eluere. Caius Caesar, Drusilla sorore, teste Suetonio Cap. 24. defuncta, *iustitium indixit: in quo risisse, lavisse, coenasse cum parentibus, aut coniuge, liberisque, capitale fuit*; ut universis non modo balneis publicis, verum etiam privatis interdictum fuerit. Mortuo Constantino, Eusebius Lib. IV. Cap. 69. de vita eiusdem scribit: *Balnea & fora rerum venalium clausa*. Nullus ignorat in balneis odoratis unguentis corpora perungi solita, quae inter lugubria cessabant. Regum II. 14. *Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum.* Praeterea Esther

Esther 14. 2. *Cumque deposuisset vestes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro unguentis variis cinere & stercore implevit caput, & corpus suum humiliavit ieiuniis.* Quod vero Hebraei cum moesti ac lugentes ieiunabant, unguentis abstinebant, Martialis Lib. IV. Epigr. 4. eosdem inter pessime olentia referens, ait:

*Quod ieiunia Sabbatariorum:
Moestorum quod anbelitus reorum.*

Huc revoco illa Plinii ex Lib. XIII. Cap. 13. *Aquilae certe ac signa pulverulenta illa & custodiis horrida, unguntur festis diebus, ut maiori laetitia dies festi celebrarentur.*

Non solum templa ac balneas, verum etiam & tabernas occludi iusserunt: ET TABERNIS OMNIBUS CLAUSIS. Tabernas in signum publici moeroris claudere Romani iam inde a primis saeculis conditae urbis consueverunt. Cum Sabini Consulem ac legiones intra castra obsiderent, L. Quintius Dictator, *iustitium*, inquit Livius Lib. III. *edicit; claudi tabernas tota Vrbe iubet.* Cum primum intellexere legiones ad furcas Caudinas sub iugum a Samnitibus missas, *extemplo, sine ulla publica auctoritate, concessus in omnem formam luctus est. Tabernae circa forum clausae, iustitiumque in foro sua sponte coeptum prius quam indictum; laticlavi, annuli aurei positi; ex eodem lib. IX.* Cum caesi Postumii Consulis, ac fugatarum legionum nuntium accepissent, tabernas occlusere. Verum Senatus iniunxit Aedilibus, *ut Urbem circumirent, aperirique tabernas, & moestitiae speciem publice urbi demi iuberent.* Idem Lib. XXIII Cum Caligula ob mortem sororis Drusillae iustitium indixisset, auctor est Philo in libro de legatione ad Ca-
ium, *Alexandriae officinas propter luctum in morte Dru-*

fillae clausas fuisse. Hinc Pisani publicae moestitiae speciem in acerba Caii morte ostensuri, tabernas omnes occluserunt.

Haëtenus vir summus Henricus Norisius. Inter edita opera Hieronymi Mercurialis Medici ac Philosophi praestantissimi, & in Pisano Atheneo Medicinae loco supraordinario Professoris celeberrimi, exstat eiusdem Tractatus de Balneis Pisanis luculentissimus; verum quae in eo adnotat non ad Pisanum Laconicum, sed ad alia Pisanorum Balnea saluberrima, a Pisarum urbe longe distantia pertinent, quae quidem Cap. IV. enumerat, & diligenter describit; quare de natura aquarum, eorundem commodis, utilitate ac salubritate accuratam tractationem praeclaris Medicis nostri temporis relinquo: quandoquidem meus Optimus ac Providentissimus Princeps FRANCISCUS III. Lotharingiae & Barri Dux, Rex Hierusalem, Etruriae Magnus Dux, publici boni commodique studiosissimus, sublato superiorum temporum squalore, incuria ac negligentia, ac praesertim ex illis, quae ad radices Montis S. Iuliani exstructa sunt, in pristinam dignitatem, utilitatemque ea restitui & ampliari mandavit.

.VII.56

ANT. FRANCISCI GORI

I N P I S A N V M

LACONICVM SIVE SVDATORIVM

O B S E R V A T I O N E S

A D I E C T A S Y L L O G E

ANTIQUARVM INSCRIPTIONVM BALNEARIVM

C V M N O T I S.

I.

LACONICI in antiquis Inscriptionibus, quae in lucem haëtenus prodire, nullam mentionem factam reperio; sed neque etiam in vetustis scriptis marmoribus Pisatorum; quamquam Pisis prope portam, quam a proxima urbe, *Lucensem* vocitant, exstet ad haec usque tempora integrum eleganti opere exstructum LACONICVM, quo antiqui Pisani usi sunt. Quum enim Laconicum (quod Graeci, & ex his Latini veteres *Hypocaustum*, & *Caldarium* dixere, quo nomine Scipionis Laconicum vocat Seneca) universum Balineorum aedificium in plures partes dispositum complectatur; idcirco antiqua marmora litteris exarata dum ipsa Balinea, seu Balnea nominant, de reliquis partibus, quibus constant, expressam mentionem non faciunt; quod & insignia Pisatorum monumenta, quae immortalis Norisius *Cenotaphia* adpellavit, non obscure declarant; nam in his generica adpellatione Pisana publica Bal-

nea

nea laudantur, quae Pisanorum Colonia ac Respublica, fatis erepto Caio Augusti filio, in signum publici luctus claudi mandavit; ita enim in altero ex his scriptum legimus: CVNCTOS VESTE MVTATA · TEMPLISQVE · DEORVM · IMMORTALIVM · BALINEISQVE · PVBLICIS ET · TABERNIS · OMNIBVS · CLAVIS · CONVICTIBVS · SE · SE · APSTINERE · Patet igitur ex his celeberrimis Tabulis marmoreis, quas emendatiores edidi in Parte II. huius Operis post pag. 10. Augusto imperium Romanum moderante, publica Pisanorum Balnea exstructa iam fuisse, eaque in publico luctu, non secus ac templa Deorum, ac tabernas, clausa fuisse; quare liceat mihi magno Norisio eiusque coniecturis non adquiescere, qui, ut supra scriptum legimus, colligit, *Pisanas thermas post Augusti imperium exstructas*, & ut coniecit, *Antonino Pio imperante*. Ea vero, quae idem Norisius memorat, antiquorum marmorum fragmenta (a me iam edita in Parte II. huius Operis pag. 12.) quae in exteriori parte maioris Basilicae adhuc visuntur, quamvis eiusdem Principis nomen scriptum palmaribus fere litteris praeferant, alia aedificia indicare promptius crediderim, nempe templum aliquod nomini maiestatique eiusdem Antonini Pii optimi Principis, seu verius Hadriani, a Pisanis dedicatum: Si qui vero sunt, qui cum Norisio censeant ea marmorum fragmenta ex Thermarum ruinis illuc deportata; subspicari liceat potius ea innuere eiusdem Principis beneficentia easdem Thermas in pristinam elegantiam ac dignitatem a Pisanis restitutas fuisse, quam eo imperante exstructas. Laconici quidem structura, cui dumtaxat edax tempus pepercit, eam, quae Augusti aetate viguit optimam Architecturae rationem scitissimamque elegantiam & dignitatem praefert; nec facile quicquam alibi in hoc genere inveniri posse perfectius, qui illud viderint, affirmabunt.

II. Iustae Norisii querelae, quod tam vetustum, tamque insigne, totoque orbe percelebre Pisanorum Coloniae aedificium, civium incuria vilibus usibus deputatum, tempestate sua in asinorum stabulum evasisset, tanti ponderis fuere, ut Cosmus III. Magnus Dux Etruriae in pristinam dignitatem ac splendorem restituendum mandarit anno MDCXCIII. quod testantur iam a me editae marmoreae Tabulae in Par. II. pag. 3. & 4. quae expositae sunt in exteriore eiusdem Laconici facie, quae ea occasione exstructa est, ut ostendit Tab. I. pag. 240. a me edita, & huic Commentario adsignata. Exteriores alteram Laconici faciem, quam ipsum Laconicum praeferebat, anno MDCLV. aeri incisam exhibuit V. C. Ioannes Rhodius in praelaudato Opere suo pag. 117. quo schemate discimus cum eodem Laconico coniunctas fuisse reliquas Balneorum Pisanorum partes, quorum ruinas, ac rudera idem Rhodius in adlato schemate suo littera A. designat.

III. Quae fuerit antiqui Laconici interior structura, & quae forma, ex hoc nunc primum in lucem prolato exemplo peraccurate discere possumus, in quo quidem multum peccat schema a Rhodio & Norisio adlatum. De cultu vero audiendus est Vitruvius, qui de eo haec diligentissime observat, Lib. VII. Cap. X. ubi agit de coloribus, qui arte fiunt: *Namque (inquit) aedificatur locus, uti LACONICVM, & expolitur marmore subtiliter, & laevigatur: ante id fornacula habens in LACONICVM nares; & eius praefurnium magna diligentia comprimitur, ne flamma extra dissipetur.* Hinc igitur colligimus Laconici tum parietes, tum camerae curvaturam tectorio opere marmoris pulvere commixto, perpoliri ac laevigari consuevisse. Ostium, quo ad subterranea praefurnia patebat aditus, exhibet Tab. II. a me adlata. Praefurniorum nares ignis vaporem emittebant per

tubulos, quorum orificium ad foliorum planitiem pertingebat in cellulis in hemicycli formam exstructis, in quibus stantes homines sudorem emittebant. Horum his verbis meminit Annaeus Seneca Epist. XC. *Quaedam nostra demum prodiisse memoria scimus: ut suspensuras balneorum, & impressos parietibus tubos, per quos circumfunderetur calor, qui ima simul & summa foveret aequaliter.* Extrema horum tuborum capita ex aere in Museis aliquot Florentinis conspexi; quod vero exstat in Museo Mediceo sensim in acumen desinens, in cuius medio orificium est, litteris in orbe scriptis, ad Caldaria Antonini Caracallae ex eius adscripto nomine pertinere conieci. Neque absurdum videtur in splendidioribus Laconicis ex aere saltem in summitate tubulos fabrefactos fuisse; quamvis Rhodius, qui eorundem tubulorum iconismum adfert pag. 103. plumbeos fuisse doceat, eosque frequentes, & forma quadratos inveniri, quales sua tempestate ostendit Laconicum aedi S. Caeciliae contiguum, in quo sub Clemente VIII. summo Pontifice corpus eius fuit repertum.

IV. Quod adtinet ad formam ac figuram Laconici, eam diligenter exponit Robortellus. Ea siquidem frequentius rotunda, & interdum octogona fuit; quam prisci Christi Fideles in sacris quoque Baptistteriis construendis servarunt. Laconici fabrica superne in hemisphaerium erat concamerata, sive testudinata; ad quod vapores, qui per alveolos ascendebant, communi concursu ferebantur; exhibant vero si aheneus clypeus ex ipso hemisphaerii lumine reduceretur: quod perspicue ostendit Vitruvius Lib. V. Cap. X. ubi de Balnearum dispositionibus & partibus pertractat; LACONICVM, *sudationesque sunt coniungendae Tepidario: eaeque quam latae fuerint, tantam altitudinem habeant ad imam curvaturam hemisphaerii; mediumque lumen in hemisphaerio*

relinquatur, ex eoque clypeum aeneum pendeat; per cuius reductiones & demissiones perficietur sudationis temperatura: ipsumque ad circinum fieri oportere videtur, ut aequaliter a medio flammae vaporisque vis per curvaturae rotundationes pervagetur. Pisanum Laconicum medium lumen in hemisphaerio habuisse ad circinum factum, quod clypeo demisso obstrueretur, vel reducto ad temperaturam aperiretur, Tabulae II. & III. a me adlatae ostendunt. Fuisse tamen Laconica quaedam apud veteres sine clypeo, qualia Philander in Thermis Antonini Caracallae observavit, cuius iconem exhibet, & ex eo repetit Bernardinus Baldius Vrbinas Guastallae Abbas in suo Lexico Vitruviano in v. LACONICVM.

V. Praeter rotundum lumen in umbilico hemisphaerii relictum, Pisanum Hypocauston habet alia quaedam minora & crebra lumina fere sesquipedalia circa illud per curvaturam, & sub his alia quaedam disposita. Robortellus credit ea quoque pro sudationum temperatura aereo operculo contegi consuevisse; ita tamen, ut ab una parte, quae ad hemisphaerii summitem vergit, exitus pateret vaporibus. Eques Cessinius eas octo fenestras ad ornatum factas esse censuit, nempe ut specularibus convestitae calorem retinerent, ac maiorem lucem admitterent. Hanc opinionem, quam ipse levi digito adtingit, liceat mihi aliis exemplis, & veterum Scriptorum auctoritatibus confirmare, & eam, quam Robortellus adfert, omnino reiicere. Hanc quoque reiecit Norisius; quum enim orbiculatum in fastigio foramen, sive fenestra maior, quae aereo clypeo catena suspensa obstruebatur, huiusmodi beneficium praestaret, facile adparet, reliquas fenestras minores non aereis tabulis, sed specularibus clausas fuisse. Antiqui specularibus, a lapide speculari natura translucido ita dictis, usi sunt, quos nos Itali *scagliola*

la dicimus, qui idem praestabant quod nunc vitra, sive orbicularia, sive quadrata in fenestrarum usum. Lipsius ad Senecae Epist. XC. adnotat olim speculares lapides in Hispania, Cypro, Cappadocia, & Africa crebros fuisse; sua vero tempestate nescire num in notitia sint, vix in usu, quum olim frequentes esset; non enim coenationes tantum aut cubicula eo lapide veteres illustrabant; sed totas porticus, pomaria, hortos atque etiam BALNEA. Sed non paucis in locis Etruriae, praesertim vero Volaterrano in agro optimi lapides speculares maxime pellucidi innascuntur, quos non semel diligenter observavi.

VI. Artifices, qui huiusmodi specularia fenestris aptabant, SPECLARII sive SPECVLARII dicebantur, quorum non raro in antiquis inscriptionibus mentio occurrit, ut in lapide Musei Suburbani Strozii, qui haec habet:

C · P	O · M	P · O	N · I	V · S
A · P	O · L	L · O	N · I	V · S
S · P · E · C · L · A · R ·	V ·	A ·	X · L · V	

Hos SPECLARIOS opifices Romae Collegium, quemadmodum & reliquos artifices, habuisse, docet antiquum saxum a me inter Doniana editum Class. IX. num. 36. quod haec habet.

M · O · G · V · L · N · I · O ·	F · E · R · O · C · I
A · E · D · I · T · V · O ·	A · E · D · I · S ·
C · O · L · L · E · G · I · V · M	
S · P · E · C · L · A · R · I · O · R · V · M	
P · A · T · R · O · N · O ·	O · P · T · I · M · O ·
D ·	D ·

Hunc ipsum singularem lapidem ex Donianis adfert Vir Praeclarissimus Muratorius in suo The-
sau-

sauro Tom. I. Class. VII. pag. DCCIX. n. 6. qui adnotat in l. *Artifices C. de Excusationibus Artificum*, quod inter alios recensentur *Specularii*.

VII. Quod vero antiqui specularia fenestris aptaverint, ex hoc Senecae loco Lib. de Providentia Cap. IV. colligi potest: *Fugite delicias, fugite enervatam felicitatem, qua animi permadescunt, nisi aliquid intervenit, quod humanae sortis admoneat, velut perpetua ebrietate sopiti. Quem SPECVLARIA semper ab adflatu vindicarunt, cuius pedes inter fomenta subinde mutata tepuerunt; cuius coenationes subditus & parietibus circumfusus calor temperavit, hunc levis aura non sine periculo stringet.* Sed propius ad rem nostram haec idem Seneca Epist. XC. *Quaedam nostra demum prodiisse memoria scimus; ut SPECVLARIORVM usum, perlucente testa, clarum transmittentibus lumen: ut suspensuras BALNEORVM & impressos parietibus tubos, per quos circumfunderetur calor, qui ima simul & summa foveret aequaliter.* Olim Balnea, Caldaria sive Sudatoria obscura fuisse, & gregali tectorio inducta, memorat idem Philosophus in Epist. LXXXVI. quibus, ut ipse observat, contenti fuere Cato, aut Fabius Maximus, aut e Corneliis aliquis; postmodum vero Romani deliciis & luxu marcescentes, balneis multo sole impletis, ac bene luminosis adflescere, mirumque in modum gaudere coeperunt. *Nilil (inquit) mihi videtur, iam interesse, ardeat BALNEVM, an caleat. Quantae nunc aliqui rusticitatis damnant Scipionem, quod non in CALDARIVM suum LATIS SPECVLARIBVS diem admiserat? quod non in multa luce decoquebatur, & expectabat, ut in Balneo concoqueret?* His igitur fretus veterum Scriptorum testimoniis, reiiciendam esse censeo Robortelli opinionem, qui ea quae visuntur in Pisano Laconico minora lumina, censet aereis operculis contacta fuisse. Probabilius igitur videtur tum miaora in hemisphae-

ior lumina , tum fenestellas specularibus ita ornari consuevisse , ut luminosum redderent Laconicum , quae ad augendum servandum temperandumque calorem facile obduci ac reduci que possent ; quod subindicat Plinius Caecilius Secundus Lib. II. Epist. XVII. *Adplicitum est cubiculo HYPOCAVSTVM per exiguum , quod angusta fenestra suppositum calorem , ut ratio exegit , aut effundit , aut retinet . Et paullo superius in laudata Epistola , ex qua usus colligitur SPECVLARIORVM in aliis cum domorum tum villarum aedificiis , ut in sua in Laurentino agro . In hac heliocaminus quidem , alia xystum , alia mare , utraque solem : cubiculum autem valvis , cryptoporticum fenestra prospicit : qua mare contra parietem medium zotheca perquameleganter recedit , quae SPECVLARIBVS & velis obductis reductisque modo adiicitur cubiculo , modo aufertur .*

VIII. Desciscentibus a prisca patrum parsimonia morumque severitate Romanis , prolata toto terrarum orbe imperii maiestate , in eum luxum prolapsi sunt , praecipue imperante Nerone , ut & privati cum Romae in suis aedibus , tum in villis Balnea cum suis omnibus partibus , & aedificiis haberint ; quam rem idem Plinius exemplo suo , ubi villam suam in Laurentino describit , Lib. II. Epist. XVII. aperte ostendit : *Ex alio latere cubiculum est politissimum ; deinde vel cubiculum grande , vel modica coenatio , quae plurimo Sole , plurimo mari lucet . Post hanc cubiculum cum procoetone , altitudine aestivum , munitis hibernum : est enim subductum omnibus ventis . Huic cubiculo aliud , & procoeton communi pariete iunguntur . Inde BALINEI , cella frigidaria spatiosa & effusa , cuius in contrariis parietibus duo baptisteria , velut eiecta , sinuantur , abunde capacia si innare in proximo cogites . Adiacet Vñctorium , HYPOCAVSTVM , adiacet propnigeon balinei : mox duae cellae magis eleganter*

gantes, quam sumtuosae: cohaeret calida piscina mirifice, ex qua natantes mare adspiciunt. Nec procul Sphaeristerium, quod calidissimo soli, inclinato iam die, occurrit. De antiquorum Balneis, si quis post Baccium multa notatu digna legere cupit, adeat Ioannis Antonii Panthei Veronensis Confabulationes de Thermis Caldarianis, quae sunt in Veronensi agro.

IX. Haec eo adtuli consilio, ut hinc coniiciamus cum Pisano Laconico singulas Balneorum partes, quas Robortellus & Andreas Baccius expendunt, fuisse coniunctas. Sed quam immaniter creverit Balneorum lux, his, qui Senecae Epistolam ad Lucillum LXXXVI. legere voluerint, perspicue patebit. LACONICVM vero huius generis Balneum dictum est a Laconibus, quod ex Asiaticis, ut Baccius observat, hi omnium primi consueverint nudi, oleo pulvereque conspersi, in luctam descendere, ac postea lavari; quum antea ad ludos Olympicos, lintheo subcincti amictu ac fibula, descenderent, a quibus aliae postea nationes id institutum accepere. Id tangit Martialis, qui laudat & describit Etrusci Thermas omni luxu & elegantia splendidissimas Lib. VI. Epigr. XLII.

*Ritus, si placeant tibi, LACONVM,
Contentus potes arido vapore,
Cruda Virgine, Martiaque mergi.*

Cum Balneis coniuncta erant gymnasia scholae ac palaestrae; in his enim communia erant cum animi tum corporis studia & exercitamenta, quae ad balnea praeparatoria censebantur, quod & laudatus Martialis indicat Lib. VII. Epigr. XXXI. ad Atticum:

*Non pila, non follis, nec te paganica Thermis
Praeparat, aut nudi stipitis ictus habes:*
Vc

*Vera nec iniecto caeromate brachia tendis;
Non harpasta manu pulverulenta rapis.*

Hae veterum tum animi tum corporis exercitia, quantum opis conferrent ad tuendam sanitatem ostendit praelaudatus Baccius: nostris vero temporibus, in quibus inertia & turpe otium quammaxime vigent, sedentes cives tabellas, trochos, fritillos, aleas tractant. Priscorum Italorum, quae a teneris unguiculis fuerint exercitia, quae in armis gloria, in Turno ostendit Virgilius Aeneid. Lib. IX. vers. 603.

*Durum ab stirpe genus: natos ad flumina primum
Deferimus, saevoque gelu duramus & undis.
Venatu invigilant pueri, silvasque fatigant:
Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.
At patiens operum parvosque adsueta iuventus,
Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
Omne aevom ferro teritur, versaque iuvençum
Terga fatigamus hasta: nec tarda senectus
Debilitat vires animi, mutatque vigorem.
Canitiem galea premimus; semperque recenteis
Comportare iuvat praedas, & vivere raptò.
Vobis picta croco & fulgenti murice vestis,
Desidia cordi; iuvat indulgere choreis:
Et tunicae manicas, & habent redimicula mitrae.
O vere Phrygiae, neque enim Phryges. —————*

X. In meo Commentario ad Inscriptiones antiquas Donianas adtuli in Tab. IX. pag. 143. non paucas Gemmas, quas *Balneares* adpellavi, quod in his non solum vasa, & instrumenta ad Balneorum usus, verum & imagines palaestrarum, unctorum, balneatorum, feminarum in balneis sedentium, discobulorum spectentur, & in fronte Praefationis pag. IX. Halteristas armatos plumbeis massis
in

in manibus primus exhibui, de quibus ibi sermo pag. XCV. Eas vero Gemmas explicavi a pag. CI. ad CVI. Nunc vero in mentem venit in studioforum venerandae Vetustatis gratiam praecipuos aliquot congerere antiquos lapides balnearios, quorum eruditio- nis luce multa, quae ad Balnea antiquorum illustran- da pertinent, colligi possunt. Primum occurrit sepul- cralis ille titulus, inventus in Sepulcro sive Colum- bario Libertorum ac Servorum Liviae Augustae & Caesarum, quem adtuli, & explicavi pag. 128. num. LXXXIV. sed alio ad rem Senecae loco inspecto lubet hunc secundis curis illustrare. Ita se habet:

A N T E R O S	.....
L I V I A E	.....
C O L O R A T O R	.....

Iam adnotavi COLORATORES apud veteres, Medicorum quoddam genus fuisse, qui Aliptarum, & Iatraliptarum sub censu forsitan fuere; quorum ars in eo erat, ut in hominum & feminarum cor- pore vires, florem, venustatem sanitatemque qui- busdam unctionibus, aliisve medicamentis tempe- stive sciteque datis, inducerent, servarentque. Id, ut aiebam, confirmat notatu dignus apud Senecam, locus in Epist. LXXXVI. ad Lucillum, in qua de Bal- neorum luxu & splendore pertractat, quamvis ad so- lis effectum in Balneis valde luminosis aliqui trahere possint; tamen lubet adnotare, quia verbum *colorari* nunc primum apud veteres Scriptores observo. *At nunc blattaria vocant Balnea, si qua non ita aptata sunt, ut totius diei solem fenestris amplissimis recipiant; nisi lavantur simul & COLORANTVR; nisi ex folio agros & maria prospiciunt. Itaque, quae concursum &*
ad-

admirationem habuerant, quum dedicarentur, haec in antiquorum numerum reiciuntur, quum aliquid novi luxuria commenta est, quo ipsa se obrueret. Quod vero coloratio ad medicinam pertineret, argui ex hoc etiam Ciceronis loco potest in Oratore: Ipsa se postea (oratio) COLORAT, & roborat. Colorationes vero ex insolatione potissimum pendebant; quare haud absurdum mihi videtur, hoc officium COLORATORIS ad Iatraliptas, sive Aliptas, qui in balneis medicam artem suam exercebant, traducere.

XI. Cum Balneis coniunctae erant piscinae; nam post sudationes frigidis aquis refrigerari volebant; quod si cum ratione & consilio id non fieret, periculum mortis aliquando intercedebat, quod ex sequenti lapide Florentino, qui Florentiae exstat in Hortis Excell. Principum Corsiniorum colligi potest.

D	A	P	H	N	V	S	·	E	T												
C H R Y S E I S																					
L	A	C	O	N	I	S	·	L	I	B	E	R	T	I							
F	O	R	T	V	N	A	T	O	·	S	V	O	·	V	·	A	·	V	I	I	I
B	A	L	N	E	O	·	M	A	R	T	I	S	·	P	I	S	C	I	N	A	
P E R I T																					

Muratorius V. C. in Cl. VI. sui Thesauri n. 5. pag. CDXC. fragmentum marmoris adfert, quod Balneis coniunctas fuisse piscinas docet; at in Florentino a me adlato adnotare lubet, Balnea ornari solita simulacris statuisque Deorum, a quibus denominacionem ea accipiebant, uti ex hoc, BALNEO MARTIS, colligimus.

Piscinae etiam ad tutelam Sepulcrorum constitutae leguntur auctoritate sequentis marmoris, quod

quod exhibeo ex Schedis V. C. Bonarrotii Senatoris, qui accuratius exscripsit quam Fabrettus Cap. III. pag. 223. num. 594. in quo ROSARIVM omisit in quarta linea.

fic

LICTORIAE. CHERVSAE. VIXIT. ANNIS. XV
MENSIBVS. VII. DIEBVS. V. FECER. L. VETVRIVS. PVDEN
VIR. ET. LARGIA. AVCTA. MATER. HVIC. MONIMENTO
CEDIT. ROSARIVM. CVM VINIOLA. SOLA. SVO. FINE. VINIAE
ET. E REGION. PISCINAE. ET. CANALIS. VSQVE. AD. ARIAM
ET. AREA. CVM EDIFICIS. ET. HORREO. ET. CISTERNAE. IN
SOLAR. ET. E REGION. EIVS. VSQVE. AT. AD. ARVNDINETVM. CVM ITIN
QVAE. SVN. DETERMINATA. ET COLLIGE. IVG

Sequens quoque inscriptio, quam profero ex Bonarrotianis Schedis, magis emendata quam apud eundem Fabrettum Cap. III. pag. 211. num. 533. id quod observabam confirmat; nimirum monumenta interdum cum balneis aliisque aedificiis fuisse coniuncta, ut facile ex eorum proventu annua parentalia defunctis parari & fieri possent.

T. FLAVIO. T. F. QVIR. FLAVIANO
AEDILI. QVAESTORI. DESIGNATO
MVNICIPIO. CAPENAE. FOEDERATO
T. FLAVIVS. AVG. LIB. MYTHVS. ET
FLAVIA. DIOGIS. PARENTES. FILIO PISSIMO
FECERVNT. ET. SIBI. ET. SVIS. LIBERTIS. LIBERTABVSQVE
VTRIVSQUE. SEXVS. POSTERISQVE. EORVM
CVM. BALINEO. ET. AEDIFICIS. QVAE. SVNT. IVNCTA
EX. VTRAQUE. PARTE. SECVS. VIAM. CVM. AQVAE
DVCTV. EX. FVND. CATVLENIANO. ET IVGERA
AGRI. CATVLENIANI. P. M. III. ITA. VTI. DEPALATVM. EST
H. M. H. N. S

Huiusmodi aedificia, ut conicio, designat marmor eximium & singulare, quod exstat in Museo March. Gaddiorum Florentiae, quod habes in Par. I. huius Operis pag. 459. num. 19. quod Ichno-graphiam eorundem aedificiorum ad sepulcri tuitionem ac tutelam spectantium exhibet, quam videat eruditus Lector. Gratuito munere ac beneficio Balnea interdum donabantur, & publico sumtu sine cuiusquam impensa praebebantur. Publicum Balneum, quod Hispellates concedebant, addito etiam hospitii iure & honore, memorat Plinius Secundus Lib. VIII. Epist. VIII. ad Romanum: *Balneum Hispellates, quibus illum locum Divus Augustus dono dedit, publice praebeant, praebeant & hospitium.* Frequens quoque in antiquis faxis mentio Balneorum, quae publice dabantur, hoc est publico sumtu, & quandoque etiam gratuito beneficio a privatis, qui lumina candelabra, lucernas, & oleum civium bono commodoque in iisdem Balneis ministrabant, vel testamento reliquebant, quod declarat marmor apud Tifernates a me editum in Par. II. pag. 339. & hoc ipsum in basi utrinque scripta ad Plebem Carpineae, quod adfert Fabrettus Cap. VI. pag. 486. n. 164.

C · C A E S I D I O
C · F · C R V · D E X T R O
E Q · C O H · V I I I · P R A E T
C O H · I · L I N G O N V M
E Q V I T A T · T R I B · M I L
L E G · I · I T A L I C A E

*Sex versus heic desperatae le-
ctionis.*

C V I V S · D E D I C A
T I O N E D E C V
R I O N I B V S V R
A V G · E T · P L E B I · V R B ·
E P V L A S · D E D I T
E T O L E V M I N B A
L I N E O P O P V L O
I T E M P L E B I
P A N E S E T V I N V M

Bal-

Balnea vetustate vel temporum iniuriis corrupta
ab optimis civibus suis impensis restituebantur, teste
hoc Novariensi marmore inter Doniana Cl. II. n. 31.

C VALERIVS C F CLAVD P ANSA FLAMEN
DIVORVM VESPASIAN TRAIANI HADRIANI P P BIS
TRIB COH VIII PR PROC AVG PROVINC BRITANNIAE
BALINEVM QVOD VI CONSVMP TVM FVERAT AMPLIATIS SOLO
ET OPERIBVS INTRA BIENNIVM PECVNIA SVA RESTITVIT ET DEDICAVIT
IN QVOD OPVS LEGATA QVOQVE REIP TESTAMENTO ALBV CIAE CANDIDAE
VXORIS SVAE HS CC CONSENSV ORDINIS AMPLIVS FROGAVIT

Ex aliis faxis colligimus Balinea, quum dedi-
carentur, divisiones, sportulas, panem & vinum in
publicae laetitiae argumentum gratis data fuisse;
quibus muneribus viri optime de civibus meriti sum-
mos honores, nempe bisellium, decurionatus orna-
menta, statuum aliaque honorifica consequabantur,
quod liquet ex sequenti marmore, quod vulgavit
Vir eximius Muratorius in suo Thesauro Cl. vi. pag.
CDLXXXIV. n. 3.

M · SENLIO CRISPINO C · V ·
OMNIBVS HONORIBVS IN R · P · FVNCTO
ORDO ET VNIVERSVS POPVLVS
OB MERITA ET LABORES EIVS
HONOREM BISELLIATVS
ET ORNAMENTA DEC V
RIONATVS GRATVITA OBTVLERVNT
QVOD OPERA THERMARVM AES
TIVALIVM VETVSTATE CORRVP
TA S · P · RESTITVIT EXORNAVIT
PORTICVS ETIAM CIRCVM
CINGERE ESCOLIMBVM A COLO
CONSTITVIT · STATVAM AMICI
DICANDAM ET MEMORIAM EIVS
PONENDAM CENSVERVNT
L · D · D · D ·

In prima linea forte M. SENTIO. Menda quoque cubare in linea 12. minime dubium est. A COLO. legendum videtur A SOLO. Quod vero ad ornatum ante Thermas porticus essent, inter alias multas, perspicue ostendit sequens inscriptio Vasionensis penes Fabretum Cap. IX. pag. 644. num. 378.

V A S I E N · V O C ·
C · S A P P I O · C · F I L · V O L
F L A V O
P R A E F E C T · I V L I E N S I V M · T R I B V N
M I L I T V M · L E G · X X I · R A P A C I S · P R A E F
A L A E · T H R A C V M · H E R C V L A N I A E · P R A E F
R I P A E · F L V M I N I S · E V P H R A T I S
Q V I · H S [xii] R E I · P V B L I C A E · I V L I E N S I V M
Q V O D · H S [xxxx] V S V R I S P E R D V
C E R E T V R · T E S T A M E N T O · R E L I Q V I T · I D E M
H S · L · A D · P O R T I C V M · A N T E · T H E R M A S
M A R M O R I B V S · O R N A N D A M · L E G A V I T

Sequens quoque marmor ab eodem Fabretto adlatum Cap. III. pag. 242. num. 656. statuam honoris gratia positam M. Valerio, ob egregia eius in municipes tuos Compitenses beneficia, testatur, & quod Balnea virilia, & muliebre feminis destinatum refecerit.

M · VA-

M · V A L E R I O · M · F
 A E D · D I C T
 P R A E F · I V V E N T V T I S
 M V N I C I P E S · C O M P I T E N S E S · V E I C O R V M
 Q V I N Q V E · Q V O D · S P E C V S · M I L L I A
 P A S S V S ∞ ∞ ∞ P V R G A V I T · R E F E C I T
 F I S T V L A S · R E P O S V I T · B A L N E A · V I R I L I A
 V T R A Q V E · E T · M V L I E B R E · D E · S V A
 P E C V N I A · R E F E C I T · P O P V L O · V I S C E R A T I
 G L A D I A T O R E S · D E D I T · L V M I N A · L V D O S
 I · S · M · R · S O L V S · F E C I T

In ultima linea singularia sic interpretatur Fabrettus: *Iunoni Sispitae Magnae Reginae*.

Balneis cum publicis tum privatis Servi custodes assignabantur, qui ea servarent & ornatissima adfidue redderent, quod ex hoc titulo adlato in Muratoriano Thesauro discimus Cl. XII. pag. CMXXV. num. 4.

L · P A V L L V S · L · L · A V C T V S
 A · B A L N E A · C V S T O S
 H · S · E
 L · P A V L O · M E L A M P O · M V L I O

Memorant etiam vetusti lapides THERMARIOS, ut in eodem Thesauro Clafs. v. pag. CCCV. ex Antiatino marmore, quos Thermarum custodes fuisse arbitror. Item *Thermularios* pag. CMIX 4. Qui vero iisdem vel exstruendis, vel instaurandis praeerant, FABRI BALNEATORES adpellantur in iisdem veteribus inscriptionibus. At qui iptis, qui lavabantur servitia praestabant, BALNEATORES & BALNEarii vocabantur, quorum in iisdem scriptis monumentis frequens mentio occurrit. Hi in omnibus parebant. MAGISTRIS A BALNEIS. Cum his coniungendus grex *Vnguentariorum*, *Institorum* *Seplasiariorum*, *Myrobrachariorum*, *Vndorum*, *Pastillariorum*, *Ornatorum*, *Ornatricum*, *Vestiariorum*, *Tonsorum*, *Aliptarum*, *Iatraliptarum*, *Tractatorum*, *Medicarum* feminarum, quorum officia in vetustis sepulcralibus titulis consignantur, de quibus plura Pignorius de Servis. Hi quoque Praepositis suis parebant.

Florentiae in Museo Suburbano Strozio.

ASINIAE · C · L AMMIAE	C · ASINIO · PELICI
MATRI · FELICIS · FABRI	FABRO BALNEA
BALNEATORIS	TORI · VIXIT
	ANNOS · XXXIV

Ex Donianis Cl. VII. 142.

Ex iisdem Cl. VIII. 49.

DIIS · MAN · SACR ·	
PACHINO · DOMITIANI	FAVSTVS POPILLIVS
AVGVS · SERVO · A BAL · PRIVAT	INSTITOR · VNGI N
RHODIA · CONIVGI · DELICIO	
SVO · FECIT	

Ex

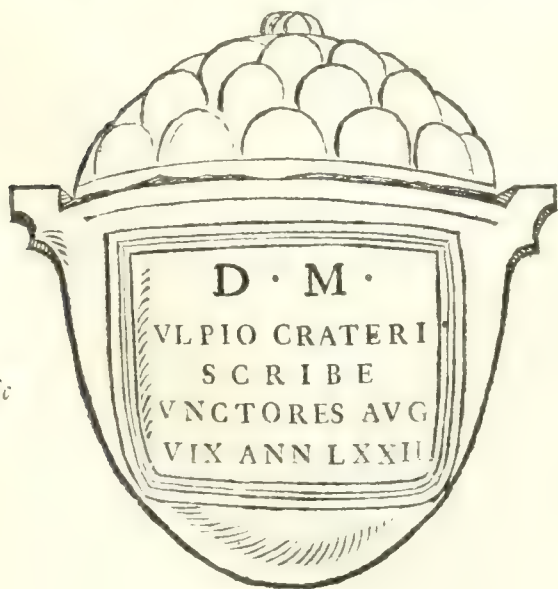

*Ex Donianis ibid. 144.**sic*

M · AVR · AVG · LIB · PHILETVS
 PRAEPOSITVS · VNCTOR ·
 ET · PROC · FARI · ALEXAN
 DRIAE · AD EGYPTVM · LIB ·
 ET · PHILETO · FIL · ET · TYCHE
 CONIVGI · SVE · LIB · LIB
 POSTERISQ · EORVM

Ex iisdem Cl. VIII. 88.

D · M
 LICINIAE · PRIMIGENIAE
 VNGVENTARIAE
 LIC · AMOMVS · F · MATRI
 B · M · VIX · A · LXXXI ·

*In Museo Suburbano Strozio.**Ex Schedis Puteanis.**sic*

T · FLAVIVS
 AVG · LIB
 EGLECTVS
 AB VNGENTIS
 FECIT · SIBI

Ex

Ex Donianis Cl. VII. num. 1.

P · AELIO · AVG · LIB · EPAPHRODITO
MAGISTRO · IATROLIPTAE · PVERORVM
EMINENTIVM · CAESARIS · N ·
QVI · VIXIT · ANNIS · XXX · CONIVGI
NICOPOLIS · CAESARIS · N · ET ·
SOTER · FILIVS · PATRI ··· MERENTI
FECERVNT · ET · SIBI · SVIS · LIB
LIBERTABVS · POSTERISQVE · EORVM

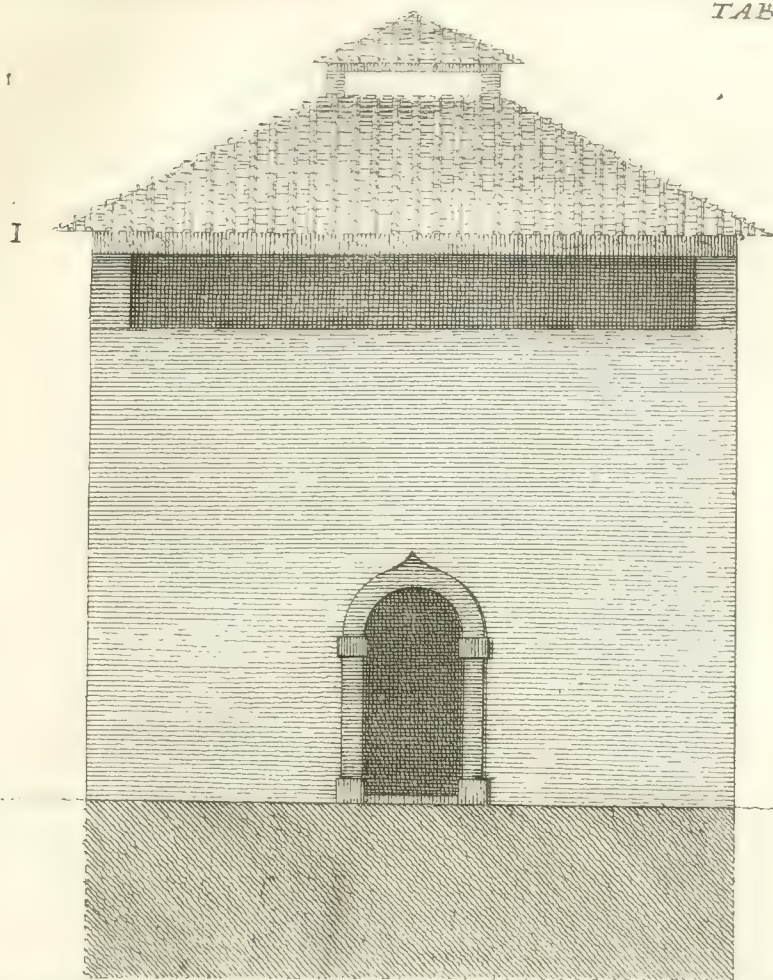
Athenis, ex Murator. Thes. Cl. XII. 8.

ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΑΠΕΛΘΕΡΟΣ
ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΑΛΕΙΠΤΗΣ
ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΙΣΑΡΟΣ
ΕΠΕΜΕΛΗΘΗ
ΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΝΕΙΧΟΣ
ΣΤΝΕΞΕΛΕΥΘΕΡΟΙ

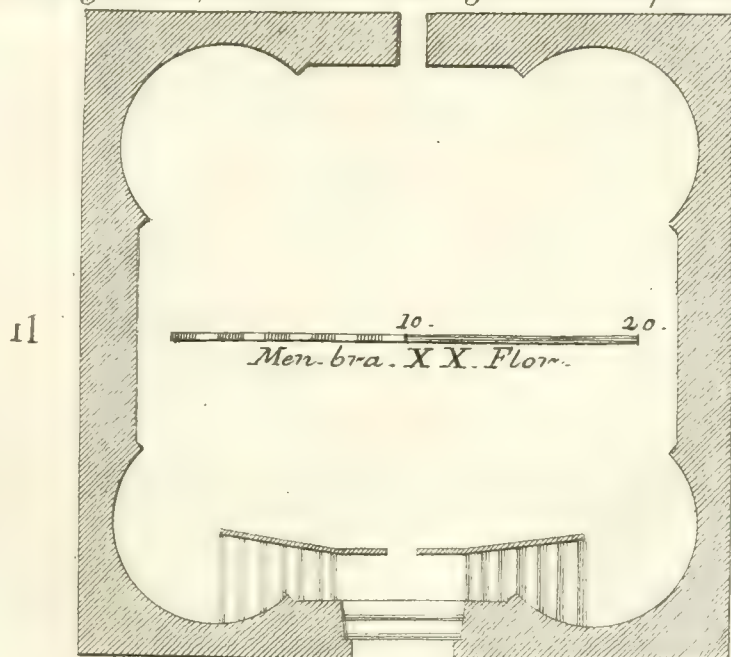
*H. e: Augusti Libertus Antiochus Aliptes Puero-
rum Caesaris. Curantibus Eutyche & Pantonicho Con-
libertis.*

Ex ant. marm. in Museo Suburb. Strozio.

Recens aedificium intus continens Pisanum antiquum Sudatorium.

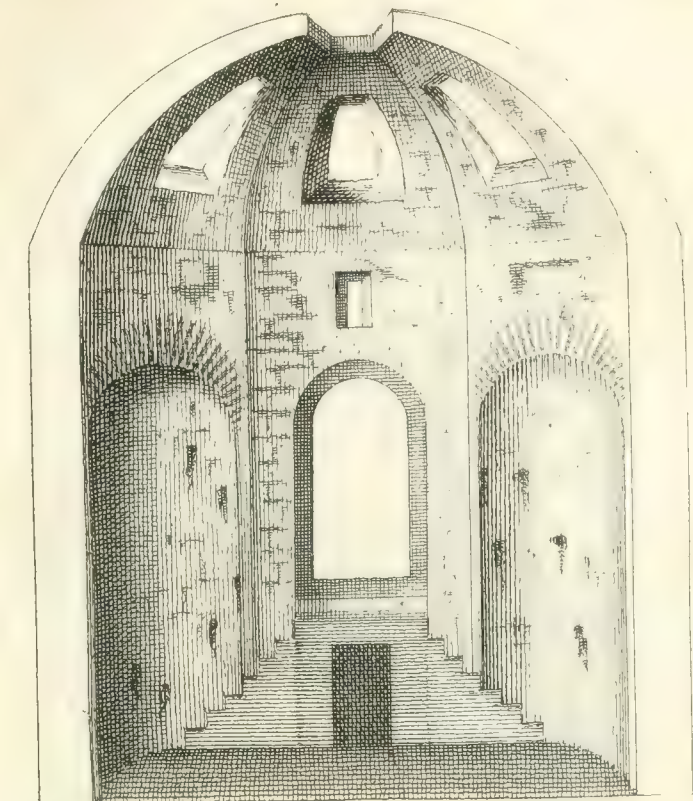

Scenographia antiqui Sudatorii Pisani.

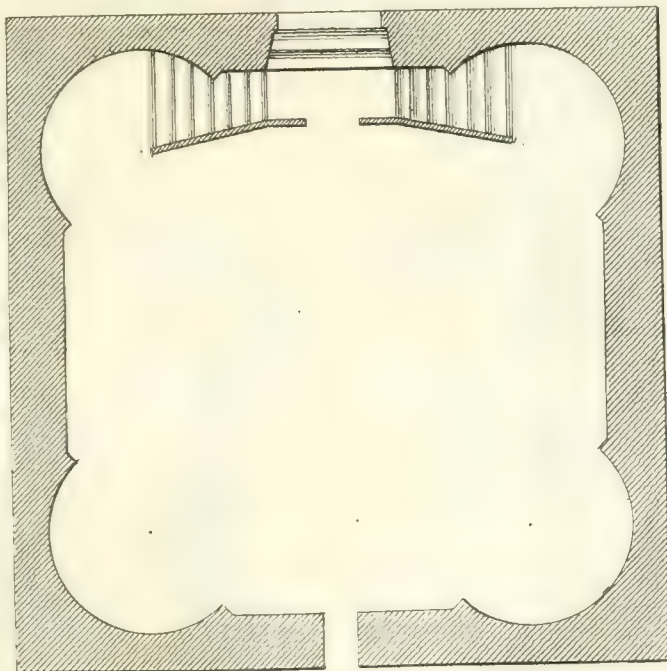

I.

II.

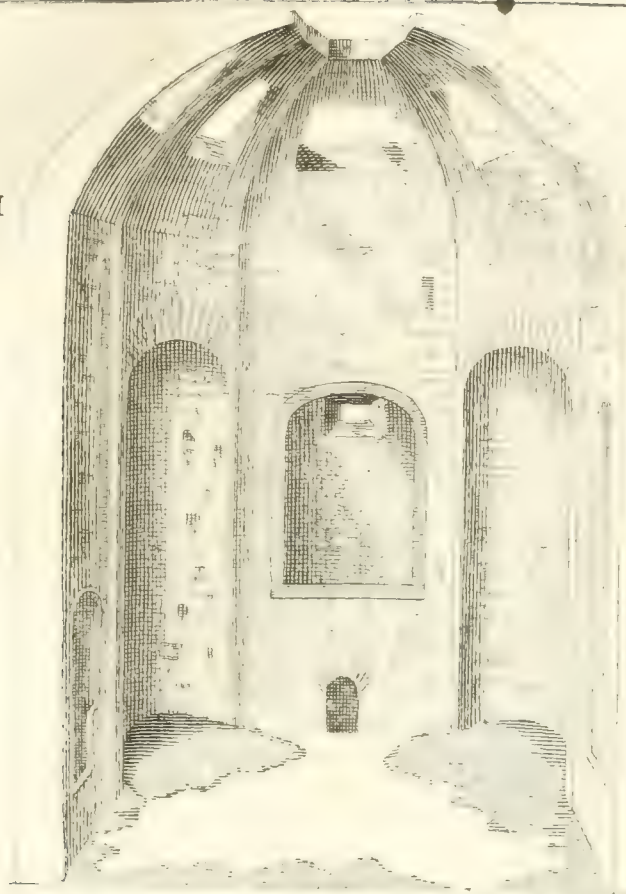
Scenographia antiqui Sudatorii Pisani.

Menfura brachiorum XXX Florentinorum

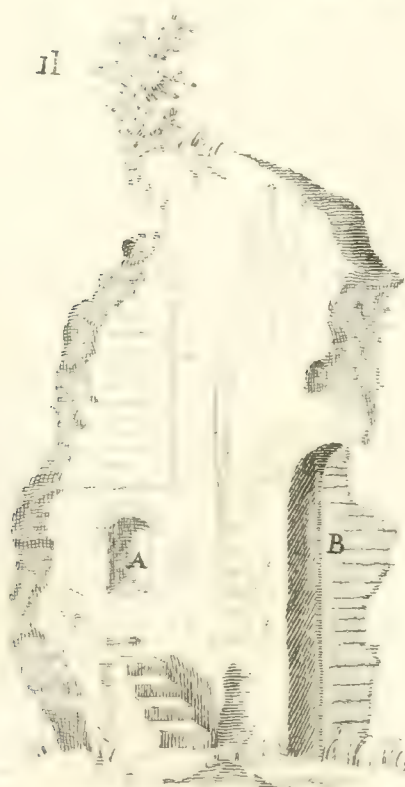

I

AD ORIENTEM.

II

III

A. cella recens . B. Cellarum forni at vna . C. Varfictile fractum . D. Tubuli

Inscriptiones antiquae in Agro Romano erutae anno MDCCXL. nunc
exstant Volaterris in Museo
Guarnaccio.

234

D ·	M ·
MANSVETAE ·	FILIAE ·
DVLCIS	SIMAE ·
QVAE ·	VIX ·
ANN ·	III ·
DIEB ·	XVI ·
ET SEDATO · FIL · DVLCIS · A · I · M · VIII · ET MANSVETINAE · FIL · AMABILIS · V · A · I · M · III · D · VIII	
MANSVETVS ·	ET ·
MARCIA	PARTHENIS ·
PARENTES	FECERVNT ·
ET ·	SIBI
SVISQVE ·	ET
SEDATO ·	FRATRI ·
INFELICISSIMO ·	V · A · XXIX ·
M ·	III ·

sic

235

D ·	M ·	OCTAVIAE
		NEREIDI
OCTAVIA ·	MONTANA	
MAMMAE ·	B ·	M ·
F ·		

236

IVLIA ·	C ·	L ·
S	T	A
C	T	A
E		
<i>In marm. viridi ant.</i>		
237		
T	V	L
L	I	A
L	T	V
L	L	I
L		
M	A	

238

FAVSTVS ·	ET
VICTORIA ·	IAN
VARIE ·	FIL ·
EQV	
E VIXIT ·	ANIS
V ·	M ·
V ·	D ·
XXVIII ·	

sic

237. MA. In alio lapide Musei Suburbani Strozii in Parte I. pag. 368. num. 115. CLODIA. A. L. MA. legitur. In sequenti num. 241. PRIMITIVA MA. hoc est *Mamma*, seu *Nutrix*, vel etiam *Mater*.

H h

D · M ·

239

D · M ·
CALVIA CRIS
PINILLA · C · CAL
VI · FORTVNAT · F
PIA · VIXIT
ANNO · M · SEX
H · S · E · O · I · B · QUIESC

240

ANNIS XXV
NAEVIA
NICE
CONIVGI
SVO · BENE
MERENTI
FECIT

239. H · S · E · O · I · B · QUIESC. *Hic sita est. Ofsa illius bene quiescant.*

241

D · M ·
T · MINVSIO
EVTYCHETI
VIX · AN · III · MEN · X ·
DIEB · XIIII ·
PRIMITIVA · MA ·
ET IANVARIVS · TATA
FECER ·

242

D · M ·
SERTORIAE
PHILVME
NE · P · SERTO
RIVS · BINI
VS · FILI · CA
RISSIMAE · ET
PIENTISSIM
AE · QVAE · VIX
IT · ANNIS · X
III · DIE VNO

241. MA ET TATA. *Hoc est Nutrix & Nutri-
cius*

cus; his autem blandis nominibus adpellari solent a pueris. Vel potius, ut vult Varro, *Mater & Pater*. Martialis Lib. I. Ep. 80.

*Mammas atque tatas habet Afra: sed ipsa tatarum
Dici & tatarum maxima mamma potest.*

243

C · NANTIVS	L · CALPVRNIVS
CALPVRNI · AC · IATI	L · L · ACESTES
F · APOLLINARIS · VIX	VIX · ANN · III
A · XXIX	

244

FILIVS · DVLCI
SSIMVS · DE · SVO
LABORE · SIBI
FECIT

245

P · MANNEIVS
· COMMVNIS ·

246

AVILIA · EGLOGE
ET · AELIA · MATIDIA
SIBI · ET · SVIS · LIBER
TIS · LIBERTABVSQ
VE · POSTERISQVE · EO
RVM · FECERVNT

247

D' M'
Q · GAVIO
FELICI
QVI · VIX · A · V · VI ·
GAVIVS
TROPHIMVS
FILIO · PISSIMO
FEC

246. AELIA MATIDIA. Quod rarum, est coniun-
cta heic vides in una femina *Aeliae & Matidiae*

gentis nomina. Ex Aelia Hadrianus, qui Sabi-
nam uxorem duxit, Matidiae sororem.

248

D · M ·
P · AEL · EVCARPVS
NEVS · CERRONIVS
SATVRNINVS
ET · SVCCESSVS
LIBERTVS
P · AEL · TELESPHORO
BENE · MERENTI
FECERVNT

249

D · M ·
C · VALERIVS · SA
BINIANVS · FECIT
SIBI · ET · SVIS · LIB ·
LIBERTABVSQVE
POSTER · Q · EORVM

250

D · M ·
FLAVIO · PRIMO
FECIT
FLAVIA · EDIAS
COIVGI
BENE · MERENTI
CVM · QVO · VIX · AN · X

251

C · IVLIVS · C · L ·
HERMES
IMMVNIS
SIBI · ET
L · CORNIFICIO
EROTI COGN
SVO F

251. IMMVNIS. De Libertis immunibus differui
fatis luculenter dum lapides illustrarem Monumen-
ti sive Columbarii Libertorum & Servorum Liviae
Augustae: Liberti *Immunes* ii fuere, qui libertatem
gratuito, & sine oneribus a patronis suis accepe-
runt.

D · M ·

252

D · M ·
 I V L I A E · S A T V R N I N A E
 M A T R I · B · M · I V L I A
 P R I M I G E N I A · E T
 C L A V D I V S · F O R T V N A T V S
 S I B I · P O S T E R I S Q · S V,

253

D · M ·
 C L A V D I A E · M A R G A R I D I
 M A T R I · D V L C I S S I M A E
 F E C I T
 C L A V D I A · P A V L I N A · F I L I A

254

F E L I C V L A
 V I X · A N N · X X
 D V L C I S · S V I S

255

M · O P S I V S · M · L ·
 A N T E R O S
 O P S I A · M · L · C A L I S T E

254. DVLCIS SVIS. Laus pulcherrima: in aliis lapidibus CARA SVIS. PIA SVIS. etc. Idem encomium in lapidibus Christianis non raro occurrit.

255. CALISTE: scribendum CALLISTE.

256

ΑΣΣΤΡΑΓΑΛΟΣ
ΝΕΣΤΟΡΟΣ
ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

257

LAELIA · L · L
THALLVSA
VIX · ANN · XXVIII
SVIS · CARISSIMA

256. Secundum Σ abundat: Hoc est *Astragali Nestoris Liberti*.

258

DIS · MANIBVS
M · PLAVTIVS · A · L
PYLADES · V · A · LXXX
PLAVTIA · TYCHE
PATRONO · B · M · F ·

259

IANVARIAE
COIVGI · BENE
MERENTI · FECIT
MARITVS
AVR · BATA

In Urna marmorea altitud. palm. II. & lat. I. cum dimidio, encarpis & anaglyphis perpulchris ornata.

260

D · M
L · PASSIENO · DIOPHITI
PASSIENA · ACTE
CONIVGI · BEN · ME
ET SIBI · FECIT

260. ACTE. Idem cognomentum habuit Claudia Acte, fumosa Neronis Cesaris liberta & pellex, de qua Suetonius in eius vita c. 28. *Paullum abfuit, quin iusto matrimonio sibi copularet: submissis Consularibus viris, qui regio genere ortam praedicarent.*

D · M ·

261

D · M ·
CANINIA · HELPIADA
CANINIAE · HELPIDIAE
ALVMNAE · B · M · F

262

D · M ·
GAVLAE · FELICVLAE
COIVGI · VIX · ANN · XXII
B · VI · DIEB · III

263

CERONTIA
QVE · VICSIT · AN
NOS · V

264

D · M · S
P · GYRSVS
H · S · E

265

OLLAE · P · F
NIMPHE
V · A · XXVI

265. OLLA. forte OLLIA *Ollia* familia notanda est.

266

L · BILLIENV · NEO

267

G · SILIVS · TROPIM

268

CORNELIO
L · L · IASONI
CONIVGI · SVO

269

CLODIVS
PAMPHILVS

270

L · OCTAVIVS
EVTHYCVS · O
VIX · ANN · LXX

271

SEX · MARIVS
SEX · L · EROS
MARIA · SEX · L ·
SECVNDA

272

MANIBVS
I · HILARI · POSVIT
PRIMA · CONIVGI
RISSIMO · ET SIBI

273

M · PACVIVS
 ANTEROS
 PACVVIA · HEDONE

274

CVVIVS · FAVSTVS
 VS · SIBI · IT · PACVVIO
 NO · ET · POSTER
 LC · COL · III · ET · III
 III

274. COL. III. & IIII. Hoc est: *Columbaria tria & quatuor*. Columbaria, ita dictae sunt aediculae in parietinis sepulcrorum excavatae constructaeque, in quibus ollae cinerariae defunctorum reconditae, quorum opercula, quum in planitie aedicularum eminerent, columbaria referre videbantur, dum in his columbae nido suo incumbunt.

275

Q · MAGILI · Q · L · GENNAE
 PRIMAE

276

PISCANIA
 HELENA · PIA · VIXIT

277

D · M ·
 BV CIAE · TY
 CHENI · FEC
 IT · L · PACCIV
 S · AMARAN
 TVS · C · B · M

278

D · M ·
 L · CANVLLIO
 MASIDIANO
 CANVLLIA
 TROPHIME
 PATRONO
 B M

278. L. CANVLLIO. Id notandum, ne quis suspicetur scriptum L. CANVLEIO. *Canullia* familia
 ad

ad hoc tempus incognita, uti etiam aliae complures in his lapidibus adnotatae, quae nunc primum antiquariis innotescunt.

279

DIS · MAN ·
Q · SAENI Q · FIL · FAB
POMPEIANI
CONDI · III PAER
FVFICIA CLYMENA
VXOR
PROSPECTVS · ET
TRYPHERVS

280

O · ROMANO
MES · ET · AELIA
ATVRNINA · FILIO
PIENTISSIMO · FECERVV
QVI · VIXIT · ANNIS · III ·
MENSIBVS · VIIII
DIEBVS · XXV · ET
HORIS · V ·

279. CONDI · III. Forsitan interpretandum *conditoria tria* : vel potius scriptum CONDIT · II. Conditoria non raro in faxis numerantur. Sed quod conditoria numerari solerent ut columbaria, notatu dignum censeo.

281

P · LICINIUS
P · L ·
HERMIA

282

DIS · MANIB ·
PHILANTHROPI
VIX · A · XXVII

283

CN · CAECILIUS
ADVENA

284

QVADRATI

285

V · C · CARRINAS · C · L · CHRESTVS
 CARRINATIA · C · L · FAVSTA
 ET · FELICLAE · DELICIO

285. V · C · CARRINAS. Hoc est: *Vivens* C. Car-
rinas titulum fecit.

DELICIO. In aliis faxis DELICATO. Idem,
 cognomen blanditiarum causa tam masculis, quam
 feminis libertis datum, de quo vide iama me adnota-
 ta ad Lapides Columbarii Libertorum, & Servorum
 Liviae Augustae pag. 75.

286

CARRINATIA
 PRIMA
 CARRINATIA · C · L ·
 VRBANA

287

XANTVS
 VIX · ANN · XXII *fic*
 OLYMPVS · OOITAMOS

288

DETELIA · F
 GRAPHIDI
 SVLLIA GEMNI
fic MATRI · SVE
 BENE
 MERENTI
 F ·

289

D · M ·
 CLAVDIA
 ARSINOE
 PREPONTI
 VERNAE
 SVO
 FECIT

COR-

290

CORNELIAE · CLEOPA
TRAE · VIXIT · ANNIS
VII · D · XV

291

T I M I N I A
P · D · L · GNOME

292

D   ♀   M
SILVIAE PRIMIGENIAE
VIXIT ANNIS · XXXXVIII
MENSIBVS VII
L · AVRELIVS · AVG · LIBERTVS
FORTVNATVS CONIVGI
SANCTISSIMAE ∴ ECIT

293

DIS · MANIBVS
L · CORNELIO · SATVRNINO
CORNELIA · TETHIS
PATRONO · ITEM
CONIVGI · ET · SIBI
VIX · AN · XXXX

294

D · M ·
CLAVDIAE · PHILETE
THREPTVS · CON
TVBERNALI · BENE
MERENTI · FEC ·
VIX · AN · XXXXV

293. Notat Fabrettus Inscr. Cap. IV. pag. 289. frequentissimum esse, ut herilis adfectus in maritalem societatem coalesceret; ideoque passim iidem *patroni* & *coniuges* in marmoribus sepulcralibus inscribi.

294. Ibidem apud Fabrettum num. 218. FLAVIA THREPTE.

295

T · F L A V I
F E L I C I S S I M I
Q V I V I X I T
A N N O S I I I
D I E S X X X X I I I I
C · V I C T O R I N A
T · F ♡ N I C E P H O R V S ♡
F I L I O D V L C I S S I
M O ♡ F E C E R V N T ♡

296

D I S · M A N ·
V L P I A E S E C V *fic*
D A E · P · A C I
L I V S · E V T Y
C H A S · F E C I T
C O N I V G I · C A *fic*
B E N E M E R E N
T I · E T S I B I
E T · M · V L P I V S · E V T I C H I
F I L

295. C. VICTORINA. Cernis adnotatum familiae nomen per priorem tantum literam C. ut in sequenti linea T. F ♡ NICEPHORVS ♡.

296. CONIVGI CA. Legendum CARAE.

297

HERMETI · r · C O N I V G
C A R I S S I M O · B · M ·
C V M · Q V O · V I X · A N
r X X V I I r

298

D · M ·
C L · V I T A L I S · F E C I T
S I B I · E T · L · A N T O N I O
P R I M I T I V O · C O N
I V G I · S V O ·

299

L · M A R C I V S
S Y N I S T O R

300

DEMETRIVS · T E R E N T I A E S
• L · O L L A S · V · •

Q · G A V ·

301

Q · GAVLIVS	} GAVLIAE
STORCES · L · SECVNDVS	
RTVS	
VIX · AN	N · XVIII ·

302

S V L P I C I A
P H Y E · E T
A F R I C A N V S

302. Ollarum cinerariarum iconismum dedi ad Columbarium Libertorum , & Servorum Liviae Tab. XX.

303

D · M ·
NONIAE · SEX · F · EV
: VCHIAE VIX · ANN
OI · MENS · VNO · DIE
B · XXIII ·

304

C · O P P I V S · C · L · O P P I A · C · L ·
M N E S T D R P H I L I S
S I B I · E T · P A T R O N O
S V O · F E C I T

305

D · M ·
A E M I L I A E · G E M I N A T H I
A L B I S I O · G E M I N O · F ·
F E C E R ·
A L B I S I V S · F I R M V S · E T
A E M I L I A · R E S T I T V T A
S · E T · S I B I · P O S T E R I S S ·

D · M ·

306

D · M ·
VALERIO SALV
TARI · FRATRI · F
ECIT · VALERIA
PRI · SOROR · QVI
VIXIT · AN · AIIX ·

307

L · ARRVTIV
APOLLONIVS
NEPHYSAE · L · SVAE
CARISSIMAE

308

Q · CAECILIO
P R I M O
O · L ·

309

O S S A
M · OPSI · PHILADESP

310

L · TVLLIVS
A M V N T A

311

L · S E S T I V S
D · L · EPAPHRA

In marmore antiquo flavo.

312

AVRELIVS · D · L · EROS
AVRELIA · T · L · FELIX

D · M

313

D · M
LVCCIO · CLE
TVLICO GÆTV
HCVS · F · F

314

C · IVLIVS · C · L · AQVA
D A M A · M · A L F
VIXIT · AN · L · ANCIL

312. AQVA. . . . Forte: AQVARIVS.

315

L · SEXTILIVS · L · L · CHARITO
SEXTILIA · L · L · LAIS

316

T · MANLIVS
F E L I X

317

C · IVLI · EROTIS
VATIAE · OLL · II ·

318

P · FALANIVS · P · L
V R B A N V S

In titulo 387. & 398. *Vatia* & *Falania* familiae plebeiae nunc primum mihi innotescunt.

319

D · M ·
MODIAE · P · L · RESTITVTAE
QVAE · VIXIT · ANN · XXIII
MENSIB · X · DIEBVS · XI
SVCCESSVS · SORORI
DVLCISSIMAE · DE · SE · BENE
M E R I T A E

320

OCTACILIA
C · L · IPHIS

321

D · M ·
C · L · TRYPHAENA · C · L
TPVPHENÆ FILIA · SE
SVAE · DVLCISSIME E · Q · V ·
A . . . . M · X · D ·

D ·

322

D.
VENTICIVS · ALEX
DER FECIT
MVTIO · DORO · P.
BENEMERENTI E
LIBERTIS · LIBERTA
BVSQVE · POSTERISQVE · E
R V M

323

D · M ·
C · ARVNCEIVS · PHILETVS
ARVNCEIAE · SOTERIDI ·
LIBERTAE · DULCISSIMAE
INCOMPARABILI BENEME
RENTI · FECIT · ITEM · LIB ·
LIBERTABVSQVE · POS
TERISQVE · EORVM

324

D · M ·
SERTORIAE · NATALIS
P · SERTORIVS · BLASTVS
CONIVGI · KARISSIMAE
QVAE · VIXIT · ANNIS · L
HOC · AMPLIVS · SVPER
FILIAM · SVAM · SERTORIAM
PHILVMENEN · MENSIB ·
VIII · DIEB · VII ·
B · M · P ·

325

O C T A V I A E
M · F · THOPHILAE
M · T V S I S I V S
PROBVS · CONIVGI
KARISSIME · ET
DE · SE · OPTIME ET *fic*
BENE · MERITAE
ET · C · FABIVS · TERTIVS
PATER · FIL · DVLCISSIMAE
QVAE · V · A · XXXV ·
F E C E R ·

326

M · D ·
FAVSTAES · ET · PRIMI
MATRIS · ET · FILI
POTITVS · CONSERVAE
B E N E · M E R
P O S V I T

327

O S S A
APPIAE · SEX · L
CALETYCHINIS

*In marmorea Sarcophago elegantis-
simo, opere anaglypho caelato ita
scriptum in titulo, quem duo
Genii alati sustinent.*

328

sc
M. D.
E G N A T I V S
A S C L E P I A D E S
F E C I T · A E L I A E
C A S T E · P A T R O
N I · V X O R I
B · M ·

329

D · M ·
C L A V D I A E
E P I P H A N I A E
P R O C I L I A · E T
F O R T V N A T A
L I B · P A T R O N A E
B · M · F E C E R

330

D · M · S ·
C L A V D I A · E V H O D I A
T I B E R I O · C L A V D I O
M A R T I A L I · C O N I V G I
C A R I S S I M O · D E · S E
B E N E · M E R E N T I · F E C I T
O L L A · D O N A T A · A · F L A V I A
E S I A D E

331

D · M ·
P · A E L I V S
P H A R I O N
R O D O P E N I
F I L · P I I S S I
M A E · Q V E · V I
X I T · A N · X · M · I I I

332

P R O T A · A R R O N I A E
L I B E R T

333

O P S I V S · C L A V D

334

Δ Ε Κ Α Λ Ο Υ Μ
Η Ν Ε Ι Κ Ο C Ι Δ Ε Η
Π Α Η Ρ Ω C Α C Α
Κ Ο Μ Ο Τ Δ Ο Τ
Γ Ε Ν Ε C Ι Ο Ι C
Ν Τ Α Δ Ε Κ Ε Ι

335

AVRELIA · T · F ·
A M A N D A
VIX · ANN · XIIX

336

DIS · M ·
P O M P E I A E
C · F · S E V E R I L L A E
F R A T R E S · F ·
S O R O R I

337

D · M ·
C O M I N I A E · S V C C E S S A E
G O M I N I A E · S V C C E S S A E
R A C D V S · C O I V G I
M ·

338

D · M · S ·
E P A P H R O D I T O
P I E R I S · C O N I V G I
C A R I S S I M O · F E C I T

339

C · C O T I V S · C L
C H R O N I V S
P O N T I A · T E R P V S A

340

L · L A R T I · C O R I M B I

341

L · L A R T I · Z E T H I

D · M ·

342

D · M ·
M · BEPSSANIO
MARCIONI · CON
IVGI · SVO · BENE
MERENTI · FECIT
PVBLICIA · FERONIS

343

BENNIA · L · ANTIOCHIS
SIBI · ET · SVIS
LIBERTIS · LIBERTABVS
POSTERISQVE · EORVM
PARIETE · DEXTERIOR · OLLAS · L ·

344

D · M ·
L · BENNIO · CAPITOLINO
V · A · XIII · M · I · D · VIII · DVO
BENNI · EPICTETVS · ET · ZOSA
PARENTES · PIENTISSIMO · FIL · BENE
MERENTI · FECERVNT

345

D · M · S ·
PHILOCY
RIO · BENEM
ERENTI · PA
TER · FECIT

346

P · SATRIVS
P · L · BLASTVS
VIX · AN · XXV ·

347

L · NONNIVS · L · L
DIO · OLLAS · II

348

T · SVBSIFANI
ANTIOCHI

349

CAVDINAE · L · F ·
PRIMAE
VIX · ANN · LXXI

350

L · CVRIATIVS · P · F ·
PAL · VRBICVS
VIX · AN · LI ·

351

D · M ·
M · CLAVDIVS · NYMPHODO
TVS · PATER · OB · PIETATĒ
ET · OB · MEMORIAM · CA
NINIAES · MARINAE
CONIVGIS · ET · FILIAE · CA ·
RIS · · AE · ET · M · CAECI
LIVS · · ..RISOR · MARITVS
EIVS · · · · CERVNT · T · C · L ·
M A · · INAE · Q · V · A · XVIII ·

D · M ·

352

D · M ·
FLAVIAE · NICE
T · FLAVIVS · EVANGELVS
CONIVGI BENEMERENTI
FECIT · SIBI · LIBERTIS
LIBERTABVSQVE · SVIS
POSTERISQVE · EORVM

353

DIS · MANIBVS ·
P V D E N S
VIXIT · ANNIS · XXX
AMARANTVS · CONIVGI
F E C I T ·

354

CAECILIVS · RVFIO
FABIA · HELENA ·

Sequentes Christianorum Inscriptiones
exstant in eodem Museo
Guarnaccio.

355

VRSE · BENEMERENTI · QVE · VICXIT
ANNOS · III · M · III · DIES · XXIII · DEP ·
XVIII · KAL · SEP · IMPACE · PARENTES FILIAE
DVLCISIME · FECERVNT

356

BENEMERENTI
ZOSIMETI · QVE · VIX
AN · V · M · III · D · XIII

357

NICENE
IN PACE

AR-

357

ARCLA

FLORENTINA
FIDELIS · IN · PACE
VIX · AN · V · MES · VIII
DIES · VIII

358

B · I · KEN · TI · OYC
E · NI · PHNH
ΠΡΟ · ΓΙ.

359

☞ PEREGRINA ' IN PACE

Antiqua Romanorum SIGILLA aerea signa-
toria , quae in Museo Guarnaccio
adservantur .

360

C I P P R P R
C V o C o S I I

361

Q FLABEIVS
FELIX

362

P T E T T I
FORTVNATI

363

R O C C H I
A C T O R I S

VET.

364

VETTIAE ♂
RESPECTAE

365

C · LVCCE
LATINIA^o

366

MI CRASSICI
HYBLESSIS

367

C · LVRI
RVFINI

368

SALUS

369

P · P · B

370

SEX · EC
NICAEEN

371

C L E O
P A T R I

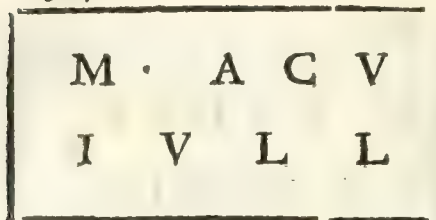
372

L · OPPIVS
PRIMICE

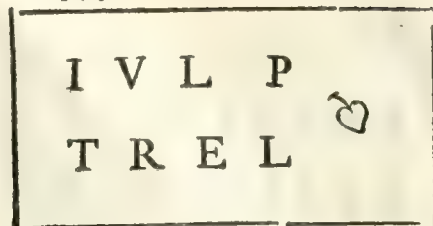
373

I V L I A
N V S

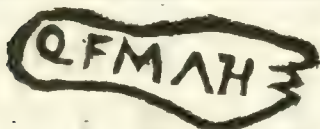
374

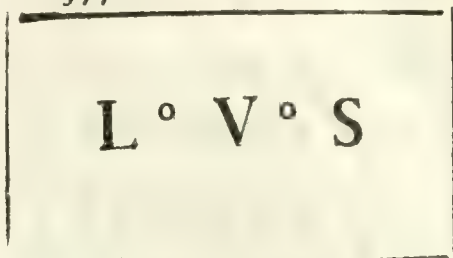
375

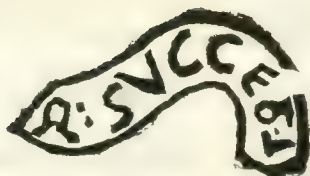
376

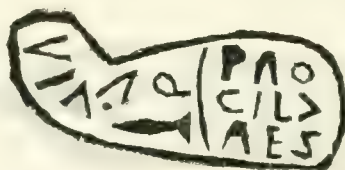
377

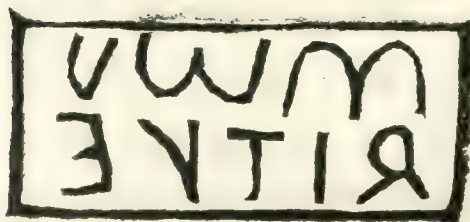
378

379

380

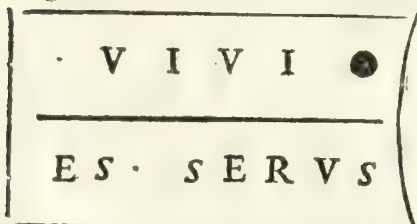
381

In Sigillo referente delphinum.

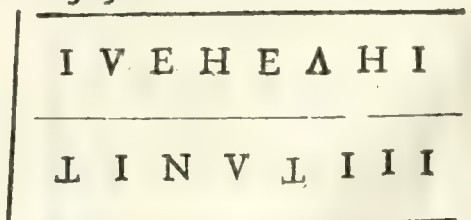
A O

V A L · M A X

382

383

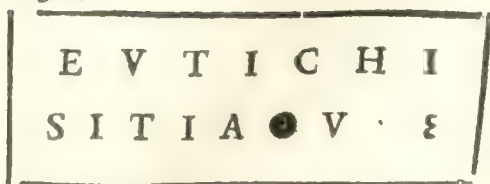

378. Hoc est : *Publii Successi.*

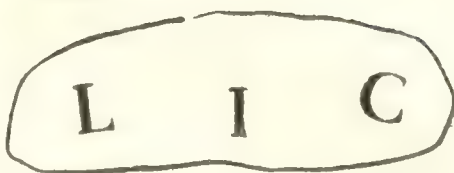
379. Hoc est . *Vivat V · Q · Procillaes.*

EV.

384

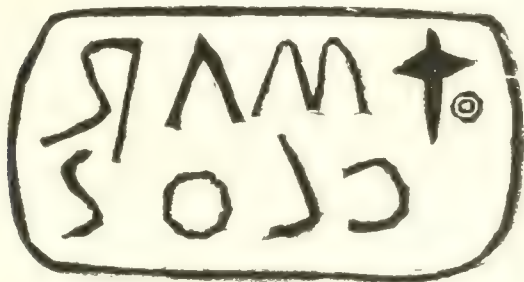

385

Sigillum aereum obsignatorium veterum Christianorum.

386

Hoc est : MARCHOS : id est : *Marcus*.

360. Perdifficilis mihi videtur huiusce Sigilli obsignatorii interpretatio . Quid coniecturis consequi possim , lubet experiri . CIPP R P R CV COS II . Videndum , num haec conveniat : CIPPI RELIGIOSI PEDES RETRO CV . COS . II . Lucem huic interpretationi praebent alia monumenta , quae in Gruteri Thesauro leguntur pag. CXCVI. 3. & 4. ubi cippi figura ostenditur , & inscriptio , imperante Augusto exarata , haec habet : EX . S . C . TERMINAVIT :: R . PROX . CIPP . PED . CLXV . IS . Publica opera & religiosa loca cippis terminabantur . Cippi numerari , itemque pedum numerus indicari solebat . In alio Gruteriano saxo pag. sequenti CXCVII. I . CIPPVS . DECMVS . (*ita*) A CIPPO DECMO . AD . PRIMVM . PED LXXXXVII . In duobus cippis 2. 4. & 5. qui eo loci sequuntur , haec scripta : EX . S . C . RESTITVER . R . P PROX : CIPP . P :
L I CLX.

CLXIIIS: item: TERMINAVER · R · R · PROX · CIPP · P · CLXXIIII · Eadem in sequentibus pag. CXVCIII. 1. 2. 3. 4. 5. Singularia ita explicat Iosephus Scaliger, & ex eo Vrsatus: *Reiectis ruderibus proximo cippum pedes, centum, &c. vel proximo cippo pedes centum &c:* ad quae monumenta vide quae observat Wilelmus Goesius Antiquit. Agrariar. Cap. XII. Cipporum in religiosis locis definiendis usus liquet ex sequenti cippo, qui in Gruteriano Thesauro adfertur; at in antiquo Codice Bibliothecae Strotiae quum paullo aliter idem cippus inscriptus adferatur, & desinat in fine ARBOREM PONERE: & quum notetur scriptum fuisse ex archetypo penes *D. Benedictum Saxam*; coniicio forsitan eandem epigraphen in singulis cippis sculptam fuisse, quae ita se habet.

HAEC . AREA . INTRA . HANC . DEFINITIONEM CIPTORVM
CLAVSA. VERVBVS. ET. ARA. QVAE. EST. INFERIVS
DEDICATA. EST. EX. VOTO. SVSCEPTO. QVOD DIV
ERAT. NEGLECTVM. NEC. REDDITVM. INCENDIORVM
ARGENDORVM . CAUSA . QVANDO . VRBS . PER . NOVIM
DIES. ARSIT. NERONIANIS. TEMPORIBVS. ET HAC
LEGE . DEDICATA . EST . NE CVI . LICEAT . INTRA . HOS
TERMINOS . AEDIFICIVM . EXSTRVERE . MANERE
NEGOTIARI . ARBOREM . PONERE . ALIVDVE . QVID
SERERE . ET VT PRAETOR . CVI . HAEC . REGIO . SORTI
OBVENERIT . LITATVRVM . SE . SGIAT . ALIVSVE QVIS
MAGISTRATVS . VOLCANALIBVS X . KAL . SEPT . OMNIBVS
ANNIS . VITVLO . ROBIO . ET . VERRE

Alteram huic similem inscriptionem, iisdem fere verbis conceptam, imperante Domitiano, adfert Io. Petrus Bellorius ad Tab. XVII. Fragmentorum vestigii veteris Romae pag. 70. & ex eo Sponius inter Miscell. Erud. Antiq. Sect. 1X. pag. 292. Alia in
hanc

hanc rem magis opportuna adcuratius observanda nobis suppeditabunt vetusta monumenta, ex quibus eluceat loca sacra itemque opera cum publica tum privata sigillis obsignari, ni fallor, consuevisse: vel potius scriptas tabulas, in quibus locorum termini definiti erant. Notandum, quod hoc sigillum litteris non exstantibus, sed incavatis insculptum est, quae impressae prominentes efficiuntur. Quid COS II? Penes Consules auctoritas fuisse videtur & ius obsignandi: nam terminatio & restitutio, ut docent antiqui lapides, Senatus consulto fiebat.

In Sigillo adlato a me num. 261. notanda est familia *Flabeia*, ad hoc tempus antiquariis incognita. In altero num. 363. legitur ROCHI ACTORIS. Emendandum typothetae sphalma, qui, non ut habet sigillum ROCHI; sed perperam, me inscio, scripsit ROCCHI. Ita igitur S. ROCHVS scribendum in sacris Diptychis & Kalendariis XVII. kal. Septembris, atque ita etiam pronunciandum esse, hoc exemplo in tota antiquitate rarissimo docemur. De *Aëoribus* plura habes apud Pitiscum congesta in Lexico, quae vide, si otium est. Iam alibi adnotavimus in sigillis insculptas festivas adclamationes: ex his etiam laeta omnia captata fuisse perspicuum est, de quibus consulendus Kirchmannus de Annulis Cap. XXIII. In hac serie recensendum sigillum, quod habes num. 368. quod plantam pedis, seu soleam refert, & in eo scriptum SALVS. & quia alteram similem litteram saepenumero non geminabant, forsitan legendum SALVVS. Ita in aliis monumentis SALVIS DOMINIS. Quum dominus possessionem rei caperet, id auspicato facienti, adclamari solebat ut salvus esset, & his bonis feliciter ureretur. Sigilla obsignatoria, quae vel pedem, vel plantam pedis referunt, adhibita fuisse censentur in acquisitione possessionis rerum immobilium, quae

pedibus calcantur; nam *possessio* apud Paulum Ictum de astro. l. i. de acquir. vel amittend. poss. idem valet ac *pedum positio*; quare pedes instrumentum aptum; manus vero instrumentum designat acquisitionem bonorum mobilium. Haec observat V. Cl. Boldetius in Observationibus in Coemeteria SS. Martyrum Lib. II. Cap. XIV. pag. 507. qui hisce similia adfert sigilla obsignatoria.

In sigillo, quod exhibitum est n. 370. legendum videtur: *Sexti Egnati Caen.* forsitan *Caenei*, quod cognomentum fuit Iovis, religiose culti a Caeneis: vel *Caenienfis*, desumpto a patria cognomine, nimirum Caenina urbe Latii, cuius regem bello devicit Romulus, auctore Livio Lib. I. Sed quid n. 371. CLEO PATRI? Quid in altero n. 365. C · LVCCE LATINIA? Non Oedipus, sed Davus sum. Alia sigilla ex aere obsignatoria non pauca in eodem Museo Guarnaccio servantur, quae D. Marius Guarnaccius, Praesul eruditissimus, numquam satis a me laudatus, egregio studio sibi & patriae ornamento conquisivit.

*Pisis, in Aede S. Andreae, ex Cl. Muratorio
pag. MDXIII.*

387

<p>XANTIPPES SILVERIAE C · CASSIVS LVCILIANVS ALVMNAE DVLCISSIMAE</p>

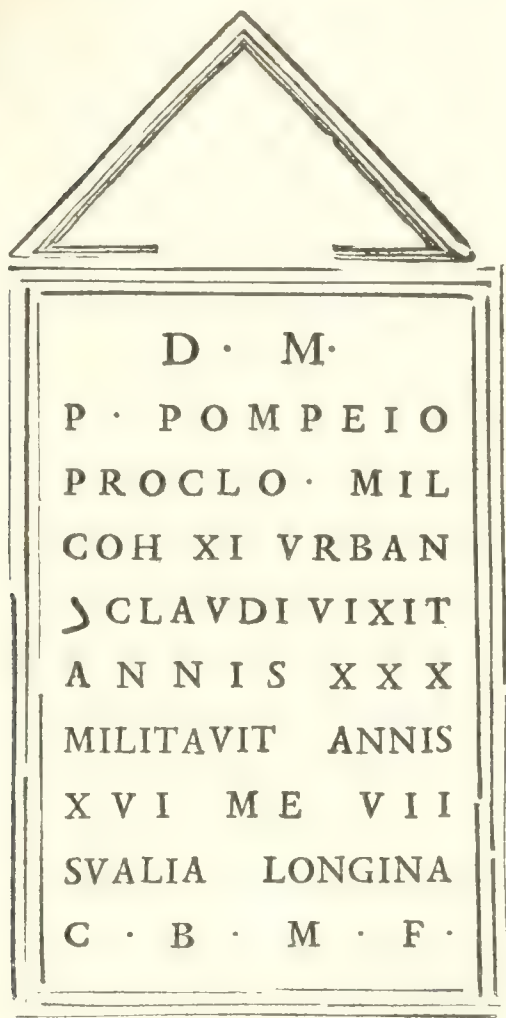
387. Cassia familia reliquis antiquis Pisanis addenda est, auspice hoc lapide. In secundo versu scriptum arbitror LVCILLIANVS.

In

*In Hortis Marchionis Riccardii quae sequuntur Inscriptiones olim
exstabant ; postea vero quum omnes in Aedes Riccardianas
transferrentur, ut puto, perierunt. Ex Schedis
Donianis .*

388

388. Vidit & accurate exscripsit doctissimus Do-
nius omnes Riccardianos lapides, quum exstarent in
Riccardianis Hortis prope Arcem S. Ioannis. Ibi-
dem ego quoque exscripsi. Non paucos ex his in
Mediceum Museum iam antea transtulit Apollo-
nius Bassettus, Canonicus Basilicae Laurentianae, do-
no sibi datos a Marchione Francisco Riccardio.

Idem

Idem Bassettus post mortem heredem reliquit Cosmum III. Etruriae Magnum Ducem ; adeoque omnia antiquitatis monumenta & numismata quae servabat , Museo Mediceo cessere . Eosdem lapides, in iisdem Hortis sub dio expositos , & parietibus circumquaque insertos, exscripsit quoque Nobilissimus Petrus Andreas Andreinius, Patricius Florentinos, qui suas Schedas mihi dono dedit.

Ibidem, sub icone triclinii.

389

ΕΤΟΔΙΑ ΒΟΗΘΟΥ ΓΤΝΗ
ΧΡΗCΤΗ ΧΑΙΡΕ

Ibidem, sub icone triclinii.

390

ΕΤΦΡΟΣΤΝΗ
ΛΟΥΚΙΟΥ ΑΛΒΑΝΙΟΥ ΚΛΑΔΟΥ
ΧΡΗCΤΗ
ΧΑΙΡΕ

Ibidem.

391

DIS MANIB
SPECVLAE V · A · LXXXV
M CLODIVS
NYMPHIVS MATRI
PISSIMAE ET LIBERTIS
LIBERTABVS POSTERIS
QVE SVIS

Ibidem.

392

D M
BIBIVS BER
CILIV BIBIA
E SIMPLICIAE
FILIAE DVLCIS
SIMAE . Q . VIXIT
AN. III. M III D XXVII

Ibi-

Ibidem.

393

A XX M VI PRO
TAS · B · M · FECIT

Ibidem.

394

L · DORCADI · Λ
VTYCHES CONIV
···· OSIDI SVISQ
E O R V M

In iisdem Hortis Riccardianis exstabat ara
perparva, cuius inscriptionem supra dedi pag. 126.
num. 131. Donius qui exscripsit, scriptum in ea te-
statur ΕΞ ΕΠΙΤΑΓΜ ΘΕΟΥ

In Aedibus Riccardianis.

395

D   ΛΛ
GERΛΛΛNIVS VICTOR ΛΛΛIΛITIS
COMPARAVIT SIBI ET GERΛΛΛNI
ΛE VRBANΛE CONIVGISVΛE ET GER
ΛΛΛNIS VICTORINΛE ET VICTORINO
FILIS ET GERΛΛΛNIS LIBERTIS LIBER
TABVSQVE POSTERISQVE EORV ΛΛ

395. Protuli hunc lapidem in Par. I. pag. 97. n.
51. sed quum in schedis Donianis in secunda li-
nea a Cl. Donio exscriptum legerim Λ ΛΛ I L I T I S :
sinceram lectionem probavi, & eo loci lapidem,
nunc valde consumtum, supplendum, iterumque pro-
ducendum censui A M I L I T I S : hoc est *A Militis*.
Germanus Victor is erat, qui infimo ordine mi-
litibus in exercitu serviebat.

In

*Florentiae, in Museo elegantissimo Nob. V. D. Augustini
Cerretani, de Cerreto, Canonici Florentini.*

396

D	M
IVLIA SATVRNINA	
C· IVLIO· CANDIDO· AVIO	
DVLCISSIMO · BENE ME	
RENTI· FECIT· QVI VIXIT	
ANNIS ; LXXXVII · HO	
VNA	

*Ibidem, in arcula marm. encarpis
& aviculis serpenticulum
carpentibus ornata.*

397

D · M
CN· POMPEI
ARTEMAE
FECIT

*Florentiae, ex Sch. Ambrosianis,
ex Cl. Muratorio pag.
MCDXXVI.*

398

D · M
ZOSIMO· C̄ · N̄ · BERNVLA
CASTREN· DONATA
CONIVGI PISSIMO
B · M

398. Hoc est : *Diis Manibus Zosimo Caesaris
Nostri Vernulae Castrensi*. Vernarum, seu Vernu-
larum Castrensum, qui in Castris infimo servitio
fungebantur, nullam, praeter quam in hoc lapide,
mentionem invenio.

Lu-

*Lunae , olim in urna marmorea in S. Ioannis Baptistae , nunc
 Lucae apud Nobb. Bernardinos , ex Cl. Muratorio Tom.
 III. Thes. pag. MCCLXXX. VI. 2.*

399

C · VILLIVS · C · F
 M A T E R N V S
 C · VILLIVS · C · FIL ·
 PALATINA APER
 VILLIA · P H A S I S
 Q V A E R V B E L I A
 PROCLA · C · VILLIO
 INVENTO · PATRI ET
 PATRONO OPTIMO
 D M · D D

399. In 3. linea ex N · V · Campagnonio no-
 tat Cl. Muratorius scriptum C · VILLIVS · C · L · (for-
 sitan C · F ·) in sexta RVBELLA · quae scriptura ma-
 gis consonat .

*Florentiae , apud Nobb. Gaddios , ex Malvasia
 & Muratorio .*

400

♂ D ♂ M ♀
 L V C I B A L E R I
 O R T V G I O N I S
 VALERIA VALENTINA
 CONIVGIBENEMERENTI
 ♀ F E ♀ C I T ♀

M m

Ibi-

Ibidem, in marmore in plura frusta diffracto.

401

D	M
Q · POMPONIVS CORINTHV	
PETRONIA ROMANA ET	
PETRONIA ····IIS QVÆ VIXIT	
ANNIS VIII · MENSIBVS VIII	
DIEBVS VII	
LIBERTIS LIBER · · · · ·	
POSTERISQVE ·····	

*Florentiae, in urbanis Hortis Excellentiss. Principum
Corfiniorum, urna marmorea rotunda.*

402

D	·	M
P · FVLVIO · VENERIANO		
QVI · VIXIT · ANNIS · XX		
P · FVLVIVS · ATHENIO · ET		
FLAVIA · VENERIA · PARENTES		
FILIO · CARISSIMO · FECERVNT		

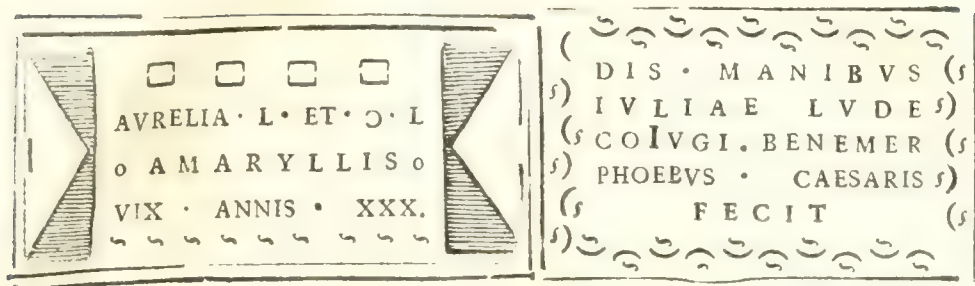

Ibidem.

403

Ibidem.

404

*Florentiae, in Museo Gaddio, in pondere e marmore
Lydio nigerrimo.*

405

sic

EX · AVCTORITATE · Q · IVNI RVSTICI PREF · VRBIS

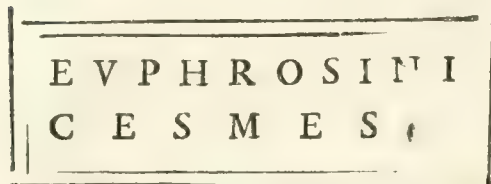
405. Huiusce ponderis inscriptionem mancā superius dedi pag. 7. num. 2. idque mihi sero innotuit, quum iterum idem pondus in eodem Museo observarem. Q. Iunius Rusticus Praefecturam Urbis exercuit imperante Marco Aurelio (apud quem omnia potuit) anno V. C. DCCCCXV. Christi CLXII. secundum Baronium CLXIV. Eo autem Urbanam Praefecturam gerente, B. Iustinum morte affectum constat ex eius Martyrii Actis, a Baronio laudatis. Vide Pagium in Critica Historico-Chronologica in Annales Baronii in hunc annum num. IV. pag. 157. Vide etiam Th. Reinesium in Epistola XXXIV. ad Rupertum pag. 216. & 217. & Consulares Fastos Relandi pag. 35. Huic alterum pondus persimile adfert Fabrettus Inscript. ant. Cap. VII. pag. 525. num. XXVII. qui notat Scaligerum perperam recensuisse Q. Iunium Rusticum inter Praetores Urbanos; quum ex his & aliis penes Gruterum pag. CCCXXI. & CCXXII. Praefectus Urbis scribatur.

M m 2

Qua-

*Quatuor aerea Sigilla obsignatoria exstant inter Cimelia D. Theodori
Davanzati, Abbatis ex Ordine Cisterciensi.*

406

II

*In altero, quod lunam falcata
refert.*

408

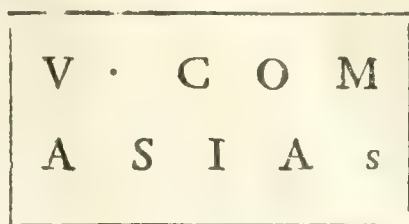
: C O N S T A N T I I .

*In lamella aerea, ex Schedis Cl. Senatoris
Philippi Bonarrotii, quam apud se
exstare scribit.*

411

L O L L I A N I
V . C . P R A E T
T R I V M P A L I S

407

*In altero, quod soleam,
seu calceum refert.*

409

C' A . S

410

In alio penes Cl. Mannium.

C' A T , P I

Ibidem, in tegula.

412

T . . V E T T I
F V S C I

Ibidem, caput galli gallinacei ita inscriptum.

413

Σ Ω T H P K □ Σ M O T

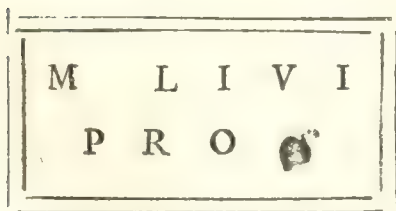
Memorare lubet fortuitam sarcophagi marmo-
rei inventionem, quae nostra aetate contigit, anno ni-
mirum MDCCXL. Aestate huiusce anni, quum pro-
leta-

letarii aliquot homines in Arno se lavarent parte laeva e regione casarum, quae nauclerorum dicuntur, extra Portam S. Frigidiani, eo plane in loco in quo onerariae naves consistere solent; forte accidit ut quidam natando incurreret in sepulcrum; quod quum intus vacuum invenisset, rei novitate curiosus factus, amicos convocavit; qui tandem multo labore, adhibitis organicis instrumentis, sarcophagum ad altiorem fluminis ripam asportarunt. Marmoreum hunc sarcophagum vidi ad diem V. Kal. Septembres eiusdem anni, qui longitudine sua aequabat Romanos pedes circiter sex; latitudine vero ferme tres, altitudine circiter pedes itidem tres. Intus excavatus, ovalis erat figurae. In utroque latere sculptae erant figurae duae stantes: dextrorsum uxor stolata cum avicula ad pedes: laevorsum eius maritus pallio indutus, nudo tamen pectore & dextro brachio, pedibus ad mediam usque tibiam calceis ornatis. In medio coibant striae. Sculptura erat rudiuscula: marmor candidum & perpulcrum.

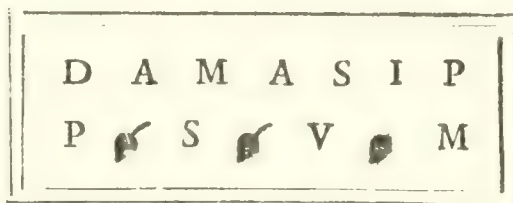
In Sigillo aereo apud me.

In alio Sigillo aereo apud me.

414

415

414. Primum Sigillum, in agro Piscienſi repertum, mihi dono dedit Ornatiffimus Vir Antonius Florius, Eques Sacri Ordinis D. Stephani: alterum vero mihi nuper ſublaturum.

Anno MDCCXXI. prope collem vulgo *Spieri*, in agro Piſcienſis Dioceſeos, inter rudera antiqui aedi-

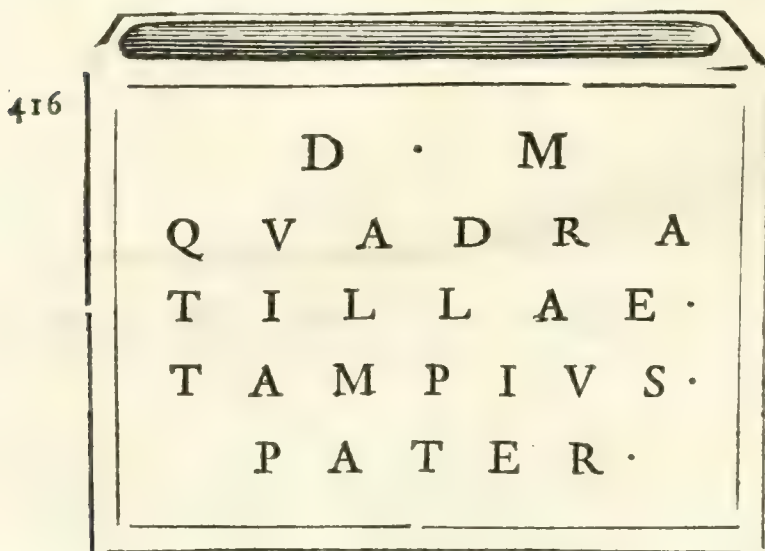

aedificii inventum sepulcretum veterum Ethnicorum, atque iuxta illud complura vascula fictilia, quae ab imperitis rusticis effracta sunt: inter haec inventa quoque lucerna fictilis cum hisce litteris in inferiore eius basi scripsit.

C D E S S I

Alia quoque antiqua Conditoria in Piscienſi agro eruta non raro sunt, quae descripsit patriarum antiquitatum diligens investigator Franciscus Maria Galeſſius, Nobilis Piſcienſis, qui haec mecum communicavit. DESSIAE familiae nulla habetur mentio in antiquis marmoribus tum Gruterianis, tum Reineſianis et Donianis. Apud Fabrettum in laterculo militum Cohortis I. Vigilum sub Centurione Quintino numeratur Deſſius, Inscr. ant. Cap. IV. pag. 262. Non raro etiam occurrit *Dexia* familia.

*In Vrna marmorea cineraria, inventa in Agro Florentino, VII.
ab Vrbe lapide, prope Pratolinum.*

416. Hanc Vrnæ perelegantem dono accepit ab amico suo optimo D. Bartholomæus Arrigonius, Sa-

Sacerdos Florentinus , I. V. D. & antiquitatis eruditus cultor . Inscriptum titulum duo Genii utrinque sustinent . In utroque latere eiusdem Vrnae sculptum cernitur scutum cum gladio ; quae emblemata Quadratile non conveniunt , sed potius patri Tampio ; qui tamen nec miles , nec eques nominatur .

Apud eundem .

417

A C VINCTIVS · ATITIA · C · L · ATILIA · C · I ·

Apud eundem .

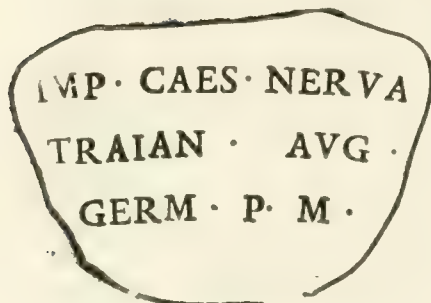
418

D · M
DECRIAE FELICLAE
L · DECRIVS EPAFRODIDVS
FILIVS ET
DECRIA DONATA
ALVMNA PARENTIBVS

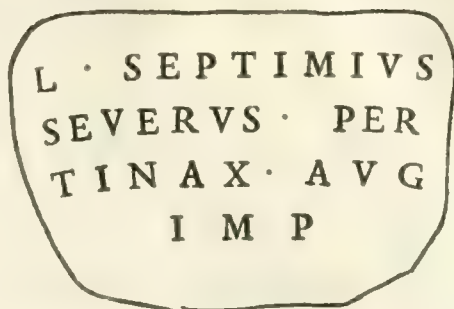
418. In tertia linea cernitur spatium ; sed desunt litterae . Non dubito scriptum fuisse nomen patris L. Decrii Epaphroditi , & Decriae Donatae , filiorum eius .

*In lapide topiaceo, in quo exstantes impressae sunt utrimque litterae
huiusmodi, quae quidem baud genuinae censentur in Museo
meo adseruatur.*

419

420

*In tubo plumbeo, long. Ped. I. Vnc. VI. alt. Vnc. V. in quo
litterae exstantes impressae : exstat in meo Museo.*

421

*In altero tubo adsimili plumbeo, long. Vnc. XII. alt.
Vnc. V.*

422

AEP

422. Vterque plumbeus tubus, cum aliis innum-
eris eiusdem moduli tubis, hoc anno MDCCXLI.
inveni sunt Romae, retro, transactis Thermis Dio-
cletiani in Vineae, ut aiunt, Novitiatus RR. Pa-
trum

trum Societatis Iesu in Quirinali , quo in loco adhuc rudera veteris aedificii supersunt : nec dubium est & ibidem fuisse *Castra Praetoria* , quae in altero tubo , qui cum superiore coniunctus erat , memorantur . De his Castris luculenter Alexander Donatus S. I. de Vrbe Roma Lib. I. Cap. V. Famianus Nardinius de Antiqua Roma Lib. IV. Cap. IV. qui disertissimam antiqui Interpretis Iuvenalis adfert auctoritatem in Sat. X. *Iuxta aggerem primus castra posuit Seianus , id est super Diocletianas , quae dicta sunt Castra Praetoria* . Hi tubi ad aquam Marciam derivandam in Castra deserviebant ; siquidem , praeter balnea , fontes quoque in Castris Praetoriis fuere ad usum militum , qui vel potarent , vel se lavarent ; de quibus Herodianus & Capitolinus . De his mentio fit in antiquo lapide apud Onuphrium Panvinium in Descriptione. Urbis Romae pag. mihi 38.

Q · A Q V I L L I O · S A B I N O · I I ·

COS :

S E X · A V R · A N V L L I N O

CASTR · PRAET · L · VRVAS · OFF · PED CCCLXXXIII ·

A Q V A · M A R C

Celeberrimus Norisius in Epist. Consul. pag. 128. miratur Panvinium , quum in fistula legatur SEX · AVR · mutata familia , *Cornelium* nominasse , quod etiam fecit Almeloventius . Ex Fastis Relandianis pag. 132. videtur legendum ANVLINO , non vero ANVLLINO : suspicor etiam scriptum Q · A Q V I L I O . Hos Consules fuisse esse posse , imperante Caracalla , censet Cl. Tillemontius . Plumbeos hos tubos dono statim ad me

N n

misit

misit vir de antiquitate , deque litteratis hominibus , inter quos Cl. Muratorius recensendus est , qui eo auspice novum Thesaurum Inscriptionum antiquarum locupletavit , optime meritis Franciscus Ficoronius ; qui per epistolam monuit alios tubos hisce similes sibi comparasse Cl. Marchionem Maffei : alios reconditos in Kircheriano Collegii Romani Museo , in quibus plumbarius tuborum artifex *Terentius Cassander* nominatur , imperante M. Opellio Macrino , cum hac epigraphe

IMP · CAES M OPELLI SEVERI MACRINI AVG

CASTRIS PRAETORI *fic.*

TERENTIUS CASSANDER FECIT

In meo nomen *M. Opellii Severi Diadumeniani Caesaris Principis Inventutis* , eius filii , adnotatur. De eo haec Capitolinus : *Sciendum praeterea , quod CAESAR fuisse dicatur , non AVGVSTVS Diadumenus ,* (horum monumentorum , auctoritate emendandi auctores sunt & ipse Capitolinus , reponendumque *Diadumenianus* , loco *Diadumenus*) *quem plerique pari fuisse cum patre imperio tradiderunt .* Illud praeterea notandum , ab antiquariis magni nominis , & in editis quoque libris , a doctis hominibus peccatum esse in scribendo familiae nomine huius Imperatoris ; nam scribunt vel OPELIVS , vel OPILIVS ; quum constet ex his indubitatae fidei monumentis , scribendum esse OPELLIVS . Numismata , in honorem Macrini cusa , integrum eius familiae nomen non praeferunt ; quare in eo scribendo facile in errorem lapsi sunt antiquarii : ne quid dicam de Claudio Salmasio , qui Capitolini textum inemendatum reliquit , contra fidem numismatum & lapidum antiquorum .

Aereum collare serui fugitivi, nunc penes me exstat.

418

418. Hoc collare mihi dono dederat Praeful amplissimus Leo Stroza ; postmodum ego donaveram V. C. Ioanni Baptistae Casottio, Comiti & Patricio Pratenfi, mihi amicissimo. Idem antequam fato suo fungeretur, quod nuper accidit moerentibus Musis ac litteris, quas impense coluit, me flagitante, illud mihi redonavit. Iam editum vide in Parte II. huius Operis pag. 145. Iterum producendum censui, quia in principio legendum videtur BULLA : deinde reliquae literae significant TENE ME NE FUGIAM. De hisce litteris per puncta incis, vide Cl. Boldettium in Coemet. SS. Martyr. Lib. II. Cap. XIV. pag. 509.

Heic ingenuus pudor me monet ne eiusdem clarissimi Praefulis Leonis Strozae, viri doctrina, probitate, atque humanitate ornatissimi, ad iuvandas optimas artes, clarosque ingenio & eruditione homines nati, eximias laudes silentio praeteream. Huius Praefulis ornatissimi, veterum elegantiarum arbitri, & Musagetæ nomini primam Partem huiusce mei Operis Inscriptionum antiquarum, quae in Etruriae Urbibus exstant, iam inscribere destinaveram, idemque summa humanitate optima benevolentiae suae auspicia promiserat : sed reipublicae litterariae, studiorumque fato, dum perennem obsequii & benevolentiae meae tesseram pararem, gloriae suae laudique aeternae maturus occubuit. Haud iniucundum, sed valde gratum doctis hominibus fu-

turum arbitror, si primus elegantissimum Epigramma heic subiiciam, quod in laudem eius celeberrimi Musei in vestibulo mox scriptum, post eius obitum amicus quidam meus ad me misit.

*MARMOREOS VULTVS. ANTIQVA TOREVMATA. GEMMAS.
ECTYPA SOLLERTI SVLPHVRE DVCTA MANV.*

*MYSTICA SISTRA. GRAVI DECRETA INCISA METALLO.
ARTE LABORANTI FRAGMINA MVLTÀ VITRI.*

*MVRRHEA FRVSTA. TRVCES SCAENAE MIRACVLA LARVAE
ERVTA LONGAEVO SAXA DISERTA SITV.*

*AMVLETA. NOVO PRETIOSA NOMISMATA CVLTV.
DENSORVM INGENTES CONGERIES LAPIDVM.*

*DENIQVE NATVRAE ATQVE ARTIS CIMELIA MIRA.
PRAEBET INEXHAVSTO STROZIA GAZA SINV.*

*CVMQVE NOVA SPECIE NITEAT TAM RARA SVPELLEX.
RARIVS AT DOMINO NIL HABET ILLA SVO.*

Digna tanto viro praeconia proferet amicus meus optimus, de litteris & de antiquitate optime meritus, Eques Franciscus Victorius, qui hunc aliosque doctos homines se laudaturum nuper promisit in Dissertatione Glyptographica pag. 127. facturumque operi suo hunc titulum: *De Viris nostro aevo editis ingenii monumentis, vel eruditionis fama claris.*

Exstat heic in Museo suburbano Strozio ara marmorea dedicata Dianae Invietae a duobus Voluminiis Vero & Severo, quam protuli in Par. I. pag. 333. num. 2. Alteram aram, ab iisdem dedicatam Minervae, lubet heic adicere, quae docet praenomen *Luciorum* eos habuisse: ea exstat Romae in vinea, quae dicitur *di Campo vecchio* Nobb. de Gavottis, prope Cryptam Ferratam: quam descripsit

scripsit, & ad me misit idem praelaudatus V. C.
Franciscus Eques Victorius.

Docet etiam haec elegans ara Volumniorum
fratrum militaria munera ; nam Praefecti Cohortis
Thracum Minerviae , & Praefecti Equitum fuere.
Nec silentio praetereundum, inscriptionem , quae in-
cipit L · FVLVIO · C · FIL · POPIN ABVRNIO · VALEN-
TI , quae pariter exstat in Museo Suburbano Stro-
zio , iam a me edita in Par. I. pag. 386. num 142.
inventam esse in *Monte Aventino*, anno MDCXXXVIII.
quod serius quam oportebat didici ex Donianis
autographis Schedis : nam apud Albanos con-
stat, Livio teste , Latinas Ferias celebratas quot-
annis fuisse Iovi Latiali pro salute Romani &
La-

Latini Populi, quibus Respublica, & deinde Imperatores nobilissimos Viros præficere consueverunt. Insignem hunc lapidem illustrat V. C. Petrus Corradinius, postmodum S. R. E. Cardinalis Amplissimus Vet. Latii Prof. Lib. II. Cap. XXI. pag. 224. & 225. qui tamen cum Fabretto manifeste hallucinatur, dum hæc singularia III VIRO · A · A · A · F · F · *Triumviro Auro Argento Aere Flando Feriundo*, uti manifeste habet marmor, non ita explicant, sed quasi scriptum sit III VIRO A RA · F F · *Triumviro a Rationibus Fisci Frumentarii*: quod munus longe alienum a viro nobilissimo L. Fulvio Aburnio: cuius viri mentio, ni mea me fallit memoria, sit ab Aelio Spartiano in vita Hadriani, cui fuit acceptissimus.

In Regia Villa Magni Ducis Etruriae,
quae Imperialis dicitur.

In urna marmorea.

*In alia simili ornata corolla
& aviculis.*

419

<p>D · M</p> <p>M · IVNI · FELICIS</p> <p>IVNIA · MARCELLINA</p> <p>FRATRI · PISSIMO</p> <p>FECIT</p>

420

<p>OSTILIA · SYNTYCHE</p> <p>FELICIONI · VERNÆ</p> <p>SVO · QVI VIXIT · ANNUM</p> <p>I · ET · MENSES · VIII · H · S · E</p>

D · M ·

Ibidem, in urna marmorea.

421

D ♂ M·IVNIAE·M·F·
MARCELLINAE
THEOPHILVS
O · D · S · M ·

*Ibidem, in Vrna ornata corollis
encarpis, & capitibus ariet.*

422

PYRRHE . RVBRIAE
HELVIAE. LIBRARIAE
P . RVBRIVS · OPTATVS
CONTVBERNALI · SVAE

421. O · D · S · M · Hoc est : *Optime De Se
Merenti.*

*In Villa Altovitarum prope Ripulas in Agro Florentino,
tertio fere ab Vrbe lapide.*

423

423 Aram hanc marmoream protuli in Parte II.
hu-

huius Operis pag. 451. num. 57. ex Collectaneis Petri Tancredi Senensis. Ea exstabat in horto Ecclesiae S. Laurentii a *Vicchio* in Agro Ripoliano, & mensam lapideam sustinebat. Nuper translata est in Aedes Nobilium Virorum de Altovitis. Quum eam investigarem, existimans interiisse, descriptam mihi tradidit vir eruditione animique candore mihi amicissimus R. D. Philippus Picchiantius, Plebanus S. Petri ad Ripulas, Sacrae Theologiae Doctor; compertumque est, primum a me editam, deinde a Cl. Muratorio, qui vulgavit in Tomo I. pag. CXXXI. inemendatam & mancā. Muratorius, ut explicet perarum Iovis *Tunni*, seu *Tonnii* cognomentum, perpendendum monet, num TVNNI vox adhibita fuerit ad signanda *vasa vinaria*, quae *tinae* a Varrone, & Nonio adpellantur. Vossius Lib. II. Cap. XVIII. de Vitiis Sermonis: *Plane*, ait, *videntur tonnae, vel tunnae & tinae vocabula cognata, & ab eadem origine profecta*. Porro notum est, Iovi *epulum* solenne mense Novembri paratum fuisse a Romanis; *mensamque* adpositam ab aliis: quam ob causam ab Arnobio stultos Ethnicos irrisos videas. Erant & *Festa Vinalia*, quibus Iovi vinum novum libabatur. Eruditam hanc explicationem non impugno: videndum tamen moneo, utrum vox TVNNI ex Etrusco cognomine originem habuerit: nam in patera Etrusca, quam protuli in M. E. Tab. CXX. prope imaginem Iovis scriptum est *an*; nempe *Tina*, quae vox *Tonans* videtur exprimere, ut animadverti ibidem pag. 242. Porro V pro O usurpatum adparet; quia Etrusci pro O usi sunt V. Exstat inter vetusta monumenta ara votiva dedicata Iovi Optimo Maximo TANARO; quae vox erudito Mar-morum Oxoniensium interpreti idem ac Latinis TONANS significare videtur pag. 282. 283. quem vide. Consulendus etiam ab eo indicatus Cluverius in

Ger-

Germania antiqua Lib. I. Cap. XXVI. qui diversas nationum dialectos observat, quo modo Iovem *Tonantem* dixerint. Siquidem non modo apud Celtas in Europa, sed ante etiam in Asia Iovis nomen fuit *Taran*, & variis dialectis *Tboran*, *Doran*, *Tordar*, *Dondar*, *Tbondar*, *Donnar*, *TONNAR*, *Donar*, *Tonar*. quae vox idem valet ac Graecis *Βρονταῖος*, & priscis Latinis *Tonans*, Etruscis *Tina* *Tinia*; & in hac ara, quae facile ab Etruscis acceptam vocem servat, *TVNNI*. Consule etiam Bochartum *Geograph. Sacr. Par. II. Lib. I. Cap. 42.* Porro litterae illae *EX · AR · P · X ·* declarant argenteum donarium, Iovi voto dedicatum, pondo libras decem constasse. Ita igitur adlata tum a Cl. Muratorio, tum a me perrara inscriptio emendanda est.

Faefulis, in domo cuiusdam Canonici Cathedralis Ecclesiae, quae hodie non reperitur. Ex Schedis Donianis.

425

DIS · MANIBVS
CRISPINI C · F · FELICIS
CORNELIA SVCCESSA
CONIVGI SVO B · M
FECIT

425. Crispinus Felix ex ea ingenua plebe Faefulana fuisse mihi videtur, e qua fuit C. Crispinus Hilarus, quem numerosa sobole clarum ita laudat Plinius *Histor. Nat. Lib. VII. Cap. XIII.* In *Actis temporum Divi Augusti* invenitur, duodeci-

mo Consulatu eius , Lucioque Sulla collega , ad III. Idus Aprilis , C. Crispinum Hilarum , ex ingenua plebe Faesulana , cum liberis novem (in quo numero filiae duae fuerunt) nepotibus XXVII. pronepotibus XXIX. neptibus IX. praelata pompa , cum omnibus his in Capitolio immolasse.

In Museo suburbano Strozio sequens titulus olim exstabat , nunc deperditus .

426

L · M A E S I O
CANINIA · FAVSTILLA
CONIVGI SVO · B · M
F E C I T

*Tiferni, in Aedibus Rev. D. Alexandri Certinii ,
nuper eruti lapides .*

427

I V I
S A T V R N I
L E G A T V S

428

E N T I O
V · H O M V L I
P I M E N T I

427 Haec fragmenta descripsit laudatus Alexander Certinius , patriarum antiquitatum eruditus indagator ac vindex , & ad me misit . In priore fit mentio Saturnini Legati Caesaris , &c. in altero Homullus nominatur . M. Valerius Homullus ,
im-

imperante Antonino Pio Consul fuit, Collega M. Acilii Glabrionis, nimirum anno V. C. 904. Christi 152. Alios insignes lapides amice conquestus est idem Certinius me praetermisisse, quos adcurate exscriptos dederat, quos heic lubet subiicere, reliquis addendos, quos protuli in Parte II. huius Operis pag. 338.

Ibidem.

429

Q · ALBIO · Q · F · HOR · ILLICI
 S · L E G · X X · V · V
 CORNICVLARIO · PR · PR ·
 DONIS · DONATO · AB · DIVO
 T R A I A N O · A V G
 T O R Q V I B V S · A R M I L L I S
 PHALERIS · BELLO · PARTHICO · ET · AB
 IMP · CAESARE · TRAIANO
 HADRIANO · AVG · HASTA · PVRA
 ET · CORONA · AVREA
 AVILIA · SOTERIS · MATER
 FILIO · OPTIMO · PIENTISSIMO
 L · D · D · D

429. Protulit hunc lapidem Aldus Manutius Pauli filius in Orthographia pag. 366. Eundem Cornacchini in patriis Tifernatibus Historiis, & Franciscus

Sanfovinus de origine Equestrum Ordinum Lib. II.
eundem proferunt .

Ibidem.

430

L · SICINIVS · DENTATVS · TRIB
PLEB · CENTIES · VICIES · PRAELIATVS
OCTIES · EX · PROVOCATIONE · VICTOR
XLV · CICATRICIBVS · ADVERSO
CORPORE · INSIGNIS · NVLLA · IN · TERGO
IDEM SPOLIA · CEPIT · XXXVII.
DONATVS · HASTIS · PVRI · XII
PHALERIS · XXV · VORQVIBVS · CXXXIII
ARMILLIS · CLX · CORONIS · XXVI.
CIVICIS · XIII · AVREIS · VIII · MVRL · III ·
OBSIDIONAL · I · FISCO · X · CAPTIVIS · XX
IMPERATORES VIII · IPSIVS · MAXIME
OPERA · TRIVMPHANTES · SECVTI

430. L. Sicinus (dicendum potius *L. Siccus*)
Dentatus strenuus bellator , Tribunus Plebis crea-
tus est anno V. C. CCXCIX. Haud praeferit , nec
praeferre potest tantam aetatem hoc marmor , quod
secutis deinde temporibus exaratum cenfeo, excerptum-
que ex antiquis Romanae Historiae monumentis , &
ut mea fert opinio , subiectum eius statuae seu im-
magini , in usum Museorum , in quibus illustrium

virorum elogia veteres elegantiarum cultores conlocare consueverunt. Eadem fere de eodem L. Siccio Dentato excipit Gellius Noct. Arti Lib. II. Cap. XI. *L. Siccium Dentatum, qui Trib. Plebi fuit, Sp. Tarpeio A. Haterio Consulibus, scriptum est in libris Annalibus plus, quam credi debeat, strenuum bellatorem fuisse; nomenque ei factum ob ingentem fortitudinem, appellatumque esse Achillem Romanum. Is pugnasse in hostem dicitur centum & XX. proeliis: cicatricem aversam nullam, adversas quinque & XL. tulisse: coronis esse donatum aureis octo: obsidionali una: muralibus tribus: civicis XIII. torquibus tribus & LXXX. armillis plus centum LX. hastis duodeviginti: phaleris item donatum est quinquies viciesque: populi militaria dona habuit multiuga: in quibus provocatoria pleraque: triumphavit cum Imperatoribus suis triumphos novem. Constat igitur Gellii auctoritate, huiusmodi elogia ex libris annalibus exscripta fuisse. Videmus etiam haec ipsa elogia usurpata non in una tantum civitate, sed in pluribus etiam repetita; nam ea quae produximus in Parte II. quum prisca Arretinorum monumenta proferremus, iam ex Codice MS. Fratris Iucundi Veronensis, & ex aliis Codicibus, Seculo XV. exaratis, adnotavimus iamdudum eruta fuisse *Arretii, Arimini*, quibus etiam *Tifernum* nunc addi potest.*

Scripta haec fuisse arbitratus sum, non ea certe aetate, qua illustres illi viri vixerunt, sed remotiore. Celeberrimus Muratorius, ex editis libris explicatus maximam partem vetustorum lapidum, quos edidit in novo Thesauro Inscriptionum antiquarum, in fine Tomi III. in Classe XXIV. haec elogia protulit, & inter dubios seu spurios lapides congestit; deque hisce a me adlatis sententiam suam proferens pag. 1802. adhuc subdubitare se fatetur an ad secula remota referre liceat eiusmodi inscriptio-

ptiones ; atque in eam potius opinionem inclinat , scriptos hosce lapides fuisse , postquam Italica ingenia litteris Latinis splendorem restituere coeperunt . Sed de antiquiore usu scribendorum elogiorum , alibi erit oportunior differendi locus : interim haec monumenta non in una tantum Civitate illustribus viris ob memoriam rerum ab eis gestarum , & virtutum gloriam poni dedicarive antiquitus consuevisse , in locorum publicorum , & in Museorum & Bibliothecarum ornamentum , adnotare satis sit .

In Museo Excellentiss. Principum
Corfiniorum .

In Urbanis Hortis Florentiae .

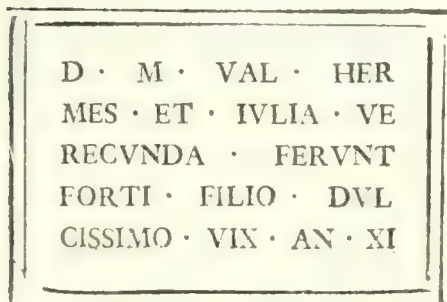
431

D · AA · FABIA · CHRYSIS · AAATER ·
FIL ANNEIAE · VRBANILLAE ·
S ANCTISSIAAAE · PIENTIS
SIAAAE · VIX · AN · XI · AA · XI · D · II ·
EMIT · PATRE · DIAAIDIA · MON
ET · SIBI · ET · PVBLIO · P · F · POPIN
COIVGI · SVO · ET · LIBERTIS · LI
BERTABVSQ SVIS · POSTE
RISQ · EORVAA

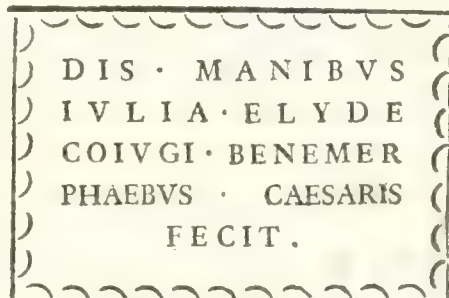
431. Eminentissimus Princeps NERIVS COR-
SINIVS , Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis
Amplissimus , quum Florentiae , in Urbanis Aedibus
suis ad Pratum moraretur transacta aestate huius
anni CIO. IO. CC. XLI. vetusta marmora , quae
iamdudum eo loci coacervata iacuerunt , in Xysto
pul-

pulcherrimo in fex metopis per parietes, me rogante, pro sua ad haec studia colenda atque amplificanda egregia voluntate, atque in me singulari prorsus humanitate, disponi iussit. Hos lapides quindecim fere ab hinc annis exscripseram, & vulgaveram in Parte I. huius Operis a pag. 119. ad pag. 184. nunc vero cum disponderentur, mecum agente curam eruditissimo D. Ioanne Macnamara, inventi aliquot sunt, a me praetermissi, quos heic editos habes, optime Lector, quum reliquis paullo ante nunc primum in lucem prolatis pag. 274. coniungendi.

432

433

432. FERVNT. Rarum hoc ex Pontificum libris verbum adnotare lubet, quod in hoc lapide scriptum est. FERVNT subaudi *iusta*, seu *feralia*, quae a Romanis celebrari consuevisse die decimo octavo Februarii, perspicuum est ex Ovidio, qui hoc ipsum verbum *ferunt*, dum *Feralia* memorat, eumque scribit diem, usurpat Fastorum Lib. II.

*Hanc, quia IVSTA FERVNT, dixere FERALIA, lucem,
Ultima placandis Manibus illa dies.*

Ferales epulae, quae in funere ferebantur, ita dictae, teste Plinio. Hinc *inferiae*, sacrificia, quae Diis Manibus inferebantur, ut auctor est Festus.

Au-

Audiendus etiam Silius Italicus , ubi narrat inferias
a Scipione suorum manibus missas Lib. XVI.

*Dona FERVNT, tumulisque super flagantibus addunt.
Ipse tenens nunc lacte sacro, nunc plena Lyaeo
Pocula, odoriferis adspersgit floribus aras;
Tum Manes vocat excitos.* —————

434

POMPEIA · PITHYSA · AEDICVLAM · EMIT ·
POMPEIAE · SVCCESSAE · FILIAE PISSIM
TI · CL · ALEXANDRO · CONIVGI · OPTVM
LIB · LIBERTABVS · SVIS · POSTERISQ · EOR ·

435

M · IVLIVS · LIVIAE · L · HILAR · LIVIA THEOP
ARC

434. ARC . Hoc est *Arcarius* , qui domesticae
arcae pecuniariae praeerat . De Arcariis , deque eo-
rum officio tum publico, tum privato nonnulla adno-
tavi ad Columbarium Libertorum Liviae Augustae
pag. 163. quod , si otium est , vide .

436

CHRESTI · DIONYSI · L · CHRESIMI · DIONYSI L ·
CHLOE   THEOPHILVS
ARIORATES   POPILLI · LAENAEI

TRO-

436

T R O I V S
P V E R
V I X · A N · X I I I ·

437

D & M
C & P V B
L I C O
A G L A O

Inventis aliquot marmoreis frustulis, non contemnenda sit accessio Tabulae, in qua Vigilum Cohortes VII. recensentur, quam editam habes in Parte I. huius Operis pag. 125. num. 13. Non vacat integram referre; sed ea tantum, quae in fine supplenda sunt ad fidem marmoris, exordio facto a linea 26. ad calcem usque.

438

ANNI IAN VARI	STA TILI SEVERE	FLAVI ANTIOCE
VIBI CEL ER	R VFI	IVLI DOMNION
FLAVI MAR CE	MARI CLAVDIAN	7 LIBVRNA FIDEI
7 CANDIDIA NI	7 SEVERIANI	AELI ALEXANDR
LVCILI MARCI ANE	CLAVDI GNORIME	
IVLI MAXIME		
COH III VI G		
7 VICTORI		
AVRELI EXORATE		
DEDI CATA	III ID VS APR · AS	
ET ASPRO	CoS	

438. Duo Aspri fratres, quorum praenomen *Caius* fuit, e familia Iulia, Consules fuere anno V. C. 965.
P p Chri-

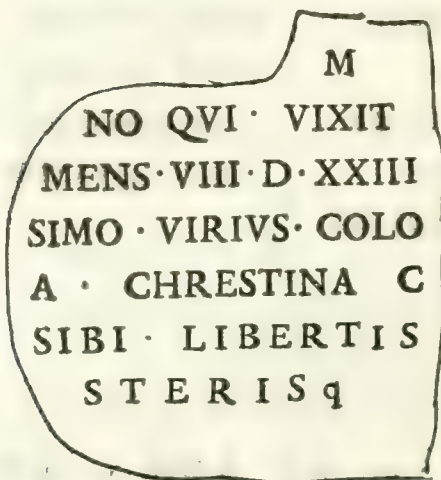
Christi 212. Antonino Caracalla imperante, eoque anno quo Getam fratrem suum in sinu matris occidit, ad diem v. Kal. Martias. De his Consulibus vide quae docti viri adnotarunt, Pagius ad Annales Baronii hoc anno, Norisius in Epistola Consulari pag. 126. & Relandus in Fastis pag. 121. & seqq.

439

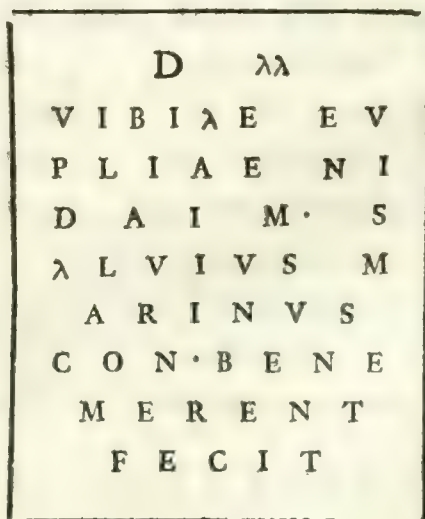

439. Titulus ita se habet, unica linea scriptus, non ut vulgaveram pag. 146. num. 56.

440

441

fit

441. Hic titulus a me productus pag. 168. num. 133. nonnullis in locis restitutus, iterum comparet.

CN.

442

CN · DOMITIS	
CN · L · CASTOR	
DOM	IA
	ND A

443

CALLINICVS
ET OCTAVIA
FELICISSIMO
ALVMNO
QVI · VIX · ANN
XIII · MEN · VII · D · VII

442. Prior titulus restituitur, inventis fragmentis, quae inter se sociantur, & corrigendus iam editus ibidem pag. 159. num. 92. & alter vitiose vulgatus pag. 165. num. 119.

444

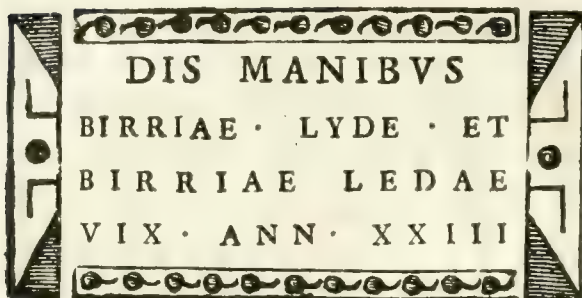
D	M
N · BALONIVS	FAVSTVS
BALONIAE · N · L	
SECVNDAE · VIX · ANN · XXV	
N · BALONIO · DARDANO	

445

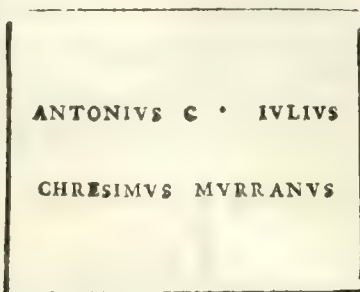
M
DIDIAE · EVPORIAE
VGI · QVAE · VIXIT · AN
MEN · VII · ET
ALICO · FILIO · EIVS
VPERCVS · B · M

444. Cum mendo editus a me fuerat in tertia linea pag. 179. num. 190. item seorsim a me editi lapides num. 107. & 122. qui sociandi sunt, & ita se habet haec inscriptio, quae adlata est num. 445. licet dextrorsum mutila.

446

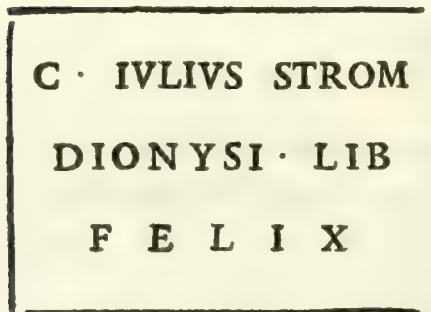

447

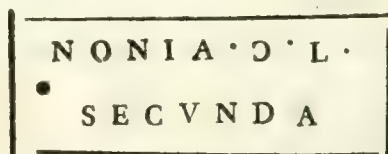

446. Pertinet ad eandem Birriam familiam, alter titulus sepulcralis editus ibidem pag. 159. num. 91. Qui vero sequitur titulus, a me vulgatus num. 183. cum altero num. 206. sociatus, pristinae integritati restituitur.

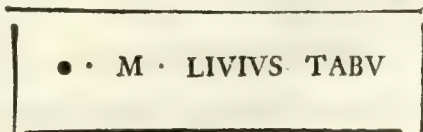
448

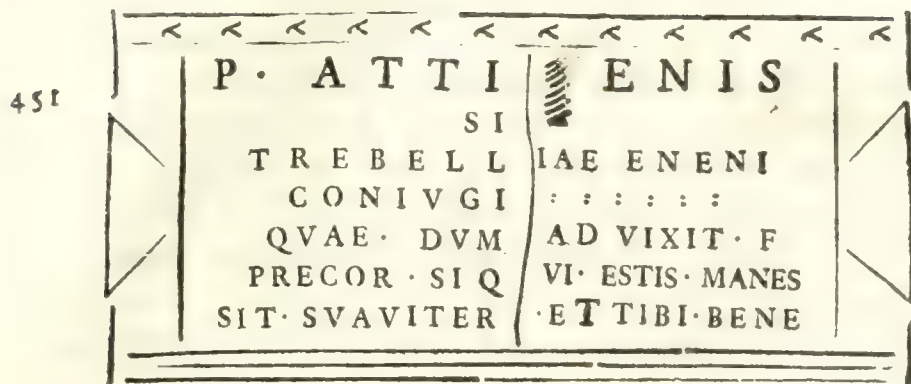
449

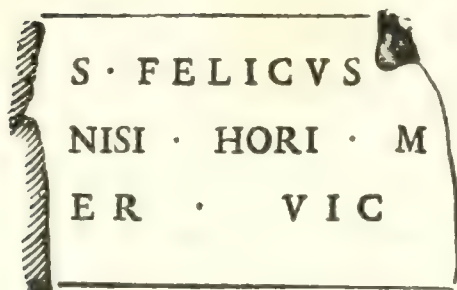
450

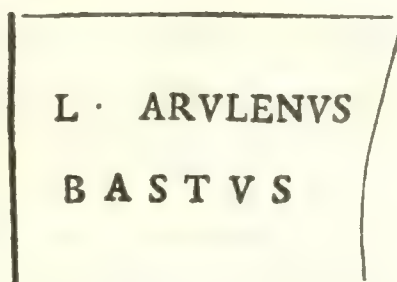
450. Nunc primum hi tituli lucem adspiciunt. TABV. Hoc est: TABVLARIVS. De Tabulariis Augustae Domus vide, si otium est, quae adnotavi ad lapides Columbarii Libertorum & Servorum Liviae Augustae, e cuius servitio complures liberti ac servi recenserunt in his a me editis titulis.

452

453

452. Contigit hunc titulum iam a me editum pag. 171. num. 144. repertis variis frustulis, tam bene confarcinare, ut facili negotio, quae defunt suppleri possint. Notandum DVM AD VIXIT. In alio titulo Musei Suburbani Strotii pag. 406. num. 215. QVA · AD · VIXIT · BENE · Alibi me legere memini QVO AD VIXIT.

453. BASTVS. Videtur prior littera scalpro deleta, & altera resecta a quadratario. Subspicor scribere voluisse BLASTVS; quod in libertis saepenumero occurrit. Quum singulos lapides perlustraret, & cum editis conferret vir eruditissimus ac nobilissimus Ioannes Macnamara, comperit multos lapides, iam a me editos, desiderari: furtive sublatos auguror, quum inter hos non pauci insigniores desint, quos si lubet invenire poteris, optime lector, iam publici iuris facios

Œtos sub hiſce numeris 8. 9. 21. 27. 39. 40. 51. 54. 64. 65. 66. 118. 145. Inter haec non pauca intercidiſſe marmora cognoſces, quae iam doctiſſimus Donius centum fere ab hinc annis exſcripſerat; quae ex eius Schedis protuli in Parte II. huius Operis in Appendice a num. 34. ad 52. Ex iisdem Schedis, rurſum ſpicilegio accuratius facto, haec quoque inſcripta marmora reperire contigit, quae apud Nobiliſſimos Corſinios exiſtabant, quae modo deſiderantur.

454

TROILVS LIVIAE ATTICVS

C. IVLIVS GNOMON EVHODI. L

VIX · AN · XXV

455

ELATE · AGRIPPINAE

GERMAN · CAES ·

456

ERTIAE · PRIMAE · CL · CAES

ELEV THERVS ·

DANT

457

FORTVNATVS · DEC TI · CL · M

TI · CAESARIS CLEMA

CHIONES

MAMMIAE FORTVNATI

458

D M

D R V S I · P A T

P R I M I G E N I O · Q V I · V I X I T · A N N

X X X I I · D I E S · V I I

F A V S T V S · A N T O N I A E · D R V S I · . . . . I V C V N D I

C H R E S T I A N V S

459

E P A P H R E · C · C A E S A R I S

. . . . D E D I T C H A E T E

460

I V S · C · C A E S A R I S

I V L I A E · E V C H E

D E D I T · B E N I G N A

461

T I · C L A V D I V S · A V G · L

T H E O D O T V S · V I X I T

A N N O S · L ·

462

M · I V L I V S · A V G V S T A E · L ·

M E N A N D E R

I V L I A · F A V S T A

M E N A N D R ·

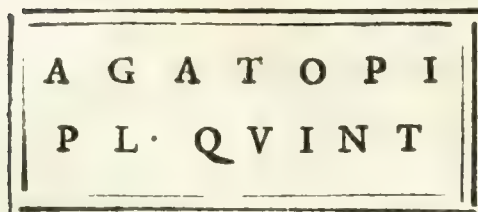
461. Duorum lapidum, qui postremi recensentur, nonnulla fragmenta, simul confociata sunt.

Sigil-

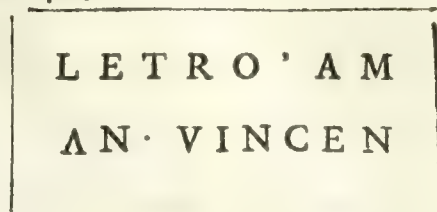
Sigillum æreum cum hac epigraphe : exstat in Museo Buccellio.

In Museo Coratio Cortonæ alterum sigillum æreum.

463

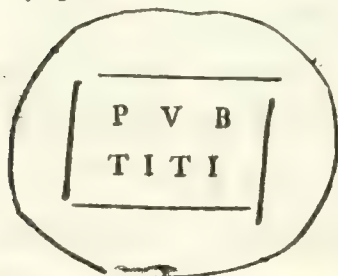
464

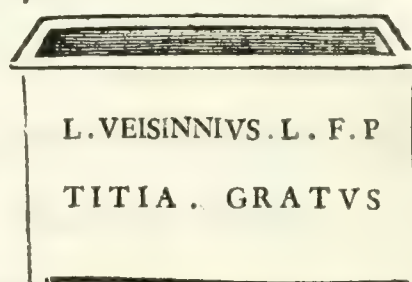
In eodem Museo Buccellio, in fundo patinae fœtilis, rubri coloris.

Clusii, in Aedibus D. Claudii de Samuellis, Eq. Ord. S. Stephani.

465

466

466. Haec urna ex Tiburtino lapide urnarum Etruscarum figuram servat; adeoque est vetustissima.

Ibidem, in urna e Tiburtino marmore cum operculo.

Ibidem, in operculo urnae similis.

467

C · B A E B I V S
L · F
A R R E S P E X

Ibidem, in urna simili.

468

C · B A B I V S · C · F
A R H S

Ibidem, in urna adsimili.

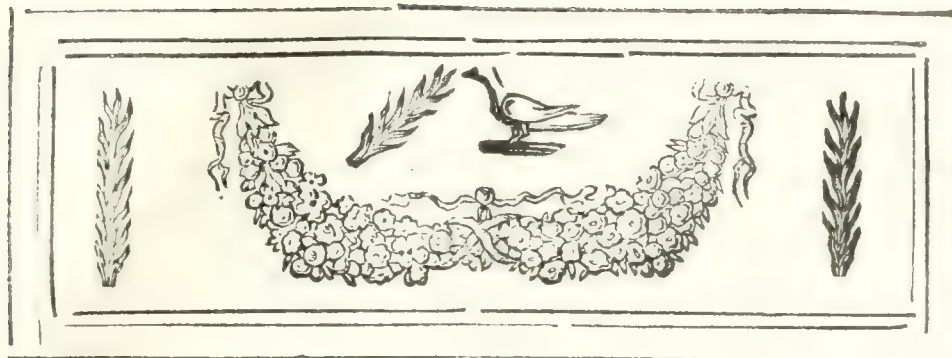
469

L · S E N T I V S · L · F
S A B I N V S · B L A E S V S

470

V I R I A : Q · L · H I L ·
M O N V ·

M O N U M E N T A

V E T E R V M

CHRISTIANORVM

ERVTA E FLORENTINIS COEMETERIIS.

Vmmo Dei Optimi Maximi beneficio factum arbitror, ut aetate hac nostra veterum Christianorum Florentinorum, pauca licet, plurimi tamen facienda, Monumenta, quibus primordia Historiae sacrae huius inclitae Urbis mirifice illustrantur, e tenebricoso terrae sinu, in quo saeculis ferme quatuordecim & amplius iacuerunt, optatam in lucem feliciter prodierint. Nihil hisce Monumentis insignius habet Florentia, licet eius Musea nobilissima, privataeque procerum domus antiquis operibus valde sint refertae. Ex his priscaevi sacris reliquiis discimus, quae nam fuerint primaeva illa Evangelicae praedicationis beata germina, & quae sanctissi-

morum illorum Christi Fidelium nomina ; inter quos aliqui Florentinae Ecclesiae sacrosancta munia obierunt : nam alii Diaconi , alii Lectores ; aliae Virgines , aliae Ancillae Dei dicuntur. Virorum nomina haec sunt : CONSTANTIVS — ERPA — FVNDANIVS IOVIANVS — LAVRENTIVS NVMERIVS — MAXIMVS — ROMANVS — FLAVIVS ROMVLIANVS — SEGETIVS — VERVS. Feminarum vero haec nomina innotescunt : AQVILIA PAVLINA — AQVILIA VALENTINA — AVGVSTVLA — CARTAGO — FADIA VERIANE — FELICITAS — FLAVIA MARTINA — IVLIANA . MARTHA . Ne dubia excitentur in perscrutanda eorumdem Christianorum lapidum antiquitate , in duobus ex his adnotatur tempus in quo positi sunt , nempe duo paria Consulum , Honorii videlicet Augusti XI. & Constantii II. , qui Consulatum iniire anno V. C. MCLXX. Christi vero CCCCXVII. Dei Ecclesiam moderante Innocentio Pontifice Maximo , cui successit Zosimus : item Isidori & Senatoris , qui Consules fuere anno a Christo nato CCCCXXXVI. sedente S. Xysto III. Pontifice Maximo .

Maxima ex parte Christiani lapides , qui nunc proferuntur , eruti sunt e Coemeterio vetustissimo , quod nunc fere universam occupat Ecclesiam Sanctorum Machabaeorum , quae vulgo S. Felicitatis nuncupatur . Fortuitam eorumdem lapidum inventionem paucis operae pretium est exponere . Anno MDCCXXXVI. quum a solo exstrueretur eadem Ecclesia SS. Machabaeorum , servata anterioris figura , miroque cultu & eliganti forma reficeretur , quam hodie cernimus , Architecto Ferdinando Ruggerio , viro peritissimo , & de patriae splendore , aere incisis , editisque permultis insignioribus Urbis huius aedificiis , optime merito : forte fortuna contigit , ut egestis ruderibus laeva parte eiusdem Ecclesiae , prope locum , in quo olim situm erat altare Deo

dedi-

dicatum in honorem Sanctorum Angelorum , ac praesertim Archangeli Raphaëlis , Christiani lapides , quos paullo inferius proferam , eruerentur ; fossorum tamen imperitia non integri , sed plerumque in varia frustra discissi , qui tamen facile confarcinari & confociari potuerunt. Iam ego monueram fore , ut si diligenter fossarii investigarent , & cubicula Coemeterii aperirent , facile inventuros uberem horum Christianorum lapidum messem. Sed bene , ut sperabam optabamque , res minime cessit : nam terram egerere profundius latiusque & cubicula aperire , nonnulli , quorum nominibus parco , prohibuerunt , ut modicis sumtibus parcerent : pluris pecuniam aestimantes , quam hasce primaevae Florentinorum pietatis venerabiles reliquias. Id non ego dumtaxat , sed omnes Florentini aegerrime tulerunt. Iam enim , lucem ferente Christiano lapide , quem iterum heic subiicio , sub solo eiusdem Ecclesiae eruto , anno MDLXXX. quum in eo scriptum legerem POSITI SVNT , PER SINGVLA COEMETERIA : antequam alii lapides eruerentur , quindecim ferme ab hinc annis , subspicatus fueram , seu potius divinans scripseram , eo in loco fuisse antiquissimum Christianorum Florentinorum Coemeterium : quapropter in Parte I. huius Operis pag. 299. ita adnotaram : *Et heic quoque , ubi modo S. Felicitatis Templum conspicitur , antiquum primorum Christianorum Coemeterium extitisse , horum marmorum non levi suffragio coniicio.* Quod divinabar , verum esse tunc compertum est. Sed ecce eum lapidem , cum quo alii duo , quos subiicio , sub pavimento eiusdem Ecclesiae SS. Machabaeorum , memorato anno effossi sunt : quod olim penes D. Dominicum Nardium Florentiae exitare dixi , loco superius citato.

I

B	M
FL	♂ ROMVLIANVS
INFAS	Q VIXIT AN
VI	ET M VII. ET
FRATRES	IPSIVS
QVI	POSITI SVNT
PER	SINGVLA C(E
METERIA	VER
Q	VIXIT AN X
ET	ROMANVS. Q
VIXIT	AN V
ET AVGVSTVLA	
AN	III ♂ S
IN	PACE

2

B	♂	M
LAVREN	TIVS NV	
MERIVS	DIA CONVS	
VIX	ANNO S.P.M.	V DE
POSITVS	V ID	VS OCTO
IN PACE		

3

M
ACER
IIVS
CONSTANI
QVI VIXIT
ANNOS XXX
VII. DEPOSI
..... V
KAL. DECEM
BRES. IN. PACE

2. De ramusculis hisce, quibus Christiani lapides ornantur, consulendus Aringhius & Boldettius, egregii sacrorum monumentorum interpretes.

Sed

Sed non hos tantum lapides Christianos, verum & alios post memoratum annum MDLXXX. ex eodem Coemeterio erutos fuisse comperio ex his quae narrat R. Presbyter Sanctes de Ailettatis in Codice, quem inscripsit *Memoriale di S. Felicità*, quem cum aliis ab eo exaratis diligenter servant Nobiles Ancillae Christi, eiusdem Ecclesiae Moniales in suo Archivo, veterum monumentorum locupletissimo. Fuit idem Sanctes viginti annorum spatio eidem Ecclesiae Praefectus, & Monasterii Monialium Moderator omni laude dignissimus. Monumenta, omnia, quae ad Historiam eiusdem Ecclesiae pertinent, diligenter collegit, digessit, ac descripsit patrio sermone, anno MDCXIII. aetatis vero suae sexagesimo tertio. Ita igitur scribit: *L'anno 1580. facendo Iacopo de' Rossi la sua Sepoltura vicino alla Cappella del Crocifisso* (pertinet hoc Sacellum ad Gentem nobilissimam Florentinorum Patriciorum *del Nero*) *si trovarono da cinque braccia sottoterra alcuni Epitaffi di sepulture in predetto marmo: i quali mostratigli al Rev. Don Vincenzio Borghini, disse, che quelle lettere mostravano d'esser fatte da mille anni. Fu mala cosa il non conservarli: e nel fare altre Sepulture: come quella delle Monache, l'anno 1588. e più fà quella della nostra Compagnia, si sono trovati pavimenti bassi più che non è la piazza nostra, e muri grossissimi.*

Memorato anno MDCCXXXVI. statimac aliquot lapides Christiani inventi sunt, nempe VII. Kalendas Quinctiles, quum frequenter ad Ecclesiam hanc, quae tunc construebatur, adcederem, vidi e regione altaris SS. Angelorum parietem, qui subtus gradus eius extendebatur ad alterum latus, nempe dextrum, habito respectu ingredientium in Ecclesiam: qui paries admodum validus & crassus, e coloribus variis qui supererant, sacris Historiis antiquitus pictum

tum fuisse adparebat ad exemplum veterum Cryptarum Romanarum, quarum schemata publici iuris fecere Bosius, Aringhius, & alii. Narravit mihi Ruggerius Architectus inventum etiam fuisse a fossariis sarcophagum lapideum, quem propter ingentem molem extrahere noluerunt. Haud igitur angustum, sed latum, concameratoque opere constructum fuisse hoc Coemeterium, perspicuum est, in quo primum sacram Synaxim habuisse priscos Florentinos Christi Fideles, haud dubitandum est. Adlatus lapis plura in eo Coemeteria, nimirum cubicula, fuisse diserte docet. Fuisse arbitror venerandum hoc Coemeterium sub cura Antistitum Florentinae Ecclesiae; nam tamquam rei suae, eiusdem expresse meminit Ildebrandus Episcopus Florentinus in Charta donationis, quam dedit Monasterio, & Monachis inservientibus Basilicae S. Miniatis, quam summa magnificentia a fundamentis exstruxit, una cum eorum Monasterio. Instrumentum huius donationis adfert Cl. Vghellius in Tom. III. Italiae Sacrae col. 48. in haec verba: *Similiter ibidem concedo Ecclesiam S. Felicitatis, quae est posita prope Capo de Monte, CVM COEMETERIO, & certis terris, & vineis quaecumque de ipsa Ecclesia tenet Ioannes Presbyter, filii Vrsi Presbyteri. Lege tamen prope Capo de Ponte: nam haec Ecclesia ita in aliis priscis monumentis describitur, quod sita sit prope caput, nempe extrema pontis, qui nunc vulgo ob eius antiquitatem, & quod primus omnium pontium fuerit Arno impositus, dicitur il Ponte vecchio. Lege etiam & vineis & quaecumque tenet &c.* Ex quibus colligimus, magno in honore fuisse apud priscos Florentinae Ecclesiae Pastores hoc perinsigne Coemeterium, tunc situm extra ipsam urbem Florentiam; cuius exstructio vetustissima est, & facile ad primordia Christianae Religionis referri potest; quum Florentinam

tinam Ecclesiam moderaretur S. Felix, qui Romano Concilio interfuit, contra Novatianos celebrato, anno CCCXIII. sicuti narrat Optatus Milevitanus, veteresque eiusdem Concilii subscriptiones fidem faciunt: vel quum eidem Sanctae Ecclesiae praeesset S. Theodorus; quo sedente in Florentina Cathedra, vetusta perhibent monumenta, eum consecrasse Basilicam & Baptisterium S. Ioannis, uti in eius Historia, Deo dante, ostendam. Patet etiam multos ex his Christi Fidelibus in hoc Coemeterio tumulatos fuisse, dum Florentinae Ecclesiae praeesset Sanctissimus Antistes Zenobius, & per saecula sex & amplius, quae secuta sunt, maximo in honore fuisse, quum saeculo XI. praelaudatus Ildebrandus Episcopus Florentinus de eo praecipue meminerit, illudque concesserit, & assignaverit cum aliquot possessionibus Basilicae & Monasterio S. Miniatis.

Huiusce studii colligendorum veterum monumentorum, quod nunc mirifice viget floretque inter Florentinos, ac vigere & florere tum maxime coepit, praesertim quum Petrus Victorius, Ioannes Riccardius, Vincentius Borghinius, Ioannes Baptista Donius, Carolus Senator Strozius, Cosmus della Rena, alique nobiles & illustres viri Florentini viverent: atque ante hos Magnifici viri Cosmus Medices, & Laurentius, eorumque alumni Politianus, & Poggius, qui ceteris facem exrulerunt: utinam parva aliqua scintilla in maioribus nostris resplenduisset! Sed iidem teterrimis bellis domi forisque impliciti, a saeculo potissimum decimo usque ad extrema fere Florentinae Reipublicae tempora, de his, deque aliis eximiae eruditionis monimentis, nullam curam habuere; quin etiam tam inculti barbarique fuerunt, ut ea quae maximo Urbis decori erant, & ad patriam Historiam illustrandam maxime conducebant, qua possumdederint, qua

qua diruerint, qua inter fundamenta aedium proiecerint, vel in fornaces abiecerint: quod fatum ab Ioanne Iucundo superius valde deploratum legimus; ut hinc coniicere fas sit, multa etiam nunc sub humo latere monumenta: quod in dies perspicuum esse, compertum fit; nam in Foro veteri pavimentum antiquum variis marmoribus egregie tellatum paucis ab hinc annis inventum est: item substructiones repertae veterum aedificiorum prope Forum piscarium: & prope Thermas nuper inventa est columna pulcherrima e marmore ex Ilva insula, altitudinis duodecim pedum Romanorum, & capitulum e marmore pulcherrimum atque elegantissimum: item egregii operis antiqui marmoreum caput Iovis Serapidis prope easdem Thermas, post Ecclesiam S. Balsii, quae a nobis descripta, & delineata sunt, hodieque earum reliquiae in Museis servantur.

Dominico Mariae Mannio Viro clarissimo, de erudita antiquitate, patriaque historia optime merito, multum Florentini, atque ego ipse debeo; nam, quum prope Ecclesiam S. Felicitatis domum haberet, pervigil a me atque ab amicis rogatus curabat, instabatque fossoribus, ut si quos lapides invenissent, statim de his eum monerent. Omnium primus statim mihi nunciavit erutos esse aliquot Christianos lapides e memorato insigni Coemeterio; quos ipse primus diligenter exscripsit, idque ego ipse quoque mox feci, amboque amicis venerandae antiquitatis cultoribus una communicavimus. Plane omnium princeps, qui hos lapides in lucem protulit, memorandus est vir, omni aevo praestantissimus Ludovicus Antonius Muratorius, qui in Class. V. pag. CDI. Tom. I. Thesauri novi Inscriptionum antiquarum nonnullos pervulgavit; sed quod apographa ab Antonio Francisco Marmio Equite Florentino

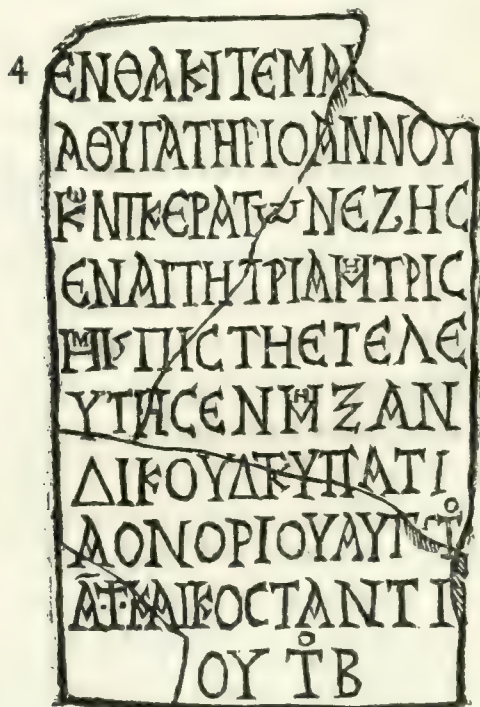
acceperit, postquam per varias hominum manus ivere, ut evenire solet, non omnino accurate, eo curante, prodierunt. Diligenter hanc spartam postmodum occupavit Petrus Franciscus Fogginius Florentinus, Sacrae Theologiae Doctor, mirabilis Vir, qui ad fidem ipsorum lapidum Christianos hos titulos pervulgavit in Exercitatione singulari *de primis Florentinorum Apostolis*, Florentiae edita anno MDCCXL. quam postea iterum produxit insertam in singulari item Opere *De itinere & Episcopatu D. Petri*. Rem igitur facturus antiquitatum cultoribus gratissimam, easdem inscriptiones, ad marmorum fidem a me, & ab eo delineatas, ligneisque formis incisas, ab eodem humanissimo viro, ut heic rursus profferrem, inpetravi. Alia quaedam fragmenta eorundem lapidum, ab eo praetermissa, adiicienda curavi. Graecam illam inscriptionem, in qua Honorius & Constantius Consules adnotantur, prius omnium in lucem protulit V. C. Franciscus Eques Victorius, in egregio opere, quod Florentinis typis excusum est anno MDCCXXXVIII. inscripto: *Il Fiorino d'oro antico illustrato*, quod mihi honoris causa inscripsit, protulitque Cap. v. ut ostenderet quinto potissimum saeculo Florentinos S. Ioanni, Christi Domini Praecursori & Baptistae devotos, se urbemque suam eius patrocinio & tutelae commendasse, usumque forsitan iam inde invaluisse, ut Baptismate tinctis Fidelibus Ioannis nomen imponeretur: quum aliorum lapidum Christianorum penes Donium Class. XX. num. 2. 77. & 79. itemque Reinesium Class. XX. num. 324. & 325. auctoritate constet, eo saeculo frequentius Ioannis nomen Christi fidelibus imponi consuevisse. His adde alterum Graecum lapidem penes Cl. Boldethium Lib. II. Cap. VII. pag. 417. Observat. in Coemeteria SS. Martyrum. Tota Italia S. Ioannis Baptistae cultum mirifice auxerunt atque amplificaverunt

runt Langobardi; cuius rei penes Paulum Diaconum insigne existat testimonium, quod me legere memini.

Praeter hoc venerandum celeberrimumque veterum Florentinorum Christianorum Coemeterium, alia item Coemeteria olim variis in locis extra hanc urbem fuisse, ex antiquis monumentis compertum est, quae postmodum commemorabo. Nunc primum ab illis exordium sumam, quae nostra hac aetate eruta sunt, dum Basilica SS. Machabaeorum, quae nunc *S. Felicitatis* vulgo dicitur, paene a solo magnificentius exstrueretur, adnotato ad singulos lapides tempore, quo effossi sunt.

*Titulus marmoreus effossus Kal. Iun. anno MDCCXXXVI.
alt. fere II. ped. Rom. lat. ped. 1.*

4. Cl. Fogginus pag. 11. praelaudatae Exercitationis, Cl. Muratorii interpretationem, quam huiusce lapidis adfert, & suas in eam animadversiones ad.

adduxit, quas huc adferre iterum lubet: *Haec Inscriptio, quam prout acceperat ab Antonio Francisco Marmio, Equite Florentino, edidit totus in orbe notus Antonius Ludovicus Muratorius, Class. v. pag. CDI. Tom. 1. praestantissimae veterum Inscriptionum collectionis, quae nunc Mediolani in lucem editur, & refert etiam, eruditione non minus, quam generis nobilitate clarus, Eques Franciscus Victorius in Commentario Historico de celebri nummo aureo, vulgo il Fiorino d'oro (Part. 1. Cap. v. pag. 19.) scripta est sub Augusti Honorii Consulatu XI. & Constantii II. scilicet anno Christi 417. Porro Latine sic vertitur. ENΘA heic: KITE iacet: MAPA Maria: ΘΥΓΑΤΗΡ filia: IOANNOY Ioannis: K^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ cui (patria locus) Niceratum, inquit Muratorius; id quoque addens, Niceratum fortassis fuisse vicum illum apud Apameam Syriae situm, qui a Theodoro Niceste appellatur. Verum quo iure vir Cl. verterit K^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ, cui Niceratum, non subit; & nos quidem sine versione in medium relinquere malumus, quam male vertere: Ε ΖΗCΕΝ vixit: ΑΙΤΗ annos: ΤΡΙΑ tres: ^HM TPIC menses tres: ^HM^l & semis: ΠΙCΤΗ fidelis: ΕΤΕΛΕΥΤΗCΕΝ defuncta est: ^HM mensis: ΞΑΝΔΙΚΟΥ Xandici: Δ^k forte δεκάτη die decima: Muratorius explicat die quarta; sed ex malo autographo scribit etiam Δ^τ contra lapidis fidem: ΥΠΑΤΙΑ sub Consulatu. Hucusque Cl. Fogginius.*

Haesit mihi aqua in illis K^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ. Primum dubitavi, num sigla illa K^ω iudicarent, usurpato more stiloque rudi eo saeculo, seu integrum referrent ΚΑΛΟΝΥΜΩ, vocati, adpellati, sive cognominati ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ: adeo ut primum patris huiusce puellae nomen sit *Ioannes*, quod sacro Baptismate tinctus accepit; alterum vero quod sequitur nomen, quo ante Baptisma audiebat, ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ *Niceraton* fuerit. Exemplum non deesse videbam & in Sacro Codice.

Actorum Cap. X. v. 32. Καὶ μεταλάσσει Σίμωνα, ὃς ἐπι-
καλεῖται Πέτρος. *Et accersi Simonem, qui cognominatur*
Petrus. Item Cap. XIII. v. 1. Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ :
Simeon, qui vocabatur Niger. Ibidem v. 9. Σαῦλος
δὲ ὁ καὶ Παῦλος : *Saulus qui & Paulus.* Non raro etiam
in monumentis veterum Christianorum tum Grae-
cis, tum Latinis, idem stilius servatur. In lapide a
me edito in Parte I. huiusce Operis pag. 219. n. 20.
ΣΙΜΠΛΙΚΙΑ· Η· ΚΑΙ· ΚΑΛΩΝΤΜΟΣ : *Simplicia, quae &*
Calonymos. Item FLAVIA QVAE ET FELICITAS. etc. In
his vero observandis mihi non placebam, quum
apud Geographos de hoc peculiari loco nil scriptum
invenirem. Sed in marmore non ΚΑΛΩΝΤΜΩ, sed
Κ· ΚΑΛΩΝΤΜΟΥ scribendum erat. Hisce obrutus diffi-
cultatibus, quid viri docti sentirent, expiscatus sum.
Meas difficultates primum per litteras exposui do-
ctissimo omnis antiquitatis & eruditionis interpreti,
& vindici Ioanni Gaspari Hagenbuchio, Tigurino
Professori celeberrimo, qui haec inter cetera, quae
excerpsi ex eius epistola, data Idibus Novembris,
anno MDCCXXXVI. ad me perhumaniter scripsit.

„ Marmor illud tuum orthographiam sequitur
„ Graecam, a puriore satis abeuntem; neque ve-
„ ro eam in quinti saeculi monumentis insolitam;
„ cuius ante omnia species has septem enumero:
„ ΑΙ pro Ε. ΑΙΤΗ.
„ Δ pro Θ. ΞΑΝΔΙΚΟΥ.
„ Ε pro ΑΙ. ΚΙΤΕ
„ Ι pro ΕΙ. ΚΙΤΕ. ΤΡΙΕ. ΥΠΑΤΙΑ
„ Ν οmissum ante Σ. ΚΟΣΤΑΝΤΙΟΥ
„ Ν ἐφελευσικόν etiam ante consonam: ΕΤΕΛΕΥΤΗCEN ΜΗ
„ Ο pro Ω. ΙΟΑΝΝΟΥ. ΟΝΟΡΙΟΥ. ΚΟΣΤΑΝΤΙΟΥ.
„ quae singula Indicum a Scaligero ordinatorum
„ Capiti XIX. tum inferi, tum iam inserta alia fir-
„ mare, ex iisdemque firmari, facile possunt. His
„ ita praemissis, Graecum lapidem tuum ita legam

„ at-

„ atque interpreter. Εἴτα κεῖται Μάρ..... (forte Μαρία)
 „ θυγάτηρ Ἰωάννου..... ἔζησεν ἔτη τρία, μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέ-
 „ κα, πιστὴ ἐτελεύτησε μηνὶ Ξανθικοῦ δέκατῃ, ὑπατεία Οὐωνίας Αυγέ-
 „ σου τὸ ἐνδέκατον, καὶ Κωνσταντίου τὸ δεύτερον. Hoc est: *Heic*
 „ *sita est Mar...* (forte *Maria*) *filia Ioannis.....*
 „ *vixit annos tres, menses tres, dies decem, fidelis,*
 „ *defuncta est mense Aprili, decima die. Consulatu*
 „ *Honorii Augusti XI. & Constantii II.*

„ ΜΑΡ..... Α. Nomen defunctae puellae integrum
 „ invidit nobis vetustas: ultima enim versus primi
 „ corrupta sunt: vel sic ΜΑΡΙΑ restituendum esse,
 „ non difficile est coniectu.

„ Κ^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ. Heic vero haereo: Poteram
 „ coniecturam in medium adferre unam atque item
 „ alteram: sed veritus, ne immaturiores essent, vul-
 „ pem Aesopicam imitari malui: *nondum matura*
 „ *est, nolo acerbam sumere.* Id unum Te etiam at-
 „ que etiam rogo, ut saxo iterum curatissime in-
 „ spectro, significes, an certa & definita sit haec tua
 „ exscriptio; in primis an litterae κ. ita superposi-
 „ tum sit ω, non οΥ. vel quid aliud. Est vero etiam,
 „ quod magis te rogem, qui quaestionem posuisti,
 „ eam ipse mihi ut expedias: magnam ita a me,
 „ mox deinde ab omnibus, si, quam spem facis,
 „ tertium Volumen proxime edideris, gratian-
 „ inibis.

„ Ι^η|||. Putabam, forte post I. senarii Graeci no-
 „ tam ε adesse, quod ἐπίσημον *Vau* vocant: quo
 „ modo dies exiissent non tantum X. sed XVI. at
 „ quum eandem figuram versu 8. post ΑΤΓ occur-
 „ rere vidi, eam ornatus gratia abundare credidi
 „ utroque loco.

„ ΠΙΣΤΗ. Adnotatione mihi dignum videtur, pu-
 „ ellulam, nondum quatuor annorum, iam ΠΙΣΤΗ^ν vo-
 „ cari: quod fieri existimandum est, quia parenti-
 „ bus Christianis orta, sacroque Baptismatis lava-

„ cro

„ cro tincta, Christo nomen dedit. Τα πῶν πιστῶν τέκνα
 „ ἁγιά ἐστιν. I. Corinth. VII. 14.

„ ^H_M ΞΑΝΔΙΚΟΥ. Lege μηνὶ Ξανθικοῦ. ita in Gruter.
 „ MLII. 6. ΜΗΝΙ ΠΑΝΗΜΟΥ. & MCLXI. 2. ΜΗΝΗ ΩΚΤΟΥ-
 „ ΒΡΗΟΥ. i. e. μηνὶ Ωκτωβρίου. etsi analogia concordiam
 „ substantivi μὴν, & adiectivi Ξανθικός, in eodem ca-
 „ su postulet, μηνὸς Ξανθικῶς: quo modo si quis legere
 „ malit, ut genitivi regantur ab suppresso substan-
 „ tivo ἡμέρα, non refragabor: in mea lectione da-
 „ tivus μηνὶ ab subintellecta praepositione ἐν regitur;
 „ genitivus autem Ξανθικοῦ, ac si substantivum esset,
 „ non adiectivum, a substantivo μηνί. Ceterum men-
 „ sis Ξανθικοῦ nomen esse Macedonicum, seu Syro-
 „ Graecum, cum Aprili Romanorum convenire,
 „ tralatitium est.

„ Δ Τ. Torserunt me aliquamdiu, parumque ab-
 „ fuit, quin Δ Τ legerem tentarem: i. e. τετάρτη (sc.
 „ ἡμέρα) τῇ (ὕπαρεια). At ligari Κ & Τ in eadem fi-
 „ gura, quum typus tuus nimis aperte praeferret,
 „ tandem Δε Κά Τη sum interpretatus: memor, in po-
 „ sterioris aevi saxi, quale hoc nostrum esse mox
 „ patebit, syllabas integras singulis tantum litteris
 „ non raro incisas esse: cui rei exempla nunc non
 „ quaero, copiose invenienda: quorum complura ali-
 „ bi enotavi, in quibus etiam voces adscriptis tan-
 „ tum litteris consonis, omissis vocalibus, ut no-
 „ stra haec ΔΚΤ. i. e. δεκάτη sc. ἡμέρα, quod substan-
 „ tivum toties solet omitti. Quid? quod doctissimus
 „ Massonus in animadvertendis ad novam Gruteri
 „ editionem pag. CCCLIV. a init. ad Gruteri saxum
 „ mihi iam citatum MLII. 6. monuit: Ἡμέρα certe
 „ addi non solet, nisi cum feria, seu dies hebdomadis
 „ notatur, sicut compluribus exemplis probare possem.
 „ Vide modo MCLXI. 2.

„ ^T_A. T. Quum certissimum sit, Honorium Aug.
 „ XI. & Constantium II. Consules fuisse anno post

„ C. N

„ C. N. CCCCXVII. certissimum quoque est, ad eum-
 „ dem annum, nostrum saxum referri debere: de quo
 „ quum tibi non sit dubium, vide quaeso, num in
 „ saxo tuo non T sed prorsus tantum I seu lineola, ut
 „ in numeris saepe solet, superiacente I, inscul-
 „ ptum sit: ita enim TO AI. id est τὸ ἐνδέκατον, quod
 „ indubie requiritur, legemus. Scilicet, in numis
 „ Graecis saepissime minorem numerum maiori prae-
 „ cedere: id quod, & in hoc saxo observatum pu-
 „ tem. A unitatem Graecis, I. vel I denarium nu-
 „ merum iisdem notat: ut AI idem sit, quod IA;
 „ utrumque XI. Quod si etiam in saxo T ipsum sit
 „ insculptum, vitio errantis quadratarii id contigif-
 „ se nullus dubito. Miror vero, Relandum Fast.
 „ Consul. p. 580. ex Grutero, & p. 563. ex Browe-
 „ rio, ad duos annos diversos, tamquam duo di-
 „ versa saxa retulisse, quod nonnisi unum idemque
 „ est saxum Trevirense, in quo Constantini Consu-
 „ latus I. cum VIII. Honorii coniungitur: de quo
 „ Petavii rationes sequendas sibi quoque duxit Chro-
 „ nologorum, quos nostra aetas vidit, facile prin-
 „ ceps Massonus, nota ad Gruterum iam adlata. Re-
 „ landus Constantinum Consulem (in Galliis) an-
 „ no post C. N. 409. cum Constantio iterum Con-
 „ sule anno post C. N. 417. temere confundit loco
 „ posteriore. Sed de saxo Graeco iam satis me ti-
 „ bi fecisse puto, ut ad alia brevissime expendenda
 „ merito descendam.

Sequenti anno data ad me epistola a. d. XV.
 Kal. Februarias, haec scripsit idem Hagenbuchius vir
 Celeberrimus. „ Anno superiore toto nil me docuisti
 „ de saxo Graeco Κ^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ, ut nec de
 „ T. A. T. Obtulerunt interea temporis mihi se haec
 „ etiam exempla, quibus meam emendationem, Fa-
 „ stis unice nixam, T AI, praeterea confirmem. Gru-
 „ ter. CCCXXVII. lin. 15. 16. ΕΙΣ ΤΟ Κ C A. ΚΑΙ Κ

„ $\bar{z}$ Λ (in nova editione textus κ z Λ , reiecta in mar-
 „ ginem lectione, cui lineola superiacet, $\kappa\bar{z}$) HAI $\bar{h}$
 „ $\bar{\kappa}$ Λ . item linea antepen. $\bar{\theta}$ $\bar{\kappa}$ Λ . Vnde promiscue
 „ vicenarium numerum $\bar{\kappa}$, numeros intra denarium,
 „ $\bar{\tau}$, (*ἐπίσημον βᾶν*, cuius figura trita ζ de qua Hadr.
 „ Relandus Praef. ad Fastos Consulares fratris sui
 „ pag. *** 5. b) $\bar{z}$, $\bar{h}$, $\bar{\theta}$, bis consequi, bis an-
 „ tecedere videmus. Adde Gruter. CCX. CCXI. ubi
 „ minores numeros denario numero antecedere, ip-
 „ sumque meum AI, hoc est, XI., plus semel occur-
 „ rere videbis. Apud eundem Gruterum CCCCXCI.
 „ I. *φυλὴ ἸΑ.* & CCCCXCV. I. *φυλὴ ΔΙ.* Quae ad saxum
 „ aliud Vol. I. Inscriptionum Romanarum in Etru-
 „ ria pag. 429. num. I. ad te perscripsi, eadem
 „ iam Carolo Dato quoque in mentem venisse ex
 „ Inscriptionibus Donianis pag. 563. fin. postmodum
 „ vidi, de eiusque consensu mihi sum gratulatus.
 „ Tomum tertium Inscriptionum Etruriae tuae quan-
 „ toperere desiderem & expectem, verbis vix profe-
 „ ram. Dabis in eo & Graecum marmor, quod &
 „ Muratorius habet CDI. 4. ubi ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ de
 „ patria puellae, vel patris accipit, & κ transfert
 „ cui: quod miror. Habet item $\Delta\bar{\tau}$ pro tuo $\Delta\bar{\kappa}$,
 „ quod legebam *δενάτα*. Ita κ accipere malletm de
 „ *κώρη* vico *Niceratum*, ut *Νικεράτων* sit genitivus plu-
 „ ralis incolarum. Sed de his tu videris rectius.
 „ Donianos Indices tuos, in quibus magno & in-
 „ defesso labore conficiendis, Scaligerum feliciter es
 „ imitatus, describendos mihi curavi, descriptos
 „ dissecuri, ordineque paginarum Donianarum dispo-
 „ sui, ut mihi de singulis iam saxis constet, quo-
 „ ties & quomodo in Indicum tuorum Opere sint
 „ adducta, etc.
 „ In Gudiano & Doniano Opere eadem saxa da-
 „ ri, veniam omnino meretur; quod utrumque
 „ Opus eodem tempore, locis spatio terrarum valde
 „ dif-

„ distantibus, in lucem edebatur: at in Muratorii
 „ Opus magnam partem transfundi, indignor. Cur
 „ Muratorius Donianos tuos sudores non eodem lo-
 „ co habeat, quo Gruteri, Reinesii, Sponii, Fa-
 „ bretti? etc. Gestiret animus explicatius proloqui,
 „ quibus modis epigraphicum studium posset reddi
 „ commodius, facilius, communius, nisi ea res epi-
 „ stolae modum omnem transgrederetur etc.

Praemissis hisce Observationibus, insertisque in hoc Opere tamquam gemmis, nonnullas subiicere meas, proletarias quidem, non abs re esse videtur. Primum non arbitror puellae Christianae nomen truncum in ipso lapide ita supplendum ut dicat ΜΑΡΙΑ; nam marmoris frustulum quod deest, multa diligentia a me anquisitum, nec inventum, non duarum, sed ad minus quatuor, vel quinque litterarum capax videtur; adeo ut subspicari pronum sit scriptum ΜΑΡΗΑΑΑ, vel alterum nomen simile. ΜΑΡΙΑΝΑ. ΜΑΡΤΙΝΑ. ΜΑΡΙΤΙΜΑ; cuius nomen legitur in Christiano lapide inter Boldetthianos ad Observationes in Coemeteria SS. Martyrum Lib. II. Cap. IV. pag. 370.

Praecedit nomen defunctae puellae Christianae, ΕΝΘΑ ΚΙΤΕ. Haec formula vario modo, nec semper constanti, frequenter occurrit in Christianis titulis. Exempli habes penes V. Cl. Antonium Mariam Lupium Florentinum, S. I. Presbyterum, in Dissertatione & Animadversionibus ad Severae Martyris Epitaphium pag. 51. Tab. VII. ΕΝΘΑ ΔΕ ΚΕΙΤΕ ΜΝΙΑCΕΑC. facile ΜΝΑCΕΑC. *Hic iacet Mnaseas*. Ibidem: ΕΝΘΑ ΔΕ ΚΕΙΤΕ ΙΟΥΛΙΑΝΟC: *Heic iacet Iulianus*. Pag. vero 107. sic:

ΠΙCΤΟC ΕΚΠΙC
ſic ΙΩΝ ΖΩCΙΜΟC
 ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΜΕ
 ΖΗCΑC ΕΤΕCΙΝ
 Β . μ Η . Α . Η μ Ε Κ Ε

ſcilicet : *Fidelis ex Fidelibus (exiſtens) Zoſimus hic iaceo : qui vixi annos duos, menſem unum, dies vigin-
 tiquinque.* Aliter in alio lapide apud eundem pag.
 177. ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ ΦΑΥCΤΙΝΑ. *Hic dormit
 Fauſtina.* Frequenter etiam: ΕΝΘΑΔΕ ΚΙΤΗ ΕΝ
 ΕΙΡΗΝΗ. *Heic dormit in pace ;* de qua formula
 vide Severanum, Romae Subterraneae. Lib. II. Cap.
 XXII. pag. 191. deſumpta ex verſ. 9. Pſal. IV. *In pa-
 ce, in idipſum, dormiam & requieſcam.* In noſtro igitur
 lapide : ΕΝΘΑ ΚΙΤΕ.

IOANNOY. Ioannes pater eſt huius Chriſtiane pu-
 ellae. *Ioannis* nomen in Chriſtianis ſaxis non niſi
 ſaeculo V. uſurpatum animadverto. Ioannem & Va-
 ranam Conſules adnotavi in Parte I. huius Operis
 num. 134. pag. 168. qui Conſules in Oriente fue-
 runt anno poſt C. N. 457. Occurrit in Graecis &
 Latinis lapidibus apud Reineſium Cl. XX. num.
 CCCXXIV. & CCCXXV. In Aquileienſibus apud Cl.
 Ioannem Dominicum Bertolium num. DX. pag. 349.
 IOHANNIS LECT' CVM MATRE SVA AGNETA. In quo notan-
 da interpunctio ε. pro puncto, uti etiam exhibet
 hoc marmor; & pag. 346. num. DIV. IOHANNIS MIL
 DE NV̄M CADISIANO. *Miles de Numero Cadifiano:* item
 pag. 334. num. CCCCLXXXIV. adfertur marmor, ut
 adparet, vetuſtius, cum hac inſcriptione, tribuſque
 inſculptis figuris ſublatis manibus, more orantium,
 & duobus candelabris:

HIC.

HIC . REQUIESCIT . PVER . IOHANNES
 QVI . VIXIT . ANN . IIII . MEN . II . D . XIII .
 DEPOSITVS . DIE . XIII . KAL . AVG . IN . PACE

Antiquius *Ioannis* nomen usurpatum lego in monumento, quod vide si otium tibi est, hisque deliciis frui gaudes, in Specimine Rei Nummariae apud celeberrimum virum Andream Morellium pagina mihi 107. in quo multa adnotari possunt.

Quod pertinet ad tertiam huiusce lapidis lineam, certum indubitatumque est, non aliter scriptum quam, Κ^ω ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ. Interpretatio Cl. Hagenbuchii, licet coniecturam adpellet, mihi magis adridet, & verisimilior videtur; nam Κ^ω prima syllaba indicari putat nomen Κώρη, *vicum* nempe ΝΙΚΕΡΑΤΩΝ, *Niceratorum* populorum, qui vicum forsitan incolebant, qui a Theodoreto *Nicerte* adpellatur, situm apud Apameam Syriae. Sed exemplo Christiani lapides Graeci apud Cl. Boldetthium Lib. II. Cap. XVIII. pag. 555. liquet interpretandum esse τὸ Κ^ω, nempe ΚΩΜΗC. scilicet *pago*, seu *vico*; non autem Κώρη *regione*: lapis haec habet:

Φ	Λ	Α	Υ	Ι	Ο	Σ	Π	Α	Υ	Λ	Ο	Σ
Η	Ρ	Α	Κ	Λ	Ε	Ι	Δ	Ο	Υ	Α	Π	Ο
				Ε	Γ	Τ	Π	Τ	Ο	Υ		
Κ	Ω	Μ	Η	Σ	Μ	Ε	Γ	Α	Α			
				Η	Σ	.....						
Τ	Η	Σ	Μ	Ε	Γ	Α	Α	Η	Σ	Η	Ρ	Α

Hoc est: *Flavius Paulus Heraclidis* (filius) *ab Aegypti pago magnae..... magnae Heracleae*. In faxis militaribus, quae militum patriam declarant,

simili modo per unicam litteram, vocis initialem, eam notatam cernimus, nempe N. vel NAT. *Natione*, MV. *Municipio*, *Municipalis*, D. *Domo*. Insigne marmor Christianum inter Aquileiensa Musei sui adfert prae-
laudatus Bertolius, in quo Luciae Severae filiae Zenobii, quae anno aetatis suae septimo cum Deo fuit, adnotatur natale solum, nempe civitas Niloa, quae facile est Nilopolis Aegypti, laeva ad Nilum sita, de qua Ptolemaeus: $\text{CETHPA OTTATCP ZHNOBOT MHNON Z APO ATTHC POΛEΩE NIAΩOT}$. Superest dubium, utrum scriptum sit POΛEΩE vel potius POΛEΩC , ut subspicor. In marmore Ethnico, quod dedi in Parte I. pag. 373. num. 128. fit mentio puellae Pastophorae $\text{ΘEAC. NEIAΩTIAOC EICIAOC. AΓNH C}$. *Deae Nilotidis Isidis castae*.

Perrari sunt Christiani lapides, in quibus defunctorum patria indicatur, in quorum serie & hic noster adnumerandus. Apud Cl. Boldetthium paucos hosce alios adnotare lubet: IN PACE DEFUNCTVS VERECVNDVS NATVS IN VRBE ROMA. ANNOS IXV. pag. 404. VICTORIA. DE REGIONE MADMEDERENSIVM. pag. 411. HAIAKON EMECHNON etc. ibidem. ANNEVS FORTVNALIS MILIS REGIONIS BISENTINAE. pag. 416. VALERIVS. LILA. SCVTARIVS NATIONE. MAVRVS.

I^MI^S. Quod in quinta linea sequitur post I. nempe s. litera non est; sed interpunctionis nota. In lapide Syracusis advecto, qui adservatur in Museo Collegii Panormitani Soc. Iesu, notam aliam, similem notae Arabicae σ σ adnotat prae-
laudatus amicus meus P. Lupius §. VIII. pag. 60. qui fusius de hisce interpunctionibus disserit.

NICTH. *Fidelis*. Fideles Tertullianus adpellat *intinctos*, & *perfectos Dei servos*: Hieronymus *Christianos*, in Dialogo adversus Luciferianos. Vetusti lapides distinguunt *Fideles*, & *Audientes*, quorum mentio in adlato a me lapide Christiano in Par. I. hu-

huius Operis pag. 288. num. 2. *Fideles* namque, dimissis post missam *Catechumenis*, manebant, & orabant cum aliis Fidelibus, hisque solis licebat recitare Orationem, quae propterea a veteribus vocatur Εὐχὴ τῶν Πιστῶν. Haec ex Suiceri Thesauro Ecclesiastico. Hac laude ornati Christiani in sepulcralibus titulis: ut supra: ΠΙCΤΟC ΕΚ ΠΙCΤΩΝ. *Fidelis ex Fidelibus*, nempe parentibus: & in adlato a me lapide: SOZOMENETI. ALVMNAE AVDIENTI. PATRONVS FIDELIS. uti haec etiam puellula. In aliis apud Cl. Boldetthium; FIDELIS IN CHRISTO. pag. 275. D. Paulus in Epist. ad Ephesios Cap. 1. Τοῖς ἔσιν ἐν Εφεσῶ, καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. *Omnibus sanctis, qui sunt Ephesi, & fidelibus in Christo Iesu.* In aliis titulis apud eundem: FIDELIS IN PACE pag. 392. & pag. 453.

CYRIACVS FIDILIS DECESSIT OCTO DIES
MINVS. A. TRES. ANNVS III. KAL. MAR.

Hunc titulum ideo integrum protuli, ut de eius aetate, ut cernimus, adnotata in hoc lapide, non dubitemus: nec novum videatur trimam puellam, vel quadrimam, Fidelem nominari. S. Zosimus Papa, quo sedente obiit haec puella, ut in Libro Pontificali edito a Cl. Vignolio: *Praecepit, ut nullus Clericus poculum in publico propinaret, nisi tantum in cellis Fidelium, maxime Clericorum.*

ΞΑΝΘΙΚΟY. Singularis est in hoc lapide mensis Xanthici mentio, quem mensem Aprili Romanorum respondere Muratorius, & Fogginus indicarunt. Apud Asianos is fuit anni sextus mensis, cuius prima dies erat vicesima secunda mensis Februa-

bruarii, ea vero qua exhibat, dies vicesima quarta Martii apud Romanos. De Asianorum anno eiusque mensibus consulendus est magnus Henricus Norisius, qui eius Diagramma exhibet in Dissertatione I. de Anno Macedonum pag. 18. Igitur dies decima huius mensis Xanthici, qua haec Christiana puella obiit in somno pacis, ex Norisio correspondet diei tertiae Martii Romanorum; secundae vero eiusdem mensis, si annus sit bissextilis: at ex curis viri doctissimi Iulii Pontederæ in antiquitatum Latinarum Graecarumque Enarrationibus & Emendationibus Epist. XXVIII. apud Macedones Xanthicus mensis responderet Aprili; sed observandum est hanc puellam ex patre Syro natam esse; adeoque stilo Syrorum crediderim annum & mensem numerari. Notandum quoque litteram Δ pro Θ; forte ratione pronunciationis, perperam sculptam a quadratario; adeoque ΞΑΝΔΙΚΟΥ, pro ΞΑΝΘΙΚΟΥ.

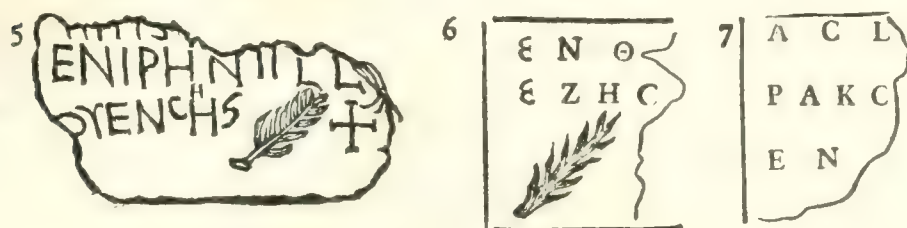
AVR. Ita quoque adnotatum nomen Augustorum in antiquis numismatis, quae vide in Musei Florentini Tom. IV. & V.

† Cum o super crus † positum raro occurrit. In alio lapide Christiano apud Gruterum, in quo Consules memorantur Honorius & Constantius (perperam scriptum est ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ) adnotatum est TO. Denique minime dubitandum quin scriptum sit ΟΝΟΠΙΟΥ ΑΥΓ † Α. †. siquidem manifeste adparet fabrilis erratum; scribendum namque erat † ΑΙ. ΟΝΩΠΙΟΥ.

2. 3. 4. Praeter adlatum Graecum epitaphium, alia quoque scripta Graecis litteris, & quidem non pau-

pauca, fragmenta haec quae eruta sunt declarant. In 2. vides, ut in priore, forsitan notatum natale solum defuncti; nam occurrit κ^ω. In tertio adnotandum □ nempe *Theta* quadrata forma scriptum, ut in compluribus Athenarum vetustissimis numis a Cl. Haymio editis; adeoque quum subsecutis barbaris seculis servatum videamus priscum scripturae stilum; nil temere de aetate lapidum, cuius tempora non notantur, adfirmandum est. In quarto PIVS praedicatur defunctus.

5. Protulit hoc fragmentum Cl. Fogginus, cuius observationes non praetermittam. Porro (haec habet pag. 8.) effossa sunt & alia multa tum Graecarum, tum Latinarum Inscriptionum fragmenta; sed fieri non posse, ut vel una integra inscriptio ex eis eruatur, diuturno labore & studio incassum insumpto, expertus sum. Inter fragmenta Graeca insignius visum est quod subiicio, ubi legitur sollemnis Christiana formula, quae & in Judaicis sepulchralibus titulis interdum occurrit: EN IPHNH. in pace. Quae sequuntur nescio num significant: in Christo Iesu; nam referunt CI^HIS: quod aliis expendendum relinquo. Additur etiam arboris seu palmae ramusculus, & Crux, de quibus Christianorum symbolis plura apud Agiographos Bosium, Arringhium, Boldetthium, & Lupium.

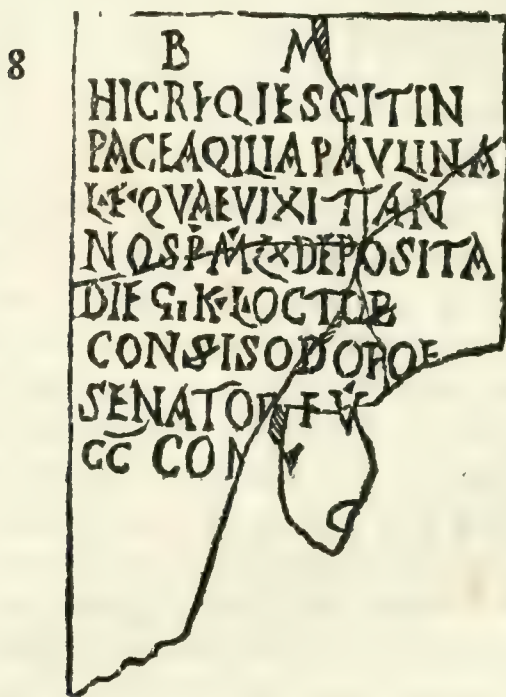
6. Consueta formula, initium inscriptionis Christianorum veterum: ENΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ: vel ΚΕΙΤΕ: ΚΕΙΤΑΙ. quae quidem in Latinis huius Coemeterii

rii titulis constanter redditur : HIC REQUIESCIT, seu HIC REQUIESCET . quia I & E alternant . Sequitur E Z H- C E N. *vixit* .

7. In hoc PAKONIA Christianae feminae, ut mihi videtur, nomen sublucet.

Latina veterum Christianorum epitaphia in eodem insigni Coemeterio effossa, haec sunt quae sequuntur, quorum primum par Consulum exhibet.

Marmorea tabula in multa frusta diffracta, alta ped. Rom. II. unc. VI. lat. ped. I. unc. II. eruta eodem mense.

8. Antequam Cl. Fogginius hunc lapidem describeret, ipse vidi, & accurate descripsi. In quarta linea L. F. secunda littera ampliore ductu transversam superne lineam ita extendit F. Legi etiam ANNOS P M L^x In septima, quum reperissem integrum fragmentum, legi ISIDORO ET SENATORE V V CC: neque deest punctum post CC CON: deinde paullo inferius se-

sequitur *℞*. stilo quadratariorum consueto, qui sequioribus praesertim saeculis frequentius hoc parergon, quo etiam voces interpunxere, usurparunt. Haec igitur habet huiusmodi praeclara inscriptio: *Bonae Memoriae. Hic requiescit in pace Aquilia Paulina Laudabilis Femina, quae vixit annos plus minus sexaginta. Deposita die septimo Kalendas Octobres Cons. Isidoro & Senatore Viris Clarissimis Consularibus.* Supervacaneum est in septima linea CON $\mathcal{X}$ quae nota Consules, qui sequuntur, indicat, quum post eorum nomina iterum repetatur CON, nempe CONS. vel etiam CONSS.: ita enim supplendum hoc marmor, exemplo aliorum Christianorum lapidum, hoc aevo exaratorum. In his, ut videre est apud Gudium, apud me in Donianis, & apud Fleetwoodum pag. 401. & 495. haec nota CONS, vel CONSS. interdum praemittitur Consulium nominibus; interdum etiam sequitur. Quadratarius noster, quum in fine marmoris multum spatii, & locum superesse videret, eam notam CONS repetere voluit, ac praeterea addidit *℞*. Notandae litterae *℞* & *℥* lineola proscissae, quae rarius in vetustis saxis occurrunt.

Flavius Anthemius *Isidorus*, & *Senator* Consules fuere anno post C. N. CCCXXXVI. Apud Relandum in Fastis Consularibus altera inscriptio adfertur, in qua primus *Senator*, secundus *Isidorus* Consules recensentur: CC. SENATORE ET. ISIDORO. VV. CC. uterque Orientalis, ut de priori Isidoro liquet, de quo vide quae adnotantur a C. V. Mansio Baronii Editore & Illustratore perpetuis Notis in hunc annum, Tom. VII. novae Lucensis Edit. pag. 493. Ad eum Theodosius Iunior Imperator direxit Rescriptum de deportando Oasim Nestorio, deque eius libris comburendis, quod adfert Baronius: quod Rescriptum Theodosii in antiqua versione Concilii Ephesini Cap. 83. hunc titulum praefert: *Interpretatio Sanctionis scri-*

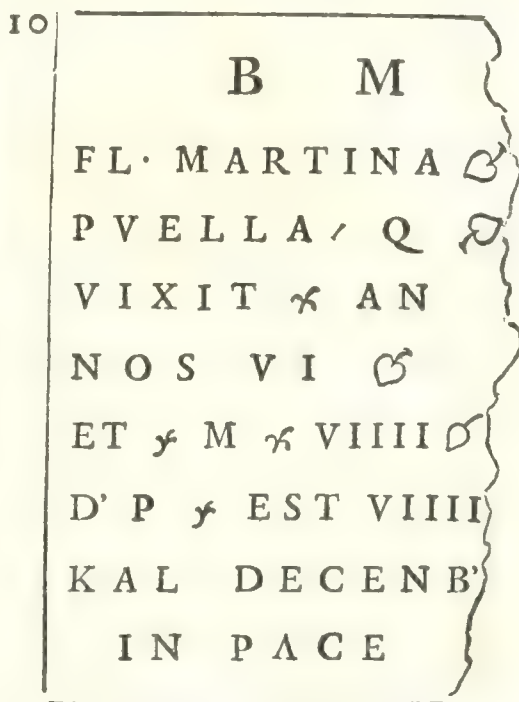
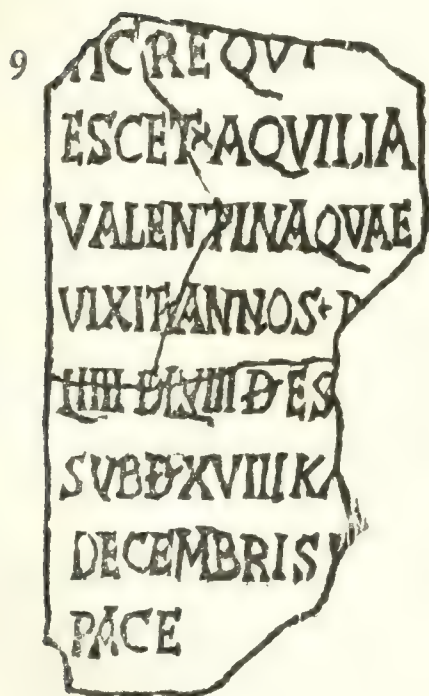
*ptae ad Isidorum gloriosissimum Praefectum Praetorio, & Consulem Ordinarium: quod hoc anno emissum est. In Fastis Idatianis Flavius Anthemius Isidorus adpellatur. Hic annus erat S. Syxti III. Papae quintus: & circa hoc tempus aliquot viri docti (inter quos primum tenet locum urbis nostrae, & Senatorii Ordinis immortale decus Philippus Bonarrotius, uti saepenumero ex eorum eruditis, quos conferuimus sermonibus, audiui) exstructum censent Florentinum Baptisterium, operum interna elegantia, musivis operibus, & tessellato pavimento, columnis praealtis, capitulisque auro fulgentibus, tribus etiam ianuis ex aere, caelaturis & anaglyphis operibus insignissimum, & nulli secundum: cuius Baptisterii, & Basilicae iamdiu in votis habeo proferre accuratam Historiam, insignibus refertam monumentis, quae nullis vigiliis ac laboribus parcens collegi; praesertim ex locupletissima Bibliotheca Illustr. Caroli Thomae Strotii, qui meis hisce studiis una cum eruditissimis filiis suis egregie favit. Florentiam Romanae magnificentiae aemulam fuisse compluribus documentis, ab eruditissimo Vincentio Borghinio adlatis, exploratum est. Hoc siquidem anno idem S. Syxtus III. Pontifex Maximus, uti ex Pontificali Libro discimus: *Fecit & fontem Baptisterii ad sanctam Mariam, & columnis porphyreticis exornavit. Hic constituit columnas in Baptisterio Basilicae Constantinianae, quae ex tempore Constantini Augusti fuerant congregatae, ex metallo porphyretico, numero VIII. quas erexit cum epistyliis suis, & versibus exornavit. — Fecit etiam in Ecclesia Sanctae Sabinae fontem ad Baptisterium.**

Huiusce laudabilis feminae Aquiliae Paulinae soror fuisse videtur Aquilia Valentina, quae ei praemortua est sex ante annis, & nominatur in sequenti titulo: *quae vixit annos plus minus quinquaginta*
su.

supra quatuor, & dies octo & quinquaginta, deposita
sub die decima octava Kalendas Decembris in pace.
Frequentius in hisce Christianis titulis scriptum: HIC
REQVIESCIT. In aliis plurimis apud Fabretum Cap.
VIII. DORMIT IN PACE. & in adlata a me e Museo Bo-
narrotio Par. I. pag. 220. num. 23. INTER DORMIEN-
TES ZOHE. In altera apud Fabretum pag. 553. HIC
REQVIESCIT IN SOMNO PACIS FLORA etc.

Marmor effossum in eodem Coe-
meterio die XVI. Maii
eiusdem anni.

Ibidem erutum marmor, eadem die
& anno alt. ped. Rom. II.
lata circiter IV.

10. Irrepfit mendum in Foggiana editione ;
nam perperam habet EL. MARTINA ; quum marmor
perspicue praeferat FL. MARTINA : hoc est *Flavia Mar-
tina*, quae fuit e *Flavia* familia. Ex eadem, su-
pra memoratus est num. 2. *Flavius Romulianus*, &
eius fratres. Notum satis superque est in vetustis

saxis alternare N. & M. quare nil mirum si in altero legitur XVIII. KAL DECEMBRIS. in hoc vero VIII. KAL DECEMB'.

11

B   ✠   M
IACET FVNDANIVS
OVIANVS LEC
TOR QVI VIXIT AN
NIS XCI MENS, CIII ~~XXX~~
DEP IN PACE PRI~~X~~ NONA
S IANVAR /
✠

12

HIC IACET BONE
MEMORIAE CARTA
CO QVE VIXIT MA~~NO~~
XXII MARITVS ERPA
CONIVCI DILCISIME
TITVLVM POSVIT, DE
POSITA

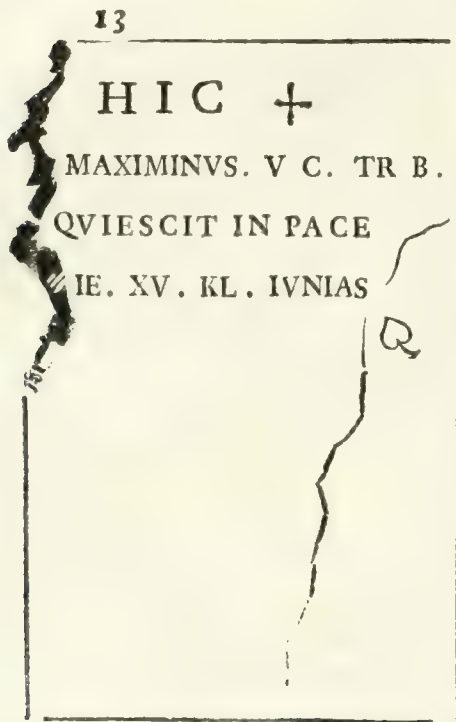
11. Desunt fracto marmore in dextro summo latere aliquot litterae, quae facile ita suppleantur: *Bonae Memoriae Hic iacet Fundanius Iovianus Lector* etc. Effossus est hic titulus sub pavimento tribus fere ulnis, e regione Sacelli Nobb. Guidettiorum, v. Idus Martias anno MDCCXXXVI. stilo Florentino. Cl. Petrus Franciscus Fogginius in quinta huiusce lapidis linea MEN'S C III. edidit. De Lectorum ordine, origine, institutione, & quantum temporis in eo insumerent, antequam ad alios adscenderent, erudite idem Fogginius disserit in sua Exercitatione pag. 9. 39. & sequentibus. Alia plura colligi possunt, praeter Bingamum, ex Du-Cangio, & Suicero. Lectorum munus fuit sacros Codices in Ecclesiasticis conventibus populo legere, & ea quae Prophetiae vaticinati sunt praenuntiare; item sacrorum Codicum servandorum curam gerere: ad quod munus primum provectae aetatis homines doctrina, moribus, & meritis spectantissimi sunt delecti; postmodum im-

impuberes etiam admissi. Iamdudum multa in Christianos lapides in Adversariis habeo quae collegi, eo consilio, ut omnem Ecclesiasticam Hierarchiam, sacrosque Ministros, & Fideles in Ecclesia sancta Dei, lapidibus primis saeculis erutis, & in hac rem selectis, in quibus eorum fit mentio, itemque Sacramentorum, Observationibus aliquando, Deo dante, illustrem: adiecto Tractatu de rebus ad Religionem, & Ritus veterum Christianorum spectantibus de eorum antiquissimis picturis, sacrisque imaginibus: item de vestibus sacris, & communibus, de eorum donis, symbolis, & notis, quae in Christianis Sepulchris occurrunt. Interim insigne Diptychorum ex ebore cum sacrorum, tum profanorum Syntagma in promptu habeo ut prelo quamprimum committam: quapropter eruditos Antiquitatis cultores enixe rogo atque obsecro, ut si quae Diptycha latere alicubi sciant, nondum edita, mihi humanissime per litteras indicent, maximam apud omnes, & apud me gratiam inituri, quorum nomina debitis laudibus, grataque animi significatione non fraudabo.

12. Prima lapidis linea HIC IACET BON, ita scripta est apud Cl. Fogginium; sed revera E exigua quidem & minor reliquis characteribus non deest post BONE. In tertia etiam legi, & accurate in meis Schedis exscripsi, QVE VINI (nam deest T vel I. superiacet linea, ut duarum litterarum vicem suppleat nempe I & T. VINIT) P. MAO deest N & S. *Vixit plus minus annos XXII.* Tum in Ethnicis, tum in Christianis saxis occurrit ea formula TITVLVM POSVIT; de qua alibi nonnulla adnotavi. Ob marmoris inferiorem fracturam desunt notae temporis, quo in pace obdormierit, & deposita fuerit Carthago, cuius maritus fuit *Erpa*: num *Epapbra*, ita scriptum ob difficile pronuntiationem? Nihil dico de alter-

natio-

natione C & G, quae passim in vetustis inscriptionibus occurrit.

13. Cl. Fogginus quid singularia illa TR B significant non adnotavit. Sed minime dubitandum est exponenda esse *Tribunus Boluptatum*, nempe *Voluptatum*. Igitur sic interpretanda est: Fortasse in principio deest familiae nomen FL. *Flavius*, sive aliquid huiusmodi: *Hic + Maximinus Vir Clarissimus Tribunus Boluptatum (Voluptatum) requiescit in pace* (supple *REquiescit DP. DIE*) *Depositus die XV. Kalendas Iunias*. Sequitur Q, quod Fogginus praetermisit. Sexcenta occurrunt exempla in antiquis scriptis monumentis alternationis B & V. inter quas litteras in pronuntiatione magna est adfinitas; quare licet hoc Tribuni munus, rarissimo plane exemplo, & forsitan singulari indicatum sit unica B. minime tamen dubito indicare Maximinum fuisse *Tribunum Vo-*

Voluptatum, eoque in munere defunctum esse. Discimus etiam ex hoc lapide *Clarissimi Viri* titulum huiusce Tribunis Voluptatum, non secus ac Consulari dignitate, vel Praefectura sive Vrbi sive Praetorio fulgentibus viris, honoris causa tributum esse. Notum est ex Lib. xv. C. Th. l. 13. Tit. de Scaenic. Tribunorum Voluptatum munus fuisse curare ludos & spectacula ad hilarandos populos, quae veteres *voluptates* adpellabant, ut fusius adnotavi ad numum Gordiani Pii maximum in Tom. II. Numism. Musei Florentini Tab. LXI. num. II. pag. 118. Samuel Pitiscus v. *Tribunus*, eius fieri mentionem in singulari lapide adnotavit, quem adfert, sed mutilum, ac multis mendis corruptum: nec alterum similem reperiens in universo Gruteriano Thesauro, & Reinesii Syntagmate. Eundem magis integrum habes a me editum in Donianis Inscriptionibus, Class. XX. num. 63. pag. 537. quem Donius vidit exscripsit.

FL. MAXIMO. V. C. CON
CESSVM. LOCVM. PETRO
ROME. ET. TRIBVNO. VOLVP
ET. CONIVGI. EIVS. IOHANN
PAPA HORMISDA ET TRANSM
DVS PRAEPOSIT. BASC BEATI PE

Protulit hunc ipsum lapidem, & cum aliis, in quibus Liberti Caesarum Procuratores, & Scribae *voluptatum*, & servi a *rationibus voluptatum* recensentur, illustravit Cl. Eques Victorius in sua Dissertatione Glyptographica Cap. XIX. Memoratur etiam in Codici-

dice Theodosiano Diogenianus *Voluptatum Tribunus*; cuius munus, uti videmus ad sequiora usque tempora viguit.

Huic sepulturae locum concessum, & coniugi eius ab Hormisda Papa in Basilica Beati Petri, perspicuum est. De eius munere dubitare videtur Paulus Aringhius, qui valde mancum adfert hunc titulum Lib. II. Cap. x. pag. 338. Romae Subterraneae. Sed, quod munus *Tribuni voluptatum* ad haec usque tempora duraverit, testis est hic alter titulus a nobis prolatus: non enim aliter eas notas V. C. TR B. quam *Vir Clarissimus Tribunus Voluptatum* seu *Voluptatum* explicari posse arbitror. Eximiam fuisse hanc dignitatem, existimationem splendoremque viris contulisse, constat ex Cassiodoro Variar. Lib. VII. 10. *Quapropter Tribunum te Voluptatum per illam iurisdictionem nostra facit electio; ut omnia sic agas, quemadmodum tibi vota civitatis adiungas: ne quod ad laetitiam constat inventum, tuis temporibus ad culpas videatur fuisse transmissum.* Igitur in pretio habendus & iste lapis Christianus, qui secundus est in serie eorum, qui *Tribuni Voluptatum* mentionem faciunt.

14. Sic interpretandus est hic titulus, licet in plura frustra fossorum incuria discissus, & in fine valde mutilus: *Bonae memoriae Hic iacit (iacet) Segetius, de Schola Gentilium, qui vixit annos triginta & octo. Depositus sexto Idus Februarias.* Sequitur vestigium unius litterae, & ut videatur, forsitan scriptum IN PACE: ex quibus colligimus Christianum hominem fuisse officio & dignitate in militia, seu Palatina Schola conspicuum. Siquidem SCHOLA dicebantur in universum ministeria Palatina Domus Augustae, quam Corippus festive describit Lib. III. de laudibus Iustini Imperatoris, ita exordio facto:

*Ornata est Augusta Domus , iussuque Regentis
Acciti Proceres omnes, SCHOLAQUE Palatî est
Iussa suis adstare locis.* —————

Corippus eos postmodum recenset, qui *Caesarienses*, *Agentes in rebus*, *togatae militiae*, & *Magistriani* dicebantur, quod Magistro Palatino, seu Officiorum Magistro parerent, erantque in certas diversorum graduum classes digesti. Hos erudite enumerat Gu-therius de Officiis Domus Augustae Lib. III. Cap. X. Fuit & inter has classes *Schola Gentilium*, qui a Scutariis distinguebantur, qui in ordine Palatinorum militum praecipui erant. Christiana inscriptio adfertur in Gruteri Thesauro pag. MLII. II. quae lucem huic quoque nostrae adferre potest. Ea haec habet:

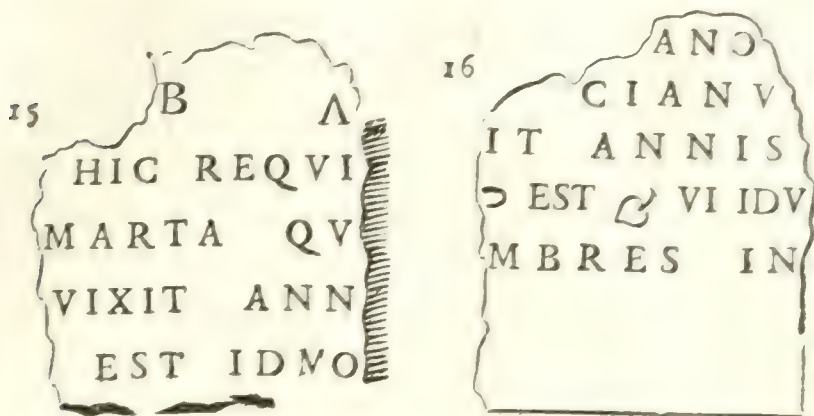
B · M · IN · P A C E
F L A N I G G O · S C V T A R I V S
S C O L A · T E R C I A · Q V I
V I X · A N N · L · M · X V
M I L I T A V I T · A N N · V I
C O G N A T V S · D V L C I S S I M V S
S O R O R I O · A M A N T I S S I M O

Hanc etiam profert, & illustrat Fabrettus Cap. III. num. 588. Vides in hac, ut in nostra, scriptum, SCOLA, pro SCHOLA. Ex Ammiano Marcellino Lib. XVI. discimus, Gentiles per municipia distribui consuevisse ab Imperatoribus, quod facere non potuisse narrat Iulianum Augustum, quum apud Senonas oppidum tunc opportunum abcessisset, & curaret ut milites, qui a solitis desciverant praesidiis, reducerentur. Id ipsum munus obiisse credibile est Segetium,

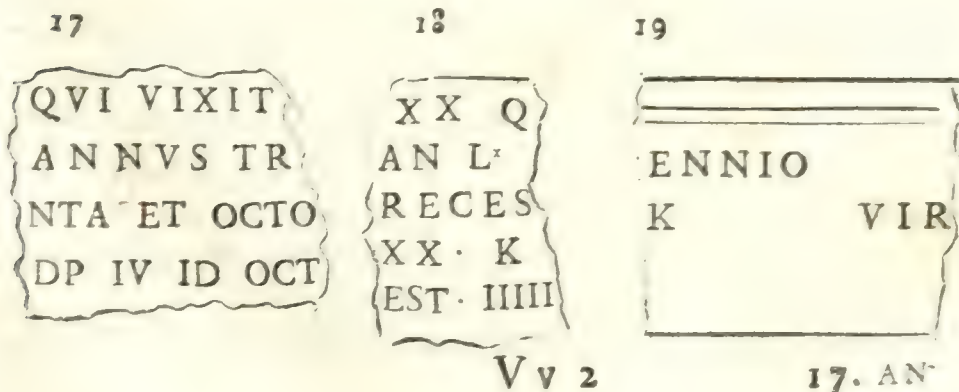
quum in hac Florentinorum Colonia degeret, in qua, quum Christianis castris nomen dedisset, defunctus florenti & immatura aetate, in hoc Coemeterio cum Fidelibus sepultus est. Alterum virum dignitatis honore & muneribus praefulgentem, cui *clarissimi* titulus datus est, nobis indicat Paulinus Presbyter in vita S. Ambrosii, quam hortante S. Augustino scripsit. Nam memorans D. Ambrosium in Tusciam venisse invitatum a Florentinis, & Basilicam Florentiae aedificasse magna totius Plebis sanctae laetitia, atque exultatione: & Radagasio Florentiam obsidente, quum desperarent cives, cuidam per visum adparuisse, postero die salutem adfuturam promittentem, quam obtinere profligato Radagasio cum ingenti exercitu suo: scribit Ambrosium hospitatum esse *in domo Clarissimi quondam Viri DECENTIS, & quod est amplius Christiani*. Idem etiam Paulinus inter veteres Christianos Florentinos nominat *Pansophiam* Decentis uxorem, & *Pansophium* eorum filium. Pererudite hunc lapidem illustrat Celeb. Fogginus pag. 11. quem vide. Ceterum is notat Florentini hominis minime esse hanc inscriptionem, atque ex eo constare sibi adfirmat, quod sit militis DE SCOLA (lege SCHOLA) GENTILIVM. Verum minime compertum videtur utrum indigena fuerit, an peregrinae conditionis. Cave autem coniicias, Segetium Ethnica labe infectum, quia dicitur de *Schola Gentilium*; nam, ut advertit praelaudatus Fogginus, *Schola Gentilium Seniorum* (nam erat etiam *Iuniorum*) dictum est Romanis Collegium militum ex Barbaris, qui aut ex foederatis erant, aut qui in leges Romanas ultro, vel deditione transierant. Profecto Christo nomen dedisse Segetium, tituli huiusce formulae, in Christianorum sepulcris atque in his etiam adhibitae, non obscure declarant. Igitur in uno eodemque Coemeterio nullum, ut hodie fit, habitum fu-

fuisse discrimen priscis saeculis Christianorum tum divitum nobiliorumque, tum etiam tenuiorum, animadvertimus.

15. Haud difficile totus suppleri potest hic titulus Christianus: *Bonae Memoriae Hic Requiescit Martha quae vixit annis . . . . . deposita est Idibus Novembris . . . . .* Marmor, in quo hic titulus scriptus est, quod notabam, album quidem est; sed nigris maculis variegatum.

16. CIANV. Forsitan MARCIANVS. Tam male fractum est hoc marmor, ut defuncti, seu defunctae nomen in priore linea vix erui possit. Occurrit in Christianis saxis MARCIANO, & MARCIANI, apud Cl. Boldetthium Observat. in Coemeter. SS. Martyrum Lib. I. Cap. XIV. pag. 55. quare in altera linea suspicor scriptum MARCIANVS.

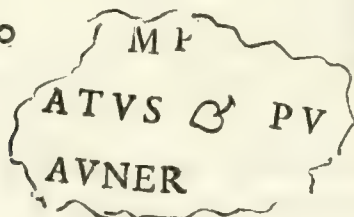

17. ANNVS; hoc est: ANNOS. In vetustis faxis interdum FATVS MALVS pro *Fatum malum*, & alia huius generis complura exempla occurrunt.

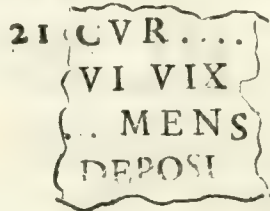
18. RECES. . . . hoc est; RECESSIT. Ita etiam scriptum in Gruteriano lapide pag. MLIX. 7.

19. Magnam fragmentorum e marmore congeriem, in quibus litterae scriptae; sed ex his ne unum quidem integrum nomen expiscari potuimus. Duo ex his plures continere litteras vidimus, quae subiicio.

20

21

20. Exstat etiam fragmentum marmoris, in quo sculptura lineari unico ductu sculptum est vasculum utrinque ansatum, quod sarcophagi ornamentum fuisse subspicor. Effossum quoque vasculum cum operculo acuminato ex aere, quod ita claudit, ut aperiri facile possit.

21. Ceterum si quis accurate huius Basilicae ab antiquissima origine sua Historiam scribere voluerit magnam apud eruditos homines gratiam inibit. Locupletissimum exstat penes Sanctimoniales generis splendore & pietate conspicuas Christi Ancillas Charophylacium, e quo etiam ad patriam Historiam illustrandam multa insignia monumenta eruere poterit. Honoribus, & privilegiis sane multis tum Basilicam, tum Monasterium ornarunt non pauci Summi Ecclesiae Dei Pontifices, inter quos eminet Nicolaus II. antea Florentinae Ecclesiae Pontifex, qui vetustate conlabentem Basilicam & Monasterium a solo refecit, & exstruxit, & Templum solemniter consecra-

vit;

vit : cuius rei perenne exstat in marmorea tabula
in eadem Ecclesia monumentum quod subiicio.

TEMPLVM HOC DEO ET B. FELICITATI DICATVM
ET ANNIS IAM IOCC. ET VLTRA PERACTIS SACRIS HISCE
VIRGINIBVS A ROM. PONT. DATVM NICOLAVS II.
QVI EARVM MONASTERIVM FERE DESTRVCTVM DVM
EPISCOPALI MVNERE IN FLORENTINA SEDE FVNGERETVR
COOPTATO NOBILIVM SANCTIMONIALIVM COLLEGIVM
REAEDIFICANDVM VII. IDVS NOVEMBRIS. QVAE FVIT DIES
DOMINICA POST FESTVM OMNIVM SANCTORVM
SOLEMNITER CONSECRAVIT QVARVM RERVVM MEMORIA
N E P E R E A T
SANCTES ASSETTATIVS EIVSDEM TEMPLI PRIOR
MONVMENTVM HOC PONENDVM CVRAVIT ANNO DOM, CIO. IO. C.

Hoc ipsum adfert de Ecclesiasticis Antiquita-
tibus, deque Theologorum Florentinorum Colle-
gio optime meritus, Cl. V. Lucas Ioseph Cerrac-
chini in Chronolog. Sacr. Episcoporum & Archiep.
Florentinorum pag. 49. quam nunc aliis monumen-
tis illustrat, amplificat, & emendat, & ut quam-
primum in lucem proferat, valde optamus. Nico-
laus II. Florentiam adveniens anno MLIX. suaeque
implens maiestate, Basilicam hanc cum Monasterio
a se exstructam memorata die consecravit, cuius rei
monumenta Historiae Ecclesiasticae maximus parens
Baronius adfert Annal. Ecclesiast. Tomo XI. ad hunc
annum, & Ferdinandus Vghellius Ital. Sacr. Tom.
III. illustrat. Huiusce dedicationis fit mentio in
vetustissimo Calendario, quod vidi penes ipsas San-
ctimoniales. Privilegiis Monasterium ornarunt alii
Pontifices Gregorius VII. anno MLXXVII. Callistus
II. an-

II. anno MCXXIV. quae Innocentius III. an. MCCIX. confirmavit : ea etiam ab Alexandro IV. anno MCCLVII. a Martino IV. anno MCCLXXXIII. a Nicolao IV. anno MCCXC. ab Innocentio VII. anno MCCCCVIII. postmodum a Paulo V. anno MDCXV. & ab Urbano VIII. annis MDCXXIV. & MDCXXVI. aucta & confirmata legimus. Multa etiam beneficia, & decora contulerunt Florentinae Ecclesiae Antistites Reinerius an. MLXXVII. Franciscus an. MCCXCVIII. multaue donavit magnificentissima Beatrix Marchionissa Tusciae ; quae omnia, ut brevitati itudeam, aliis illustranda relinquo. Exstant in eodem Chartophylacio aliquot pervetusti Codices, nempe duo *Biblia Sacra*, duo *Passionalia*, tria *Homiliaria* duo *Psalteria*, alique Codices ad usum Chori pertinentes. In hoc Monasterio floruit, quae in osculo pacis in Domino obdormivit anno MCLXIII. B Berta, ut fertur, e nobilissima Bardiorum prosapia. Tribunal Chori pervetustis olim picturis ornabatur, quae octo tabulis SS. Machabaeorum martyria exhibebant, quorum Officium proprium exstat in *Rationali divinorum Officiorum*, quod uti nota eidem adiecta testatur, scriptum est anno MCCLXIV. Hae tabulae hominum ignorantia & iniuria deletae sunt anno MDXCVI. Sacrae porro Virgines antiquitus an. DCCCL. ex alio Parthenone contiguo, S. Mariae Magdalenae sacro; migrasse in hoc Monasterium feruntur. Basilicae huius vetustiores, quae mentionem faciunt tabulae, quae reperiri ad hoc tempus potuerint, sub Sichelmo Florentino Episcopo anno XCLXXIII. memorantur. Nonnulli censent antiquiora haec Virginum Monasteria sub Pelagio II. Pontifice Maximo coepisse, qui Florentiae Ecclesias aliquot consecravit, ac praesertim S. Mariam Maiorem, anno DLVI. quin ex eius epistola Decretali ad Episcopum Florentinum, antiquiorem Collegiorum sacrarum

Vir.

Virginum, Ancillarum Christi originem eruere non obscure possumus.

Me hortante, ut nulla futurorum saeculorum la-
be tam insignis ac venerandi Coemeterii deleteretur
memoria, in ipsa Ecclesia honorifico in loco Chri-
stiani lapides conlocati sunt, subiecta epigraphæ
quam scripsi, meis votis morem perhumaniter ge-
rente eiusdem Ecclesiae, & Monasterii Praefecto vi-
gilantissimo Ioanne Baptista Brunio.

Inter sacra Florentinorum Coemeteria princi-
pem locum iure ac merito obtinet illud, quod S.
Miniatis Martyris Florentini dicitur, in quo tum
eius ossa, tum complurium Sanctorum, qui cum
eo passi sunt, tumultata in Confessione eius insignis
Basilicae in pace quiescunt. Lectorem pluribus non
moro, quum sufficere ad id declarandum possit,
monumentum quod subiicio.

VETVS PRISCORVM CHRISTIANORVM COEMETERIVM
HOC IN LOCO SITVM
IN QVO
IVXTA ANTIQVAM ET FIDELFM TRADITIONEM
SVMMORVM PONTIFICVM. FLORENTINORVM PRAESVLVM
IMPERATORVM AC PRINCIPVM
DIPLOMATIBVS CONFIRMATAM ATQVE ADSERTAM
INNVMERABILIA PAENE SANCTORVM MARTYRVVM CORPORA
OLIM TVMVLATA FVERE
COSMI III. MAGNI ETRVRIAE DVCIS
AD AVGENDAM FIDELIVM VENERATIONEM IVSSV RECOGNITVM
IN EO LOCVLIS CINERIBVS AC OSSIBVS PLVRIBVS REPERTIS
NONNVLLA EORVMDEM OSSIVM FRAGMENTA
QVAE COLLIGI POTVERVNT
IN PLVMBEA VRNA REPOSITA
ET VNA CVM EFFOSSA HVMO HSDEM CINERIBVS COMMIXTA
THOMAS EX COMITIBVS DE GHERARDESCA
ARCHIEPISCOVVS FLORENTINVS
HIC RVRSVS RECONDI MANDAVIT
ANNO REPARATAE SALVTIS M D CC VIII.

Basi-

Basilica est valde magnifica, musivis picturis, marmoreis columnis, Choro marmoreo, undique moeniis elegantissimis miroque opere exstructis cincto, cum ambone ornatissimo, marmoreis itidem columnis subfulto, & caelaturis undique exsculpto. Frons templi cum gradibus splendida & magnifica est: pavementum miro opere tessellato stratum: tota autem Basilica insignibus ubique monumentis adeo referta est, ac celebris, ut luculenta Historia aliquando, ut spero, favente Deo, illustrari a me possit. De passione S. Miniatis Martyris Florentini, & Sociorum eius, fusius agendum, deque eius cultu, celebritate, divinisque officiis: cuius Lectiones primus erui e vetustissimo Codice Bibliothecae Sirostiae, &, ut publici iuris fierent, cum P. Orlendio Viro Clarissimo communicavi, qui edidit Par. II. Vol. II. Lib. III. Cap. XXXIV. pag. 1142. Orbis Sacri & Profani.

Basilicam hanc plane magnificentissimam Ildebrandus Episcopus Florentinus, de quo supra dictum est, adiutus praesidio & favore S. Henrici Imperatoris, & Conegundae coniugis eius, anno MXIII. aedificandam curavit, & dedicavit, multisque donis locupletavit, quod Tabulae ab Vghellio V. C. editae Tom. III. Italiae Sacrae, restantur. Divina officia in ea primum persolverunt Monachi Cluniacenses; postmodum pietati Monachorum Montis Oliveti adsignata est, honoris causa additis a Florentina Republica eidem Basilicae & Monasterio Defensoribus & Conservatoribus, Consulibus Universitatis Artis Callismalae. In hac ipsa Basilica sanctitatis suae splendidissimum tirocinium auspicatus est Ioannes, Gualberti filius, cui, quod hosti interfectori Vgonis unici fratris sui vitam clementer donasset, Feria VI. in Parasceve, quum in angustiis & aditu montis, qua iter est ad hanc Basilicam,

S. Mi-

eisam in columna, quae posita est, & ad hoc tempus erecta cernitur in platea Baptistarii S. Ioannis, in qua narratur S. Zenobii Corpus e Basilica Ambrosiana in maiorem Basilicam translatum fuisse ANNO CCCCVIII. DIE XXVI. IANVARII. *tempore Imperatorum Arcadii & Honorii, anno VI. fer. V.* quae manifeste errores non paucos continet. Historica quidem narratio, & Translatio sacrorum Pignorum vera est; sed animadvertendum est, hanc ipsam, quam hodie cernimus marmoream columnam, cui imposita Crux est, & Translatio Corporis Sancti Antistitis Zenobii pessimis litteris, Gothico more scriptis, adnotatur, eoque loci conlocata in memoriam dicitur, in quo arida arbor tacta a feretro Corporis Divi Zenobii hieme reluctante, Ianuario mense, in frondes ac flores erupit, non illam ipsam esse, quae tunc primum posita fuit; verum alteram, quam saeculo XIV. iterum, priore conlapsa, erectam fuisse mihi constat ex monumentis, quae adservantur in Tabulario Collegii Consulum Artis Callismalae, seu Florentinorum, ut aiunt, Mercatorum, quorum excerpta vidi in celeberrima Bibliotheca Strozia, V. C. Senatoris Caroli Strotii, qui Antiquitatum Parens merito dictus est, manu exarata. Namque in his memoriae proditum in festis, quae maxima iamtum exterorum hominum frequentia Florentiae fiebant in diebus Nativitati S. Ioannis Baptistae proximis, quum vela undique circa Templum & Baptistarium eius ornatissima ad arcendum aestum longe lateque expanderentur, funesque quibus sustentabantur, ad illam etiam marmoream columnam circumligati essent, repente turbato caelo, exortoque ventorum furientium terrifico turbine, eam ad terram corruisse, idque contigisse anno MCCCXXXIV. Complures columnas primum in porticu Basilicae Baptistarii positas, vetera eadem monumenta memorant. Altera adfi-

milis fuit, quam primum positam fuisse memorato in loco, in platea nempe Baptisterii, atque in ea ipsa adnotatum fuisse tempus Translationis Corporis B. Zenobii constat, & miraculum quod contigit: quae postea, ut diximus, quassata, & dimota e sua sede, furente turbine, corruit: aliae vero quatuor persimiles columnae tribunal subfulciunt musivo opere pictum in eadem Basilica S. Ioannis: altera ex iisdem columnis substituta est in locum columnae vetustioris, in qua iterum, ut ea ferebant tempora, barbara quidem, scriptam rursus cernimus memoriam eiusdem celebris Translationis Corporis S. Zenobii e Basilica S. Laurentii in Maiorem Ecclesiam, sed cum mendis, & satis incuriose; quum eius temporis homines magis cuperent exstare memoriam patris miraculi, quam tempus sine mendis adnotatum. Effractae illius columnae fragmenta in varios usus transiere; alterum praegrande fragmentum dissectum, ut abacos conficeret, e suburbana sua villa, in qua inter varia Antiquitatis monumenta collocarat praelaudatus Senator Carolus Strotius, Florentiam nuper advehendum curavit, eius nepos Carolus Thomas Strotius, a me frequenter laudatus, in cuius aedibus, si qui sunt qui cupiant, videre possunt. Si huius marmoris fragmenta dissecta conferantur, columnam, quae ad hoc tempus cernitur in platea Baptisterii, optime cum iisdem convenire, omninoque similem cum vetustiore esse reperiemus. Siquidem marmor est mire variegatum, undis quodammodo striisque rectis obliquisque, non sine voluptate spectandis, distinctum. Haec quae ex antiquis tabulis memoravi, quum nota non essent Cl. Ioanni Lamio, nil mirum si huiusce columnae inscriptionem improbavit, nec proxime saeculo V. scriptam esse censuit, & minime sinceram esse, quo ad ipsam scribendi formam, & menda adfirmavit, quum

ip-

S. Minlatis, interficere posset, Crucifixi imago caput eis flexit: quod miraculum ita expositum invenio in vetusto Codice manu conscripto, qui existat penes Excellent. Virum Octavium Vignalium, Florentini Archiepiscopalis Tabularii Praefectum, cuius Auctor, mox nominandus, rem notatu dignam memorat, ab aliis Scriptoribus non tam accurate scriptam, quam doctis viris expendendam propono. Haec sunt eius verba, pag. 34. a tergo: *Il qual San Giovanni di Messere Alberto (b. e. Ioannis Gualberti filius) sendogli stato morto un suo fratello, e sua avversari istavano armati per grande paura. Essendo Santo Giovanni isul-la chosta di Santo Miniato, presso alla Ciptà di Firenze, trovoe il suo nimicho in uno andito in tal modo, che non si poteva fugire. Gittossi a piedi di Santo Giovanni: ismontò da chavallo, e rizzòlo, dicendo vieni mecho: e menollo nella Chiesà di Santo Miniato a Monte, e dinanzi al Crocifixo l'offerse, dicendo: Singnore, chostui per tua parte mi chiede perdono, ed io non te lo posso, ne debo neghare, e atte io l'offerò, e donotelo, e perdonogli. Allora il Crocifixo, era di lengname inchatenato al muro, si spicò, e la chatena, e tutto si chinòe per infino al chapo di Giovanni, e del suo nimico, a dimostrare, che sommamente l'avea in piacere, e dipoi il Crocifixo ritornò nel luogo suo. Il qual Crocifixo è nel mezzo della Chiesà al primo Altare in Samminiato, ricamente adornato. Mostrasi alchuna volta in feste solenne, e anchora la testa, o vo dire orliqua di Santo Giovanni di Messere Alberto, è alla Badia di Valembròsa ricamente fornita di ariento, e ismaltato etc.* Codex a me visus continet memorabilia Ecclesiarum, aliorumque monumentorum, quae Florentiae, vivente eodem Auctore, spectabantur. Ea rudi stilo, ut saeculum XV. ferebat, descripsit Marcus Rustichius, Bartholomaei filius, Aurifex Florentinus, qui in Arte sua descriptus legitur, ex Re-

gesto adservato in regio Archivo. Porro venerabilis eiusdem Crucifixi Imago in Ecclesiam S. Trinitatis Monachorum Vallisumbrosae solemnī pompa Florentiam translata, ibidem nunc adoratur, & quotannis Feria sexta in Parasceve, Christi fidelibus honorificentissimo cultu ostenditur.

In hac Basilica S. Miniatis Martyris *Sanctorum Corpora novem quiescere* memorantur in Charta donationis Grasulphi Episcopi Florentini, anno DCCCXCIX. quam adfert Vghellius Ital. Sacr. Tom. III. pag. 27. adeoque ea in priore Basilica exstabant, ante quam Ildebrandus hanc, quam hodie cernimus, aedificaret, dedicaretque. De recognitione Corporum S. Miniatis, & Sociorum eius Martyrum, quae contigit regnante Cosmo III. Magno Duce Etruriae, sedente Thoma ex Comitibus de Gherardesca Archiepiscopo Florentino, meminit Cl. V. Marcus Antonius Boldetthius Observat. in Sacra Martyrum Coemeteria Lib. I. Cap. XXXIII. pag. 167.

Veterum Patrum, monumentorumque traditione alterum religione venerandum Coemeterium primorum Christi Fidelium existisse accepimus apud Basilicam S. Laurentii, prisco aevo extra urbis Florentiae moenia sitam, in quo conditum fuisse perhibent Corpus S. Zenobii Episcopi Florentini; quem ad Dominum migrasse non multo ante annum, CCCCXXIX. non inepte, ac sine ratione sibi persuadent celeberrimi Agiographi Bollandistae; ex eo etiam quod Paulinus Presbyter, a nobis superius laudatus, qui vitam S. Ambrosii scripsisse memoratur, anno CCCCXII. perspicue narret, quod hoc ipso tempore adhuc viveret S. Zenobius: quae omnia accurate expendens famigeratissimus Florentinus Polhytstor Ioannes Lamius in Par. II. sui Hodoeporici, pag. 525. & 535. acerrime damnat inscriptionem inci-

23

..... C E . . .
..... I N S V A . . . . .
Q V I V I X I T . . . . .
..... L X I I . D . P . . .
..... A L M A I . . . . .
..... S X . . . . .

23. Eruti sunt, & exstabant in Aede S. Pauli, antiquitus extra moenia Urbis Florentiae sita, nunc intra urbem, quam Coenobitae Carmelitae Excalceati, ut aiunt, nunc obtinent. Hoc loci Coemeterium priscorum Christi Fidelium fuisse adlatae inscriptiones suadent, in quibus, quae primoribus saeculis in usu erant formulae Christianorum titulorum, adhibentur; nempe HIC REQUIESCIT & in altera CE. nempe IN PACE. mox DP. hoc est DEPOSITVS AL MAI. id est KAL MAIAS.

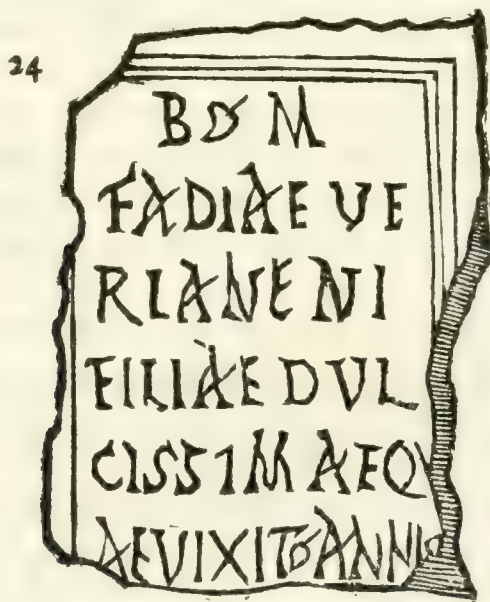
Interdum ea formula DP repetitur in Christianis titulis, & scribitur DPS, ut in sequenti, paucis ab hinc annis Romae effosso e quodam Coemeterio, quem lubenter profero, quod nondum lucem adspexerit.

DPS CYRILLES QVAE VIXIT
ANN XX DIES V QVE FECIT
CVM VIRC SVO ANN V
ET MESES VIII DIES VIII
DPS VII IDVS AVG . IN PACE

Si quis etiam subspicetur Christianum esse lapidem hunc, qui sequitur, quod nec Cl. Fogginio
im-

improbabile videtur pag. 6. coniecere etiam licebit Christianorum antiquorum Coemeterium exstitisse, propter Aedes S. Felicis ad pontem Emae, quam Ecclesiam summo in honore semper fuisse, ex prisca Tabulis saeculo XIV. exaratis, colligo, in quibus Canonicos in ea divina Officia persolvisse compertum est. Hunc titulum invenit III. Eid. Quintiles, anno MDCCXXXVI. V. C. Iosephus Maria Brocchius, editis ingenii monumentis, ac praesertim Vitae Sanctorum & Beatorum Hominum Florentinorum de Urbis nostrae gloria & splendore optime meritus, quem in suis Urbanis Hortis, ne periret, nuper cum aliis conlocavit. Ita igitur rudi saeculo scriptus cernitur, quo nova veteris Itali exarandarum litterarum documenta indicari possunt, quod fecit Cl. V. Fogginius, qui & alia erudite adnotat.

24. Primaevae Florentinorum Christianorum pietatis alia etiam exstant insignia monumenta, nempe Sepulchra Sanctorum Christi Martyrum Crescii, & Sociorum eius; item SS. Pamphilae & Cerbonis, alio-

ipsam esse vetustissimam quosdam credere, quibus etiam haec quae adnotavi incomperta, animadvertet. Sed de his, Deo dante, alibi fusius.

Basilicam Ambrosianam veteres nostri Florentini Scriptores ex eo dictam narrant, quod S. Ambrosius, quum Florentiam advenisset, & S. Zenobium convenisset, eam Divo Laurentio Martyri consecrarit. In eo etiam Sermonem, cui titulus (forfitan non genuinus) *Exhortatio ad Virgines*, habuit, quod adstruit vir Cl. Vincentius Borghinius in Libro de Ecclesia, & Episcopis Florentinis pag. 363. In eo sermone laudat S. Ambrosius *Iulianam* sanctam ac piam feminam, quae Domino Templum paravit atque obtulit, quod ex eius nomine, propterea quod dedicaverit, & Reliquias SS. Vitalis & Agricolae, MM. quas Bononia secum adtulit, condiderit, Ambrosiana etiam nunc adpellatur. Probabile est hanc Iulianam in hoc Coemeterio tumulatam fuisse, & ad eam pertinere antiquum titulum, ex eodem Coemeterio erutum, & Senatori Philippo Bonarroto dono datum, in cuius Museo adservatur, cum hac epigraphe: $\text{A} \text{†}^{\omega}$. *Hic requiescit in pace Ancilla Dei IULIANA, quae vixit . . . . . & . . . . . quem a me editum vide in Parte I. huius Operis pag. 220. n. 22. eundemque a me acceptum, iterum in lucem protulere Viri Clar. F. Franciscus Orlendus in Par. II. Lib. III. Cap. XXXVIII. pag. 1266. Orbis Sacri & Profani, & Petrus Franciscus Fogginius pag. 4. praelaudatae Exercitationis. Hanc sanctissimam feminam Iulianam Florentinis tribuit magnus Annalium Ecclesiae parens Cardinalis Baronius in Notis ad Martyrologium, VII. Idus Februarias, nec Bononiensibus abscribit; quamvis aliqui Bononienses Scriptores suam esse scripserint: *Bononiae, Sanctae Iulianae Viduae: De eadem Tabulae Ecclesiae Bononiensis. Iulianam Viduam laudibus cumulat Sanctus Ambro-**

brofius in Exhortatione ad Virgines ; fed illa , ut adparet , Florentiae nobiliffima Femina claruit , quae crexit illic illuftrem Basilicam , quam Sandus Ambrofius dedicavit , locupletavitque Sacris Reliquiis Sancti Agricolae Martyris , quas Bononia fecum detulerat . Iulianam a D. Ambrofio laudatam , Florentinam effe , non Bononienfem , apertiffime docet in eruditiffimo Opere fuo Adnotationum in Fefta Domini- ca , & S. Mariae Virginis iuxta ordinem Kalendarii Romani Par. III. Tit. XXXIV. & feqq. Eminentiffimus LAMBERTINIVS , Archiepifcopus Bononienfis , nunc Sapientiffimus Ecclefiae Catholicae Summus Pontifex BENEDICTVS XIV. , omni laude maior , fcriptis , rerumque praeclare geftarum gloria immortalitate digniffimus . De hac Iuliana fufius etiam Borghinius de Epifcopis Florentinis Tom. II. pag. 375. Cosmus Valerius Zanius Bononienfis in Vita S. Petronii Part. II. pag. 96. item Pellicionius in Vita S. Iulianae Bononienfis Lib. I. Cap. VII. & Silvanus Razius in Vitis Sanctorum Florentinorum ; qui omnes S. Iulianam Bononienfem ab Iuliana Florentina Vidua diverfam effe fatis fuperque adftituunt , ac teftantur .

Extra Urbis Florentiae moenia alia fuiſſe veterum Chriftianorum Coemeteria ſubſpicari facile poſſumus , non tamen certis rationum momentis probare . Duos adferre lubet antiquos lapides , quos ſua aetate vidit , & exſcripſit V. C. Senator Carolus Strotius , quos habet Codex XII. pag. 197. eius Bibliothecae , & adfert praeſeſſatus Cl. Fogginus in ſingulari Exercitatione de *Primis Florentinorum Apoſtoliſ* pag. 5. Ita ſe habent :

22 HIC REQUIESCIT FELICITAS QVAE VIXIT MEN... DIES...

23 ...CE

aliorumque Sociorum, qui Decio imperante, passi sunt in Valle Cava regionis Mugelli: quo in loco in memoriam eorundem Sanctorum Martyrum, ac super eorum Sepulchra condita est Basilica vetustate, & priscis monumentis insignissima; de qua luculenter, & de eorundem Martyrum passione disseruit Marcus Antonius Mozzius Canonicus Florentinus, vir eruditione & ingenio excultissimus, ac nemini secundus. Nihil de hoc vetustissimo Coemeterio, deque *Martyrum Monte*, non longe a Valle Grevis fluvii sito, quo in loco passos esse complures Christi Fideles, Patrum traditione accepimus, & in oculis sub altari Ecclesiae S. Iusti, quae in vertice praealti montis dedicata est in memoriam eorundem *Iustorum*, reperta fuisse SS. Martyrum Lipsana, editis tabulis, docet F. Franciscus Orlendus Ord. Praedicat. Magister, & in Pisano Athenaeo Theologorum Dogmatum Professor, Orbis Sacri & Profani Par. II. Lib. III. Cap. XXXIX. pag. 1303. ad quem Lectores, brevitati studens, mitto.

Haec operae pretium me facturum arbitrabar, si ex priscis sinceris Tabulis, seu Diptychis protulissem nomina Sanctorum Florentinorum, quae in Basilicis cum urbanis, tum suburbanis honorifice condita, pio cultu venerantur. Quod ut ordine perficerem, in mentem venerat vetustiora proferre Florentina Martyrologia, & Rituale antiquissimum, seu potius Rationale Divinorum Officiorum ex Codice membranaceo, quod adservatur in Tabulario & Bibliotheca Aedilium Metropolitanae Ecclesiae Florentinae; sed hoc ipso tempore multis aliis distractus curis, & lucubrationibus, quum haec summo digito pertractare nefas duxerim, in aliud tempus hanc curam reicere satius duxi; eademque occasione memorare, quae & quot Sanctorum Martyrum Corpora, e priscis Romae Coemeteriis Flo-

rentiam translata, in Ecclesiis cum urbanis, tum suburbanis in pace Christi quiescant. Eadem occasione adferam etiam antiquiora Christianorum Florentinorum monumenta, sacras imagines, picturas, dipthycha, & thecas inscriptione ornatas, in quibus Sanctorum Lipsana adservantur. Alios complures, qui Florentiae exstant, SS. Martyrum, vel Sanctorum Christi Fidelium titulos, paullo superius editos, habes in hoc ipso Opere, & quibus in locis a me adferuntur, facile colliges, amice Lector, ex Indice Christianorum, quem in fine huius Voluminis III. Inscriptionum subiiciam. Non enim vacat editos iam titulos Christianos heic rursus repetere; sed nondum in lucem editos proferre, & hos primum, qui in domesticis Oratoriis, sive Sacellis Nobilissimorum Procerum Florentinorum una cum eorumdem SS. Martyrum sacris Pignoribus, nempe integro Corpore, cum vasculis eorum sanguine rubentibus, adservantur.

*In Oratorio domestico Excellentissimae Domus Marchionum
Rinucciniorum.*

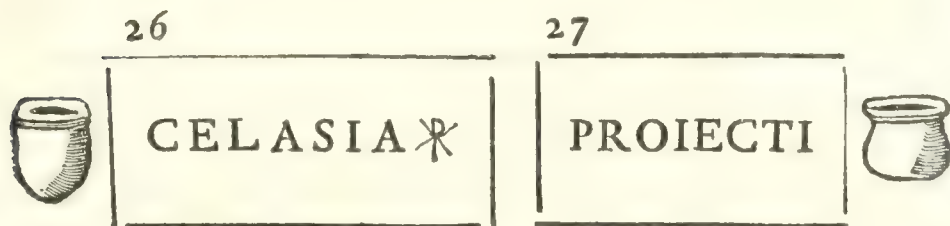

V I V I A N A ✱

25. Oratorium domesticum Excellentissimi D. Caroli Rinuccinii, Marchionis Baselicæ, Viri supra omnem laudem prudentia, integritate, consiliis Praestantissimi, nobilissimum est, decem Sanctorum Martyrum Corporibus prae ceteris locupletissimum. Ea educta fuere e Coemeterio Cyriacæ, & ab Alexandro VII. Pontifice Maximo dono data Amplissimo Viro Marchioni Carolo Rinuccinio, iubente Ferdinando II. Magno Etruriae Duce, ad eum Ablegato, eiusque pientissimæ uxori Lucretiæ Marchio-

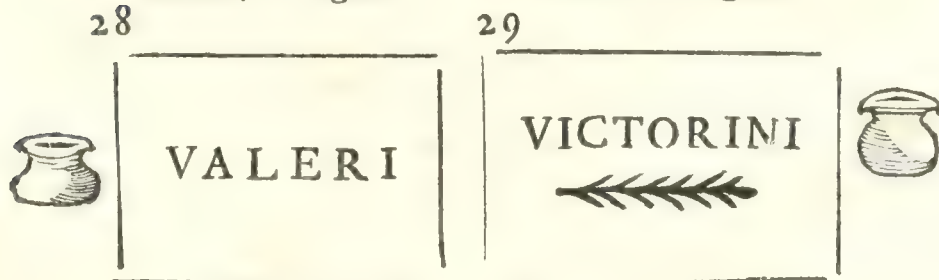
chionissae Riccardiae, quae SS. Martyrum Romana Coemeteria frequenter adire, & sacra Pignora venerari, suas esse delicias identidem adfirmabat. Vna cum Corpore S. Vivianae Martyris sub altari quiescunt quinque eius filii Martyres, quorum unus postquam pro Christo ea martyrium subiit, ex utero eius praegnante eductus est, qui cum reliquis fratribus, & matre ibidem honorifice conditi conquiescunt, repertis in eodem Coemeterio eorum vasculis glorioso sanguine refertis.

Ibidem, in marmoreis duobus titulis.

Ibidem, in tegula.

Ibidem, in tegula.

26. CELASIA. Hoc est GELASIA. Nemo est qui nesciat C pro G scriptum in antiquis monumentis, & frequenter has litteras alternare.

In Oratorio Villae eiusdem Excellentiss. D. Marchionis Rinuccinii, *alle Corti*, sub ara iacet Corpus S. Feliciani Martyris, & in altero Oratorio, Villae in Valle Arni, Corpora Sanctae Columbae, & S. Fortunati Martyrum. Urbanum memora-

tum Sacellum nobilitatur pretiosa supellectile, & picturis elegantissimis Bernardini Poccettii.

In domestico Oratorio Excellentissimi Viri D. Senatoris Caroli Ginorii, Francisci III. Magni Ducis Etruriae a sanctioribus Consiliis, Marchionis Riparbellae, Caecinae etc.

30

BENEROSA & AÆ
QVÆ & VIXIT * AN * XXV
D' II

30. Hoc est *Benerosa*, lege *Venerosa* (supple in) pace, quae vixit annis vigintiquinque, diebus duobus. Et in hoc titulo vides & lineola intersectum. Corpus Sanctae Venerosae Martyris effossum est, & translatum e Coemeterio S. Priscillae.

In domestico Oratorio Nobilissimi Viri Ioannis Giralzii, ex Equestri Ordine D. Stephani.

31

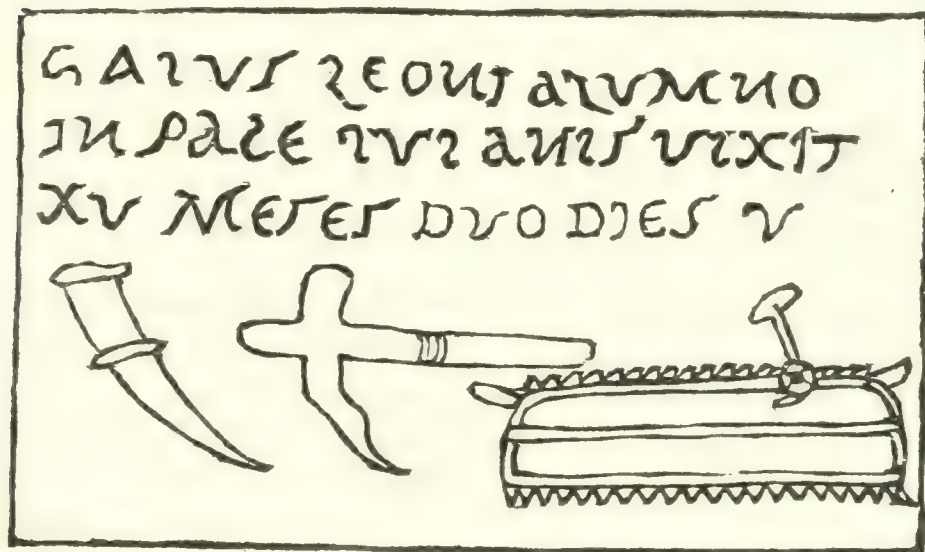

31. Corpus hoc S. Romani Martyris constat ex authenticis litteris, quae in eodem Oratorio adservantur, datis die VI. mensis Decembris, anno MDCLXVIII. edu-

eductum fuisse e Coemeterio Cyriacae per R. P. Simonem Cattaneum, & a R. P. Fabio Albergato Soc. Iesu Presbytero curam agente, donatum Amplissimo Viro Ioanni Giralidio. Pone caput eiusdem Martyris conditum spectatur vasculum, quo eius sanguinem collegere Christi Fideles. Notanda sunt veterum Christianorum symbola in eodem lapide sculpta, malleus, martyrii instrumentum, anchora, delphinus, columba expansis alis insitens ramusculo, & bothrus, ut videtur, uvae.

In Suburbano Oratorio Amplissimi Senatoris Nerei Dragomannii Patricii Flor. tertio fere ab urbe lapide, prope regium Rus Castellum.

32

32. In hoc pulcherrimo lapide marmoreo, praeter characteres eorumque formam, qui, ut nostri Scriptores vocant, *curfivos* perbelle imitantur, adnotare lubet instrumenta martyriorum, cultrum nempe, & ferram, utrimque ansis & manubriis ad secandum aptis instructam, in eo sculpta, quae fuso pro Christo sanguine suo, fortiter toleravit egregius Christi Athleta *Gaius Leonti Alumnus*, in pace, qui annis vixit quindecim, menses duos, dies quinque.

Pro-

Prope topiarium, umbrosumque nemus, inter ceteras delicias Villae Nobilium Dragomanniorum, vidi ingentem marmoreum Sarcophagum, antiquo anaglypho opere sculptum, exhibens Meleagri venationem, aprum interficere certantibus eius sociis. Huic alterum marmoreum Sarcophagum admodum simile, ornatum emblemate Meleagri, in venatione apri Chalydonii cum sociis suis certantis, spectatur Florentiae, insertum muro exteriori Collegii sive Sodalitii S. Zenobii Episcopi Florentini, non longe a sacra insignissima Turri Metropolitanae Ecclesiae.

*In Maiori Ara Ecclesiae S. Michaëlis Archangeli ad Pontem
Sevis fluvii, ab urbe Florentia lapide fere x.*

33

SVS ANNA ✱ Q M

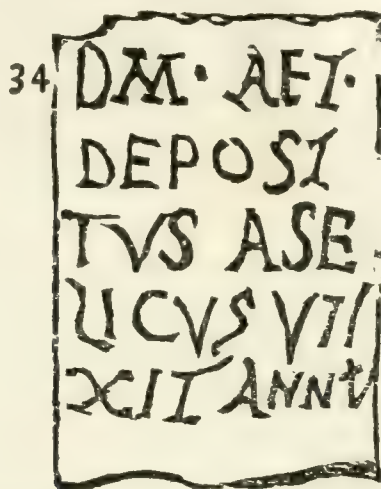
33. Corpus S. Sufannae Martyris translatum est e Coemeterio Priscillae, & huius loci incolis donatum ab Alexandro VII. Summo Pontifice, rogante praelaudato viro Marchione Carolo Rinuccinio ad eum Ablegato, qui familiari suo Philippo Predellinio ad patrii soli tutelam & decus concessit. Prope eiusdem S. Sufannae Martyris Corpus adservatur vas vitreum cum sanguine, & fictilis lucerna, in eius sepulcro reperta. R. P. Andreas Marthius, eidem Ecclesiae Praepositus, ostendit mihi manu conscriptam Historiam Translationis sacri huiusce Pignoris, rudi stilo exaratam, in qua mirabilis Dei in Sanctis suis coruscat misericordia, quam elegantius concinnatam hortatus sum, ut ad augendam cum incolarum, tum finitimorum populorum pietatem, qui quotannis ad festivam huius Sanctae Mar-

Martyris Oſtentionem magna cum frequentia confluunt, typis mandaret. Redibam tunc e Porciniano rure, humaniſſimo hoſpitio exceptus in Villa DD. Sarchiorum, in quo mecum faciliores Muſae quotannis ruſtlicantur: nam illic ſumma fruens animi quiete, & tranquillitate, & ſaluberrimo aëre, locique deliciis, & amoenitate, eas lucubrationes parare ſoleo, quae paucis, vel nullis cum libris abſolvi poſſunt; nempe dedicatorias Episto-
las, Praefationes, Rerum memorabilium, quae in editis a me libris occurrunt, Indices: quos improbos Indic-
um labores hoc ipſo anno MDCCXLII. in eadem Villa ſuperavi, abſolutis Autumnalibus otiis Indi-
cibus, quos in fine huius Voluminis vides, & iis etiam Indicibus, qui tribus Tomis Muſei Floren-
tini, Numiſmata Medicea ex aere maximo comple-
ſcentibus, ſubiiciuntur. Pereruditis illic fruor ſer-
monibus Excellentiſſimi I. V. D. Abbatis Ioannis Franciſci Sarchii: venationibus mirifice recreor An-
tonii Philippi eius fratris, cuius coniugi Liviae For-
tunatae Pieriae, feminae virtutis honeſtatiſque ſpe-
ſtatiffimae, quod adſueta frequenti optimorum libro-
rum lectioni, & Muſis mirum in modum dedita ſit, atque ex tempore Carmina Etruſca & Poe-
matia fundat elegantiae plena, multum ſtudia mea debent. Neque alia deſunt honeſta animi relaxamen-
ta, ſi adeam Nobilis Viri Ioannis Baptiſtae de Bar-
giglis huic proximam Villam, in qua praefide, ac moderatrice Eleonora Pieria, eius lectiſſima coniu-
ge, Liviae Fortunatae Sarchiae ſorore, egregiae in-
dolis eorum filii aliquod identidem eruditionis ſpe-
cimen edunt, vel modulando, vel canendo, vel Co-
moedias recitando; praefertim hoc anno, quo *Cyrum*
ſummi Vatis Petri Metaſtaſii, amici mei optimi, egre-
gia cum laude & ſpectatorum plauſu Drama, & ru-
re, & in urbe exhibuere.

Mar-

*Marmor, prope Anglarium inventum hoc anno MDCCXLII.
exstat in meo Museo.*

34. Genuinum hunc titulum, ob ea quae continet eius epigraphe, dubio procul rarum, mihi dono dedit amicus meus optimus, editis praeclaris monimentis clarissimus, ingenio quoque & eruditione excultissimus, Laurentius Guazzesius, Patricius Arretinus, ex Equestri Ordine S. Stephani, regia nunc auctoritate Anglarensum Propraetor. Si quis Christianum esse hunc lapidem censeat, eius opinioni favebit Fabrettus, qui Inscriptionum domesticarum Cap. VIII. pag. 564. 565. & 573. exempla aliquot congerit Christianorum marmorum, in quibus cum monogrammate ✱ coniunguntur singularia D. M. quae *Deo Magno*, vel *Maximo*, interpretanda esse arbitratur. Itaque alterum perrarum exemplum supeditabit hic titulus cum singulari epigraphe *Deo Magno AETerno*. Item quod praeferat DEPOSITVS, argui & hinc potest Christianum esse hunc titulum, qui in fine marmoris vitio, seu temporum iniuria mutilus esse videtur. Praeterea ASELICVS (legendum reor ASELLICVS) Christiani hominis nomen refert; nam frequens occurrit in Christianis titulis ASELLVS, uti apud Cl. Boldetthium pag. 85. ASELLVS ET LEA. A P.

APPENDIX POSTREMA.

Erpauci, haudquaquam contemnendi lapides antiqui supersunt, qui mihi extremam manum huic Operi imponenti innotuere. Post hasce qualescumque meas curas, alios lapides inscriptos in optatam lucem prodituros, auguror, & spero: hac praesertim aetate, qua eruditae Antiquitatis studia priscaque monumenta magno in pretio sunt, & a Florentinis eruditis Viris impensissime excoluntur.

*In Vrina marmorea in Hortis regiae Villae Magni Ducis
Etruriae apud Pratolinum.*

I

D	M	C	A	N	N	I
L	A	S	C	I	A	N
I	V	A	X	L	V	
P	L	A	V	T	I	A
G	R	A	P	T	E	
C	O	N	I	V	G	I
B	E	N	E	M	E	R
E	T	M	P	E	R	E
L	I	V	S			
F	E	L	I	X	A	M
A	M	I	C	O		
C	A	R	I	S	S	I
M	O					
F	E	C	E	R	V	N
T						

i. Periisse putabam hunc titulum cum duobus sequentibus, quum in lucem eos protuli in Par. I. pag. 326. n. 69. 73. 79. sed nunc exstare certum est.

Zz

Ibi-

Ibidem, in alia Vrna marmorea.

2

DIS MANIBVS
CASSIAE FORTVNATAE
PLAVTIA GRAPTAE
SORORIPIAE FECIT

Ibidem, in alia Vrna marmorea.

D· M O S S A C O N D I T ·
N· M E T T I S A B I N I A N I
T E R E N T I A S A B I N A M A T
I N F E L I C I S S I M A F I L I O
P I S I S I M O . N E X E M P L

3. Hos titulos mihi descriptos obtulit Vir generis splendore, & patriarum antiquitatum peritia excultissimus Ioannes Poggii Baldovinettius, Patricius Florentinus, qui omnium fere Europae Principum ex omni modulo numis antiquioribus ad hunc diem, vetustisque aliis monumentis, quibus selectissima Cimelia sua instruxit, mirifice delectatur, & aliorum studiis opem fert humanissimam. Notandum illud elogium in lapide 3. quod in aliis etiam epitaphiis occurrit: PISSIMO V EXEMPL. *Piissimo in exemplum.*

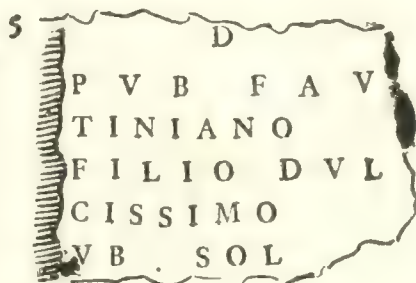
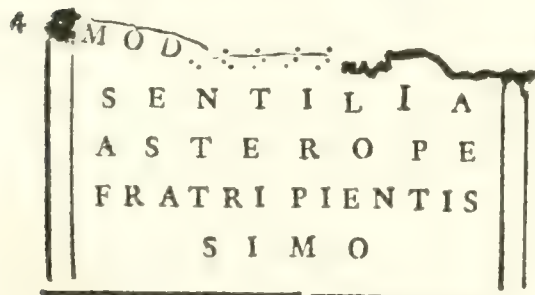
V. C. Scipio Marchio Maffei, olim mihi amicissimus, dubitat inscriptionem quamdam aereae lamellae incisam, quae haec habet: SOLI SANCTISSIMO C. VERATIVS FAVSTINVS MILES COH. III PR D D me fugisse, idque adnotat in Tom. v. Observationum suarum Litterar. pag. 222. Sed si Vir iste cursim non voluisset mea Collectanea, vidisset illam ipsam inscriptionem, e Museo Andreinio in Mediceum translatam, a me iam editam fuisse, in-
Par.

Par. II. huius Operis pag. 435. num. 1. quinque iam annis, antequam eam rursus proferret. Tres etiam lapides in eodem Tomo pag. 219. qui existant in Museo Academiae Etruscae Cortonae, adfert, nec sine mendis, quos accuratius a me iam editos vide in eadem Par. II. pag. 388. num. 31. pag. 389. num. 35. pag. 390. num. 43. & pag. 394. num. 86. Arretinum quoque lapidem produxit ibidem pag. 220. num. 67. in quo turpe mendum commisit; nam marmor habet, non ut scribit L. LATRONIO DIOGENI; sed, ut ante eum evulgavi ad marmoris fidem, in eadem Par. II. pag. 299. num. 24. L. LATRONIO DIOGENI. Facile nimis aliena damnat omniscius Maffei, qui se ac sua non cognoscit: cui illud Martialis perbelle quadrat Lib. XIV. Epigr.

peccant
Securae nimium sollicitaeque manus.

*In marmorea tabula superne effracta,
quae exstat in meo Museo.*

*Faesus, in lapide arenario
prope Viam anno MDCCXLI.*

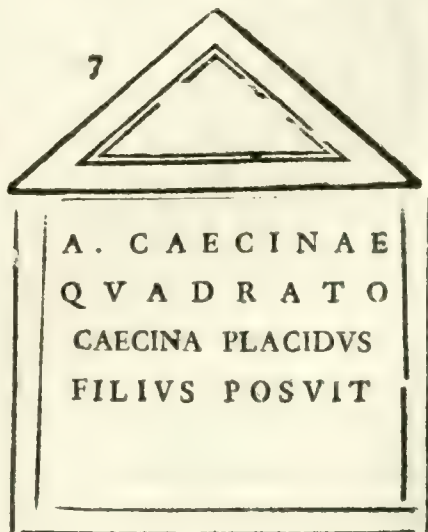
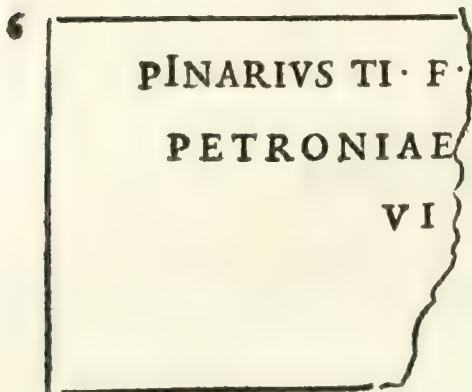
4. Haec tabula eruta iam fuit Florentiae in urbanis hortis Vallis profundae, quam mihi dono dederunt spectatissimi iuvenes Fratres, curante Angelo Maria Bandinio meo alumno. Rursus in lucem protuli, quod mihi traditam ab aliis scriptam cum mendis ediderim in Par. II. huius Operis pag. 451. num. 66. Sentiliam familiam ceteris Coloniae Florentinae ad censere hinc possumus.

5. Fragmentum hoc exscripsit, mecumque communicavit V. Cl. Ioannes Targionius Medicus Florentinus, Hortis regiae Academiae Botanices, & Bibliothecae Magliabechianae Praefectus. Votivus titulus forsitan videtur, pro *Faustimiano*.

Idem Vir doctrina & humanitate praestantissimus sequentes lapides, numquam antea editos, mecum communicavit, quos descripsit in suo Itinere, quod Autumnalibus otiiis huius anni MDCCXLII. instituit, & pulcherrimis monumentis Historicis & Physicis, & ad Botanicen pertinentibus observationibus refertum in lucem quamprimum edere constituit. In hoc eruditissimo opere, ea quae haecenus latuere, patefaciet, nempe Portus Pisani situm, & antiqua quae exstant rudera, & alia eruditis viris gratissima, quibus curis maxima dubio procul lux adcedet P. Rutilii Naumariani Itineri, qui Portum illum, sua tempestate celebrem, describit.

*In Scala, quae ad Sacram Turrim
ducit Ecclesiae S. Ioannis Bapti-
stae in Comitatu Pisano.*

*In Territorio Liburni, e regione
S. Stephani in quodam podio.*

Cl. Ioannis Targionii in Itinere socius fuit Excell. Vir Zenobius Pomius, Florentini Archivi Cancell.

cellarius, elegantiarum antiquitatis studio ornatissimus, qui sequentem titulum n. 8. iniuria temporum maxime labefactatum, exscripsit satis diligenter.

7. Hunc titulum cum mendis evulgarunt Auctores Florentinorum Nunciorum Litterariorum anno MDCCXLII. pag.

Ibidem titulus marmoreus, maris salacia corrosus.

8

PRIMA SINIA :: :: SEVERINA
BONE FAME :: : FIDELIS QVE VIXIT
A XXVII MĒSES · III · DIES · V · POSVIT
R :: : RVS :: P IVLI FVLVIVS MAC
RVFVS :: PISSIMVS MATRI :: :
BENEMERENTI POSVIT

In marmoreo Sarcophago invento hoc anno MDCCXLII. in quodam pariete, in quo latebat, in Basilica Primatiali Pisana.

9

D · M

M · ANNIO · M · F · PAL · PROCVLO
DECVRIONI COL · OST · FLA · DIVI
VESPASIANI PATRONO FABRVM
NAVALIVM OST · VIXIT AN · XXV ·
MEN · VI · DIE XXVIII · H · III ·

9. In utroque latere sculpta cernitur figura; at in dextro sub figura sequitur haec epigraphe, quae memorat Anniam Iucundam matrem M. Annii Proculi in eodem sarcophago cum filio tumulatam fuisse.

D · M

Ibidem.

10

D	.	M
A	N	N I A E I V C V N
D	A	E M A N N I
P	R	O C V L I M A T R I S

9. 10. Hos titulos primi omnium in lucem protulerunt eruditissimi Auctores Florentinorum Nunciorum Litterariorum n. 34. anni MDCCXLII. pag. 537. e quibus exscripsi. Constat M. Annium Proculum, Palatina Tribu censum, fuisse Decurionem, nempe Senatorem Coloniae Ostiensis, Flaminem Divi Vespasiani, & Patronum Fabrum Navalium Ostiensium, qui quum scribatur vixisse annis XXV. patet Decurionatus & Flaminatus munera ea aetate geri potuisse.

Pisus, apud Nobiles de Tortis in arcula marmorea; ex Schedis autographis V. C. Senatoris Bonarrotii.

11

L · P O R C I · G A L L I O N I S
A R R I A L · L · H I L A R A
E T G L A P H Y R A E D E L I C I O S V · ·
A R R I A O L A S I A
S I B I E T S V I S F E C I T

*In Villa Nobb. Berzigbelliorum
inter Pisas & Volaterras.*

Ibidem, in impluvio Domus.

12

S E X · L · P H I L O D A M
V I V O S · F E C I T
S V E T O N I A E S E X · L
Z O P R H O N E L I B E R
L I B E R T A B V S P O S T E R I S Q
E O R V M

13

V ·	F ·
V E N V L E I A P Y R A L L A	
R E S T I T V T A E F ·	
E T S I B I · E T S V I S ·	

12. 13. Hos titulos exscripsit vir immortalis Antonius Maria Salvinius, qui schedas suas mihi dono dedit.

*Volaterris in Aedibus Nob. V.
Ludovici Maffei.*

Ibidem.

14

SEX · CAECINAE
EX TESTAMEN

15

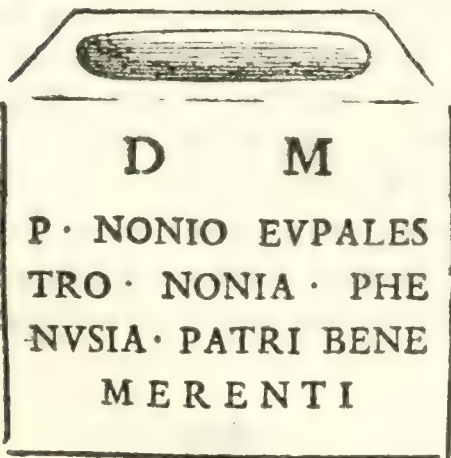
Q · AVLINNA · SEX · F · SAB ·

13. 14. Hos titulos exscripsi anno MDCCXXXIX. quum Volaterris hospes essem in aedibus Nobilissimorum Guarnacciorum, & Etrusca monumenta eodem anno effossa pervestigarem.

In Ecclesia S. Iacobi Montiscalvoli.

*Florentiae in columna marm.
in Ecclesia S. Iacobi prope
Arnum, quae periit.*

16

D M
P · NONIO EVPALES
TRO · NONIA · PHE
NVSIA · PATRI BENE
M E R E N T I

17

AD HONOREM DEI
HANC COLVMNAM
FECERVNT NEGOTIA
TORES ROTVNDAM
QVI RESIDENT IN
PORTA REGINE QUE
DICTA EST SANCTE
M A R I E

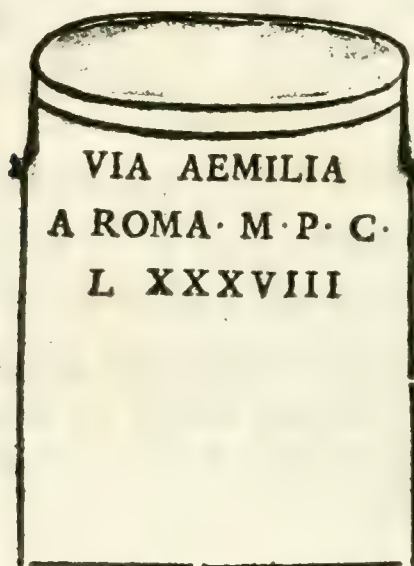
15. Hanc edidit Cl. Lamius in Par. II. Ho-
doeporici pag. 714. quam arculam marmoream de-
scribens, ait epitaphium substineri a duobus Geniis,
quorum sinister alatus est, sub quo animalcula duo
seu lepores, seu cuniculi. Scriptum puto PHENVSA.

In

In Columna uarmorea humi fixa & erecta, fere quatuor pedibus Romanis ab humo adsurgens, diametro vero pedes duos excedens, milliaro XVII. ab Vrbe Pisarum ad oram maritimam posita.

18

18. Milliarium hanc columnam, & prope hanc alteram altitudinis Romanorum pedum octo, sed absque ullis litteris, vidit & exscripsit prae laudatus Excell. Vir Pomius. Exstant propter Viam *Aemiliam Scauri*, sive *Aureliam novam*, quae nunc *Via di Maremma* vulgo adpellatur: locus vero vulgo dicitur *il Crocino*, qui quinque miliaris distat a *Colle Salvetti*, ad oram maritimam. Multa de his columnis miliaris notari possent; sed urget nunc Operis, Deo favente, finis.

INDICES
H A R V M
INSCRIPTIONVM
ANTIQVARVM
IN MODVM
GRVTERIANORVM
E T
REINESIANORVM
ADORNATI.
ADCEDIT INDEX

Rerum, quae in Observationibus & Notis in Tribus hisce
Tomis occurrunt.

CVRA ET STUDIO
ANTONII FRANCISCI GORII.

I N D I C I S
H A R V M
I N S C R I P T I O N V M
C O N S P E C T V S

G V I V S H A E C C A P I T A

- CAP. I. **D**Eorum Dearumque Nomina & ad-
tributa.
- CAP. II. Sacrificia & Vota: loca sacra, publica
& privata.
- CAP. III. Imperatores Caesares, & Augustae Fe-
minae.
- CAP. IV. Consules, & Viri Consulares.
- CAP. V. Pontifices, Sacerdotes alique Ministri:
Sacra Festa, Ludi.
- CAP. VI. Magistratus Maiores Minoresque, &
Viri Honorati.
- CAP. VII. Milites, & ad rem militarem perti-
nentia.
- CAP. VIII. Officia Domus Augustae & privatae.
- CAP. IX. Professiones, Artes, Negotiationes.
- CAP. X. Collegia, Corpora, Ordines, Sodales.
- CAP. XI. Tribus.
- CAP. XII. Ad Geographiam pertinentia.
- CAP. XIII. Ad Sepulchra & veterum funera per-
tinentia.
- CAP. XIV. Ad Historiam pertinentia.
- CAP. XV. Index Nominum propriorum iuxta Fa-
milias tam Virilium, quam Mulie-
brium, Latinus & Graecus.
- CAP. XVI. Index Nominum Veterum Christiano-
rum.

DEORVM DEARVMQVE NOMINA

ET ADTRIBVTA.

CAPVT I.

Numeri Romani Tomos : Numeri Barbari paginas indicant.

AEsculapio & Hygiae. II. 404.
Aesculapio Sancto. III. 70.
Anchariae. II. 77.
Apollini Augusto. I. 330.
Apollini. II. 404.
Apollinis. III. 70.
Atclepio. I. 14. 90.
Augustae Sacrum. I. 58.
Auspicis Divinis. III. 122.

Bellonae. I. 34. II. 147. 237.

Caelesti Augustae. I. 21.
Caelesti Inuictae. I. 105.
Cerer. II. 1.
Cerer. Caesanae. III. 171.
Cerer. Novae. I. 123.
Cereris Augustae. I. 308.
Ceres Maxima Caelestis. III. 9.

Dea Bona. I. 316.
Deae Nilotidi, seu Nitolicae.
I. 373.
Deae Diae. II. 160.
Deis & Genio Rhodonis. I. 192.
Diana. I. 413.
Dianae. III. 71.
Dianae Vidrici. III. 93.
Dianae Virgini. II. 399.
Dianae Inuictae. I. 333.
Dii Immortales. II. 10.
Diis Manibus. II. 10. *passim occurrit hic titulus.*
Diis Pag. . . . II. 343.
Diti. I. 375.
Divo Augusto. III. 173.
Domini Metuendi Iovis. O. M.
I. 104.

Felicitati. III. 173.
Feroniae. III. 8. 13.
Fonti Scauriano Sac. I. 199.
Fontibus. III. 166.
Fortuna. III. 72.
Fortunae Primigeniae. I. 11.
Fortunae Statae. III. 111.
Fulgur Dium. I. 52.

Genii Alotiani. I. 235. III. 104.
Genii Caesarum. I. 316.
Genio. I. 358.
Genio Caelimontis. I. 185.
Genio Centuriae. III. 150.
Genio Coloniae Puteolanorum
I. 71.
Genio Curiae. II. 352.
Genio Inuicto. III. 177.
Genio Plebei. III. 31.
Genium Centuriae cum base
marmorea dedic. I. 301.

Hercules Dor. For. I. 329.
Herculi. II. 126. 308.
Herculi S. III. 167.
Herculi Iuliano. I. 185.
Herculi iussu Silvani Dei. I. 121.
Herculis Somnialis. I. 291.
Hygeiae Salutiferae. III. 166.
Hygiae. I. 14. II. 404.

Inuictae Caelesti. I. 105.
Iovi. I. 14.
I. O. M. Iovis Optimi Maxi-
mi. I. 104.
I. O. M. ex iussu. I. 105.
Iovi Caelio. I. 185.
Iovi S. Servatori, vel Sancto,
Seren. Statori. Stygio. I.
447.

DEORVM DEARVMQVE NOMINA.

Iovi Sabazio. I. 331. II. 52.
Iovis Solis Magni Serapidis. II.
270.
Iovi. II. 406.
Iovi & Fortunae. III. 177.
Iovi Fulgeratori Optumo Ma-
xumo. III. 168.
Iovis Tunni. I. 451. III. 289.
Ifide. III. 83.
Ifidi Bonae Obsequenti. I. 81.
Ifidi Matri. III. 85.
Iunoni. II. 51. 160.

L Aribus Augustis. III. 134.
Libero. I. 447. 451. II. 311.
Libero Patri. I. 451. III. 172.

M Agnae Deae Nortiae. I. 329.
Marte. III. 67.
Matri Statae. III. 108.
Matris Magnae Matutae Con-
servat. III. 166.
Mavorti. II. 93.
Menervai. I. 68.
Mercurii. I. 65.
Minerva. III. 67. 68. 83.
Minervae. II. 160. III. 173. 285.
Murciae. II. 235.

N eptuno Conservatori. III. 85.
Nereide. III. 66.
Numini Augusti. I. 316.
Nymphis. II. 56.
Nymphis Sanctis. I. 47.

P arcae. I. 61.
Plutoni Edesio; h. e. Aedesio.
III. 90.
Priapus. I. 95.
Providentia. III. 74.

R omae. III. 173.

S aturno Augusto. I. 54. 55. 77.
Saturno Deo. I. 51.
Serapidi Augusto. I. 54.
Serapidi Deo. I. 51.
Silvano. II. 53.
Silvano Augusto. I. 296.
Silvano, cui dedicata cratera cum
basi. III. 153. 165.

Silvano D. I. 186.
Silvani Dei. I. 121.
Sole. III. 74.
Soli & Lunae. I. 335.
Soli Deo. I. 51.
Soli Invicto. I. 283.
Soli Invicto Mithrae. I. 112.
Soli Sanctissimo. II. 435.
Somno Aeternali sacrum. I. 173.
Somno Eternali. I. 383.
Somno Perpetuali. I. 173.
Statae Fortunae. III. 111.
Statae Matri. III. 108.
Statae Matri Augustae. III. 111.

T Vnni Iovis. II. 451. III. 289.

V eneri Victrici. II. 341.
Vestae. I. 58. III. 66.
Victoria. III. 77.
Virgini Dianae. II. 399.
Vulcano Quieto Augusto. III.
111.

A πῶς Νικᾶντος. Martis Vincentis
I. 68.
Ἀρτεμῖς Εφεσίῳ. I. 457.
Διονύσου Καθηγεμόνος. I. 22.
Διονύσου Σκιανθι. I. 3.
Ερις. I. 88.
Θεᾶς Νειλωτίδος. I. 373.
Θεοῦς Καταχθονίοις. I. 413.
Θεοῦς Τύχῃ. I. 108.
Ἰσίδι Χρησῇ Επήκοω. I. 81.
Πάλλας. I. 88.
Πάφῃ. I. 88.

SACRIFICIA ET VOTA

LOCA SACRA PVBLICA ET PRIVATA.

C A P V T II.

A B ara marmorea. I. 406.
Ad amphiationem gradus templi
donavit. I. 21.

Ad

SACRIFICIA ET VOTA

Ad Quadrigam Fori Vinarii. I. 308.
 Ad Minervam. III. 80.
 Aedes Bellonae. I. 34.
 Aedes Mercurii Ferentini. I. 65.
 Aediculae, & Statuae hostiae dedicationi victimae Natali Augusti VIII. Kal. Octobr. I. 316.
 Aerarium Populi Rom. I. 35. 389.
 Albario opere. I. 58.
 Ara dedicata a solo, & ob dedicationem data visceratio & epulum Congentilibus, & Sacerdotibus. I. 34.
 Ara Deorum ex eorum praecepto. III. 126.
 Ara Gentis Iuliae in Capitolio. I. 257.
 Ara Numini Augusti dedicata. I. 316.
 Ara posita adstante Sacerdote. I. 112.
 Ara publice Manibus constituta. II. 10.
 Ara cum suis ornamentis & bella Domini insignia Soli Inviato Mithrae dedicata. I. 112.
 Aram cum suis ornamentis, & bella Domini insignia habentes. I. 112.
 Aram cum base sua. I. 26.
 Aram ex praecepto Deorum. III. 126.
 Aram a solo pro salute, & incolumitate M. Aurelii Antonini totiusque Domus eorum. I. 34.
 Arcus cum porticibus & osteis, & opere albario. I. 58.
 Arcus in loco celeberrimo Coloniae Pisanae constitutus cum statua pedestri Lucii Caesaris ornatu triumphali. II. 10.
 Area intra definitionem cipporum clausa verubus, & ara, quae inferius dedicata est etc. III. 266.
 Armamentaria. III. 80.
 Aqua in urbem adducta. II. 237.
 Augusteum Pisanum. II. 10.

BAlinea publica Pisana. II. 10.
 Balinei Tifernatis fabrica. II. 339.

Balneo Martis piscina. I. 141.
 Basilica Licinii. III. 80.
 Basilica . . . . . iana. I. 27.
 Bellonae aedes. II. 237.
 Bonae Deae aedes in Colonia Florentina. I. 316.

Camera superposita, & opere museo exornata. I. 8.
 Cantharum cum base sua posuere. I. 105.
 Capitolio in ara gentis Iuliae. I. 257.
 Capitolium, in quo mensurae. I. 262. III. 2.
 Capitolium. II. 160.
 Capitolium, in quo mensurarum exempla. III. 2.
 Castra Misernatium. II. 183. & seq.
 Castra Praetoria. II. 181. 326.
 III. 280. 282. & sequent.
 Cum osteis. I. 58.

DE Vico Caesaris. I. 137.
 Donum Soli & Lunae posuerunt. I. 335.
 Domus aurea Caesaris. I. 335.

EX Figlina Opus dol. I. 442.
 Ex P. Figlina. I. 442.
 Ex insul. II. 325.
 Ex Praediis Plotinae Aug. I. 442.
 Ex voto promisso Soli Inviato. I. 283.
 Exedrae. I. 20.

Fabricam sua pecunia testamento suo HS C. refici iussit. I. 306.
 Figlinae Arretinae. II. 320. & seqq.
 Figlinaria Opera. I. 442.
 Forum Vinarium. I. 308.
 Forum Pisanum. II. 10.

GRadus & templum Caelestis Augustae. I. 21.
 Gymnasium & epulum populo datum. I. 8.

IN Curia Aedis Mercurii Ferentini. I. 65.

In

LOCA SACRA PVB. ET PRIVATA.

In Muro Templi Divi Augusti
ad Minervam. III. 80.
In Triclinii domu. II. 193.

LVcus Classis Ravenn. III. 85.

Miffus votum lubenti animo solvit.
I. 14.
Murus Templi Divi Augusti Ro-
mae, in quo tabulae aereae
figebantur. I. 69.
Museo opere exornata camera
superposita. I. 8.

Opus Doliare. II. 325. 391.
Opus Figulinae Venan. II. 325.

Piscina Balneo Martis. I. 141.
Pontem reficiendum coerarunt.
II. 312.
Porticum factum DD. I. 211.
Praedia. II. 325. 392. 412.
Praedia Plotinae Augustae. I. 442.
Praetorium. III. 30.
Puteum dedicavit. II. 313.

Sepultura Sagittariorum. II. 419.
Signum aereum Matris Magnae
Matutae. III. 166.
Signum aire datum. II. 93.
Signum Anchariae restituit. II. 77.
Signum argenteum donum dat
lubens merito. I. 18.
Signum cum basi, & aedem Nym-
phis. II. 56.
Stabulum. II. 326.
Statua pedestris triumphali or-
natu. II. 10.
Statuae equestres inauratae. II.
10.
Statuae, & exedrae. I. 20.

Tabernae Pisanorum. II. 10.
Tabulae publicae Coloniarum.
II. 10.
Templa Pisanorum. II. 10.
Templi frontem vervis & Her-
mis marmoreis pecunia sua
ornavit. II. 153.
Templum Caelestis Augustae,
item gradus. I. 21.

Templam cum arcu, & porti-
cibus, & osteis, & opere al-
bario. I. 58.
Templum Divi Augusti ad Mi-
nervam. I. 69. III. 80.
Thermae. III. 171.

Viletudinarium Liviae. I. 184.
Via Appia strata. I. 34. II. 237.
Via Aemilia vetustate dilapfa,
restituta ab Antonino Pio. II.
Via Aurelia. II. 442.
Via Cassia vetustate collapsa a
Clusinarum finibus Florentiam
perduxit Hadrianus. II. 427.
Via a M. Aurelio Antonino re-
stituta. III. 123.
Via Lata. I. 263. III. 7.
Vicanis Mulieribus ad Bonam
Deam datum mulsam & cru-
stula. I. 316.
Vico III. Ararum. III. 134.
Viridiarum partis tertiae. II. 447.
Votum solvit ex argenti pon-
do. I. 11.
Votum solutum Fortunae Pri-
migeniae ex argenti pondo.
I. 11.
Vsq̃ue ad Scalaria. II. 447.

ΕΞ *ἐπὶ ταῖς... Θεοῦ τὸν βῶμον ἀ-
νέθνηκαν*. I. 101.

Κατὰ πρόσταγμα I. 3.

*ὑπὲρ σωτηρίας καὶ νίκης καὶ
αἰωνίας διαμονῆς*. I. 22.

IMPERATORES

CAESARES

ET AVGVSTAE.

CAPVT III.

Alphabetico ordine.

T. AELIO HADRIANO ANTO-
NINO. III. 122. TRIB. POT.
II. COS. III. - III. 160.
T. AF-

IMP. CAESARES ET AVGVSTAE.

T. AELIO HADRIANO ANTONINO
AVG. PIO PONT. MAX. TRIB.
POT. III. COS. III. P. P. II. 11.
13. 340. TRIB. POT. VI. 13.

*AGRIPPINAE GERMANICI CAE-
SARIS. III. 302.*

ALBINVS. III. 221.

*ANTONIA DRVSI. I. 92. 150. II.
444. 445.*

*ANTONIAE DRVSI. I. 406. III.
303.*

ANTONINI (M. AVRELII GETAE)
totiusque Domus eorum. I. 34.

DIVO ANTONINO AVGVSTO PIO.
II. 348.

IMP. CAES. M. AVR. ANTONINO
AVG. P. F. etc. IMP. II. COS. III.
III. 169.

DIVVS ANTONINVS GERMANI-
CVS SARMATICVS. I. 13.

IMP. CAES. M. ANTONINO GOR-
DIANO P. F. AVG. TRIB. POT.
II. III. 170.

FL. ARCADIO PIO FELICI VICTO-
RI ac TRIVMPHATORI SEM-
PER AVG. III. 156.

DIVAE AVGVSTAE. I. 306.

DIVI AVGVSTI TEMPLVM. III. 80.
AVGVSTVS EIVS NATALIS. VIII.
KAL. OCTOBR. I. 316.

AVGVSTVS CAESAR, PATER PA-
TRIAE, PONTIFEX MAX.
TRIB. POT. XXV. CVSTOS IM-
PERII ROMANI, TOTIVSQUE
ORBIS TERRARVM PRAESES.
II. 10.

M. AVRELII ANTONINI AVG. PII
FELICIS. I. 381.

M. AVRELII ANTONINI, & L. AV-
RELII VERI. I. 58.

L. AVRELIO VERO AVG. ARME-
NIACO PARTHICO MAXIMO

MEDICO TRIB. POT. VI. IMP.
V. COS. II. DESIGNAT. III.
PROCOS. I. 310.

IMP. M. AVRELIVS ANTONINVS
AVG. PARTH. MAX. PRIN-
CEPS IVVENTVTIS. I. 13.

M. AVRELIVS PARTHICVS MA-
XIMVS MEDICVS. I. 58.

M. AVRELIVS CAESAR. II. 340.

M. AVRELIVS ANTONINVS. II.
345. 347. 348. III. 122.

M. AVRELIVS ANTONINVS PIVS
FELIX AVG. PARTHIC. MAX.
BRITANNICVS MAX. GERMA-
NICVS MAX. TRIB. POT. XVIII.
COS. III. - III. 123.

C. CAESAR AVG. GERMANICVS.
I. 364.

CAIVS CAESAR COLONIAE PISA-
NAE VNICVM PRAESIDIUM.
II. 10.

L. CAESAR D. AVGVSTI F. AV-
GVSTVS IMP. VIII. - III. 38.

TI. CAESARIS GERMANICI AV-
GVSTI. I. 397.

TI. CLAVDIVS CAESAR AVG. I.
248.

TI. CLAVDIVS CAESAR. II. 293.

DIVVS CLAVDIVS. II. 372.

TI. CLAVDIVS NERO. I. 408.

DIVVS COMMODVS. III. 122.

CLAVDIVS CONSTANTINVS MA-
XIMVS CAESAR. I. 13.

D. N. CONSTANTINO NOBILISSI-
MO CAESARI. III. 123.

CONSTANTINVS MAXIMVS. I. 13.

IMP. CONSTANTIO. II. 350.

DOMITIANVS AVG. I. 449.

IMP. CAES. DOMITIANVS AVG.
GERM.

IMP. CAESARES ET AVGVSTAE.

GERM. P. M. TR. P. XII. IMP.
XXII. COS. XVI. CENSOR PER-
PETVVS. I. 69.

DRVSVS CAESAR. II. 341.

FAVSTINAE AVG. II. 340.

IMP. CAES. FLAVIVS GRATIANVS
PIVS FELIX SEMPER AVG.
II. 14.

SERVIVS GALBA IMP. CAESAR
AVG. PONT. MAX. TRIB. POT.
COS DESIGNATVS II. I. 257.

SER. GALBA IMPERATOR CAESAR
AVGVSTVS PONT. MAX. TRIB.
POT. COS. DES. II. III. 144.

GERMANICI NATALIS DIES. II.
160.

GERMANICVS CAESAR. I. 17.

DIVVS HADRIANVS. I. 15.

IMP. HADRIANVS. III. 291.

IMP. CAESAR HADRIANVS. I. 301.

IMP. CAES. HADRIANO. II. 348.

IMP. HADRIANVS AVG. II. COS.
I. 386.

Q. HERENNIVS ETRVSCVS MES-
SIVS DECIVS CAESAR. I. 12.

IVLIAE AVGVSTAE. II. 445. III.
303.

IVLIAE AVG. MATRI CASTRO-
RVM, ET SENATVS & PA-
TRIAE. III. 27.

IVLIAE AVGVSTAE MATRI AVG.
N. ET CASTRORVM CERERI
NOVAE. I. 123.

IVLIAE DOMNAE AVG. MATRI
CASTRORVM MATRI AVGV-
STORVM. I. 6.

IVLIAE MAMEAE MATRIS AVG.
N. II. 390.

M. IVLIVS PHILIPPVS NOBILIS-
SIMVS CAESAR, PRINCEPS
IVVENTVTIS. I. 12. III. 80.

M. IVLIVS PHILIPPVS PIVS FE-
LIX AVG. PONT. MAX. TRIB.
POT. III. COS. III. DES. P. P.
I. 12. III. 80.

LIVIAE AVGVSTAE NATALIS
DIES. I. 316.

LIVIAE AVGVSTAE. II. 345. 444.

LVCIVS CAESAR, AVGV. CON-
SVL DESIGNATVS, PRINCEPS
IVVENTVTIS. II. 10.

LVCIVS CAESAR PONT. MAX.
II. 276.

IMP. CAES. C. MESSIVS Q. TRA-
IANVS DECIVS, INVICTVS,
PIVS, FELIX, AVG. P. M. I. 12.

NERO AVGVSTVS. I. 11.
IMP. NERO CAESAR AVG.
III. 173.

IMP. CAES. NERVA TRAIANVS
AVG. GERMANICVS INDVL-
GENTISSIMVS. I. 65.

IMP. CAESAR NERVA TRAIANVS
AVG. GERM. DACICVS. I.
296. III. 280.

IMP. NERVAE. II. 348.

OCTAVIAE DIVI CLAVDII FI-
LIAE. I. 459.

M. OPELLIVS SEVERVS DIADV-
MENIANVS PRINCEPS IV-
VENTVTIS. III. 280.

IMP. CAES. M. OPELLIVS SEVE-
RVS MACRINVS AVG. III. 280.

PLOTINA AVGVSTA. I. 442.

PLOTINAE AVGVSTAE. I. 442.

DIVAE POPPEAE AVG. III. 173.
REX

IMP. CAESARES ET AVGVSTAE.

REX RHOMMETALCES. I. 211.

L. SEPTIMI SEVERI PII PERTINACIS AVG ARABICI ADIABENICI PARTHICI MAXIMI. I. 381.

IMP. CAESAR L. SEPTIMIUS SEVERVS PIVS, PERTINAX, AVGVSTVS. I. 6. ARABICVS, ADIABENICVS. PARTHICVS MAXIMVS. I. 13. II. 345. 399. 403. III. 122. 280.

SEVERO IMP. II. & III. COS. I. 133.

TIBERIO CAESARI DIVI AVG. F. AVGVSTO. I. 306.

TIBERIVS CAESAR AVG. PONTIFEX MAXIMVS CREATVS VI. IDVS MARTIAS. I. 316. II. 272. *eius Natalis.*

TITVS AVGVSTVS. III. 29.

DIVI TRAIANI PARTHICI. II. 348.

DIVVS TRAIANVS PARTHICVS. II. 21.

DIVVS TRAIANVS AVG. III. 291.

IMP. TRAIANVS HADRIANVS. II. 427.

IMP. CAES FL. VALENTINIANVS PIVS FELIX SEMPER AVG. II. 14.

VALENTINVS PRAEF. VRBI. I. 262.

DIVI VESPASIANI. I. 449.

AVG. N. T. VESPASIANVS. III. 30.

VESPASIANVS & TITVS. II. 294.

IMP. CAES. C. VIBIO TREBONIANO GALLO PIO. FEL. AVG. II. 350.

ΑΤΤ. ΚΑΙΣΑΡΟΣ. ΑΙΛΙΟΥ ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ. I. 108.

ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΒΑΣΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΩΝ. I. 22.

ΜΑΡΚΟΥ ΑΤΡΗΑΙΟΥ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΥ. I. 22.

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΛΟΥΚΙΟΥ ΣΕΠΤΙΜΙΟΥ ΣΕΥΗΡΟΥ etc. I. 22.

C O N S V L E S

ET VIRI CONSVLARES.

C A P V T IV.

S EX. AELIO CATO C. SENTIO SATVRNINO COS. II. 10.

T. AELIO HADRIANO ANTONINO COS. III. II. 11. 13.

M. AFMILIO LEPIDO T. STATILIO TAVRO COS. II. 145.

L. AFRANIO Q. METELLO COS. I. 74.

M. AGRIPPA COS. II. 47. 407.

ANIANIO & BLAESO COS. I. 75.

ANICIVS FAVSTVS ALBINVS BASILIVS V. C. I. 74.

L. ARRVNTIO STELLA. L. IVLIO MARINO COS. I. 65.

ASPRO & ASPRO COS. I. 125. III. 297.

AVITO & MAXIMO COS. I. 31.

M. AVRELI ANTONINI AVG. PII FELICIS. I. 381.

C. BELLICO NATALE P. CORNELIO SCIPIONE COS. II. 257.

b

C. BEL-

CONSVLES ET VIRI CONSVLARES

C. BELLICVS NATALIS TREBO-
NIANVS COS. II. 18. 19.

CAECINA DECIVS ALBINVS V.
C. II. 156.

TI. CAESARE III. GERMANICO
CAESARE iterum COS. I. 316.

TI. CAESAR GERMANICVS. I. 397.

L. CAESAR. II. 447.

TI. CLAVDIO NERONE. P. QVIN-
TILIO VARO COS. I. 408.
420.

TI. CLAVDIO AVG. III. & L.
VITELLIO III. COS. III. 172.

P. CORNELIO SAECVLARE II. &
C. IVNIO DONATO II. COS.
II. 203. 208.

CRISPO & **CONSTANTINO** COS.
II. 200.

DECIMVS SIMONIVS IVLIANVS
PRAEF. VRBI V. C. III. 2.

DOMITIANVS CAESAR COS. XVI.
I. 69.

L. DOMITIO AP . . . . COS. I.
265.

SEXTO ERVCIO COS. I. 418.

FAVSTO & **GALLO** COS. I. 219.

FELICE & **RVFINO** III. COS. I. 8.

L. FVLVIO C. FIL. ABVRNIO
VALENTI V. C. I. 386.

GALLIENO AVG. III. & VO-
LVSIANO COS. II. 193.

M. GAVIO ORFITO L. ARRIO
PVDENTE COS. I. 199.

GALLICANO & **VETERE** COS. III.
150.

GRATIANO AVGVSTO III. & **EQVI-**
TIO COS. II. 352.

IMP. HADRIANVS AVG. II. COS.
I. 386.

HERCVLEO COS. I. PONT. PERP.
REIP. PIS. II. 15.

HIBERO COS. III. 150.

HOMVLLO COS. III. 290. 291.

HONORII COS. XI. & **CONSTAN-**
TH II. COS. III. 314.

IVNIO RVSTICO & **C.** VESTIO
AQVILINO COS. II. 155.

IVVENTIO II. & **MARCELLO** II.
COS. II. 439.

D. LAELIO BALBO C. ANTI-
STIO VET. COS. I. 420. III.
108.

LAETO II. & **CERIALE** COS. I.
333.

A. LICINIO NERVA. COS. III.
173.

L. LICINIUS LVCVLLVS. II. 255.

LOLLIANVS V. C. PRAETOR.
TRIVMPHALIS. III. 176.

M. LOLLIO PAVLLINO VALE-
RIO ASIATICO SATVRNINO.
C. ANTIO IVLIO QVADRA-
TO COS. I. 69.

MAMERTINO & **RVFO** COS. I.
301.

C. MARIVS. II. 248.

. . . . . **OCTAVIVS** COS. II.
II. 18.

PAETINO & **APRONIANO** COS.
II. 86.

L. PETRONIVS TAVRVS VOLV-
SIANVS V. COS. ORDIN. II.
189.

T. POM-

PONTIFICES. SACERD. MINISTRI.

T. POMPONIVS BASSVS CLARIS-
SIMVS VIR. I. 65.

T. QVINTIVS FLAMINIVS COS.
II. 460. III. 175.

C. SENTIVS SATVRNINVS COS.
II. 10.

L. SEPTIMI SEVERI PII PER-
TINACIS AVG. ARABICI A-
DIABENICI PARTHICI MAX.
I. 381.

SERVIANO III. & VARO COS. I.
313. III. 150.

C. SILANO L. MVRENA COS. I.
74.

SILVANO & AVGVRRINO COS. III.
118. 119. 120.

P. SVLPICIO C. VALGIO RVFO
CONSVLIBVS. I. 429. III. 114.

L. TITINIVS L. F. GAL. GLAV-
CVS LVCRETIANVS COS. III.
III. 173.

TORQVATO & ATTICO COS. I.
31.

C. VALENS HOSTILIANVS. I. 12.

M. VALERIVS MAXIMVS. II. 235.

VERO III. & AMBIBVLO COS.
II. 391.

PONTIFICES SACERDOTES

ALIIQVE MINISTRI. SACRA
FESTA. LV DI.

C A P V.

AD quadrigam. I. 308.
Aedilis. I. 372.
Aedilis Curulis. II. 244.
Aedilis Curulis. Q. II. 255.

Aedituae a Diana. I. 413.
Arvales Fratres. II. 160.
Augur. I. 122. II. 20. 21. 25.
III. 154.
Augustalibus epulum & plebi ur-
banae in singulos homines.
I. 301.

B Acchi Puella Ancilla. I. 373.

C Isiani Iuvenes. I. 308.
Cultores Herculis Somnialis, De-
curia I. I. 291.

D Ecuria I. Cultorum Herculis Som-
nialis. I. 291.
Dictator Sulla. II. 406.

F Actio Albata. I. 186.
Feriae Latinae. I. 386.
Ferialis. II. 442.
Flamen perpetuus; honor Fla-
minii seu Flaminatus perpe-
tui. I. 6.
Flamen Augustalis. II. 10.
Flamen Romae, & Augur. II.
60. III. 173.
Flamina V. I. 450.
Flamini Auguri II. 345.
Flamini Divorum omnium. III.
91.
Flamini Diali. II. 347.
Fratriculi Arvales. II. 160.

I Vrato ad Sacra Etruriae. I. 448.
279.

L Vdi in Natali Augusti a Florenti-
nis celebrati. I. 316.
Ludi cum suis acroamatibus.
I. 129.
Ludi Scaenici editi cum acroama-
tibus ob munus a Vexillatio-
ne. I. 125.
Ludi Scaenici & Circenses inter-
missi in inferiis Lucii Caesa-
ris. II. 10.
Ludiones Matutini. III. 166.
Ludos dedet. III. 124.

SACRA. FESTA. LVDI. LVDIONES.

Ludos epulum dedit. III. 124.
Lusus Iuvenalis. I. 308.

Magister Vici. III. 108.
Magister Quinquennalis Collegii
Fabrorum Tignuariorum. I. 342.
Magister & Minister anni LII.
D. D. I. 330.
Magistri Vici. II. 353.
Magistri Vici Armilustri Ann. IV.
III. 111.
Mirmillonis veterani. I. 280.
Mystes, Ministrator. I. 62.

Pacanistarum Ordo. II. 270.
Palaestrita. I. 366.
Pastophora Deae Nilotidis, seu
Niloticae. I. 373.
Pater Patratus. III. 154.
Pontifex. II. 279.
Pontifex Augur. II. 241.
Pontifici Praefecto Vrbi Feriarum
Latinarum. I. 386.
Pontifici III. Viro Flamini Diali.
II. 347.
Q. Aed. Pontifex. II. 179.
Pontifex minor publicorum Pi-
sanae Reip. Sacrorum. II. 10.
Pontifex Maximus. II. 20.
Praefecto Vrbi Feriarum Lati-
narum. I. 386.
Procurator Ludi Matutini. III.
166.
Promagister Magisterii. II. 160.
Promagistri. III. 134.
Publico Maeciano Sodalium Ti-
tium. III. 128.
Publicus. I. 122.
Puella Ancilla Bacchi. I. 373.
Pugiles. I. 8.
Pugilum certamina edidit in de-
dicatione. I. 8.
Pullarius. III. 135.

REgi Sacrum. II. 454.

Sacerdos Solis. I. 333.
Sacerdos D. S. I. 51.
Sacerdoti, & Aruspici ex gene-
re Sacerdotum creato. III. 97.

Salius Palatinus, Decemvir. II.
296.
Servitor Deorum. III. 104.
Sevir Pol. I. 451.
Sevir Augustalis. II. 53.
Sexviri. I. 444. 446. 452.
Sodales Titii. III. 128.

Tessera eburnea spectatoria. I. 74.
80.
Tessera spectatoria ex onyche.
I. 455. 457.
Tessera Gladiatoria. I. 265.
Tesseræ eburneae spectatoriae
Gladiatorum. I. 74.
Thalamifera Deae Niloticae. I.

Vicanae Mulieres ad Bonam Deam.
I. 316.
Vicanae Mulieres. II. 317.
Virgini Vestali Maximae. I. 333.
VI. Viri. I. 452.

Γραμματέως. I. 22.
Καπετωλιονείκx. I. 22.
Κόρη Πρόπολος Διονύσx. I. 373.
Ιερῶx Συνόδx. I. 22.
Ιερῶx καὶ Ἀρχιερεῦx Διονέσx
διὰ βίx. I. 22.
Νομοδίκx. I. 22.
Παραδόξx. I. 22.
Περιοδονείκx. I. 22.
Ποιητῆ Παραδόξx. I. 22.
Πυθαύλx. I. 22.
Πασοφόρος Θεῶx Νειλώτιδος.
I. 373.

Στέφανοι χρυσῶ σφάνω Αὐρ.
Χαρίδημον I. 45.
Στεφανοφορίαι. I. 413.

Τραγώδx. I. 22.

MAGISTRATVS MAIOR. ET MINOR.

MAGISTRATVS MAIORES Decemprimi Coloniae Pisanae. II.

MINORESQUE ET VIRI
HONORATI.

C A P. VI.

A Edili II. Vir. Pont. I. 213.
Aed. II. Cos. I. Pont. Perp. Reip.
Pis. II. 15.
Aedili Q. III. Viro Iuri Dic.
Equo Pub. III. 177.
Aedili IIII. Viro. II. 454.
Aed. IIII. Viro Flamini Auguri.
II. 345.
Aedili Pisas. II. 17.
Aedili Quaestori Sestini. II. 354.
Aed. Quinq. Iuri dic. II. 351.
Aed. Sevir. II. 308.
Aedilicio Adl. Decreto Decu-
rionum. I. 308.
Aedilis Duumvir. II. 288.
Augur. II. 93.
Augures Caesares. II. 10.
Augustali Pisis & Lucae. II. 21.

C Andidati. II. 10.
Candidato Augusti. I. 386.
Censor Consul bis. I. 34.
Censor Perpetuus. I. 69.
Censor. II. 241.
Centurio Aedilis. I. 372.
Consules designati. II. 10.
Consul Municipalis. I. 329.
Consul Ordinarius. II. 189.
Curator Aerarii Mediolan. II.
308.
Curator Kalendarii Arretinorum.
II. 288.
Curator Kalendarii Florentino-
rum. II. 23.
Curator Kalendarii Tifernatium.
II. 345.
Curator Lusus Iuvenalis. I. 308.
Curator Reipublicae. II. 351.
352.
Curator Reipublicae Vetulonen-
sium. II. 288.
Curator Viae Aureliae. II. 442.
Curator R. P. I. 27.

10.
Decuria Scribarum. I. 308.
Decuriali Urbis aeternae. II.
408.
Decurio adlectus. I. 308.
Decurio Ariminensium. II. 354.
Decurio Colon. Ravenn. III. 85.
Decurio Libertus I. 354.
Decurio. III. 192.
Decuriones. I. 8. II. 158.
Decuriones Arretini. II. 312.
Decuriones & Coloni Pisani.
II. 10.
Decuriones & Populus Flo-
rentinus. I. 316.
Decuriones Florentini. I. 28.
Decuriones Seviri. II. 344.
Decuriones Volaterrani. II. 165.
166.
Decurioni Aedili Quinquenna-
li. I. 78.
Decurioni Pisis. II. 20.
Decurioni & Selecto. III. 129.
Decurionum Florentinorum de-
creto adlectus Coloniae. I. 28.
Defensori Ordinis, & Civium
Clusinorum. II. 408.
Dictator Augur. II. 235. 241.
Dictator Interrex. I. 34.
Duovir. II. 312.
Duoviri Coloniae Florentinae.
I. 316.
Duoviro Quinquennali. III. 91.
Duumvir. II. 279. 287.
Duumvir Quinquennalis. II. 93.
Duumviri Quinquennales Iuve-
num Ostiensium. I. 308.
Duumviri Coloniae Iuliae Obse-
quentis Pisanae. II. 10.

E Quo Publico. I. 386.
Eq. Pub. II. 274.
Eq. Pub. Aedili. II. 344. 345.
347.
Equo Publ. Lar. Lau. II. 351.
Ex Com. Dom. Pat. Conf. Ord.
I. 117.
Ex DD. Ser. I. 138.

Ex

MAGISTRATVS MAIOR. ET MINOR.

Ex Praetoribus XV. Popul. Etruriae. II. 408.

Immunis. III. 144.

Interrex. II. 241. 244.

Iuridicundo Pisces Praefides. II. 10.

Legati Coloniae Pisanae. III. 10.
Legatus Augusti. II. 442.

Magistri Vici. III. 108.

Patrono Coloniae. III. 91.

Patronus ab origine. II. 384.

Patronus Collegii Fabrum. III. 93.

Patronus Decuriae Scribarum, Cerariorum, & Librariorum, & Licitorum, & Viatorum item Praeconum. etc. I. 308. v. *Decuria*.

Praefecto Fabrum. I. 213.

Praefecto Praelegato Infular. Ba-
liarum. III. 173.

Praefecto Urbi Feriarum Latina-
rum. I. 386.

Praefecto Urbano Feriarum. II. 18.

Praefectus Equitum Divi Augu-
sti. I. 306.

Praefectus Fabrum Aug. II. 287.
III. 173.

Praefectus Praetorio. II. 189.
item Urbi. *ibid.*

Praef. Prim. Caes. II. 165.

Praef. Sevir. Equit. Roman. II. 21.

Praefectus Urbi. I. 262. 263.
III. 275. 276. 2. 7. 8.

Praefectus Urbis vice sacra iu-
dicans. II. 156.

Praetor. II. 272.

Praetor Etruriae. II. 60.

Praetor Etruriae V. Pisces. II. 18.

Praetor V. II. 166.

Praetor Triumphalis. III. 276.

Praetor Urbanus. III. 266.

Proconsul Provinciae Achaiae.
II. 293.

Proconsul. II. 272.

Procos. Legatus Praetor. III. 122.

Procurator pecuniae publicae.
II. 93.

Procurator Provinciae Moesia.
II. 293.

Pro Magistri Reg. 1. III. 134.

Propraetor Provinciae Achaiae.
III. 75.

Proquaestores Coloniae. II. 10.

Quaestori Aug. I. 386.

Quaestori ad aerarium II. - II. 20

Quaestor. II. 272.

Quaestor Aedilis. II. 279. 287.

Quaestor iterum. II. 166.

Quatuorvir. II. 168.

Quatuorvir Aediliciae Potesta-
tis. II. 153.

Quatuorvir Aedilis. Q. II. 369.

Q. Aed. II. Vir. I. 448.

Quatuor Vir. Iuridicundo S. C.
Ferentini. I. 65.

Quatuor Vir. Iuridicundo. II. 93.

Q. III. Vir. I. D. II. 344.

Quinq. Curatorum Navium Ma-
rinar. gratis adlect. I. 308.

Quinquennales II. - III. 166.

Q. Q. C. Quinquennalis Colo-
niae vel Collegii. I. 86.

Quinquennalis Collegii omnium
Fabrum. II. 93.

Quinquennalis iterum. III. 85.

Quinqueviri. II. 384.

Scriba. I. 105.

Scriba publicus Coloniae. II. 10.

Selecto & Decurioni. III. 129.

Senatus Populi Romani. II. 10.

Sevir Aedilis. II. 307.

Sevir Augustalis Patronus Mun-
cipii Faesulanorum. III. 161.

Sevir Aug. II. 460. 341.

Seviro Augustali. III. 91. 129.

Seviro Augu. Domo Cortona.
III. 164.

Sevir & Augustalis Com. II. 308.

Sevir Eq. R. Curio. III. 173.

Sevir Mediolanensium. II. 308.

Se-

MILITES ET AD REM MILIT.

Seviro Quinq. II. - II. 21.
 Sexvir. I. 18.
 Sexvir Arretinus. II. 306. III.
 178.
 Sexvir Augustalis. II. 93. 167.
 168.
 Sex Viro Magistro Augustalium.
 I. 214. 290.

III. Apolline. III. 70.
 Arcarius Coh. I. Vigil. I. 125.
 129.
 Armorum Custos Classis. III. 77.
 A Vexillatione factus. I. 125.

Beneficiario Tribuni. >. Affici.
 II. 358.

Tribuno Plebis designato. I. 386.
 Tribunus Plebis. II. 29.
 Tribunus Militum Q. & Lega-
 tus. II. 296.
 Triumviro A. A. A. F. F.
 Quaestori Aug. Tribuno Ple-
 bis designato, Candidato Au-
 gusti Eq. Pub. I. 386.
 Triumviro Qui... II. 314.
 Triumvir. II. 77.
 Triumvir A. A. A. F. F. II.
 386.
 Triumvir A. A. A. F. F. au-
 ro, argento, aere, flando, fe-
 riundo. II. 296.
 Triumvir Quaestor Trib. I. 420.
 Triumvir iterum Iuri dicundo
 Classi. II. 407.
 II. Vir. II. 307.
 II. Vir. IV. P. C. III. 173.
 II. Vir Colon. III. 85.
 II. Vir designatus. I. 308.
 III. Vir Quinquennalis Col. &
 Munic. Arretii. III. 167.
 III. Vir Q Q. II. 344.
 III. Viro Quinquennali. II. 347.
 VI. Vir Augustalis. III. 111.
 VII. Viro Epulon. III. 75.
 XV. Vir Flavialium. II. 18.

H Βελή καὶ ὁ Δῆμος. I. 45.

MILITES ET AD REM MILITAREM PERTINENTIA.

C A P. VII.

AB. Dana. I. 351.
 III. Aesculapio. III. 70.

Castra Misenatium. II. 183.
 Castra Praetoria. II. 181. 326.
 Centuria Mucroni Rauci. III.
 162.
 Centuria Viferti Latini. II. 26.
 Centuria VII. Dignati. I. 9.
 Centuria Iusti. I. 25.
 Centurio Classis Praet. Misen.
 I. 249.
 Centurio Classis Praet. Ravenn.
 III. 89.
 Centurio Legionis. I. 9.
 Centurio Legionis IV. Scyth. II.
 300.
 Centurio Leg. XX. I. 449.
 Centurio Coh. VI. Specul. Claf-
 sis Misen. III. 88.
 Centurioni Classis Praet. Misen.
 III. 89.
 Centurioni Deputato. II. 189.
 Classis Praetoria Antoniana Ra-
 venn. III. 74.
 Classis Praetoria Misenatium Pia,
 Vindex. I. 9.
 Classis Praet. Misen. I. 125.
 Classis Praetoria Philippiani seu
 Misenensis. III. 80.
 Classis Ravenn. III. 80.
 Classis Ravenn. Lucus. III. 85.
 Cohors Prima Speculator. Claf-
 sis Ravenn. III. 88.
 Coh. I. Flavia Hispanorum. I.
 337.
 Coh. III. Alpinorum. I. 69.
 Coh. V. Equitum Hispanor. I. 337.
 Cohors VI. Speculatorum Claf-
 sis Misen. III. 88.
 Coh. VI. III. 169.
 Cohors VII. Voluntariorum Ci-
 vium Romanorum. I. 69.
 Coh. Pr. >. Annii. II. 361.
 Coh. I. Praet. >. Satrii. III. 150.
 Coh.

MILITES ET AD REM MILIT.

- Coh. II. Pr. > . Viti. II. 302.
 Coh. IV. Praet. I. 253. II. 28.
 Coh. V. Praet. II. 29. 162.
 Coh. VII. Praet. > . Nepotis. II. 338.
 Coh. VII. Praet. III. 11.
 Cohors VIII. Praetoria. II. 28.
 Cohors IX. Praet. II. 358.
 Cohors X. Praet. I. 25.
 Coh. XI. Praet. I. 36.
 Coh. II. Vigilum > . Alinnae Firmi. I. 49.
 Coh. IV. Vigil. > . Lucretii. I. 131.
 Coh. VII. Vig. Siponar. > . Laetori. I. 131.
 Cohortes VII. Vigilum cum Militibus, & Centurionibus enumeratae in marmorea Tabula. I. 125.
 Coh. X. Urbana Ceferi. I. 36.
 Coh. XI. Urbana. II. 304.
 Coh. XI. Urban. > . Claudii. I. 98.
 Coh. XII. Urban. I. 67.
 Commanipularis, & Municeps. I. 406.
 Commilitones. I. 129.
 Cornicularius Pr. Praet. III. 291.
- III. D** Acico. I. 244. III. 63.
 III. Danae. III. 97.
 Decurioni Leg. XIII. II. 20.
 III. Diana. III. 71. 77.
 Dromonarchus Antonianus. III. 92.
 Duplaris Classis Praet. Misen. III. 63. 68.
 Dup. Sub. P. C. II. 186.
 Duplicarius. II. 303.
- E** Meritus Classis Praet. Misen. III. 64.
 Eques Arretinus. II. 62.
 Eq. Sing. I. 124. 313. II. 301.
 Eques Sing. D. D. N. N. *b. e.* Dominorum Nostrorum. I. 135. 289.
 Eq. Sing. Tur. Nigrini. I. 289.
 Eq. Veteranus Ludimagister. I. 124.
- Equiti Romano. I. 337. 344.
 Equiti Singolari Aug. Turma Aurelii Sanctini. I. 135.
 Equiti Singolari Turma Victoris. I. 344.
 Equo Publ. I. 386. III. 111.
 Equo Publico ex V. Decuriis Laur. Lavin. II. 189.
 Evocato Aug. in Praetor. III. 30.
 Evocato Veterano ex Cl. Praet. Misen. I. 236.
 Evocatus. II. 28.
 Evocatus ann. II. - II. 300.
 Evocatus Stip. XII. II. 29.
 Exer. Tr. II. 186.
 Ex Equitibus Singularibus Signifer. I. 52.
 Ex Praefidibus. II. 332. 462. III. 167.
 Ex II. Marte. III. 67.
 Ex III. Minerva. III. 67. 68. 82.
 Ex III. Vesta. III. 67.
 Ex V. Decuriis. II. 20.
 Ex Velariis Duplicar. III. 61.
 Ex Vestae. III. 66.
- F** Abrici. II. 96.
 > . Flori. II. 28.
 III. Fortuna. III. 72.
 Frumentario Leg. VII. Cl. III. 37.
 Fugitivus Italici Miles. I. 67.
- G** Vbernator de Galea Trieris. III. 72.
 Gubernatori ex Classe Praet. Misenensi. III. 65.
- H** Arm. III. Lucifer. I. 242. III. 58.
 Honesta Missio Galbae. III. 144.
 Honesta Missio Imp. Domitiani Augusti. I. 69.
- III. I** Side. III. 82.
 III. Iuven. III. 82.
- L** Egato Antonini. II. 347.
 Leg. Aug. Antoniana Veriana. II. 18.

MILITES ET AD REM MILIT.

Legatus Ampl. II. 165.
 Legatus Tiberii Caesaris Aug.
 II. 272.
 Legio I. Italica. II. 18. II. 83.
 Legio I. Parthica. I. 9.
 Legio II. Italica, Pia, Felix. III.
 167.
 Legio III. Cyrenaica, P. P. I. 9.
 Legio IIII. Scythica. I. 248.
 II. 60. 293.
 Legio V. Macedonica. II. 293.
 Legio VII. Macedonica. I. 248.
 Legio VII. Claudia. III. 37.
 Legio X. Aug. III. 75.
 Legio XI. Claud. P. F. II. 96.
 Legio XV. Aug. III. 111.
 Legio XVIII. I. 9.
 Legio XX. I. 449.
 Legio XX. Valeria, Victrix. P. P.
 I. 9.
 Legio XX. V. V. III. 291.
 Legio XXI. Miner. III. 29.
 Liburna armata. III. 78,
 Liburna Barbaro, vel Barbaris.
 III. 93.
 Liburna Fidei. I. 125. III. 129.
 Liburna Gryphi. III. 79.
 Liburna Neptuno. I. 244.
 Liburna Nereide. II. 66.
 III. Lucifero. II. 242. III. 58.
 61.
 J. III. Lucifero. III. 61.

Manipularis Lib. Neptuno. I. 244.
 Magister Classis Ravenn. III. 93.
 III. Marte. I. 243.
 Medicus Duplaris Classiarius.
 III. 94.
 Menfor Operum publicor. Clas-
 sis Ravenn. III. 90.
 Miles Classis Praetoriae Misen.
 I. 238. 240. 246. 247. 248.
 249. 250. & seqq.
 Miles Classis Praetor. Ravenn.
 I. 243.
 Miles ex Classe Praet. Misen.
 Stip. XXV. I. 243. & seqq.
 Miles Classiarius Stipend. XXV.
 III. 61.
 Mil. Cl. Pr. Mis. I. 400. 466.
 Mil. Class. Praet. Antonian. Ra-

venn. Stipend. XXVIII. III.
 74.
 Miles ex Classe Praetoria Mi-
 sen. III. 61. 63.
 Milites Classiarii Misen. III. 57.
 58. 61. 63. 64. 65. 66. 67.
 72. 74. 75. 77. 78. 80. 86.
 Mil. Coh. I. Praetoriae Martia-
 lis. I. 452.
 Mil. Coh. III. Praet. II. 94. 435.
 Mil. Coh. V. Praet. II. 432.
 Mil. Coh. VIII. Praet. >. Ma-
 gi. II. 455.
 Mil. Coh. IIII. Vigilum. I. 363.
 Mil. Coh. V. Vigilum. >. Iuli
 Rufi. I. 406.
 Mil. Coh. XI. Urbanae >. Clau-
 dii. III. 269.
 Mil. Coh. XII. Urb. >. Dextri.
 I. 301.
 Mil. Coh. XII. Urbanae. I. 448.
 Mil. Leg. XXII. Stipend. XXIII.
 94.
 Milites octonis, & vicens sti-
 pendii dimissi. III. 80.
 Militi Praetoriano Coh. II. >.
 Alliaci. I. 190.
 Militi Veteran. Classis Ravenn.
 III. 83.
 III. Minervae. III. 82.
 Municeps, & Commanipularis.
 I. 406.
 Municipi, & Commanipulari.
 I. 406.

Nave III. Aug. III. 68.
 Navarchus. III. 92.
 Navarcho. III. 75.
 Nonagenarius Cl. Praet. Misen.
 III. 61.

Octogenarius Liburna Nereide. III.
 66.
 Optio III. Tiberii. I. 240.
 Optio Cohor. IIII. Praetor. II.
 51.
 Optio Triere Apollinis. III. 70.
 Optio Triere Diana. III. 71.
 Ovatio Classis Praet. I. 9.

MILITES ET AD REM MILIT.

III. **P**Ado. III. 76.
 > . Paullini. II. 94.
 Peditibus, & Equitibus, qui militant in Cohor. III. Alpino-
 rum; & VIII. Voluntariorum
 Civium Romanorum. I. 69.
 Praefecti Coh. Thr. Mis. Praef.
 Equit. III. 285.
 Praef. Alae I. Vlp. Singul. II.
 336.
 Praef. Classis. III. 30.
 Praef. Leg. Prim. Ital. II. 18.
 Praef. III Coh. II. 166.
 Praef. Coh. Praet. II. 165.
 Praefecto Coh. I. Flaviae Hispano-
 rum. I. 337.
 Praefecto Coh. III. Bracarenfis
 Augustae. I. 344.
 Praefecto Fabrum Leg. XXII.
 Aug. III. 162.
 Praefecto Vehiculorum Classis
 Ravenn. III. 91.
 Praefecto Castrorum. II. 372
 Praefecto Aerarii militar. III. 75.
 Praefecto Coh. I. Montanorum.
 II. 336.
 Praefecto Coh. Primae Praetor.
 Illyricorum, & Mauritanorum.
 II. 347.
 Praefectus Classis Mis. III. 83.
 Praefectus Classis Ravenn. Coh.
 Primae Speculator. III. 88.
 Praefectus Classis Ravenn. III.
 85.
 Praefectus Coh. II. Astryum. II.
 20. III. 154.
 Praefectus, & Menfor Operum
 publicorum Classis Ravenn.
 III. 90.
 Praefectus Collegii Fabrum Fer-
 rar. Ravenn. III. 85.
 Praefectus Fabrum Centonario-
 rum. III. 91.
 Praefectus Coh. V. Equitum Spano-
 rum, sive Hispanorum. I.
 337.
 Praefectus Vigilum. P. V. II.
 189.
 Praefectus Legionis. I. 9.
 Praefectus ovationi Classis Praet.

Misenat. Pine Vindicis. I. 9.
 Praefectus thesauris devehen-
 dis. I. 9.
 PP. Leg. XXX. Vlpiae. II. 189.
 Praeposito Equitum Singularem
 Augg NN. II. 189.
 Primipilo iterum Leg. Ga. I. 248.
 Primopilari Praef. Castr. II. 372.
 Primopilari Leg. VIII. Aug. II.
 372.
 Princ. Classis Misenenfis. III. 75.
 Procurator Ti. Claudii Caesaris
 Aug. I. 248.
 Protector Augustorum NN. II.
 189.
 III. Providentia. III. 74.

QVadriere Fide. I. 125.
 Quinquiere Aug. II. 186.

> **R**Vtili. II. 162.

SAgittariorum sepultura. II. 419.
 > . Salvi Bassi. II. 28.
 Scriba Classis Praet. Mis. I. 249.
 III. 63.
 Scriba Classis Praet. Ravenn.
 III. 93.
 Scriba Coh. I. & II. Vigilum.
 I. 129.
 Secutor Coh. I. Vigil. I. 129.
 Signifer Coh. V. Pr. stipendia
 militar. XIX. II. 29.
 Signifer ex Equitibus Singulari-
 bus. I. 52.
 III. Sole. III. 74.
 Speculator. I. 305.
 Speculatores Classarii Ravenn.
 III. 88.

TAbulario Classis Ravenn. II. 94.
 III. Tauro. I. 143. III. 61.
 Tesserarius Coh. I. Vigil. I. 125.
 Tesserarius Coh. XII. Vrb. I. 67.
 Tesserarius Optio Vexillarius.
 II. 26.
 III. Tiberii. I. 240.
 Tribuno Coh. I. Flaviae Hisp.
 M. Equit. II. 336.

Tri-

MILITES ET AD REM MILIT.

Tribuno Coh. II. Vigilum. II.
372.
Tribuno Coh. III. Vlpiae. II.
347.
Tribuno Coh. XIII. Vrbana. II.
372.
Tribunus Coh. I. 248.
Tribunus Coh. Primae Praetoriae. II. 189.
Tribunus Cohortis III. Praet. II.
189.
Tribunus Coh. III. Vigilum. II.
189.
Tribunus Coh. XI. Vrb. II. 189.
Tribunus Leg. I. Italicae. III. 83.
Tribunus Leg. II. Italicae Piae
Felicit. III. 167.
Tribunus Classis Praet. Misenenf.
III. 86.
Tribunus Classis Praet. Ravenn.
III. 86.
Tribunus Legionis X. & XIII.
Geminae Provinciae Pannoniae
superioris. II. 189.
Tribunus Leg. XI. Claudiae Suc-
cuviae, & Decantiati. I. 344.
Tribunus Leg. XV. Aug. III. 111.
Tribunus Legionis Dacicae. II.
189.
Tr. Mil. Leg. VI. Victricis. III.
173.
Tr. Milit. Leg. XXII. Primigeniae
III. 173.
Tribunus Militum Leg. V. Ma-
cedonicae. I. 337.
Tribunus Plebis; Tribunus Mi-
litum. II. 272.
Trierarcha Classis Syriacae. III.
79.
Trierarcho. III. 75.
Triere Athen. I. 240.
Triere Pietate. I. 238.
Triere Salute. I. 228.
Trieris Pietatis. II. 186.
Trieris Spei. I. 125. 129.
Turma Aurelii Sanctini. I. 135.
Turma Aurelii Sabiniani. II. 301.
V Alentis. II. 61.
III. Vesta. I. 246.
Veterani, qui militaverunt in

Legione I. Adiutrice hone-
stam missionem, & civitatem
consecuti a Servio Galba Im-
peratore. I. 257.
Veterano Evocato ex Cl. Praet.
Misen. stipend. XXIX. I. 236.
251.
Veterano. III. 162.
Veterano Class. Praet. Mis. III.
65.
Veteranus Augusti. II. 305.
Veteranus Augusti, ex Classe
Praetor. Misenat. III. 95.
Veteranus Cl. Praet. Mis. I. 247.
248.
Veteranus Coh. VII. Praet. >.
Mucroni Rauci. III. 162.
Veteranus Coh. X. Praetor. III.
168.
Veteranus Legionis XI. I. 453.
Vexillarius >. Coh. Vigilum.
I. 49.
Vexillarius Coh. II. Vigilum. II.
26.

OFFICIA DOMVS

A V G V S T A E.

C A P. VIII.

A Balineis Augusti Magister. I. 399.
Ab cyato i. e. cyatho. I. 460.
Ab epistulis Caesaris Augusti.
I. 415.
Ab epistulis Latinis. I. 11.
A cibariis. I. 409.
A codicillis. I. 110.
Actori. I. 253.
Atrix Caesareae Domus. I. 423.
Ad Libros Germanici Aug. I.
136.
Ad suppellect. Aug. I. 231.
A suppellectile domus aureae
Caesaris. I. 335.
Ad valetudinarium. I. 136. 461.
Ad valetudinarium Liviae. I. 184.
Adiutor a cognitionibus Aug.
Lib. III. 132.

Adiu-

OFFICIA DOMVS AVG.

Adiutor ab Epistulis Latinis.
I. 82.

Adiutor a Rationibus Tabularii.
I. 17.

Adiutor Tabularii Castrensis Augusti L. I. 305.

Aedituae a Diana. I. 413.

Aerar. I. 408.

Alumno suo. I. 148.

Ancilla. III. 8.

Ancilla C. Norbani Flavi. I. 205.

Aquarius Aug. L. I. 47.

Argentarius. II. 445.

Argentarius Liviae Aug. I. 404.

Attienſis. I. 206.

Augusti Libertus. I. 11. 17. 225.
279. II. 33. & *passim*.

Augusti Liberti Libertus. I.
416.

Bernula C. N. Castrensis. III. 272.

Caesaris Aug. ab epistulis. I. 415.

Caes. Aug. Ser. Vicarius. I. 107.

Caesaris N. Servus. I. 140.

Caesaris N. Servae. I. 209.

Caesaris Servo Neroniano. I.
371.

Cerdo. I. 273.

Choraules. III. 31.

Cocus. I. 427.

Collachus. III. 36.

Comoedus. III. 30.

Contactaneus. I. 355.

Conpaedagogita. I. 416.

Conpaedagogitae. I. 350.

Conſervae. I. 387. III. 37.

Conſervus. I. 300.

Corpore Custos Ti. Caesaris Germanici. I. 397.

Cubiculari. I. 356.

Cubicularis Lib. Aug. I. 356.
361.

Cubicularius III. Vir. I. 361. 420.

Decurio. I. 138.

Decurio II. Q. II. 447.

Decuriones Scribae Vinctores Augusti. I. 300.

Delicato. III. 250.

Delicio. III. 250.

Delicium Bassi. I. 313.

Delicium Helyci. I. 360.

Diaconus Servus. I. 391.

Dispensator. I. 357. II. 445.

Dispensator Aug. N. III. 139.

Dispensator Caes. N. Servus.
I. 68.

Dispensator Caes. N. III. 178.

Dispensator Fisci Frumentarii
Imp. Caesaris Nervae Traiani
Aug. Germ. Dacici. I. 290.

Ephebo Q. & Venuſto. I. 361. 370.
396.

Evocatus. II. 28.

Evocatus Augusti a Quaestionibus. II. 410.

Exactor Hereditarium Legat. peculior. I. 192.

Faber Argentarius. I. 411.
Focaria. III. 74.

Glaber ab cyato. i. e. cyatho.
I. 406.

Glaber Antoniae Drusi. I. 406.

Ianitor. II. 445.

Inbitor. h. e. Invitator Aug.
Lib. III. 132.

Insularius. I. 361. 409.

Invitator Aug. Lib. I. 195. III.
132.

Lanipenda. I. 110.

Ledicarius. I. 358.

Libraria. I. 441.

Librarius. I. 396.

Magister a balneis Augusti. I. 309.

Magistro a balneis Aug. I. 399.

Medica. I. 78. 404.

Medico. I. 450.

Medicus Liviae. II. 305. 445.

Medicus Liviae Drusi Caesaris.
I. 396.

Mensor Aug. Lib. II. 147.

Ministro. I. 352. 415. 420.

Ministrator. I. 62.

Ne-

OFFICIA DOMVS AVG.

Negotias. I. 220.
 Nomenclator. I. 44. 136. III. 31.
 Nomenclatori Aug. Lib. I. 281.
 Nutricius. I. 143.
 Nutrix. III. 36.
 Nutrix Agrippinae. I. 266.
 Nutrix Senatorum daum. II. 115.

Opsonator Italiae Augustae Lib. I. 233.
 Opstetrix Liviae. II. 444.
 Optioni Tabellariorum Officii rationum. II. 440.
 Ornator Liviae L. II. 445.
 Ornatix. I. 390.
 Ostiarius Liviae. II. 446.

Paedag. I. 216.
 Paedagogo Puerorum. I. 364.
 Paedagogus. I. 357.
 Paedagogus & Lib. I. 82.
 Palaestrita. I. 366.
 Pedisequa. I. 427.
 Pistor. I. 136. 370. 404.
 Pistor Candidarius. II. 145.
 Plumbarii. I. 136.
 Plumbario Aug. L. III. 56.
 Praepositus Armamentarii Ludi Magni. III. 59.
 Praepositus Tabellariorum. I. 112.
 Procurator. II. 59.
 Procurator Aug. XX. Hered. III. 83.
 Procurator Augustorum. I. 459.
 Procurator Clientium Ti. Claudii Aug. III. 172.
 Procurator Germanici Caesaris. I. 17. III. 125.
 Procurator Germanici Aug. II. 180.
 Procurator Kalendarii. II. 24.
 Procurator patrimonii & heredit. III. 125.
 Procuratori Castrensi. I. 399.
 Publicus. I. 209.
 Pueri Conpaedagogitae. I. 350.

Rogator ab Scaena. III. 30.

Sarcinatrix. I. 103. 461. II. 445.
 Scribae. I. 347.
 Scribae Decuriones Vinctores Augusti. I. 399.
 Servo Caesaris Vernae. I. 139.
 Servus Diaconus. I. 391.
 Servus C. Caesaris Augusti Germanici. I. 364.
 Servus Vicarius. I. 137.
 Stipulator Aug. I. 418.

Tabulario a rationibus Aug. L. I. 56.
 Tabularius. I. 137. III. 300.
 Tabularius Antoniae Drusi. I. 136.
 Tabularius Neronis Aug. L. I. 11.
 Tabulario Fisci Frumentarii. I. 345.
 Thurario. I. 335.

Venatori. I. 285.
 Venusto, & Ephebo Q. I. 361. 370. 396.
 Verna Caesaris. I. 49.
 Vernae Aug. N. I. 435.
 Vernae Caesaris a veste regia, & Graecula. III. 11.
 Vernae Puteolan. III. 63.
 Vernae suae. I. 392.
 Vernae suo. I. 148.
 Vestiarius. I. 295.
 Vestitori Aug. I. 282.
 Viator. I. 433.
 Vicarius. I. 19.
 Vilico Praediorum Caesarenf. III. 171.
 Vilicus Ti. Aug. III. 171.
 Vinctor. I. 233.
 Vinctores Augusti. I. 347.
 Vinctores Scribae. I. 399.
 Vinctori. I. 425.
 Vinctori C. Asinii Pollionis. I. 425.

PRO-

P R O F E S S I O N E S . A R T E S .

PROFESSIONES

ARTES . NEGOTIATIONES .

C A P . I X .

- A**Erarius . I. 408. 444.
 A. C. Africae . I. 389.
 Archimima . II. 174.
 Archimimus . I. 125. II. 172.
 Argentarii . I. 308.
 Arhs. Arrestpex . II. 411.
 Axearius . I. 43.
- B**alneator Faber . I. 402.
 Balneatores . I. 402.
- C**andelabrarius . III. 130.
 Centonarii . II. 153. 345. 350.
 III. 177.
 Cerarii . I. 308.
 Cerarii Scribae . I. 308.
 Cifiani Iuvenes . I. 308.
 Coronariae . II. 455.
 Coronarius Triere Danae . III.
 95.
- E**burarius Faber . I. 366.
 Ephebo Q. I. 361.
 Erudita omnibus artibus . II. 142.
- F**aber . I. 202.
 Faber argentarius . I. 411.
 Faber Eburarius . I. 366.
 Faber Materiarius . III. 143.
 Fabri Balneatoris . I. 402.
 Fabri Centonarii . III. 91.
 Fabri Naut. III. 85.
 Fabro balneatori . I. 402.
 Ferrarii . III. 85.
 Ferrarii Fabri . III. 85.
 Frumentarii Cereris Aug. I. 308.
 Frumentarii Menfores . I. 308.
- G**rammaticus & Lector . III. 113.
- I**nstitor Communis . I. 398.
 Iuvenes Cifiani . I. 308.

- L**anario de Vico Caesaris . I. 137.
 Lenuncularii . I. 308.
 Liberti & Servi publici . I. 308.
 Librarii . I. 308.
 Lictores . I. 308.
 Lutores . III. 166.

- M**accus . II. 177.
 Marmorarii . II. 29. III. 178.
 Medica . I. 404.
 Medico . I. 450.
 Medicus . I. 84. II. 350. 395.
 Melloproximo a rationibus . II.
 457.
 Menfores . I. 308.
 Menfores Frumentarii . I. 308.

- N**avales Fabri . II. 25. III. 85.
 Navicular. Maris Hadriatici . I.
 308.
 Navicularis Maris Hadriatici, &
 ad Quadrigam . I. 308.
 Negotiantes Vinarii . I. 308.
 Negotianti Materiario . I. 277.
 III. 142.
 Negotiantes Seplasiarii . I. 398.
 Negotiatori . I. 433.

- O**culos restituit statuis . I. 406.
 Olearii . I. 308.
 Orno Factione Artificum . III. 86.

- P**alaestrita . I. 366.
 Parietarius Structor . I. 154.
 Philosopho Stoico . II. 396.
 Pictor Scaenarius idem Redem-
 ptor . I. 390.
 Piscatores . I. 308.
 Pistor . I. 370. 404.
 Plastes . I. 63.
 Praecones . I. 308.
 Procuratores Aug. I. 308.
 Propolae . I. 308.

- R**edemptor . I. 390.
 Reposuit oculos statuis . I. 406.
 Rogatores a Foro . I. 308.

- S**acomar . I. 308.
 Scapharii . I. 308.

Scae-

COLLEGIA. CORP. ORDINES.

Scenarius Pictor. I. 390.
 Scenicus Greecus. I. 129.
 Scribae Ceterarii. I. 308.
 Sepulchrii Negotiantes. I. 398.
 Siphonarii. I. 131.
 Specularius. I. 358.
 Structor Parietarius. I. 154.

Tctor. I. 420.
 Tignuarii Fabri. I. 342. II. 25.

Venusii Ephebo. I. 361. 370. 396.
 Viator. I. 433.
 Viatores. I. 308.
 Vinarii Negotiantes. I. 308.

Iηξος Νικομήδης. III. 127.

Προβανάτωρ. I. 371.

Φιλόσοφος. I. 22.

Collegium Silvani. III. 153. 165.
 Coloni, & Inquilini. III. 176.
 Coloniae Aesculariorum. II. 10.
 Coloniae Pisanae. II. 10. 21.
 Corpora Scaphariorum, Lenunculariorum Traiect. Luculli, Dendrophorum, & Togatorum a Foro, & de Sacomar. Olearior & Iuvenum Caisanorum Piscatorum, Propolarum. I. 308.

Decuria Scribarum, Cerariorum, Librariorum, Lictorum, Viatorum, Praeconum, Argentariorum, Negotiatorum Vinariorum ab Vibe, Menforum, Frumentariorum Cereis Aug. I. 308.

Magistri (sorte Corporis Lotorum) I. 199.
 Magistri Corporum Lutorum. III. 166.

COLLEGIA. CORPORA ORDINES. SODALES.

C A P. X.

Collegium Centonariorum. II. 153. 345. 350.
 Collegium Centonar. Municipii Arretinorum. III. 177.
 Collegium Dendrophor. Romanorum. III. 160.
 Collegium Fabrum Navalium Pisis Stationis vetustissimae. II. 25.
 Collegium Fabrum Tignuariorum Ostiensium. I. 310.
 Collegium Fabrorum Tignuariorum. I. 342.
 Collegium Fabrum Ferrar. Ravennat. III. 85.
 Collegium Fabrum Naut. Ravenn. III. 85.
 Collegium omnium Fabrum. II. 93.
 Collegium Iratrum Arualium. II. 160.

Ordinis Arretinorum. II. 189.
 Ordo, & Cives Clusini. II. 408.
 Ordo Clusinorum. II. 399. 403.

Patrono Coll. Centon. Tifernat. II. 345.
 Patronus Collegii Fabr. Naut. III. 85.
 Patronus Colon. III. 85.
 Patronus Colon. Arret. & Municip. III. 167.
 Patronus Municipii Tifernatium. III. 111.

T R I B V S

C A P. XI.

Aflia. I. 253.
 Aemilia. I. 257. 346.
 Anienfis. I. 233. 410.
 Arn. I. 284. 316. 410. II. 60. 410. III. 29. 129.

Clas

T R I B V S R O M A N.

Claudia I. 303. III. 93.
 Cluvia. I. 179. II. 338. 343.
 347. 351. III. 177.
 Collina I. 61. 156. 164. 357.

Esquilina. III. 166.

Fabia. I. 14. II. 20. 432.

Galeria. I. 46. 290. 291. 306. II.
 17. 28. 29. 40. III. 88.

Ovfentina. II. 63. III. 85.

Palatina. I. 41. 122. II. 287. III.
 85. 111. 273.

Papia. I. 9.

Papiria. III. 124.

Polentina. II. 93. III. 83.

Promptina. I. 18. 448. 451. II.
 279. 298. 301. 311. 330. 336.
 360.

Publilia. I. 369. II. 96. III. 167.
 177.

Qvirina. I. 156. 257. 316. 440. III.
 34. 88. 90. 111.

Romilia. III. 30. 161.

Sabatina. II. 179. 189.
 Scaptia. I. 28. 36. 213. 295.
 301. 305. 444. 452. III. 11.
 161. 162.
 Sergia. II. 64.
 Stellatina. II. 192.

Terentina. I. 308.
 Tromentina. I. 355.

AD GEOGRAPHIAM

PERTINENTIA.

C A P. XII.

Africa. II. 436.
 Aphrodisiensis. I. 72.

Albino f. Altino. I. 31.
 Alexandria, Alexandrina. I. 373.
 Alpini. I. 69.
 Ameria. I. 133.
 Amiterno. I. 31.
 Ancona. I. 31.
 Aquil. I. 31. 132.
 Aquino. I. 132.
 Ariminenses. II. 354. 377.
 Arimino. I. 31.
 Arretio. I. 132. 133.
 Arretini Veteres. II. 211. 274.
 275.
 Arretinus. II. 62.
 Arretinorum. II. 189. 288.
 Arretium. II. 300. 301. 304.
 Asculani. II. 20.
 Asiatico. III. 74.
 Ateste. I. 133.
 Atinates. III. 9.

Baliares Insulae. III. 173.
 Benevento. I. 232. 133.
 Beneventum. II. 192.
 Blera. I. 133.
 Bononia. I. 31. 133.
 Bracara Augusta. I. 344.
 Brixia. I. 132. II. 308.
 Butrio. I. 31.

Cananefates. II. 333.
 Capua. I. 132. 133.
 Carfulis. I. 31.
 Circeienses. II. 336.
 Civitas Pisana. II. 14. 21.
 Clusini. II. 399. 407. 427.
 Clusio. I. 31.
 Colonia Asculanorum. II. 20.
 III. 154.
 Colonia & Municipium Arre-
 tium. III. 167.
 Colonia Obsequens Iulia Pisana.
 II. 10.
 Colonia Florentinorum. I. 28.
 Colonia Pisana. II. 21.
 Colonia Puteolanorum. I. 71.
 Comum. II. 308.
 Consentia. I. 133.
 Cortona. I. 133. II. 361.
 Co-

AD GEOGRAPHIAM PERTINENTIA:

- Cosanorum Respubl. III. 169.
 170.
 Cremona. I. 31. 132.
- D**Elmatia. I. 69.
 Deraaust. I. 69.
 Derbona. I. 31.
 Domo Arretio. II. 300. 301.
 Domo Cortona. II. 396. III. 164.
 Diipfino. I. 31.
- E**Mona. I. 31. 133.
 Etruria. II. 18. 60. 369.
 Etruscus. III. 11.
- F**Ano Fortunae. I. 31.
 Faesulae. II. 94. 96.
 Faesulanus. III. 161. 162.
 Faesulanus Senatus Populusq.
 III. 160.
 Faetulis. I. 132.
 Feltris. I. 133.
 Ferentini. I. 65.
 Ferentino. I. 133.
 Firm . . . . I. 31.
 Florentia. I. 31. 36. 133. 301.
 452. II. 455. III. 29. 30.
 Florentini. I. 316. II. 23. 427.
 III. 11.
 Florentinus patria. I. 452.
 Formis. I. 31.
 Foropopil. I. 133.
 Foro Sempronio. I. 31.
 Fulgin. I. 133.
- G**All. Vivinacio I. Viminacio. I. 255.
- H**eracl. I. 31.
 Hercul. Fal. I. 31.
 Hiberorum. I. 60.
- I**Adera. I. 31.
 Illyrici. II. 347.
 Ipefius. hoc. est Ephesus. I. 257.
 III. . . . .
- L**Aodicea. I. 257
 Larino. I. 132. 133.
 Laurentes Lavinates. II. 189.
 288. 351.
- Legati Ferentinates. I. 65.
 Ligures. II. 241. 244.
 Luca. I. 31. 132. II. 21.
 Luna. I. 31.
- M**Antua. I. 31.
 Maonianus. I. 257.
 Mare Hadriaticum. I. 308.
 Marsis. I. 31.
 Mauritani. II. 347.
 Medelitani Veterani. I. 6.
 Medelitanorum pagus Mercu-
 rialis. I. 6.
 Mediolano. I. 31. 132.
 Mediolanum. II. 305. 308.
 Medullini. II. 235.
 Mercurialis Pagus. I. 6.
 Misenenses. III. 80.
 Municipium Aelium. III. 122.
 Municipium Arretin. II. 315.
 III. 177. 178.
 Municipium Faesulanorum. III.
 161.
 Municipium Ferentinatum. I. 65.
 Municipium Saffinatium. III. 168.
 169.
 Municipium Seftinatium. II. 350.
 Municipium Tifernatium. III.
 111.
 Mutina. I. 133. II. 450.
- N**Atione Aegyptius. III. 72.
 Nazione Arretio. II. 304.
 Nazione Batavus. I. 135.
 Nazione Bessus. I. 246. 187. III.
 67.
 Nazione Cappadox. I. 400.
 Nazione Oufentina Mediolan. II.
 305.
 Nazione Pannonio. I. 238. 289.
 Nazione Pannonius. III. 74.
 Nazione Piceno. II. 304.
 Nazione Ponticus. III. 63.
 Nazione Retho. II. 303.
 Nazione Sardus. III. 61.
 Nazione Tunger. I. 280.
 Nazione Syrus. I. 397. III. 64.
 Nazione Aegar. I. 240.

AD GEOGRAPHIAM PERTINENTIA.

Natione Aegypti. I. 247. III. 68. 94.
 Natione Afer. I. 249. III. 64. 78.
 Natione Alexandr. III. 74.
 Natione Bithyn. III. 63.
 Natione Corfi. III. 70.
 Natione Delmata. II. 186. III. 77. 86.
 Natione Germania. III. 76.
 Nationes Equorum, qui in stadio palmas compleverunt. I. 38.
 Neapoli. I. 31.
 Nilotis. I. 373.
 Nolenfis. I. 31.
 Nuccam. I. 132.
 Nuccon. I. 31.

Ordō Civium Tifernatium Tiberinorum. II. 356.
 Ordo Clusinarum. II. 399. 403.
 Ordo Ferentinatum. I. 65.
 Ordo Pisfanorum. II. 10.
 Oriundo Epored. Ital. III. 83.
 Ostia. I. 31.
 Ostienses. I. 308. 310.

Padus. III. 76.
 Pagani Mercurialis pagi Medelitani. I. 6.
 Pagus Mercurialis Veteranorum Medelitanorum. I. 6.
 Patavi. I. 132.
 Patavio. I. 133.
 Phrygius. I. 257.
 Picentini. II. 339.
 Picentis. III. 154.
 Pisae. I. 31. II. 10. 17. 18. 20. 21. 23. 28.
 Pisani Decuriones, & Coloni. II. 10.
 Pisani Coloni Iulienfes. II. 10.
 Pisas. II. 460. III. 175.
 Pisis. I. 290.
 Piscienfes. III. 277. 278.
 Pistoris. I. 133.
 Pistorium. Pistoris. II. 121. 123.
 Populonio. I. 31.
 Populus Clusinus. II. 408.

Provincia Achaiae. II. 442. III. 75.
 Provincia Moesia. II. 293.
 Provincia Pannoniae superioris. II. 189.
 Puteolani. I. 71. III. 68.
 Puteolis. I. 31.

Quin. I. 132.

Ravenna. I. 133.
 Ravennas. III. 83. 86.
 Reipublicae splendidissimae . . . Midenfium. I. 78.
 Republica Sestinatium. II. 350. 351.
 Respublica Cofanorum. III. 169. 170.
 Respublica Pisana. II. 15. 17.
 Respub. Tifernatium. II. 339.
 Roma. I. 31. 132. 133. III. 80.

Sabini. I. 34. II. 235. 237.
 Salin. I. 31.
 Samnites. I. 34. II. 237.
 Sardinianus. I. 257.
 Sassinates. III. 168. 169.
 Savaria. I. 133.
 Sestimates. II. 350.
 Sestini. II. 354.
 Spolis. I. 31.
 Stutrio. I. 31.
 Sutri. I. 132.

Tarracina. I. 31.
 Tarentum. I. 137. II. 241.
 Tarvisio. I. 31.
 Taurino. I. 31.
 Tibure. I. 31.
 Ticino. I. 31.
 Tifernates. II. 344. 345. III. 168.
 Tiferni Tiberini. II. 338.
 Traiectus Luculli. I. 308.
 Trebul. I. 133.
 Tribus Atticae, Erechtheidis, Ageidis, Pandionidis, Leontidis. I. 109.
 Tridento. I. 31. 133.
 Truento. I. 133.
 Tuderto. I. 31. 133.

Tu-

ET SEPVLCHRA PERTINENTIA.

Tuscanæ . I. 31.
Tusci . I. 34. II. 237.
Tusculi . II. 61. III. 31.

VArusia . I. 133.
Vercellis . I. 31. 133.
Veneto ditione daver . I. 69.
Venusia . I. 133.
Verona . I. 31. 133.
Verulonenfes . II. 288. 351.
Verulonio . I. 133.
Volaterrani . II. 158. 162. 165.
166.
Volaterræ . I. 31.
Volsceis . I. 31.
Volsini . I. 133.
Vriesali . I. 31.
Vrsino . I. 31.

Aθηναίος . I. 79.
Αἰξωνεύς . Exonensis . I. 48.
Ἀντιόχου . I. 56.
Ἀντιόχου Δαφνίης . Antiochen-
sis ad Daphnen . I. 50.

Ἐρεσίου . I. 73.
Ἐρεσιός . I. 79.

Σινοπταίος . Sinopæus . I. 73.

AD SEPVLCHRA

ET VETERVM FVNERA
PERTINENTIA.

C A P. XIII.

AB iis omnibus dolus malus abe-
sto, & ius civile . I. 195.
Ad hoc monumentum ustrinum
facere non licet . I. 427.
Aediculae, in qua ollae III. &
inferiores duae datae . I.
154.
Aediculam emit . III. 296.
Aetate sua non sunt frantiti . III.
33.
Aram cum base sua . II. 26.
A summo columbaria dua iun-

cta, quem sequentur post me.
I. 412.

Bene merenti de se consecravit.
I. 413.

Bene ossibus cineribusque . I. 25.
Bene vixi, ego omnibus meis
benefeci, & quos contempsi
per errorem ignoscetis, de ce-
tero isciatis amici . I. 383.

Cinerarium . I. 226. 227.
Columbaria III. & III. fecit.
III. 248.
Comparavit cum aria, & aras
cincta cippis n. III. I. 98.
Conditoria III. fecit . III. 249.
Corporis reliquiae in una olla.
I. 43.
Cum locum in quo titulus est
sibi, & patrono suo fecit . I.
51.

Dabit indicium obitos hic esse se-
pultos . I. 444.
Decessit natali suo . I. 74. 424.
De qua nihil doluit nisi mor-
tem eius . I. 342. III. 32.
De suo labore sibi fecit . III. 243.
Dis Manibus satisfecit . I. 43.
Dolere noli matrem faciendum
fuit . I. 358.
Dulcis suis . III. 245.

Ego omnibus meis benefeci etc.
I. 383.

Emit sibi & suis . I. 91.
Emit sibi posterisque suis per
maritum suum iussit, in cuius
& potestate esse voluit . I.
440.

Emptum de L. Pavio L. F. Arn.
Varo . I. 408.

Ex hoc loco usque ad scalaria
ollae n. LXVIII. I. 150.

Et tu . I. 217.

Ex partibus aequis sibi & suis
libertis libertabusque poste-
risque suorum ex donatione
Iuniae Theophilaes . I. 175.

AD VETERVM FVNERA

FEcerunt & sibi & posterisque suis
locum emptum quinque per
quatuor & sic int. ib. HS XX.
I. 87.

Fecit & aditum dedit. I. 171.

Fecit contubernali suae possi-
dendum monumentum. I. 253.

Fecit titulum filiae suae bene-
merenti. I. 391.

Filius facere quod debuerat pa-
tri mors iniqua intercessit,
filio fecit pater. I. 149.

Funus publicum datum ob me-
rita. II. 60.

HAbe & tu qui leges. I. 383.

Habe anima suavissima. III. 131.

Hanc aram si quis laeserit ha-
beat Isidem iratam. I. 207.

Have, bene valeas, qui me sa-
lutas. II. 35.

Heredes ex parte. I. 184.

Heroum maceria cinctum cum
superficio. II. 24.

Hic adquiescit. II. 23. 25. 45.

Hic situs est. II. 68.

Hoc ego feci bene si quid sa-
piunt Inferi. I. 157.

Hoc fatum voluit. II. 394.

Hoc mansum veni. I. 429. III.
114.

Hoc monumentum vendere vel
donare... inferet aerario. I. 429.

Hoc monumentum heredem non
sequitur. III. 65.

Hoc monumentum violatum vin-
dicarunt restituerunt nomina
obitorum. I. 196.

Hoc monumentum, sive sepul-
chrum cum aria sua donatio-
nis causa mancipio accepit
HS. N. uno quod compara-
vit locum ponendi corporis
utrorumque. I. 379.

Huius monumenti introeuntibus
parte sinisteriore ad familiam
tuam pertinet. III. 95.

Huic monumento dolus malus
abesto. I. 21. 35.

Huic publice D. D. funus lo-

cusque sepulturae datus. I.
213.

Hunc leges leti praepostere eri-
puere matri, quae ut annis,
morti quoque esset prior.
III. 32.

IN continenti ex donatione unum so-
leum possidet. I. 82.

In Hypogeo ollas instruxit n.
xiii. I. 383.

Insula comparata. II. 24.

In trimatu decessit. II. 31.

In viridiario partis. I. 227.

Ita ne liceat libertis ius suum
vendere aut donare hoc. I.
143.

Iuris huius monumenti dimi-
dium & duodecum pars vi.
sibi & suis. I. 164.

Ius emit. I. 150.

Iussu monumentum positum. III.
53.

Locum ponendi corporis utrorum-
que. I. 379.

Locum sepulturae precario pe-
tierunt. II. 330.

Locum precario petierunt. I.
165.

Locum sibi & amicis. III. 32.

MAter decessit sepulto filio post
dies lxxx. I. 29.

Memoriae P. Lucilii Gamalae.
I. 14.

Monumentum possidendum con-
tubernali suae. III. 53.

Monumentum hoc vendere vel
donare inferet aerario. III.
113.

NE de nomine eorum exeat, quod
si quis eorum aliter fecerit
inferat aerario Pop. Rom. HS.
xl. I. 389.

Nihil dolui nisi quod me reli-
quit. I. 413.

Nisi si post mortem cavemus no-
men fama volat tantum cor-
pus-

ET SEPULCRA PERTINENTIA.

pusque crematur aeternam-
que domum petimus, & sine
laborum. I. 444.

Noli dolere eventum Flaviae
rapuit fatus malus. I. 404.

Obrendaria vasa, item ollaria. I. 21.
Olla eius si qui ovviolarit ad
Inferos non recipiatur. I. 145.
343.

Ollam dedit. I. 365.

Ollas continuas seu continentes
quinque fecit. I. 436.

Ollas duas. I. 56.

Ollas III. sibi & suis. I. 137.

Ollas V. III. 252.

Ollas VI. I. 150. 152. 170. 171.

Ollas VI. & iure quod ceteris
fociis emit. I. 408.

Ossa hic S S. I. 164.

Ossa tibi quiescant bene. I. 402.

Ossua ibi condita sunt. I. 105.

Ossuaria. III. 136.

Ossuarium. III. 135.

Parental. & Rosar. ad sepulchrum
celebrent. II. 25.

Porticum tectum D. D. permisso
L. Terentii Moschi. I. 211.

Posuerunt ex testamento patris.
III. 28.

Precor si qui estis Manes sit sua-
viter, & sibi bene. III. 301.

Qvae dormiunt. (in Ethnico sepul.)
I. 49.

Qui ante hunc titulum sepultus
est. I. 304.

Qui locus ubi quis adversus
ea humatus sepultusve erit
purus & religione solutus esto
ne quis salvos aram eius C.
ita uti liceat. I. 88.

Quid triste viator, quod noxia
feci. vivissere Parcas quod
sentio vita est. I. 61.

Quid lacrimas? factum est. I. 147.

Rapta matri, & patri. I. 419.

Reliquiae corporis in una olla
conditae. I. 43.

Reliquit HS III N. ex cuius
reditu parentalia & rosar.
quotannis ad sepulchrum suum
celebrent. II. 25.

Rogat post mortem suam ut cum
Volsia Chrest... coniuge sua
in una olla corporis reliquiae
essent. I. 43.

Rogo per superos qui estis ossa
mea tueatis. I. 145.

Rosar. & parental. ad sepulchrum
celebrent. II. 25.

Sacravit, & praestitit officia. II. 145.
Sacrilegio teneretur. I. 418.

Sed tibi invidere opto qui ossucu-
la mea hic sita esse gemis, mor-
te tarda data vivas aeger
inops. I. 147.

Si pro virtute & animo fortu-
nam habuisssem, magnificum
monumentum hic aedificas-
sem tibi nunc quoniam omnes
mortui idem sapimus satis est.
I. 210.

Si quis hunc sepulchrum viola-
verit. III. 105.

Si quis huic monumento post
me aliquam controversiam fa-
cere voluerit, aut de nomine
auferre, inferet Aerario P. R.
etc. I. 35.

Si tamen ad Manes credimus es-
se aliquid vivere quod pro-
dest. I. 444.

Sibi & suis & quibus me viva
donavi. I. 51.

Sic tibi non rapiat mors invida
tam cito natos ut mors invol-
tum vivat. I. 157.

Simitur cum Mide sita est in ea-
dem olla. Quartio gratiam
retulit merentei Hilarae quod
viva rogavit. I. 420.

Sita est in eadem olla. I. 420.

Sua impensa superficiem resece-
runt, & sibi & suis. I. 288.

Summas aedificii custodiae &
monumenti reliquerunt. I.
210. 459.

Superposito titulo super ostium
in

A D H I S T O R I A M

in horto, ea omnia de suo fecit quae pertinent ad monumentum sive sepulchrum quod vivus a solo fec. I. 195.

TE lapis obtestor leviter super ossa residuas. III. 113.

Titulum filiae suae benemerenti fecit. I. 391. Titulum posuit. I. 397.

Tres uxores habui quidem dolui set non sunt, quarum modo Quartaria sortem ductam suscepit. I. 383.

Tu quicumque legis sit tibi suaviter. I. 59.

Tundentes pectora palmis pressis condiderunt tumulto. II. 333.

Vasa obrendaria duo item ollaria tria introeuntibus parte dexteriore fecit & donavit. I. 21.

Vid. III. 133. 136. 170.

Viva rogavit ut ossa sua in olla Midaes coicerentur cum mort' esset. I. 420.

Viventes fecerunt si deus permiserit sibi. I. 20.

Vixit cum eo anno xxv. nihil doluit nisi quod me aliquid. I. 413.

Π *Πομοίρος βιωσαντα*. qui ante fatum vixit. I. 45.

A D H I S T O R I A M

P E R T I N E N T I A .

C A P . X I V .

Alimentarii Pueri, & Puellae. II. 348.

Appii Claudii elogium. I. 34.

Aurea hasta donatus a Divo Vespasiano. I. 449.

Biselli honore. II. 17.

Collegium poena teneatur. I. 418.

Columna miliaria. II. 14.

Commodis Decurionalibus uso. I. 449.

Concordiae nomine. I. 418.

Conditione eadem sequatur. I. 418.

Congentilibus, & Sacerdotibus data visceratio, & epulum in dedicatione arae a solo. I. 34.

Conubium, non *connubium*. I. 69.

Cratera cum basi dono data Collegio Silvani. III. 153.

Clypeum cum imaginibus portulante populo. III. 124.

Decurionibus epulum populo frumentum dedit. I. 6.

Dedicatione pugilum certamina edita; Decurionibus sportulas, & populo gymnasium epulum dedit. I. 6.

Dona miliaria vide. III. 291. 292.

Donis donato a Divo Claudio bello Britannico terquibus armillis, phaleris, corona aurea. II. 372.

Donom port Menervai. I. 68.

Dux aetatis suae caritissimus, & re militaris peritissimus habitus est. I. 37.

Egerunt Legati. I. 65.

Eloquentiae exopt. II. 165.

Epulum Decurionibus, & populo frumentum dedit. I. 8.

Equorum qui in stadio palmas obtinuerunt nomina. I. 38.

Ex Decreto Paganorum Medellanorum Pagi Mercurialis. I. 6.

Ex Epicureio gandivigente choro. III. 55.

Ex HS binis milibus numum legitimis adiectis tertiis. I. 6.

Ex

AD HISTORIAM PERTINENTIA.

Ex imperio Feroniae. III. 13.
Ex sportulis suis Decurionibus
dedit. I. 78.

Fabii Maximi elogium. I. 37.
Filiae naturali idemque sociae.
I. 35.
Frumentum populo, Decurioni-
bus epulum datum. I. 8.
M. Furii Camilli Dictatoris ge-
sta. I. 96.

Generosa familia progenitus. III.
124.
Genii Caesarum ad epulandum
invitati. I. 316.

Hannibal. I. 37.
Honestae Missionis tabula data
a Domitiano Aug. Equitibus,
Peditibus Coh. III. Alpino-
rum, & Coh. VIII. Volunta-
riorum Civium Roman. I. 69.
Honoraria summa. III. 124.
Honoris virtutisque causa do-
natus torquibus, armillis, pha-
leris, coronis muralibus, III.
vallatibus II. aurea I. hastis
puris V. vexillis. II. 372.

Impetrent in clientelam amplissimae
domus tuae. I. 65.
Incendium Romae Neronianis
temporibus. III. 266.
In QQ. epulum dono dedit D X
divisit per gradus. III. 160.
In tuitionem dedit HS N.
ccxxxxii. II. 153.
Iovi, quod periculum feliciter
evaserit L. Sulla. II. 406.
Iuliae Domnae Aug. statua cum
base dedicata ob honorem
Flaminatus perpetui. I. 6.
Iugurtha Rex Numidiae. II. 248.

Legatos ex hoc Ordine mitti. I. 65.
Lege Iulia Municipali Patronus
Collegii Centonariorum. II.
153.
Litteris Graecis & Latinis. II.
337.

Lumen quod accepi reddidi, pa-
trem meum secuta. II. 394.

Mandato Clup. II. 21.
Milites honesta Missione dona-
ti, qui quina & vicena stipen-
dia aut plura meruerunt eme-
ritis stipendiis. I. 69.
Milicibus Classiariis civitas Ro-
mana, & conubium datum ex
mulieribus quas secum con-
cessa consuetudine. III. 80.
Milicibus honesta Missione do-
natis data civitas & conu-
bium cum uxoribus, aut si
qui caelibes essent etc. I. 69.
Ministracione Proconsulari. III.
124.
Mithridates Armeniae Rex. II.
255.
Museo opere camera Gymnasii
exornata. I. 8.

Nomine concordiae X D. unde in
locum eius . . . eadem con-
ditione sequantur . . . mat.
stipulatus est T. Flavius Aug.
poena autem infra scripta . . .
suum fuerit Collegium poena
teneatur. quod si custos di-
stractus non esset sacrilegio
teneretur . . . adversus su-
pra scriptam legem fecerit in-
ferre debeat. I. 418.
Numi legitimi. I. 6.

Ob honorem Augustalitatis. II. 126.
Ob plurima in patriam suam be-
neficia. II. 18.
Opere albario arcus cum por-
ticibus & osteis. I. 58.
Ornamentis Praetoricis a Sena-
tu donatus coronis tribus au-
reis, hasta pura. II. 294.
Ovatio Classis Praetoriae Mife-
natium Piae Vindicis. I. 9.

Pecunia perfecit. I. 8.
Perpetuae lucis administrationis
suae. II. 352.
Perseus Rex. II. 244.

Ple-

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Plebem de sacro monte deduxit. II. 235.
 Plura, non pluria. I. 69.
 Pro sua liberalitate. I. 8.
 Puteus ex instituto legis dedicatus. II. 313.
- Q**uod Nerva Traianus Aug. Germanicus aeternitati Italiae prospexit secundum liberalitatem eius. I. 65.
- R**equietorium fecit. II. 359.
- S**acrilegio teneretur. I. 418.
 Sellae curulis locus. II. 235.
 Si custos distractus non esset. I. 418.
 Sodaliciarius, bonus, amatorus filietus (philetius) usque ut fors. III. 99.
 Sportulas dedit. I. 8.
 Sportulae, certamina pugilum, & epulum datum Decurionibus. I. 8.
 Stipulatus est T. Flavius Aug. I. 418.
- T**abula honestae Missionis aenea fixa est Romae in muro post Templum Divi Augusti ad Minervam. III. 80.
 Tabula hospitali incisa Decreto Ordinis Ferentinatum patronum cooptant T. Pomponium Bassum V. C. I. 65.
 Thesauri Domini (Imperatoris) devehendi Classe Praet. Misenensi. I. 9.
 Tritici peregrini N. praestitit puellis. I. 449.
 Triticum peregrinum puellis praestitutum, Imp. Domitiano. I. 449.
 Tyrrius Rex, lege *Pyrrhus*. I. 34.
- V**estis Caesaris regia, & Graecula. III. 11.
 Viam Aemiliam vetustate dilapsam operibus ampliatis restituit. II. 13.
 Viam Appiam in Censura sua stravit Appius Claudius. I. 34.
 Visceratio & epulum datum in dedicatione arae Sacerdotibus, & Congentilibus. I. 34.

INDEX NOMINVM PROPRIORVM

IVXTA FAMILIAS TAM VIRILIVM QVAM MVLIEBRIVM

LATINVS ET GRAECVS.

CAPVT XV.

- A**bascenti. III. 141.
 Abascentus. I. 342.
- C.** Abelliani Felicis. I. 61.
 Abuccia Melitine. I. 177. 182.
 Abucciae Florae. I. 182.
- Q.** Aburio Nepote. III. 173.
 Acanthus L. Volusi Heleni. I. 433.
- Cn.** Accerii Cn. L. Felicis. III. 135.
Cn. Accείο Cn. F. Arn. Rufo Lutatatio. I. 316.
- Acilia Sotira. I. 42.
 Aciliae Graphicae. I. 413.
 Aciliae M. L. Antiocini. I. 204.
 Acilio Agathangelo. I. 42.
- C.** Acilio C. F. Pal. Politiciano. II. 344.
- C.** Acilius Athenobius. I. 413.
 Acilius Claudius Candidus. I. 313.
- P.** Acilius Eutyches. III. 252.
M. Acilius Epaphroditus. I. 14.
P. Acilius Hermeros. I. 71.
 M. Aci-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIBRIVM.

- M. Acilius Placidus. I. 65.
M. Acilius Salvius. I. 183.
Acindyno. III. 55.
L. Acrifschio L. F. Arn. Adho. III. 29.
M. Acrifschius L. F. Arn. Sabinus III. 29.
Aetitia Fortunata. I. 440.
P. Aetii. II. 326.
T. Acurius Felix. I. 306.
Adaetvia Pia. III. 54.
Adeodatae. III. 22.
Adiecto. I. 398.
Admeti. II. 394.
Advena L. Miniftra. I. 415.
Advento. I. 178.
Aebutia C. L. Arbuscula. I. 354.
Aebutiae Florae. II. 71.
Aebutiae Marciae. I. 163.
T. Aebutio T. L. Leonae. II. 308.
Aebutius Primigenius. II. 71.
C. Aebutius C. Fil. Tro. Niger. I. 355.
M. Aebutius Hermes. I. 163.
Aecclanio Geniali. III. 53.
Aefulana C. F. Polla. I. 158.
Aeglanio Geniali. I. 253.
Aegilia. I. 148.
Aegypto. I. 110.
Aeli Hermetis. III. 9.
P. Aeli P. F. Clu. Apr. II. 351.
T. Aeli Aug. Lib. Theodoti. III. 132.
P. Aeli Pontiani. I. 165. II. 330.
Aelia Ampliata. II. 72.
Aelia Calliste. I. 155.
Aelia Maximilla. I. 140.
Aelia M. L. Flora. I. 53.
Aelia Marina. I. 15.
Aelia Matidia. III. 243.
Aelia Nice. I. 364.
Aelia Nicolais. III. 61.
Aelia Philete. III. 168.
Aelia Romula. I. 354.
Aelia Saturnina. III. 249.
Aelia Successa. I. 41.
Aeliae Artemidorae. I. 140.
Aeliae Castae. III. 257.
Aeliae Capriolae. I. 106.
Aeliae Elpiduti. I. 25.
Aeliae Epicteti. I. 208.
Aeliae Gamici. I. 231.
Aeliae Ianuariae. I. 354. II. 433.
Aeliae Marmaridi. I. 215.
Aeliae Nymphae. I. 167.
Aeliae Restitutae. I. 379.
Aeliae Tycheni. II. 141.
Aeliae Victoriae. I. 215.
P. Aeliae Theophiletis. I. 63.
P. Aelio Myroni. I. 273.
P. Aelio Natali. I. 379.
P. Aelio Rufinuo. III. 37.
P. Aelio Urbano. II. 383.
T. Aelio Aug. Lib. Treptio. I. 106.
T. Aelio Crescenti. I. 354.
T. Ael. Euni. II. 438.
T. Aelio Felici Aug. Lib. I. 17.
T. Aelio Peregrino. I. 364.
Aelifus Carpus. II. 332.
Aelius Narcissus. I. 181.
Aelius Marcellinus. I. 231. 157.
C. Aelius Telephor. I. 329.
C. Aelius C. L. Cosmio. I. 285.
L. Aelius M. F. Pom. II. 292.
M. Aelius Maximus. I. 31.
M. Aelius M. F. Pom. Iustus. II. 301.
P. Aelius Diogenes. II. 30.
P. Aelius Eucarpus Neus. III. 244.
P. Aelius Euryches. I. 208.
P. Aelius Hermes. II. 457.
P. Aelius Inachus. I. 140.
P. Aelius Aemilius Hospes. III. 125.
P. Aelius P. L. Salvius. I. 204.
P. Aelius Pharion. III. 257.
P. Aelius Quintus. III. 86.
Sex. Aelius Catus Cos. II. 10.
T. Aelius Aemilius Fuscus. III. 125.
T. Aelius Antirrodus. I. 354.
T. Aelius Aug. Lib. Lucifer. II. 31.
Aemili Frontonis. II. 339.
L. Aemili Blasti. I. 265.
Aemilia Recepta. I. 26.
Aemilia Restituta. III. 253.
Aemilia Salvia. I. 409.
Aemiliae Fortunatae. I. 227.
Aemiliae Feliculae. I. 160.
Aemiliae Geminathi. III. 253.
Aemiliae Paullinae. II. 417.
Aemiliae Piae. III. 125.
C. Aemilio Africano. III. 125.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- M.** Aemilio Paullo. III. 125.
 Aemilius Saturninus. I. 26.
L. Aemilius L. F. Iustus. I. 29.
L. Aemilius L. F. Paullus. II. 244.
M. Aemilius Callistus. I. 143.
M. Aemilius Receptus Rogatianus Pius. I. 26.
T. Aemilius Narcyffus. III. 125.
 Aeschioniae Epietesi. I. 141.
C. Aeschionius Amerimnus. I. 141.
 Aetria Secunda. I. 305.
C. Afinius Clemens. I. 132.
L. Afranius L. L. Buccio. I. 107.
 Afranius Zoilus. I. 400.
 Africano. I. 392.
 Africanus. III. 253.
 Agaratus Lib. II. 317.
 Agatinia L. F. II. 171.
 Agathonis. II. 38.
 Agaropi. P. L. Quint. III. 304.
 Agathopus. II. 72.
 Agathopus Aug. Lib. I. 195.
 Agla Apati. I. 163.
 Agneti. I. 178.
 Agoria Torquata C. F. III. 171.
M. Agorius M. F. L. N. Hermes. III. 171.
 Agraphia T. L. Rufa. I. 429. III. 114.
 Agria Ingenua. II. 75.
L. Agrio Syntropho. I. 307.
M. Agrippae L. F. II. 407.
 Albanus. I. 97. 124.
 Albiae Dorcadis. I. 169.
 Albiae Ioniceni. II. 33.
 Albinus. II. 157.
Q. Albio Q. F. Hor. Illici. III. 291.
 Albifio Gemino F. III. 253.
 Albifius Firmus. III. 253.
A. Albius A. F. Gutta. II. 10.
P. Albius Athicius. II. 33.
 Albriciae. II. 457.
 Alche. I. 427.
 Alcibiades. I. 91.
 Alexandro. I. 92. 94.
 T. Fl. T. Fil. Alexandro. III. 30.
 Allediae Murciae. I. 15.
 Alledius Trophimianus. I. 15.
T. Alfi Aristonis. II. 41.
 Alfia. II. 434.
 Alfae Feliculae. II. 414.
C. Alfio Optato. II. 414.
P. Alfio Erasto. I. 277. III. 142.
 Alfionia Eutycia. I. 326.
T. Alfius Priscus. I. 132.
 Allia Europa. I. 364.
C. Allio Felici. I. 285.
C. Allio. Q. F. Rufo. I. 215.
C. Allio. C. F. Apto. I. 215.
T. Allio T. F. Rufo. II. 10.
C. Allius Verus. I. 285.
 Alypus. I. 353.
 Amandae Elenchi. I. 281.
 Amarantus. III. 261.
 Amator. II. 391.
P. Ambivio Grato. I. 229.
P. Ambivius Felix. I. 229.
P. Ambivius Fronto. I. 229.
 Ambrosii L. I. 172.
 Ambrotus. II. 387.
 Amerimnus. I. 393.
 Amica Amico. I. 398.
 Ammonius Ammoni F. I. 280.
 Ammonius Sabinus. III. 54.
 Amphio. I. 92.
 Amphio - Capito. II. 66.
 Ampi Dexter. III. 179.
 Ampliatus. III. 56.
 Anastasia. III. 22.
A. Angulnius A. F. Vitalio. III. 172.
 Anicetus Aug. Lib. Priscianus. I. 225.
L. Anici Sedati. I. 60.
 Aniciae C. F. II. 432.
 Aniciae Iustae. II. 304.
C. Anicio Iusto. II. 304.
C. Aninius C. F. Pom. Gallus. II. 300.
M. Aninius Fortunatus. I. 159.
 Annaria Fructa. I. 77.
 Anneae C. F. Restitutae. I. 75.
C. Annaei C. L. Hilari. I. 181.
L. Annaei Blasti. II. 460.
 Annaeiae Vrbaniillae. III. 294.
 Anneiae C. F. Parten. II. 414.
T. Anneiae Q. F. Quartae. III. 27.
C. Annaeus Nepos. I. 133.
M. Annaeus M. F. Esq. Longinus. II. 177.
 C. An-

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- A. Anni Draconis . I. 246.
 C. Anni Lasciani . I. 326. 328.
 L. Anni Astici . I. 338.
 Annia Romana . I. 426.
 Annia Faustilla . I. 405.
 Annia Trophime . I. 158.
 Annia C. L. Pothusa . I. 438.
 Anniae Lave . I. 328.
 Anniae Quartillae . I. 158.
 Anniane Maxsi . . II. 428.
 Annianus Ma . . . . Flavianus .
     II. 52
 M. Annio Prisciano . I. 111.
 M. Annio Vitali . II. 71.
 Ap. Annius Primitivus . I. 218.
 C. Annius Nedimus . III. 57.
 M. Annius Threptus . I. 111.
 M. Annius . M. F. Pal. Aufustia-
     nus . III. 160.
 P. Annius P. L. Bassus . II. 343.
 T. Annius Crispinus . III. 150.
     Annuntia Ampiana . III. 179.
     Anoptes . I. 202.
 Q. Anquirinnio Q. F. Gal. Seve-
     ro . II. 22.
 Q. Anquirinnius Secundus . II. 22.
 M. Antei Bassi . I. 251.
     Anteiae L. F. Proculae . II. 354.
     Antestia C. F. Masimilla . I. 351.
     Antestia O. L. Nigella . II. 387.
     Anthidi . II. 460.
     Anthusaes . I. 455.
 L. Antidius L. F. Pal. Ferox .
     III. 85.
     Antiocho . III. 55.
     Antipatra . I. 256. III. 54.
     Antistiae Admetae . I. 410.
     Antistiae L. L. Thaidi . III. 131.
 L. Antistius L. L. Castor . III. 92.
 Ti. Antistius Florus . I. 410.
     Antonia O. L. Quartilla . I. 363.
     Antonia Latiche . III. 63.
     Antonia L. II. 73.
     Antonia Plebeia . I. 442.
     Antonia Rhodine . III. 132. 133.
     Antonia Staphyle . I. 442.
     Antonia Salvia . III. 32.
     Antonia Statia . III. 89.
     Antoniae Apateni . I. 402.
     Antoniae M. L. Athenaidis .
         I. 442.
     Antoniae Dominae . I. 242. III.
         58.
     Antoniae Euposiae . I. 367.
     Antoniae Heroini . I. 139.
     Antoniae Lacenae . III. 55.
 Fl. Antonini . II. 337.
 T. Fl. Antonino Nep . II. 337.
     Antonio Rufo . I. 243.
 L. Antonio Primitivo . III. 252. ¹
 L. Antonio Philo . . . II. 73.
 M. Antonio Capitoni . I. 251.
 M. Antonio Statio . III. 89.
 M. Antonio Valeriano . I. 338.
     Antonius Colo . III. 58.
     Antonius . . . . cenus . III. 68.
     Antonius Chresimus . III. 300.
     Antonius Iherax . III. 68.
 C. Antonius Felix . III. 57.
 Cn. Antonius Fuscus . III. 57.
 G. Antonius Hymnus . I. 199.
 L. Antonius Aristo Iunior . III. 53.
 L. Antonius Charito . I. 30.
 L. Antonius Symphon . II. 391.
 M. Antonius Aepigonus . I. 253.
     III. 67.
 M. Antonius Carpus . I. 367.
 M. Antonius Clemens . I. 217.
 M. Antonius Donatus . I. 552.
 M. Antonius Phronimus . I. 198.
 M. Antonius Rufinus . III. 77.
 T. Antonius Primus . III. 150.
     Apate Cornelia . I. 356.
     Apelli . II. 21.
     Aper . I. 158.
     Aphareus Iuliae Aug. L. I. 233.
         II. 445.
     Aphrodite . II. 416.
     Aphrodifus . I. 115. III. 142.
 L. Apionis . I. 433.
     Apollodorus . I. 183.
     Apolloni . I. 327.
     Apollonia . I. 205.
     Apollonidi . I. 363.
     Apollonius Petici . I. 74.
 Sex. Aponius Sex. F. Creticus . II.
     10.
     Appalius Proculus . I. 132.
     Appario . I. 350.
     Appeae Profuturae . I. 387.
     Appiae Sex. L. Caletychinis .
         III. 256.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Appius Claudius C. F. Caecus. II. 237.
- L. Appulei Eupori. I. 91.
Appuleia Primigenia. I. 180.
Aprilis. III. 158.
Apronia Victoria. I. 77.
Apuleiae Speni. I. 414.
Apuleio Carpo. I. 419.
- Sex. Apuleius Andronicus. I. 361.
Apuleius. I. 78.
Apuſtia C. L. Priscilla. I. 29.
Apuſtiae Rufae. I. 145.
Apuſtiae Romanae. I. 446.
Apuſtulena Romana. I. 303.
Aquila C. L. Amaryllis. I. 94.
- Fl. Aquilino Hedoni. III. 130.
- L. Aquilius Epaphroditus. II. 38.
Aquililla L. L. I. 350.
- L. Aquillius C. L. Faustus. I. 350.
- Q. Aradio Val. Proculo. II. 200.
- Q. Aradius Val. Proculus. II. 200.
Arax. I. 427.
Arcynni. I. 177.
- Q. Arellius Q. L. Primus. I. 57.
- Fl. Arefcuſa. II. 34.
Arethufa. I. 201.
Arethufae. I. 162.
Argaeo. II. 139.
Ario Primigeniae ad Lud. I. 455.
Ariorates. III. 296.
Ariſto Liviae L. II. 445.
Ariſtolao. III. 32.
Arlena Amanda. I. 169.
Arlenus Chreſtus. I. 177.
- L. Arlenus Cerdonis. I. 231.
- L. Arlenus. L. L. Barnaeus. I. 143.
- C. Arminius Probus. I. 31.
Arnata Procula. I. 177.
Arpius Salvius. I. 132.
Artemiſius. I. 82.
Artoriae Spu. F. Feliculae. II. 384.
Arulena Procula. I. 462.
Arulena L. L. C. T. L. Rhodine. I. 182.
Arulena Methe. I. 178.
Arulena Primilla. I. 183.
Arulenus L. L. Scariphus. I. 178.
- L. Arulenus Prudens. I. 313.
- L. Arulenus Baſtus. III. 301.
Arunceiae Soteridi. III. 256.
- C. Arunceius Philetus. III. 256.
Arut Sauſei. II. 323.
- P. Arrenus P. L. L. Fortunatus. III. 31.
- M. Arri Rufi. I. 257.
- Sex. Arri Romani. III. 94.
Arria Auguſtalis. I. 106.
Arria. N. II. 431.
Arria Fana. II. 431.
Arriae Ianuariae. I. 106.
- L. Arrius L. F. Reſtitutus. II. 66.
Arroniae. III. 257.
- L. Arronius Amandus. II. 341.
Arrunti Valerian. I. 125.
Arrunti Graniani. II. 339.
Arruntia Ampiana. II. 339.
Arruntia L. L. Cleopatra. III. 36.
Arruntiae Eutichydi. II. 344.
Arruntiae Valentillae. I. 173.
- C. Arruntius Valens. III. 66.
- L. Arruntius Apollonius. III. 254.
- L. Arruntius L. L. Dicaeus. III. 36.
- Sex. Arruntius Cicero. I. 175.
- T. Arruntius Florus. II. 68.
Aſclepiadi. I. 423. II. 328.
- Cl. Aſclepio. III. 51.
Aſclepius. II. 386.
Aſellion. II. 317.
- L. Aſicius Reſtitutus. I. 133.
- C. Aſini Pollionis. I. 425.
- C. Aſini C. L. Felicis. I. 358.
- Q. Aſini Marcelli. I. 442.
- Ser. Aſini Phaini. I. 228.
Aſinia Hoſ . . . . I. 266.
Aſinia Prepuſa. I. 425.
Aſinae C. L. Ammiae. I. 402.
- C. Aſinii Bellicei. I. 397.
- Cn. Aſinio Servando. I. 170.
- C. Aſinio. II. 455.
- C. Aſinius Clemens. I. 132.
- C. Aſinius Coniſcus. I. 348.
Aſprenas. II. 393.
- M. Aſſidius M. F. Palat. Macerinus. III. 111.
- Al. Aſſirius Iuſtus. II. 74.
Aſterope. II. 444.
- C. Aſtricio C. F. Clu. Vitulo. II. 347.

FAMILIARUM VIRILIVM QVAM MULIEBRIVM.

- Atalantus. I. 171.
 Atcofusa. I. 345.
 Cn. Atelli Cn. L. Hilari. I. 181.
 Athamans Maecenatis. I. 74.
 Athenio. III. 97.
 Cl. Athenodora. I. 17.
 Athenodorus. II. 70.
 Atilia Severa. I. 214.
 Atilia Tuche quae & Athenais.
 I. 115.
 Atilia Callipoda. I. 164.
 Atiliae Moschidi. I. 283.
 Atilius Paullus. I. 132.
 L. Atilius Modestus. I. 291.
 L. Atilius Terentianus. I. 31.
 L. Atilius Sotericus. I. 291.
 M. Atilius Maximus. II. 305.
 Q. Atilius Moschus. I. 283.
 Atimetus. I. 306.
 Atimetus L. II. 300.
 P. Atini Amerimni. I. 69.
 Atinia Helpis. I. 169.
 Atinia Secunda. III. 71.
 L. Atinius Marcellinus. I. 31.
 Atitia C. L. Atilia. III. 279.
 Attratini L. I. 370.
 Attiae Ioniae (Ionicae) II. 30.
 Attiae P. L. Faustae. I. 416.
 Attiae Moschidi. II. 30.
 Atticiani. I. 72.
 Atticus. I. 138. III. 302.
 P. Atti . . . III. 301.
 Val. Attic. II. 414.
 Sex. Attius Olympicus. II. 144.
 Aufes. I. 145.
 Aufo. II. 55.
 C. Aufidi Glycerote. II. 71.
 Aufidia Restituta Lib. II. 71.
 III. 169.
 Augustalis Iuni. I. 342.
 T.Fl.Aug. Lib. Tyrannus. I. 20.
 Ti.C. Augustalis. III. 128.
 T. Averrius Q. F. Scapt. Flaccus.
 III. 161.
 Avidi Hilari. I. 161.
 Sex. Avidi Eutychi. I. 398.
 T. Avidii Romani. I. 131.
 Avidia Romana. I. 131.
 Avidia Chreste. I. 161.
 Avidiae Vrsulae. I. 178.
 Avilia Egloge. III. 243.
 Avilia Soteris. III. 291.
 C. Avilius C. F. Sca. Severus. II.
 94.
 P. Avillio L. L. Philerothi. III.
 168.
 C. Avillius Pamphilus. I. 366.
 Q. Aulinna Sex. F. Sab. III. 159.
 Aulus Gellius Myrrinus. II. 378.
 Aureli Sabiniani. II. 304.
 Aureli Sanctini. I. 135.
 Aureli Plutini. II. 325.
 Aurelia Dioclia. I. 326.
 Aurelia L. & C. L. Amaryllis.
 III. 275.
 Aurelia Bata. III. 246.
 Aurelia T. F. Amanda. III. 258.
 Aurelia Impetrata. I. 289.
 Aurelia Q. L. Urbana. I. 60.
 Aurelia Proba. I. 466.
 Aurelia Melissa. I. 152.
 Aurelia Secunda. III. 32. 138.
 Aurelia Vibia Crescina. I. 137.
 Aureliae Europae. I. 181.
 Aureliae Ermionae. III. 128.
 Aureliae Faustae. III. 80.
 Aureliae. III. 113.
 Aurelio Barbe. I. 344.
 Aurelio Aug. Lib. Arriano. II. 72.
 Aurelio Maximo. I. 251.
 Aurelio Domnioni. I. 250. III.
 65.
 L. Aurelio Maximo. III. 66.
 M. Aurelio Secundo. I. 15.
 M. Aurelio. M. F. Aelia Gall. Vi-
 vinacio. I. 253.
 M. Aurelio Aug. Lib. Isidoro. II.
 457.
 M. Aurelio M. F. Lyaeo. I. 337.
 T. Aurelio Sperato. II. 304.
 T. Aurelio Scribonio. I. 135.
 Aurelius. I. 49.
 Aurelius Vibius. I. 25.
 Aurelius Hermas Aug. L. II.
 24.
 Aurelius Maximus. II. 171.
 Aurelius Iulius Balbillus. I. 333.
 Aurelius Quintus. II. 304.
 Aurelius Aurianus. II. 304.
 Aurelius Trophimus. I. 106.
 Aurelius Aug. Lib. Epictetus.
 I. 123.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Aurelius Onesimus.** I. 105.
Aurelius Abascantus Aug. L.
 I. 383.
Aurelius Samus. I. 250.
Aurelius Gaianus. I. 250. III. 65.
Aurelius Antiochus. I. 178.
Aurelius J. L. Eros. III. 254.
Aurelius Samus. III. 65.
L. Aurelius Aug. L. Fortunatus.
 III. 251.
L. Aurelius Col. Pulcher. I. 61.
M. Aurelius Dionysius. I. 98.
M. Aurelius Vitalis. III. 74.
M. Aurelius Eunomus. I. 139.
M. Aurelius. III. 66. 113.
M. Aurelius Telephorus. I. 432.
M. Aurelius Iustinianus. II. 28.
Q. Aurelius Aesopus. I. 53.
Q. Aurelius Q. F. Sca. Rufus. I.
 305.
Auridae Victoriae. II. 41.
Autronio Pisco. I. 145.
L. Aufimus L. F. Pub. Parrianus.
 III. 177.
L. Aufinius L. F. Publ. Arrianus.
 II. 315.
L. Axius Daphnus. III. 31.
B **Abbia Daphne.** I. 439.
C. Babius C. F. II. 411.
Bacchides. II. 344.
M. Badio Victorino. I. 431.
M. Badius Treptus. I. 431.
L. Baebi Aureliani. II. 171.
Baebi Novianus & Secundinus.
 II. 171.
Q. Baebi Nepotis. III. 168.
Baebia J. L. Psyche. I. 46.
Baebiae Trepteni. I. 330.
A. Baebio A. F. Gaetulico. I. 15.
L. Baebio P. F. Vel. II. 121.
Sex. Baebio Stolori. I. 466.
A. Baebius J. L. Pindarus. I. 46.
A. Baebius C. F. Scap. Clemens.
 II. 94.
C. Baebius C. F. II. 411.
L. Baius Restitutus. I. 132.
Baloniae N. L. Secundae. III.
 299.
N. Balonio Dardano. I. 179. III. 299.
N. Balonius Faustus. I. 179. III. 299.
Barbari Aug. Lib. I. 110.
Barbiae. I. 122.
Basileo Zosimo. I. 419.
Basilia Sp. F. Pofilla. I. 369.
G. Bellicus Natalis Trebonianus Cos.
 II. 18.
Benigna. II. 446.
Bennia J. L. Antiochis. III. 259.
L. Bennio Capitolino. III. 259.
Bennius Epictetus. III. 259.
Bennius Zofa. III. 259.
Beroniciano. I. 288.
Betilienae Nice. I. 285.
L. Bicecius Crescens. III. 34.
L. Billienus Neo. III. 247.
T. Billienus Dexter. I. 132.
Biniae Simpliciae. III. 270.
Binius Bercilius. III. 270.
Birria Nice. I. 159.
Birriae Ledae. III. 300.
N. Birrii Albani. I. 159.
Bisellia Charia. I. 205.
Bisyrco. I. 205.
Bizyges. II. 445.
Blaesio Fortunato. I. 151.
Blaesius Victor. I. 151.
M. Blaesus Severus. I. 133.
Blaeto Caes. Servo Neroniano.
 I. 371.
Bonifati. III. 22.
Bospor. I. 46.
C. Bougen. II. 323.
Breneia Marciane. I. 255.
Briatae Tecumen. II. 317.
Bucci. L. Calidi. II. 322. 324.
Bucciae Tycheni. III. 248.
Bursuliae Secundae. II. 67.
C **Aianeti.** I. 139.
Caius Iulius Alexander. I. 401.
Calceia Cn. L. Hermonia. I. 51.
Fl. Calcf. I. 161.
C. Calesterna C. F. III. 163.
Sex. Calesternae C. F. III. 163.
Calinius Felix. III. 54.
T. Calinius Marcellus. I. 31.
L. Calli Ariminensis. II. 377.
Callia Valeria. II. 378.
Callidorus. III. 9.

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Callinicus. III. 299.
- Callinio, & Oſavio. I. 164.
- Callio Criſpino. II. 378.
- Callippus. II. 40.
- > Calliſtiani. I. 76.
- Callityche Liviae. II. 445.
- Callitycheni. III. 129.
- L. Callius Criſpinus. II. 377.
- L. Calmeius L. L. Athenio. I. 84.
- M. Calmuria. I. 67.
- L. Calpurni L. L. Tybici. II. 31.
III. 176.
- Calpurnia Vrbica. I. 175.
- Calpurnia Helpis. I. 90.
- Calpurnia Chloe. I. 103.
- Calpurnia L. L. Flora. I. 372.
- Calpurnia M. L. Fauſta. III.
136.
- Calpurnia O. L. Hilara. I. 84.
- Calpurniae Myrtale. I. 446.
- Calpurniae Ioniceni. I. 175.
- Calpurniae L. L. L. Heroidis.
I. 49. II. 180.
- Calpurnio. II. 39.
- C. Calpurnio Abaſcanto. I. 90.
- L. Calpurnio Demoſtheni. I. 103.
- L. Calpurnio Iucundo. I. 174.
- L. Calpurnio Abaſcanto. II. 39.
- L. Calpurnio Re . . . epto. I. 215.
- Aq. Calp. Ruſticus. II. 28.
- C. Calpurnius Piſo. II. 160.
- C. Calpurnius Silenus. III. 57.
- C. Calpurnius Lucius. I. 416.
- L. Calpurnius Carpus. III. 57.
- L. Calpurnius L. L. Aceſtes. III.
243.
- L. Calpurnius Melicertus. III. 32.
- M. Calpurnius M. L. Sulla. III.
136.
- P. Calpurnius Rucenis. I. 349.
- C. Calvi Fortunati. III. 242.
- Calvia Criſpinilla. III. 241.
- C. Calviſi Bacchi. III. 32.
- Q. Calviſi Sabini. III. 9.
- Q. Camianius Creſcens. I. 31.
- Ti. Camidenus Ti. F. Gal. Nodulus.
II. 40.
- Campa B. II. 393.
- T. Camuren Myronis. II. 31.
- T. Camurenus Sp. F. Celer. II. 443.
- T. Camurenus Eros. II. 443.
- Camurria Tyche. II. 443.
- T. Camurieni. I. 98.
- Camurius Colo. I. 242. III. 58.
- Candinae L. F. Primae. III. 260.
- Caninas C. L. Chreſtus. III.
250.
- Q. Canini Martialis. I. 25.
- Caninia Fauſtilla. III. 290.
- Caninia Helpiada. III. 247.
- Caninae Helpidiae. III. 247.
- Caninae Marcellinae. I. 184.
- Caninaes Marinaes. III. 260.
- Caninio Lib. Comuni. II. 74.
- C. Caninio Ianuario. I. 428.
- Caninius Eutycheſ. I. 25.
- Caninius Legitimus. II. 74.
- C. Caninius C. L. Oneſimus. I. 100.
- L. Caninius Celer. I. 31.
- C. Canius C. F. Saturninus. II. 10.
- Canullia Trophime. III. 248.
- L. Canullio Maſidiano. III. 248.
- D. Canneius Oneſimus. I. 152.
- Cannutia Fauſtina. I. 458.
- M. Capaenius Oroncius Latinus,
III. 166.
- Val. Capitolinae. I. 123.
- L. Caponii. I. 450.
- Careia Tyche. I. 200.
- Carifiae Athenaidi. I. 435.
- Carrinatia Prima. III. 250.
- Carrinatia C. L. Vibana. III.
250.
- Carrinatia C. L. Fauſta. III.
250.
- Carpo Aſtori. I. 253.
- Carvilia Primigenia. I. 436.
- L. Caſae. II. 393.
- Caſcellio Mercuriali. I. 303.
- Q. Caſcellio Labeone. I. 316.
- Caſcellius Epaphroditus. I. 184.
- C. Caſi Liberalis. I. 200.
- Caſidio Severo. II. 193.
- C. Caſidio Rufino. II. 208.
- Caſirici Pe . . . . III. 177.
- Caſiricia Maura. III. 177.
- Caffia Iucunda. II. 342.
- Caffia Charis. III. 52.
- Caffia Helpis. I. 432.
- Caffia Ingenua. I. 176.
- L. Caſ . . . Carpi . . . . II. 311.
- Caffiae Leucadi. I. 327.

Caſ-

INDEX PROPRI. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Cassiae Fortunatae . I. 327.
 Cassiae Saturninae . I. 218.
 P. Cassio Primitivo . I. 176.
 C. Cassius Primus . I. 132.
 C. Cassius Lucilianus . III. 268.
 C. Cassius Thalamus . I. 218.
 C. Cassius Primus . I. 132.
 Casticiae Victorinae . II. 171.
 Casticius Cocceianus . II. 171.
 M. Castinio Octabiano . I. 172.
 Castinius Preses . I. 172.
 Q. Castius Q. L. Theophilus . I. 426.
 Castor . I. 211.
 Castor Cliti . I. 137.
 Castor Thyllius . I. 233.
 L. Castricius Carus . I. 291.
 Catia G. L. Scita . I. 204.
 Catia C. L. Monime . I. 204.
 Catilia Helene . I. 201.
 Catilia Prima . II. 388.
 L. Catilius Ephesus . I. 201.
 A. Catinna Surius . I. 31.
 C. Catinio Secundo . II. 417.
 Q. Catinius C. F. I. 52.
 L. Catio Veloci . III. 178.
 L. Cavius Spedo . II. 429.
 Sp. Cavius Q. F. Galer. Latinus . III. 88.
 Cufatia C. L. Faustilla . I. 244.
 C. Caecili Optati . III. 121.
 Q. Caecili Celeris . II. 43. 462.
 Caecilia Helpido . II. 65.
 Caecilia Sabina . II. 442.
 Caecilia Secunda . I. 107.
 Caeciliae Eupresiae . I. 255.
 Caeciliae Epireuxis . I. 115.
 Caeciliae Romanillae . I. 162.
 C. Caecilina Talis . I. 57.
 Cn. Caecilio Hilario . I. 422.
 Q. Caecilio Euhelpisto Avitiano . II. 65.
 Q. Caecilio Primo . III. 254.
 Caecilius Rufio . III. 261.
 Caecilius Dius . II. 38.
 Caecilius Crispinus . I. 275.
 A. Caecilius A. F. Quirinalis . I. 65.
 Cn. Caecilius Advena . III. 249.
 Cn. Caecilius En. L. Zethus . I. 395.
 L. Caecilius Hermadion . I. 115.
 P. Caecilius Agatyrus . I. 199.
 Q. Caecilius Q. F. Gal. Luccianus . I. 291.
 Q. Caecilius G. L. Eros . I. 211.
 Caecina Decius Albinus . II. 156.
 Caecina L. F. Prima . II. 158.
 Caecina Valerianus . I. 125.
 Caecina . . . Capso . III. 159.
 A. Caecina Selcia . III. 159.
 A. Caecina Cefaula . III. 155.
 A. Caecina Zosimus . I. 426.
 C. Caecina Largus . II. 160.
 C. Caecina C. L. Baro . III. 159.
 L. Caecina L. F. Flaboni . III. 159.
 L. Caecina . II. 158.
 Caecinia Capria . I. 300.
 Caecinia Irene . I. 99.
 Caecinae Dignae . I. 10.
 Caecinae . II. 35.
 C. Caecinius Theodorus . II. 55.
 Caelia Optata . II. 342.
 Caelius Quadratus . I. 162.
 Q. Caelius Felix . I. 31.
 Caenci . I. 174.
 Caefernia Tertulla . I. 358.
 D. Caefernius Florus . I. 249.
 T. Caefernius Festivus . I. 31.
 Caesetia M. L. Salvia . I. 396.
 Caesetia M. L. Chin . I. 358.
 C. Caesi C. L. Chresimi . II. 350.
 Caesia M. L. Dada . I. 62.
 C. Caesidi Sabini . II. 342.
 L. Caesidius Sabinianus . II.
 Q. Caesidius Severus . II. 342.
 Caesili Proculeiani . III. 26.
 C. Caesio Apro . II. 353.
 C. Caesius Callinicus . II. 358.
 C. Caesius Aper . II. 353.
 Ceonio Diagorae . II. 69.
 Celadus Veneriae . I. 163.
 L. Celadus Senior . I. 85.
 Celeris Galli . I. 355.
 C. Celtus C. F. Sab. Severus . II. 179.
 P. Cenforius Iustus . III. 150.
 M. Centonius Sex. F. Pol. Antiquo . . . II. 93.
 Cerficia Severina . II. 172.
 Cerficio Severino . II. 172.
 Ceridonium Tertius . II. 433.
 C. Ce-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIEBRIVM.

- C. Cereus Andronicus. I. 436.
C. Cereus. C. & J. L. Andronicus. III. 113.
Ceronia. III. 247.
Cerronius Saturninus. III. 244.
Cestus F. II. 344.
Cestus. I. 191.
C. Ceuna Iustus. II. 451. III. 287.
Charidi. I. 422.
Chilo. I. 396.
Chiones Mammiae. III. 302.
Chloe. III. 296.
Chresimi Dionysi L. III. 296.
Chrestianus. III. 303.
Chrestina. III. 298.
Chrestini. II. 41.
Chrysanthi L. Titi. II. 323.
Chrysanthus. Caes. N. Ser. I. 140.
Chrysarioni. III. 135.
Chryseis. I. 141.
Chryses. I. 355.
Chrysi. I. 387.
Ciartiae L. F. Proculae. II. 316.
Ti. Cicharito Onesimo. I. 233.
Cilniae Iustinae. II. 273.
C. Cilnio. II. 461.
C. Cilnio P. F. Pom. Paetino. II. 272.
C. Cilnius C. F. Varus. II. 168.
. . . Cilonianus. III. 124.
Cimarulina. II. 180.
Cinciae Primitivae. I. 96.
L. Cincio L. F. Sabiniano. III. 94.
Sex. Cincius L. F. Anicius. III. 94.
Cinnamus. II. 448.
M. Cincius M. F. Pom. Clemens. II. 330. III. 179.
Q. Circenius Candidus. I. 132.
Cisdiae Fortunatae. II. 44.
Cispiæ Q. L. Storgini. I. 450.
Q. Cispio Q. L. Narcisso. I. 450.
Q. Cispus Q. L. Ajax. I. 450.
M. Clanius. I. 414.
Ti. Claudii Attali. I. 305.
Ti. Claudii Aug. Lib. Aviti. III. 132.
Ti. Claud. Chres. . . I. 136.
Ti. Claudii Florentini. II. 131. III. 450.
Ti. Claudii Hermaisci. I. 286.
Ti. Claud. Onesimi. I. 326.
Ti. Claud. Pothi. I. 183.
Ti. Claudii Sperati. I. 462.
Claudii Superi. I. 368.
Claudii Theodori. I. 179.
Claudia Achais. I. 371.
Claudia Agapomene. III. 33.
Claudia Arsinoe. III. 250.
Claudia Athenais. II. 382.
Claudia Chrysanthe. I. 209.
Claudia Euhodia. III. 257.
Claudia Euresis. I. 280.
Claudia Felicula. I. 164.
Claudia Hilara. II. 385.
Claudia Lyde. I. 103.
Claudia Nicarium. I. 136.
Claudia Paulina. III. 245.
Claudia Lib. Peloris. I. 210. 459.
Claudia Philete. II. 386.
Claudia Primigenia. I. 340.
Claudia Rhodine. I. 392.
Claudiae Aug. L. Aphoridi. I. 386.
Claudiae Asclepiadi. I. 392.
Claudiae Crescentis. I. 426.
Claudiae Epiphaniae. III. 257.
Claudiae Gallae. III. 179. II. 331.
Claudiae Marcellae. I. 21.
Claudiae Margaridi. III. 245.
Claudiae Nice. III. 33.
Claudiae Philete. III. 251.
Claudiae Sp. F. Priscillae. II. 389.
Claudiae Spei. I. 371.
Claudiae Thetidi. I. 143.
Claudiae Zofimeni. I. 89.
Claudii Agathopi Lib. I. 89.
Ti. Claudii Aristoclis. I. 431.
Ti. Claudii Secundi. I. 400.
Claudio Leonidi. III. 133.
Ti. Claudio Abascanto. I. 164.
Ti. Claudio Alexandro. III. 296.
Ti. Claudio Antho. I. 303.
Ti. Claudio Bitymnio. I. 378.
Ti. Claudio Aug. Lib. Chio. I. 336.
Ti. Claudio Epitropo. II. 389.
Ti. Claudio Eurythimio. I. 165.
Ti. Claudio Eutichiano. II. 386.
Ti. Claudio Felici. I. 164.
Ti. Claudio Aug. Lib. Fortunato Epaphroditiano. I. 279.
Ti. Claudio Fortunato. II. 442.
5 Ti. Clau-

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Ti. Claudio Honorato. I. 21.
 Ti. Claudio Liberali. I. 401.
 Ti. Claudio Nicciati. III. 33.
 Ti. Claudio Ti. F. Quir. Sancti Lem-
   niani. I. 440.
 Ti. Claudio Aug. L. Severo. II. 33.
 Ti. Claudio Thallo. I. 201.
   Claudius Ampliarus. I. 303.
   Claudius Evhelpistus. I. 440.
   Claudius C. L. Faustus. I. 60.
   Claudius Fortunatus. III. 245.
   Claudius Pamphilus. III. 247.
   Claudius Victor. II. 413.
 M. Claudius Nymphodorus. III.
   260.
 M. Claudius Philostergus. I. 419.
 Ti. Claudius Ti. L. Acidinus. I. 435.
 Ti. Claudius Agilis. II. 446.
 Ti. Claudius Alexander. I. 29.
 Ti. Claudius Arpocratianus. I. 286.
 Ti. Claudius Botrio. I. 99.
 Ti. Claudius Ti. Aug. Lib. Caesa-
   nus Eutyechianus. III. 171.
 Ti. Claudius Callistus. I. 456.
 Ti. Claudius Ner. L. Chresimus.
 Ti. Claudius Aug. Lib. Eutyechus.
   I. 459.
 Ti. Claudius Filix. I. 161.
 Ti. Claudius Heracla. II. 446.
 Ti. Claudius Hermes. III. 134.
 Ti. Claudius Melligerus. I. 326.
 Ti. Claudius Nostus. I. 200.
 Ti. Claudius Onesimus. I. 416.
 Ti. Claudius Paternus. III. 63.
 Ti. Claudius Polycarpus. III. 37.
   I. 140.
 Ti. Claudius C. L. Primus. I. 210.
 Ti. Claudius Probus. I. 41.
 Ti. Claudius Sp. F. Similis. I. 386.
 Ti. Claudius Synethus. I. 343.
 Ti. Claudius Aug. L. Thamyrys.
   I. 386.
 Ti. Claudius Theodotus. II. 446.
   III. 303.
 Ti. Claudius Aug. L. Theodotus.
   I. 146.
 Ti. Claudius Tiro. I. 179.
 Ti. Claudius Zosimus. III. 210.
   Cleanthus L. Prius. II. 51.
   Clemens Aug. I. 231.
 T. Clementi Aneri. I. 296.
   Cleo. III. 263.
   Cleopatrae. I. 41.
 L. Clodi Marcellini. III. 139.
   Clodia A. L. Ma. I. 368.
   Clodia Prima. I. 59.
   Clodia Secunda. III. 78.
   Clodia C. L. Suavis. I. 58.
   Clodiae Eufraxiae. II. 413.
   Clodiae Pirocleae. I. 253. III.
   54.
   Clodiae P. L. Restitutae. III.
   255.
 C. Clodiae C. L. Laidi. I. 80.
 A. Clodio Aprili. I. 394.
 C. Clodio Cotroni. I. 397.
 P. Clodio Agathopo. I. 108.
 A. Clodius A. L. Dama. I. 368.
 C. Clodius L. F. Privatus. II. 414.
 M. Clodius Maro. I. 393.
 M. Clodius Nymphius. I. 94. III.
   270.
 P. Clodius Casto. I. 345.
 P. Clodius Charitho. I. 354.
 P. Clodius Ap. L. Eros. I. 372.
 T. Clodio Narcisso. I. 137.
 T. Clodius Appi L. Philargurus.
   I. 361.
 C. Clunius Proculus. I. 31.
   Cluviae. F. Quartinae. II. 317.
   Cluvius Glaber. I. 125.
   Cneus Peccatius Balbus. I. 18.
   Cneus Lucretius Macrinus. I.
   184.
   Coccei Tiriani. II. 381.
 M. Coccei Epaphrodit. I. 82.
   Cocceia Cypris. I. 202.
   Cocceiae L. L. Callistae. I. 179.
   Cocceiae Montanae. II. 299.
   Cocceiae Niceni. I. 202.
 M. Cocceio Zosimo. III. 35. 53.
   Cocceius Festus. II. 381.
   Cocceius Mercurialis. II. 203.
 L. Cocceius Speratus. I. 179.
 T. Cocceius T. L. Felix. I. 197.
 C. Cocilius C. F. Pal. Nig. I. 41.
 Q. Codius Philo. I. 283.
   Coeliaes Epistefidis. I. 184.
 L. Coelius Syrus. I. 268.
 Q. Coelius Q. L. Apollonides.
   III. 108.
   Collegius Compitalicius. II. 116.
   Q. Co-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Cominia Iusta. II. 65.
 Cominiæ Chryfidi. I. 25.
 Cominiæ Secundæ. I. 29.
 Cominiæ Successæ. III. 258.
 Cominiæ Venustæ. I. 29.
 L. Cominius Secundus. I. 29.
 L. Cominius Sæclaris. III. 57.
 Q. Cominius Faustus. I. 465.
 Q. Confidius Eumolpus. I. 366.
 Constantii. III. 276.
 L. Coponi Fortunati. I. 442.
 Cordia Tryphaena. I. 412.
 L. Cordius Euporus. I. 412.
 Coretio Vidorino. II. 203.
 Corfidiaes Floraes. I. 347.
 P. Corneli Maronis. III. 137.
 Cornelia Corinthias. I. 283.
 Cornelia Epietis. I. 183.
 Cornelia Gemella. I. 225.
 Cornelia Iusta. I. 305.
 Cornelia L. L. Nice. I. 433.
 Cornelia Olympias. II. 74.
 Cornelia L. L. Philentera. I. 183.
 Cornelia Primigenia. I. 51.
 Cornelia Procla. I. 176.
 Cornelia Successa. III. 289.
 Cornelia Thallusa. I. 400.
 Cornelia Thetis. II. 251.
 Cornelia Trophimæ. II. 445.
 Corneliaes Acirbes. I. 199.
 Corneliae Cleopatrar. III. 250.
 Corneliae Dionysiadi. III. 68.
 Corneliae Elissæ. I. 380.
 Corneliae Erote. I. 159.
 Corneliae Fortunatæ. II. 67.
 Corneliae Frontinæ. III. 59.
 Corneliae Gemellinæ. I. 225.
 Corneliae P. L. Licce. I. 390.
 Corneliae Primigeniæ. I. 216.
 Corneliai Voluptati. I. 200.
 Cornelio L. L. Iasoni. III. 247.
 Cn. Cornelio Dromoni. I. 182.
 L. Cornelio Abascanto. I. 414.
 L. Cornelio Saturnino. III. 251.
 L. Cornelio L. . . . Sullæ Felici.
 II. 406.
 P. Cornelio P. F. Prisco. I. 131.
 Cornelius Eros. I. 159.
 L. Cornelius L. L. Chius. I. 84.
 L. Cornelius L. L. Euporus. I. 84.
 L. Cornelius L. J. L. Letus. I. 183.
 M. Cornelius Hilarus. II. 67.
 P. Cornelius P. L. Felix. I. 63.
 P. Cornelius J. L. Ianuarius. III.
 32.
 P. Cornelius P. L. Philomusus. I.
 390.
 P. Cornelius Placidus. I. 131.
 P. Cornelius Serapio. I. 46.
 P. Cornelius Torquatus. III. 157.
 L. Cornifici Philomusi. II. 387.
 Cornificia Amoebe. I. 428.
 L. Cornificio. I. 46.
 L. Cornificio Eroti. III. 244.
 L. Cornificius L. F. Magnus. I. 452.
 Q. Cornificius Q. L. Acastus. I. 433.
 L. Corpenni A. F. Pom. Sabini. I.
 451. II. 311.
 Sex. Cosini. I. 76.
 Cosmi. II. 388.
 Cosmo. I. 432.
 Cossius Chrysanthus. I. 181.
 Cossuti. I. 436.
 Cossutio C. Maec. II. 388.
 M. Cossutio Menandro. I. 137.
 Cossutius Epaphroditus. II. 388.
 Cn. Cossutius Faustus. I. 357.
 M. Cossutius M. L. Dor. II. 29.
 III. 178.
 C. Cotius C. L. Chronius. III. 258.
 Crammi Conopis. I. 164.
 Cramponia A. F. Maximæ.
 I. 295.
 Crasina Ruscina. II. 418.
 Crasino Floro. II. 418.
 M. Crassi. III. 8.
 M. Crassicii Hyblestis. III. 263.
 Crescens. II. 394.
 Crescens Alysianus. I. 296.
 Crescens Lib. II. 94. 306.
 Creusina Secundo. I. 112.
 M. Crinius M. L. Apollonius. I.
 422.
 Crispina L. F. Firma. II. 330.
 Crispinae. II. 113.
 Crispini C. F. Felicis. III. 389.
 Crispinia L. F. Firma. I. 18.
 C. Crispius Hesperio. II. 308.
 Cupressena Servanda. III. 169.
 Curia Felicia. I. 62.
 L. Curiatius P. F. Pal. Vrbicus.
 III. 260.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- C. Curtio Ptam. Belloni. I. 436.
- M. Curtius Victorinus. I. 20.
- Curvia Truphera. I. 438.
- L. Curvius Curialis. I. 438.
- Cusinae M. L. Hedeae. I. 436.
- M. Cusinio M. L. Asclepiadi. I. 436.
- Cusonia J. L. Erotis. I. 389.
- Cuspia Tertullina. I. 450.
- T. Cutio Cilli L. Nerito. I. 227.
- Cyrus. I. 396.

- L. **D** Amarioni L. F. Rom. Geniano. III. 30.
- Damasippus. III. 277.
- Daphino. I. 352.
- Daphnus. I. 141.
- Dafumia Eraste. I. 232.
- Daterius Arruutius. I. 173.
- Davos. I. 53.
- Daximia. III. 54.
- Decia. I. 107.
- Decia. I. 107.
- Deciae Restitutae. II. 39.
- L. Deci Se .... II. 450.
- Decidiae Lascivae. II. 387.
- L. Decimi Myrmecis. III. 13.
- Decimia M. L. Pneuma. I. 290.
- Decimius Cosmus Cicero. I. 291.
- Q. Decimius Q. L. Epagathus. I. 450.
- Decoriae Feliciae. I. 328.
- L. Decorius Epaphroditus. I. 328.
- Decria Donata. III. 279.
- Decriae Feliciae. III. 279.
- L. Decrius Epaphroditus. III. 279.
- Deliae. I. 75.
- Delphicus. I. 267.
- Demetrius. I. 361. III. 252.
- L. Dentusio L. F. Papia Proculino. I. 345.
- Detelia F. III. 250.
- Diadumenus. I. 141.
- Diadumenus Lib. II. 317.
- Didiae Euporiae. I. 165. III. 299.
- Didiae Campanae. I. 139.
- Dignati. I. 14.
- Dioclis F. III. 72.
- Diomedi Artemonis. III. 144.
- P. A. Dionysio. I. 394.

- Dionysius. I. 155. III. 138.
- Domesticae. I. 434.
- Domiti Lemmi. II. 180.
- C. Domiti Lemni. I. 17.
- L. Domiti Clementis Caesariensis. I. 349.
- L. Domiti Soteris. I. 180.
- M. Domiti Fidelis. III. 53.
- Domitia Agathobula. I. 442.
- Domitia Auge. I. 365.
- Domitia Cn. F. Irena. II. 70.
- Domitiae Graphiae. III. 79.
- Domitiae Hygiae T. F. I. 443.
- Domitiae C. F. Piae. III. 95.
- Domitiae Phyllidis. I. 17. II. 180. III. 125.
- Domitiae Seleucidi. II. 450.
- Domitiae Spei Lib. III. 95.
- C. Domitii Lemni. III. 125.
- L. Domit. Mart. II. 186.
- L. Domitio Felici. I. 104.
- Q. Domitio Cascellio Crescenti. III. 158.
- Domitius Caricus. III. 158.
- Domitius L. L. Diocles. II. 395.
- C. Domitius Pollio. III. 95.
- Cn. Domitius Cn. L. Castor. III. 299.
- L. Domitius Carpus. I. 152.
- L. Domitius Lemmus. III. 125.
- L. Domitius Primitivos. I. 104.
- L. Domitius Successus. I. 104.
- Q. Domitius Iunior. I. 167.
- Donysius Domit. II. 86.
- Donata. I. 255. II. 390. III. 52. 272.
- Donax Aug. Lib. II. 147.
- Dorcadi. I. 93. III. 271.
- Doryphorus. III. 57.
- M. T. Drusi. I. 150.
- Drusus Valens. III. 53.
- C. Duiuli. I. 186.
- Dulciti. II. 391.
- Duseris. I. 16.
- Duxio Ladae. I. 326.
- Dycheriae. I. 16.
- Dynamis. I. 436.

- Sex. **E** Cni Caen. III. 263.
- L. Egidi. II. 393.

Egna-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Egnatia Hetaera. I. 431.
 Cn. Egnatii Vitalis. I. 69.
 Egnatius Atclepiades. III. 257.
 Q. Egrilio Plautiano. III. 122.
 Elate. III. 302.
 Elencho. I. 368.
 Eleutero. I. 26.
 Eleucherus. III. 302.
 M. Emerius M. F. Quir. Anthus. III. 90.
 M. Ennius Vinicianus. II. 160.
 Epagatho Aug. Lib. I. 129.
 Epaphrodito. II. 258.
 Epaphroditus. II. 342.
 Epheftus Lib. II. 404.
 Ephefia. I. 357.
 Fl. Epauexis. III. 130.
 Epictetus. I. 47.
 Epictetus Blafus. I. 97.
 Epidia C. L. Eleufis. I. 107.
 Epictifis. I. 49.
 Epitynchano. I. 328.
 Epitynchanus. I. 199.
 Erate. I. 444.
 T. Eredio Gulo. II. 330.
 Erin Q. T. L. Doris. I. 26.
 Q. Erius III. T. L. Fauftus. I. 26.
 Eroti. I. 155.
 Eros Afrii. I. 266.
 Eros Calidi. II. 322.
 Erotulo. I. 167.
 Q. Erucius Q. L. Philog. I. 433.
 Eryllaes. I. 460. III. 142.
 Evandro Aug. Lib. I. 56.
 Evangeli Acidini. I. 435.
 Evangelus. I. 59.
 Evariftus. I. 235. III. 104.
 Euclito. I. 198.
 Eufrofia Atticae. II. 334.
 Euhemeris Pia Felix. III. 123.
 Euhodiae. I. 138.
 Euhodi L. III. 302.
 Euhodus. I. 212.
 Euhodus Lib. I. 437.
 Val. Eumofus. (Eumolpus) II. 65.
 Eumolpus Caefaris. I. 335.
 Euphemiano. I. 201.
 C. Q. Euphemus. II. 141.
 Q. Euphemus Q. F. Ouf. Lucilius. II. 308.
 Euphrofini Cefmes. III. 276.
 Euphrofynus. III. 37.
 Euplae. I. 212.
 Euporiae. I. 354.
 Eufstata. III. 64.
 Eufstathius. III. 104.
 Eutactus. I. 87. III. 138.
 Euthites Car. Spedos. I. 457.
 Eutichi. III. 265.
 Eutichis. II. 344.
 Eutyches. II. 386.
 Eutycheris. I. 19.
 Eutychianus. III. 57.
 Eutyclus. I. 110. III. 17. 57.
 Euvodiae. I. 393.
 Euxino. I. 433. 435.
 C. **F**abi Felicis. I. 229.
 Q. Fabi Q. L. Chii. I. 296.
 Fabia Chriftis. I. 463.
 Fabia Chryfis. III. 294.
 Fabia Q. & Cn. Colluti L. Pri-
 ma. I. 360.
 Fabia Felicia. I. 417.
 Fabia Helena. III. 261.
 Fabiae Iuftae. I. 253. III. 51.
 Fabiae Melanthidi. III. 157.
 Fabiae Melanithidi. I. 19.
 Fabiae Nymphes. I. 361.
 Fabiae Oenanthiae. II. 68.
 Fabiae Prote. I. 49.
 Q. Fabii Dionyfi. I. 172.
 M. Fabio Faufto. I. 417.
 C. Fabius Mercurialis. I. 174.
 C. Fabius C. L. Philomufus. I. 365.
 C. Fabius Telephor. I. 49.
 C. Fabius Tertius. III. 256.
 L. Fabius L. F. Baffus. II. 10.
 L. Fabius Crefcens. III. 51.
 L. Fabius Galaefus. I. 291.
 L. Fabius Pergamus. I. 19. III.
 157.
 Q. Fabius. II. 441.
 Q. Fabius Martialis. I. 284.
 Q. Fabius Maximus. I. 37.
 Q. Fabius Paternus. I. 329.
 Q. Fabius Philinus. II. 455.
 T. Fabius Seppianus. I. 291.
 Fabius Silvanus. I. 122.
 L. Fabrici. II. 393.
 L. Fabricius Lufcini. II. 66.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Fabuleiae Chrype. III. 128.
 M. Fabuleius M. F. Eucarpus. III. 128.
 L. Fadi Cornuti. I. 337.
 L. Faclero Celeri. III. 180.
 Faeliae Helpidi. I. 103.
 L. Faeni Iusti. II. 448.
 Faeniae Iustae. I. 352.
 L. Faenio L. C. L. Favori. I. 335.
 Faenius Restitutus. II. 448.
 L. Faenius Amerimnus. I. 201.
 L. Faenius Onesimus. I. 203.
 Faesonius Theuda. I. 75.
 P. Falanius P. L. Urbanus. III. 255.
 Falernus. I. 198.
 Faniae C. F. Charis. II. 34.
 Faniae Restitutae. I. 88.
 C. Fanni. II. 341.
 M. Fannius. I. 132.
 M. Fannius Velox. I. 132.
 N. Fannus Mercurius. III. 57.
 Q. Farfacus Firmus. I. 133.
 C. Farfeius Firmus. II. 301.
 P. Farfuleius Isidorus. II. 141.
 Faustaes. III. 256.
 Faustio. I. 201.
 Fausto Aug. Lib. I. 305.
 Faustus. III. 241. 303.
 Faustus Aug. Lib. I. 82. 435.
 Faustus Calidi. II. 322.
 Faustus Marcellae. I. 404.
 Favor. II. 395.
 Favori. III. 55.
 Felici Aug. L. III. 56.
 Felicio. II. 37.
 Felicioni L. III. 55.
 Felicioni Vernae. III. 286.
 Felicissimo. III. 299.
 Felicissimus Aug. Lib. II. 143.
 Felicitas. III. 16.
 Felicitati. II. 44. 389.
 Feliclae Caes. N. Ser. II. 451.
 Felicula. III. 245.
 Felix. I. 8. 15. III. 153.
 Felix Calidi. II. 323.
 Felix Regilli. I. 358.
 Felix Seius. I. 62.
 T. Fl. Felix. I. 342.
 Fenia Isigenia. I. 170.
 Fenio Antho. I. 170.
 M. Feridio Soterico. I. 415.
 M. Fernio M. F. Scap. Grato. III. 162.
 Feronius Crispinus. I. 139.
 P. Ferrario Proculo. I. 10.
 P. Ferrarius Hermes. I. 10.
 Festae. II. 462.
 Festo Aug. L. I. 435.
 Q. Ficorius Q. L. Eumachus. I. 436.
 Fidus Augusti Servus. I. 392.
 Firmio Amuntia. I. 125.
 Fistivae. III. 151.
 T. Fl. Hyllo. I. 107.
 Q. Flabeius Felix. III. 262.
 Flabio Arbitio. II. 391.
 T. Flavi Felicissimi. III. 252.
 Flavia Anthusa. I. 401.
 Flavia Caenis. I. 284. II. 440.
 Flavia Edias. III. 244.
 Flavia Esiae. III. 257.
 Flavia Grapte. I. 424.
 Flavia Isidora. I. 281.
 Flavia Nice. III. 59.
 Flavia Pithura. I. 78. 424.
 Flavia Saturnina. I. 41.
 Flavia Seleucis. II. 450.
 Flavia Veneria. III. 274.
 Flaviae Coronidi. II. 440.
 Flaviae Ionidi. I. 284.
 Flaviae Marcellinae. I. 273.
 Flaviae Nice. III. 261.
 Flaviae Tyche. I. 14.
 T. Flavii Aug. L. Blaſti. I. 416.
 T. Flavii Thelli. I. 86.
 Flavio Marciano. I. 399.
 Flavio Primo. III. 244.
 A. Flavio Theophiliano. I. 289.
 L. Flavio Fusco. I. 449.
 Q. Flavio Probo. I. 449.
 T. Flavio Paridioni. I. 78. 424.
 T. Flavio Quadrato. I. 281.
 Flavius. III. 7.
 Flavius Annianus. II. 273.
 Flavius Rusticus. I. 86.
 T. Flavius. II. 450.
 T. Flavius Cosmus. I. 401.
 T. Flavius Earinus. I. 143.
 T. Flavius Evangelus. III. 261.
 T. Flavius T. F. Rom. Felix. III. 30.
 T. Fla-

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- T. Flavius Hilarus. I. 424.
T. Flavius Infans. III. 13.
T. Flavius Lucanus. I. 132.
T. Flavius T. F. Oufen. Optatus. III. 85.
T. Flavius Paris. I. 78. 253. 424. III. 53.
Florentino. I. 414.
Florentinus. II. 343.
Floro. III. 55.
M. Podius M. F. Pub. Longus. III. 167.
Fonteiae Septimae. III. 180.
Fonteio Eutycho. I. 105.
C. Fonteio C. F. Sab. Balbo. III. 28.
Fonteius Dionysius. III. 180.
C. Fonteius Herma. III. 57.
L. Fonteius Dionysius. II. 412. 417.
Pontinia P. L. Heraclea. I. 312.
P. Fontinius P. L. Priamus. I. 312.
Ti. Fonteius Cerialis. I. 257.
Fortunata. III. 257.
Fortunata Aug. L. I. 383.
Fortunata H. Lib. II. 64.
Fortunatae. II. 118. III. 17.
Fortunate. I. 80.
Fortunatus. I. 140. III. 302.
Fortuni. II. 393.
L. Fotili Severi. II. 128.
L. Fourio L. F. Pol. Fouriano. III. 83.
Fruas. I. 328. III. 172.
G. Fufius Fileros. I. 199.
Fufia Genesis. I. 441.
Fufia Clymena. III. 249.
Fufia Helena. I. 137.
Fuficiae Ampliatæ. I. 379.
Fuficiae Cale. I. 152.
L. Fuficius L. Fil. Terentianus. III. 168.
P. Fuficius Felix. I. 95.
T. Fuficius Felix. I. 379.
Fuficulena Alcinoe. I. 29.
Q. Fuficuleni Hermae. I. 29.
Q. Fuficulenus Dignus. I. 29.
M. Fufius M. L. Dama. I. 217.
Fulciniae P. F. Prone. I. 412.
P. Fulcinius. I. 412.
Sex. Fulcinius Fortunatus. I. 436.
Fulvia C. L. Talana. I. 62.
C. Fulvini C. L. Glauci. I. 85. III. 126.
L. Fulvio C. Fil. Popin. Aburnio Valenti. I. 386.
P. Fulvio Veneriano. III. 274.
Fulvius Charisius. I. 383.
Fulvius L. F. Quintianus. III. 143.
M. Fulvius C. L. Pamphilus. I. 230.
N. Fulvius Felix. I. 57.
P. Fulvius Athenio. III. 274.
Q. Fulvius A. F. Pom. Fuscus. II. 297.
Q. Fulvius Herclanus. I. 360.
P. Fundani Pelybi. I. 279.
Fundania Zofime. I. 279.
C. Fundanio Sabino. I. 190.
Furia Clete. I. 19. II. 441.
Furia Thetis. I. 407.
Furiae Vitellae. II. 70.
Furinia Sabina. I. 190.
A. Furius Doriphorus. I. 183.
Furniae Euromene. I. 427.
C. Furnius Pancarpus. I. 427.

- G**abiniae L. F. Proculæ. III. 26.
A. Gabinius Apollonius. I. 106. III. 126.
Gaiatae. I. 351.
Gaio Cassio Trophimo. I. 51.
Gaius Iulius. I. 395.
Gaius Stallius. III. 55.
Galatia. I. 82.
Galeria Felicissima. II. 39.
Galeria Hermione. I. 90.
Galla. III. 22.
Galliae Soteridi. I. 418.
C. Gallio Sycomedi. I. 418.
Fl. Gallo Maximino. II. 172.
P. L. Gallo Maximino. II. 462.
Gallus. II. 331. III. 179.
Q. Gargennius L. F. Sca. Celer. I. 36.
T. Gargili T. L. Pharnacis. I. 57.
Gavia C. F. Paulla. II. 419.
Gavidia Cleopatra. I. 411.
L. Gavidius Fros. I. 411.
C. Gavio L. F. Stel Silvano. II. 372.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

L. Gavio Moderato . II. 412.
 Q. Gavio Felici . III. 243.
   Gavius Clarenus . II. 412.
   Gavius Trophimus . III. 243.
   Gavius Victorinus . II. 413.
 C. Gavius L. F. Asper . I. 448.
 C. Gavius Primigenius . II. 177.
 C. Gavius A. F. Tab. Tuscus . II. 61.
 L. Gavius Iustus . I. 132.
 L. Gavius Severus . I. 132.
 Q. Gavius L. F. II. 312.
 Q. Gavius Q. F. Arn. Clemens . II. 410.
 Sex. Gavius Sex. F. Pom. Arrius . II. 360.
 Sex. Gavius Vindex . I. 132.
   Gaulae Feliculae . III. 247.
   Gauliae Storges . III. 253.
 Q. Gaulius Secundus . III. 253.
   Gelliae Nice . II. 417.
   Gelliae Thaidi . II. 418.
 C. Gellio Prisco . III. 65.
 L. Gellius Verus . I. 31.
   Gemella . I. 178.
   Geminia . III. 142.
   Geminia Cl. Fil. Artem . I. 77.
   Geminiae . I. 360.
 C. Geminus Ionicus . I. 205.
 C. Geminus Vitalis . I. 31.
   Geniallini Vernae . I. 205.
   Germaniae Urbanae . III. 271.
   Germanius Victor . I. 97. III. 271.
   Gimono . II. 144.
 P. Grait P. F. Aem. Provincialis . I. 257.
 C. Gramphicius Firmus . I. 133.
   Granae Fortunatae . I. 48.
   Granae Rufillae . I. 432.
   Granae Tyches . I. 408.
 Q. Granus Augustinus . III. 134.
   Granus Felix . I. 137.
   Granus Salvius . I. 48.
   Graphico Publico Maeciano . III. 128.
   Graphidi III. 250.
   Gratae . II. 358.
   Graeciae A. F. Quintae . I. 448.
   Glyco & Lucilia . I. 339.
   Glycon . II. 457.

Glyconis . II. 36.
 Glycero . I. 395.
 Guddem Saturi Pardali . I. 58.
 P. Gyrfus . III. 247.

H Adriania . II. 461.
 Halituri . II. 438.
 Harmonia Rufina . I. 266.
 Harmonius Ianuarius . I. 266.
 L. Hatilio Proto . I. 409.
 Hedone Ancilla . III. 8.
 Hedonicus Lib. II. 126.
 Helas . II. 455.
 Heldio Peregrino . II. 193.
 Helena . II. 67.
 Helio . I. 394.
 Hellas . I. 403.
 Helle . II. 51.
 Helpis Liviae . I. 184. 461.
 Helvia Tigris . II. 306. 382.
 Helviae Ianuariae . I. 201.
 Helviae P. F. Tertullae . II. 306.
 L. Helvicius L. L. I. 409.
 P. Helvio Arretino . II. 306.
 P. Helvio Crescenti . II. 306. 382.
 P. Helvio A. F. Rufino . III. 178.
 L. Helvius Mercurius . II. 181.
 Heraclidae . I. 182.
 Heraclides Menodoti F. I. 196.
 Herculeo Eq. P. II. 15.
 Herenniae Maximae . I. 336.
 Herenniae C. F. Primae . II. 40.
 M. Herennii M. L. Agathonis . I. 408.
 C. Herennio C. F. Fab. II. 40.
 M. Herennius Faustus . I. 417.
 Ti. Herennius . T. L. Eros . I. 60.
 Herenuleia Primitiba . II. 387.
 Herenuleiae Acanthidis . II. 387.
 M. Herius M. F. Priscus . II. 10.
 Herma . II. 283. III. 57.
 Hermeros . I. 19.
 Hermes . II. 392. 457.
 Hermes Aug. Lib. I. 215.
 Fl. Hermes . I. 207.
 T. Cl. Hermes . I. 143.
 Hermeti . III. 252.
 C. Q. Hermiae . II. 141.
 Q. Herminius Magnus . I. 133.
   M. Her-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIEBRIVM.

- M. Herennienus Primus. I. 44.
A. Hernuleio Eutycho. I. 372.
A. Hernuleius Onesimus. I. 372.
Hilara Minor. I. 420.
Hilarae. I. 52.
Hilario Paed. Celeris. I. 357.
Hilario. I. 42.
Hilarus. II. 446.
M. Hurrio Pyladi. I. 226.
Homerus Caldi. II. 322.
Homullus. III. 290.
Horatiae Corneliae. I. 163.
M. Hordionius M. L. Helenus. I. 437.
Horens Eletherus. I. 140.
Q. Hortensius Atclepiades. II. 359.
Hospita L. I. 366.
Hostia M. L. Soteris. III. 32.
Hostilia Alce. I. 27.
Hostilia D. L. Antigona. I. 433.
H. filia Omphale. I. 465. II. 45.
Hostilia Zoe. I. 465. II. 45.
Hygia. III. 68.
Hygini Vernae. I. 438. III. 114.
Hyginus Liviae. II. 445.
Hylas. II. 143.
T. Fl. Hylo. III. 130.
Hymnis. I. 205.
Hypatus. I. 150. II. 444.
IAnuaria. II. 444.
Ianuariae. II. 387. III. 241. 246.
Ianuario Aug. L. Gratiano. I. 281.
Ianuarius. I. 53. II. 444.
Ianuarius Tata. III. 242.
L. Idasimi Valentis. III. 77.
Igiliae Flaviae. III. 137.
L. Igilius Sex. F. Arn. Mulo. III. 137.
L. Imesseni Zotici. III. 13.
T. Innis Sedatus. I. 31.
Insteiae Diogeniae. I. 64.
Insteius Tertullus V. C. I. 64.
Inventa. I. 56.
Ioniae T. L. Primae. I. 210.
Irena Marcellae. I. 103.
Irenes. I. 110.
Isochryso. I. 170.
Italiae. I. 42.
Italiceni. I. 92.
Iucund. III. 153.
Iucundi Chrestiani. I. 150.
C. Iucundo C. F. Exq. II. 176.
Iucundus. I. 19.
Iuli Hermogenis. III. 64.
Iuli Martialis. II. 61.
Iuli Vib. II. 439.
C. Iuli Aletheses. III. 119.
C. Iuli Erotis. III. 255.
C. Iuli Florentini. I. 26.
C. Iuli Heli. I. 229.
C. Iuli Hilari. III. 79.
C. Iuli Legitimi. I. 286.
C. Iuli Pontici. I. 63.
Sex. Iuli Severi. II. 439.
Ti. Iuli Arthidi. I. 329.
Iulia Ananda. II. 387.
Iulia Caliope. I. 100.
Iulia Ecloge. I. 433.
Iulia Flyde. III. 295.
Iulia Eucareea. I. 432.
Iulia Eutychia. III. 32.
Iulia Faufla. II. 444. III. 303.
Iulia Eellicula. I. 336.
Iulia Glaphyra. II. 145.
Iulia Helpis. I. 103.
Iulia Hygia. I. 26.
Iulia L. F. Inventa. I. 170.
Iulia Lais. I. 360.
Iulia C. F. Magna. I. 181.
Iulia C. L. Melpomene. I. 60.
Iulia Musa. I. 91. III. 298.
Iulia Paezusa. I. 41.
Iulia J. L. Philumina. I. 436.
III. 113.
Iulia C. L. Primigenia. I. 145.
Iulia Primigenia. III. 245.
Iulia Saturnina. I. 289. III. 272.
Iulia C. L. Staete. III. 241.
Iulia Sympherusa. I. 430.
Iulia Tyndaris. I. 211.
Iulia Verecunda. III. 295.
Iuliae Aphrodisiae. I. 155. III. 53.
Iuliae Aphroditae. I. 111.
Iuliae Caleni. I. 205.
Iuliae Deuterae. I. 416.
Iuliae Flyde. III. 295.
Iuliae Euche. II. 446. III. 303.
Iuliae Grammae. III. 165.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Iuliae* Heuresi. I. 154.
Iuliae Iliadis. II. 40.
Iuliae Iustae. I. 143.
Iuliae Melitinae. I. 378.
Iuliae Methe. I. 415.
Iuliae Natali. I. 143.
Iuliae Praepusae. I. 230.
Iuliae Primitivae. I. 273.
Iuliae Politice. I. 173.
Iuliae Restitutae. I. 154.
Iuliae Saturninae. III. 245.
Iuliae Severae. I. 401.
Iuliae Zosimeni. I. 306.
Iuliani. I. 205.
Iulianus. III. 263.
C. *Iulii* Balbi. I. 61.
C. *Iulii* Charmi. I. 257.
C. *Iulii* C. F. Col. Libonis. I. 257.
Ti. *Iulii* Quir. Fidini. I. 257.
Iulio Atimeto Vessiano. II. 445.
Iulio Nesimo. I. 153.
Iulio Onesimo. II. 388.
Iulio Polilico. I. 103.
Iulio Quarto. I. 289.
A. *Iulio* Terentiano. I. 345.
C. *Iulio* Aprili. II. 331.
C. *Iulio* C. F. Aquila. I. 349.
C. *Iulio* Candido. I. 289. III. 272.
C. *Iulio* Diodoro. III. 63.
C. *Iulio* Fortunato. I. 162.
C. *Iulio* Glyceroti. II. 447.
C. *Iulio* Hygino. I. 432.
C. *Iulio* C. F. Iuliano. I. 177.
C. *Iulio* Maritimo. I. 423.
C. *Iulio* Martiali. II. 208.
C. *Iulio* C. F. Clu. Proculo. II. 338.
C. *Iulio* Aug. L. Phoeb. Rufionio. I. 191.
C. *Iulio* Regino. I. 78.
C. *Iulio* Statuto. I. 154.
C. *Iulio* Valenti. III. 89.
L. *Iulio* Apollinari. III. 77.
L. *Iulio* Eutacho. I. 183.
L. *Iulio* Eutychem. I. 349.
L. *Iulio* Sagariano. I. 173.
M. *Iulio* Pompeiano. I. 209.
Q. *Iulio* Octavio. I. 180.
Sex. *Iulio* Q. F. Galer. Priminiano. III. 75.
Ti. *Iulio* Hermae. I. 41.
T. *Iulio* Ti. F. Stel. Paerino. III. 85.
Iulius. III. 67.
Iulius Athenodorus. I. 115.
Iulius Balerianus. I. 250. III. 99.
Iulius Eutyches. II. 386.
Iulius Philippus. I. 243.
Iulius Ponticus. III. 63.
Iulius Severinus. III. 77.
Iulius Severus. III. 61.
Iulius C. L. Thyrsus. I. 171.
C. *Iulius*. II. 446.
C. *Iulius* Amphio. I. 436.
C. *Iulius* Athenaeus. I. 273.
C. *Iulius* Barbarus. II. 338.
C. *Iulius* Barnaeus. I. 145.
C. *Iulius* C. L. Barnaeus. I. 343.
C. *Iulius* Clonicus. I. 361.
C. *Iulius* Dama. III. 255.
C. *Iulius* Strom. Dionysii Lib. III. 300.
C. *Iulius* Doryphorus. I. 211.
C. *Iulius* Aug. Lib. Lib. Eros. II. 145.
C. *Iulius* C. L. Faustus. I. 358.
C. *Iulius* Flavian. III. 89.
C. *Iulius* Gnomon. I. 138. III. 302.
C. *Iulius* C. L. Hermapilus. I. 57.
C. *Iulius* C. L. Hermes. III. 244.
C. *Iulius* C. F. Gal. Ingenius. II. 29.
C. *Iulius* Isidorus. I. 184.
C. *Iulius* Murranus. I. 182. III. 300.
C. *Iulius* Primitivus. I. 31.
C. *Iulius* Salvius. I. 154.
C. *Iulius* Secundus. I. 152.
C. *Iulius* Severus. II. 71.
C. *Iulius* Similis. I. 229.
C. *Iulius* Virilis. I. 177.
L. *Iulius* Eucarpus. I. 173.
L. *Iulius* L. F. Irundo. I. 169.
L. *Iulius* Larcus Sabinus. II. 29.
L. *Iulius* Syntrophus. I. 349.
M. *Iulius* Augustae L. Menander. II. 444.
M. *Iulius* Hilarus. III. 296.
M. *Iulius* Anthi L. Pamphilus. I. 183.
M. *Iulius* Philippus. I. 138.
M. *Iulius* Menander. III. 303.
M. *Iulius* Mithres. III. 298.
Sex. Iu-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

Sex. Iulius Primus. III. 165.
Ti. Iulius Chresimus. I. 427.
Ti. Iulius Pardala. III. 145.
Ti. Iulius Pardala Sard. I. 257.
Ti. Iulius Aug. L. Philomusus. III.

141.

Ti. Iulius Restitutus. I. 132.
Ti. Iulius Rho. II. 461.
Ti. Iulius Nyftus. I. 432.
D. Iuni Proti. II. 383.
D. Iuni Romani. II. 383.
M. Iuni Felicis. I. 441. III. 286.
Q. Iunii Rustici. I. 263. III. 7. 8.

275.

Iunia Euresis. II. 441.
Iunia Frontina. III. 177.
Iunia Ingenua. II. 383.
Iunia Marcellina. I. 441. III. 286.
Iunia Mariana. I. 152.
Iunia Philumene. III. 35. 53.
Iunia Phyllis. III. 178.
Iunia Polycarpia. II. 71.
Iunia Prima. I. 397.
Iunia Queta. I. 94. III. 126.
Iuniae Eutichiae. III. 133.
Iuniae M. F. Marcellinae. I. 441. III. 287.

Iuniae Theophile. I. 175.

Iuniae Time. I. 152.

D. Iunio D. F. Clau. Certo. III. 97.

Iunius Eutychus. III. 177.

Iunius . . . itutus F. II. 334.

C. Iunius Africanus. I. 59.

M. Iunius Decimianus. III. 133.

M. Iunius Hermes. I. 435.

M. Iunius Marinus. I. 153.

M. Iunius C. F. Gal. Proculus. I. 306.

M. Iunius Sabinus. II. 153.

M. Iunius Thimballa. I. 63.

P. Iunius P. F. Pub. Aurufius. II. 46.

Iufta. II. 66.

Iuftae. III. 172.

Cl. Iuftae. III. 55.

Iuvenalis Sivilianus. I. 124.

Iuventati. III. 151.

P. Iuventi Heroidis. I. 286.

Iuventia Secunda. I. 108.

Iuventiae Epiſteſini. I. 416.

K Alpurnia Edifte. I. 124.
Karitonis Caef. N. Ser. I. 68.
III. 178.

L Aberia Maximina. I. 166.
Laberiae Secundae. I. 296.
L. Laberius L. L. Felix. I. 330.
Labienus Pudens Caecilianus C.
V. I. 55.

Lacaene. II. 72.

Laconis. I. 141.

L. Laelius Nepos. I. 31.

M. Laelius Rufinus. III. 70.

Laetoria J. L. Seavis. I. 56.

Laeviaes L. & Paedag. I. 216.

L. Laevius Nicepor. I. 216.

C. Laelius Atrox. I. 133.

Lais. II. 395.

Lamyro Aug. N. Vernae. I. 435.

Lampyrus. I. 428.

L. Lappius Receptus. I. 291.

L. Lappius P. F. Thallus. II. 10.

Larcia Tyndaris Tironis. I. 179.

Q. Largennio Q. F. Gal. Severo. II. 17.

Q. Largennius Chresimus. II. 17.

C. Larinas Dioga. I. 365.

T. Larius Severus. I. 31.

C. Laronius C. C. L. Annalis. I. 159.

C. Laronius C. L. Orestes. I. 159.

L. Laronio Diogeni. II. 299.

L. Larti Corymbi. III. 258.

L. Larti Zethi. III. 258.

Lartio L. F. Pom. II. 293.

L. Lartius Thallus. I. 153.

Lasternina C. L. Lefce. I. 92.

C. Lasterninus C. L. Rascupolis. I. 92.

Ti. Latinus Ti. L. Dori. . . III. 114.

Laucunna Felicitas. II. 172.

M. Laufio Severo. I. 88.

Lemmo Aug. L. III. 125.

Lerifini. I. 71.

Lesbia L. I. 360.

Letti Sumia. II. 323.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Letro. III. 304.
 Letro Aman. Vincen. II. 392.
L. Leucardus Nafio. I. 369.
 Liarus. I. 406.
 Libius Abalcantus. I. 414.
M. Libius Abalcantus. I. 78.
 Licinia Athenais. I. 59.
 Licinia Beneria. I. 245.
 Licinia L. Mania. I. 411.
 Licinia Tatis. III. 53.
 Liciniae Sp. F. Licoridi. I. 27.
 Liciniae Lucanae. I. 226.
 Liciniae Sagachenis. I. 143.
L. Licini Maximi. III. 86.
 Sex. Licini Dionysi. II. 443.
M. Licinii Ianuarii. I. 143.
M. Licinio Hermeti. I. 174.
M. Licinio Hermhe. I. 143.
C. Licinius Iaso. I. 411.
L. Licinius L. L. Chilo. I. 354.
L. Licinius L. F. Lucullus. II. 255.
 Licinius Licinus. II. 161.
M. Licinius Faustus. I. 226.
P. Licinius Augustalis. I. 27.
P. Licinius Hermia. III. 249.
 Liguria L. L. Arbuscula. I. 408.
L. Ligurius L. L. Felix. I. 409.
L. Ligurius Theodorus. I. 408.
G. Ligustio Magnesio. I. 100.
G. Ligustius. I. 100.
A. Livi Onesimi. I. 86.
C. Livi C. L. Soterici. I. 268.
M. Livi Pro . . . . III. 277.
 Livia Amaryllis. I. 183.
 Livia Calliste. I. 181.
 Livia Delpis. I. 368.
 Livia Euphrosine. I. 181.
 Livia Eutythis. I. 151.
 Livia Phileros. II. 445.
 Livia Secunda. I. 401.
 Livia Theop. III. 296.
 Liviae Ant. C. II. 395.
 Liviae Hilarae. I. 233. II. 445.
 Livii Euphemus & Onesimianus
 I. 86.
C. Livineio Turpiliano. II. 72.
M. Livius. III. 300.
M. Livius M. F. Cassius. I. 227.
M. Livius M. L. Cassius Clodianus.
 I. 172.
M. Livius Demetrius. I. 172.
M. Livius Faustus. I. 137.
M. Livius Mithres. I. 146.
M. Livius Quadratus. I. 152.
 Liuno L. F. Anthimo. I. 424.
 Lolli Bassi. I. 428.
 Lolliani V. C. III. 276.
M. Lollius. II. 454.
 Lorania Fortunata. I. 180.
 Lucanae. I. 90.
 Sex. Lucania Irucondaes. I. 408.
 Lucanus Ferox. II. 446.
C. Luceia Latinia. III. 263.
 Luceia Secunda. I. 183.
 Luceiae Eunae. I. 53.
 Luceiae A. L. Nymphes. II.
 329.
 Luceiae Magnae. I. 341.
C. Luceio C. L. Phyllisto. III. 171.
M. Luceius Bachillus. I. 291.
M. Luceius Ti. Aug. Lib. Succes-
 sus. III. 171.
Q. Luceius Q. F. Vlpianus Lib.
 Olympiodorus. III. 93.
 Luceniae. I. 85.
 Luci Baleri Ortugionis. III. 273.
 Lucia Hamonilla. III. 54.
 Luciae Celerinae quae & Victo-
 ria. I. 255. III. 68.
P. Lucili Gamulae. I. 14.
 Lucilia Artemisia. I. 422.
 Luciliae Lacaenae. II. 26.
 Luciliae Sp. F. Melitines. I. 339.
 Luciliae Paternae. I. 426.
C. Lucilio Restuto. I. 340.
P. Lucilio Profuturo. I. 88.
 Lucilius Marcianus. I. 125.
C. Lucilius Emolpus. I. 426.
D. Lucilius Glyco. I. 339.
M. Lucilius Naevianus. I. 133.
 Lucius Bolamnius Seberus. I.
 103.
 Lucius Syrtimius Agathopus. I.
 139.
 Lucretia C. L. Fausta. I. 106.
C. Lucretii Nicephori. I. 175.
C. Lucretius Verecundus. I. 406.
 Lucretia Marylla. I. 174.
M. Luculei Marulli. I. 164.
 Lundice. I. 364.
 Lunesi & Montani. I. 330.
 Lupercus. I. 162. III. 299.

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIEBRIVM.

- Lutatiae Frugiferae. II. 342.
C. Luta Rufini. III. 263.
Lutiae Pyralidi. I. 158.
L. Lusiano Baifo. I. 216.
L. Lusiano Hymeto. I. 216.
C. Lufius Festus. I. 132. II. 301.
Lufius Maximus. I. 178.
Lufianae L. Callisti. I. 216.
L. Lutatius Salvianus. II. 342.
Luttedius L. L. Alexander. I. 151.
Lychius. I. 92.
Lychius. I. 92.
L. L. Lychius. II. 40.
Lyfima Calidi. II. 323.
- M**Acaria. II. 446.
Macedoni. I. 90.
Macedonis. II. 354.
Maecenatae Ianuariae. III. 37.
G. Maecenatis Sexti. I. 441.
Maedenae. I. 69.
C. Maecenat. II. 407.
C. Maecenati Pacori. I. 399.
C. Maec. Calidio. II. 388.
C. Maecius. I. 181.
Q. Maecius Sedatus. II. 37.
L. Maeli Secundi. I. 437.
Maelia Syntyche. I. 437.
L. Maelio Cerdoni. I. 437.
L. Maelius Felix. I. 437.
L. Maefio. III. 290.
T. Maefio Archelao. I. 405.
Magia Prima. I. 163.
Magiae M. L. Leucadiae. I. 286.
Q. Magli Q. L. Gennae. III. 248.
L. Magilius L. F. Gallus. III. 166.
L. Magilius L. F. Paullinus Vari-
scus. II. 77.
L. Magius S atutus. I. 132.
Q. Magius Eutrapelus. I. 163.
Magna. II. 389.
Magnia Tyche. I. 21.
Fl. Magniae Heridi. II. 38.
T. Magnio Aniceto. I. 21.
T. Magnio Eutycho. I. 21.
M. Maiano Apollonio. I. 439.
Q. Maius Q. Lib. Antidorus. I. 353.
Malche Antoni. II. 445.
- Mamilia Adiecta. III. 37.
Mamiliae Pyralidi. III. 129.
Mamili. II. 392.
L. Mamilio Aetio. III. 129.
L. Mamilio Epirico. III. 129.
L. Mamilio Eutycho. III. 129.
L. Mamilio Fausto. III. 129.
L. Mamilio L. F. Arn. Modesto.
III. 129.
T. Mamilio Casto. III. 37.
L. Mamilius L. L. Faustus. III.
129.
Mania Serena. II. 377.
Manilia C. L. Secunda. I. 435.
Manilia Faventina. I. 416.
L. Manius Maritumus. I. 31.
Manlia Severa. I. 178.
Manliae Hygiae. II. 387.
Sex. Manli Cinnami. I. 69.
P. Manlio Callide. II. 387.
A. Manlius Aug. Lib. Arbestus. I.
198.
C. Manlius Vitalis. I. 49.
L. Manlius Amicus. I. 209.
M. Manlius Blastus. II. 44.
P. Manlius Primus. II. 387.
T. Manlius Felix. III. 255.
T. Manlius. C. L. Primio. II. 66.
Manneia Candida. I. 60.
Manneia C Nice. I. 62.
C. Mannei Blesami. I. 56.
M. Mannei Callisti. I. 60.
C. Manneius Coranus. II. 172.
C. Manneius Theudofius. I. 44.
P. Manneius Communis. III. 243.
Manfuetae. III. 241.
Manfuetinae. III. 241.
Manfuetus. III. 241.
A. Marcanius Restitutus. I. 132.
C. Marci C. F. Pom. Iunioris. II.
298.
L. Marci L. L. Pontici. I. 336.
Marcia Parthenis. III. 241.
Marcia L. L. Apta. I. 156.
Marcia Ma. II. 382.
S. Marcia. I. 394.
Marciae Aurae. I. 253. III. 53.
Marciae Drusille. III. 53.
Marciae Proculae. III. 80.
Marciae Quindiae. II. 360.
Marcianae. I. 353.

Mar-

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Marcianus. III. 151.
 Marcio Geniali. II. 186.
 C. Marcio C. F. Pol. II. 450.
 D. Marcio Threpto. I. 435.
 A. Marciu Rali. . . . II. 432.
 Marcius Secundus. II. 186.
 Marcius C. L. Pamphilus. II. 450.
 L. Marcius Martialis. II. 186.
 L. Marcius J. L. Nicepor. I. 156.
 L. Marcius Synistor. III. 252.
 Q. Marcius Amaranthus. I. 230.
 Q. Marcius Fruſus. II. 299.
 T. Marcius Satyr. II. 382.
 Marco. II. 39.
 Marco Alexandro. III. 80.
 L. Marcus J. L. Theophilus. I. 156.
 Maria Achelois. III. 113.
 Maria Athenais. I. 203.
 Maria Didymi. III. 113.
 Maria Sex. L. Secunda. III. 247.
 Mariae Synethiae. II. 308.
 C. Mari Antiochi. I. 173.
 C. Mario Eucarpo. III. 169.
 Mario Euphrosyno. I. 203.
 Marius Fidens. III. 113.
 Marius Zoticus. I. 232.
 C. Marius C. F. II. 248.
 C. Marius Salutaris. I. 173.
 D. Marius D. L. Exoriens. III. 32.
 Sex. Marius Sex. L. Eros. III. 247.
 T. Marius T. F. Latius. I. 453.
 Maron. II. 392.
 Martia Faventina. I. 326.
 Martia Vrfilla. I. 328.
 Q. Martius Primus. I. 21.
 Martinus. I. 342.
 Mattiae Grameni. I. 328.
 C. Mattii Aprionis. I. 437.
 C. Mattius Secundus. I. 31.
 Maximus. II. 457.
 Maximus & Maximinus. I. 112.
 Q. F. Maximus. II. 241.
 Maximi Ephicaris. II. 444.
 Maximo Libero. I. 285.
 Medates. I. 162.
 Melioris Ser. C. Caefaris. I. 364.
 Memmia Aphia. I. 368.
 Memmia Succella. I. 391.
 Memmiae Q. F. Maximae. I. 444.
 Memmio Diogneto. I. 171.
 Memmiae Victoriae. II. 208.
 L. Memmio Theophilo. I. 200.
 Memmius. I. 289.
 A. Memmius Gaa. I. 368.
 Menander. I. 415.
 Menandri. II. 444.
 T. Fl. Menecretiano. II. 67.
 Menodoto. I. 196.
 Menola Strigon. II. 321. 323.
 Mercurius. III. 57.
 N. Merti Sabiniani. I. 328.
 L. Mefinii Valentis. II. 438.
 T. Cl. Mefinus. III. 61.
 Meſſi Eutychi. I. 227.
 Meſſiae Valerianaes. I. 227.
 Meſſiani Titi. I. 337.
 C. Meſſius. II. 413.
 Meſtria Euhodia. I. 243. III. 61.
 Meſtria Procla. I. 176.
 Meſtriae Saturnine ſive Marciae. II. 353.
 Metellius C. F. Stel. Ga. . . . II. 369.
 Metilia Auge. I. 163.
 A. Metilii Meropis. I. 163.
 A. Metilius Eros. I. 328.
 A. Metilius A. L. Pallaeus. III. 32.
 M. Metilius M. F. Ter. Rufus. II. 442.
 Mettia Ianuaria. II. 23.
 Mettii Auiſi. I. 435.
 Sp. Mettius Zethus. II. 52.
 Maevia T. F. Caſta. I. 280.
 M. Mindius Nymphodus. I. 411.
 Minervinus. I. 67.
 Mimmia Ephesia. I. 280.
 L. Mimmus Terentianus. I. 253.
 Minifiae T. L. Laudice. I. 156.
 T. Minifio T. F. Qui. Clementi. I. 156.
 T. Minifio Hilariano. II. 385.
 T. Minifius T. L. Amphio. I. 156.
 T. Minifius Fauſtus. I. 182.
 T. Minifius Longinus. II. 385.
 Minnae. I. 91.
 Q. Minuci Reſtituti. II. 460.
 Minuciae. I. 436.
 Q. Minucius Hermes. II. 460.
 M. Minuleius M. L. Diphilus. I. 395.

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIBRIVM.

- Miferia C. L. Aftadium. III. 180.
 Miferia C. L. Pamphila. III. 180.
 Mifera Ianuaria. III. 64.
 Modia Sabina. I. 53.
 C. Modius C. L. Hilarus. I. 431.
 Q. Modius Celfus. I. 31.
 M. Modius Matulus. I. 291.
 A. Moecenas. II. 274.
 Mofchati. I. 155.
 Mofcludi. I. 401.
 Montanae. I. 111.
 C. Muci Valentis. III. 82.
 Q. Mulvius Placidianus. I. 31.
 Mummae Proculae. I. 360.
 Mummus Anteros. I. 360.
 Mumia Caletyche. II. 418.
 M. Munatius M. F. Scap. Etrufcus.
 III. 11.
 Q. Munatius. III. 11.
 Q. Munatius Luperus. II. 384.
 D. Mundicius Statius. I. 389.
 Muni Saturnini. I. 351.
 Mania L. I. 438.
 Manilia Philanene. II. 143.
 L. Munilio Rhodoni. II. 143.
 T. Manius Nomaninus. I. 65.
 Mardia L. L. Corinthis. I. 380.
 L. Murdius Chrefimus. I. 402.
 L. Murdius L. L. Felix. I. 380.
 Mureniae L. F. Iuftae. II. 419.
 Muria Adie&a. II. 36.
 P. Murri Lucrionis. I. 60.
 Murria Secundina. II. 329.
 L. Murtanius C. L. Dichilus. I.
 411.
 Mufaeus. I. 351.
 C. Maffidi Capitonis. I. 238.
 Maffiae Libadis. I. 164.
 Mutio Doro. III. 256.
 T. Martio Glyconi. II. 36.
 C. Murtius Euchariftus. II. 452.
 Myrmex. I. 201.
 Myroni Collib. II. 143.
 Myrtilo. I. 183.
 Myrtilus. I. 138. II. 37.
 Narciffus. Lib. III. 131.
 Nareniae Hermione. I. 329.
 Natrona. I. 175.
 Natula Tyche. I. 171.
 A. Naevi Saturnini. I. 304.
 Naevia Clementina. III. 142.
 Naevia Cleopatra. II. 139.
 Naevia Chrefimus. I. 356.
 Naevia Daphne. I. 363.
 Naevia Tertulla. I. 148.
 Naevia Thallufa. I. 182.
 Naeviae Iadi. I. 462.
 Naeviae Iadis. II. 43.
 A. Naevius Marcellinus. I. 304.
 C. Naevius Philemo. I. 363.
 M. Naevius M. F. Gal. Reftitutus.
 II. 25.
 Nebris Antoniae Drufi. I. 92.
 Nemonia. I. 251.
 Neom Lib. I. 17.
 Nephufae L. III. 254.
 Neriti Pomponi Materni. I. 350.
 Neruti. I. 446.
 Nicander. I. 27.
 Nice. III. 72.
 Nice Calidi. II. 322.
 Nice Liviae L. II. 445.
 Nicephor. III. 57.
 Nicephorus. III. 123.
 T. F. Nicephorus. III. 252.
 Niciae. II. 39.
 Nicolavos. II. 445.
 Nicomachus. I. 94.
 Nigrinae Marciae. I. 382.
 Nigro. I. 307.
 Nimace. II. 391.
 Nobili. I. 97.
 P. Nobus Atimetus. I. 53.
 Nomaeus Aug. Lib. I. 11.
 Nonia Phenufa. I. 443.
 Nonia Clymene. II. 74.
 Nonia C. L. Secunda. III. 300.
 Noniae Sex. F. Eutychia. III.
 253.
 C. Nonio Calvifio. I. 236.
 L. Nonio Sp. F. Cultiano. I. 416.
 P. Nonio Eupaleftro. I. 443.
 A. Nonius Victorinus. II. 35.
 L. Nonnius L. I. Dio. III. 260.
 C. Norbani Demetri. II. 171.
 C. Norbani Flacci. I. 205.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Noviciae. II. 116.
Noviciae. III. 18.
A. Novio A. F. Pliconti. II. 168.
L. Novius December. II. 68.
L. Numeri Expediti. II. 65.
Numeriae Maximillae. I. 10.
Numisia D. L. Beata. I. 60.
M. Numisio M. F. Numisiano. I. 340.
M. Numisius Eufemus. I. 340.
Numitoria G. L. Artemidora. I. 372.
C. Nummio Felicissimo. I. 44.
C. Nummio Mercuriali. II. 74.
C. Nummius Anthus. I. 44.
Q. Q. Nunniorum. I. 330.
Q. Nunnus Alexander. I. 331.
Nusio. I. 349.
- O**
Q. Obsequentius Severinus. II. 23.
Obulciae Successae. I. 197.
Occia Agile. II. 22.
Occupenius Cimenus. I. 428.
Oclatius. I. 409.
L. Oclatius Primus. I. 288.
Octavi Modesti. I. 74.
L. Octavi P. F. Avitiani. III. 158.
Octavia Callityche. I. 296.
Octavia Cenforina. III. 56.
Octavia Melis. I. 296.
Octavia Montana. III. 241.
Octavia Iucunda. I. 53.
Octavia Sotira. II. 161.
Octavia Threpte. II. 432.
Octaviae Divi Claudii F. I. 210.
Octaviae Cn. L. Florill. III. 158.
Octaviae Nereidi. III. 241.
Octaviae Parthenioni. I. 53.
Octaviae Secundillae. I. 180.
Octaviae M. F. Thophilae. III. 256.
Octaviae C. F. Volusianae. II. 161.
L. Octavii L. L. Thiasi. I. 61.
... Octavio P. F. II. 18.
A. Octavio Eroni Maiori. III. 176.
D. Octavio Prisco. II. 21.
N. Octavio Luperco. III. 27.
Q. Octavio Magullino. I. 280.
C. Octavius Cerialis. I. 126. 180.
- Cn. Octavius Cn. F. Rufus. II. 10.
C. Octavius Spartianus. II. 161.
C. Octavius L. L. Urbanus. III. 137.
L. Octavius Euthycus. III. 247.
M. Octavius. III. 57.
N. Octavius Epityncanus. III. 27.
Ofiliae. II. 441.
Ofiliae Paratae. II. 192.
Ofiliae Primigeniae. I. 284.
Ogulnia Aphrodisia. I. 272.
Ogulnia Felicula. I. 272.
Ogulniae Ianuariae. II. 69.
Ogulniae Probae. II. 440.
Ogulniae Probae. I. 284.
N. Ogulnius Hermes. I. 284. II. 440.
Olga Vera. I. 285.
L. Olgus Venustus. I. 291.
Ollae P. F. Nymphae. III. 247.
Olymps. I. 110. III. 250.
Onesimae. I. 92.
Onesimo. I. 96. II. 180.
Onesimus. I. 111.
Onesimus Atili. III. 153. III. 165.
Onomastae. I. 105.
Opetreia Trophime. I. 338.
Q. Oppi Iusti. II. 391.
Q. Oppi Prisci. I. 441.
Oppia C. L. Philis. III. 253.
Oppiae Primitivae. II. 144.
C. Oppio Xysto. I. 184.
D. Oppio D. L. Epeprae. I. 204.
P. Oppio P. L. Anterote. I. 408.
C. Oppius Artemidorus. I. 184.
C. Oppius C. L. Mnestor. III. 253.
L. Oppius Primiv. III. 263.
P. Oppius G. L. Epaphra. I. 412.
M. Oppi Philadesp. III. 254.
Optia M. L. Caliste. III. 245.
M. Opfius M. L. Anteros. III. 245.
Opfius Claud. III. 257.
Optatus. I. 136.
Otacilia M. L. Hilara. III. 137.
Oracilia G. L. Iphis. III. 255.
P. Orbi. I. 144.
Orbia C. L. Athenais. I. 198.
Oreus. II. 445.
Q. Orfi Cupiti. I. 69.
Orontes & Damas. I. 353.
Orsminiae Antigonaе. II. 419.
Orsminio Primo. II. 419.
A. Or-

FAMILIA VIRILIVM QVAM MULIEBRIVM.

- A. Otimilius Linceus. II. 419.
 P. Ottonius Severo. III. 170.
 Ottonius Lince. II. 480.
 Ottonius Stryche. L. 441. III. 180.
 Ottonius Turychia. I. 120.
 A. Ottonius Q. F. Panchett. II. 100.
 Sex Ovidius Pison. I. 104.
 I. Ovidius Amund. II. 18.
P
 A. P. Aceli Crescentis. I. 31.
 Paccia Venetia. I. 31.
 Paccia Apomete. I. 104.
 A. Paccius A. F. II. 111.
 L. Paccius Amianthus. III. 148.
 M. Paccius Iungens. I. 118.
 Paccia Prilla. I. 108.
 Paccius J. L. Hleaheris. I. 31.
 Paccius P. L. Tryphera. I. 411.
 Paccius Terrulle. I. 100.
 C. Paccius Neo. I. 411.
 Paccius D. L. Vibius. II. 180.
 D. Paccius D. L. Strabon. II. 180.
 Paccius Hedone. III. 148.
 Paccius Lullus. III. 148.
 C. Paccius Minus. I. 118.
 C. Paccius Mure. I. 100.
 M. Paccius Argentus. III. 148.
 Q. Paccius Q. F. Pul. Virius. II. 100.
 L. Paccius C. F. Mure. I. 111.
 Paccius Vero. I. 100.
 Paccius C. F. Virdi. I. 411.
 Paccius Anton. II. 100.
 Paccius. III. 148.
 Paccius. III. 148.
 Paccius Servus. I. 100.
 Paccius G. F. Bius. I. 411.
 Paccius Caef. N. Sec. I. 100.
 Paccius Antigens. II. 148.
 Paccius Hyge. I. 100.
 Paccius Aarumet. II. 411.
 L. Paccius L. L. II. 100.
 M. Paccius Prillo. I. 100.
 P. Paccius Natal. I. 100.
 Paccius Roto. II. 148.
 A. Paccius. II. 411.
 A. Paccius A. F. II. 411.
 A. Paccius A. F. Venetia. II. 411.
 A. Paccius. A. F. II. 411.
 C. Paccius Continus. I. 118.
 C. Paccius C. F. Col. Romanus. II. 148.
 P. Paccius Helius. I. 100.
 Paccius. I. 411. III. 148.
 Paccius. I. 100.
 Paccius. I. 100.
 C. Paccius C. F. Epitaphus. II. 411.
 I. Paccius. II. 411.
 Paccius. II. 100.
 Paccius. C. Julius. I. 411.
 L. Paccius. II. 100.
 Paccius. A. F. III. 148.
 Paccius L. L. Phlegmatio. II. 411.
 I. Paccius L. L. Apolloni. II. 411.
 I. Paccius Drophati. III. 148.
 I. Paccius. I. 411.
 Paccius. II. 411.
 Sex Paccius Iulianus. I. 100.
 Paccius Abentinus. I. 100.
 C. Paccius. I. 100.
 Q. Paccius. I. 100.
 C. Paccius. I. 100.
 Paccius. III. 148.
 Paccius. II. 411.
 Paccius. I. 100.
 Paccius. I. 100.
 Paccius C. L. L. 411.
 L. Paccius Miximo. I. 411. III. 148.
 M. Paccius M. F. Vel. Capito. II. 100.
 M. Paccius Succello. I. 100.
 L. Paccius. II. 100.
 Paccius Primivae. I. 100.
 M. Paccius Euphemus. II. 148.
 M. Paccius Loh. I. 100.
 M. Paccius Mureus. I. 100.
 M. Paccius Neo. I. 100.
 M. Paccius Succellus. I. 100.
 Paccius L. F. Iulianus. II. 100.
 Paccius Prima. II. 100.
 C. Paccius Agathopus. II. 100.
 M. Paccius Strabonius. I. 100.
 C. Paccius C. F. Sec. Gemino. II. 100.
 Paccius. II. 100.
 A. Paccius.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- A. Persius Severus. II. 164.
Pescennia Melitine. I. 346.
Pescenniae L. L. Actae. I. 346.
M. Pescennius M. F. Messianaeus.
II. 419.
Sex. Pescennius Pirata. I. 346.
Sex. Pescennius Rhodo. I. 346.
C. Petici Heradi. I. 260.
Q. Petilii J. L. Sindenis. I. 62.
Sex. Petilio Primigenio. II. 66. 418.
T. Petillio P. F. Qui. I. 316.
C. Petillius Pano. II. 432.
Q. Petillius. Q. F. II. 10.
Q. Petillius Stephanus. I. 61.
M. Petroni Valentis. I. 248.
Q. Petroni Melioris. I. 329.
Petronia Romana. III. 274.
Petronia Tertullina. I. 439.
Petroniae Heraerae. II. 167.
Petroniae Musae. I. 269.
Petronio Longo. I. 25.
L. Petronio L. F. Sab. Tauto Vo-
lusiano. II. 189.
T. Petronio Serg. II. 165.
Petronius Trophimus. I. 449.
C. Petronius Certus. I. 132.
C. Petronius Crescens. I. 160.
C. Petronius Libanus. I. 156.
C. Petronius Narcissus. I. 273.
Cn. Petronius Cn. F. Afellio. II. 316.
L. Petronius Fortunatus. III. 68.
L. Petronius Fronto. I. 65.
P. Petronius Quadratus. II. 166.
P. Petronius Satyr. I. 204.
Q. Petronius Q. L. Tenax. I. 156.
T. Petronius Bironius. II. 165.
Ti. Petronius Ti. F. Pollio. II. 10.
T. Petronio Turpiliano Bironio. II.
166.
Philanthropi. III. 249.
Philargurus. I. 136.
Philargyrus. II. 454. III. 135.
Philema Q. M. I. 80.
Phileros. I. 370.
Phaedimo Aug. L. I. 282.
Phaeder. I. 282.
Phallaeus Dioclis F. III. 72.
Pharnaces. I. 411.
Sex. Philadamus L. II. 462.
Philadelphus. I. 111.
Philaetius. I. 16.
Philiaes J. L. Callistenis. I. 84.
Philarius Lib. II. 59.
Philocyrio. III. 259.
Philon P. Corn. II. 323.
Philonici Privigni. I. 16.
T. F. Phoebi. I. 345.
Phoebus Caesaris. III. 295.
Phoebus Mercurio. I. 182.
Cal. Photinus. II. 28.
Pieris. III. 258.
L. Pii Figlin. I. 62.
P. Pinatius Thiasus. III. 111.
Pinnia T. L. Eleutheris. I. 230.
Pipidia Helpis. II. 390.
Pipidia Secundae. II. 390.
Piramus. II. 343.
Pisclania Helena. III. 248.
Sex. Pisenius Saturninus. I. 132.
Pylades. I. 295.
Pylychus. II. 118.
Pyrrhe Rubriae. I. 441.
Pyrrhe Rubriae Helviae. III. 287.
Pyrrica Pindari. I. 352.
Plaetoria L. F. Maximilla. I.
281.
Pletoriae Threpte. II. 383.
C. Plaetorius Trophimus. II. 71.
Cn. Plaetorius. I. 432.
Q. Planus Optatus. I. 145.
Plato. I. 177.
T. Plavius Honoratus. I. 31.
Plautia Grapte. I. 326. 327. 328.
Plautia Tyche. III. 246.
Plautiae Felicitati. I. 165.
Plautiae Primae. I. 347.
A. Plautius Fortunatus. I. 347.
M. Plautius Alexander. II. 69.
M. Plautius A. L. Pylades. III. 246.
Ti. Plautius Evaristus. I. 196.
Pleminia J. L. Pamphila. I. 85.
Plotia Marcella. I. 20.
Plotia Onesime. I. 169.
Plotiae Itauricae. I. 30.
L. Plotio Secundo. I. 176.
C. Plotius J. L. Faustus. I. 408.
C. Plotius Secundus. I. 427.
M. Plotius Eudemo. I. 438.
Poblicia P. L. Euphrosine. I. 42.
Poblicia J. L. Tryphera. I. 42.
C. Poblicio C. L. Muheri. I. 290.
M. Poblicius Primigenius. I. 143.

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Pollia L. F. Aletia. II. 170.
 Polludovicis L. Proc. II. 59.
 L. Pomp. Honor. III. 12.
 Cn. Pompei Artemae. I. 288. III. 272.
 Pompeia Pithusa. III. 296.
 Pompeia Cn. L. Prima. I. 159.
 Pompeia Secundina. I. 44.
 Pompeiae Primitivae. II. 37.
 Pompeiae C. F. Severillae. III. 758.
 Pompeiae Successae. III. 296.
 C. Pompeio Irene. I. 342.
 Cn. Pompeio Cn. L. Antigono. II. 384.
 L. Pompeio Asiatico. III. 74.
 M. Pompeio. III. 74.
 M. Pompeio Martino. II. 313.
 P. Pompeio Proclo. I. 98. III. 269.
 C. Pompeius Apollonius. I. 228.
 Cn. Pompeius Favor. I. 403.
 L. Pompeius Abascantianus. III. 57.
 L. Pompeius Euphrosinus. III. 134.
 L. Pompeius Ianuarius. I. 27.
 T. Pompeius Primitivos. II. 37.
 Pompiliae Amianthide. I. 275.
 L. Pompilius Aper. III. 158.
 C. Pomponi C. F. Ain. Capitoni. I. 284.
 Pomponia. II. 158.
 Pomponia C. L. Amaryllis. I. 61.
 Pomponia Heuresis. II. 331.
 Pomponia Probata. I. 203.
 Pomponia Tyche. I. 415.
 Pomponiae Atticillae. I. 203.
 Pomponiae Felicitati. II. 389.
 Pomponiae N. Lib. II. 404.
 Pomponiae A. F. Postumae. I. 14.
 Pomponiae Secundae. II. 389.
 Pomponio Hermeti. I. 432.
 Pomponius Aphrodisius. II. 389.
 C. Pomponius Apollonius. I. 358.
 Pomponius Artemidorus. II. 389.
 C. Pomponius C. L. Anteros. I. 61.
 C. Pomponius Firmus. I. 132.
 Q. Pomponius Corinthus. III. 274.
 T. Pomponius Bassus V. C. I. 65.
 L. Pontei. II. 393.
 Pontenia Boneria. I. 57.
 C. Ponti Faustini Graniani. III. 134.
 L. Ponti Aetari. III. 32.
 Pontici. III. 68.
 Pontia Flora. II. 413.
 Pontia Ianuaria. I. 14.
 Pontia Terpusa. III. 258.
 M. Pontio Fortunato. II. 304.
 Sex. Pontio Sex. F. Aem. Rugae. I. 346.
 C. Pontius C. F. Scap. Naso Iulianus Paulinus. I. 443. II. 456.
 L. Pontius Anteros. I. 42.
 Sex. Pontius Communis. I. 346.
 Pontulena Prepusa. I. 267.
 C. Pontuleni Coeni. I. 267.
 Popilia Alexandria. I. 147.
 L. Popilio Q. F. Celeri. I. 451.
 Popilli Laenaei. III. 296.
 C. Popilli Montani. I. 17.
 Popillia C. C. L. Ianuaria. I. 18.
 Porcia Paullina. II. 387.
 Porciliae Vestinae. II. 333.
 P. Porcilio. I. 198.
 Porteses. III. 12.
 Postinae Myrtale. II. 343.
 Postuma. II. 331. III. 179.
 Postumiani. I. 116. III. 22.
 Postumius Politimus. II. 386.
 C. Postumius Secundus. I. 133.
 P. Postumius Florentinus. I. 132.
 Pothi. II. 395.
 Potiti Messallae. III. 31.
 Potitus. III. 256.
 Praetina Maximina. I. 423.
 Ti. Praxiteles. I. 253.
 Praestinus. II. 443.
 Preponti Vernae. III. 250.
 Prima Delliana. I. 351.
 Prima Liviae. II. 444.
 Sex. Primanio Paterno. I. 289.
 Primi L. II. 446.
 Primigeni. II. 446.
 Primigenia. I. 436.
 Primigenia Celeris. I. 231.
 Primigenia Rhodini. II. 390.
 Primigenio. III. 303.
 Primigenius. II. 383.
 Primitiva Ma. III. 242.
 Priscianus Aug. N. I. 218.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

Priscus Libert. II. 299.
 Privata. II. 394.
 Procilia. III. 257.
 Val. Procula. I. 440.
 Proculae. I. 211.
 C. Proculi Plafis. I. 63.
 Proculeiae C. L. Ma. I. 164.
 Prospectus. III. 249.
 Prota L. III. 257.
 Proti Calidi. II. 320.
 Publici Minoris. III. 82.
 C. Publici Iuliani. II. 353.
 Publicia M. L. Albana. I. 62.
 Publicia L. F. Atilia. II. 308.
 Publicia Heronis. III. 259.
 Publicia Hygia. II. 388.
 Publiciae Aromte. I. 124.
 Publiciae Donatae. II. 388.
 C. Publicio Aglao. I. 150.
 M. Publicio Meropi. I. 143.
 C. Publicius A. F. II. 353.
 M. Publicius Chryseros. I. 89.
 M. Publicius M. L. Quintio. I. 62.
 C. Publico Aglao. III. 297.
 Publia P. L. Ruba. I. 353.
 Publiliae Marcellae. II. 67.
 M. Publili Anthi. I. 78. 426.
 M. Publilio Morali. II. 34.
 C. Publilius P. F. Arn. II. 433.
 P. Publilius Dio. II. 34.
 Publio P. F. Popin. III. 29.
 Pudens. III. 180. 261.
 L. Pulli Sperati. I. 69.
 L. Pulli Veracundi. I. 69.
 Pupia M. L. Philematio. I. 57.
 Pupia Pietas. I. 290.
 Pupia Lactus. II. 433.
 M. Puppian M. F. II. 10.
 M. Puruladi. I. 76.
 . . . Puthycio. II. 328.

Q Vadrati. III. 249.
 Quadratilla. III. 53.
 Quadratillae. I. 328. III. 278.
 Quartio. I. 420.
 Quartio P. Corp. II. 322.
 Quenniae Audentiae. I. 388.
 Quietio. I. 354.
 Quietus & Quiera. II. 462.

Quinctilia Quincta. II. 448.
 Quinctili Epaphroditu. I. 166.
 Quintia Parthenope. II. 141.
 P. Quintiano. II. 288.
 A. Quintius. I. 328.
 C. Quintius C. L. Tricunda. I. 173.
 T. Quintius T. F. Flamininus. II. 460. III. 175.
 Quirinalis. I. 65.
 Quirinus Augg. Ser. II. 313.
 Quirinius Tulcus. III. 31.

R Abuleius Priscus. I. 133.
 M. Rabatius Birtius. III. 111.
 Racilia Eutyhia. I. 35.
 Raciliae Fructicosae. I. 35.
 Cn. Racilio Telephoro. I. 35.
 Sex. Racilius Sex. F. Col. Rufus. I. 156.
 L. Raecius Salvianus. I. 31.
 Rafidiae P. Lib. Chryfidi. II. 31.
 P. Rarus Zofimus. I. 382.
 M. Rapilius Serapio. I. 406.
 Rafini. II. 322.
 P. Rafinius L. F. Bassus. II. 10.
 Redepti. I. 209.
 Regeia L. L. Sophe. I. 369.
 L. Regeio M. F. Pub. Rufo. I. 369.
 Remniae Primigeniae. II. 455.
 M. Repfsanio Marcioni. III. 259.
 Restitutae. II. 462.
 Restuti Caesaris N. Ser. I. 89.
 Rhodano Caesaris Vernae. III. 11.
 Rhodinus. I. 192.
 Rhodonis. I. 192.
 C. Ricii. II. 439.
 Rocchi. III. 262.
 Rocia Dorcas. I. 437.
 Cn. Rocius Donatus. I. 437.
 Rodopeni. III. 257.
 Rogatus. I. 172.
 Romana. II. 441.
 M. Romano. II. 439.
 Romatiae L. F. Severianae. II. 308.
 L. Romatius Trophimus. II. 308.
 P. Ranfanius P. F. Gal. Cyrinicus. II. 28.

Ro-

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Romulus. I. 172. III. 57.
 F. Roscius Tertius. I. 408.
 Q. Rosidius Q. L. Eros. I. 58.
 Roxane. I. 314. 315.
 M. Rubbius M. L. Minius. I. 204.
 M. Rubbius Sp. F. Restitutus. I. 204.
 Rubellia Procla. III. 273.
 Rubia Phiale. II. 384.
 Rubria Hilara. I. 162.
 Rubria Merope. III. 143.
 Rubria Severa. I. 30.
 Rubria Helviae. III. 287.
 Rubriae Nice. I. 30.
 L. Rubrius Vitalis. I. 369.
 P. Rubrius Optatus. I. 441. III. 287.
 Rufa Marcia. I. 57.
 Rufi. III. 137. 153.
 Rufi Marini. III. 177.
 Rufilio. I. 177.
 Rufina. II. 72.
 Rufinae. III. 126.
 Rufinus. I. 8.
 A. Rufius A. F. Sab. Verus. II. 162.
 Rufo Rufilla. I. 174.
 L. Rufri Fortunati. II. 439.
 Rufria M. L. Iucunda. I. 177.
 M. Rufinus M. L. Philadelphus. I. 177.
 Ruiano. III. 391.
 Sex. Rummius Pacatus. I. 31.
 P. Runculanius Phaeder. I. 413.
 G. Runtanius Scaptia Macer. I. 36.
 L. Rupili L. F. Col. Frontonis. I. 164.
 L. Rupili L. F. Col. Macri. I. 164.
 Rusticianae Feliciae. III. 138.
 L. Rustius Severus. I. 327.
 Rutili. II. 162.
 P. Rutili Lupi. L. I. 44. 53.
 Rutilia Hedone. I. 352.
 Rutiliae Arctae. I. 141.
 P. Rutilius Eros. I. 44.
 P. Rutilius Lupi L. Myro. I. 60.
 Safinius L. L. Faustus. I. 57.
 C. Safinius D. L. Evanthus. I. 63.
 C. Safinius L. L. Romanus. I. 55.
 L. Safinius L. L. Antigonus. I. 416.
 L. Safinius Secundio. I. 60.
 Sagitti. III. 9.
 C. Sali Erotis. II. 444.
 C. Salio Optato. I. 150. II. 444.
 Q. Salonius Bassus. I. 133.
 Sex. Salonius Zosimus. I. 356.
 Salvi Bassi. II. 28.
 Salvia Fuficia. I. 57.
 Salvia Saturnina. I. 437.
 Salvius. II. 451. III. 52.
 L. Salvius Adiutor. I. 31.
 M. Salvius Marinus. III. 298.
 Salvidiena Q. L. Hilara. II. 142.
 Salvidienae Faustillae. II. 142.
 Salvilli. II. 388.
 Sallustia Homilia. F. Homilia, quae & Caecilia. II. 38.
 C. Sallustio Amycho. I. 281.
 C. Sallustius Antiochus. I. 281.
 C. Sallustius Dexter. I. 132.
 C. Sallustius Marcianus. I. 255.
 C. Sallustius C. L. Monimus. I. 350.
 Q. Sallustius Vinutianus. I. 31.
 Sannutiae Philete. II. 418.
 Sargenia Coeliana. II. 328.
 C. Saffonius Taurus. I. 133.
 Satellia. II. 433.
 Satellia C. F. Veliza. II. 434.
 Satina Margaris. I. 202.
 Sattio Olympico. I. 388.
 L. Sattio Cretico. I. 214.
 Sex. Sattio Agathyrso. I. 351.
 Sex. Sattio Olympo. I. 426.
 Sattis Hermetis. I. 353.
 Sattius Olympicus. I. 353.
 M. Sattius Rufinus. I. 31.
 Sex. Sattius Hermes. I. 351.
 Sex. Sattius Olympicus. I. 426.
 L. Satri Aprilis. III. 139.
 Sex. Satrio Sex. F. Pal. Iusto. II. 287.
 A. Satrius A. F. Sca. Albanus. I. 452.
 C. Satrius Maximus. I. 132.
 L. Satrius Proculus. I. 132.
 L. Sa-

Vlp. **S**abino. III. 80.
 Saffinia L. L. Iucunda. I. 55.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- P.** Satrius P. L. Blaſtus. III. 259.
C. Satri Picentis. II. 20.
L. Saturio Maroni. I. 44.
C. Satrius Sabinus. I. 132.
C. Satrius L. Satri Picentis P.
     P. Filius. Fab. Secundus. III.
     154.
C. Satrius Sabinus. I. 132.
C. Satrius Fab. Secundus. II. 20.
     Saturnina. II. 64. III. 64.
     Saturnina Iovina. II. 28.
Fl. Saturnina. I. 20.
L. Saufecto Vegeto. III. 173.
C. Savius Glyco. I. 431.
     Saecul. II. 323.
L. Saena Saturninus. II. 295.
L. Saenae Celeri. I. 295.
Q. Saenae Clementi. I. 295.
Q. Saenae L. F. Sca. Nov. I. 295.
C. Saeni C. L. Euhemerii. I. 452.
Q. Saeni Q. Fil. Fab. Pompeiani.
     III. 249.
     Saeniae C. F. Sextiae. I. 452.
Sex. Saenio Prisco. II. 314.
C. Saenius Diadumenus. I. 452.
L. Saenus Saturninus. II. 418.
     Scettasiae Octaviae. III. 132.
     Scoedia M. L. Prisca. III. 18.
M. Scoedius M. L. Rufio. III. 180.
     Scribonia G. L. Glycera. I. 361.
     Scribonia Syntyche. III. 128.
L. Scribonio L. F. Scirna. I. 427.
Sex. Scutarius Successus. I. 291.
     Secundillo. II. 388.
L. Secundioni. I. 19.
     Secundo. I. 94.
     Sedatae. III. 241.
     Sedato. III. 241.
Q. Segiarnus Maecianus. I. 65.
     Seia Doris. I. 160.
M. Seio Severo. I. 160.
A. Seio Zofimiano. I. 344.
A. Seius Africanus. I. 344.
M. Seius Amianus. I. 403.
M. Seius M. L. Barnaeus. I. 353.
     Seleucus. III. 71.
     Seleucus Liviae Aug. I. 404.
L.C. Seleucus. III. 55.
L. Selli Quadr. II. 321.
     Sempronia C. L. Callityche.
     I. 158.
     Sempronia Modesta. I. 430. III.
     113.
     Sempronia Philematio. I. 355.
C. Sempronius C. Plocamus. I.
     158.
L. Sempronius Paulinus. I. 394.
M. Sempronius Hemancio. I. 133.
T. Sempronius Severus. I. 236.
     Senatiae L. F. Gallae. I. 453.
     Senti Aulacis. II. 416.
     Sentia Prote. II. 415.
     Sentiae Balbillae. II. 415.
Cn. Sentio Cn. Fil. Cn. N. Ter. Fe-
     lici. I. 308.
C. Sentius Aulax. II. 416.
Cn. Sentius Carpus. I. 121.
Cn. Sentius Lucilius Gamala Clodia-
     nus. I. 14. 308.
L. Sentius Fortis. I. 287.
L. Sentius L. F. Sabinus Blaefus.
     III. 304.
     Sentilia Aſterope. II. 451.
     Seplafius. I. 414.
     Sepronius P... Gracus. II. 234.
C. Septicius Crispinus. I. 31.
     Septimia Irone. I. 139.
     Septimiae Donatae. III. 125.
C. Septimio Deciano. II. 72.
Q. Septimio Q. F. Sca. Primo. I.
     213.
     Septumia. II. 429.
     Septumiae Priscae. I. 457.
L. Septumuleius Sp. F. I. 209.
     Serapiaci. I. 106.
     Sergi. III. 22.
     Sergia. II. 30.
     Sergia Hypora. I. 452.
M. Sergio M. L. Philocalo. I. 43.
M. Sergius M. L. Eutychus. I. 43.
     Serranio Gemello. I. 451.
     Sertoria Philumene. III. 256.
     Sertoriae Natalis. III. 256.
     Sertoriae Philumene. III. 242.
M. Sertorius M. F. Stel. Vere-
     cundus. II. 361.
P. Sertorius Binius. III. 242.
P. Sertorius Blaſtus. III. 256.
Q. Sertorius Q. F. Alpius Pica.
     II. 10.
Q. Sertorius Q. F. Atilius Taci-
     tus. II. 10.
     P. Ser-

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- P. Servili Philerotis. I. 410.
 Serviliae Cinnamini. I. 56.
 A. Servilio Epaphrodito. I. 341.
 S. Servilio Apollonio. I. 56.
 Servilius Sigerus. I. 30.
 C. Servilius Vitalis. I. 133.
 P. Servilius P. L. Andrea. I. 351.
 M. Sesti Pude . . . II. 186.
 L. Sestio Rufo. I. 443.
 L. Sestius Q. L. Epaphra. III. 254.
 Seteria Prosdecus. I. 167.
 A. Setinius. M. F. Pom. Maximus.
 II. 302.
 Severus. I. 397.
 M. Sevius Fab. Seneca. I. 14.
 Sextia C. L. Civitas. I. 437.
 P. Sexticius Apollinaris. I. 26.
 Sextiliaes Q. L. Nicenis. I. 181.
 L. Sextilius Charito. III. 255.
 P. Sextilius Vitalis. II. 40.
 Q. Sextilius Verus. III. 150.
 Sexto Iulio Aprili. I. 430.
 A. Sicinius Aprilius. I. 326.
 L. Sicinius Dentatus. III. 292.
 P. Sifius Theodorus. II. 128.
 Siginiano. 170.
 M. Silanus. II. 160.
 Qui. Silbanus. III. 64.
 Silia Ilaria. I. 434.
 Silio Celeri. I. 434.
 C. Silius Tropimus. III. 247.
 Silicia Felicula. I. 353.
 Q. Silicio. III. 64.
 M. Silicius Verus. I. 31.
 Q. Silicius Hera. I. 353.
 Q. Silicius Victor. I. 6.
 Silvana. II. 44.
 Silviae Primigeniae. III. 251.
 L. Silvini Helpidiani. II. 326.
 Simili Theodori filio. I. 184.
 Simo. I. 96.
 D. Simonio Iuliano. III. 2.
 Siria. III. 265.
 Sirico. I. 429.
 Q. Soccenio Natali. I. 282.
 Solania C. F. Nigrina. II. 72.
 Soffia. II. 35.
 Pl. Specios. I. 68.
 Speculae. I. 94. III. 270.
 Ar. Spedio. II. 431.
 Q. Spedo L. P. II. 431.
 Vel. Spedo. II. 429.
 Spellia Q. L. Rufilla. I. 403.
 Q. Spellius Q. L. Antiochus. I. 403.
 Cl. Spendonti. I. 394.
 Spendufa. I. 394.
 Sperato. I. 111.
 Q. Spurrinae Q. F. II. 288.
 Staberia Restuta. I. 30.
 Staberiae Veridianae. III. 88.
 L. Staberio Procillo. III. 88.
 L. Staberius Prudens. I. 133.
 M. Staberius. M. F. Quir. Lacer.
 III. 88.
 Stabili Calidi. II. 322.
 Stachus. I. 396.
 Stallius Gaius. III. 55.
 Staphili L. I. 209.
 Statiae Lalageni. I. 211.
 Statiae Melitineni. I. 211.
 Statiae Pilumenae. I. 98.
 Statio Felici. I. 326.
 Statius Ferentilius. I. 356.
 L. Statius Hermes. III. 57.
 Statilia Helpis. II. 304.
 Statilia Storge. I. 282.
 Statiliae Methe. I. 414.
 T. Statilio Tauri L. Eleuthero. I.
 282.
 L. Statilius Fauflus. I. 282.
 Statira. II. 444.
 T. Statulenus Iuncus. II. 10.
 Stephanioni. II. 144.
 Stephanis. II. 394.
 Stephano. I. 363.
 Stheniae Veneriae. II. 416.
 Stlacciae Epidis. I. 303.
 A. Stlaccius Eutychus. I. 303.
 Stratonicus. I. 166.
 Stuca Evangelii. I. 436.
 Suabia Longina. I. 98.
 Sualia Longina. III. 269.
 T. Subisani Antiochi. III. 260.
 Successae Basilicae. I. 419.
 Successus Lib. III. 244.
 Successori. I. 280.
 Cl. Succuviae. I. 344.
 C. Suellio Pontiano. III. 125.
 C. Suellio Quarto. III. 125.
 Suetoniae Sex. L. Zophonae.
 II. 462.
 Sex. Suetio Romano. I. 176.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Suffenatiae. I. 94.
P. Suillio Cerylo. II. 33.
L. Sulla. II. 406.
Sulcaniae Gemellae. I. 393.
C. Sulgus L. F. Pap. Caecilianus. I. 9.
Sullia Gemni. III. 250.
L. Sullius Firmulus. I. 51.
L. Sulpici Artemidori. III. 72.
Sulpicia Fausta. II. 388.
Sulpicia Phye. III. 253.
Sulpiciae Adauctae. I. 378.
Sulpiciae Lupine. I. 349.
Sulpiciae Prepuae. I. 328.
P. Sulpicio Narcisso. I. 281.
Serg Sulpicius Seleucus. I. 378.
L. Surdini Saturnini. III. 78.
Sutiae Sabinae. III. 88.
Symmachus. I. 110.
Symphor. 139.
Syniscasis. I. 60.
Cl. Syria. I. 17.
- T**
C. Tadius Fortunatus I. 6.
L.St. Taeniano. I. 160.
Talanta Chreste. I. 152.
Tampia Urbica I. 90.
Q. Tampio Terminali. I. 90.
Tampius. III. 278.
T. Tampius. L. L. Anteros. III. 55.
Tanniae. III. 163.
C. Tanusi C. F. Balbini Anici. II. 64.
T. Tarquini Iuvenalis. III. 76.
Tatae Tyche. I. 284.
Tatius Tuche. II. 441.
Taurisco. I. 256.
Taurus Statilius Corvinus. II. 160.
Telamo. II. 321.
C. Telegenio Azmeno. I. 341.
Telegennia. I. 341.
P.A. Telefphoro. III. 244.
Telephorus. II. 417.
Tellia Hygia. II. 328.
Tellus Saturninus. II. 328.
Q. Tellus. II. 328.
C. Terenti Agi. II. 447.
C. Terenti Cerinthi. I. 150. II. 447.
- C. Terenti C. L. Erotiani. II. 443.
Terentia Moschis. I. 211.
Terentia Sabina. I. 328.
Terentia Thallusa. I. 284. II. 441.
Terentia Tyche. I. 158.
Terentiae. II. 359.
Terentiae Flanoliae. 333.
Terentiae Q. L. Primae. I. 183.
Terentiaes. III. 252.
C. Terentio Tyranno. I. 52.
L. Terentio Fido. II. 116. III. 18.
L. Terentio Hilaro. II. 118. III. 17.
L. Terentio Sabino. I. 238.
M. Terentio Leo. I. 132.
Terentius Valens. I. 238.
C. Terentius Agi. II. 441.
C. Terentius Actus. I. 284. II. 441.
C. Terentius C. L. Capella I. 396.
Cn. Terentius Cogitatus. I. 31.
C. Terentius C. L. Fortunatus. I. 358.
C. Terentius Longinus. III. 86.
L. Terentius Corinthus. II. 118.
Q. Terfina Q. F. Scap. Lupus. I. 301.
Tertia Agathonis L. II. 38.
Tertio Hermeti. I. 288.
Tertullae. II. 457.
Tessiae Tessianae. I. 87. III. 138.
P. Tetti Fortunati. III. 262.
Tettiae Tycheni. I. 449.
L. Tettio Primitivo. II. 113.
L. Tettius Onesimus. II. 113.
L. Tettius Hermes. I. 105.
Teopropus Fabi. I. 265.
Thaliae Cocciae. II. 20.
Theaugenis. I. 107.
Theophilus. III. 289.
Thisbe. I. 87. II. 388. III. 138.
Thoceronia. II. 429.
Thoceria. II. 431.
Threpte. II. 383.
Threptus. I. 89. III. 251.
Thymele. I. 396.
Tiberio Claudio Martiali. III. 257.
L. Tiberio Maefanati Basilio. II. 408.

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MV LIEBRIVM.

- Tiburtia Euphrosine. I. 378.
C. Tifernus C. F. Clu. Sabinus. II. 343.
Tigrine. II. 439.
Tillia Preputa. II. 380.
Q. Tillio Figuliano. I. 21.
Timinia P. J. L. Gnome. III. 251.
Tingetana Lib. II. 350.
Pub. Titi. II. 432.
P. Titia. II. 415. III. 304.
Titiae Q. F. Tertiae. III. 28.
Titienae Napeni. I. 198.
Titinia M. F. Iusta. II. 354.
Titiniae Restituta. I. 44.
Sex. Titinio Doryphoro. I. 406.
Titinius Adiutor. I. 44.
Titinius Claeus Felix. III. 54.
L. Titinius L. F. Gal. Glaucus Lucretianus. III. 173.
C. Titio. C. L. Celeri. III. 164.
C. Titio. C. F. Pol. Lanoni. II. 307.
L. Titio A. F. II. 10.
C. Titius C. L. Storax. I. 181.
L. Titius. C. F. Montanus. II. 307.
L. Titius L. L. Antiochus. I. 214.
M. Titius Pyramus. I. 446.
M. Titius Martialis. I. 446.
Tito Aelio Montano Aug. Lib. II. 440.
Tito Flabio Sofandro. I. 103.
M. Tituccius Daphnus. I. 90.
Tituleia Nobilis. I. 231.
Tituli Marini. I. 286.
C. Titurius Valens. I. 133.
Titus Tettius T. F. Esq. Calvianus. III. 166.
Tolomea Amphione. I. 419.
Trabenniae L. F. III. 163.
Traiana. I. 431. III. 112.
Sex. Traulius Hister. I. 440.
Traulus Quadratus. II. 167.
C. Traulus C. L. Phoebus. II. 167.
Trebellia CC. L. Hedone. I. 356.
Trebelliae Eneni. III. 301.
Treboniae Cepiae. I. 329.
Treboniae Verecundae. I. 268.
M. Trebonio. C. L. I. 18.
L. Trebonius Paterni Lib. Fortunatus. II. 56.
Triariae. II. 405.
Trebonio Adiecto. II. 433.
Trisimpedi Aper Iustus Prudens. III. 180.
C. Trisimpedi Cogitati. III. 180.
C. Trocilius Verecundus. I. 31.
Troilius Caecilianus. I. 27.
Fl. Troilus. I. 300.
Troilus Liviae. III. 302.
Troius. III. 297.
Trophimae Lib. I. 227.
Trophimes. I. 401.
Trophimes. II. 443.
Trophimus. I. 105. II. 390.
Tucciae Hyacinthidi. I. 381.
Tuccio Verecundo. II. 192.
C. Tuccius C. Fil. Stell. Sabinus. II. 192.
L. Tuccius L. & D. Lib. Germanus. I. 381.
Tahnia Anaina. II. 431.
Tullia M. L. Helena. I. 254. III. 55.
Tullia Pia. I. 181.
Tullia L. Tulli L. III. 241.
Cn. Tullio Cn. L. Aeso. I. 450.
C. Tullio Iusto. III. 15.
M. Tullio M. L. Timoni. III. 55.
L. Tullio L. F. Cln. Vero Vettorenfi. II. 351.
Tulliolae V. C. I. 269.
Tullius Titianus. III. 86.
L. Tullius Amunta. III. 254.
M. Tullius Tertius. I. 133.
L. Turi Straton. III. 121.
M. Turio Potho. I. 407.
Turpilia T. L. Urbana. I. 351.
Turranae Sabinae. III. 67.
C. Turrianus Alexander. I. 100.
Turrianus Rufus. I. 132.
Tutilia Quarta. II. 396.
Tutilia C. F. Ma. II. 417.
C. Tutilio Hostiliano. II. 396.
C. Tutilius Iustus. II. 396.
Tuto. I. 49.
Tuvia L. L. Mneme. I. 197.
M. Tufisius Probus. III. 256.
Tyche. III. 53.
Tyche Liviae. I. 461.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Tycheni. II. 71.
C.L. Typhaena. III. 255.
Thypherus. III. 249.
Tirannus. III. 31.
- V**
- C. Aesenus Proculus. I. 31.
L. Vafri Nicephori. II. 350.
Valatonius Secundinus. I. 289.
Valens Hostilianus. I. 8.
Valentis. II. 61.
Valentinus. I. 41.
Valentinus Onesimus. I. 43.
Valentinus Praef. Vrb. I. 262.
Val. Max. III. 264.
Val. Victori. II. 414.
M. Val. Hermes. III. 295.
T. Val. Aelianus. I. 175.
Valeri Festi. I. 18. II. 330.
C. Valeri Germani. I. 243. III. 61.
C. Valeri Socraris. I. 342.
C. Valeri T. F. Successi. I. 286.
C. Valeri T. L. Successi. II. 441.
L. Valeri Crescentis. II. 441.
L. Valeri L. L. Grati. I. 360.
Valeria Ammia. III. 65.
Valeria Chrysis. I. 93.
Valeria L. L. Diogenea. I. 84.
Valeria Egema. I. 60.
Valeria Faustina. III. 74.
Valeria Ifidora. I. 413.
Valeria. C. C. L. Italia. I. 123.
Valeria Manfueta. I. 86.
Valeria Marcia. III. 74.
Valeria Rufa. I. 91.
Valeria Theodote. I. 240.
Valeria Tyche. I. 88.
Valeria Valentina. III. 273.
Valeriae D. L. Eutychnis. I. 410.
Valeriae Primae. I. 162.
Valeriae Saturninae. I. 166.
Valeries Nices. I. 442.
L. Valerii L. F. Clementis. III. 168.
Valerio Maximo. I. 168.
Valerio Oclatio. I. 354.
Valerio Pothino. I. 59.
Valerio Salutari. III. 254.
A. Valerio A. F. Proculo. I. 177.
C. Valerio Leonae. I. 416.
C. Valerio C. F. Modesto. III. 113.
L. Valerio Celeri. II. 413.
L. Valerio Eutyco. I. 19.
L. Valerio Eutycho. II. 441.
L. Valerio L. F. Pom. Iuniori. II. 279.
L. Valerio Martiali. I. 246. III. 67.
L. Valerio Philumeno. I. 202.
M. Valerio M. F. Claud. Colono. III. 93.
M. Valerio Eutacto. I. 183.
M. Valerio Glyconi. II. 40.
M. Valerio Iusto. II. 65.
Q. Valerio Pollioni. I. 249.
Valerius Clemens. III. 66.
Valerius Germanus. I. 240.
Valerius Magnus. I. 168.
Valerius Onesimus. III. 134.
Valerius Primus. I. 91.
C. Valerius Achilleus. III. 72.
C. Valerius Hermes. I. 56.
C. Valerius Hymnus. I. 354.
C. Valerius Hilario. I. 430. III. 113.
C. Valerius Hilarus. I. 199.
C. Valerius Iustus. I. 31.
C. Valerius C. L. Nicia. I. 123.
C. Valerius Sabinianus. III. 244.
C. Valerius Secundus. I. 31.
C. Valerius Veranus. III. 150.
L. Valerius Adiectus. I. 202.
L. Valerius L. L. Antios. II. 29.
L. Valerius Carus. I. 31.
L. Valerius Felix. I. 25.
L. Valerius A. F. Pom. Festus. I. 18.
L. Valerius Iustus. III. 61.
L. Valerius Maximus. II. 181.
L. Valerius Rufinus. I. 132.
L. Valerius Satur. II. 186.
M. Valerius Achilles. II. 395.
M. Valerius C. L. Aniaens. I. 93.
M. Valerius Asper. I. 246. III. 67.
M. Valerius Capito. II. 186.
M. Valerius Dexter. I. 244.
M. Valerius M. F. Gal. Maturinus. III. 75.
M. Valerius Volusi F. Maximus. II. 235.

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Sex. Valerius . T. F. Clu. I. 179.
 Sex. Valerius Festus . I. 54.
 Vallia Irene . I. 363.
 P. Vallio Eutycho . I. 209.
 P. Vallius Nicephor . I. 209.
 Varenia Helena . III. 61.
 M. Varenus Hermes . I. 415.
 Varesia Felicissima . III. 128.
 Varia Q. L. Hil. II. 415.
 Varia C. L. Terpne . I. 216.
 Varia Callityche . I. 145.
 Varinia Successa . I. 419.
 Vario Eudaemoni . II. 74.
 Varius Ingenuus . II. 75.
 C. Varius Clemens . I. 133.
 C. Varius Felix . I. 132.
 C. Varius Stephanus . II. 170.
 Q. Varronio Pamphilo . I. 451.
 Vaternia Iustina . II. 69.
 Vaciae Terentinae . I. 365.
 Vatae . III. 255.
 C. Venilio Prisciano . II. 386.
 C. Venilius Perpetuus . II. 386.
 L. Vestinnius L. F. II. 415. III.
 304.
 C. Veius T. F. I. 369.
 Velleiae Damalis . I. 395.
 Velinia Artemidora . II. 172.
 L. Velius Tertius . I. 369.
 Velox . I. 434.
 Veneria . I. 170. II. 416.
 Veneteia Maxima . III. 13.
 Veniae P. F. Tiferniae Sabi-
 nae . III. 179.
 Venticus Alexander . III. 256.
 Venuleia Cleopatra . III. 11.
 Venuleia Pelagia . II. 25.
 Venuleia Puralla . II. 462.
 Venuleia T. L. Sofis . I. 78.
 Venuleia Veneria . I. 170.
 L. Venuleio Isochryso . I. 97.
 Venusto . I. 361.
 Verania Vitalis . I. 93.
 Veraniae Pliadi . I. 96.
 Veratia Lacaena . I. 15.
 C. Veratius Faustinus . II. 435.
 C. Veratius Severus . I. 132.
 T.C. Verbanī . III. 82.
 Verecundus . III. 142.
 C. Vergilius Martanus . I. 116.
 C. Vernasius Dexter . I. 31.
 Vero . III. 56.
 Verriae Septimianae P. F. Fae-
 fulanae . III. 162.
 P. Verrio P. F. Scap. Septimio .
 III. 162.
 Veris . II. 463. III. 139.
 C. Verrius P. F. Scap. Molon .
 III. 162.
 Verinia T. L. Tyche . I. 277.
 III. 142.
 Vertigea T. L. Felicula . I.
 209.
 Vescenus Fontinianus . II. 352.
 L. Vesi Veri . II. 432.
 L. Vessidio Fortunato . II. 203.
 Vestiararia Severa . I. 411.
 L. Vestiarario Suavi . I. 411.
 L. Vestiararius Suavis . I. 360.
 L. Vestiararius Trophimus . I. 162.
 L. Vestiararius Vtilis . I. 366.
 T. Vestori Peloris . III. 54.
 T. Vestori Alexandri . III. 54.
 Vestoria Elpis . III. 54.
 Vesullius Helius . II. 74.
 Q. Vetennio Victore . II. 353.
 Vesiae Respectae . III. 263.
 M. Vesilius M. F. Pom. Prudens .
 II. 301.
 Q. Vetilius Rufus . II. 385.
 Vetia Comse . I. 435.
 L. Vettenuus Gratus . I. 368.
 M. Vetti M. L. Telephori . II.
 126.
 T. Vetti Fusci . III. 276.
 Vettiae . II. 417.
 Vettiae Felicitati . II. 72.
 Q. Vettieno Iusto . II. 418.
 Q. Vettienus . II. 418.
 C. Vettius Chryfogonus . III. 15.
 C. Vettius Saturninus . II. 415.
 C. Vettius L. F. Virgula . II. 10.
 L. Vettius Florentinus . II. 461.
 L. Vettius Florentinus . II. 332.
 III. 167.
 L. Vettius Severus . II. 417.
 L. Vettius Zosimus . II. 41.
 T. Vetuleius Primus . I. 132.
 Vetulenae Fortunatae . I. 164.
 M. Vetulenus Chresimus . I. 164.
 L. Veturi Sabine Lib. Abascanti .
 I. 306.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

- Veturia Agathoclea. I. 163.
 Vaturiae Primigeniae. II. 419.
 Veturio. I. 155.
 P. Veturius Martialis. II. 41.
 Veturni C. F. Atinatis. III. 9.
 A. Vibi. II. 323.
 Q. Vibi Anterotis. I. 150.
 Vibia Ifias. I. 141.
 Vibia M. L. Pandrosis. I. 435.
 Vibia Profutura. II. 171.
 Vibia Thisbe. I. 6.
 Vibiae Agathes. I. 166.
 Vibiae Eufrosinae. I. 339.
 Vibiae Eupliae. III. 298.
 L. Vibarius Longinus. I. 296.
 Vibinnia. II. 433.
 C. Vibio C. F. Euf. Clementi. II. 63.
 C. Vibio C. F. Pomptin. Celeri II. 336.
 Q. Vibio Q. F. Vero. I. 444.
 Sex. Vibio Gallo. II. 372.
 C. Vibius Andromach. II. 380.
 C. Vibius Verus. I. 132.
 C. Vibius Eutropus. I. 166.
 C. Vibius C. L. Dio. I. 416.
 L. Vibius Alcimus. I. 412.
 L. Vibius Fructus. I. 339.
 L. Vibius J. L. Nepos. I. 84.
 M. Vibius M. L. Evangelus. I. 436.
 M. Vibius L. F. Sca Maximus Smin-tius. I. 444.
 Sex. Vibius Cocianus. II. 372.
 L. Vicius Qui Bassus. III. 34.
 L. Vicius Crescens. III. 34.
 A. Viciri A. F. Arn. II. 60.
 M. Viciri Prisci. I. 314. III. 13.
 Viciria L. L. Helpis. I. 351.
 Victor. I. 368. III. 57.
 Victoria. III. 77.
 Victoriae. I. 52. II. 414.
 C. Victorina. III. 252.
 Victorinae. III. 271.
 Victorino. III. 271.
 L. Vigerio Tarfae. III. 70.
 Villia Phafis. III. 273.
 C. Villio Invento. III. 273.
 C. Villius C. F. Maternus. III. 273.
 C. Villius C. Fil. Palatina Aper. III. 273.
 L. Villius Secundus. I. 31.
 T. Villius Charirinus. III. 184.
 C. Vinari. I. 460.
 Vinctius. III. 279.
 P. Vinicius P. L. Laces. III. 30.
 Sex. Vinio Dama. I. 171.
 Vipfania J. L. Cydus. I. 41.
 Vipfania Eupesia. I. 149.
 Vipfania Fortunata. I. 149.
 Vipfania Hedone. I. 137.
 Vipfania M. L. Philusa. I. 149.
 M. Vipfanius Agrippinae Thales. I. 355.
 M. Vipfanius Narcissus. III. 30.
 Virginiae Saturninae. II. 164.
 Viria Q. L. Hyl. III. 304.
 Viriae L. F. He. . . . I. 176.
 Viriani. II. 393.
 Virius Colo. III. 298.
 C. Virri Iocundi. II. 26.
 Virriae Hediae. I. 181.
 C. Virrius Iocundus. II. 26.
 Visella Quartina. III. 112. 114.
 Vitelliae Hygiae. II. 385.
 Viferti Latini. II. 26.
 Vifidiae L. F. Festae. I. 294.
 Vifinia. I. 53.
 Vifinia M. L. Libera. I. 363.
 M. Vifinius Rufio. I. 363.
 Sex. Viftilius Sex. L. II. 388.
 Viftinia Halie. I. 360.
 Vitalioni L. III. 55.
 Vitalis. II. 394.
 Cl. Vitalis. III. 252.
 Vitelliai Diodatai. II. 40. 460.
 C. Vitidius Priamus. I. 150.
 C. Vitricius Memor. II. 53.
 M. Vlaius. II. 412.
 M. Vlatius M. F. II. 264.
 M. Vlinus Scffianus. III. 94.
 Vlp. Charidis. II. 457.
 M. Vlp. Telesphorus. I. 197.
 M. Vlp. Sulpic. II. 325.
 Vlpia. I. 18.
 Vlpia Beneria. III. 142.
 Vlpia Felicula. I. 348.
 Vlpia Paramone. I. 197.
 Vlpia Syntyche. I. 280.
 Vlpiae Aeliana. I. 140.
 Vlpiae Chresteni. I. 145.
 Vlpiae Faustinae. III. 164.

FAMILIAM VIRILIVM QVAM MVLTIEBRIVM.

- Vlpiae Florae. I. 141.
 Vlpiae Fortunatae. II. 457.
 Vlpiae Lyfidiae. II. 73.
 Vlpiae Primigeniae. I. 242. III. 61.
 Vlpiae Secundae. III. 252.
 Vlpiae Vitali. I. 95.
 Vlpio Crateri. I. 347. 399.
 Vlpio Fructo. I. 436. III. 112. 114.
 Vlpio Iuliano. I. 399.
 Vlpio Philocalo Augg. L. I. 18.
 Vlpio Venereo. I. 152.
 M. Vlpio Adiutori. I. 170.
 M. Vlpio Aug. Lib. Florido. I. 197.
 M. Vlpio Hermeti. I. 161.
 M. Vlpio Longino. I. 287.
 M. Vlpio Aug. Lib. Vernae. I. 11.
 M. Vlpus Callistus. I. 399.
 Vlpus Athyron. I. 56.
 Vlpus Demetrius. I. 56.
 Vlpus Florus. I. 141.
 M. Vlpus Aug. L. Callistus. III. 59.
 M. Vlpus Eutycki. III. 252.
 M. Vlpus Lyfimachus. II. 73.
 M. Vlpus Maximus. I. 112.
 M. Vlpus Philetus. I. 197.
 M. Vlpus Tallion. I. 175.
 M. Vlpus Verecundus. I. 291. 293.
 M. Vlpus Vitalis. III. 57.
 Vmbriae Manfuetae. III. 180.
 Vmbriciae M. L. Staetenis. III. 32.
 C. Vmbricio Celeri. II. 62.
 C. Vmbricius C. F. Sca. Canfo. I. 28.
 Vmbrisci Phollos. .... II. 322.
 Vmidiae Calemeridi. I. 145.
 Vmmidiae Cale. II. 37.
 L. Volafenna Novianus. II. 170.
 M. Volafenna Ferox. II. 329.
 Volafenniae Pyramidae. II. 170.
 Volaterriae Thaliae. III. 158.
 Q. Volcacio Q. F. Celeri. II. 358.
 Q. Volcasius Primigenius. I. 409.
 L. Volceius Severus. III. 150.
 M. Volci Euhemerii. I. 58.
 M. Volci Hilari. I. 58.
 Volcia Chrest. .... I. 43.
 M. Volcius M. L. Euhemer. I. 43.
 C. Voltilius C. L. Anaxenon. I. 204.
 Volturniae C. F. Tertullae. I. 28.
 Volumni duo Vetus & Severus. I. 333. III. 285.
 A. Volumni Expectati. I. 69.
 L. L. Volumni Verus & Severus. III. 285.
 M. Volumni M. L. Diogenis. I. 438.
 Volumnia Romula. I. 435.
 Volumnia M. L. Salvia. I. 438.
 L. Volumnio Maximo. I. 439.
 C. Volumnius Dama. I. 51.
 L. Volumnius Hermes. I. 439.
 Voluntilla Antiopa. I. 179.
 Volufena C. F. Augurina. II. 351. III. 177.
 C. Volufeno L. F. ... Iusto. II. 354.
 T. Volufenus Macedo. II. 354.
 L. Volufenus Maximus. I. 136.
 L. Volusi Heleni. I. 433.
 L. Volusi Saturnini. I. 433.
 Volusia Pulchra. I. 438.
 Volusiae L. L. Terpuiae. I. 382.
 Volusio Seculari. II. 39.
 Volusius Inventus. I. 125.
 L. Volusius Thermi L. Secundus Helenianus. I. 382.
 P. Voronius Eutyches. II. 353.
 Voronius Valerianus. II. 353.
 Urbana. I. 402.
 Urbani. III. 137.
 L. Urbinio Quartino. I. 249.
 Vrsiliae. II. 342.
 Vrsulo Vernae. I. 438.
 Vti Donati. I. 150.
 C. Vti L. A. P. Pescennini. II. 439.

X Antippes Silveriae. III. 268.
 Xantus. III. 250.
 Xeno. II. 445.
 Xrysis. I. 402.

Y Acinthis Livia Aug. I. 255.

Z Enae. II. 388.
 Zetho. I. 92. 399.
 Zetho Corinthus. I. 104.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

Zosime. I. 363.
Zosimeni. I. 122. III. 37.
Zosimo. I. 336.
Zosimo. C. N. III. 272.
Zosimus. II. 390.
Zozontis. I. 353.

NOMINA GRAECA.

ΑΓαθόν. I. 187.
Αγάθωνος. II. 463.
Μ. Αγριππα. I. 71.
Αισχίνης. I. 79.
Αλβανίου. I. 15.
Αλεξάνδρου. II. 463.
Αλεξίων. I. 99.
Αντίοχε. II. 463.
Αριστόβουλος Αριστοβουλου III.
I.
Αριστοδήμου. II. 463.
Αριστοκλήα. I. 48.
Αρσοφάνης. I. 79.
Αρτεμις Εφesiών. I. 457.
Ασκληπιοδότη, Στρατονίκη. II.
42.
Ασφάγαλος Νεσσορος. III. 246.
ΑΣερία. I. 80.
ΑΣερια. III. 141.
Λ. Απέλιος. I. 405.
Αξομήπου. I. 79.
Ατταλίδι. I. 187.
Αχιλλεύς Επαφρα. I. 297.

ΒΗναντίου. I. 72.
Βλύσσονος. I. 79.
Βονθοῦ. I. 58. III. 270.

ΓΕμίνια Μυρτιάη. I. 247.

ΔΑμόνος. I. 80.
Δειοράσου. II. 463.
Διογενής Ικέσιος. I. 73.
Διακλέους. I. 81.

ΕΜβην. II. 270.
Επὶ Ιέρεως Διρκλέους. I. 81.
Επιτεύξασα. I. 99.
Ερμε. I. 418.
Ερμη. I. 50.
Ευκλέα. II. 463.
Ευδοδι. I. 256.
Ευδοσία. I. 58. III. 270.
Ευπόλεμος. II. 463.
Ευφροσύνη. I. 15. III. 270.
Εφesiών. I. 457.

ΖΩσίμα. I. 50.
Ζώσιμη. II. 463.
Ζώσιμον. I. 99.

ΗΡάκλειτος. I. 79.

ΘΕόδωρος. I. 79.
Θεόφρα Μέλαντι. I. 73.

ΙΚαλως. III. 141.
Ιουλ. Γύπρεπ.
Γ. Ιουλ. Αντεροτι. I. 51.
Ισοκράτης. I. 79.

ΚΛαῦδια Καλλιράτεια. III. 126.
Α. Κλαυδνοι Διόδωραι. I. 405.
Κλεοπάτρα. II. 43.
Κομόδου. III. 258.
Κορνήλιος Διαδούμενος. III. 126.
Κόσμου. III. 270.
Κύριλλος. I. 421.

ΛΟύκιλος Πραιτωγένης. I. 50.
Λούκιος Φάβιος Κλάδος. I. 121.
Λουκίου Αλβανίου Κλάδου. III.
270.

ΜΑκαρι. III. 141.
Μάρκελλε. III. 141.

Μαρ-

FAMIL. TAM VIRILIVM QVAM MVLIEBRIVM.

- Μαρκος Πινάριος Πρόκλος. III. 1.
 Μαρκου Αυρηλίου Φιλομυλου. II. 447.
 Μελιαττικον. III. 141.
 Μετείλιου Αμπλιάπου. II. 270.
 Ν Ικομήδαι. III. 127.
 Ο Κτεβίω Εύκλητι. I. 50.
 Ολυμπιάς. I. 73.
 Ορφεύς. II. 73.
 Π Ετίσια. I. 413.
 Πεξοκόραξ. I. 187.
 Πρεσκιλλίνη. II. 115.
 Πρόκλα. I. 119.
 Πρώτη. II. 119.
 Ρ Ουγύνεα. II. 463.
 Σ Ελευκος Σωκράτου. I. 81.
 Σμυρναίων. I. 457.
 Σόλων. I. 74.
 Στάκης. 464.
 Σξαπορίκω. II. 42.
 Τ Υρμίδου. I. 81.
 Υ Γείνος. I. 119.
 Υλλου. I. 48.
 Φ Ιλιππίδου. I. 79.
 Φίλων. II. 141.
 Φλῶρος. I. 464.
 Φούσκινος. I. 371.
 Χ Αειδήμος Ζωσίμου. I. 45.
 Χιόνη. I. 121.
 Ωφέλιον. I. 56.

VETERVM CHRISTIANORVM NOMINA.

C A P. XVI.

- Α Emiliano. I. 300.
 Agape. I. 461.
 Ageltruda. I. 221.
 Ancilla Dei. I. 220.
 Aquilia Paulina. III. 528.
 Aquilia Valentina. III. 331.
 Arialdus Epf. Clusinus. II. 401.
 Afelicus. III. 360.
 Audienti alumnae. I. 288.
 Augustula. I. 299. III. 308.
 Aureliae. I. 461.
 Aureliae Agape. I. 461.
 Aureliano. I. 93.
 Austre. II. 422.
 Β Enerosa. III. 356.
 C Andida. I. 168.
 Cartago h. e. Carthago. III. 332.
 Celasia h. e. Gelasia. III. 355.
 Cisdiae (f. Cispiae) Fortunatae. II. 44.
 Confessores Domini. I. 221.
 Constant. . . . I. 299.
 Constantius sive Constantinus. III. 308.
 Cyriacus. III. 325.
 Cyrilla. III. 351.
 D Omne qui dedisti suscipe animam. 220.
 Dominus Presbyter deserviens Basilicae S. Vitalis Martyris. III. 105.
 E Miliano. I. 300.
 Scs. Epf. Florentinus. II. 401.
 Aur. Eubodius. II. 451.
 Erpa. III. 332.
 Eustathius humilis peccator. III. 104.
 Eutropi. I. 68.

INDEX PROPR. NOMINVM COGNOMINVMQ.

FAdiae Verianeni. III. 352.
 Felicitati. II. 44.
 Fidelis. III. 262.
 Flaniggo. III. 337.
 Flavia Martina. III. 331.
 Flavianilla. I. 46.
 Flavius Maximus. III. 335.
 Flavius Romulianus. I. 299.
 Florentina. III. 262.
 Florentio. I. 312.
 Fortunata. I. 168.
 Fundanius Iovianus. III. 332.

GAius. III. 357.
 Gregorio Silvestro Flaviano. I. 221.
 Gregorius. II. 422.

IAnuario. II. 443.
 Indignus Presbyter. II. 459.
 Infimus Domini Servus. I. 221.
 Iohannes. III. ...
 Iohannes indignus Presbyter.
 II. 459.
 Iuliana. I. 220. III. 349.
 Iuliana Ancilla Dei. I. 220.

LLaurentius Numerius. I. 299.
 III. 308.
 Leoni. III. 357.

MArcellini Martyris. III. 104.
 B. Manlius Blastus. II. 44.
 M. Marchos. III. 265.
 Marcianus. III. 339.
 Marfe Bone. III. 74.
 Marta Martha. III. 339.
 Martinus Quintus. II. 455.
 Mathildis Comitissa. II. 461.
 Maximinus. II. 334.
 Messii Romuli. II. 120.
 Mustiola Martyr Xpi. II. 422. 423.

NIcene. II. 261.
 Numerius Laurentius. III. 308.

ODelricus Abbas.
 Olympii quatuor. II. 45.

PApirius Constantius. I. 388.
 Proiecti. III. 355.

QVenniae Audentiae. I. 388.

ROmanus. I. 299. III. 308. 356.
 Romuli V. Messii. II. 120.
 Fl. Romulianus. III. 308.
 Aur. Rufinae. II. 451.

SAbbati. I. 219.
 Segetius. III. 334.
 Septimia Ilara. I. 304.
 Servitor B. Marcellini Marty-
 ris. III. 104.
 Silvana. II. 44.
 Sozomeneti. I. 288.
 Sufanna. III. 358.

VAleri. III. 355.
 Valerio Severo. I. 68.
 Q. Venniae Audentiae. I. 388.
 Victorini. III. 355.
 Vincentius. II. 74.
 Virgini Neophytæ. III. 164.
 Vitalissimo. I. 311.
 Viviana. III. 354.
 Vlpiae Faustinae. III. 164.
 Vrsae. III. 261.

ZOne inter dormientes. I. 220.
 Zosimeti. III. 261.

BΙκέντιους. III. 262.

ZΩσιμος. III. 322.

IΙωαννου. III. 314.

ΛΑυρίτιος. I. 51.

MΑεία. five aliud simile nomen.
 III. 314. 321.

ΣΙμπλικια καὶ καλωνυμος. I. 219.

ΦΛαυιος Παυλος. III. 323.
 IN-

INDEX R E R V M

QVAE IN HOC OPERE ADNOTANTVR ET ILLVSTRANTVR.

- A** In antiquis lapidibus ita scriptum Δ . I. 261. II. 8. 9.
 Abraxeae gemmae. I. 50.
 Accenforum Velatorum in sacris munus. I. 448. II. 285. 286.
 Accentus in inscriptionibus in usu Augusteo aevo. II. 8.
 Accentus in Latinis inscriptionibus. I. 439.
 Acerra thuris in sacris. I. 337.
 Acervi lignorum succensi in inferiis. II. 10.
 Acciarolus Angelus antiquitatum studiosus. II. 295. 329.
 Acolytus. I. 231.
 Acroamata in ludis Scaenicis. I. 126. 130.
 Actor, h. est Comoedus. I. 253.
 Actoris Servi officium. I. 195.
 Acutus Ioannes Eques Anglus. I. 38. Dux Exercitus Florentin, eius elogium; statua equestr. donatus a Florentinis. II. 265.
 Adclamatio Christianorum. II. 75.
 Adclamationes nuptiales. I. LXVIII.
 Adclamationes factae viris illustribus. II. 409.
 Adclamationes faustae. I. 458.
 Adclamationes faustae in annulis scriptae. I. 223.
 Adclamationes in sigillis obsignatoriis expressae. III. 267.
 Adclamationes funebres. I. 107. 147. 149. 595. II. 44.
 Adclamationes variae antiquorum. III. 139. 140. 141.
 Adonis Veneris unguentum. I. 417.
 Aedituae Templorum feminae. I. 413.
 Aediculae apud veteres quae. I. 319.
 Aediculae Dianae Ephesiae argenteae. I. 411.
 Aedicularum figura. I. 155.
 Aediculis reconditi Dii Lares. II. 133.
 Aediles in Coloniis. II. 14.
 Aegara urbs Lydiae. I. 241.
 Aegyptiorum Numina. I. LXX.
 Aegyptius Matthaeus laud. II. 283. 406.
 Aelium municipium in Africa. III. 122.
 L. Aemili Pauli elogium, gesta, Consulatus. II. 244. 245. & seqq.
 Aesculapio evulsi dentes voto dati & suspensi. I. 361.
 Aesculapius ab Iove fulmine tactus, postea immortalitate donatus. I. 57.
 Aesculapius imberbis, quandoque etiam barbatus. I. LXXII.
 Africam, quae ducit via, restituta ab Antonino Caracalla. III. 123.
 Africa quomodo sculpta. I. LIX.
 Agathopus gemmarum Sculptor celebris. I. XLII.
 Agathyrsi Indiae populi. I. 199.
 Ageltruda construxit Coenobium Rambonense. I. 221.
 Agonothetae in ludis munus. I. 46.
 Agrigentini Herculis cultores. I. LVI.
 AI usitatum pro AE. I. 200.
 Alae Diis tributae ab Etruscis, & fulminibus. II. 81. 82.
 Alamannius Marchio Andreas laud. I. 315.
 Albati veteres natalem diem celebrabant. I. 323.
 Albanum Museum. II. 7.
 Albini Viri Consularis Villa. II. 154. 155. 156. 157.

I N D E X

- Albizius Thomas laud. III. 26.
 Alesius M. Atilius Scriptor, &
 antiquarius Arretinus. II.
 318.
 Alexandri Magni vultus in gem-
 mis sculptus a Pyrgotele. I.
 xxxix.
 Alimentariorum puerorum, &
 puellarum institutio. II. 349.
 Alcovitarum Familia Florenti-
 na. II. 100.
 Alumnus qui. II. 113. 114.
 Amantium voces blandae. I. 89.
 Ambrosius Frater laud. II. 32.
 S. Ambrosius Florentiae fuit, &
 Basilicam dedicavit. III. 338.
 Amor, seu Cupido arma Iovis
 confringens. I. LVIII.
 Amoris Panthei signum. I. LX-
 XIX.
 Amphorae fictiles notatae no-
 mine Fictiliarium. III. 152.
 153.
 Amphorarum multiplex usus a-
 pud veteres. III. 153. 154.
 Amuleta cum imagine Serapi-
 dis. I. LXIV.
 Ancharia Dea Faesulanorum. II.
 88. 89. 90. 91.
 Ancillae Christianae cum sacro
 velamine. I. 374.
 Ancillarum officium. III. 9.
 Andalus de Nigris Genuensis
 Praeceptor Ioannis Boccatii.
 I. 453.
 Andreinius Petrus Andreas lau-
 datus. I. xxix. eius Mu-
 seum. xxxv. xxxix. xl. xli.
 xlii. xliiii. lxvii. 236.
 258. 263. 264. II. 318. III.
 2. 4. 6. 7. 51. 52. 103. 104.
 270.
 Angelorum nomina a Basilidia-
 nis male corrupta & ficta.
 I. 456.
 Angularium oppidum. II. 311.
 Animalia Diis sacra, quae. II.
 150. 151. 152. 153. sculpta in
 fronte templorum. *ibid.*
 Anna Perenna dicta Luna. I.
 186.
 Anni in matrimonio exacti ad-
 notati in faxis. II. 69.
 Annus veterum Asianorum. III.
 326.
 Antiqua monumenta Faesulis
 inventa. II. 113.
 Antiochus gemmarum Sculptor
 celebris. I. xliiii.
 Antiquitatis studii amplificato-
 res Florentini enumerati. III.
 311.
 Antiquitatum contemtores illit-
 terati. II. 65.
 Antonini Pii Caesaris virtutes.
 II. 12.
 Antonini Classi Ravennati no-
 men dedere. III. 73.
 Antonius Musa Augusti Medi-
 cus. I. 269.
 Aulorum emblemata, auguria
 ex hisdem captata. I. Lxi.
 Lxii.
 Apices notati in monumentis
 Augusteo aeo. I. 261.
 Apices vocalibus longis super-
 positi. I. 213.
 Apodyterium in balneis. III.
 212.
 Apollo Cytharoedus. I. xli.
 Apollo Smintheus. I. 445.
 Apollo Smintheus, & Panorpi-
 us. II. 152.
 Apollo sculptus cum pileo Phry-
 gio. I. LXIV.
 Appia via. II. 238.
 Appii Claudii Caeci elogium. II.
 237. 238. & seqq.
 Apronianus. I. 32.
 Aquam benedictam in Ecclesiis
 continent non raro urnae se-
 pulcrales. I. 443. 444.
 Aquam manibus fuebant an-
 tequam discumberent. II. 138.
 Ara Gentis Iuliae. I. 260. II. 9.
 Ara Silvano, & Neptuno Augu-
 sto dedicata. II. 54.
 Arae Augusti dicatae. I. 320.
 Arae dicatae a militibus su-
 sceptha honesta missione. III.
 151.
 Arae cum hypobasibus. I. xlii.
 Arae

R E R V M.

Arae Deorum Manium restitutae. II. 118. 119.
 Arae Deorum in templis dispari altitudine. I. 332.
 Arae Diis maiorum gentium cellissimae. I. 332.
 Arae portatiles apud Romanos. III. 109.
 Aram iurantes tangebant. I. XLII.
 Ararum ornamenta quae. I. 192. 193.
 Arcam pro pecunia habebant Augustales. II. 55.
 Arcarii monumenti. I. 379.
 Arcarii munus. III. 296.
 Arcetrianæ Villae. II. 459.
 Archimedis sepulcrum. I. 827.
 Archimimus, & Archimima. II. 173.
 Archinautae qui. III. 91. 92.
 Argentarii fabri. I. 411.
 Argentariorum officium. I. 405.
 Arianus Episcopus Clusinus. II. 401. 421.
 Arma militaria Scipioni suppeditata ab Arretinis. II. 327.
 Armamentarii milites. III. 58.
 Armamentarium castris Classium proximum. III. 81.
 Armamentarium ludi magni. III. 59.
 Armata saltatio. II. 108.
 Armulastrium. Ann. IV. III. 3.
 Armilla aerea Cortonae reperiata. II. 371. ex dracunculis confecta. I. 373.
 Armillae donatae athleticis. I. LXII.
 Armis ornata sepulcra. II. 184.
 Armorum Custodes Classarii. III. 59.
 Arnus, eius origo. II. 337.
 Arnenfis Tribus sive Arnienfis. II. 61.
 Arqua villa, in qua tumultus Petrarcha, unde dicta. I. 47.
 Arretii Collegium Augurum. II. 280.
 Arretii inventi veteres aquaeductus. II. 334.

Arretii maxima inscriptorum titulorum copia. I. 329.
 Arretina Villa Q. Pomponii Caecilii Attici. II. 334. 335.
 Arretinarum familiarum nomina recensentur. II. 335.
 Arretini artifices structores parietum ex lateribus quadratis. II. 327.
 Arretini periti in fabricandis armis. II. 327.
 Arretini Tiberio Claudio, Tito & Vespasiano accepti. II. 292.
 Arretinorum in fidelibus vasculis conficiendis peritia. II. 320. 326.
 Arretinorum laudes. II. 328.
 Arretinorum veterum aedes recensentur. II. 318.
 Arretium, non Aretium. II. 302.
 eius antiquitas, monumenta, viri illustres. II. 189. 190.
 Arretinorum Patronus. Ibid.
 Arretini Veteres, Fidentes, Iulenses. 211. 212. Arx. 113. Arretii origo ex fabulis petita, improbat. 215. 216. 217. 218. 219. 220. eius urbis muri lateritii laudati. 220. una e XII Etruriae urbibus 221. Episcopi Arretini longe lateque patens ditio. 221. Aedes Deorum 222. Amphitheatrum. 223. Theatrum, Thermae, Balneum Nympharum, aquaeductus ibid. 224. Basilica antiqua statuis ornata illustrium virorum. 224. ubi sita. 225. Templum Mercurii cum Dei signo aereo. ibid. Minervae simulacrum Etruscum ubi inventum 225. exstat nunc in Museo Mediceo. Armis & proeliis illustres Arretini. 226. 227. 228. Calvia familia illustris ibid. & pag. 271. 272. Arretium municipium. 229. a Sylla deducta Colonia. 229. 230. deducta Colonia lege Triumvitali. ibid. dicta Aurelia

I N D E X

- relia ex anilibus fabulis. 231.
232. Illustrium virorum cultores Arretini 233. & sqq. Basilica Arretinorum. II. 268.
Pomptina Tribu censi. 272.
Arretinorum Pontifex Max. Lucius Caesar. 276. 277. 278.
Decuriones 286. Moneta ab Arretinis cusa. 302.
Arretium municipium & Colonia. II. 315.
Arrighius Franciscus Maria Episcopus Montis Polit. laud. I. 312.
Arrigonius Bartholomaeus S. T. D. laud. III. 172. 278. 279.
Artifices in domo Augusta. II. 30.
Artifices nomen suum in operibus inscribere consueverunt. II. 327.
Artifices Romani a Vicis denominati. I. 406.
Arvalium Fratrum Collegium, & sacra. II. 159. 160.
Arvalium Fratrum sacrificia in Capitolio. II. 47. 48.
Aricia cur sculpta in sepulcris. I. 167.
Ascoliorum ludus. II. XLII. Faesulis celebris. 105. 106. 107. 108. 109. 110.
Asino insidere facie caudae obversa, ignominiae nota. I. 285.
Aspri duo fratres Consules. III. 297. 298.
Assertatus Sanctes laudatus. III. 309.
Astra seu Stellae sculptae in sepulcris quid notent. I. 143. 144.
Astronomiae peritus Hercules. I. LIII.
Astronomicae notae in gemmis genesis indicantes. I. 73.
Astrum additum Imagini Aesculapii quid notet. I. LVII.
Astyrum Cohortes. II. 19. 20.
Athletae Herculanei & Herculei. I. LXIII.
Athletarum praemia quae. II. 135.
Athletarum praemia gemmae in quibus sculptum eorum nomen & praemia. I. 457. 458.
Athletarum victorum donaria Herculi. I. XLIV. XLVI.
Athletis victoribus data obsonia. I. 234.
Atticae Tribus, seu Pagi. I. 109.
Audientes dicti Catechumeni. I. 288.
Audientes in Ecclesia qui. III. 324. 325.
Averanus Benedictus laud. I. 434. II. 3.
Averno Sancto, inscriptum sepulcrum. I. 346.
Averunci Dii. I. LXXX. LXXXIV.
Augurandi auctores in Etruria Etrusci. II. 281.
Augures Liberti in Caesarum domo. II. 99.
Augures publici in Colonis. II. 98. 99.
Augurum collegia. II. 99.
Augurum dignitas & numerus. I. 122.
Augurum Etruscorum dignitas. II. 80. 81.
Augustae feminae Dearum appellationibus donatae. I. LXXI.
Augustales in Colonis & Municipiis. II. 23. 24.
Augustalitates honos conlatus Libertis. I. 214.
Augustalium collegio adscripti liberti. II. 169. 170.
Augustalium munus, cura & auctoritas. II. 54. 55.
Augusti simulacrum tutela nevis. III. 69.
Augusti templum, ad quod tabulae fixae. II. 9.
Augustinus Antonius laud. I. 34.
Augustinus Leonardus Senensis Mediceum Thesaurum impensis Card. Leopoldi auxit gemmis & nummis antiquis. III. 134.

R E R V M.

Augustus Clases certis locis distribuit. III. 69. 81.

Aulus Gellius, non Agellius scribendum. II. 379. 380.

Aureliam viam Roma Lunam perducentem lapidibus stravit Imp. Antoninus Catacal-la. III. 170.

Aurigis victoribus factae adclama-tiones. II. 392.

Bacchae Bacchi nutrices. I. LX-xvii.

Bacchae Strophē & Antistrophē saltantes. Ibid.

Bacchi mysteria & cultus apud Etruscos. II. 283. 284.

Bacchi *Σκιάδης* illustratur cognomen. I. 4. 5.

Bacchus barbatus. I. Lxxxiii.

Baccius Andreas eiusque Museum laudatum. III. 205.

Baculus senectutis. I. 208.

Baldefiorum villa. II. 104.

Baldellius Onuphrius laudatus. II. 383.

Baldovinettus Ioannes laud. III. 362.

Baleares Insulae. II. 47.

Baelaricus dictus Q. Caecilius Merellus Procol. II. 50.

Balnea Pisana tempore Augusti. II. 12.

Balnea publica clausa in inferiis Caesarum. II. 10.

Balneorum Praefecti, & Magistri. I. 400.

Balneum cum priscina & signo Cupidinis. I. 142.

Balnea Agrippinae Neronis matris. III. 206.

Balnea apud Orientales. III. 204.

Balnea Clusina. II. 404. 405. hospitia iuxta ea constituta. Ibid.

Balnea ornata candelabris. III. 130.

Balneae antiquae Pisanorum. II. 2. 3. 4.

Balneae Neronianae. III. 209.

Balneae publicae in Coloniais. III. 144.

Balnearii fures. III. 201.

Balnearii auctores. I. 234.

Balneorum domicilia quatuor Frigidarium, Tepidarium, Caldarium, Laconicum. III. 187. 188. & seqq.

Balneorum Romae immensa copia; eorum ornamenta quae: Balnea virilia, & muliebria. I. 402.

Bandurius D. Anselmus laudatus. I. 178.

Bandinellius Benedictus Canonicus Senensis. II. 68.

Bandinius Franciscus Nob. Senensis laud. II. 67.

Baptisteria veterum. III. 216.

Baptisterii Florentini platea, & in eo erecta columna cum Cruce. III. 347. 348.

Baptisterium Florentinum extrinsecus ornatum anaglypho opere. III. 98. a quo consecratum. III. 311. quando exstructum. III. 330. eius Historia publici iuris facienda. Ibid.

Bargiacchius Nicolaus laud. I. xxxi.

Bartholomaei Alviani effigies. I. 460.

Bartolius Petrus Sanctes laudatus. I. 384.

Basilica Arretii, & in municipiis & Coloniais, ornatae statuis virorum illustrium. II. 267. 268.

Basilicae Ambrosianae dedicatio. III. 349.

Basilicae Florentinae. III. 306. 310. 311.

Basilicae Licinianae situs. III. 81.

Bases seu arae cum cratere in summitate. I. 337. 341.

Bassettus Apollonius laudatus. I. xxxiv. III. 269. 270.

Basilidianorum & aliorum huius farinae Haereticorum signimenta. I. Lxxxiv.

Ba-

I N D E X

Basilidianorum insignis gemma explicata . I. 456.
Basilidianorum haereticorum gemmae . I. 50.
Bellicia gens clara . II. 19.
Bellona Dea , eius cultus . II. 149.
Bellonae aedis locus . II. 238.
Bellonarii . II. 89.
Bellorius Ioannes Petrus laud. I. 264.
Benefacere maxima apud veteres laus . I. 385.
Benevolentius Vbertus laud. II. xiii. 59. 358. 359.
Beneficiarius Tribuni qui . II. 358. 359.
Bernardus . *Benvenutus Flor.* laud. & eius opus . I. 264.
Bertolius Ioannes Dominicus laudatus . III. 322. 324.
Besotius Abbas S. Crucis . III. 59.
Bessi populi Thraciae . I. 247.
Bibliotheca Riccardia . II. 309.
Bibliotheca Strozia Florentiae . III. 330. 347.
Bibliothecae ornatae statuis virorum illustrium . II. 269.
Biscionius Antonius Maria laud. I. 314.
Bisellarii Seviri Augustales . II. 310.
Bisellii honor . II. 16. 17.
Blanchinius Franciscus Praeful laudatus . I. Lxxxvi. 173. II. 7. 192. 202.
Blanchius Sebastianus laudatus . I. xxviii.
Bodmerus Leonardus laud. III. 146.
Boëthus egregius sculptor . I. 271. 272.
Bolderthus Marcus Ant. laud. III. 323. 324 & 339.
Bonae Deae templum apud Florentinos . I. 324.
Bonae Deae Sacra . I. 376.
Bonamicus Innoc. Canonicus Pratenfis laud. II. 128. eius

villa , & Museum . *ibid.* 129. 134.
Bonaparte Bindus Ferd. laud. II. 179. 180.
Bonarrotii Philippi Senatoris Florentin. Museum laudatur . I. 25. xxxv. xxxviii. xlvii. 217. 224. 406. II. 49. 79. 104 120. 149. 150. 152. 226. III. 10. 330. 349.
Bonus Eventus cum patera & cornucopiae sculptus . I. Lxviii.
Borghinius laud. II. 112. 264. III. 38. 311. 330.
Bracaraugusta urbs Hispaniae Tarraconensis . I. 344.
Breckmannus Henricus laudatus , eius opus . I. 412. II. 201.
Brescianus Benedictus Flor. laud. II. 103. 114.
Brisomum sepulcrum . III. 34.
Brocchius Ioseph Maria laudatus . III. 16. 17. 352.
Broctium , ubi inventum insigne marmor scriptum . I. 318.
Brunelleschius Baptista veterum lapidum exscriptor & collector . III. 126. 138. 156.
Brunius Ioannes Baptista laud. III. 343.
Bucellianum Museum . II. 15.
Bullae decus datum Virgini Vestali maximae , & monile . I. 334.
Burgi S. Sepulcri antiqua monumenta . II. 357. 358. & seqq.

C Pro G. antiquitus . I. 114.
Caducea & palmae dono dare victoribus Athletis . I. 458.
Caecina Familia Volaterrana , clara . II. 157. 158. & seqq.
Caecina gens Volaterrana celebris . III. 159.
Caecina Laurentius Aulus I. C. Patricius Volaterranus . III. 159.

Cae-

R E R V M.

- Caenina urb. Latii unde Iovis
Caeninensis. III. 268.
- Caii & Lucii Caesarum Paren-
talia a Pisani celebrata. II.
2. 3. 4. 5.
- Caius & Lucius Caesares scul-
pti in gemma cum hastis pu-
ris, & capite recto praetexta.
I. LXXIX. LXX.
- Caius Caesar Pontifex. II. 727.
- Calcei patricii cui honoris gra-
tia tribut. II. 253.
- Calendaria. V. Kalendaria.
- Callimachus Dominicus Sinen.
antiquitatis studiosus. II. 59.
- Callisti Scaena. I. 457.
- Q. Calvisius Sabinus Vir Consula-
ris. III. 9.
- Camerae Musivo opere exorna-
tae. I. 8. 155.
- Candelabra & lucernas invene-
re Aegyptii. III. 131.
- Candelabrorum veterum usus.
III. 130.
- Canefas civitas. II. 333. 334.
- Canis titulus Graecus. I. 453.
454.
- Canopi aedicula Romae ornata
anaglyphis fictilibus. II. LXXXV.
- Canopus Aegyptiorum Genius
humidi elementi eius historia,
& simulacrum ex aere. I.
LXXXII.
- Cantharum dedicatum Iovi. I.
105.
- Caper Bacchi victima. I. LIII.
- Capite velato vota nuncupata.
II. 49.
- Capitolio vota & victimae sa-
erae pro salute Caesarum.
II. 48.
- Capponius Ferrantes Senator
Florentinus, Comes & Eques
laudatus. I. xxx. II. 105. 456.
eius villae laudes. 457.
458.
- Capponius Marchio Alex. II.
177. 178.
- Capua deliciis adfluens eius fo-
rum, & platea. I. 399.
- Caput bubulum infulatum. I. 54.
- Caracalla Antoninus Novus Bac-
chus. I. 22. 23. 123.
- Carmina & modulationes. III.
60.
- S. Carolus Borromaeus. II. 178.
- Casaubonus emendatus. II. 163.
- Q. Cascellius Labeo Patronus Co-
loniae Florentinorum. I. 321.
- Casella Petrus Leo auctor fabu-
losus. II. 102. 103.
- Casottius Io: Bapt. Comes lau-
datus. I. xxxi. II. xiv. 127.
129. 130. III. 283.
- Cassiae viae instaurator Hadria-
nus. II. 426.
- Cassiodorus, non Cassiodorus
scribendum. II. 123. 124.
- Castitatem colebant qui Iſidi &
Cereris sacra faciebant. I. 376.
- Castra Misenatium in Elquilis.
III. 80. 81. 82.
- Castra Praetoria Miseni & Ra-
vennae. III. 83. 84.
- Castra Praetoria, ubi nam. II.
182. 183. 184.
- Castra Praetoria ubi sita Romae.
III. 280. 281.
- Castorum capita in sepulcris.
I. 442.
- Castula urbs. II. 83.
- Catilina fretus viribus Faesula-
norum. II. 84. 85.
- Catilina in agrum Pistoriensem
adducit copias. II. 125.
- Causcus laud. I. xlii.
- Cena Decurionum & Populi Flo-
rentini in natali die Caesarum.
I. 321.
- Cenotaphia Pisana emendatiora
in lucem prodita. II. 6. 7. 8.
- Censura, eius dignitas. II. 238.
- Cenotaphium defunctorum. I.
228.
- Cerarii qui. I. 309.
- Cerei & faces in inferiis. II.
10.
- Cerei, eorum figura: quomodo
in inferiis adhibiti. II. 23.
- Cereris maximae Caelestis no-
men

I N D E X

- men in Sigillo ad obfignandum notatum. III. 10.
- Ceres Frugifera. II. 151.
- Cerracchini Lucas Ioseph laudatus. III. 341.
- Cerretanius Auguftinus Canonicus Florentinus. I. 274.
- Cerretanius Io: Bapt. Senator Flor. laud. 274.
- Certinius Alexander laudatus. II. 338. 355. III. 290.
- Chimentellius Valerius. II. 14. 15. 16.
- Chimeram Etrufcam, quae in Museo Mediceo exftat, detexit P. A. Andreinius. II. 318.
- Chorales qui. III. 31.
- Chrifti Domini Sepulcrum fuit hypogaeum. I. 384.
- Chriftianorum antiquorum Florentinorum monumenta. III. a pag. 305. ad pag. 360.
- Chriftianorum fymbola pifcis, & anchora. I. 208.
- Chriftianorum tituli fepulcrales cum A. & Ω. & ✱. I. 389.
- Chriftianorum veterum patria non raro indicata in eorum tumulis. III. 323. 324.
- Chriftianorum adclamationes funebres. II. 44.
- Cibaria, a Cibariis Servi. I. 410.
- Cigna Hippolytus Maria laudatus. III. 153. 154.
- Cilnia gens origine Arretina. II. 227.
- Cimbri, & Teutones deviâti a C. Mario. II. 254.
- Cineraria defunctorum. I. 226. 227.
- Cinerarius Servus, qui crines concinnabat. I. 334. 335. 359.
- Cineres defunctorum facri habitus. I. 380.
- Cinerum permixtio optata a multis, qui fe mutuo diligebant. I. 421.
- Cippi fepulcrales defixi. II. 36.
- Cippi fepulcrales defigebantur. III. 17.
- Cippi five arae a fummo ad imum cur terebratae. I. 340. 341.
- Cippis terminabantur opera publica, & religiofa. III. 265. 266.
- Cipporum fepulcralium ornamenta. I. 308. 309.
- Cippus grandis iuxta aram defixus in inferiis. II. 10.
- Circes, & Vlyffis fabula fculpta in patera Etrufca. I. LX-XIX.
- Cithara Apollini tributa. I. XLI.
- Clariffimi titulus quibus datus. I. 262. III. 9.
- Classes Mifenenfis, & Ravennas cur Praetoriae diftae. I. 237.
- Classes Praetoriae Tribunos habuere. III. 88.
- Classes Romanorum. II. 182. III. 87.
- Claffarii milites. II. 184. 185. III. 58.
- Claffarii milites collectitii, eorum nationes. III. 96.
- Claffarii remiges. III. 58.
- Claffis Princeps. III. 84.
- Claudia Aëte Neronis Lib. II. 1. 2. III. 246.
- Clemens Arretinus Vir Confularis. II. 331.
- Cleo gemmarum Scalptor celebris. I. XLI.
- Cleopatrae navis cum Symphoniacis. III. 60.
- Claffi Coemeterium veterum Chriftianorum, proximum Ecclefiae S. Muftiolae Virginis & Martyris. II. 419. 420. SS. Martyres fufo fanguine Clufium nobilitarunt. 421. Ecclefia a Gregorio fub Luitprando Rege conftructa magnificentius. 421. 422. 423. 424.
- Clufini veteris & novi. III. 112.
- Clufium Etruriae urbs olim potentiffima. II. 399. Porfenae labyrinthus. 400. Sepulcra Etrufcorum antiquae magnificent-

R E R V M.

centiae reliquiae, columnae. ibid. & 402. Cathedralis Ecclesia augustius a S. Florentino Episcopo condita. 401. Arialdus Episcopus pavimento ornavit. Etruscorum monumenta frequenter eruta. 402. Theatri & Thermarum vestigia, ibid. antiqua moenia, Dianae templum & ara. 402. 403. ab Imperatore Severo Clusini beneficia consecuti. 403. Balnea celeberrima Aesculapio, & Hygiae sacra. 404. item Apollini. 405. Fontes Clusini celebres. Sulla Patronus Clusinorum. 405. 406. Ordo Decuriones, Triumviri Clusini. 403. 407. Maecenas, & Agrippa Patroni Clusinorum. 407. eorum Tribus Arnienfis, five Arnenfis. I. 409. Collegium Augurum. 411.

Clypeorum dedicatio honorifico in loco. III. 124.

Clypeus cum insignibus positus in honorem virorum illustrium, datis ludis & epulis. III. 124.

Cocchius Antonius Mugellanus laudatus. II. 454.

Codicillorum usus apud veteres. I. 111.

Coemeteria Florentina indicantur. III. 306. 350. 351. 352. 353.

Coemeteria veterum Christianorum Florentiae. I. 221.

Coemeterium Florentinum priscorum Fidelium ad Basilicam S. Laurentii. III. 346. 347.

Coemeterium veterum Christianorum Florentiae ad aedem S. Felicitatis. I. 299. alia item notata. ibid.

Coemeterium S. Miniatis Martyris. III. 343. eius Basilica describitur. 344. 345. 346.

Cognomen omisum antiquita-

tem designat. II. 122. 123.

Cognomina a Municipiis & Coloniais adscita. III. 10.

Cohortes IV. Romanorum in Hispania. I. 338.

Coke Thomas Anglus laudatus. II. 226.

Collegae appellantur liberti, milites. II. 143. 144.

Collegia familia Faesulana. III. 18.

Collegia in Coloniais. II. 314. 315.

Collegia sacra Pisanorum. II. 23. 24.

Collegia moderabantur Augustales Magistri, Quinquennales. II. 97. 98.

Collegium Augurum in Municipiis, & Coloniais. II. 281.

Collensi in agro effossum Hypogaeum describitur. III. 35.

Coloccius Angelus: Academia Romana in eius aedibus condita. III. 50. 51.

Coloni cur dicti novi. II. 112.

Coloniae ex antiqua Tribu in aliam censabantur. II. 95.

Columbaria quae in Sepulcris. I. 413. quae, & cur ita dicta. III. 248.

Columbae se invicem osculantes sculptae in Sepulcris. I. 193.

Columna miliaria propter viam Aemiliam Scauri. III. 368.

Columnae triumphales cum tropaeis. I. LXXXVI.

Columnae erectae super sepulcra. II. 42.

Columnis inscripta decreta. II. 5. 9.

Comarum cultus Musarum. I. XXXIX. XL.

Compaedagogitae qui. I. 417.

Compitalia festa in honorem Larum. III. 18. 19. ab Etruscis originem habuere. Ibid.

Compitaliciae Ferae. II. 117.

Concha & conchylium in sepulcralibus titulis. I. 380.

Confessores Domini. I. 221.

1 Con-

I N D E X

Coniecturis quomodo liceat uti. II. 138.
Coniugum laus vixisse sine offensa & querela. II. 41. 69.
Conlaetius h. e. Conlaetaneus. III. 36.
Conon Astronomus celebris. I. 398.
Constantinus Despotes. I. 118.
Consules in Coloniae & Municipiis. II. 16.
Contelorius Felix laud. I. 387.
Contubernales qui. II. 116. 117.
Contubernalis uxor Servi. I. 159.
Contubernium inter Servos. I. 396.
Conubii jus & civitas donata militibus cum honesta missione. I. 258.
Convivales adclamationes nuptiales. III. 22.
Convivia ab Homero *Θαλίαι* dicta. I. 401.
Convivia cum libationibus in honorem Deorum II. 136.
Cora Colonia Romanor. II. 178.
Coratius Eq. Galeottus laud. II. xv. 398.
Coratius Jo: Antonius Pisanus in Africa antiquos lapides descripsit. I. 76. III. 121. 122.
Cornacchinus Historicus laud. III. 291.
Cornubus munitae Heroum galeae. I. LIII.
Coronae Deorum quibus ornamentis. III. 107.
Coronae in inferiis adhibitae. II. 10.
Coronae laureae praemia Athletarum. I. LVI. LXV.
Coronariae feminae apud veteres. II. 456.
Coronarii in utraque Classe Romanorum. III. 97.
Coronarum luxus apud veteres. III. 211. 212.
Corpora SS. Martyrum, quae Florentiae coluntur. III. 354. & seqq.

Corporatorum Ordo. II. 68.
Corporis Caesarum custodes Servi. I. 398.
Corradinius Petrus Cardinalis laudatus & emendatus. III. 286.
Corfiniorum Principum in Hortis Urbanis eximia inscriptorum lapidum supellex. I. xxxiv.
Corfinius Card. Nereus laud. II. xii. III. 294. 295.
Corfius Michael Angelus Abbas Olivetanus laudatus III. 14.
Cortona: eius antiquitas & nobilitas. II. 361. 362. situs. 374. Stellatina Tribu censu Cortonenses. ibid. & 369. Academiae Etruscae gloria. 363. 375. 376. 308. Corytum fuisse, argumenta 364. auctores qui de ea scripsere. 365. 366. Pelasgi eam tenuere. ibid. Tarcontis domus. Thrasimenus. 367. Romanorum memorabilis caedes. 368. Magistratus Cortonae. 370. Templum Baccho sacrum. ibid. Sub Gothis & Langobardis. 373. corrupti factione Guelphorum & Gibellinorum. ibid. sub tyranno Rainerio Casilio. 374. vina optima. 375. Viri celebres Cortonenses. 375. Academiae Etruscae Lucumones. 376 C. Tutilius Hostilianus Philosophus Stoicus Cortonensis. II. 395.
Cosae Etruriae urbs. III. 170.
Cosinopoli inventa antiqua monumenta. I. 315.
Cosmus I. Medices M. Dux Etr. laud. III. 185. 186.
Cosmus III. Mag. Dux Etrur. describendum curavit Museum Mediceum. I. 67. III. 346.
M. Crassus e Licinia Gente. III. 9.
Crater aris insculptus superne, quid significet. I. 337. 341. Cra-

- Cratera argyrocornithia Herculi donata. II. 138. item marmorea.
- Crateres in titulis sepulcralibus. I. 90. 91.
- Crateris antiqui figura. III. 165.
- Crines comarum virginum in nodum collecti. I. XL.
- Criscus, pro Crescens. I. 161.
- C. Crispinus Hilarus Faesulanus. III. 289. 290.
- Cistae floribus refertae delatae in pompis Deorum. I. 378.
- Crocodilorum captura in Nilo. I. LXXXV.
- Cronius gemmarum Sculptor celebris. I. XXXIX.
- Crustula data natali die. I. 324. 325.
- Cubiculariorum munus. I. 357.
- Cuperus Gisb. laud. I. 376.
- Cupido arundini adnixus. I. LVI.
- Cupido cum Venere. I. LI.
- Curatores Kalendarii Plebis. II. 289.
- Cyathum in conviviis ministrantes pueri elegantes. I. 407.
- Cybeles Magnae Deae pompa sacra. I. 377. 378.
- D**atus Carolus Robertus Canonicus Florentinus laudatus. I. XXXIII.
- Dactyliothecae dedicatae in aedibus Deorum. I. XLIV.
- De Agnellis Ludovicus Mantuanus Archiepiscopus Constantinus. III. 39. 42.
- Decens Vir Clarissimus inter primos Florentinos Christianos: in eius domo hospes S. Ambrosius. III. 338.
- Decreta tabulis, & columnis inscripta. II. 5. 6.
- Decreta Pisanorum in exequiis Lucii & Cui Caesarum. II. 10.
- Decuriae Equitum quinque ab Augusto institutae. II. 19.
- Decuriones in Coloniis & Municipiis, eorum praeminentia. II. 54. 55. 56.
- Decuriones Colonici. II. 191. 192.
- Decuriones in Coloniis creabant Seviro etc. II. 310. 312.
- Decuriones omnibus Magistratibus praelati. II. 346.
- Decurionum in Coloniis dignitas & auctoritas. II. 91.
- Dedicare apud veteres. II. 312.
- Dedicationes apud veteres. I. 320. 321.
- De dono, & de donis Dei formula. II. 263.
- Deus Io: Bapt. laud. II. 460.
- Della Rena Cosmus laud. III. 311.
- Delicati & delicatae. I. 40.
- Delicium & Delicius vocatur puer. I. 314.
- Delicium puella. I. 361.
- Delicium, Delicatus, Delicata. III. 250.
- Dens votivus ex aere. I. 460. 461.
- Deorum signa cum oculis gemmeis, vel argenteis. II. 134.
- Dextera fidei sacra. I. LIV.
- Diaconi apud Ethnicos. I. 392.
- Diana eadem ac Luna iisdem ut Sol gaudet adpellationibus. I. 333.
- Dies natalis quibus sacris, pompa & cultu celebratus. I. 323.
- Dii Somniorum immissores culti. I. 292.
- Diogenes Sinopaeus. I. 73.
- Diomedes Palladii raptor. I. LXXV.
- Diplomata Patronis Coloniarum donata. II. 204.
- Diptychorum cum sacrorum tum profanorum Syntagma in lucem mox proferendum. III. 333.
- Dirae contra Sepulcrorum violatores. I. 268.
- Discobuli imago; disci figura. I. LXXII.

I N D E X

Dispensator Fisci Frumentarii. I. 297.
 Dispensatores in domo Augusta & in privatis utebantur sigillis. III. 140.
 Dolia vinaria. III. 153.
 Doloris formulae in Sepulcris. I. 343.
 Doloris ac moeroris clausulae adnotatae in Sepulcris. III. 33.
 Domini navium. III. 93.
 Domus aeterna dictum Sepulcrum. I. 445.
 Domus aureae Neronis situs magnificentia, & ornamenta. I. 336.
 Dona militibus pro praemio data. II. 63.
 Donaria Deorum Faesulis inventa. II. 103.
 Donaria votiva in templis suspensa. III. 14.
 Donaria templis facta. I. 12.
 Donii Io: Baptistae Schedae. III. 302.
 Donianae Schedae. III. 26.
 Donianae Inscriptiones Ant. II. XI. XII. XV.
 Donius Ioannes Baptista laudatus. I. XXI. 434. II. 57. 114. 155. III. 311. auctor Schedarum Barberinarum. *ibid.* Collectanea veterum Inscriptionum ab eo parata. *ibid.* & pag. XXI. vindex antiquitatum. III. 269.
 Dormientes h. e. mortui. I. 49. 221.
 Dragomannii Nerei Senatoris Flor. Sacellum. III. 357.
 Dromonarchi qui. III. 92.
 Duplares Classarii qui. III. 62.
 Duplares Milites Classis. III. 68.
 Duumviri Coloniae Florentinae qui. III. 29.
 Duumviri in Coloniae uti Consules Romae. II. 311.
 Duumviri Quinquennales in Coloniae. II. 98.

E longum valet duo EE. I. 162.
 E. pro AE. I. 116.
 Eborarius artifex. I. 367.
 Eborea in navibus Deorum simulacra ad tutelam. I. 239.
 Eboris magnum pretium apud veteres. I. 367.
 Ecclesiae Florentinae vetustiorum monumentorum Syntagma. III. 354.
 Educatio puerorum apud Graecos & Romanos. II. 114. 115.
 Euhemerus Sacrae Historiae Scriptor. I. 43.
 Evocati Angusti a quaestionibus. II. 410. 411.
 Evocati a Galba instituti. II. 29.
 Evocati milites Classarii. I. 237.
 EI pro I. longo. I. 270.
 Elementa tria in marmoreo anaglypho sculpta. I. LXXVI.
 Elegia sive Inscriptiones in honorem Virorum illustrium ex libris annalibus excerptae. III. 293. 294.
 Epheborum nomina. I. 361.
 Epigrammatum antiquorum liber Romae editus. III. 50. sed non *primus*. *ibid.*
 Episcopi curam sacrorum Coemeteriorum habuere priscis temporibus. III. 310. 311.
 Epistulae Latinae. I. 82. 83.
 Epulum datum ab his, qui munera obibant. II. 54.
 Epulum quando datum. II. 240.
 Equestris ordo in Municipiis, & Coloniae. II. 288.
 Equi cursores victores, palmae eis datae. I. 38. 39. 40. eorum patria, nomina & doctes. *ibid.*
 Equites singulares. II. 197.
 Equitis singularis arma. III. 23.
 Equitum dona & praemia ab Imperatoribus data. II. 63.
 Equitum Singularium arma quae. I. 287.
 Equorum, qui palmas in stadio vicerunt, nomina. II. 436. 457.
Et

R E R V M.

Et ac que coniunctum in vetu-
stis faxis. I. 87.

Etruriae Rectores. II. 369. 370.

Etruriae XV. Populi. II. 61.

Etruriae urbes quae. II. 221.

Etrusca Clusinatorum monumen-
ta laudantur. II. 402.

Etrusca monumenta insignia Ar-
retii inventa. II. 319.

Etrusca lingua ignota. II. 222.

Etruscae voces Vol. Volturnia
Volaterrae. I. 28.

Etrusci ab Aegyptiis didicere
modum sculptendi Deos suos.
II. 132.

Etrusci ab Aegyptiis, & Phoe-
nicibus multa didicerunt. II.
283.

Etrusci augurandi periti. II. 281.
282.

Etrusci Illustiones. II. 371.

Etrusci Iovem Tonantem dixe-
re. III. 288. 289.

Etrusci lyram in sacris adhi-
buere. II. 112.

Etrusci militis figura Floren-
tiae extat. II. 79.

Etrusci multa ab Aegyptiis di-
dicere. II. 151.

Etrusci, quae Diis ornamenta
tribuerint. II. 130.

Etrusci Romanam linguam am-
plexi matris nomen in Sepul-
cris adnotarunt. II. 429. &
cognomen acceptum. 430.

Etrusci Saltatores. II. 112.

Etrusci scientia fulminum clari.
II. 126.

Etrusci simulacra sua litteris in-
sculptentes imitati sunt Ae-
gyptios. III. 24.

Etruscis nota, & in usu certa-
mina Retiariorum, & Secu-
torum. III. 103.

Etruscorum Haruspicina. II. 80.
81.

Etruscorum inventum fasces.
I. 372.

Etruscorum inventum radiata
corona. I. LXXVIII.

Etruscorum ludus Ascolia ex

prisco monumento. II. 111.
112.

Etruscorum musici ludi. I. LXXIX.

Etruscorum potentia, & luxus.
II. 84. 85.

Etruscorum Sepulcra. II. 149.
150.

Etruscorum Sepulcra Volaterris.
II. XIV.

Etruscum Sepulcretum Senis
erutum. II. 76.

Exceptores, & Argentarii. I. 405.

Exedrae cum statuis. I. 20.

Exsecrationes contra violatores
Sepulcrorum. I. 268.

Q. **F**Abii Maximi elogium, eius
 gesta. Consulatus. II. 241. 242.
 & seqq.

Fabrettus Raphael laudatus. I.
xxi. xxiii. I. 387. III. 286.
passim emendatus.

Fabri veteres in instrumentis
artis suae nomen suum inter-
dum adnotarunt. III. 143.

Fabrilia instrumenta sculpta in
priscis marmoribus. I. 10.

Fabrorum Collegia in Coloniais.
II. 97. 98.

Faces coronae, & cerei in in-
feriis. II. 10.

Faſtio Albata. I. 187.

Falconcinus Io: Eques. II. 151.

Falconerius Octavius laudatus.
I. xxi. 271.

Falx data Saturno. I. 55.

Familiae nomen adnotatum ali-
quando priore littera nomi-
nis. III. 252.

Famulae Deorum Dearumque.
I. 374.

Fantoniſ Iſ: Vincentius laud.
I. 295.

Fasces Etruscorum inventum.
I. 372.

Fastigium donatum viris claris.
II. 206.

Faſſulani pedestrem statuam An-
tonino Pio dedicarunt. III.
160.

Fae-

I N D E X

Faefulana antiqua monumenta, aqueductus, tubi plumbei, cippi. III. 15. 16.

Faefulanorum tutelare numen Mars. III. 24. prisca monumenta, Deorum simulacra. III. 24. 25.

Faefularum antiquitas: augures celebres. II. 78. 79. fulminum interpretes. 80. 81. Haruspices, Augures, Astronomiae cultores. 82. eius urbis nomen celebre. 83. Colonia Romanorum facta a Sylla. 84. 85. 86. Balneum Faefulanorum. ibid. Episcopalis sedes. 87. Dii veterum Faefulanorum, Ancharia. 88. 89. 90. 91. Collegium Fabrum. 91. 98. Decuriones Faefulani. 91. Iovis templum. 117. Martis templum Faefulis. 93. 99. 100. cum aeneo signo. ibid. cives Scaptia tribu censi. 94. 95. Duumviri Quinquennales. 97. 98. Augures. ibid. De Origine Faefulanorum fabulae. II. 102. 103. Dianae cultores. 102. 103. item Mercurii. 103. Nympharum. ibid. Bacchi. 104. 105. Ascoliorum ludi. 105. 106. Faefulis olim multa eruta Sepulcra. 112. 113.

Fecialium munus. II. 442.

Federighiorum Flor. familia nobilis. II. 89.

Felix Episcopus Florent. interfuit Romano Concilio. III. 311.

Feminae gemmis se ornabant. I. 11.

Feminae Patronae Coloniarum. II. 209. diæ Matres.

Ferdinandus II. Etr. Mag. Dux laud. I. 307.

Ferentinorum Patronus L. Aruntius Stella. I. 66.

Feriae Latinae. I. 386.

Feriae Latinae a Romanis celebratae in Monte Albano. III. 285.

Ferre verbum Pontificale unde Feralia. III. 295. 296.

Feroniae Deae templum, Dea servorum; eius cultus origo. III. 14.

Festa Classiariorum. III. 97.

Ficoronius Franciscus laud. III. 30. 78. 88. 112. 282.

Fistiliariorum nomina in amphoris notata. III. 152. 153.

Fideles adpellati Christiani. III. 324. 325.

Fiscum Frumentarium. I. 346.

Fiton Anglus Musei Medicei antiqua momenta descripsit. I. 67.

Flagellum, & fenticam tenent Dii Aegyptiorum Averrunci. I. LXXXII. LXXXIV.

Flamines Romae Deae. II. 50. & Augustorum.

Florentia antiquis cuiuscumque generis monumentis referta. I. xv. xxxi.

Florentia omnium ludorum, & certaminum studiosa, ea quae fuerint, indicantur. II. 111.

Florentinae Coloniae antiqua monumenta. III. 312.

Florentinae Coloniae divini honores in natali die Augusti etc. I. 317.

Florentini non Scaptia solum tribu, sed etiam Arnenficensi. III. 29.

Florentinorum Colonia, ad quam pertinet antiqua Tabula Florentiae in aedibus Rodolphiorum. III. 28. 29.

Florentinorum incuria complura antiqua monumenta perire. III. 38.

Florentinorum legatio ad Tiberium Caesarem. I. 322.

Florentinum Collegium Augustalium & Plebs Urbana. I. 301.

S. Florentinus Episcopus Clusinus. II. 401.

Flores in votorum solutione adhibiti. I. 82.

Flo-

R E R V M.

Floribus delectari defunctorum
animas credebant veteres.
I. 341.

Florius Antonius Eques lauda-
tus. III. 277.

Ilumina cognomen dederunt.
III. 11.

Fogginius Petrus Franciscus lau-
datus. III. 313. 314. 325.
327. 328. & seqq. 332. 334.
338.

Folkes Martinus Reg. Soc. Lond.
vice-Praefes laud. III. 4. 5.
eius opus de ponderibus &
mensuris. Ibid.

Folii signum interpunctionis ge-
nus in lapidibus scriptis, &
in mulsivis operibus. I. 345.

Fontaninus Iustus Archiep. An-
cyr. laud. I. 35. 415. II. 110.
263. 459. De Donis Dei. ibid.

Fontes Clusini celebres. II. 405.

Fontinalis Deus. II. 57.

Fontii Bartholomaei Codex. II.
266.

Forenses ambages veteribus in-
visae. I. 195. 196.

Formicae Cereri sacrae. II. 151.
152.

Formulae antiquae in Sepulcris.
I. 206.

Formulae dedicationis Sepulcri.
I. 565.

Foroiulianensis. I. 251.

Fortuna alata, & galeata scul-
pta in gemma. I. LXVII.

Fortuna Etruscorum, Genius
Natalis. II. 150. 151.

Forum ornatum statuis virorum
illustrium. II. 268.

Fossarii apud Christianos. I. 251.
Frederich Carolus Anglus laud.
III. 143.

Fronto Aemilius, vir Consula-
ris. II. 339. 340.

Frumentarii Legionarii. III. 37.

Fugitivi servi. II. 146.

Fulguriatores Etrusci. II. 80.
81. 82.

Fulmina dia, diurna, & noctur-
na. II. 82.

Fulminibus tributae alae. II. 81.
Fulminum interpretes Etrusci.
II. 80. 81.

Funus, locus sepulturae, & lau-
datio viris optime meritis
absque impensa data. II. 61.

M. Furii Camilli Dictatoris gesta.
I. 96.

Fuscina, & gladio usi sunt Re-
tarii. III. 100. 101. 102.

GAbino ritu immolatae hostiae
in inferiis. II. 10.

Gaddiorum Museum laudatur.
I. xxxiv. eius auctor indica-
tur. II. 109.

Galassius Alphonsus laudatus.
II. 185.

Galeae Heroum ab Homero de-
scriptae. I. XLIII.

Galeae veterum cornibus mu-
nitae. I. LIII.

Galeae veterum inscriptae eum
anulis, & auriculis. I. LXX-
xvi.

Galeria Tribu censu Pisani. II. 18.

Galeria Tribus Pisanorum. I.
293.

Galeffius Franciscus M. laud.
III. 278.

Gallii Angeli Comitis Patricii
Florent. Villa. III. 108. 113.
114. 115.

Gaza, Ione quoque adpellata.
I. 270. 271.

Gazensium numi egregia Cl. Sal-
vinii explicatio. II. 270. 271.

Gemmae inter donaria Deorum.
I. XLIV.

Gemmae sculptae donatae athle-
tis. I. LXVI.

Gemmarum luxu se ornabant
feminae. I. LI.

Gemmarum Scalptores celebres.
I. xxxix.

Gemmis suis antiquis Lauren-
tius Medices nomen suum
insculpendum curavit. III. 47.

Geniae defunctorum Deae. I.
194.

I N D E X

Genarii Artifices. II. 352.
Genii Caesarum thure & vino ad epulas invitati. I. 322.
Genius cum Diis Manibus confusus. I. 359.
Genius Magnus, & Sanctus vocatus. I. 235.
Genius Montis Caelii quomodo sculprus. I. 185. 186.
Genius Plebis. III. 31. 32.
Genius Natalis quibus honoribus divinis cultus. I. 323.
Genius vivis, & defunctis tributus. Genius singulis bonus & malus. I. 193. 194.
Gentiles qui essent. III. 337.
Getae nomen abrafum in monumentis odio Caracallae. I. 7. 23. 25. 381.
GINORII Caroli Marchionis domesticum Sacellum. III. 356.
GINORIUS Carolus Marchio, Senator, & Eques Patr. Flor. laud. III. 152.
Giraldii Ioannis Equitis Sacellum domesticum. III. 356. 357.
Gladiator galeatus. I. LXXII.
Gladiatoriae tesserae. II. 448. 449.
Glandes plumbeae inter arma militaria, eadem inscriptae. III. 57.
Gorius citatus a Salvinio. I. LXXIV.
Gothofredus Franciscus laud. I. 66.
Graeci ab Aegyptiis linearem picturam, & sculpturam didicere. I. LXX.
Graecos Homerus nullo communi nomine adpellat, sed nunc Danaos, nunc Achivos. I. 130.
Graecula vestis, quae. III. 11. 12.
Gratae venustatis Deae. I. LIII.
Gratiis iunctae Nymphae & Diana. II. 58. *Silvanus & Hercules, item Musae & Fontis Genius, ibid.*
Gruteri Iani Thesaurus. I. xx.

laudatur, quo pacto emendatior & copiosior in lucem prodire possit. ibid.
Guadagniorum Marchion. Museum. I. xxxv.
Guarnaccius Marius Praeful laudatus. III. 268.
Guazzesius Laurentius Eques D. Steph. laud. III. 360.
Gubernator Classis caligatus. III. 65.
Gubernator navis. I. 247. *astro- rum scientia peritus. Ibid.*
Gubernatores navium. III. 91.
Gudius Marquardus laudatus. I. 407.
Guicciardinius Franciscus Comes laudatus. I. xxx.
Guicciardinius Petrus Nob. Flor. antiquitatum studiosus Collector. II. 444.
Guidiis ex Comitibus Ioannes laud. III. 27.
Gymnasium Graecae, & Latinae linguae Neapoli. II. 336.

H. *aspirationem subtrahebant nonnumquam veteres*. I. 367.
H. indigitata duobus II. I. 162.
Hadrianus Caesar Cassiae viae instaurator. II. 426. 427.
Hadrianus Viam Cassiam a Clusinarum finibus Florentiam perduxit. I. 302.
Hagenbuchius Io: Gaspar Tigurinus laud. III. 116. 145. 146. 319.
Hammonibus ornatae arae item Gorgone, & aquilis. I. 192. 193.
Harmoniaci classium. III. 58. 59. 60. 92.
Harmonica modulatio in navibus. III. 60.
Harpocrates cum situla. III. 12.
Harpocrates in marmoreo capitulo columnae sculptus. II. 2.
Harpocratis imago in annulis sculpta & gestata a Romanis. I. LXX.

R E R V M.

Haruspices apud utramque Classem Romanorum. III. 97.
 Haruspicina ab Etruscis ad Romanos transit. II. 80. 81.
 Haruspicum monitu templa, arae, & signa Deorum dedicata, & resecta. II. 92.
 Hebraeorum Sepulcreta hodierna. II. 36.
 Heinsius Nicolaus Ovidii Cod. XX. in Laurentiana contulit. I. 454.
 Herba quae Nymphis sacra. II. 58.
 Herculei scyphi emblemata illustrata. II. 134. 135.
 Hercules Astronomiae peritissimus. I. LIII.
 Hercules Athletarum Deus & Genius. II. 135.
 Hercules comes Silvani. I. 122.
 Hercules Conopius. II. 152.
 Hercules convivalis; conviviorum praeses. II. 136. Mensarum Genius. 137.
 Hercules cur Index dictus Athenis. I. 292.
 Hercules cur Somnialis dictus. I. 292.
 Hercules Iulianus. I. 185.
 Hercules malorum depulsor. II. 137. Bibax eius scyphus. 138.
 Hercules Musagetes cum cithara. I. LIII.
 Hercules Pollens Athletarum Deus. I. 44.
 Herculi cratera dedicatum. III. 165.
 Herculis corona oleaginea. I. LVI.
 Herculis Pomarii simulacrum. II. 242.
 Herculis sedentis signum. I. L.
 Herculis statua marmorea Lyssippi opus Florentiae. II. 135.
 Herculis Somnialis Collegium Sodalium Pisae. II. 24.
 Heroem animae Iudicibus apud Inferos praesentatae. I. 130.

Hiperbiorum festum. II. 9.
 Hispania quomodo sculpta. I. LIX.
 Historia Hierarchiae Ecclesiasticae ex vetustis Christianis lapidibus. III. 333.
 Histriones Etrusci. II. 371.
 Histriones & Ludiones. II. 177.
 Honorii & Constantii Consulatus. III. 319.
 Honoris & Virtutis aedes. II. 252. 253.
 Hormisda Papa quibus concesserit sepulturam in Basilica S. Petri. III. 336.
 Hortatores navium. III. 92.
 Hospitalis Patronorum tessera fixa in eius domo. II. 385.
 Hospitalis tabula in domo Patronorum posita. I. 66.
 Hospitia iuxta balnea constituta. II. 405.
 Holstenius Lucas laudatus. I. 126.
 Hostiae mactatae in inferiis atri coloris; victimae infulis caeruleis infusatae. II. 10.
 Hostiarum caput superne elatum in sacris Deorum Supplicum. I. LXIV.
 Hypogaeum quid sit. I. 228.
 Hypogaeum Sepulcrum quale. In hunc modum Sepulcrum Christi Domini. I. 384.

I. aliquando subtractum, aliquando additum in nominibus. II. 123.

I. genitivis interdum additus, interdum demtus. II. 66.
 Ianus Lascars a Laurentio Medice ad conquirendos antiquos Codices missus. III. 47.
 Iatraliptarum officium in balneis. I. 233. 348.
 Iavellus mons. II. 127.
 Ildebrandus Episcopus Florentinus extraxit & dedicavit Basilicam S. Miniatis Mart. III. 310. 311.

I N D E X

- Ilua insula. II. 168.
 Illustris titulus quibus datus. I. 262.
 Immortalem animam credidere Ethnici. II. 119.
 Immunes Liberti. III. 244.
 Incendiis extinguendis quae instrumenta adhibita. II. 195.
 Infantes mortui a die rapti dicuntur. I. 352.
 Infantium mors. II. 32. 33.
 Inferiae cum melle, lacte & vino. I. 365. 366.
 Inferiae cur ita dictae. III. 295. 296.
 Inferiae factae fufis urnis lactis, mellis & olei; cum cereis, facibus, & coronis. II. 10.
 Inferiae togis pullis celebratae; ara constituta; bos & ovis atri coloris, infulis caeruleis infulati. II. 10.
 Infernales sedes, domus Ditis. I. 120.
 Inscriptiones antiquas exscribere haud facilis negotii est. I. XIII. XIV. XVII. XVIII. XIX.
 Inscriptio Etrusca & Latina. II. 297. 298.
 Inscriptiones Graecae & Latinae. I. 373. 375. 377.
 Inscriptiones Sepulcrales Dialogicae. I. 370.
 Insignia familiarum in velis apud Romanos. I. 114.
 Insignia navium. I. 239.
 Instrumenta lignaria fabrilis. I. 277. 278. item sculptoria. Ibid.
 Insulae Baleares. II. 47. 50.
 Insulariorum officium. I. 362. 363.
 Insularum frequentia Romae. I. 409.
 Interpunctio veterum. I. 172.
 Invitati Genii Caesarum ad epulas. I. 322.
 Invitatores servi qui. III. 132.
 Invitatoris liberti officium. I. 195.
 S. Ioannes Gualbertus. III. 344.
 Crucifixi imago quomodo ei caput flexerit. III. 345.
 S. Ioannis Baptistae cultus tota Italia, quando. III. 313.
 Ioannis de Medicis sepulcrum. I. 403.
 Ioannes nomen quo Christi saeculo impositum Christianis. III. 313. 322. 323.
 Iovi bovem marem in Capitolio immolare. II. 160.
 Iovi Latiali feriae celebratae apud Albanos. III. 285.
 Iovis caput aeneum Senis inventum. II. 59.
 Iovis cognomen *Tunni* elucidatum. III. 288.
 Iovis cognomenta alia dilucidata. III. 289.
 Iovis Pistoris ara. I. 371.
 Iovis Serapidis templum Florentiae. III. 312.
 Iselastica certamina. I. 234.
 Isidis cultores raso capite. I. 375. 376.
 Isidis marmoreum simulacrum cum oculis e chalcedonio, eius imago, ornatus. I. LXXXI.
 Isidis sacra a feminis frequentata. I. 375.
 Isidis signum Faesulis inventum. II. 117.
 Isidorus Praefectus Praetorio & Consul Ordinarius. III. 329. 330.
 Isis bene aurita, capite velato & tutulato. I. LXXX. & LXXXI.
 Isis *Bona*, *Obsequens* dicta. I. 81. 82.
 Isis cum Neptuno communem aram, templum & lucum Ravennae apud Classem habuit. III. 85.
 Isis Dea Casta dicta: cultores a Venere abstinebant. I. 376.
 Isis Dea Nilotica dicta. I. 373. 375.
 Italogum antiquorum barbaries. II. 121. 122.
 Iucundi Fratris Codex. II. 263.
 Eius-

- Eiusdem Collectio Inscriptio-
num ant. II. 11. III. 38.
Iulia Domna Septimii Severi u-
xor, mater Castrorum dicta.
I. 7.
Iulia Severi dicta nova Ceres.
I. 123.
Iuliana Sancta & pia femina Flo-
rent. Basilicam Ambrosianam
extruxit. III. 349.
Iunius Rusticus Praefectus Vr-
bi imperante M. Aurelio.
III. 7. 8. 275.
Iuno culta ab Etruscis. II. 50.
Iuno Lanuvina. II. 198.
Iuno Natalis culta a feminis. I.
323.
Iupiter Defensor, sive Depul-
sor. II. 116.
Iupiter in marmoreo capitulo
columnae sculptus. II. 2.
Iupiter Pistor. II. 124.
Iupiter Sabatius, eius cultus in
Etruria. II. 50. 51.
Iupiter Summanus a Pistorien-
sibus cultus. II. 126.
Iupiter *Tanarus*. III. 288. 289.
Iurabant qui Auguris, & Con-
sulis dignitatem obibant. II.
282. item milites. Ibid.
Iurati ad sacra Etruriae qui. II.
280. 281. 282. 283.
S. Iustinus quo tempore martyrio
coronatus. III. 275.
Iuvenes comparati floribus. I.
193.
Iuvenes flores, flosculi adpella-
ti. I. 371.
Iuventa Dea a Romanis culta.
III. 151.

- K Alendaria Domus Augustae. II.
23.
Kalendaria in Coloniis, & Mu-
nicipiis. II. 23.
Kalendarii Curatores in Muni-
cipiis & Coloniis. II. 345.
Kalendarium Florentinor. II. 23.
Kalendarium vetus. II. 7.
P. Kircherius Athanasius laudatus.
I. xxxv.

- L. geminare mos apud veteres.
I. 198.
Laconicorum structura rotun-
da seu octagona. III. 189.
Laconicum Romanum. III. 202.
203.
Laconicum sive Sudatorium Pi-
sanum descriptum & illustra-
tum. III. a pag. 185. ad 232.
Lacrymatoria Sepulcrorum. I.
380.
Lambertinius Pont. Opt. Max.
Benedictus XIV. laud. III.
350.
Lamius Ioannes laud. III. 346.
348. 367.
Lampadarii servi, qui. III. 133.
Lampades votivae. II. 49.
Lanificio addictae feminae Ro-
manae. I. 441.
Lapides antiqui in calcem re-
dacti. II. 212.
Lapides coronati in triviis. I. L.
Lapidum acervi in honorem
Mercurii Vialis. I. L.
Lapidum menda, & fabrilis er-
rata. II. 259. 260.
Lapidum antiquorum fures.
III. 301. 302.
Laqueus sculptus in Sepulcris,
quid notet. II. 316. 317.
Lares & Genii Caesarum culti,
& caesis victimis. I. 322.
Lares oculis non raro clausis
sculpti, cur. II. 134.
Larium Deorum signa. II. 130.
131. 132. in mensis adhibita.
Ibid. Lares bullati 130. eo-
rum symbolum ignis. Ibid.
primum signa e ligno, dein-
de ex aere: in aediculis re-
posita. 133.
Lars, Lartēs. II. 371.
Larva index mortis in conviviis
veterum adlata. III. 20.
Latini lapides litteris Graecis
expressi. I. 433.
Lavinates Laurentes. II. 198.
Laurentius Medices antiqua
colligit monumenta. II. 59. 122.
m 2 An-

I N D E X

- Antiquitatum cultor eximius . III. 46. eius numisma . 48.
- Lecticae in usu apud veteres .
- Lecticariorum officium . I. 358.
- Lectisternia posita ante statuas Caesarum natali die . I. 325.
- Lectorum in Ecclesia Dei institutio & munus . III. 332. 333.
- Legatorum munus . II. 165. 166.
- Legio IV. Scythica . II. 61.
- Legio XI. Claudia , Pia , Fidelis . I. LIX. LX.
- Leo Etruscus ex porphyretico marmore . II. 105.
- Leo X. antiquorum operum admirator & cultor . III. 49. 50.
- Leopoldus Medices Cardinalis laudatus . I. 7. 66.
- Lerius Dominicus . II. 103.
- Lethieullier Anglus vir nobilissimus laud. III. 183.
- Libationes in honorem Deorum in conviviis . II. 136.
- Libelli redditus per Legatos Imperatoribus Aug. II. 10.
- Liberti apud Romanos Medicinam faciebant . I. 451.
- Liberti quando heredes . II. 64.
- Libertorum ob manumissionem gratus animus . I. 336.
- Libertorum dona & vota pro dominorum salute . II. 50.
- Libraria serva . I. 441.
- Librarii & Librariae Servae . I. 397.
- Liburnae naves . I. 127. 130. 245. 246. unde nomen . Ibid.
- Liburnarum nomina . III. 78.
- Licinianae Basilicae situs . III. 81.
- Licinianum Etruriae oppidum . II. 274.
- Linearis caelatura & pictura apud Aegyptios omnium antiquissima . I. LXX.
- Lippius Ascanius Eques laud. III. 169.
- Litterae e Graecia in Latium adlatae . I. 7.
- Litterae labiales facile commutantur apud veteres . I. 153.
- Litterae puncturatae . II. 146.
- Littorales Dii . III. 97.
- Liviae Aug. Libertorum Sepulcretum . II. xi.
- Loca religiosa cippis definita . III. 265. 266.
- Locus parus & religione solutus . I. 88.
- Locusta Cereri sacra . II. 151. 152.
- Longinus de sublimi genere dicendi versus ab Ant. Franc. Gorio . I. 171.
- Langobardi cultum Praeursoris Ioannis amplificaverunt tota Italia . III. 313. 314.
- Lotinus Franciscus laud. III. 185. 193.
- Lotus Nilotica . I. LXXXV.
- Lucifer Veneris Stella . III. 58.
- Lucifero , seu Phosphoro adsimilati pulchri iuvenes . II. 31. 32.
- Lucernae in Saturnalibus donomissae . I. 222.
- Lucius Caesar numquam Pontifex Maximus fuit . II. 277.
- Lucius Ioannes Praeful laud. III. 34. 35.
- Luculli elogium , gesta , & triumphus . II. 255. 256. & seqq.
- Ludi Liberales . II. 110.
- Ludi Maritimi . III. 98.
- Ludi Scaenici & Circenses intermissi in inferiis Caesarum . II. 10.
- Ludi Sabini in honorem Neptuni . III. 98.
- Ludi Scaenici cum acroamatis . I. 126. 130.
- Ludimagistrorum munus . I. 124.
- Ludiones Etrusci . II. 132.
- Ludus hominum in sacris inclusorum . II. 111.
- Ludus in honorem Vulcani & Neptuni . III. 98.
- Lumina in sacrificiis nocturnis adhibita . II. 49.
- Luna dicta Anna perenna . I. 186.

R E R V M.

Luna Etruscorum urbs, portu insignis. II. 50.

Lunentia marmora. I. 32.

Lupa lactans pueros deductae coloniae symbolum. I. LIX.

Lupius Antonius M. Presbyter Soc. Iesu laudatus. III. 321.

Lyra in festis Dionysiacis adhibita. II. 107.

Lyra in sacris adhibita, etiam ab Etruscis. II. 112.

Lyrae ornamenta taeniae, seu vittae. I. XL. figura XLI.

M Et N in vetustis faxis frequenter praetermissa, in vetustis Codicibus in fine versuum ita notata ~. I. 176.

M. frequenter omissa in scriptis antiquis lapidibus. III. 54.

Mabillonius P. D. Ioannes laud. I. 83. III. 2.

Macci qui apud veteres. II. 177.

Maceria Sepulcri quae. I. 232.

SS. Machabeorum nunc S. Felicitatis Ecclesia privilegiis aucta. III. 340. 341. 342.

Machinator qui. I. 278.

Macnamara Ioannes laud. III. 295. 301.

Maecenas artem docuit scribendi per compendiaras notas. I. 349. eius indicatur patria, honores. II. 271. 272. 273. 274. 275.

Maenades in Orgiis caput iacantes. I. LV. LXXVII.

Masseiorum statua Etrusca Volaterris. II. 150.

Masseius Eques laud. I. XLI.

Masseius Marius Volaterranus, Episcopus Aquinas Romanae Academiae parens & princeps. III. 50.

Masseius Scipio Marchio laudatus. I. xv. xvi. xxviii.

5. 83. 102. 276. III. 70. 71. 72. 76. 79. 114. 115. emendatus. 115. 116. 149. 282. menda eius in descriptione dum. Ibid. 362. 363.

Magister Chori in navibus. III. 60.

Magistri navium. III. 92. 93.

Magistrorum Vici sacra Statae Matri. III. 108. 109.

Magliabechiana Bibliotheca. III. 38.

Magliabechius Ant. laud. II. 103.

Malvasia Carolus Caesar Comes laudatus. I. xxiv. 134.

Manii Valerii Maximi elogium. II. 235. 236.

Mamilius Tusculti Dictator. III. 136.

Manipularius miles. I. 244.

Manium Deorum arae secus vias cur posita. II. 35.

Mannius Dominicus Maria laud. II. 266. III. 139. 140. 175. 312.

Mansius Baronii editor & illustrator laudatus. III. 329.

Manumissi Liberti catenas Saturno & Laribus donabant. I. 336.

Manumissi servi nomen domini acquirebant. I. 369.

Manumissionis onera. II. 50.

Marciae aquae tubi. III. 281.

Marescottius Dionysius Senensis laud. I. 67. 68.

Mariae Virginis Imprunetanae imago. II. 130.

Marianus Laurentius laud. I. 264.

Marianus Franciscus eius opinio explosa. II. 281. 299.

C. Marii elogium, res gestae, Consulatus. II. 248. 249. & seqq. eius tropaea. 254.

Maritimorum lapidum Sylloge. III. 70.

Marmius Ant. Franc. Eques laud. I. 70. II. 11. 263. 264. III. 38. 312. 315.

Mars

I N D E X

Mars Faesulanorum tutelare Numen. III. 24.
 Martinius Roffus Antonius laudatus. I. 453.
 Martis cultores prisca Florentini & Faesulani. II. 100.
 Martyriorum instrumenta in tumulis sculpta. III. 357. 358.
 Martyrologii Florentini editio. III. 353.
 Massaeus Barthol. S. R. E. Cardinalis laud. II. 434.
 Massonus laudatus. III. 318.
 Materiare & materiator negotias. I. 278.
 Matrimonii exacti anni notati in Sepulcris. I. 382.
 Matronae Coloniae Pisanae sublugentes in exequiis Lucii Caesaris. II. 10.
 Maior & minor in feminis differentiae causa. I. 421.
 Medea Aesonem exanimem ferens. I. LXXVIII.
 Medicae feminae apud veteres sunt Obstetrices. I. 404.
 Medicei Principes veterum monumentorum ab interitu vindices. III. 49.
 Mediceorum Principum Bibliotheca & Museum. III. 46. 47.
 Medices Cosmus & Laurentius laudati. III. 311.
 Medici ad ungendum in balneis adhibiti. I. 348.
 Medici apud Romanos Liberti. I. 451.
 Medicis caruere primum Romani; mox Medici plures Liberti. I. 84.
 Medicis necessaria astronomiae scientia. I. LVII.
 Meditatio Musae tributa. I. XLVII.
 Medusae caput, favorabile veterum amuletum. I. LI.
 Meius Io. Michael Medicus laud. III. 169.
 Meleagri fabula. I. 102.
 Melpomenes imago. I. LXIX.

Mensa feralis cum epulis sculpta in Sepulcris. II. 23.
 Mensae convivales ornatae signis Deorum Larium. II. 132.
 Mensium nomina omissa in titulis. I. 431.
 Mensores qui. II. 148.
 Mercurio sacrum donarium. II. 103.
 Mercurius Vialis. I. L. gregibus praefes, eius in honorem acervi lapidum. Ibid.
 Mestica Aegyptiorum simulacra. I. LXXX.
 Messii Romuli Faesulani epitaphium. II. 120.
 Metastasis Petrus laud. III. 359.
 Milites Classarii coniuges & libertas secum habebant. III. 69.
 Milites Duplares Classis. III. 68.
 Milites infimi ordinis. III. 271.
 Milites honestam missionem consecuti. II. 29.
 Milites suscepta honesta missione aras pro gratiarum actione Diis dedicabant. III. 151.
 Militum patria expressa in faxis. II. 27. item stipendia.
 Mimi apud veteres. II. 175. 176.
 Minerva Musica. I. LIII.
 Minerva tutela navis classis. III. 68.
 Minervae Bellatricis habitus. I. XLIII.
 S. Miniatis Basilica Florentina a quo exstructa & dedicata: eius Coemeterium. III. 310. 311.
 S. Miniatis civitas. II. 178. 179.
 Ministratores servi in tricliniis. I. 62.
 Misenatium Castra in colle Equilino. III. 81. 82.
 Misenatium Classis. II. 182.
 Miseni Classis Romanorum. III. 70.
 Mi.

R E R V M.

Misenum, ubi Classis Romana.
I. 237. 238.

Misio honesta militibus veteranis data. I. 69. 70. 257.

Misio honesta data militibus veteranis a Galba. I. 257.

Missione honesta quando donati Classarii. III. 94.

Missionis honestae tabulae. II. 9.

Mithrae imago. I. LXIV.

Mithrae Dei cultus; eius origo. I. 112. 113. eius Sacerdotes, Antifistites. Ibi.

Mithrae mysteria, & Persicus gradus. II. 284.

Modi Romani mensura xxv. librarum tritici. I. 263.

Modius Romanorum ex aere. III. 1. 2. 3.

Moenia Clusina. II. 402.

Monachi Deo servientes. I. 236.

Monasteria Virginum Florentiae. III. 342.

Montanius Comes Franciscus laud. I. 4.

Montanorum Cohors. I. 336.

Montfauconius Bernardus laudatus. I. XXI. 11. 374. 384.

Monumenta antiqua urbium decora sunt. II. 121.

Monumenta prisca Romanorum Romae everfa ac pessum data. III. 39. 40. 41.

Monumenta publica in aedibus Deorum condita. I. 261.

Monumentum inter & sepulcrum quod discrimen. I. 379.

Moriones Cinaedi. II. 176.

Mortis cum somno similitudo. I. 384.

Mortis de morte triumphus in gemma expressus. I. 456.

Mortis recordatio in conviviis veterum ingesta. III. 20. 21. 22.

Mortuis benefacere oportet. I. 191.

Mozzius Marcus Ant. Canonici Flor. laud. III. 353.

Muliebria instrumenta ornatoria. I. 10.

Mulieres Vicanae Sacra Bonae Deae facientis. III. 109. 110.

Mulsus datum natali die. I. 324. 325.

Munatia familia Florentina. III. 10.

Munera tum sacra, tum publica qui obibant, vota Diis, nuncupabant. II. 54.

Muratorius Ludovicus laudatus. I. 268. III. 112. 115. 116. 150. 174. 175. 176. commendatus. 282. 288. 293. 312.

Murcia Dea. II. 236.

Mures Teucris infensi. I. 445.

Muri Arretii & Mevaniae laudati. II. 220.

Musa lyram pulsans. I. XXXIX. XL.

Musa meditatatrix. I. XLVII.

Musae nomen datum feminis. I. 269. 270.

Musea veterum ornata staruis illustrium virorum. II. 266. 269.

Musei Florentini opus. II. XLII.

Musei Medicei Antiquitatum descriptio. I. 67.

Museum Academiae Cortonenfis. III. 19.

Museum Ansideorum Perusiae. III. 131.

Museum Baccium Arretii. II. 233.

Museum Bucellium laudatum. II. 426.

Museum Card. Albani. II. 192.

Museum Comitum e Gherardesca celebre. I. LXVI. II. 132.

Museum Nicolinum. III. 118. 121.

Museum Riccardium laudatur. I. XXIIII.

Musica Heroes delectati. I. LIII.

Musis sacra facta. I. XLVI. & seq.

Musivo opere picti parietes & pavimenta. I. 154.

S. Mustiola Virgo & Martyr Clusina; eius Sepulcrum, item Mar-

I N D E X

Martyrum Coemeterium .II.
421. 422. 423. 424.
Myrmiliones. III. 100.
Myron egregius Sculptor. I.
271.
Myrothecium muliebre. I. 212.
Myrrha condiebant vinum lau-
tiores. II. 380.
Mysteria Bacchi apud Etruscos.
II. 283. 284.
Mysteria Isidis & Cereris .I. 375.
376.

N Ani homines magno cum vi-
retro. I. LXXXV.
Nardius Ioannes Medicus lau-
datus. I. xxxv. 273. 274.
298. II. 113.
Nardius Innocentius Nob. Clu-
sinus. II. 402.
Natali suo qui mortui sunt. I.
258.
Natalis dies Caesarum quibus
honoribus & festis celebra-
tus. I. 324. II. 7.
Natalis dies Augusti, Liviae &
Tiberii Caes. I. 319. 320.
Nationes militum Classiariorum.
III. 96.
Natus in faxis notatur. II. 304.
Navalis militiae historia notitit
ex lapidibus. I. 236.
Navarchi qui. III. 91.
Navium Misenenfium & Raven-
natensium nomina vide in In-
dice Cap. VII.
Nautarum Classiariorum nomi-
na. I. 254.
Navalia Pisavorum. II. 25.
Neapolitanum vetus Gymnasium
in quo Litteris Graecis &
Latinis iuvenes instituebantur.
II. 336.
Nemesis Deae potestas. I. LXII.
157. II. 89.
N-rei imago. I. XLIII.
Nereides Nymphae. I. XLIII.
XLIV.
Nero Caesar usus veste regia
Graecula. III. 11. 12.

Neronis aurea Domus ubi sita;
eiusque magnificentia. I.
336.
Nicerta vicus apud Apameam
Syriae. III. 323.
Nicoliniorum Marchionum Mu-
seum. I. xxxv. qui eius au-
ctor. Vide. xxxv. xxxvi.
Nicolinius Antonius Marchio
Abbas laud. III. 173.
Nicomedis Medici Sepulcrum.
III. 127.
Nili animalia sculpta in anagly-
pho. I. LXXXV.
Nilopolis Aegypti. III. 324.
Nimbus ornamentum capitis &
apud Ethnicos. I. LXXXVIII.
Nomen Sculptorum in Gemmis
primus adnotavit Cl. Andrei-
nius. I. XLIII.
Nomenclatoris servi officium.
III. 31.
Nomina e nomine urbium de-
sumpta. II. 305.
Nomina male ominata non im-
posita viris & feminis. II. 39.
Nominum etyma, quae apud
Graecos non invenitur a Bar-
baris petenda. I. 332.
Nonagenarii milites Classarii,
qui. III. 61.
Norisius Henricus vindex anti-
quitatum studiosissimus. II.
136. laud. I. 258. II. XLIII.
3. 6. III. 214. 271.
Nortia Dea Etruscorum. I. 329.
330. II. 150.
Nubes ut Deae invocatae a
Socrate. I. LXXVII.
Numina, quae somnia immitte-
re credebantur. I. 292.
Numismata Imperatorum Cae-
sarum & Augustorum Ro-
mae primum edita, sub Leo-
ne X. P. M. III. 50.
Nummorum aureorum pondera.
III. 6.
Nummularii qui. I. 405.
Nuptam novam exhibet pi-
ctura in Hortis Aldobrandi-
nis. III. 82.

R E R V M.

Nutricii & Nutritores, qui.
 II. 114. 115. Nutricius. 142.
 Nutrix & Nutrices. II. 141.
 Nymphae Fontinales. I. 47. 48.
 Nympharum cultus apud antiquos. II. 56. cognomina. 57.
 Nympharum simulacra quae. II. 57. 58.

Opriscis pro OY. I. 73.
 Obeliscus parvus Aegyptius Florentiae, ubi nam. I. xxxv.
 Obstetrices Medicae. I. 404.
 Oceanus cur Pater Deorum. I. XLIV.
 Octogenarius Classis. III. 66.
 Ocularii Fabri. I. 407.
 Oculos statuis reponere mos Aegyptiorum. I. LXXXIII. I. 407.
 Officia minora primum, mox maiora in faxis enumerata. III. 84.
 Officinae fictiliariae, & eorum insignia. III. 152. 153.
 Officinae vasculariae Arretii. II. 320. 326. earum notae. Ibid.
 Olcastro coronati victores in Olympicis. I. 185.
 Olea & unguenta quae in balneis adhibita. III. 211. 212.
 Oliverius de Abbatibus Hannibal laudatus. III. 59. 60. 77. 156.
 Ollarum ad oleum & unguenta figura. I. 155.
 Ollae continuae & continentes in Sepulcris. I. 437.
 Olympicorum ludorum victores quae praemia & honores consequiebantur. I. LXVI.
 Opellius non Opelius scribendum. III. 282.
 Ophialtes primus Sacra Musis fecit. I. XLVI. & seq.
 Opificum adclamationes. III. 139.

Opsonatoris officium. I. 234.
 Optio miles. I. 241.
 Optiones Classiarum. III. 93.
 Optiones in militia qui. II. 62.
 Orantes Ethnici in templis quo ritu. II. 49.
 Oratorum & Philosophorum gestus. I. LXIV.
 Oido in Coloniae & Municipiis sunt Decuriones. II. 210. 211.
 Orlendus Franciscus Dominicanus laud. III. 344. 349. 353.
 Orientem respiciebant qui sacra faciebant. II. 49.
 Ornamenta muliebria in Sepulcris sculpta. II. 101.
 Ornatores, & Ornatrices Deorum. III. 107.
 Ornatoria muliebria instrumenta, quae. I. 391.
 Ornatoria muliebria instrumenta in cippis sculpta. III. 18. 19. 20. 26.
 Ornatrices feminae, quae. I. 390. 391.
 Ornatrices feminae Dearum. III. 107.
 Ossuaria defunctorum. I. 227. III. 135. 136.
 Ostiensis Coloniae templa & aedificia praeclara. I. 434.
 Ostiensis Colonia. III. 366.
 Ostiensium Coloniae Magistratus. I. 309. 311.
 Otus primus sacra fecit Musis. I. XLVI. & seq.

PAedagogorum officium. I. 83.
 Paedagogorum cura. I. 365.
 Paedagogorum munus. I. 357. 358.
 Pagius emendatus. II. 401.
 Pagnius Ioannes Pifis Medicinae Professor laudatus. I. 7. 76. Idem antiqua monumenta in Africa investigavit. III. 121.
 Palaestrae Magistri. I. 417.
 Pa-

I N D E X

Palaestrae Vnctores . I. 234.
 Palaestritae munus . I. 367.
 Palma pro praemio data Re-
 tianis & Secutoribus . III. 103.
 Palmerii Matthaei Pisani Chro-
 nicon MS. II. 266.
 Pandectarum Flor. collatio a
 Breckmanno & Salvinio fa-
 cta . I. 412.
 Panis , qua specie usi veteres .
 II. 145.
 Panfophia Decentis V. C. u-
 xor . III. 338. Vide *Decens*.
 Pantomimorum artes . II. 173.
 Papavera tributa Bono Even-
 tui . I. LXVIII.
 Papinius Ioannes Presb. laud.
 I. 311.
 Parcarum arbitrio vitam homi-
 num pendere veteres dixe-
 re . I. 356.
 Parcae raptrices puerorum . I.
 421. 422.
 Parcae sculptae in Sepulcris . I.
 447.
 Parentales libationes . I. 380.
 Parentalia in honorem Caii &
 Lucii Caesarum quo ritu a
 Pisani celebrata . II. 4. 5. to-
 gis pullis celebrata . 10.
 Pastophorae Isidis . I. 375. 376.
 377.
 Pastophorii forma . I. 375. 376.
 377.
 Pastorum habitus . I. LIII.
 Patellae sex sculptae in Sepul-
 cro . I. 443.
 Patellis immixti cibi , & oblati
 Diis . I. 371.
 Patera aurea subrepta Athenis
 e fano Herculis . I. 292.
 Paterae , & tripodes donati A-
 thletis . I. LIV.
 Paterae obsignatae in templis .
 III. 10.
 Paterae sacrificales quae , publi-
 cae & privatae . II. 319. 320.
 Patrafter . I. 218.
 Patria notata in saxis militari-
 bus . II. 301. 302. 303. 304.
 305.

Patronae mulieres . II. 73.
 Patroni ab origine , qui . II. 201.
 Patroni Collegiorum & Sodali-
 tiorum . I. 293.
 Patroni Coloniae Pisanae . II. 20.
 Patroni Coloniarum donati sta-
 tuis cum titulo . II. 169.
 Patroni Coloniarum maximis ho-
 noribus cohonestati . II. 190.
 191. 192.
 Patroni Coloniarum Parentes ad-
 pellati . II. 207. 209.
 Patroni & domini adpellati , &
 maximis honoribus a Colonis
 celebrati . II. 10.
 Patroni ubi cooptati . II. 4. 5.
 Patronorum clientela per Lega-
 tos procurata . I. 66.
 Patronorum origo , dignitas ,
 munus , honores . II. 198. 199.
 haud habita aetatis ratio . 201.
 Coloniarum splendorem , &
 commoda curabant . 202. tabu-
 lae , & tesserae hospitales , &
 diplomata iisdem donata . 203.
 204. 205. item statuae . 206.
 Pavimenta musivo opere orna-
 ta . I. 155.
 Pavimentum e marmore tessel-
 latum , & alia antiqua monu-
 menta Florentiae reperta . III.
 312.
 Pauliorum villa . II. 101. 102.
 Paulotius Rictorus Nob. Clusi-
 nus . II. 402.
 Paularii navium . III. 92.
 Pedibus inter se coniunctis &
 compositis sculpta Aegyptio-
 rum simulacra . LXXXIII.
 Pegafus Poëtarum equus . I.
 LXXII.
 Penates Dii Praestites Etrusco-
 rum . II. 230. 132.
 Penthei tyranni fatum in mar-
 moreo vasculo expressum . I.
 LXXVII.
 Perfectissimi titulus cui datus .
 I. 195. 196.
 Perpernorum gens . II. 64.
 Phari sive turres tum Miseni ,
 tum Ravennae . III. 84.
 Phi-

R E R V M.

Philippi Caesares nomen Classi
Misenensi dedere . III. 73.
79. 80.
Picchiantius Philippus laud. III.
288.
Pietas Dea a Romanis culta . I.
240.
Pilei usus apud veteres . II. 130.
Pinea nux Saturno sacra . I.
55.
Pineae nuces impositae tripodi-
bus, ornamenta Sepulcrorum.
I. 267.
Pisana Respublica . II. 16.
Pisani Antoninum Pium Caesa-
rem coluerunt . II. 12.
Pisani devoti Hadriano & An-
toninis . III. 27.
Pisani rei navalis gloria illustres,
Portum & Classes habuere .
II. 25.
Pisanorum antiqua monumenta
permulta ob incuriam civium
periere . III. 156.
Pisanum Laconicum descriptum
& illustratum . II. a pag. 185.
ad 232.
Pisum antiquitas : templum
Cereris a quo dedicatum . II.
1. Colonia Julia Obsequens.
Duo capitula columnarum
marmorea descripta 2. Ibid.
eius Theatrum, & Amphitheat-
rum . 2. Ibid. Thermae Pi-
sanae . Ibid. Arcus cum sta-
tuis erectus in honorem Caii
& Lucii Caesarum . 4. 5. A-
ra, Forum, Augusteum Ibid.
quomodo Parentalia in eo-
rum honorem celebrata . 5.
Aedes, Basilicae Pisanae . 5. De-
curiones, Flamines, Ponti-
fices minores . 10. Patroni
Coloniae Pisanae Lucius &
Caius Caesar . 10.
Piscienfis Dioecesis . III. 277.
278.
Piscinae Romanae . III. 210. 211.
Piscinarum usus, & luxus apud
veteres . I. 142.
Piscis Christum significans in

Christianorum Monumentis .
I. 208. 209.
Pisis templum & sodalitium Her-
culis Somnialis . I. 292.
Pistor Candidarius . II. 145.
Pistoriae artis instrumenta . I.
370. 371.
Pistorienses Velina tribu censi.
II. 122. Milites sub Septimio
Severo indicati . 123. cur di-
cti Pistorienses . 124. Pistorii
ius dicebat Corrector seu Prae-
ses Tusciae . 125. Colonia a
Sylla deducta . 125. Pistoria
familia . 125. Iovis Inferi, seu
Summani cultus . I. 126.
Pistorium, olim Pistoria . II. xiii.
121. & seqq. vetus Munici-
pium . II. 122.
Plantis & germinibus pueri ad-
similati ab Homero . I. 409.
Platonis Dialogus de Pietate non
de Sanctitate . I. 290.
Plautiae familiae insignia . I. LX-
xiv.
Plautus quando floruit . II. 124.
Plebiscita in loco sacro acta . II.
5.
Plebs urbana . II. 286. 291.
Plinii villa ubi fuit, describitur.
II. 92. 356. 357.
Plumbarii officium quod nam.
III. 56. 57.
Plumbarii milites . III. 57.
Pluto Aesius . III. 90.
Poggius laud. III. 311.
Politianum . II. 425. Arretini Fi-
denates : antiqua aedificia .
426. antiquae Familiae . 428.
Museum Bucellium celebre .
Ibid.
Politianus Angelus laud. II. 78.
III. 311.
P. Politus Alexander laudatus . I.
xxx1.
Pollucis pugna cum Amyco
Bebricum rege . I. Lxxiii.
Polymorphus Aegyptiorum Dae-
mon . I. Lxxx1.
Polynicis & Eteoclis discordia .
I. 16.

I N D E X

Pomius Zenobius I. C. laudatus. III. 364. 365. 368.
Pomponius Laetus. III. 50.
Pomptina Tribu censi Arretini. II. 62. 272. 291. 299. 300.
Pondera a quibus curata. I. 309.
Pondera & mensurae veterum a quo illustratae. I. 264.
Pontedera Iulius laudatus. III. 326.
Pontificalia insignia quae. I. LXIX.
Pontificatum adepti quae populo largirentur. II. 16.
Pontifices in Coloniae creati maiores & minores. II. 277. 278. 279. item maximi.
Pontifices Quinquennales in Municipiis & Coloniae. II. 284.
Poppaea Sabina cum titulo Divae. II. 48.
Populonium colonia Volaterranorum. II. 168.
Possidere maritum de uxoribus dictum. I. 423. 424.
Potitii & Pinarii Sacerdotes. II. 239.
Praefecti vehiculationis. III. 91.
Praefecti Legionum munus. II. 197.
Praefecti Praetorii dignitas. II. 194.
Praefecti Vigilum munus. II. 194. 195.
Praefecti Urbis curam ponderum & mensurarum habebant. III. 8.
Praefectorum Vrbis nomen nomenclatura per accurata desideratur. I. I. 3.
Praefectorum Urbis numerus ex lapidibus ampliari potest. I. 387.
Praefecti Classis. III. 84. 85. 90.
Praefectus Urbis adpellatus Clarissimus Vir & Illustris. I. 262. 263.
Praeficarum habitus. I. 226.
Praemia Athletarum. I. LIV.
Precationes funebres. I. 422. 425. 426.

Praetores Etruriae. II. 18. 61.
Praetoria ornamenta quae. II. 295.
Praetoriani milites qui. I. 190.
Praetoris munus. II. 61.
Pratum, nunc urbs Etruriae, a quo conditum. II. 127. 128.
Precum elegans descriptio apud Homerum. I. 178.
Priapus hortorum Deus. I. 95.
Primipilus Classis. I. 248. 249.
Principales Beneficarii. II. 358. 359.
Procuratores pecuniae publicae in Coloniae. II. 98.
Protektorum munus. II. 197. 198.
Puccius Flavius Archipresb. Clusinus laud. II. 424.
Pueri immature obiti a Diis rapti credebantur. II. 139.
Puerorum epitaphia Graeca. I. 463. 464.
Pueros noctu sepeliebant veteres ut oculis acerba funera subtraherent. I. 148.
Pullariorum officium. III. 136.
Punica lingua Hebraeae affinis. I. 380.
Puncta duo numquam in Romanis Inscriptionibus observata. I. 295.
Puncta in principio & fine versuum in saxis. II. 35.
Putei dedicatio. II. 312. 313.
Pythagora Etruscus. II. 397.

Q. non habent Graeci. I. 152.
Quadriem Dacico adiecit fortitan Traianus. III. 64.
Quadriem Romanarum nomina. III. 70. 71.
Quatuorviri iuri dicundo. II. 90. 91.
Quatuorvirorum iuri dicundo dignitas in Municipiis & Coloniae. II. 122.
Quinquennales Colonici. II. 284. 314.
Quinquennales viri in Coloniae II.

R E R V M.

II. 96. Triumviri , Quatuor-
viri 97. item in Collegiis .
Ibid.
Quinquieres veterum . II. 186.
187.

R Adagafii Gothorum regis inte-
ritus . II. 83. eiusque profligatus exercitus . III. 338.
Radiata corona Etruscorum inventum . I. LXXVIII.
Raphaël Urbinas antiquorum operum admirator . III. 49.
50. Magister aedificiorum delectus a Leone X. Ibid.
Rapti pueri & puellae a morte . I. 419.
Ravennae Classis . II. 182. 183.
184.
Ravennatum Classis . I. 240.
241. & seqq.
Redius Gregorius Baiul. laud.
II. xiv. II. 212. 261.
Regum propria est beneficentia . I. 385.
Reinesius Thomas laudatus . I. xxi. xxxviii. item emendatus . I. 244.
Requietorium . II. 360.
Retiariorum & Secutorum ludus . III. 98. 99 eorum vestis, subligacula. Retiarii imago . Ibid. & 100. 101. 102.
Retina prope Misenum . I. 184.
Revillas D. Didacus Abbas laud. III. 143.
Rex Sacrorum, eius munus . II. 454.
Ricasolius Io. Bapt. Canonicus Flor. laud. I. 317.
Riccardiana Bibliotheca . II. 266.
Riccardiani Horti . III. 269. 270.
Riccardius Ioannes laud. III. 311.
Riccardius Riccardus primus omnium inscriptos lapides in Florentiam intulit . I. xxxii. 114.
Riccardius Franciscus Marchio laud. I. xxxiii. xxxiv.

Ridolphinus Venutus laud. III. 59.
Rinuccinius Carolus Marchio laudatus . III. 354.
Robertellus Franciscus laud. II. 19. III. 154.
Rhodius Ioannes laudatus . III. 199.
Rhoemetalces Rex Thraciae . I. XLVII. & seq.
Rodolphus Nicolaus Cardinalis laud. I. 318.
Rogatores a Scaena qui . III. 30. 31.
Romae Deae Flamines . II. 50.
Romani cives classibus serviere . III. 96.
D. Romulus Faesulanorum Episcopus . I. 103. 117.
Ronchegallus Ioannes I. C. III. 192.
Rosaria adsignata Sepulcris . I. 341.
Rosarum sparsio in funeribus . III. 20. maximus etiam usus in conviviis. ibid.
Rudiarii imago . I. LXIII.
Ruggerius Ferdinandus Architectus laud. III. 306. 310.
Rufellani Etruriae . II. 290.
Rustichius Marcus Historicus Florentinus . III. 345.
Rutilii Numantiani Galli loca Itinerarii expensa . II. 156. 157.

S praetermissa in fine vocum . I. 325. 446.
Sabatia festa . I. 332.
Sabatina Tribu censu Volaterrani . II. 162.
Sabatina Tribus . II. 191.
Sabatius cur dictus Iupiter; item Bacchus . I. 332.
Sacer quid significet . I. 562.
Sacerdotes apud Classes Miseni & Ravennae . III. 97
Sacerdotes Bellonarii . II. 150.
Sacromariorum munus . I. 309.
Sakra Classiariorum . III. 97.
Sa-

I N D E X

Sacra Etruriae forte fuere Bacchi mysteria. II. 283.
 Sacra Genio facta natali die. I. 323.
 Sacrificialia instrumenta domestica, quae nam. I. 337.
 Sacrificium publicum in inferiis Lucii Caesaris. II. 10.
 Sacrorum Regis munus. II. 454.
 Sadoletus Iac. Card. laud. I. 186.
 Salii Palatini, Salu Capulati. II. 296. Salii Albani. 297.
 Saliorum munus & dignitas, Salii Deorum. II. 296.
 Salmasius emendatus. III. 282.
 Salratio armata. II. 108.
 Saltatores Etrusci. II. 112.
 Salvinius Antonius Maria laudatus. I. xvi. xvii. xxv. xxvi. xxix. 173. 194. II. 42. 69. 136. 140. III. 121.
 Salvinus Salvinius Canonicus Florentinus laudatus. I. xxxi. II. 89. III. xxiii.
 Salutationes funebres. I. 370. 385. 395. 419. V. *Adclamations*.
 Samuelii Claudius Eques laud. II. 411.
 Sancti Caelicolae Urbium Patroni. II. 199.
 Sanctorum invocatio & ad eorum orationes commendatio. I. 219.
 Sanleolinus Sebastianus laud. III. 24. 25.
 Sanfedonius Ioannes Patric. Senenf. laud. III. 28.
 Sanvitus Bartholomaeus. III. 41.
 Sarchiorum villa. III. 359.
 Sarcinatrices feminae. I. 462.
 Sarcophagi, arculae, & ollae titulo vacuae. I. 276.
 Sarcophagi raro inscripti. II. 18.
 Sarcophagus antiquus marmoreus in Arno flumine inventus. III. 277.
 Sassinatum antiqua monumenta. II. 351.

Scaenae ornamenta vestes & alia. III. 30. 31.
 Scaenae pictae apud veteres. I. 391.
 Scaenici Artifices. II. 175.
 Scaenicorum ludorum Praefecti III. 31.
 Scalaria in Sepulcris. I. 150.
 Scalettius Philippus Maria Sacerdos Flor. laud. I. 462.
 Scaptia tribus Faesulanorum & Florentinorum. I. 445. II. 94. 95.
 Scarabeorum origo & usus ex Aegyptiis. I. lxxxii. & seq.
 Sceletus mortui hominis in conviviiis adlatus. III. 20. 21.
 Schola Gentilium quae. III. 337.
 Schola Palatina. III. 336. 337.
 Scribae Classarii. III. 93. 94.
 Scribarum Classariorum officium. I. 249. 250.
 Scribarum Victorum munus. I. 400.
 Scribendi ars per compendiaras notas. I. 349.
 Scrupuli horarum, qui. II. 42.
 Scurrae veterum. II. 176.
 Scutorum forma, lora, anuli. I. lx. lxi.
 Secutoris victoris imago. III. 98. 100. 101. 102. 103. eius arma. Ibid.
 Segalonius Matthaeus Florentinus Antiquarius. I. 389.
 Sellae curulis honos. II. 236.
 Ti. Sempronius Gracchus. II. 234.
 Senarum antiquitas. II. 53. Etruscis antiquitatibus illustris. 53. 54. eius Magistratus, & Sacerdotes. 34. Decuriones, Augustales, & Seviri Augustales. Ibid. Silvani Dei cultus. Item Nympharum. 56. 57. 58. antiquitates inventae, aqueductus, caput Iovis aeneum. II. 59.
 Serapis comes Aesculapii. I. lxxiii. item aliorum Deorum. lxxiv.

R E R V M.

- Sevirorum Augustalium munera, curae, auctoritas. II. 54. 55.
- Seplasiarii negotiantes unguentorum. I. 399.
- Septimianenses sculptores & lapidicinae prope Faesulas. III. 162.
- Sepulcra defunctorum cur collocata in hortis. I. 341.
- Sepulcra extra urbem. I. 426.
- Sepulcra in orbem inscripta. I. 89.
- Sepulcra quibus legibus & poenis condita. I. 298.
- Sepulcra fecus publicas vias condita. I. 370.
- Sepulcra unguentis perfusa, & corollis ornata. I. 355. 356.
- Sepulcra, urnae & arculae titulo vacuae. I. 275. 347. 348.
- Sepulcri partium distributio. I. 164.
- Sepulcrorum fenestrae. I. 25.
- Sepulcrorum ornamenta quae. I. 384.
- Sepulcrorum violatores territi minis & diris. I. 268. 343. 344.
- Sepulcrum Christi fuit hypogaeum. I. 384.
- Sepulcrum dictum domus aeterna. I. 56.
- Sepulcrum dictum Heroum. II. 23. 24.
- Sepulcrum sibi viventes condebant. II. 31. 72.
- Sepulcrum *σώμα* dictum. I. 454.
- Sepulturae locus decretus a Decurionibus viris praestantibus. I. 213.
- Sepulturae ubi conditae. I. 291. 292.
- M. Sergius Silus dextra carens fortiter pugnavit. I. XLV111. & seq.
- Serpens cristatus & cornutus, caudam ore prehensens, quid notet. I. LXXIV.
- Servitores Deorum qui. III. 104. 105. 106. 107. I. 236.
- Servianus & Varus Consules. I. 313.
- Servitores Ecclesiae & Sanctorum. III. 105.
- Servorum & Servitorum discrimen. III. 105. 106. eorum munus. Ibid.
- Servorum immensum famulitium apud Romanos. III. 9.
- Seviri Augustales. II. 96.
- Seviri Augustales in Coloniis. II. 167. 168.
- Sestinum, & Sestimates. II. 346.
- Collegium Centonariorum. 346. 347. sub clientela Imperatorum. 347. 348. 350.
- Alimentarii pueri & puellae apud eos. 349. Municipium & Respublica. 352. Patroni. Ibid.
- Seviri Magistri Augustales five Augustalium in Coloniis & Municipiis. II. 55.
- Sexviri Coloniae, & Sexviri Augustales. II. 308. 309. 310.
- Sigilla obsignatoria, quae formam pedis referunt, quem usum habuerint. III. 267. 268.
- Sigillabant supellectilem veteres. I. LXIX.
- Sigillata vasa templi & Deorum. III. 10.
- Sigillis obsignata loca cum publica tum privata. III. 297.
- Sigillorum usus ab Aegyptiis. III. 119.
- Signa caelestia cur sculpta in gemmis anularibus. I. LIX.
- Signa Deorum Larium Etrusca. II. 129. 130.
- Signa & Statuae Nympharum. II. 57. e qua materia. ibid.
- Sileni, & Satyri personati in festis Dionysiacis. II. 108.
- Silvano cratera dedicatum. III. 165.
- Silvanus comes Hercules. I. 122.
- Simitur, pro *simul*. I. 420.
- Si-

I N D E X

- Simonius Iulianus Praefectus Vrbi.* III. 3.
Simplares Classarii qui. II. 62.
Simpuvium sive sumpulum in aris sculptum cum patera. I. 339.
Simulacra Deorum e qua materia. II. 57. 58. *dedicata cum basi.* *ibid.*
Simulacra Deorum navium tutelarium. I. 239.
Singulares Equites qui. II. 197. 198.
Siponariorum munus aquam spargere. I. 131.
Situla sacra ad usum Ecclesiae Graecorum. III. 12. 13.
Situlae usus apud Aegyptios & Etruscos. III. 12.
Smegmata in balneis adhibita. III. 212.
Socci tributi Hymenaeo. I. LXVIII.
Socratis imago sculpta in gemmis anularibus. I. LVII.
Sodales Augusti. II. 55.
Sodales instituti in honorem Caesarum. II. 19. *iisdem dati adparitores.* *ibid.*
Sodalitiorum Patroni. I. 293.
Sol Dominus & Inviectus adpellatus. I. 114. 115.
Sol radiis ornato capite. I. 337.
Solidi Romani qui. III. 5.
Solon gemmarum Sculptor celebris. I. XLVII.
Somnia ab Hercule impetrata in eius templo. I. 292.
Somnia a Diis immissa. II. 134.
Somniales Dii, qui, & cur ita dicti. II. 134.
Somno Perpetuali h. e. Morti sacri tituli sepulcrales. I. 383. 384.
Sorte & sortito munera gesta. II. 293. 294.
Sortes funeris. I. 385.
Sortes Praenestinae. I. 264.
Spania, pro Hispania. I. 338.
Spectabilis titulus, cui datus. II. 195.
Specula muliebria sculpta in Sepulcris. I. 443.
Specularia in usu apud veteres. I. 359.
Speculatorum militum officium. I. 305.
Speculorum forma & usus. I. 359.
Spigliatorum horti Florentiae. II. 24.
Sponius Iacobus emendatus. I. 406. *laudatus.* I. XXI. XXIV.
Sponsalia & convivia publica intermissa in inferiis Lucii Caesaris. II. 10.
Sportulae missiles ex ebore. II. 449.
Spuria monumenta cur non reicienda interdum. II. 101. *eorum notae.* 102.
Stata Mater cum Vulcano communem aram habuit. III. 111.
Statae Matris ara. III. 108. 109. *forte portatilis; eius cultus.* 110. *haec Dea eadem ac Vesta, sive Tellus, sive Fortuna.* *ibid.*
Statuae & imagines Patronorum in Coloniais. II. 206.
Statuae pedestres triumphali ornatu, equestres inauratae, dedicatae. II. 10.
Statuae virorum illustrium dedicatae in Foro, in Basilicis, in Museis, in Bibliothecis, in Theatris. II. 264. & seqq.
Statuarum dedicatione datum epulum, crusta & mulsium, item ludi. I. 324. 325.
Statuis repositi oculi e pretiosa materia. I. 407.
Stephanophorae. I. 413.
Stipendia militum Classiariorum. I. 237. 240. 243.
Stipendia emeritorum militum Classiariorum. III. 94.
Stoicus Philosophus Cortonen- sis. II. 397.
De Stofch Baro Philippus laudatus. I. XL. XLVII. LV. II. 138.
Strotia Bibliotheca. II. 297.
Stro-

R   E   R   V   M.

- Strotium Museum Suburbanum. I. xxxvi.
- Strotius Alexander egregium scripsit antiquorum lapidum Syn- tagma. II. 262.
- Strotius Aloyfius Episcopus Fe- fulanus laud. I. xxxvi. xxxvii. II. 87.
- Strotius Carolus Thomas lauda- tus. I. xxvii. xxx. xxxvii. 389. III. 348.
- Strotius Carolus Senator Floren- tinus laudatus. I. xxxvi. eius Bibliotheca. Ibid. 26. 32. 363. 374. II. 18. 79. III. 2. 311. 347. 348. 350.
- Stroza Leo Praeful laudatus. III. 283. item eius Muleum. 284.
- Structores qui. Structores parie- tarii. I. 154.
- Strues lignorum congestae, & incensae in inferiis. II. 10.
- Suarefius Ioseph Episc. Vasson. laud. I. 265.
- Subligaculorum usus. II. 108. 109.
- Suboptiones milites qui. II. 62.
- Subpraefectus Classis. III. 90.
- Sudor quomodo eliciatur. III. 188.
- P. Sulpicius Quirinus Consul Lega- tus in Syriam. III. 117.
- Supellesticarius Servus. I. 231.
- S. Suianae Martyris corpus. III. 358. 359.
- Syllabam geminam pro una ef- ferebant veteres. I. 360.
- Syllabas concurrentes quando- que non geminabant veteres. I. 190.
- Syllae coloniae. II. 84.
- Symphoniaci classium. III. 60. 92.
- T** Abellariorum officium. I. 114.
- Tabellarum ceratarum usus a- pud veteres. I. 309.
- Tabernacula cum Idis imagine delata in eius pompis. I. 375.

- Tabernae publicae clausae in in- feriis Caesarum. II. 10.
- Tabula ichnographica veteris aedificii & monumenti. I. 460.
- Tabulae aereae affixae parieti- bus. I. 259. 260.
- Tabulae figendae perforatae in a- liquot locis. II. 9.
- Tabulae hospitii oblatae Patro- nis. Coloniarum. II. 198. 199. 200. 203. 204. 205.
- Tabulae votivae ex aere in tem- plis fixae. III. 14.
- Tabularii Classis. III. 94.
- Tabularii domus Augustae. III. 300.
- Taglia Antonius Eques laud. III. 35.
- Talamonis portus Senensis. II. 59.
- Targionius Ioannes laud. III. 16. 364. eius Iter eruditum. Ibid.
- Tarugius Io. Baptista Episcopus Clunius. II. 400.
- Tauticus character quid apud Aegyptios notet. I. lxxxiv.
- Tegulis clausa sepulcra, & eo- rum loculi. I. 215.
- Telesphorus cur cum membro arrecto. I. 330.
- Templa Deorum condita, & re- fecta Haruspicum monitu. II. 92.
- Templa encarpis ornata. I. lxxv.
- Templum Augusti ad Minervam. II. 9.
- Tentyritae homunciones in Ni- lo captantes crocodilos. I. lxxxv.
- Terra omnium rerum parens. I. I. lxxvi.
- Tesserae gladiatoriae eburneae. I. 265.
- Tesserae gladiatoriae; item mi- litares. II. 448. 449.
- Tesserae hospitales. II. 5. 9. 198. 199. 200. 203.
- Tesserae militares. I. 67. 70.
- Tesserae spectaculorum. I. 74. gladiatoriae. 75.
- Tesserarii militis munus. II. 26. 27. 0
- Tef-

I N D E X

Tesserarum genera. II. 26. 27.
Thalamifera Iſidis Puella. I. 375.
 376. 377.
Theanus Antenoris uxor. I.
 LXXV.
*Theatralium inſcriptionum col-
 lectio facienda.* III. 31.
*Theatrum antiquum Florentino-
 rum ſtatuis virorum illuſtri-
 um ornatum, cum eorum e-
 logiis.* I. 37. II. 264. 266.
Theatrum Scauri. I. 391.
Thermae Diocletiani. III. 280.
Thermae Florentinae Coloniae.
 III. 312.
Thermae Romanorum. III. 214.
Theta nota mortis in Sepulcris.
 I. 84.
*Thomas e Comit. e Gherarde-
 ſca Archiep. Florent.* III. 346.
Thura in ſacris adhibita. I. 337.
Thurarii qui. I. 337.
*Thyatira Lydiae urbs: certamina
 in ea celebrata.* I. XLV.
Tiberis, eius origo. II. 337.
Tiberis Italiae fluvius. I. 241.
Tibiarum uſus in ſpectaculis. III.
 31.
*Tibicines in publicis ſacris Ro-
 manorum.* II. 240.
Tibicines nautici. III. 60.
*Tifernates illuſtres, in clientela
 Antoninorum.* II. 340. apud
 eos templum Veneris. 341.
 templum Mercurij. 342. Ti-
 fernates familiae veteres. 343.
 344.
*Tifernates Tiberini patronum ſi-
 bi cooptarunt Plinium Secun-
 dum.* II. 355. templum ab eo
 conſtruſtum, eorum Patroni,
 qui nam. 355.
Tifernum, Tiferna Tiberina. II.
 337. 338. eius laudes. 339.
 340.
Titius Sigismundus Senenſis. II.
 59.
Tituli dati Praeſecto Vrbi. I.
 262. 387.
*Tituli nullo ordine denotati Viris
 in vetuſtis lapidibus.* II. 285.

Tituli ſepulcrales miniati. I. 410.
*Tituli ſepulcrales fixi metallo ſub
 ollis.* I. 30.
Tomaſinus Iac. Phil. laud. I. 66.
*Tomaſius Io. Bapt. Nob. Se-
 nenſis.* II. 76.
Togis pullis inferiae celebratae.
 II. 10.
Translatio Corporis S. Zenobii.
 III. 346. 347. 348. 349.
*Translatio cſſium & cinerum a-
 pud veteres Ethnicos.* I. 421.
Transvectio Equitum. II. 63.
Tribum mutabant coloniae. II.
 95.
Tribunal marmoreum in foro.
 I. 434.
Tribum Claſſium num fuerint. III.
 86. 87. 88. 89.
Tribuni Voluptatum munus. III.
 334. 335. titulus his C. V. da-
 tus. 338.
*Tribus una pluribus coloniis com-
 munitis.* II. 191.
*Tribus Ruſſicae nobiliores Vr-
 banis.* II. 273.
Triclinia. II. 138. 139.
Trichinia candelabris ornata. III.
 130.
Trichinium Graecorum. I. 15. 82.
 & Latinorum. 75.
Trierarchae. III. 91. 92.
Trierarchae Claſſium. III. 87. 91.
*Trierarchae praeeant Liburnis &
 Trieribus.* III. 75.
Tierauletæ. III. 60.
Trieres, & Quadrieres veterum.
 II. 186. 187.
*Trieribus praefuere Gubernato-
 res.* III. 72.
*Tripodes cum pineis nucibus
 ſculpti in Sepulcris.* I. 269.
*Triremes Romanorum quibus no-
 minibus adpellatae.* I. 239.
 240. 241.
*Triticij peregrini largitio ſub Ve-
 ſpaſiano facta.* I. 449.
*Triumviri coloniarum deducto-
 res.* II. 90.
Triumviri Monetales. I. 387.
Tropaea C. Marii. II. 254.
 Tro-

Tropaea quibus Diis dicata : summa religione culta , taeniis ornata. III. 23. 24.

Truentinorum urbs. II. 188.

Tutela navium Classis. I. 239. 240. III. 68.

Tutulorum familia celebris. II. 396. 397.

Typographica ars facile poterat nota esse antiquis : cur iisdem non nota. III. 119.

V. Rotunda inferius forma usurpatum. I. 261.

V. vitae index scriptum in titulis. I. 157.

Vale cur scriptum in sepulcris. I. 120. 147.

Vale & salve dictum Defunctis. I. 45. 46. 50.

Valeriae Messalinae liberti. I. 460.

P. Valeriu Poplicolae imago. I. LXXI.

M. Valerius Homullus Consul imperante Antonino Pio. III. 291.

Valetudinaria Romae. I. 462.

Valletta Nicolaus laud. III. 62.

Valsechius Virginius laud. I. 5.

Varchius Mons. III. 126.

Vasa argentea celata. I. 411. 412.

Vasa Diis donata. II. 138.

Vasa fictilia ab antiquis Vasculariis Arretii peritissime facta. II. 320. 326.

Vasa templi vel Deorum obsignata sigillis. III. 10.

Vasarius Georgius laud. II. 332.

Vascula myrrhina. II. 380.

Vascula vitrea litterata. I. 256. 265.

Varzdorfus Comes Henricus laudatus. II. 105.

Veccellius Paullus egregius Pictor Florent. II. 265.

Vecchiertus Hieronymus laudatus. I. xxxv. eius quoque frater Ioannes Baptista. Ibid.

Vedii, non vero Ovidii numisma. I. 366.

Vela in navibus duplicia , maiora & minora. III. 62.

Velamine sacro ornatae Ancillae Christi. I. 574.

Velarii duplicarii qui. III. 62.

Velato capite sacrificia veteres peragebant. II. 286.

Velatorum Accensorum munus. II. 285. 286.

Velina tribu censi Pistorienses. II. 122.

Velis ornatum theatrum. I. 114.

Veneri speculum tributum. I. 359.

Veneris galeatae signum. I. L. LI.

Venus Caelestis in Africa culta. I. 2r.

Venus Decens. II. 381.

Venus Murtia. II. 36.

Venus quarta Adonidi nupta. I. LXXI.

Venuti Nicolaus Marcellus Marchio, & Eques laud. II. xv. 362.

Venutus Philippus Abbas laudatus. II. xiv. 398.

Venutus Rodolphinus laud. III. 127.

Verba antiquitus tam active quam passive. I. 146.

Vergilius, an *Virgilius* scribendum. I. 116.

Vernae qui sint. I. 171.

Vernulae Castrenses. III. 272.

Verrii veteres clari. III. 161. ea familia Faesulis clara. 102.

Vestae ignis aeternus a Vestalibus custoditus. I. 334.

Vestalium Virginis Maximae munus. I. 334. Vid. *Virgines*. V. *Bullae*.

Vestes litteris ornatae apud veteres. I. LXXII.

Vestiarum liberti munus. I. 295. 296.

Vestis alba in sacris. II. 49.

Vestis alba propria sacra faciendum. II. 253.

Vestis alba triumphalis in triumphalibus ludis. II. 253.

Vestis regia Imperatorum, quae item Graecula. III. 11.

I N D E X

Vestis segmentata. I. LXIX. item pallium. LXX.
Vestitores Deorum. III. 106.
Veterani milites Classium quando honesta missione donati. I. 237. III. 95.
Veteranorum notata tribus, patria in honestis missionibus. I. 260.
Vetulonium urbs Etruriae. II. 289. 290. 291.
Via Aemilia restituta ab Antonio Pio. II. 13.
Viae Cassiae columna milliaria. I. 302.
Viatorum officium. I. 434.
Vicanae mulieres colentes Bonam Deam. I. 324.
Vicanae Mulieres in sacris feminarum locum habuere. II. 318.
Victores ipsi victimas immolabant. I. LXIV.
Victoriae ex ebore antiquo. I. 367.
Victorii Petri Schedae. II. 347.
Victorius Eques Franciscus laud. II. 24. 176. 312. 347. 395. III. 150. 284. 285. 313. 335.
Victorius Petrus laud. I. 28. II. 63. 107. 111. 114. 427. III. 24. 25. 311.
Vicus Romae ab ara marmorea dictus. I. 406.
Vigilum Cohortes VII. earum institutio. I. 126. II. 194.
Vignolius Ioannes laud. I. 258.
Villae antiquae & monumenti Ichnographia. I. 459. 460.
Vinalia festa. II. 110.
Vini ministri in conviviis pueri elegantes. I. 407.
Vinum myrrha conditum apud veteres. II. 380.
Vinum novum Iovi libatum. III. 288.
Violatores sepulcrorum territimis & exscerationibus. I. 268. 343. 344. III. 136.
Virgiliani Codicis emendati inscriptio emendatior. II. 452. 453. 454.

Virgillii Medicei Codex. II. 16.
Virgines Vestales infulae, ac tonsis crinibus, & quibus calceamentis ornatae. I. 334.
Virginitas valde commendata apud veteres. I. 272.
Virorum illustrium elogia antiquitus scripta. II. 260.
Visceratio hoc est carnum distributio. I. 35.
Vitrarii artifices nomen suum in vasculis sculpsere. I. 265.
Vittae seu faenae lyrarum ornamenta. I. XL. XLI.
Vittis puniceis limina Bonae Deae velata. I. 324.
Vmbriae xv. Populi. II. 61.
Vinctae Romanae typus. III. 4. 5. respondet Florentina. 5. 6.
Vinctores in balneis & in palaeis. I. 234.
Vinctorum officium in balneis. I. 348.
Vinctorum Scribarum munus. I. 400.
Vinctuaria adiuncta gymnasiis, balneis curiis & basilicis. I. 234.
Vnguenta seplasia. I. 399.
Vnguenta quae in usu apud Graecos. III. 211. 212.
Volaterrarum laus ab antiquitate. II. 147. 148. Bellonae cultores. 148. 149. 150. Nortiae Deae. *Ibid.* *Fortunae*, Pacis *Ibid.* & 151. Cereris Frugiferae. *Ibid.* Herculis. 153. Volaterrani dicti *Etrusci*. 154. eorum theatrum; rudera & fragmenta, quae supersunt. II. 154. Vada Volaterrana. *Ibid.* Caecina, Albini villa. 154. 155. 156. 157. Salinae Volaterranae. 156. 157. Caecina familia clara. 158. 159. 160. 161. 162. aliae familiae indicantur. *Ibid.* Tribus eorum Sabatina. 162. Optimi cives dicti. 163. A. Persius Flaccus Volaterranus. 163. Viri sanctitate celebres. 164. 165. Petronia Fa-

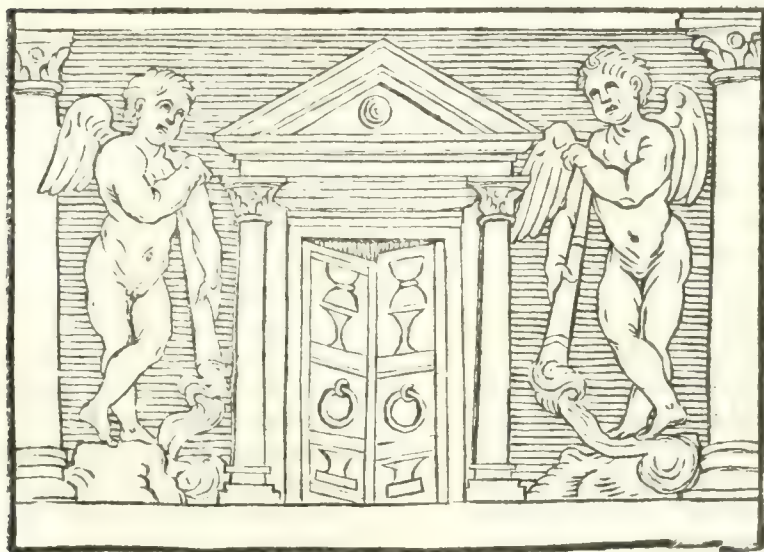
R E R V M.

Familia. 165. 166. Magistratus Urbis, de quibus Aristoteles. 167 Colonia Populonium. 168. Ilva insula. Ibid. Patronum habuere M. Tullium Ciceronem. 169. Volaterranorum opes. 188. arma navalia. Vota a libertis nuncupata pro salute Dominorum. II. 50. Vota Nymphis nuncupata. II. 56. 57. 58. Vota pro salute Neronis nuncupata. II. 47. Vota quomodo & quando soluta. II. 49. 50. Vota velato capite, & elata in caelum dextra manu. II. 49. Vrania Musae imago. I. LXXXII I. Vrnae cinerariae columellis impositae honoris gratia. I. 392. Vrnae sepulcrales cur in modum fani. I. 350.

Vrsus Iuleatus non longe a Palatio Liciniano. III. 81. Vtribus vina recondita. II. 108. 109. 110. Vulpius Ant. M. Soc. Iesu Presb. laud. III. 153. Vxores dictae *Dominae*. I. 184. licet sub potestate viri. 440. Vxorum & coniugum mutua benevolentia in faxis expressa. II. 68. 69. 70. Vxorum Ethnicarum encomia. I. 364. 365.

XAnthicus mensis, Syro-Graecum nomen. III. 318. 325. 326.

ZOphorus templi. II. 153. Zephyrinus Comes Robertus laud. I. 348.

INDEX RERVM

QVAE

IN OBSERVATIONIBVS IN TABVLAS L.

HVIC VOLUMINI III. ADIVNCTAS

ADNOTANTVR.

De **A**bbatibus, Florentina nobilissima Familia. LXXXIV.
Academiae Romanae docti viri. XXVI.
Adana urbs. XXXV.
Adonis idem ac Sol. CIII.
Adonidis comites in venatione apri non pauci Heroes. CXXXVI. eius ludus in profectioe ad venationem eiusdem apri. Ibid.
Aegii arcuma vesti. CXI.
Aegyptii cur varia animalia coluerint. LXVIII. LXIX.
Aesculapius & Hygia salutares Dii. LXVI.
Albertinius Franciscus Florentinus, primus inter Italos, qui antiqua Epitaphia in lucem protulit. XXIII. eius opera enumerata. Ibid. & seqq.
Alexandri Magni Maced. regis profectio in Aegyptum expressa in Lithostroto Praenestino. L.
Allediae sepulcrum ornatum Diis Deabusque Oceani. XC.
Amazones Troianis praeliantibus cum Achivis opem tulere. CXLI.
Ambo antiquus marmoreus sacris sculpturis ornatus nunc Florentiae, olim Faesulis. XLIV.
Ampelus a Baccho dilectus. cx. eiusdem Bacchi in curru vesti comes, cur. CX.
Amphoram tenens Centaurus. CX.
Amphitheatrales venationes in sepulcris cur expressae. CXL.

Anagnostae in conviviiis, eorum imago. LVI.
Ancilla Virginis Maximae Vestalis. XCIX. C.
Andreinius Petrus Andreas Patric. Flor. laud. XVI. XVIII.
Angelius Petrus Bargaeus. XXI.
Animae Defunctorum ad Elysios ductae cur musicis canant instrumentis. XCV. creditae ab Ethnicis caelestes & immortales. LXXXVII.
Animarum apud Elysios varia studia & curae. XCI. XCII. XCV. XCVI.
Animarum umbrae & imagines apud veteres. LXXXVII. & seq.
Anni quatuor Tempestates sculptae in antiquis sepulcris. CXXXI.
Antinorius Caietanus Eques &c. laud. XXI. XXXI. eius Museum. LX. LXI. LXVII. C.
Antiquitatis studia mirifice culta a Florentinis XXVIII.
Aper Calydonius frequenter in sepulcris veterum sculptus quid designet. CXXIV.
Apollo cum Musis cur sculptus in sepulcris. XCIV. XCV.
Apotheosis animae Defuncti Libero Patri devoti. CXXII.
Apri Calydonii pugnantis cum Meleagro emblemata cur in sepulcris sculptum. CV.
Aquam rerum omnium esse principium Aegyptii censuere. XCI.
Aquaeductus Florentinae Coloniae adferuntur. CXLVI.

Ar-

R E R V M.

Archates Bubo Vates Assiorum?
statua marmorea & titulo do-
natus ab Assoriis. Lxx. & seqq.
Arae defunctorum humiles. cvii.
Arcuma sive arcima plaustris ge-
nus, eius figura. cx. cxl. A
rusticis adhibita in festis Cere-
ris Saturni & Liberi Patris.
cxl. eiusdem currus Bacchi,
exemplum singulare. cx. cxl.
Arcus Aquaeductus Florentinae
Coloniae. cxlviii.
Armorum militarium suspensio,
& ritus dedicationis. xciii.
Arnulphus Architectus Florenti-
nus lxxix.
Assiorum anathema statua mar-
morea Bubonis vatis a pag.
Lxviii. ad lxxii.
Assueri convivium in hortis sub
umbra praestitum. xlvi.
Assyrii Venerem Archetidem co-
luere. cii.
Aves augurales & divinatrices.
Lxviii. & seqq.

Baccha Bacchi comes cum flabello.
Saltans cum thyrsis & cista
mystica ad pedes. cx. cxxxii.
Bacchae Liberi Patris comites
in Orgiis cix. cx. cxl. Tibiis
canunt, & musica pulsan-
t instrumenta. cx. Cum spoliis
in morem tropaei suspensis Bac-
chum curru vectum comi-
tantes. xiv.
Bacchi domitis Indis triumphus
emblemata Sepulcrorum, cur.
xcvi. cxvii. eius comites Mu-
sae, Victoriae & Hercules i-
bid. & seqq.
Bacchi Orgia cur in Sepulcris
sculpta. cix. eius pompa quae
cxvi. Educatio, pompa, &
Orgia emblemata Sepulcri, &
quare cxvii.
Bacchus amicus frigidae vitis
umbrae. cx. cxl. Ebrius mu-
liebris specie sculptus. cx.
cxl. Cum Ampelo in Sepul-

cris sculptus. cx. Ebrius ar-
cuma vectus. cx. Muliebri
veste ornatus, & duplici co-
rona. cxiv. Melpomenes ab
Atheniensibus cultus. cxv. e-
ius curru agitatur Victoria.
cxli. Inter Deos evocatores
animarum ab inferis. cix. Cur-
ru vectus a Centauris emble-
ma Sepulcrorum. cix. cx.
Baldovinettus Ioannes de Podio
laud. cxliii.
Baptisterium Florentinum servat
duorum Florent. Episcoporum
Sepulcra. lxxix.
Barberinus Franciscus iunior Car-
dinalis laud. xlix.
Beatricis Comitissae Sepulcrum
Pisis. cxxxv.
Benedicentis ritu num votiva
manus Paganorum expressa.
Lxiii.
Bibliotheca Lapidaria proponi-
tur. xxvi.
Bibliotheca Rediana Arretii.
xliii.
Bibliothecae Florentinae insignio-
res laud. xxii.
Bibliothecarum everfiones. xxi.
Bigae Circensium. xcii.
Blanchinius Franciscus Praeful
laud. lxx.
Bocchius Octavius Hadriensis
laud. xlix.
Bonarrotius Philippus Senator
laud. xvii. lxxiii. lxxxv. lx-
xxviii. cvi. cvii.
Borghinius Vincentius laud. lx-
xv.
Bottarius Ioannes Praeful lauda-
tus. lxxviii. cii. cxl.
Brunelleschius Philippus Archi-
tectus Flor. laud. cxli.

Calydonii campi vastati ab apro
immissis a Diana irata. cv.
Candelabra in convivis posita,
quae eorum forma. lvi. lvii.
Canis Dns Laribus sacer. lxxxii.
Caper grata Baccho victima cxvi.
Car-

- Carpenti** antiqui matronarum figura & ornatus ex Etruscis Vrnis. cxxxiii.
- Q. Cascellius Labeo Florentinus** ditissimus. lxxiv.
- Castor & Pollux** galeati, cur in Sepulcris antiquorum sculpti. lxxxiv. lxxxviii.
- Castores Meleagri comites** in venatione apri Calydonii. cv.
- Centauri** cur Bacchum curru vehant, musica instrumenta pulsantes; cur vini cupidissimi; in Sepulcris sculpti quid designent. civ. cx. cxli.
- Cerealia** sacra. xlvii.
- Cerberus** in Orci limine. cviii.
- Ceres** accensa lampade quaerens raptam Proserpinam curru vecta a draconibus. cvii.
- Cereris Genia** quomodo sculpta. cvii.
- Cerretanius Io. Bapt. Senator Flor.** Eques D. Steph. laud. cxii. eius antiquorum monumentorum studium. cxiii.
- Cerretanius Augustinus Maria** Canonicus Florentinus laudatus; eius Museum studium antiquarum monetarum. cxii. cxiii.
- Cerretanius Philippus Maria** Patricius & Senator Florentinus laud. cxiii.
- Chlamyde amicti** venatores. cxxxvii.
- Cibum** quoties in die sumebant veteres. lix.
- Circenses** editi a Consulibus in municipiis, item largitiones factae. lxxvi.
- Circi** ornamenta quae. xcii.
- Clymene Phaëtonis** mater eius casum lugens. cxxv.
- Clypei** cum imagine D. functorum sculpti in Sepulcris. cix. cx.
- Clypeorum** dedicatio. xciii.
- Clypeus** in Capitolio dedicatus Genio urbis Romae. lxxi.
- Cocchius Antonius Mugellanus** laud. xlii.

- Coemeterium Basilicae SS. Machab.** nunc S. Felicitatis. xxxii.
- Coloniae** quomodo deductae. c. ci.
- Colonus** cum bubus aratoribus sculptus in Sepulcris. cxviii.
- Columbaria Academia** sive Societas Florentiae celebris. cxlvi.
- Comites & famuli Bacchi** curru vecti. cix. cx.
- Commodi Imperatoris** sacrum in honorem Romae Deae. c. ci.
- Concha Veneris**; in ea expressae imagines feminarum post obitum. cxxxviii.
- Coniurati** in necem Iulii Caesaris, qui principes fuerint. xcvi.
- Consules** municipia iactabant Romae exemplo. lxxvi.
- Convivia** sub umbra frigida hortorum data. liii.
- Convivantium** vestes & discumbendi ordo. lvi.
- Cora** Latinorum colonia. xxviii.
- Corollae** e lana tenui factae. lxxxii. cxvii.
- Coronariae** feminae imago, ars componendi corollas & encarpas. lxxix. & seqq.
- Coronarum** venditrices. lxxxii.
- Corsinius Nereus** S. R. E. Cardinalis laud. xx.
- Cosmus Pater Patriae.** xxii.
- Crugetia** inter musica instrumenta. cxvii.
- Cupidines** sculpti in candelabris. lvii.
- Cupido** ante Venerem ludens, vel face eam adurens. cii.
- Cupido** nuptiarum Deorum ductor. cvii.
- Cursores** in Circensibus. xcii.
- Curribus** impositi vulnerati in bello & in castra deducti. cxxx.
- Currus Bacchi** sculptus imagine eius Genii. cxli.
- Cyathis** vinum ex amphoris hauriebatur. cx.

Defunctis arae dedicatae, cur humiles. cvii.

Defunctorum animae seu potius umbrae pallio circumvolatae in sepulcris expressae. cxxii. ab Inferis a Baccho evocatae. Ibid.

Delta Graecum sculptum inter cornua tauri Iovis victimae. cv.

Devoti & initiati Bacchi mysteriorum, quibus emblematis sculpti in sepulcris. cxxxii.

Dextra manus sacra & auspicata. Lxiii. cur apertam ostendant signa Deorum. Lxxx.

Diana adversa Adonidi. cxxxvi. Capite galeato venatores excitat ad pugnas. cxl.

Dii ambigua voce invocati sive mas sive femina. Lxxi.

Dii Benefici & salutare qui. Lxii. crediti raptores puerorum & puellarum. civ. Defunctis praesides Pluto & Mercurius cxxv. in sacris coronati. Lxxxii.

Diis singulis Genii adsignati tamquam famuli & comites. cxl.

Diomedes vulneratus in castra reductus, vulnera refrigerans. cxxix. & seqq. eius equi e Thracia abacti ab Hercule. cxxvii. Eiusdem praecipua facinora & gesta in sepulcro expressa. cxxix. cxxx.

Dona votiva Diis oblata ob susceptam valetudinem. Lxi. & seqq.

Donius Io. Bapt. Patric. Flor. eius labores laud. xvi.

Donatus vulgo Donatellus Florentinus Sculptor aemulus antiquorum. Lxxxviii. & seqq.

Dracones curru Cererem vehunt. cvii.

Diptycharum Tabularum Quiridianarum architectonica symmetria. Lxxxiii. ci. cii.

Elephantes loricati Bacchi curum ducentes. cxiv. cxv.

Eleusiniis sacris initiati. cvi.

Elysiorum beata loca quomodo indicata in sepulcris. cxix. cxx. eorum situs in extremo Oceano. Lxxxviii.

Emblematum in sepulcris expressorum origo, initia, & progressus. cxxviii. ea non ex ingenio Sculptorum; sed Pontificum auctoritate & approbatione expressa. cixviii.

Encarpi floribus referti & pomis donati defunctis. Lxxx.

Epaphus Phaetontem superbum admonuit. cxxv.

Epichysis vinarium vasculum ostenditur: in usu in conviviis apud veteres, cxvii.

Epulae ferales Defunctis oblatae. xciii.

Equorum nomina a ventis desumpta. xcii.

Eridani flumen quomodo sculptum. cxxv.

Eros & Anteros circa Venerem. cxxxvi.

Etruscorum sepulcrorum emblemata a Romanis imitata. cv. cvi.

Eunosti sive Proymilii Molendinorum Dei tutelaris imago. xlvi.

Evocationes umbrarum Defunctorum ab Inferis. cix.

Evocator animarum ab Orco Mercurius, Hercules, Bacchus. cix.

Fabrettus Raphaël saepe laudatus, & emendatus. xxxvi.

Fabrilia instrumenta in Sepulcris sculpta, quid significant. cxviii.

Faces & arma inversa delata in funeribus. cxviii.

Faetularum excidium. xliii. xlii.

I N D E X

Fati vis quomodo expressa in sepulcris. cii. cv.
 Feminarum imagines sculptae in clypeis in sepulcris. cxxxi.
 Fercula quot quaeve in conviviis & prandis. LVIII.
 Ferrantinorum Familia Florent. LXXXVI.
 Ficoronus Franc. Antiquarius Rom. laud. xli. clii.
 Figiiovanniorum Familia nobilis Flor. LXXXVI.
 Flabellum gerens Baccha Bacchi comes. cx.
 Flammeo ornatum caput nuptiarum & matronarum; flammei figura. cxxxi. cxxxiv.
 Florentinae Coloniae cur pauca nunc essent monumenta. LXXIII. & seqq.
 Florenorum aureorum Reipublicae Florentinae & aliorum Principum Collectiones Florentinae. cxii. cxiii.
 Fores sanorum & aedium extrorsum pandebantur. LXXXV.
 Francisci Mariae Medicei ab Etruria Principis Pinacotheca. LIV.
 Friderick Carolus Anglus Nobilis. laud. xix. clii.
 Fulcris impositae amphorae vinariae, & epichytis in conviviis & coenis. cxvii.

G Alilaecus Alexander Architectus Nobilis Flor. laud. cxii.
 Gallius Angelus Comes Patric. Flor. laud. xviii.
 Geniae alatae poma & flores ferentes in sinu vestis ornamenta sepulcrorum. cvi. cvii. comites defunctorum quomodo sculptae in sepulcris. Ibid. cum vittis. cxxiii. honoris causa Defunctis adsignatae. cxli.
 Genii cum hominum anima coniunctio. cxxiii.
 Genii arma militaria dedicantes

sculpti in sepulcris. xcii. xciii. arma militaria fabricantes sculpti in sepulcris. ciiii.
 iidem Genii Aurgae Circenses ludos celebrantes cur sculpti in sepulcris. xcii. clypeos adtollunt cum imagine defunctorum in sepulcris. cxvi. cum accensis facibus comites Proserpinae a Platone sponso ad inferos deductae. cviii.
 Defunctorum comites ad Elysios. LXXXI. LXXXVI. LXXXVII. cxix. Delphinis vecti cur in sepulcris sculpti. LXXXVIII.
 Genii Dionysiaci sculpti in sepulcro sub imagine defuncti. cxvi. cxvii. cxxii.
 Genii duo Somnum & Morrem exprimentes in sepulcris. LXXI. xciii.
 Genii & Geniae Diis Deabusque datae. vii. viii.
 Genii & Tritones cur sculpti in sepulcris. LXXVIII.
 Genii nuptiales sponso Diis iter monstrant. vii.
 Genii quatuor anni Tempestatum cum suis symbolis cur in sepulcris sculpti. cxix.
 Geniis famulis Deorum symbola quae veteres adsignarint. cxvi.
 Genius Bacchi fidibus canens, pantherae inequitans. cxl. habens caput ornatum copiae cornu. cxxxii.
 Genius Herculis. cxv. cum bacce inversa, typus Mortis. cxviii.
 Genius loci quomodo sculptus. cvii.
 Genius sive Genia Cereris eius currum moderatur dum Proserpinam quaerit. cvii.
 Genua flectebant aliquid rogantes. LXXVI.
 Gherardeica Guido Comes laud. xli.
 Gherardinius Antonius Paulus laud. c xlix.
 Gladiatorum certamen. cxxi.
 Gly-

R E R V M.

Glycera Coronaria amata a Paulia Pictore. LXXXII.
Gorgonum capita cur in sepulcris sculpta. CXXIII.
Gorii labores indicati. XVI. XVII.
Gratiae Veneris comites & sociae. CXXXVI.
Gryphes cur sculpti in sepulcris. CXXXII.
Guarnaccius Marius Praeful Rom. laud. XIX. & eius fratres. XX. CXLVI.

HAbrocomas ex antiqua Inscript. XLII.
Hagenbuchius Ioannes Professor Tigurinus laud. a pag. XXXII. ad XLI. & XLIII.
Haruspices exta spicientes. CXI. CXII.
Helena ornata flammeo e thalamo rapta ab Alexandro Paride. CXXXI.
Heliades Phaëtonis Sorores eius casum flentes. CXXVI.
Hemisphaerium superius Veneris inferius Proserpinae adpellationibus cultus. CII. CIII.
Hercules alter credi Commodus voluit. C. CI.
Hercules umbrarum Defunctorum ab inferis evocator. CVII. cur Somnialis adpellatus. LXI.
Bacchi Indorum victoris comes. CXV. sagittas tradidit Philoctetae. CXXIX. & seqq. cum ligone stabuli Augiae perpurgator. CXXVII. Defunctorum umbras ab Orco evocans. CVII.
Herculis aerumnae cur sculptae in sepulcris. LXXVI. CXXVI. & seqq.
Hermæa simulacra ante ianuam aedium posita. LXXXV. & seqq.
Heroes in bello vulnerati in castra reduci. CXVIX.
Heroes Melagri comites in venatione apri Calydonii. CV.
Heroum arma in templis suspensa. XCIII. eorum brevis vi-

ta. CXXXIX. gesta in Sepulcris cur expressa. CXXVIII.
Hiems apud veteres cur Mortis symbolum. CII. expressus apri imagine. CIII.
Hippolyta Amazonum regina victa ab Hercule cui cingulum abtraxit. CXXVII.
Historiae & Fabulae cur in Sepulcris expressae. CXXVIII.
Homerica emblemata ex iliade & Odyssæa in Sepulcris expressa. CXXVIII. & sequent.
Homerica emblemata Sepulcrorum. CXXIX.
Honores habiti Matronis & Vestalibus in via. CXXXIV.
Hylas ab Hercule amatus & defletus quum eum amisit. LXXVIII.

IAni & Deorum praesidium signa ante ianuas aedium locata. LXXXV. & seqq.
Iani signum a Numa dedicatum. LXIII.
Ianua sive ostium cur in Sepulcris sculptum. CXI. Ostium Orci designat. LXXXV.
Ianuarum quae symmetria & ornamenta. LXXXV.
Ientaculum antiquorum. LIX.
Iliacae Historiae emblemata in Sepulcris. CXXIX. & seqq.
Imagines Defunctorum in clypeis sculptas Genii adtollunt. CXIX. CXXIII. CXLII. Sculptae in Sepulcris: & cur rudibus interdum lineamentis. CIX.
Imagines Defunctorum sculptae Geniorum effigie. CXVII.
Imperator Victor, adstante Victoria cum clypeo, & captivi Barbari ad eius genua supplices, emblemata Sarcophagi. CXXI.
Initiatos Sacris Deum homines post mortem beatitudinem consequi veteres crediderunt. CVIII. CIX.

I N D E X

Inscriptiones antiquae cur innumerae perierint. xx.
Instrumenta Musica Musarum. cxx.
Ioannes Nardius Medicus Florentinus Antiquitatum conquisitor. cxiv.
Ioannis Velitrensis Episcopi Florentini Sepulcrum. lxxix.
Ionae Historia expressa in Florentino Sarcophago Christiano. lxxviii.
Iovis profectio ad convivia apud Aethiopes. cxxxviii.
Iucundus Ioannes Veron. xx.
Iulii Caesaris nex: toga sanguine eius resperfa ostensa coniuratis in Capitolio ex antiquo anaglypho xcvi. xcvi. eo interemto recitatum eius testamentum sedentibus Virgine Vestale Max. & M. Antonio Consule. xcix.
Iuno Cinxia & Iugalis culta a Sponsis feminis. cxxxiv.
Iupiter spectans Proserpinae raptum. cviii.

LAconicum Pisanum. cl. cli.
Lamius Ioh. laud. lxvi.
Lampadem ardentem cur gerat Ceres. cvii.
Lanea vellera convestita floribus a feminis Coronariis. lxxx.
Lapithae praeliantes cum Centauris sculpti in Sepulcris. cxli.
Largitiones frumentariae. xlvii. factae a Consulibus Municipilibus. lxxvi.
Lares sculpti in candelabris. lvii.
Laurentius Medices. xxii. xxvii.
Loricata sepulcra veterum. lxxiv.
Leaena marmorea Arcesilai cum Cupidinibus. cxix.
Leaenae in Sepulcris sculptae quid designent. lxxxvi.

Lecli tricliniaries, eorum forma. lv. lviii.
Lecli cubicularis forma apud Romanos. xciii.
Leones & arietes ornamenta Sepulcrorum. lxxxvi.
Leones animalia sibi subiicientes cur sculpti in Sepulcris. cxviii. cxix.
Leones cum viris pugnantes in amphitheatro. cxl.
Liber Pater cur a Centauris curru vectus. cxli.
Liburnae naves Rom. xviii.
Linus Poeta parentalibus quotannis donatus. xcvi.
Lithostroton a Sylla dedicatum in templo Fortunae Praenestinae xlviii. & seqq.
Luctus parentum in funere filiorum xciii.
Lupius Barth. sculptor Florentinus. xxvii.
Lustrationes & purgationes animarum. cix.
Luxum amplexati Etrusci & Latini Sepulcra emblematis operosioribus ornant. cxxix.
Lyra canunt Centauri curru Bacchum vehentes. cix.

MAffeius Marius laud. xxiv.
Masseius Marchio Scipio laud. cxxxvii. cxlii.
Manus Panthea voto Sacra Diis salutaribus praesertim Mercurio. lx.
Mari vestae defunctorum animae; cur. xci.
Marinae Deae Diique comites Defunctorum ad Elysios. xc. xci. cur in sepulcris expressi. cxxxviii.
Martelliorum familia nobilis Florent. faultrix studiorum Donati Sculptoris. lxxxviii. & seqq.
Martinius Ioseph Canonicus Pisanus improbatus. xc. cxxxvii.

Matronarum pompa & famulium. cxxxiii.
 Mazochius Iacobus Rom. xxiii. xxiv. & seqq.
 Medea curru vesta a draconibus Absyrti cadaver adspontans emblemata Sepulcri. lxxxix.
 Meleagri venatio apri Calydonii emblemata Sepulcrorum. lxxxvii. quare civ. cv. eius comites Hercules, Castores, & Atalanta cum apro Calydonio. cxxiv.
 Meleagrides ad Sepulcrum descentes fratrem interfectum ab apro Calydonio. cxxiv.
 Mensae repositoriae in conviviiis quae lvi.
 Mensae tum in prandiis tum in conviviiis operatae linteis. lviii.
 Mercuriales Genii. cxvi.
 Mercurius cum Cerbero ad pedes. cviii. umbrarum defunctorum ductor ad Inferos. cvii. iter monstrat Plutoni Proserpinam sponsam ad inferos ducenti. cvii. cviii. Quaestor & Ductor animarum ad Orcum. lxxxv. eius effigies sculpta in manu Panthea votiva. lx & seqq. inter Deos Salutares numeratus. Ibid.
 Mercurii Terrestris & Inferi munerera. lxiv. testudo & alia symbola ei sacra. Ibid.
 Meucci Vincentius Pictor Florent. laud. cxiii.
 Michelotti Patric. Florent. aedes. cvi.
 Misenatum militum epitaphia. xviii.
 Modium antiquum Romanorum quale xlvi. & seqq.
 Monetarium ex auro & argento Reipublicae Florent. Principum Europae & Romanorum Pontificum qui inter primos collectores. cxii.
 Monetarii Reipublicae Florentinae Nobiles Viri. cxii.
 Morbo adfectae corporis par-

tes Diis voto oblatae in imaginibus. lxi.
 Mortis ianua. cxi.
 Mortis & Fati vis quomodo in Sepulcris expressa. cii. cv.
 Muratorii Lud. Ant. explicatio Christiani lapidis Flor. expensa. xxxiii. & seqq.
 Mus cur Bubonis Vatis Affiorum pedibus subiectus. lxxii.
 Musae Bacchi Indorum victoris comites. cxv. cum Apolline cur sculptae in Sepulcris. xciv. xcv.
 Musarum certamini cum Pieridibus assistit Iupiter, Iuno, & Minerva. cxx. Pierides ab eis in picas conversae. Ibid.
 Museum Cerretanum describitur, eiusque ornamenta indicantur. cx cxii.
 Museum Florentinum. xvii.
 Museum Guarnaccium. xvii. xviii. xx. Etruscis monumentis refertum. cxxxi.
 Museum Suburbanum Strotium. cxxxiii.
 Museum Antinorianum. lxvii. cxxxi. & seqq.
 Mysteriis sacris initiati beatitudinem post mortem obtinere credebantur. viii.

Nardius Ioannes. civ.
 Navalis Historia Romanorum ex prisca saxis. xviii.
 Nicolaiorum Museum. cxxvii.
 Nicolinius Antonius Abbas Marchio laud. lv.
 Nilus flores & frutices produ-
 cens. lxi.
 C. Norbanus Flaccus. xxix.
 Nuptiae quo vestium cultu celebratae: feminae a dextris sculptae. lxxxiv.
 Nuptiae & connubia cur in Sepulcris sculpta. lxxxiii.
 Nymphae Marinae cu in Sepulcris sculptae. lxxxviii.
 Nym-

I N D E X

Nymphae educatrices Bacchi
pueri. cxxii.

Nymphae Proserpinae comites
cum ea flores legebant. cviii.

Oceanum cum Diis Deabusque
cur sculptum in Sepulcris an-
tiquorum. cxxxviii.

Oceanum transire credebant a-
nimas Defunctorum Elysios pe-
tentes xc. xci.

Odam Hieronym. Eques laud.
xvi.

Ollulae cur Mercurio sacrae.
Lxiv. Lxv.

Opercula sepulcrorum loricata.
Lxxxiv.

Orci ianua & limen in Sepul-
cris. cvii.

Orci ianua sculpta in Sepulcris.
cxi.

Orci ostium in Sepulcris scul-
ptum quid designet. cvii.
cix. cx.

Orgia Bacchi cur frequenter in
Sepulcris sculpta. cix.

Orientalium pavimenta e pre-
tiosis lapillis. XLviii.

Orientis Reges captivi ante Bac-
chi currum. cxiv.

Oscilla in Sepulcris quid deno-
tent. Lxxxviii. & seq.

D. ORVILLE laudatus in dedicato-
ria Epistola, eius nobilitas,
doctrina, praeceptores, Iti-
nera, Museum, Bibliotheca, An-
tiquitates Siculae, alia ingenii
monimenta, amici: a pag. v.
ad xiii.

Palladium e Troiana arce raptum
a Diomede. cxxix. & seqq.
Pallas Gigantem prosternens.
cxviii.

S. Pancratii Florent. Basilica, & an-
tiquum Coemeterium. Lxx-
vii.

Pandarus a Diomede interfectus.
cxxix.

Pantheae Manus votivae illu-
stratae schema a pag. Lx. ad
Lxviii.

Pantherae trahunt Bacchi cur-
rum. cxi.

Panvinus Onuphrius laud. xxvi.
Paolotius Ristorus Vir Nobilis
laud. eius Museum. cxl.

Parcae Adonidem a venatione a-
pri cohibentes. cii. raptam
Proserpinam lugentes. cvii.

Parentalia sedentes celebrabant
veteres. cii.

Patrocli nex in Sepulcris Etru-
scis expressa. cxxxix.

Pavimentorum apud Orientales,
Graecos, Italos, Etruscos, Ro-
manos origo & usus. XLviii.
& seqq.

Persona horrida in Sepulcris
quid notet. Lxxxviii.

Personata capita sculpta etiam
in antiquis Christianorum se-
pulcris. Lxxxviii. & seqq.

Personae Comicae & Tragicae
& oscilla sculpta in Sepulcris.
cx.

Petasis valde in usu apud vena-
tores. cxxxvi.

Petrarcha Franciscus studium
antiquitatis excitavit. xxii.

Peutingerus laudatus. xxiv. &
seqq.

Q. Petronius Melior Consul Muni-
cipii Florentinorum. Lxxv. &
seqq.

Phallophorae in comitatu Bac-
chi. cxv.

Phaëtonis casus ferale Sepul-
crorum emblemata. cxxv.

Phaseli antiqui forma. Lii.

Philoctetes in antro Lemneo ae-
grotus iacens. cxxix. & seqq.

Phoenices Venerem coluere.
cii.

Pholus Herculis amicus, ab eo
sub monte tumulatus. Lxxvii.

Phoenices & Assyrii cultores Ve-
neris & Adonidis. ciiii.

Picturae Musei Cerretanii. cxiii.
cxiv.

R E R V M.

Pierides in picas conversae, emblema Sepulcri. cxx.

Pignorii Laurentii opinio de votiva Manu expensa. lx. & seqq.

Pileus Phrygius personis tributus in Sepulcris. lxxviii.

Pisana Basilica dotata a Comitissa Beatrice & Mathilda. cxxxv.

Pisus ingens Sarcophagorum copia. cxxxiv. & cxxxvii.

Plancus Ianus. xxxi.

Pluto Proserpinam rapiens & ad Inferos quadriungo curru deducens, emblema Sepulcrorum. cvi. cvii.

Pluto rapiens Proserpinam emblema Sepulcrorum. cvi.

Pocula convivalia quae, eorum forma. lv. lviii.

Poetae seu Comici seu Tragici Sepulcrum. xcv.

Polycleti statua Florentiae. xxvii.

Pontedera Iulius laudatus. lxiii.

Prandium antiquorum. lviii. lix.

Praefectorum Urbis nomenclatura emendatio. xlvi.

Praefectus Annonae. xlvii.

Praeficarum habitus. cxxi.

Praenestini delubri pavementum. xlviii.

Proserpina legens flores cum Venere Diana, & Minerva: ubi rapta a Plutone. cvi. morti damnabat, quibus crines abscindebat. xciv. sex anni mensibus Adonidem apud se retinens. ciii. eius comites in legendis floribus Venus, Diana & Minerva. cvi.

Pueri & Puellae alimentariae. xlvii.

Pueri ac Puellae aetate acerba decedentes crediti sunt rapti a Diis. civ.

Pugillaribus tabulis testamenta scripta. xcix.

Pulvini convivales. lvi.

Q Virinus Angelus M. S. R. E. Cardinalis Bibliothecarius laudatus. xxi. lxxxiii. ci. cii.

R Apta a Diis Nymphisque qui aetate florebant. xciv.

Rhea Bacchum expiavit. cxxii.

Riccardiorum Marchionum Palatium olim Mediceorum Principum. lxxxix.

Riccardius Vincentius Marchio Eques Senat. Flor. laud. eius Museum. cxiii.

Ricoverius Franciscus laudatus. cxxvii.

Rinuccinius Carolus Marchio & eius Museum. civ.

Romae Deae sacrum quo ritu factum ab Imperatore Commod. c.

Rosarum luxus & florum in conviviiis. lvi. lxxvii.

S Acrificium Iovis cum immolatione tauri in Sepulcris expressum. cv.

Sacrificium propter viam dictum, sacrificalia vasa quae. ci.

Salvinus Salvinus Canonicus laud. xxiii. xxvii.

Sarcophagi antiqui cur vel perierint vel fracti ac deformati ad nos pervenerint. xcvi.

Satyri comites Bacchi. cx.

Satyrus saltans cum utre vini in humeris. cxxxii.

Saturno cur pinea nux sacra. lxvi.

Schoefferus Io. Typographus Mogunt. xxiv. & seq.

Sculptura Augusto praefertim, & Hadriano imperantibus Romae maxime floruit. cxxix.

Sepulcra sibi viventes concedebant veteres. cix. cx.

Sepulcra omnium antiquissima Graecorum Etruscorum & Latinorum pura & simplicia,

cia, solo titulo inscripta. cxxix.
 Sepulcra Procerum Florentinorum exterius in gradibus Baptistierii Florentini. lxxx. lx-xxvi.
 Sepulcra emblematis cur ornata ab antiquis. cxxviii. cur vacua interdum sine titulo. cxl. cxli.
 Sepulcrum Libertorum & Servorum Liviae. xvi.
 Serapis valetudinis pedum praefes. lxvi.
 Scrinium cum voluminibus Consulibus tributum. xxxvi.
 Serpens cristatus in votivis manibus & pedibus quid designet. lxvi.
 Servi lampadem matronis & sponfis praeferentes. cxxxiv.
 Silatum antiquorum quale. lxx.
 Sol cum lampade ardente sculptus. cxxv. cxxvi.
 Solem exprimit Adonis ex Assyriorum & Phoenicum sententia. ciii.
 Spectacula brevis vitae symbolum apud antiquos. cxl.
 Sponsae apud Etruscos carpento ductae ad sacra & ad domum sponfi. cxxxiv.
 Statuae avibus beneficiis dedicatae. lxix.
 Stibadii antiqui schema pictum in tabula musivo opere. lxi. liv. lv.
 Stragulis ornati lecti triclinares. lviii.
 Structoris in conviviis imago, & officium. lviii.
 Strozius Alexander exscripsit antiquos lapides. xlii.
 Stymphalides ab Hercule abactae & interfectae. cxxvii.
 Suarezius Ioseph Maria laud. l.
 Sulla devicto Mario Templum Praenestinum ornavit lithostroto. xlix.
 Suppedaneum adpositum lectis cubicularibus. xciii.

Supplicia fontium hominum apud Orcum. cix.
 Sus foeta sacrificata in coloniarum deductione. ci.
 Symbola Deorum Dearumque propria in votivis manibus expressa. lxvi. & seqq.
 Symbola Sepulcrorum quae. lx-xxvi.

T Abula eburnea sacra e Museo Certetano in Museum Gorianum migravit. cxiii.
 Taeniae & vittae donatae defunctis. lxxx. & seqq.
 Taurus Dialis Iovis victima. cv.
 Telluris Deae Genius. cxxiii. cur eadem Dea in sepulcris sculpta. Ibid.
 Tellus quomodo sculpta. cvii.
 Tellus Dea cum quatuor pueris cur sculpta in sepulcris. cxxxii.
 Temperantia familia Florentina. lxxix.
 Tempestates anni quatuor quomodo expressae. cii.
 Terra culta, viventium & mortuorum mater. ciii. civ.
 Terra mortuos suscipit. ciii. civ.
 Thaletis sententia omnia in aquae principium redire. lx-xxviii.
 Theodoreri locus expensus. xxix. & seqq.
 Thoms Comes Fridericus laudatus. lxx.
 Thun Comes Praeful, & eius Museum laudatum. ciii. civ.
 Tintinnabulum pendens e collo elephantis. cxiv.
 Tituli votivis donis adscripti. lxii.
 Tullius Medicus Florentinorum antiquus. xxxi.

R   E   R   V   M.

Turtures in sepulcris quid significent. cxxxii.
 Tuscis probe nota Historia Troici belli. cxxxvii. & seqq.
 Togati viri nubebant. lxxxiv.
 Tomasini Iac. Phil. opinio de votiva Manu Magnae Deum Matri sacra voto expensa. lx. & seqq.
 Tricliniorum antiquorum forma. a pag. liv. ad lix.
 Tripodes ad sustinenda vascula vinaria. cxvii.
 Tritici peregrini largitio. xlvii.
 Tritones & Genii cur sculpti in sepulcris. lxxviii.
 Tropaeis ornata Defunctorum sepulcra. cxlii.

V Aletudinem si impetrarent quae veteres votiva dona Diis offerebant. lxi. & seqq.
 Valoriorum Nobb. Florentinorum Museum. civ. cxviii.
 Vascula insepulcra Sepulcris. cxxi.
 Vascula vinaria in conviviis adhibita, quae. cxvii.
 Vasa unguentaria in conviviis exposita. lvii.
 Vela in sepulcris suspensa quid designent. lxxx. cxxxvi.
 Velum supra caput expandunt Deae Marinae. lxxxviii. & xci.
 Venaticus adparatus, retia, hastilia, canes, pilei ex antiquis sepulcrorum sculpturis. cxxxvi.
 Venatores quomodo petasum gererent. cxxxvi. & seqq. eorum vestis quae. cxxxvii.
 Veneris effigie expressae in Sepulcris feminae honoris causa. lxxxviii. & seqq. cxxxviii.

Venus cum sudariolo maerens sculpta in sepulcris. cxxxvi.
 Iugens Adonidem ad apri venationem proficiscentem, cur Sepulcrorum emblemata. ci. cii. ciii. cum Cupidine & Marte, qui Di Defunctorum comites ad Elysios. cxxiii.
 Victoria agitans currum Bacchi. cxli.
 Victorius Eques Franciscus laudatus. xvi.
 Vinalia festa cur in sepulcris sculpta. cxix. cxx.
 Vinum absynthio conditum cur biberent Aurigae Circenses. xcii.
 Vinum ex amphoris quomodo hauriebant veteres. cx.
 Virginis Vestalis Maximae cultus, vestes, honor biselli. xcix.
 Virtus cum Roma sculpta ad simili fere habitu. ci.
 Vitae humanae vices in sepulcris expressae. cviii.
 Viventes sepulcra sibi veteres parabant. cix. cx.
 Vlysses socius Diomedis in raptu Palladii, cum eo contendens. cxxix. & seqq.
 Umbra Defuncti vestibus circumvoluta, testis capite. cvii.
 Umbrarum ad Orcum deductio, animarum ad sidera & Elysios. cviii.
 Umbras Defunctorum Inferos, animas sidera adire putarunt veteres. xciv.
 Umbrosus Ioannes Paulus laudatus. lxxvi.
 Vngebantur pedes & caput discumbentium. lvi.
 Volaterrana Hypogaea. cxxx.
 Volaterris eruta plurima monumenta Etrusca. xvii.
 Volumen quibus tributum. xc.
 Vertumnalia festa cur in Sepulcris sculpta. cxix. cxx.

Vr-

I N D E X

Vrbs Roma culta divinis honoribus & sacrificiis. c. ci.

Vrsinus Ignatius laudatus, cxiii.

Vnguentorum profusio & luxus in conviviis. lvi. lvii.

Vulcanales Genii. cxvi.

Vulnera quomodo curata He-

roicis temporibus. cxxx. & seqq.

Vultures aves auspicatae. xxix.

Zodiaci signa in duas Classes divisa. ciiii.

F I N I S.

ERRATA

CORRIGE.

<i>Pag.</i> LXVII.	Manus Panteas.	<i>lege</i> Pantheas.
C.	Perinfigna	perinfignia.
CII.	Phisici	Phyfici.
CXVIII.	Ioannis Antinorii.	Ioannis Altovitae.
7.	pondit libras.	ponderat libras. 7.
II.	SIC CRECVLA.	Dele π SIC, & pone extra lapidem.
22.	redimere	redimire.
30.	M. VISPANIVS.	M. VIPSANIVS.
97.	Phasellum	Phaselum.
99.	explicaris	explicatis.
112.	in altero n. 101.	in altero n. 103.
123.	M. AVRELLIVS	M. AVRELIVS.
124.	MINISTATIONE	MINISTRATIONE.
137.	Oraciliae	Otaciliae.
204.	in Aegipto	in Aegypto.
208.	Cecilianae	Caecilianae.
262.	n. 363. ROCCHI	ROCHI.
286.	Triumiviro	Triumviro.
346.	Polhyſtor	Polyhiſtor.

Si quae alia menda cum mea, tum etiam typothetarum culpa commissa legendo tibi occurrent, Lector humanissime, ea ipse delet, & veniam benevolo animo indulge mihi praesertim, dum haec scriberem, multis aliis curis distento.

R E G E S T V M.

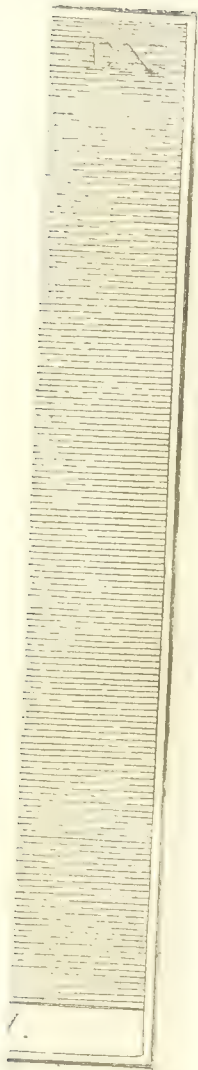
*. *†. *††. *†††. *††††. *†††††. a. b. c. d. e. f. g. h. i.
k. l. m. n. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P.
Q. R. S. T. V. X. Y. Z. Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg.
Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq. Rr. Ss. Tt. Vv.
Xx. Yy. Zz. a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p.

Omnes sunt duerniones, praeter n. p.

F L O R E N T I A E.

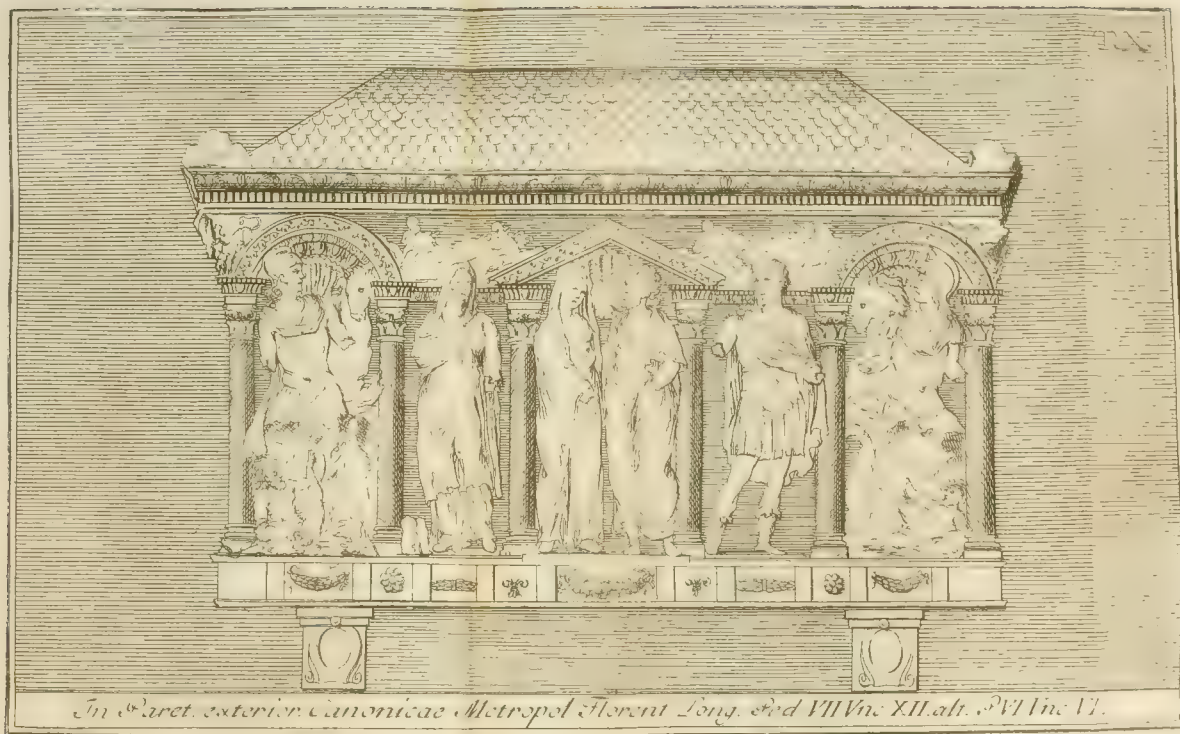
Excusum in Typographio Viviano, cum Praesidum adprobatione,
absolutum in fine anni MD. CCXXXIV.

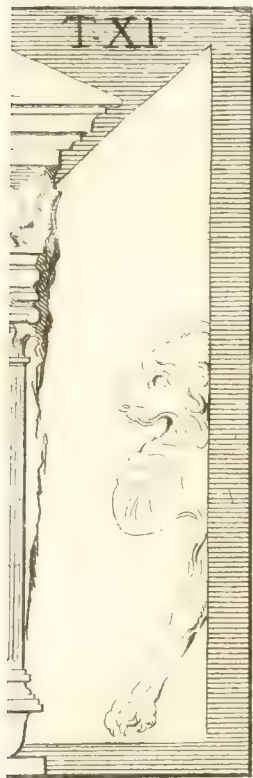
rent.ⁿⁱ
et aut.

Auspiciis D. Francisci M.^o Equitis Bonclmontis Patricii Florent.ⁱⁿⁱ

F. Francchini del. scul.

 Auspicio D. Leonardi C.F. Bonarotæ Patricij Flor.
 In partibus exterioribus Canonica Metropolitana Fiorentina

T. XII.

ope Florentiam

thecae Rom:

T. XII.

Sarcophagus in pariete exteriori Ecclesiae Pleb. Septimi prope Florentiam.

*Auspiciis D. D. Praepositorum Bibliothecae Romanae
Vinc. Franzolini del. et sculp. cioniae Pratensi.*

Bonomiensis.

Auspicius D. Camilli Antonii Comitiss Buccaferrei Patricii Bononiensis.

VIII

T. XIV.

111

P. Francolini scul

In Regio Museo Mediceo Sarcophagus Long P Vnc III. alt. P I Vnc IIII. Lat. P I Vnc VIII. ②

T. XIV.

Isb. Dom. Ferretti del.

Auspicius D. Pauli Equitis Victorii Patricii Florentini

sc. Franc. Schum. scul.

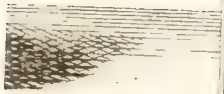

E MARM. IN MUSEO MAG. DVCIS ETR

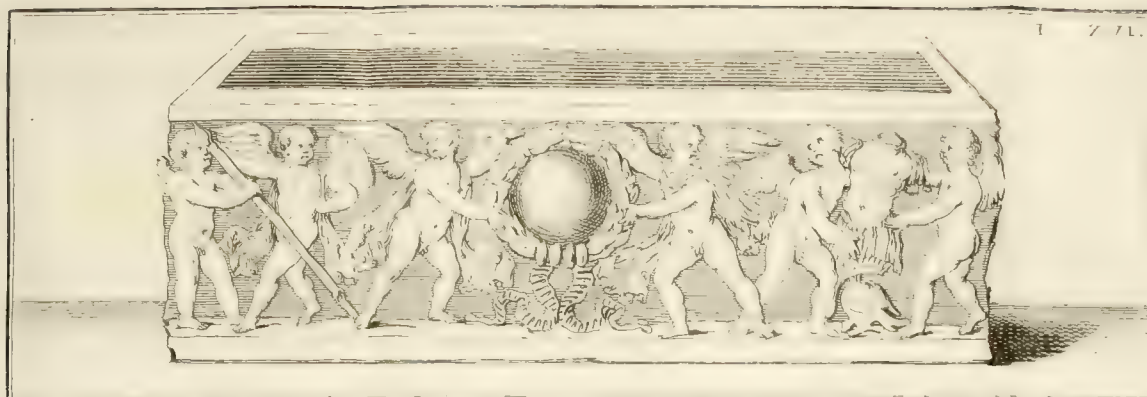
T. Z. VI.

T. Z. VII.

I. MAPM III. MUSEO MAG. D'OLIS I. R.

P. I. Vnc. X.
ventini *di P. Frangolini del 18. al*

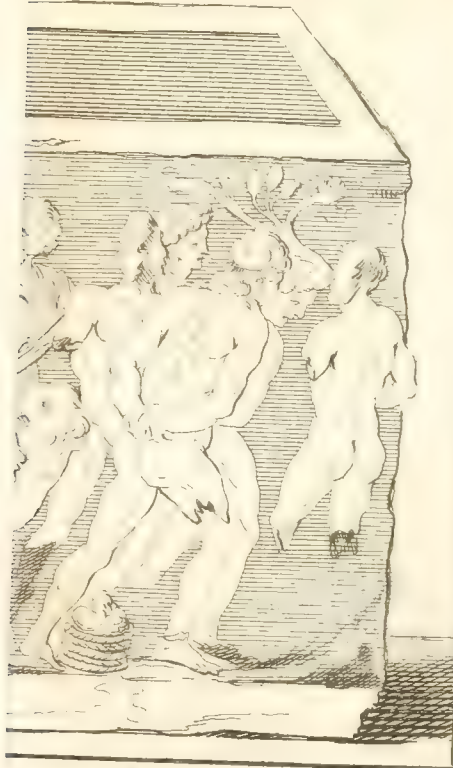

In Regio. Mages. Medice. Sarcophagus. - orig. 1776. Pl. alt. 11 cm. VIII. Lat. 11 cm. 1.
 & Augustus. D. Caroli. Thomas. Arezza. Patricii. Florentini. 1776. 11 cm. 1.

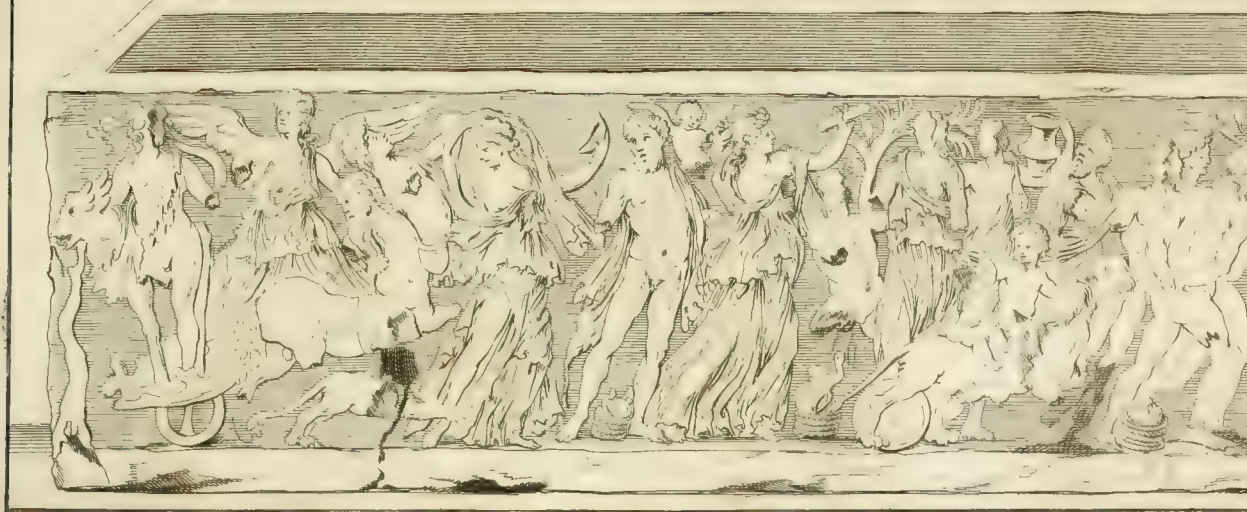
T. XXX.

XIII. Lat. P. I. Vnc. XII.

vicū Veneti

In Regio Museo Mediceo Sarcophagus Long. Ped. VI. Vnc. XI. alt. Ped. I. Vnc. XIII. Lat. Pl. IV.

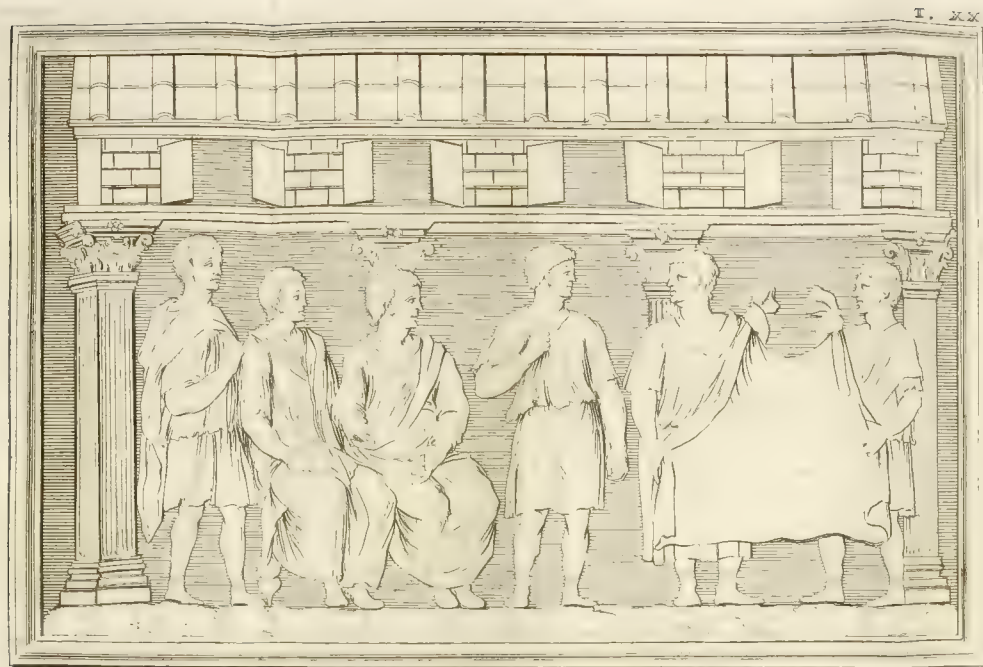

Auspiciis D. Iohannis Baptistae Recanati Abbatis Patrii Veneti
di Tranⁿⁱ del et S.

T. XX.

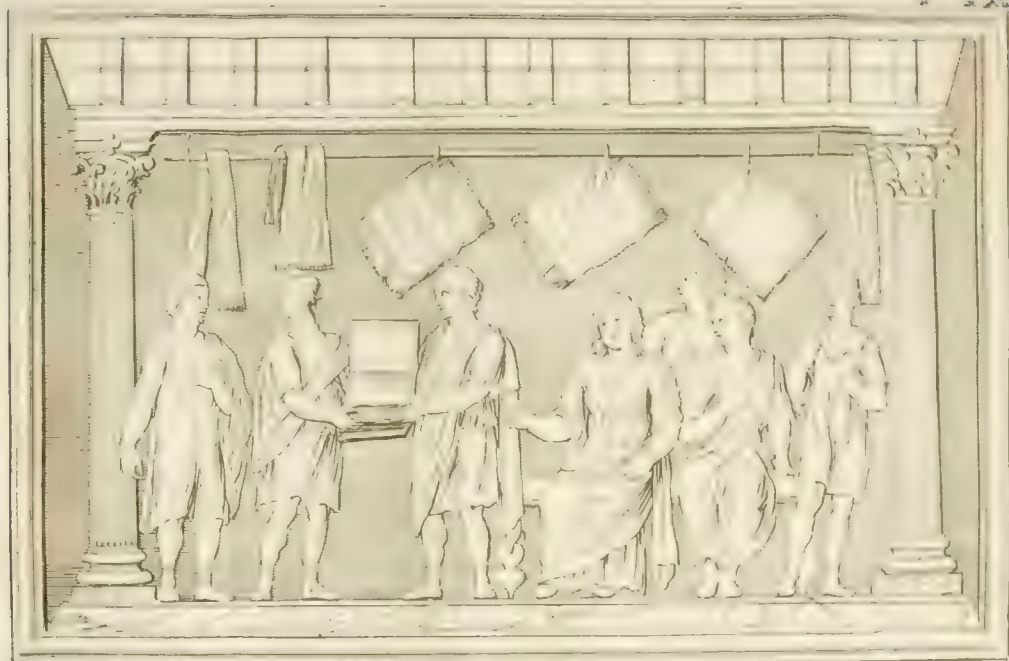

*In Regio Museo Mediceo
Auspicio D. Conyers Middleton S.T.P. Academiae
Cantabrigiae Præb. bibliothecary.*

*In Regio Masce Masce
Auspijs D. Dominici Fraxea Head. An. 1711. B. 1711.*

I MARM. IN MVSEO MAG DVCIS ETR.

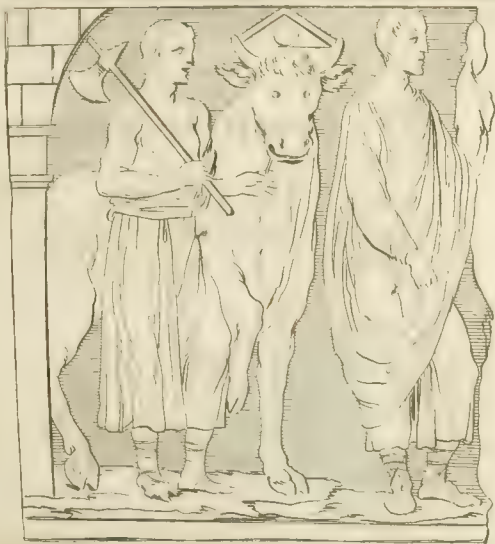

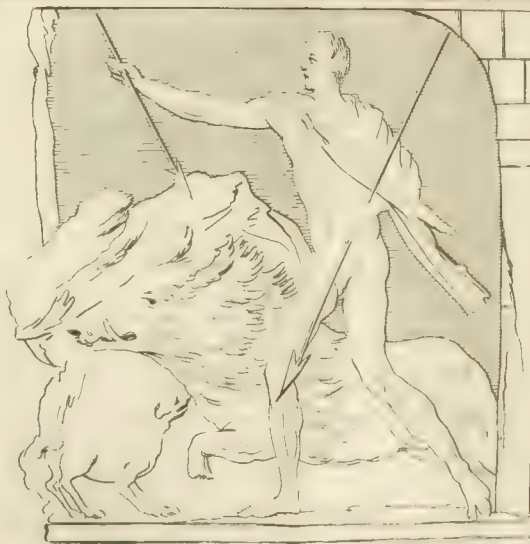

E MARIM. IN HORTIS REGII PALATII AD D. MARCVII.

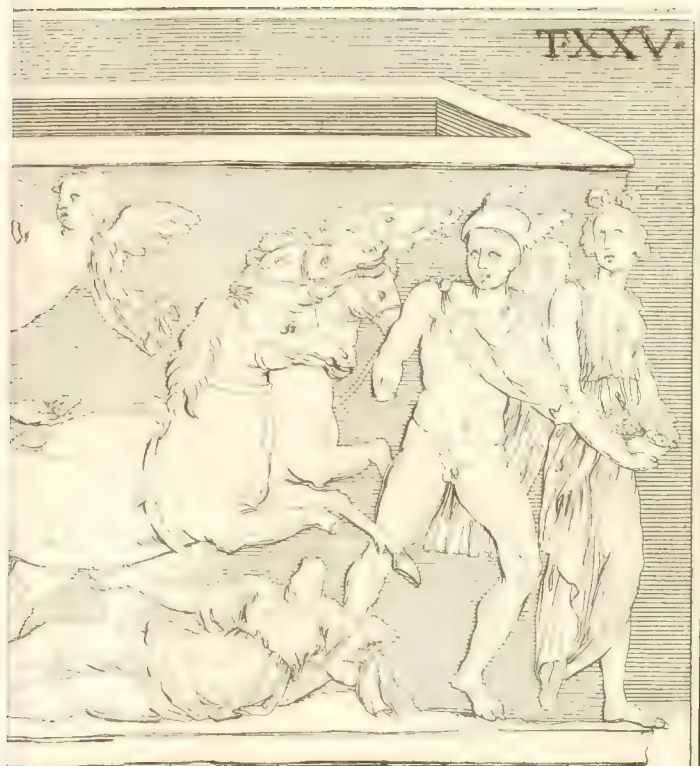

Latera Sarcophagi
marm. in Aedibus
D. March. Rinuccini.

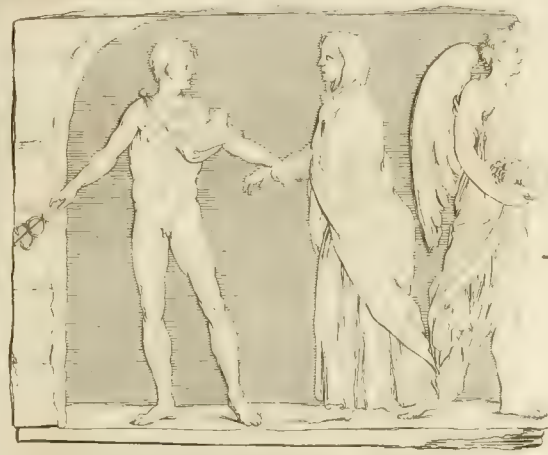

Sat. Ped. II. unc. IX.

nniac Baronetti.
Vin. Françⁿⁱ: aut.

Laterra Sarcophagi.

In Aedibus Nöbb. Micheletiorum Long. P. VII. unc. IV. alt. P. II. unc. II. lat. Ped. II. unc. IX.

Auspiciis D. Edwardi Gascoigni Magnae Britanniae Baronetti.

Joh. Dom. Ferretti del.

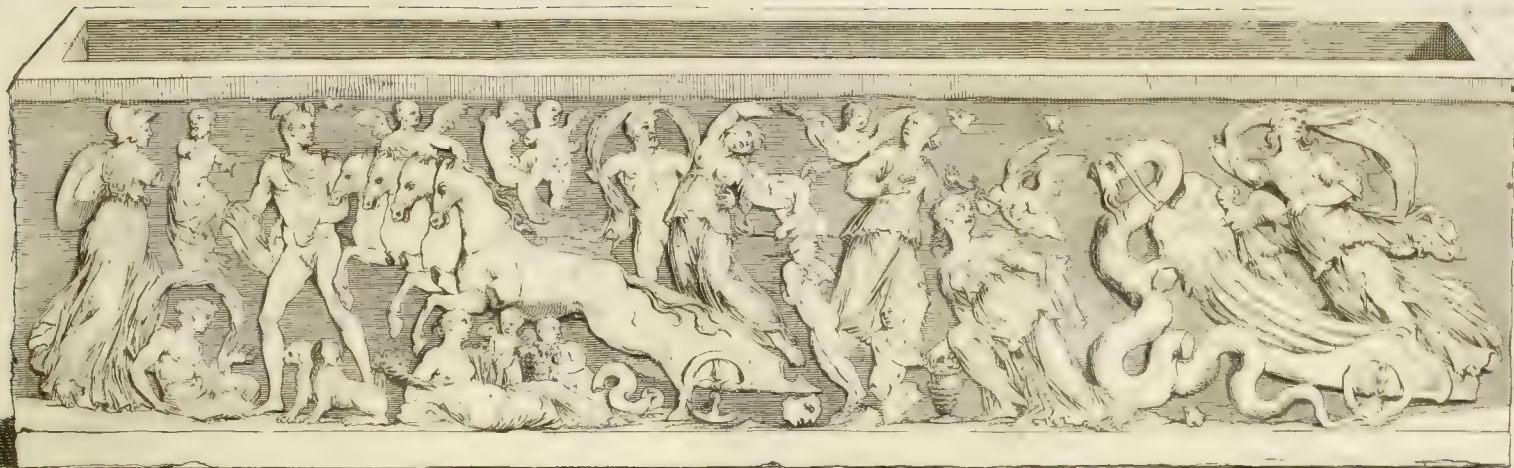
Vin. Franc. scul.

II.

VI.

E MARM APVD NOBB. ORICELLARIOS AD PONTEM

T. XXVII.

E MARM. IN MVSEO GORTIO.

T. XXVIII.

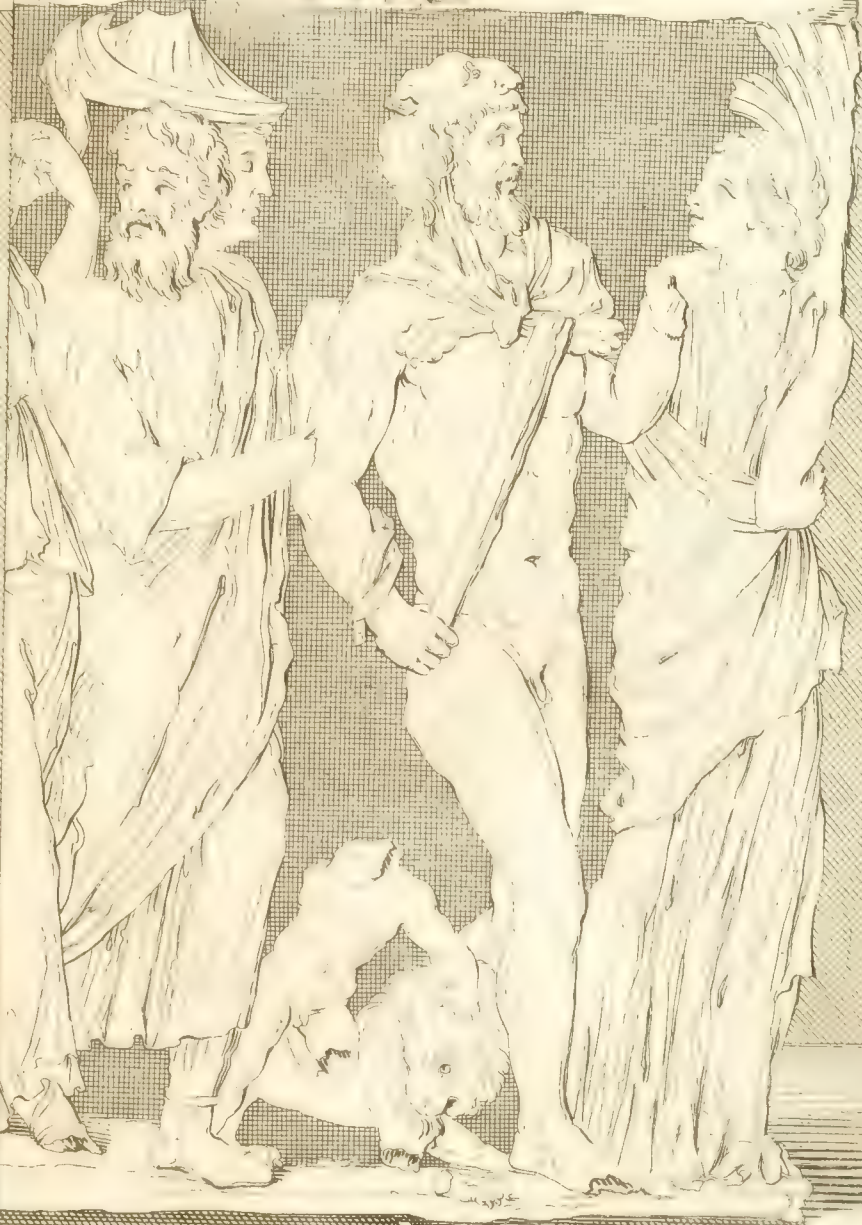

IN MVSEO CERRETANIO.

T. XXVIII.

III.

*Auzi Sac. Relig. D. Stephani.
Ducem Etruriae.*

And.

Vin. Franceschini scul

In Aedibus D. Iulii M^o Eq^o de Morellis long. Pm. u. xii. alt. Pm. u. iii.
Auspiciis D. Francisci Lorenzi Comitis Lorenzani, Tremoleti etc. Baiulivi sac. Relig. D. Stephani.
A Negotiis Christianissimi Galliarum Regis apud Magnum Ducem Etruriae
And. Rictorini del.

Vin. Franc.chini scul.

Red. I. Vnc. VIII.

nis Filii Patricii Flor.

Franceschini del. et scul.

Sarcophagus in Palatio D. March. Riccardi. Alt. Ped. I. Vno VIII. Long. Ped. II. Vno VIII. Lat. Ped. I. Vno VIII.

Auspicius D. Marchionis Fulci de Renuccinis Caroli Marchionis Filii. Patricii Flor.

Franceschini del. et scul.

T. XXXI.

VII. Lat. Ped II.

nii Magni

Franceschiniu scul.

In Museo D. Ducis Salubati alt Ped I Vm I Long Ped III Vm V

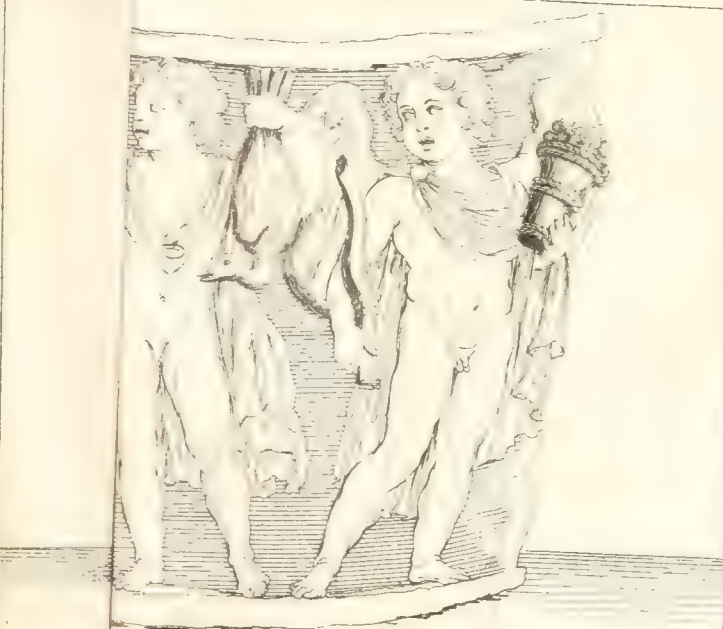
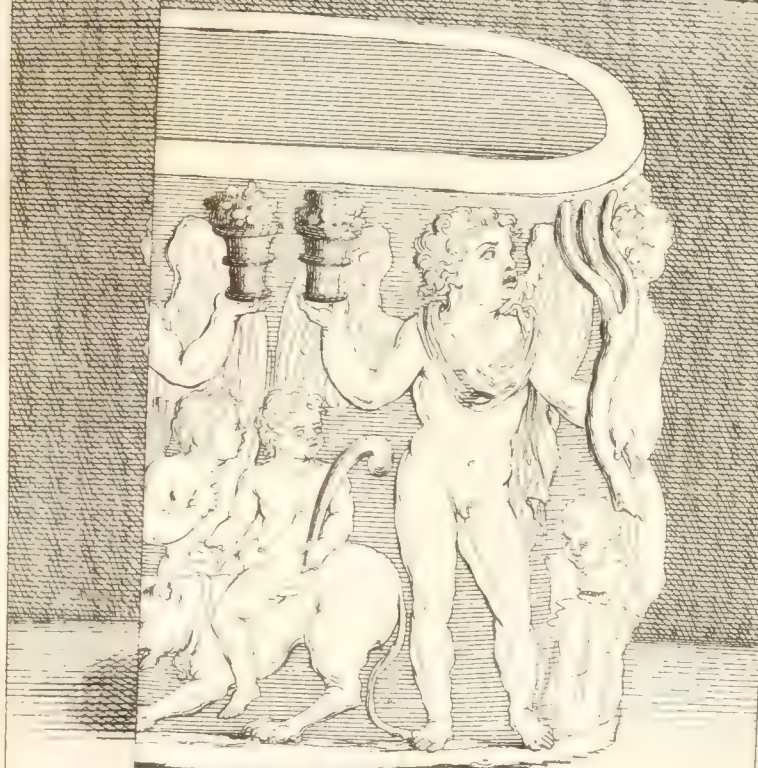

In Aedibus Vrb. Viri Joh. Gualberti Guicciardini alt Ped I Vm 2 Long Ped VII Lat Ped II

*Auspiciis D. Bartholomaei Marchionis Corsinii Magni
Praefecti Stabulis R. C. Mag. Ducis Etruriae*

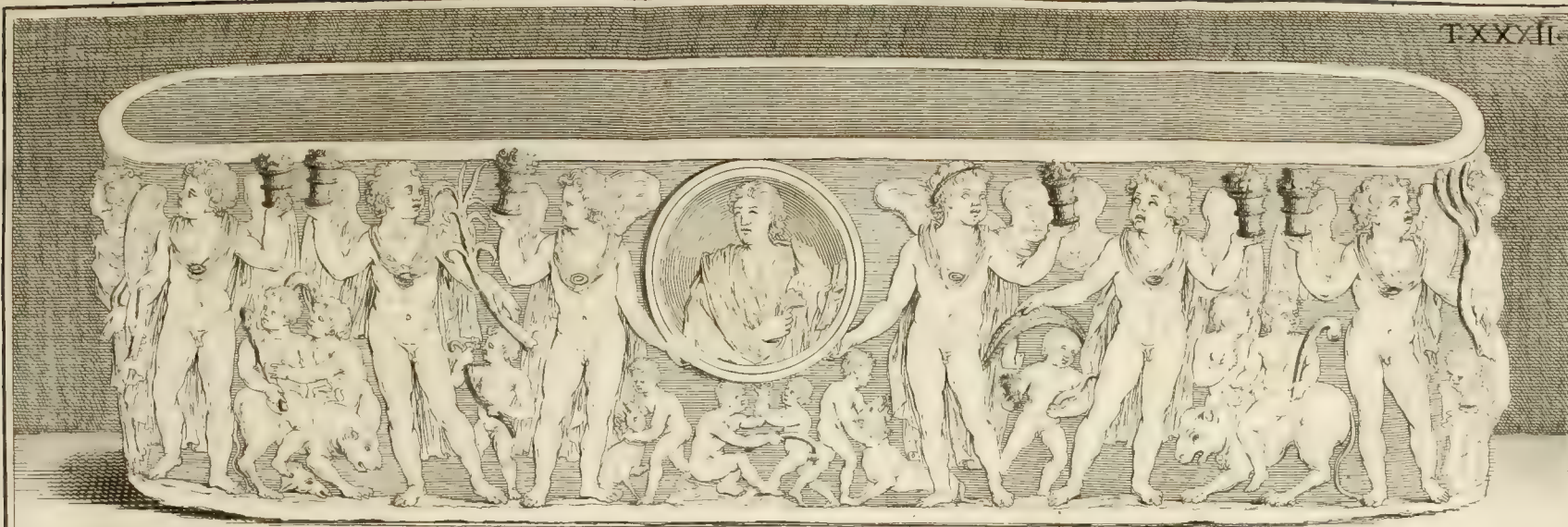
Ferrettius del.

Francschini scul.

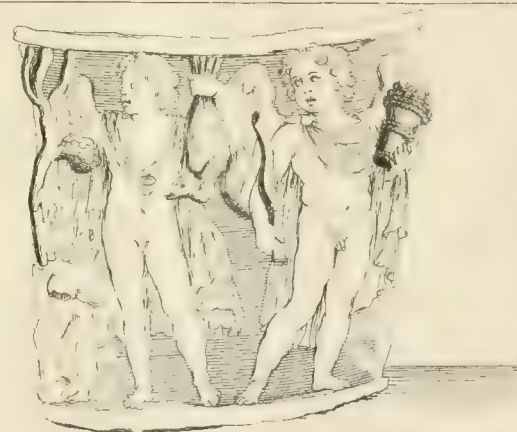

Vero.

Latere Sarcophagi

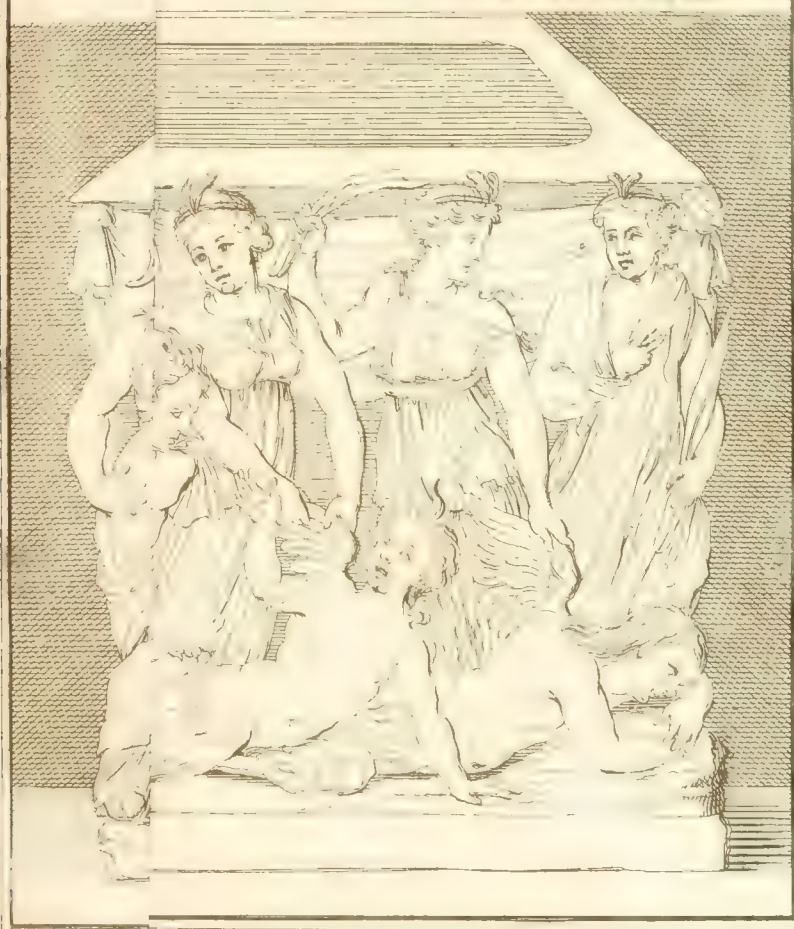
Sarcophagus Florentiae in Aedibus D. Cerbonis Baronis Del Nero.

Long. P.VI. lat. P.I.Vnc.XI. alt. Ped.I.Vnc.XI.

Auspiciis D. Thomae Mostyn Nobilis Angli

P. Franc.chini del et scul.

T. XXXIII.

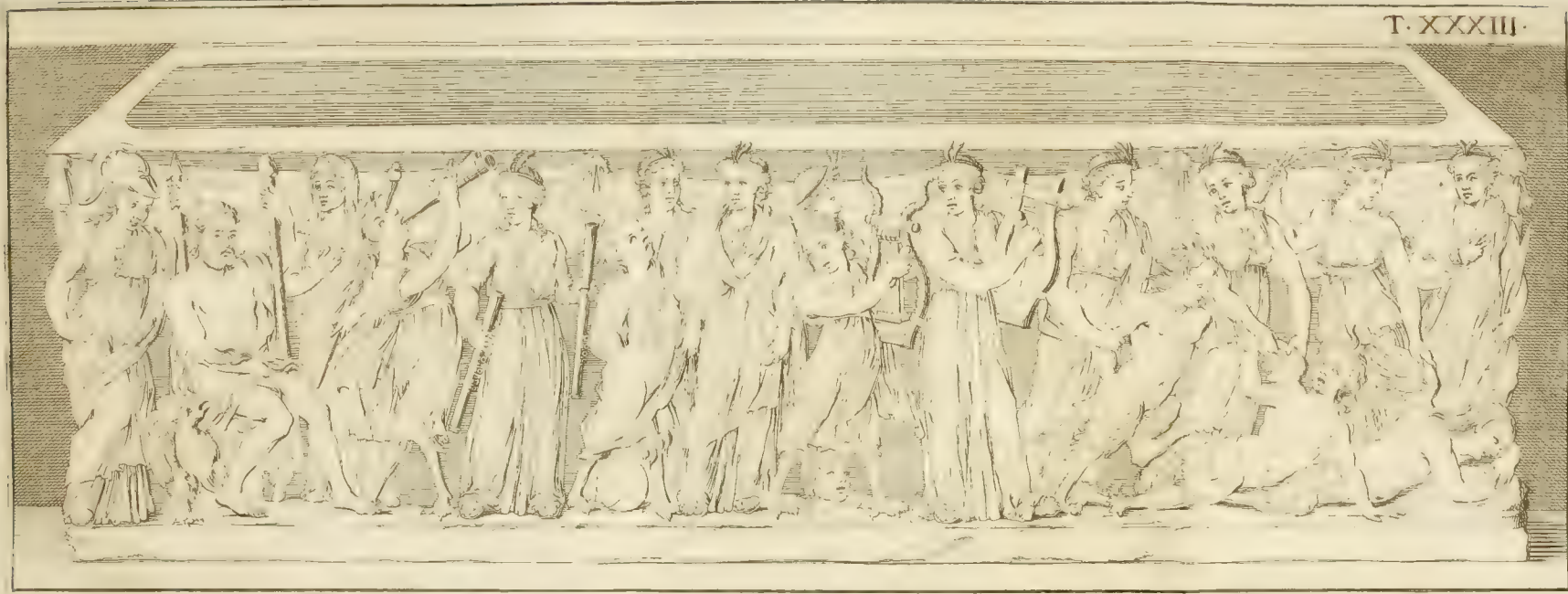

I. Vm. XIII.

Auc. et ab. Aulac Consi-
l.

F. Francchini del. et scul.

Joseph in Aed. D. Carbonis Bar. del. Nero Long. P. VI Vnc. IX alt. P. I Vnc. XIII. Lat. P. I Vnc. XIII.

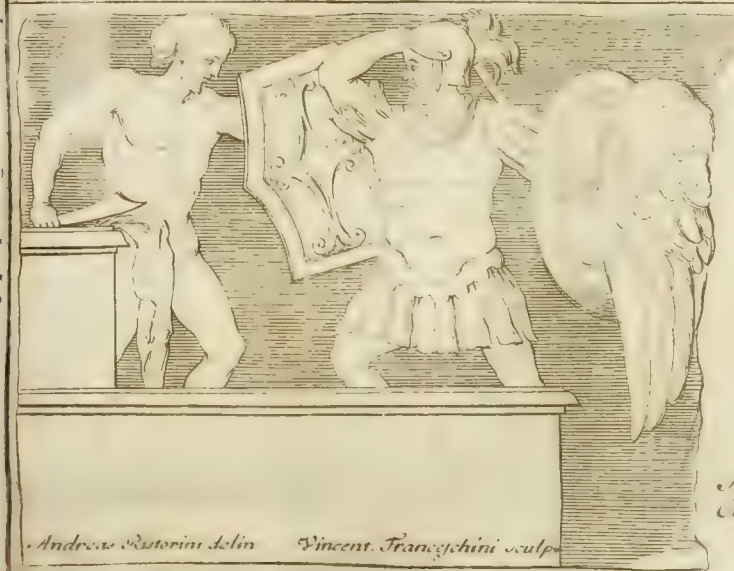
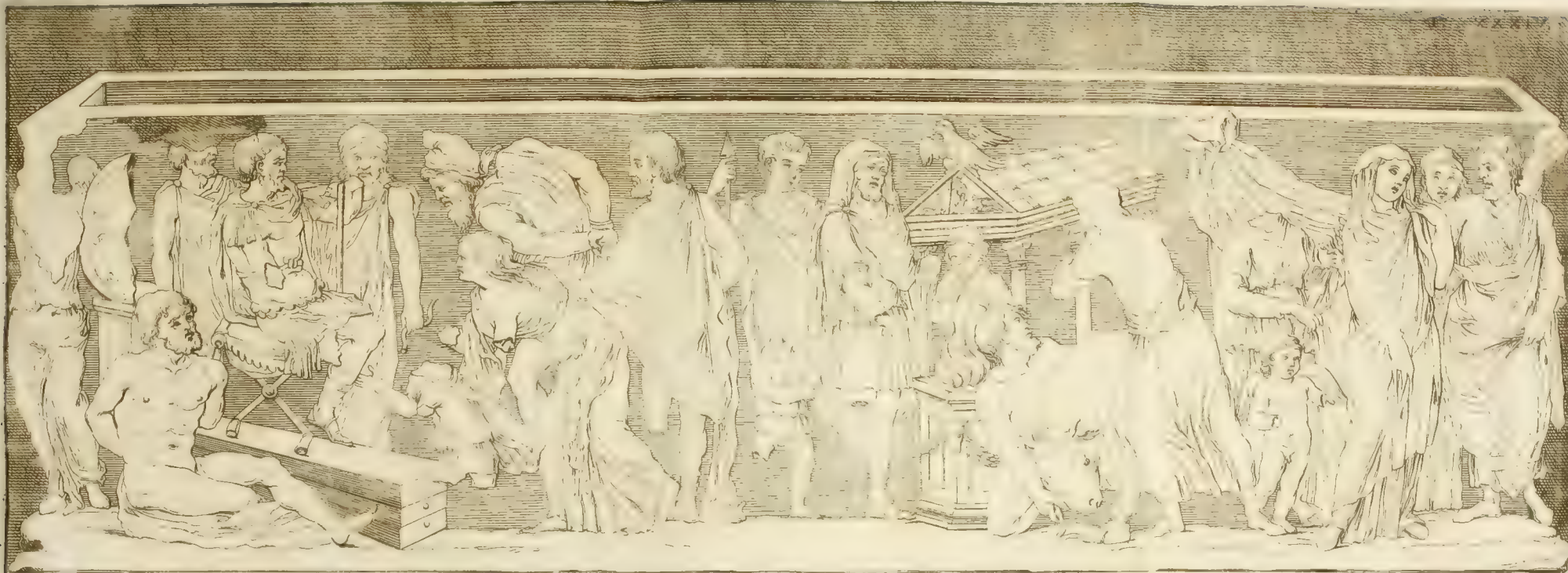
Auspiciis D. Henrici Comitis Vatzdorfii. Equit. Cl. aureae. et ab. Aulac. Consiliis. Ministri Regis Pol. Aug. apud Principes Ital.

J. Franchini del. et scul.

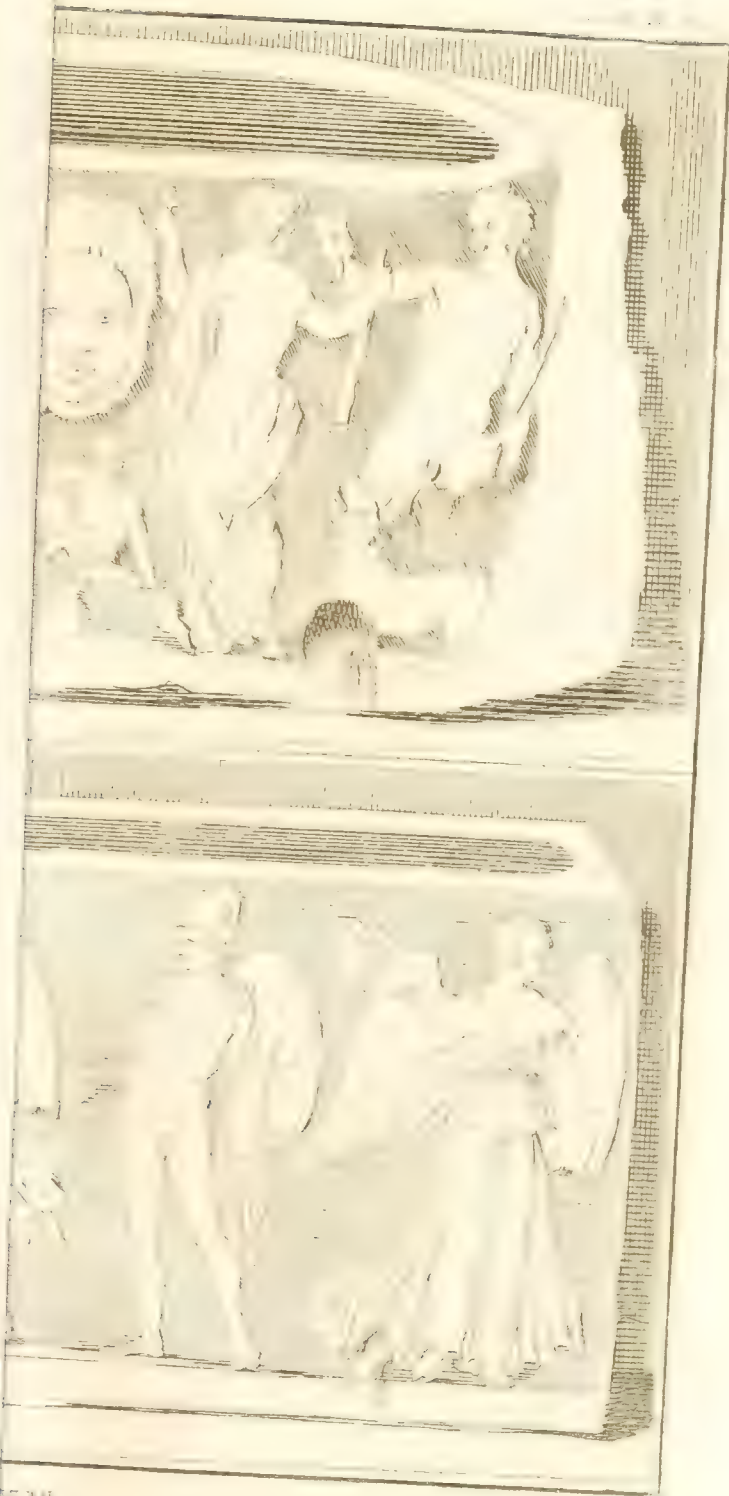
Partes Laterales

*Caricophagum in Hortis Regiae Villae ad
Caiianum long. Ped VIII et Inc VII. alt. Ped
II Inc VIII Lat. Ped III.*

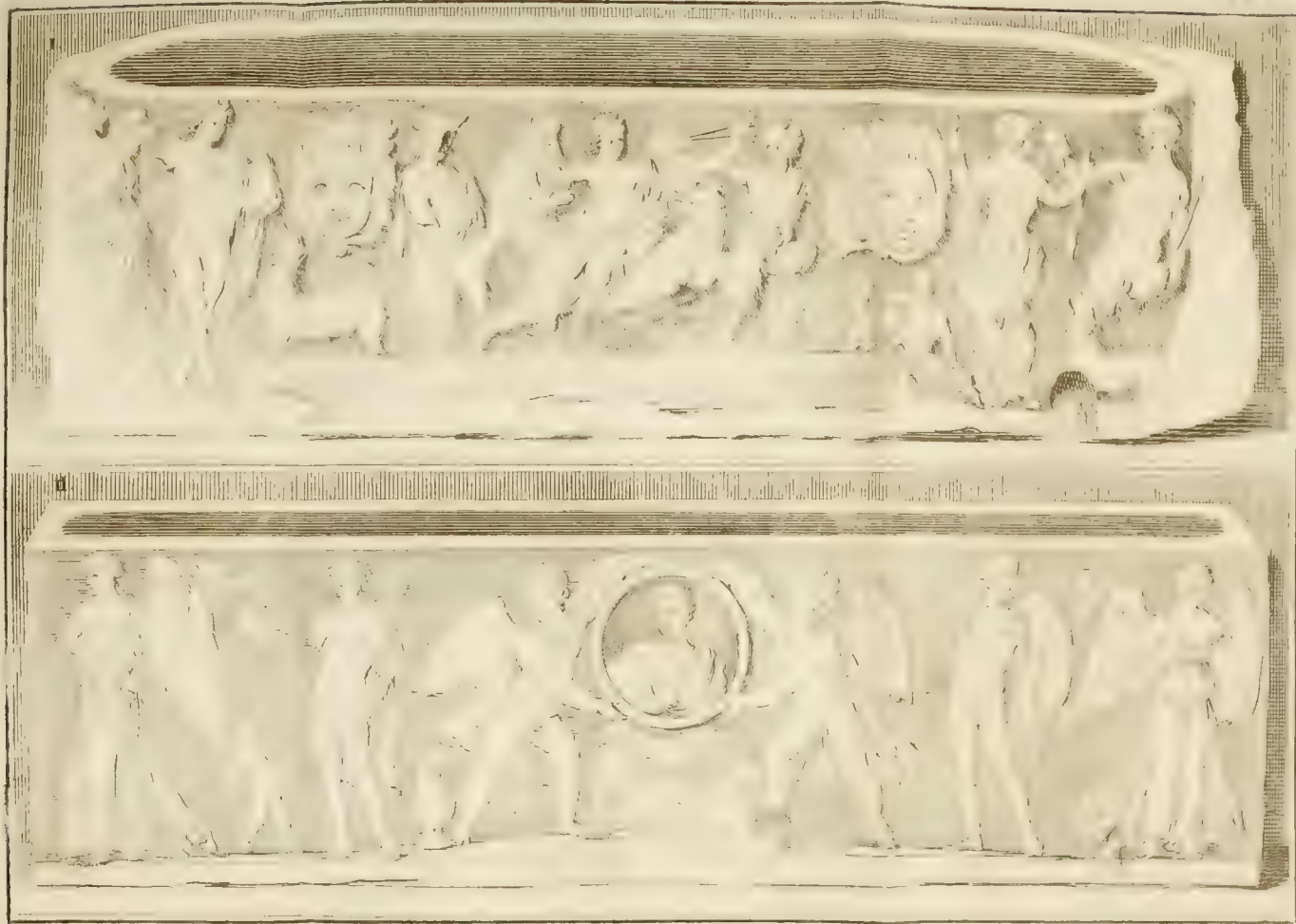

*Regiae Celsitudini Serenissimae Violantis Beatricis Principis a Bavaria, Etruriae Magnae Principis Senensis Ditionis
Subernatricis Patronae Optimae bonarumque Artium Fautrici munificentissimae*

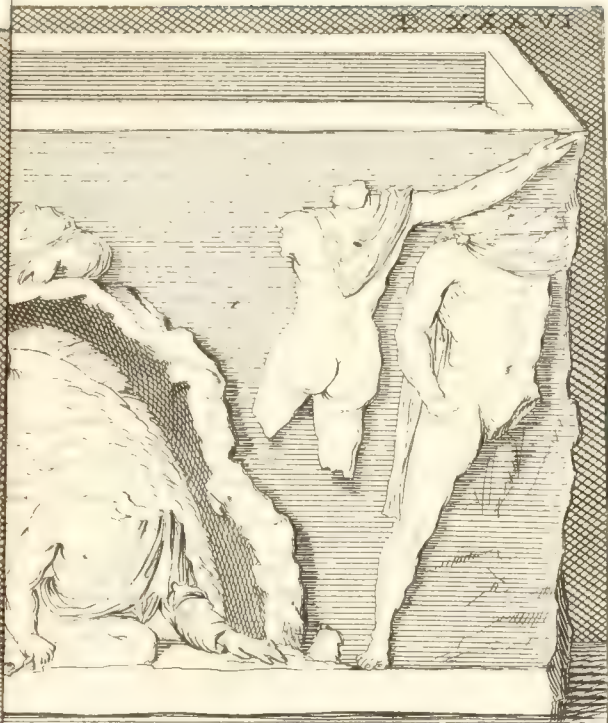
Antonius Franciscus Porius D.D

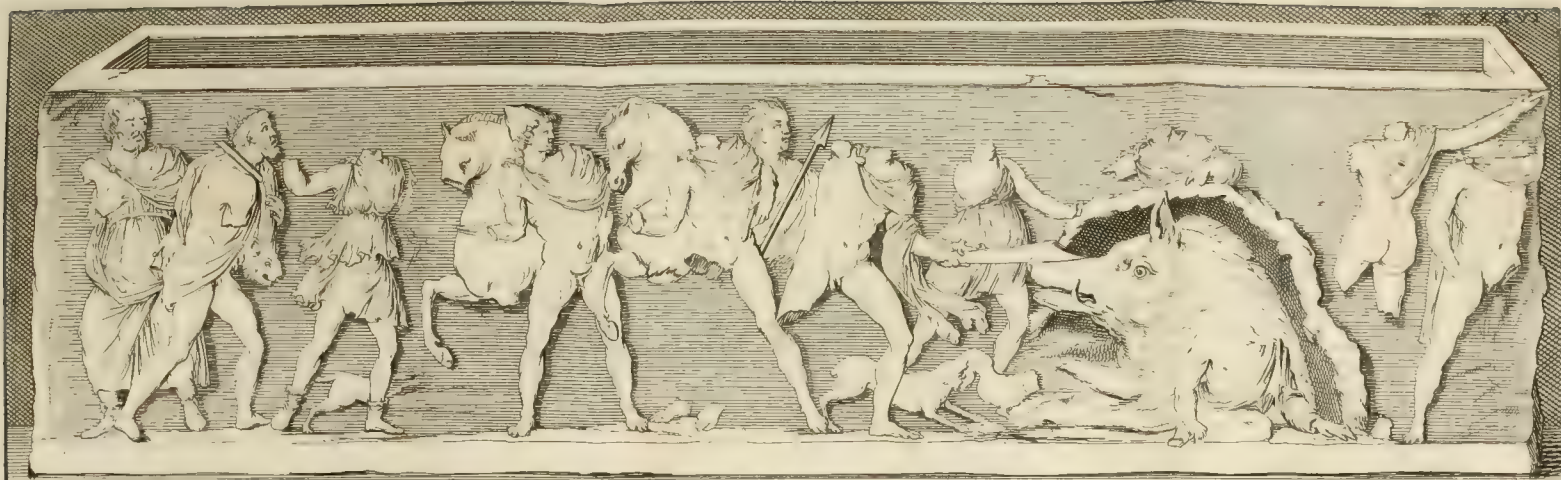

LE MARTEAU EN L'ÉTAT REGNIER VILLE ET AD GARNIER.

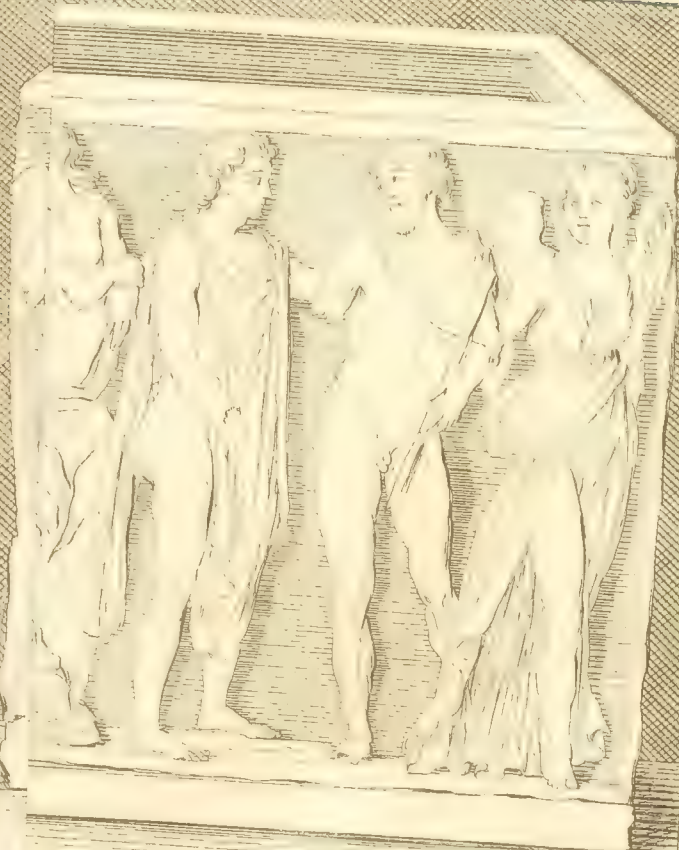

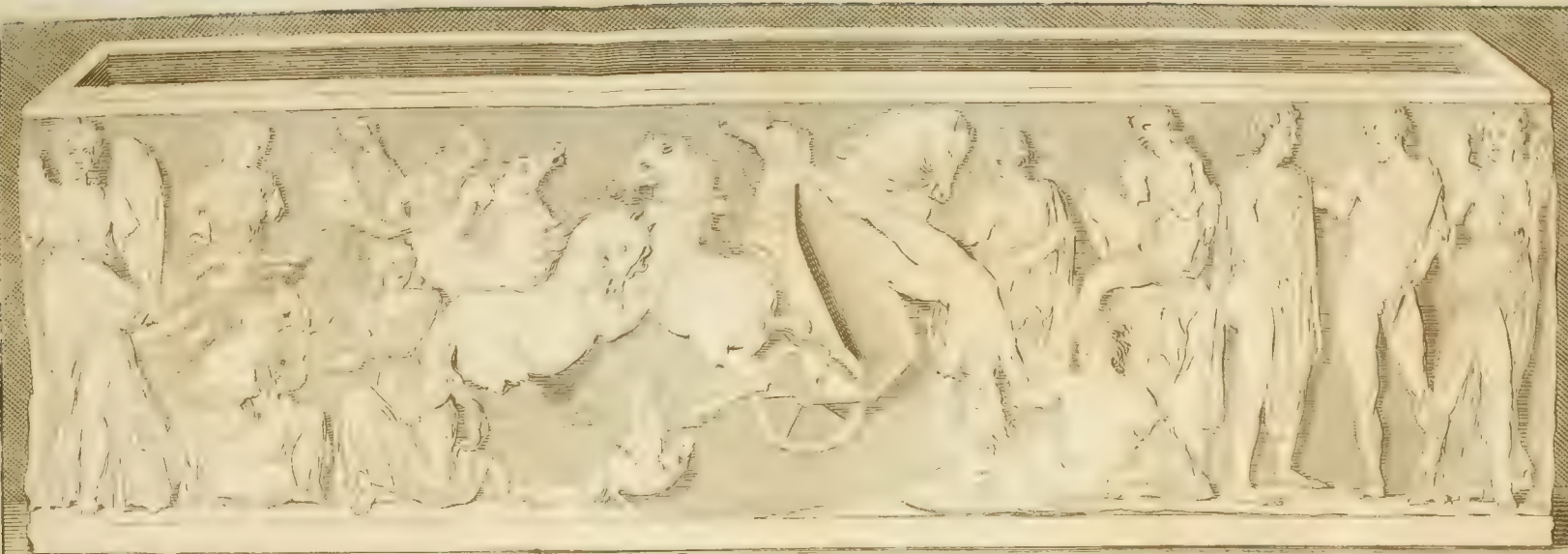
LATERA SARCOPHAGI

E MARM. IN HORTIS REGIAE VILLAE AD PRATOLINVM.

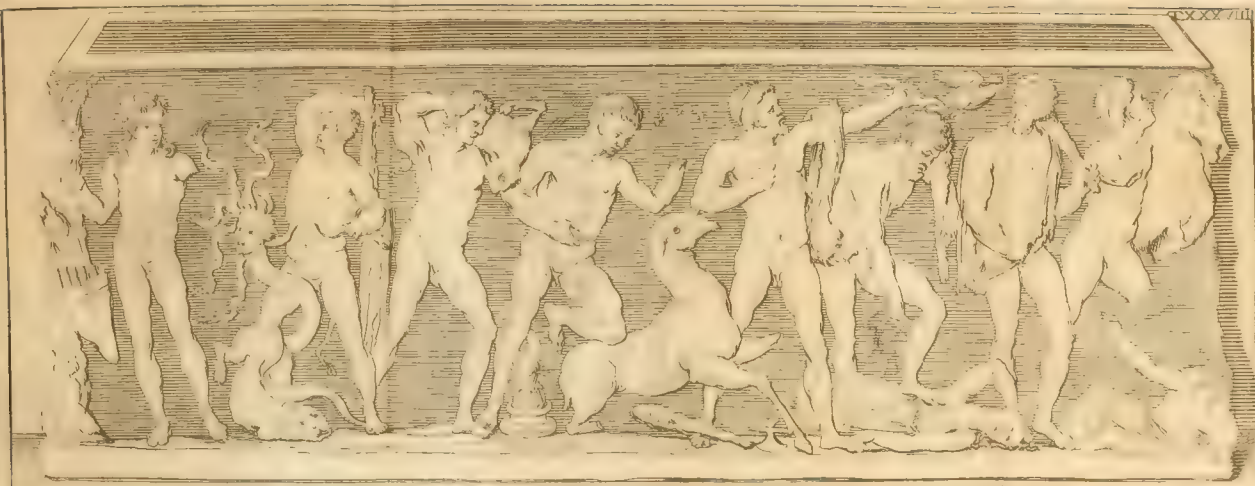
RELIEF IN MARBLE

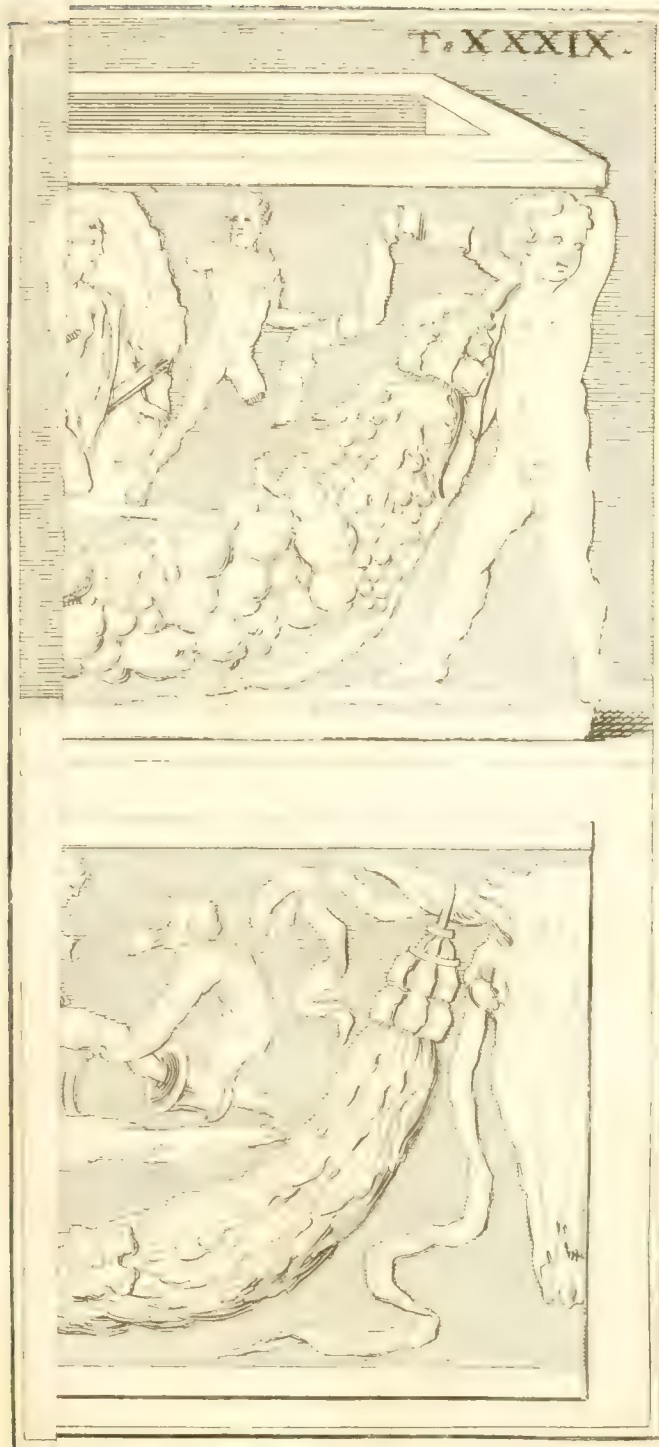

F. MARM. IN HORTIS REGIAE VILLAE AD PASTOLINVM.

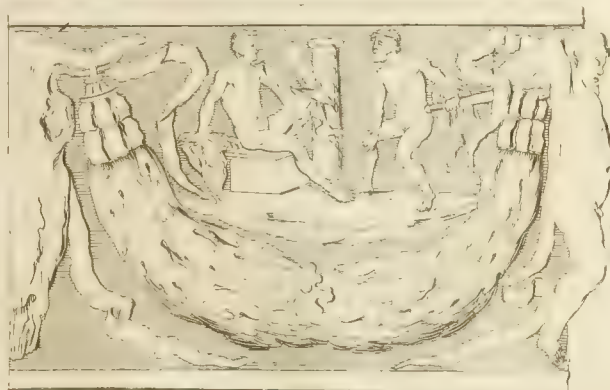

Sat. Pcd. II. Vnc. X.

I. 2

V. Francighini Sculp.

*Laterra
Sarcophagi*

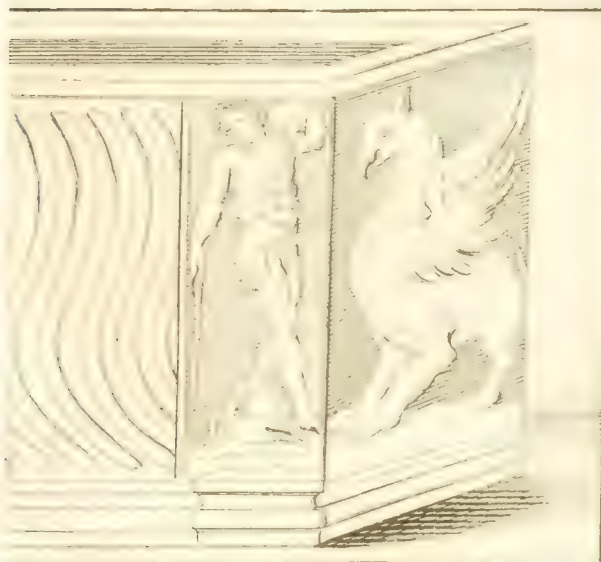
In Hortis Regiae Villae. u. (L'appeggi) Long. P. VII. Vnc. XII. alt. P. I. Vnc. XII. Lat. Ped. II. Vnc. X.

J. D. Ferretti del.

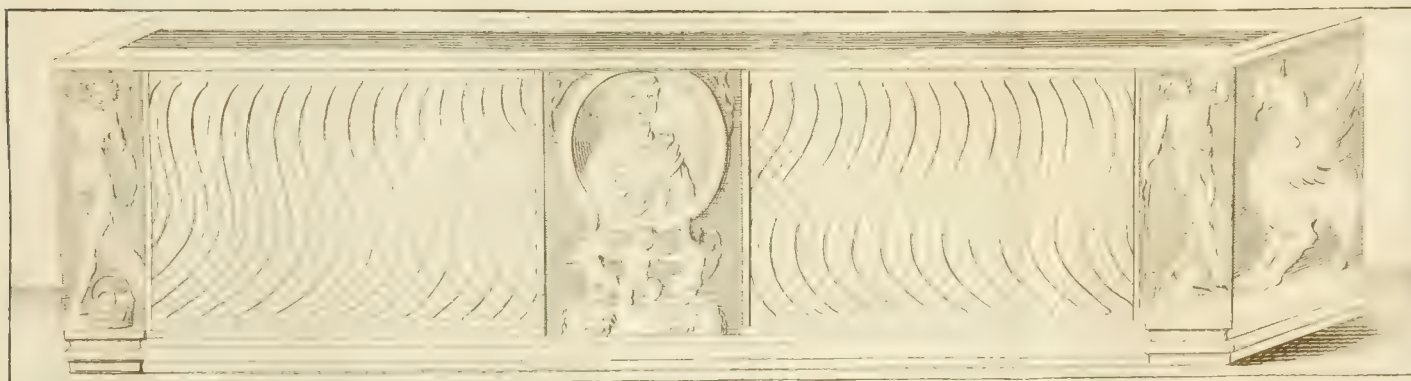
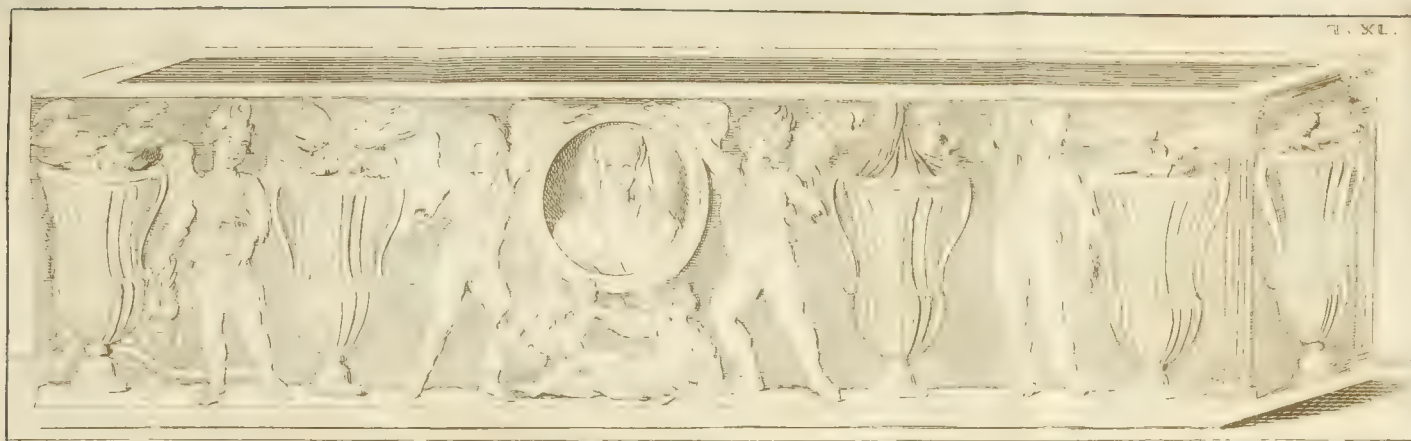
Auspiciis D. Joseph Smith Angli Venetiis

V. Francchini sculp.

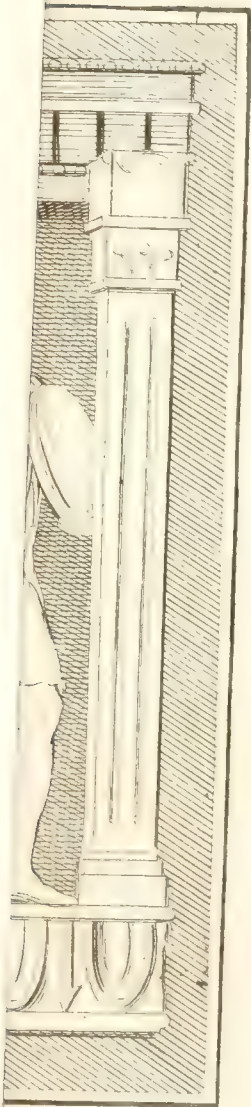

I AGRO SIGNANO.

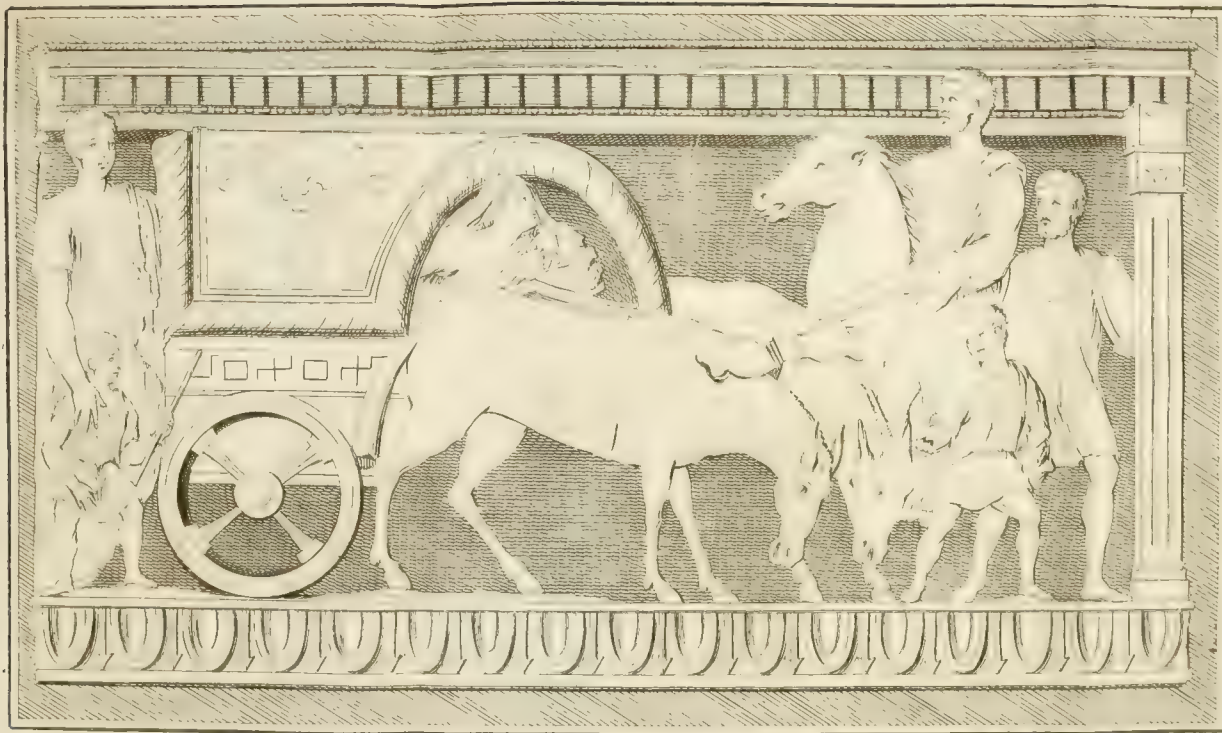
E MARMI IN VILLA D. MARCHI. HYGONIS DELLA STUFA DI AGRO SIGHANO

T. XLI.

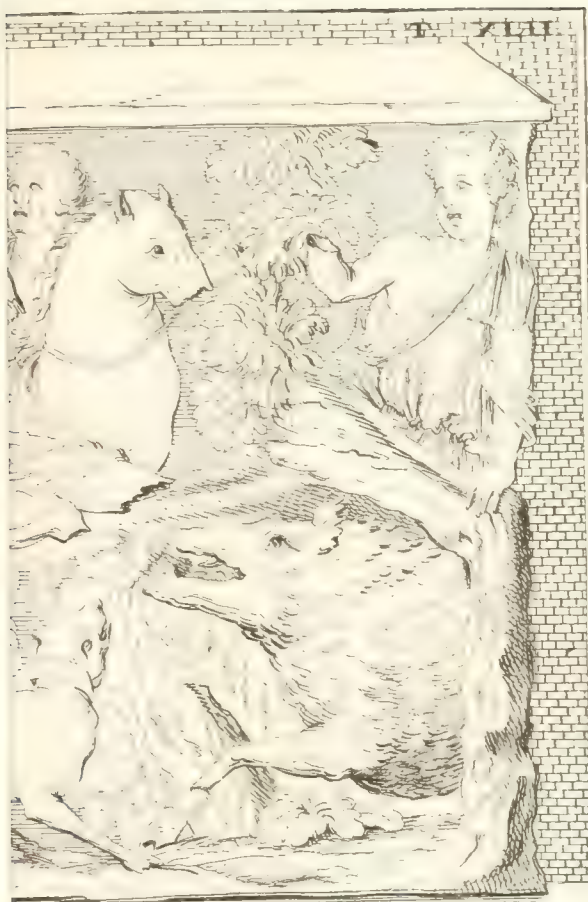

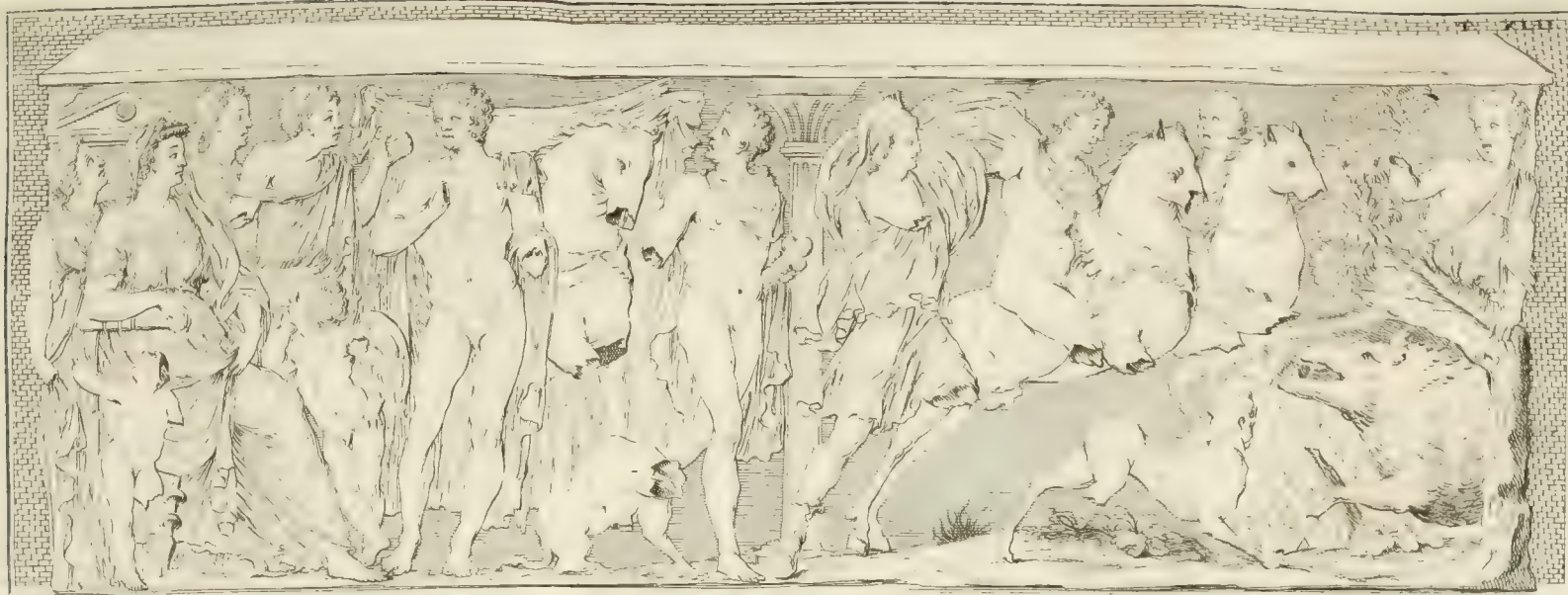
architr.

En Museo suburbano Villae, Strazziac ad Montem Eugenio.
Auspicio D. Senatoris Equitis Cerchii Dominici de Cerchiis.
Sculpsit Franciscum del et exalt.

*Latera
Sarcophagi*

In pariete exteriori Basilicae Pisanae Long. P. VIII. Vnc. XII. alt. P. III. Vnc. V Lat. P. III. Vnc. XII.
Auspiciis D. Scipionis Marchionis Maffei a Cubiculo Regis Sardiniae.
et ab aurea Clave Electoris Bavariae

V. Franzchini del. et scul.

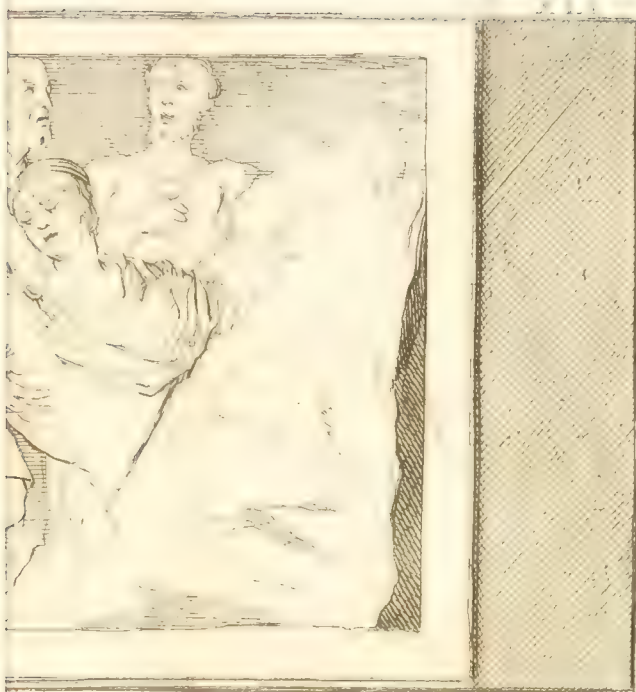

T. XLII.

E MARM. SENIS EXSTAT

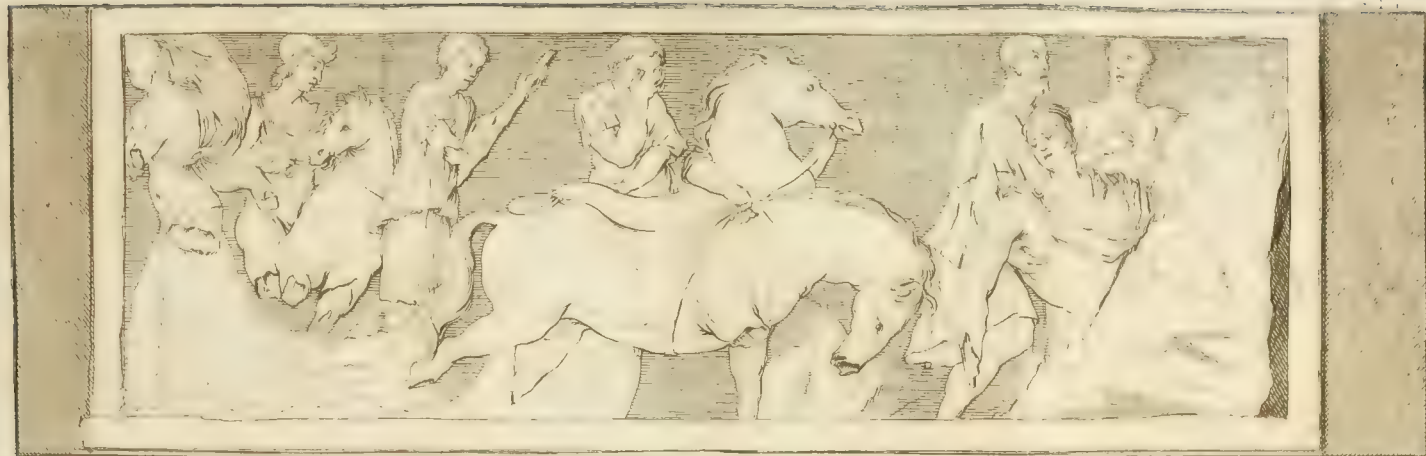

Gradibus. Alt. Vnc. XV. Long. Ped. II. Vnc. V.

Aretini

J. Dem. Ferretti del.

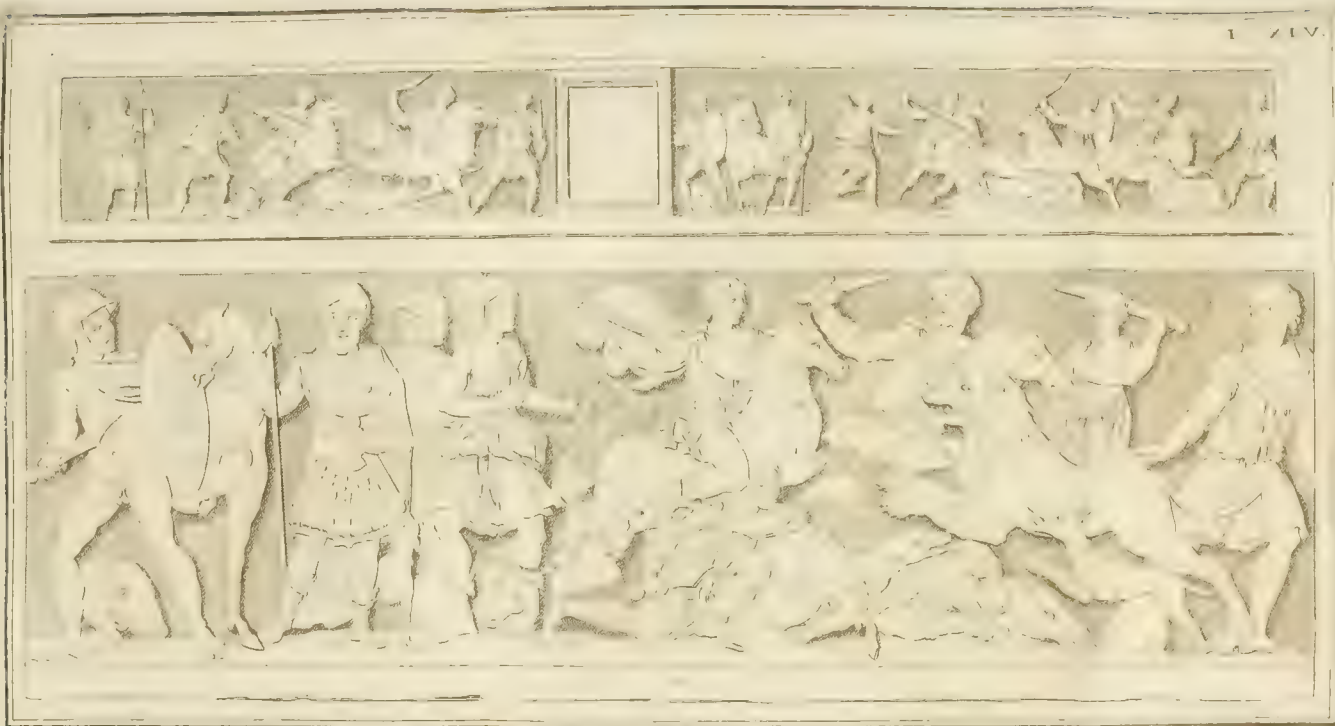

Aretii In Dormitorio. Monasterii Monachorum Camaldulensium S. Mariæ in Gradibus Alt. Vno XV Longa Ped II Vno V.

Auspiciis D. Gregorii Baiulii Redii Patricii Aretini

A. Dom. Torretto del

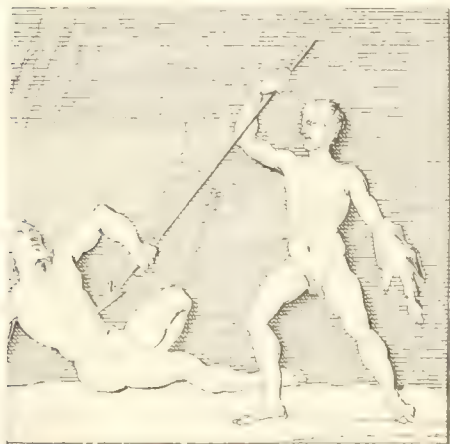
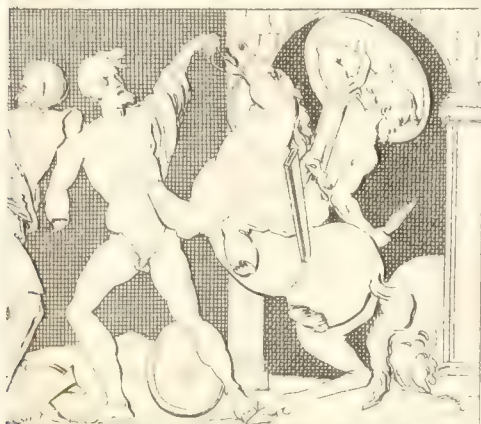

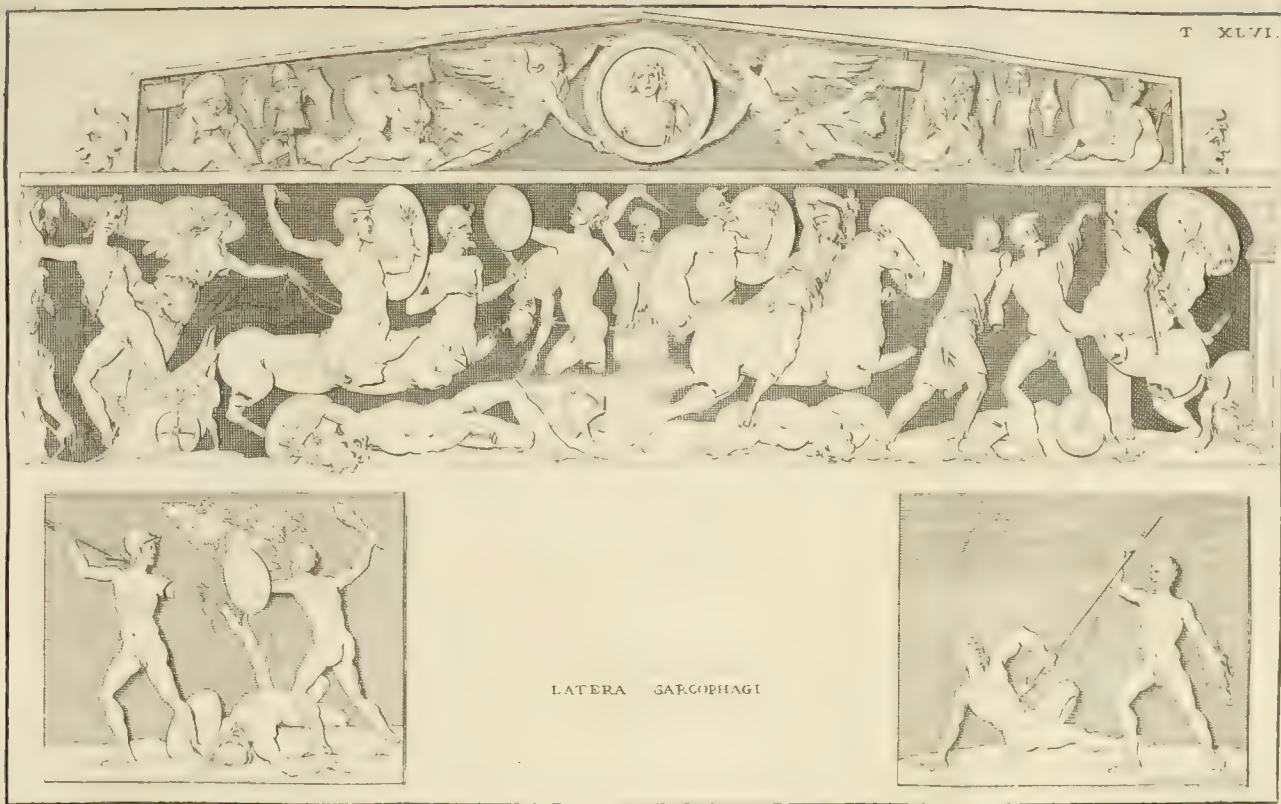

МАРМ. СІВШІІ ІІІ ІІОПТ НОБ. V. R. PAOLOTTI.

T. XLVI.

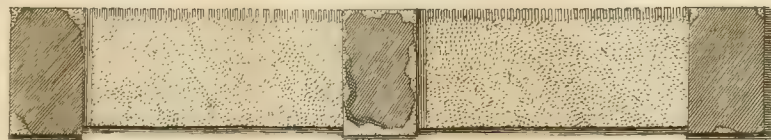
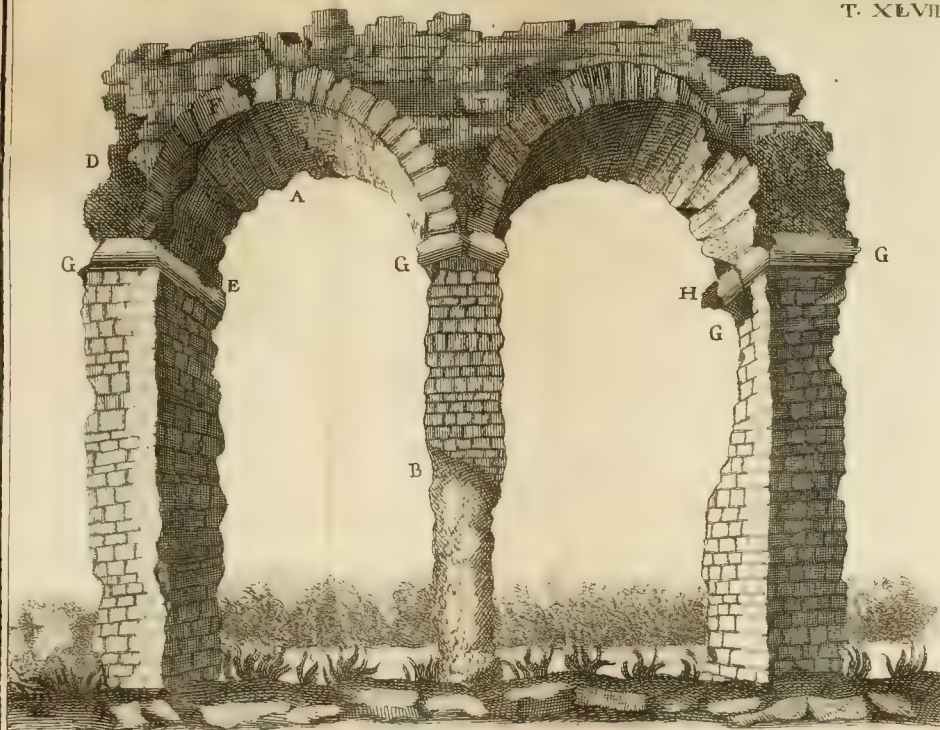

CORTONA. IN CATHEDR. ECCLESIA.

Mensura Brach V Florent

RELIQVIAE ARCVVM AQVAEDVCTVS
COLONIAE FLORENTINAE.

83-82702

SPECIAL 83-B
2202
v.3

